[Opera] / Cum quibusdam annotationibus Jacobi Locher.

Contributors

Horace.
Morris, William, 1834-1896

Publication/Creation

Strassburg (vrbis argētinensis) : Johann (Reinhard) Grüninger, 12 Mar. (IV. Id. Mar.) 1498.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/bamk6qx6

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

Case 3.d.6.

G
Sk
a
98

FROM THE LIBRARY
OF WILLIAM MORRIS
KELMSCOTT HOUSE
HAMMERSMITH

707 HORATIUS. Opera, cum quibusdam annotationibus, imaginibusque pulcherrimis, aptisque ad Odarum concēntus et Sententias (edidit Jac. Locher), *numerous spirited woodcuts (some repeated), the arms in the woodcut of the Count of Baden emblazoned (title backed), numerous interlinear and marginal MS. notes, vellum (in better condition than is usual with this finely illustrated book)* *Argent. Jo. Grüninger*, 1498

Hain, *8698
Proctor 485.
B.M. I, 112
25.c 5014

G
SK
a
a
98

G
Sx
a
98

Horatij flacci Venusini. Poete lirici opera cũ quibusdam Annotatõib⁹. Imaginibusq; pulcherrimis. aptisq; ad Odarũ concẽtus ⁊ sentẽtias

DOUBLETTE

Ad Lectores

Jacobi Locher philomusi poete laureati Epigrãma

Vem iuuat ingeniũ rebus lustrare beatis
Et quẽ musarũ Numina nosse iuuat:
Quem iuuat & lyricos arguto pectine cantus
Promere: veloci plectra mouere manu &
Perlegat insignes venusini carminis artes
Perlegat & numeros / blandisonosq; pedes
Hic princeps cythare sublimi vertite celum
Pulsat: & internos enthea plectra mouet.
Gloria romani generis / vatumq; pennis:
Sydera celsa ferit: dignus adire polum.
Aspice iucundi numerosa volumina libri.
Et varios ictus Asp ice queso lyre.
Hunc eme: qui sophie reserat penetralia diue:
Hunc eme: qui digitis dulcia plectra ferit:
Hic docet ingratam rerum contemnere sortẽ
Est quoq; turbatis hic medicina viris:
Egrotum cythara solatur: pellit acerbas
Et curas animi: tristitiamq; fugat:
O vos lectores tetricis sermonibus aures
Arrigite: & doctum vatis adite nemus

Tetrasticon Philomusi

Qui venis Aonij nemoris spectare sorores
Illotis manibus ledere sacra caue:
Non hec mõstrantur fatuo spectacula vulgo
Huc veniant quorũ mens benedocta sapit

Kathedra Musarum

Calliope

Musarũ

Chorus

Horatius Poeta Lyricus

Loquitur Calliope Horatium coronans

En ego calliope turbis comitata sororum.
Exorno vatis tempora clara mei.
Dignus / vt aonius in summo vertice lauros
Efferat: & placida munera fronte gerat:
Florentes hederas collo superaddite vatis
Io socie: tantum & concelebrate virum.
Hic primus latio parios monstrauit iambos:
Intulit & lyricos / pindaricosq; modos:
Carminis effictor cui nomen mascula saphus
Imposuit: grais non minor ille fuit.
Pindarus haud tanta lyrici dulcedine plectri
Claruit: haud similis Alceus ipse fuit
Nõ alij Septẽ / memorat quos sancta vetustas
Versibus hunc poterunt exuperare virum:
Noster erit semper: nutritus semine nostro
Ab teneris annis nostra fluenta bibit
Huic puero tribuit crinitus dulcia phœbus
Plectra / dedit cytharam / palladiũq; decus
Ingenium dedimus nos / & celestia dona.
Et vati dedimus organa blanda sacro.
Nunc igitur vates fama dignissimus omni
Tolle sacras hederas laurigerumq; decus:
Tangeq; facundo clangentes pectine chordas
Tu prestas latios Argolicosq; viros.

2

Epistola ad Marchionem Carolum

Ad illustrē principē Carolum Marchionē Badensez ac dñm suū obseruādissimū Jacobi locher poete lau.

Ex omnibus rebus: q̄s humanum admirat ingeniū: nullus fructus vberior: nullaq; emolumēta dulciora manant: q̄ e iucūdissimo optimarum artium studio: humanissime princeps: quod & animi salutē prestat: corporis ornamentū subministrat: & vitæ decorē: ac honestatē suggerit. Sed cum principū germanie / status & conditōes cōsidero. Inuenio plus opere rebus militaribus: mauortijsq; strepitibus nostrates posuisse q̄ studijs litterarū. Itaq; negotia publica plus honoris: q̄ otia suauissima hucusq; meruerunt. Sed quia principes & proceres Nationuz nostraruz magis in bello: q̄ litterarijs palestris versati: externis tum grecis: tum denicq; latinis cōtemptui fuerunt. tanquam ipsi soli sapientiam Philosophiecq; studia amplecterentur. Maximus autem tonans: cuius nutu diuina atq; humana gubernantur / nos ad tā tam calamitatem non prosci ipsit: vt natio Germanica: qua sub rutilo sole non est populosior terra: inter barbaras truculentasq; gentes censeretur. Superamus: vt aliorum pace dixerim: prestancia rei militaris Ausonios Romanosq; / penes quos bellorum armorūq; deus illustres produxit nepotes. Superamus Grecos Macedonasq; quorū res gestas preclaraq; prelia millenis voluminib⁹ memorat vetustas. Superamus parthos fugaces: indiecq; inaccessabiles gētes. Nemo vnquam theutonicos prostrauit lares: nemo vnq̄ in medijs Germanie limitib⁹ bellica locauit trophea: Superam⁹: inq̄: rebus bellicis / corporisq; robore: animiq; viribus gallos: britannos: hiberos: sarmatas: cateraſq; barbaras nationes / ad q̄rum fines atq; limites theutonicū Martē diduximus: opimaq; spolia nostros ad penates cum triumphali pompa reduximus. Nemo vnquā theutonas a proprijs finibus pepulit / aut saltez ausus fuit propellere. Quā ob rem dubitare nō soleo / quin deus optimus Maximus ob singularē animi prestantiam: rerumq; bellicarū excellentiam nobis Imperiū Romanorū fascium cōcesserit: alijsq; gentibus / que tanti imperij splēdorem non merebantur: abstulerit. Vbi enim locorum / sacrosanctū imperiū tutius: honesti⁹ ac glorioſius habitare potuit: q̄ penes germanos: qui fidei integritate: iusticia / pietate / officijs / dexteritate / amicitia / humanitate / ceteris q̄ virtutibus: totius orbis hoīes superant & excellunt. De fortitudine taceo: quam & barbari & oenotrij iamdiu sepeq; experti sunt. Dicat franciscus philelfus homo pauce fidei quicquid velit / dicat Germanos esse vinolentos ebrioscq; / tamen si a mortuis / imo ab elisio campo resurgeret / non tamen imperiū Romanū penes italos visur⁹ esset: & si centena reuiuiſceret lustra / nō pugno cum laruis / sed dictum philelfi grauius trutino: qui stigmate nigro frontes Germanorum inurere nisus est. quod imperium. quoscq; regios fasces italia per luxum: per nefas / percq; timiditatem amisit. Id theutona virtus bistonio Martem adepta est. quod vitio contritum atq; prostratū / istud virtus nostra bellica / celestisq; iusticia restaurauit. Sic vere sanecq; dicere possū: deos immortales Romanum regnuz apud nos statuisse. Taceo de federico primo: cognomento barbarossa / ex sueuorum nobilissimis ac bellicosissimis ducibus nato: qui victrices aquilas ab occiduo freto / ad rubrum vsq; deduxit mare. Terroremq; cunctis gentibus atq; populis incussit. Quid de alijs federicis: quid de conradis & othonibus refero / quid henricos clarissimos imperatores memoro: quid Austrie archiduces qui longo temporum / ac ætatum interuallo: sa

crosanctã Romani imperij Sedem tenuere. Sed quia de cesaribus mentõem feci: diuũ Maximi lianum / omniũ principum fulgentissimum iu bar / preterire nequeo: neq; debeo: qui Roma nas res ita temperat / imperium tanta modestia gubernat: frenum regale / tanta equitate mode ratur / & tenet: vt non homo mortalis / sed heros aut diuus in terris: esse videatur. In singulis im peratoribus Romanis singulas quasdam virtu tes numerant historici / hic noster Maximilia nus perfectissimus est: In cuius pectore virtutes candide suũ edificarunt diuersorium / & in ho mine honestissimo quieścũt. profecto / Carole princeps humanissime: tibi gloriã bellicam no stratiũ declaro: vt aliquid illustre penes nos sem per extitisse intelligas / quod ceteris natõnibus non fuit cõmune. De studio litterarum dicere volui: quod germanis non semper cognitũ fuit Cuius rei multas causas referre possem: nisi me breuitas eplaris subtraheret. Obiecerunt nobis & hoc quidẽ tempore Itali obiciũt / & pro pro bro ascribunt: q; tam sero ad nos litterarũ studia perrexerint. Et recte quidẽ nos reprehenderẽt / nisi totius philosophie flumina agros nostros / prataq; germanica inundarent. Sacram mathe sim theologicãq; sublimitatem p̃ter alios enixe colimus. eamipsam / rem diuinã / cum magna grauitate: sinceritateq; profitemur, vt nihil z in celo & in terris incognitum esse possit. Legum itidẽ iuriũq; togatorũ darissimas instituim? pa lestras / vt & sceuolas: & rufos & labiones sulpi tiosq; apud Theutones videri liceat phificas ra tiones: causasq; rerum atq; philosophorum Ve terum sanctissima volumus dogmata: vt sacra minerua in paludibus Germanie nata iudiceẽ. Ad oratores vatesq; candidissimos redeo: quos diu contempsit gens nostra, sed hac tempestate tanquam vtiles atq; necessarios conduxit poetas quorum sublimitatem si cuperem exprimere ci gneis vocibus opus foret. Sed quia iucundissi me princeps: multos annos in studijs eloquen tie me doctore vsus fuisti: meq; ceteris profesto ribus in hac docendi prouintia prepositi: q̃s obrẽ te hortari ad studia poetica: dulcissimosq; Musarum secessus / pietas me cogit: adhortor igitur te ad lectionem Horatij flacci poete sapi entissimi: cuius ingenium in odis admirabere. doctrinam in arte poetica stupesces: Acrimoniã dicendi / salesq; satyricos in sermonibus adama bis: & quod maximum est: Academicam phi losophiam: qua maxime illustris fuit: in episto larum opere considerabis. Adde quod ex illu stri genere tuam ducas originem: sisq; natus ex clarissimis principibus: tamen virtus litteraria / omnibus rebus externis est anteponenda. Va ni hominis iudicium est: sui generis vetustatez iactare: si vacua est benefactorum testimonijs: illud vero glorioſi qui simul cum geniture pre stantia: virtutes litterarias cõiunxit. Igitur cum in te posita spes sit domus badensis. Sis pronus ad virtutem: poetarumq; lectõnes vtiles. & iu cundas memorie commendes: sis denicq; piger ad vitium: q; de te & badensis familia: & paren tes germanicq; perpetuo letari queant. tibi om nem meam operam: omneq; studium pollice or: cui & corporis seruitium: & ingenij fructus omnes debeo. Horatium itaq; nuper a me re uisum: & formis imaginibusq; pulcherrimis adornatum: cum in manu tenerem: cogitaui e undem non alteri: quam tibi principi clarissimo dedicare: vt horatio nostro: cuius laudes & pre conia infra videbis: honorem & auctoritatez fa ceres. ne ab ignobili vulgo penitus contamina retur Appone scutũ tuũ nostris laboribus. vt de inceps ad maiora queq; volumina alacriores si mus. Vale spes vnica. vnicumq; presidium. ex friburgensi Gymnasio. 1.4.9.7.

Epigramma Philomusi

Accipe prudentem venerando pectore vatem
Pangeq; nunc lyricis carmina facta modis
Dulcius hoc plectro nihil est, nec blandius isto
Carmine. quod saphus nomine nomẽ habet
Perlege iucundos sensus. varioscq; lepores
Vatis. & vrbanos concipe mente sales.

Vita Horatij flacci Venu sini Compendiosa.

h Oratius flaccus Poeta Laudatissimus Temporibus Augusti Cesaris Rome in precio habitus est. hic patria venu sinus. patre libertino natus est. vt ipse in episto la vltima primi libri testatus est dicens Me liber tino patre natum et in tenui re maiores pennas nido extendisse loqueris vt quantum generi de mas. virtutibus addas: fuitq; statura breui. vt in eadem epistola subdidit. Corporis exigui preca num solibus aptum. irasci celerem. tamen vt pla cabilis essem. Rome liberalibus litteris eruditus fuit. ac deinde vberioris scientie gratia nanciscẽ

de Athenas conceſſit. vt ipſe teſtatur in epſis: Ro me nutriri mihi contigit atq; doceri. Adiecere bone paulo plus artis Athene ſcz vt poſſem cur uo dinoſcere rectum Atq; inter ſiluas academi querere veruz /cū itaq; athenis doctiſſimus eua ſiſſet: familiaritatem marci bruti /qui cæſarē occi dit: adeptus: factuſq; ab illo Tribunus militum contra Marcū Antoniū & Auguſtū /cū victus fuiſſet brutus ex clade aufugit. Hoc ipe poeta te ſtatur. Dura ſed amouere loco me tempora gra to ciuiliſq; rudē belli tulit æſtus in arma: Cæſa ris Auguſti non reſpōſura lacertis. Horatio tñ poſtea Auguſtus Mecenatis gratia pepercit: eū q; in familiaritatē recept. liberatuſq; ad pōticaz ſe contulit: & precipuā gloriam lyrici carminis apud latinos meruit. Nā de ſeipſo canit ad mē cenatem Q; ſi me lyricis vatibus inſeris Subli mi feriam vertice ſydera. Imitatus Archilochū: Alceū: Saphonē: et pindarū: pōtas grecos vnde ait in Epſa ad Mecenatē: parios ego prim⁹ iam bos Oñdi latio: numeros aioſq; ſecutus. Archi lochi nō res & agentia verba lycambem. Tpat archilochi muſā pede maſcla ſapho. Tpat alce⁹ & reliqua. Scripſit itaq; Horatius odarū q̄tuor libros elegantiſſimos: in qbus & carminis iucū dias: & ſententiarū grauitas: cōcinnitaſq; freq̄n ter lectoribus occurrit. libros ſermonū ſeu poti us ſatyraū duos edidit: in qbus mortaliū vitia dicacitate ſatyrica mordet: vibemq; Romanam pfricat. Inſtitutōes pōticas itidem fecit. que ars pōtica vocañ. In qbus pōta ſapiēntiſſimus: po etā format & inſtituit. Epſarū opus elegans: & grande cōpoſuit: in q̄ de virtutib⁹: & ſtudio phi loſophie: moribuſq; copioſiſſime Academicoq; diſſeruit. vt ipam ſapiam nō Athenis q̄ras: ſed ex horatiano dogmate: q̄ nihil elegantius: nihil que vtilius conſpicit. Et cū innumeras diuitijs optimis ſtudijs cumulaſſet. Tandē Rome mo riens Auguſtū cīm rerū ſuarū heredē inſtituit. Obijtq; ætatis ſue Anno. 44. vt ipſe teſtaſ. For te meum ſi quis te pcunctabitur euum Me q̄ ter vndenos ſciat impleu iſſe decēbres Collegā lepidū quo duxit lollius anno. fuitq; Horatius nobiliſſimus poeta Maxima pōpa in exequijs apud mecenatem Sepultus.

Philomuſus cuz Appol

line loquitur: & cōtra poeticos hoſtes exacuit.

Dic mihi dulcis cythare Magiſter
Phœbe: frondentis nemoriſq; cuſtos
Vnde dicuntur lyrici pœte
Te rogitamus
Queris o conſors Philomuſe cauſam
Vnde dicentur lyrici poete:
Ad lyre molles ſonitus adaptant
Hij quia verſus
Spectat ad vates lyricos quid vltra:
Vel quibus rebus nitet illa turba
Cui deditclangor fidium canorus
Nomen artem
Hij canunt dulces in amore guſtus:
Et canunt fraudes iuuenum procaces:
Et puellarum recinunt Amoris
Dulcia furta
Hij lyre blandos moderantur ictus
Et mouent chordas cythare ſonoras
Pollice / & palmis feriunt rotundis
Enthea plectra
Nec canunt ſolum miſeros amores:
Atq; conuiuas: grauibus ſed inſtant
Rebus: extendunt animos ad arma
Imperiumq;
Dant ſimul recte documenta vitæ
Dant viam veri /tribuuntq; ſummum
Ad bonum tutos aditus /& alta
Sydera monſtrant
Cæteris preſtant lyrici poetis
Quos penes cantus: numeri /lociq;
Sunt: & arguti cythare lepores
Et venus alma
Cura nec mordax genus hoc laceſſit
Hij canunt leta vacui ſub vmbra
Atq; compulſant digitis canoris
Saphica plectra
Phœbe qui xantho lauis amne crines
Quæſo ſis vatum pater & patronus:
Ex tuo nam ſunt tenere camene
Pectore nate
Tu ſacros vates facis & diſertos
Neſcios fari pueros doceſq;
Vocis humane tribuis ſonora et
Organa princeps
Stringe bellaces gladios precamur
Et manu forti celeres ſagittas
Mitte: ferratū et iaculare telum
Promptus in hoſtes
Barbaros in nos agitat furores
Turba: dictatis inimica noſtris
Seuit /et diris fluit in venenis
Emoriturq;
Hanc edax liuor rapit ad furores
Inuidus nec cor ſinit hanc quietam
Cum legit verſus modulis polītos
Ilia rumpit
Nos ſumus pauci numero /ſacras qui
Verſibus cultis recolunt camenas
Quas chorus flectit: reficitq; blanda
Caſtulis vnda

Ergo quid cessas pharetras ciere
Phœbe: et indoctas superare gentes
Que tibi sanctum penetral lacessunt.
Contaminantq;
I.veni nostros precor ad penates
Doctor argute fidicen sophie.
I.veni toto celebratus orbe
Dulcis agileu

Horatius ex Elisijs Philomusum alloquitur.

Heu longo fuimus defunctus tempore: carcer
Elisius tenuit membra sepulta diu?
Nominis & titulos nostri consumpserat euũ
Tardius: & fuerat gloria rapta mihi.
Sed modo ceruicem video mõstrare decoram
Et caput ad superos iam releuare deos:
Nam mihi clara cutis formatur: pectora dant.
Candida: frons leuis: ingenuecq; manus:
Ad superos redeo vates bene tersus & albus
Me viuum / dulcis o philomuse facis:
Non danai tantos in me posuere labores:
Itala nec pubes: nec venusina cohors:
Te iuuenẽ promptũ pugnax Germania misit.
Qui fidibus modulos: z mihi mẽbra dares
Viue bonis auibus / dulcis philomuse: camenas
Illustraq; meas: eloquiumq; foue
Participem mecum famam: nomenq; tenebis
Tu gratus phœbo: castalijsq; deis

☞ Vt ea q̃ in de generibus metrorũ subseqn̄ti annotatõne faciliora sese intellectui offerant Placuit de metrorũ scansione eorundẽ accidẽtibus & pedibus aliqua submittere

c Armẽ quidẽ ẽ ipa pedũ numero cõpositõ q̃ noie & vnũ & duos & plimos versus opusq; integrũ appellam⁹. Et dicit ob id carmẽ quia carptim ꝓnunciat .i. iterrupte nec vno ac cõtinuo impetu quẽadmodũ soluta oro feratur Metrũ. Grecũ vocabulũ est Diomede autore z est cõnexio quedã atq; ordinatio pedũ / ad delectionẽ auriũ inuenta. Et quia per metra versus metimur vult malli⁹ theodor⁹ ipos versus metra posse appellari. sicut vas q̃ metimur: z triticũ qd' mẽsi sum⁹ modiũ dicim⁹ / sicut etiã pes digitus cubit⁹ decẽ pedũ. sed id verbũ in ea presertim significatõne in raro est apud ꝓbatissimos ĩ vsu Versus. est pedũ in oratõe certa numero genereq; collectio. Dicitur aũt certa numero gñeq; collectõ. quia metrũ debet hĩe certũ numerũ pedũ / & certa genera pedũ. Vt hexametrũ habet sex pedes in numero / z duos in gñe / sc3 dactilũ & spondeũ. Et dicit versus ꝓpter hoc qd' ꝓfixũ terminũ nõ progreditur sed reuertitur

Rithmus est verborũ modulata cõpositõ nõ metrica rõne / sed numero sillabarũ ad iudiciũ auriũ examinata. i. approbata. Maxime audientium aures demulcens. Quintilianus tñ inquit quod spacio tpm cõstent. Et dicit latine rithm⁹ numerus inde Aritmetrica.

Prosa. est oratio a lege metri soluta. Et dicitur. q ꝓfusa / proruit em̃ spacios & excurrit nullo termino sibi prefixo

De accidentibus Metri.

Septẽ sũt accñtia metri. Scansio. Mensura appellatõ. cõpositõ. depositõ. cesura. figura Scansio. est legittima metri in pedes singulos distinctio & cõmensuratio. Origo nois quia scandentes incedimus ꝑ pedes ipos veluti scalarũ gradibus & hz quatuor species / cõiunctã discretam / diuisam / & mixtã. Cõiuncta est vbi nusq; pes cũ dictõne finit vt imortale nihil mundi cõpage tenet. Et ista ceteris est laudabilior. Nã pulchrũ & decens est minime finiri in singulos pedes minime finiri in singulis dictõibus. Sed cõtinuã pedũ ex vltimis verborum syllabis fieri dependentiam.

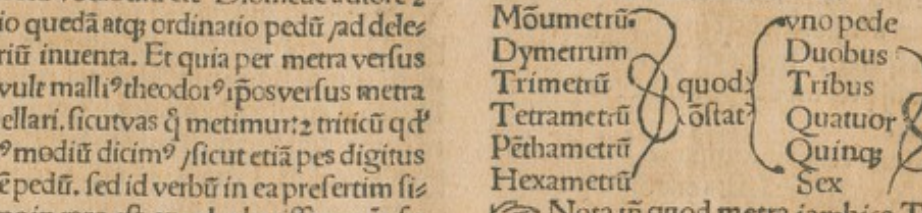
Distincta. ẽ vbi verba cũ pedibus terminantur Vt he tua sunt bona quia tu bon⁹ oia cõdis. Itẽ Oibus oia nõ mea somnia dicere possũ. Quã versificatõnis speciẽ raciissime iuenies qa min⁹ pulchra est & vitiosa putatur

Mixta. ẽ vbi aliq̃ pedes cõcatenant / aliq̃ cũ verbis terminantur. vt nobis certa fides eterna in secula laudis.

Diuisa. ẽ vbi primi tres versus pedes iter se cõcatenantur / & a reliquis separantur. vt in dei genitrix pia virgo maria choruscat. Itẽ ꝓsper corde ptis genitũ creat & regit oia verbum.

De mensura Metri.

Mẽsura metri. ẽ debit⁹ pedũ numer⁹ scd'm poetice regl̃as ordinat⁹. Et diuiditur in sex partes Nam carminum aliud est.

☞ Nota tñ quod metra iambica Trochaica Anapestica duplicibus pedib⁹ cõputantur: ascendũtq; vsq; ad tetrametrũ. Vñ monometrũ iambicũ dicitur qd' duobus pedib⁹ cõstat. Dymetrũ qd' qtuor. Trimetrũ qd' sex. Tetrametrũ qd' octo. Cætera aũt oia simplicib⁹ pedib⁹ cõputantur / quãq; versus trimetros senarios appellam⁹ ex numero pedũ hos greci quia geminos ferunt Trimetros dicunt.

Tabula Metrorum

De appellatione Metri.

Appellatio. Est qualitas vnde metrum nomen accepit. Et est octuplex. Nam metra aut dicunt

A
- Locis vbi decantari consueuerunt vt attel lana ab oppido italie
- Inuentoribus vt Gliconicum. Saphicum Asclepiadicum.
- Dijs quibus sunt dedita. ut Appollinium pithinium.
- Mensura. vt monometrum. Dymetrum
- Structura pedū. vt Anapesticū. Dactilicū
- Numero sillabarum vt Endecasillabū fal lentium.
- Frequētatoribus vt Virgilianū Quidianū
- Accidētib⁹ vt elegiacū ab amatorū miseria

heroicum ab heros quia heroico carmine describebantur fortia facta heroum

De compositione metri

Compositio. Est cum versus ex diuersis metro rum (pedum) generibus compositi sunt. Quales apud horatium 2 alios lyricos inuenim⁹ versus mixtos ex dactilis & iambis. Heroicus vero est simplex cōpositōne. i. componitur a pedib⁹ vnius speciei rōne tm Licet quātitate & nomine differentes recipiat Dactilū et spondeum. tn Spondeus in dactilū rōne temporū resoluitur.

De depositōne metri

Depositō. Est cuiusq; metri desinentia. i. finalitas. & est triplex. Nam versuum. Aliūs est Cathalectic⁹. Cui vna sillaba deest in fine. vt Age iam precor mea ruꝫ.

Hippercathalecticus. cū abundat syllaba in medio Vt heu quam precipiti mensa profundo

Acathalecticus. est carmen nec deficiens nec abūdās. vt Arma virūq; cano troie q prim⁹ ab oris

De cesura.

Cesura. Est decora māsio seu terminatio vocū i versuū notata medio. Et dicit in medio propter depositōem q̄ est in fine. Et est q̄druplex scd'm Bedā q̄uis alij pl'es modos ponant. & reddunt metra sonora.

Penthimemoris vel Semiquinaria. Est cū post duos pedes & vnā sillabā pars oratōis expletur. vt Arma vi. rumq; ca. no.

Tertia trochaica. Est cū post tres pedes & vnam sillabā pars oratōnis expletur. Tertio loco inuenit troche⁹ orōem perficiens. nō quia in medio versu possit esse troche⁹. sed sublata hoc ē subtracta vl' suspēsa de dactilo vna syllaba remāet troche⁹. vt Nil nūi misereri mori me deniq; cogis.

Tertia heptimemeris. vl' Semiseptinaria. Est cu post tres pedes & vnā syllabā pars orōnis expletur. vt Italiam fato profugus.

Quarta buccolica. Est cū in quarto pede dactil⁹ ponit finiēs partē orōnis. vt nos patrie fines & dulcia linquimus arua. Que cesura in nomē habet q d'i buccolicis sepius inuenit. Vn secundū priscianū in li. partionū. Quarta buccolica magis passio est hoc est defectus versus. Et scd'm eundē necesse est vel vnā vl' duas cesuras in versu inueniri. Nā tres rarissime possūt inueniri i eodē versu. nā si semiquinariā hab;. tertiā trochaicā raro hīe pōt nisi quando monosyllaba interuit dictio vt. Munera clara dedit dat eidem debita pater. dit. dat trocheus. e. ceditur. Et ecōtrario si tertia trochaica habet semiquinariam raro haberepoteſt. Hec pristianus.

De figura

Figura est dispositō pedū & vis ei⁹ in metro variandi. vtputa versus hexameter i primis qnq; locis accipit quinq; dactilos vt Enni⁹ At tuba terribi lē tarantara dixit. At spōdeus vl' quatuor dactilos & vnū spondeū & illū quidem aut primo secūdo tertio locoue. Et vis illa variandi pedes figura dicitur.

☞ Carmē q d'ex metris cōficit triuariā diuidit Monocolō q d' vniforme dicit vicꝫ q d' vno versuū genere constat vt eneis Virgilij

Dicolō. i. bimēbre quod duplici metrorū genere cōstat Vt nasonis Epl'e. q̄ heroicis atq; elegiacis versibus constant.

☞ Tricolon. quod triplex habet metri genus vt plures ode horacij

Carmen diuersorum metrorum aliud est

Distrophon. vbi post duo metrorum genera statim ad primū genus reuertitur vt inouidio.

☞ Tetrastrophon. Vbi post quatuor versus ad primum genus metri reuertimur

Vnfit vt carminū diuersorū metrorū aliud sit

☞ Dicolon distrophon. i. duobus generib⁹ metri compositum a secūdo facta replicatione.

Dicolō Tetrastrophon. i. duob⁹ generibus metri compositū a tertio scꝫ metro facta replicatōe.

☞ Tricolon Tetrastrophon. i. tribus generibus metri cōpositū a quarto facta replicatōe.

De metrorū principijs.

Quatuor sunt metri principia. Metrū eniꝫ primo in pedes resoluitur. Pes in sillabas. cui accidit tempus Sillaba vero in litteras.

De metricis pedibus

Pes est sillabarum ꝛ temporum certa dinu

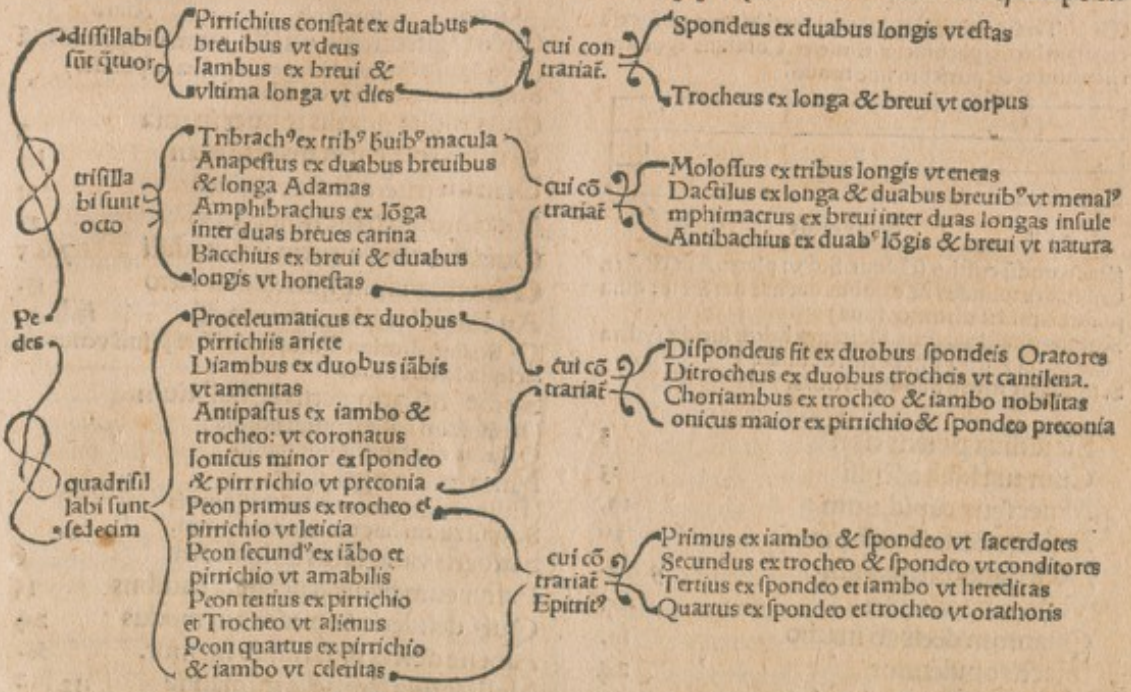
Tabula Metrorum

meratio. Pedes ideo appellati / quia vt nos nostris / sic illis carmina videntur incedere.

Pedes

Legittimi cuiusq; metri nominantur hi qui ꝓprij fiũt & naturales in metris Nothi dicuntur qui per corruptelam solutõnis accedunt.

Solutio dicitur quotienscunq; ꝓ vna longa ponimus duas breues / aut ꝓ duabus longis quatuor breues Vel qñ vnus pes resoluit in alterũ ipm ratõne seruata. Ille enim pes pro altero ponitur q eadẽ habet tempora vt Virgilius Tytyre pascentes a flumine reijce capellas

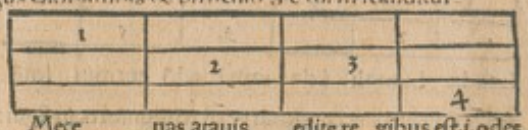

Pãhasillabi pedes vt scribit diomedes sũt duo & triginta: hexasillabi lxiiii. sed i vsu ñ sũt et reducũt ad superiores Cetera q̃ concernũt artẽ metricã regulas generales ac speciales de q̃ntitatibus sillabarũ vberiores flores diligẽs lector inueniet sparsim apud grammaticos que hic breuitatis gratia posterganatur.

Annotatio Generũ Metrorum q̃bus vsus est Horatius in operibus sequẽtibus: Nicolai peroti Sypontini Cũ additõe figurarũ pro oculari inspectõe

Primum genus est monocolon / dicturq; choriambicum asclepiadeum tetrametrum Cõstans spondeo duobus choriambis & pirrichio Sic enim scanditur

Spondeꝰ Choriã. pirrichius

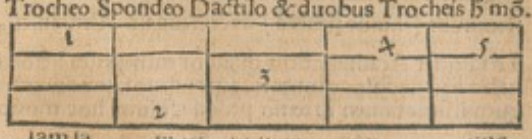
Mece nas atauis edite re gibus est.i. odes

Exegi monumentum ere perennius: 30 li iii.
Donarem pateras grataq; commodis. 8.li.quarti.

Et scripsit horatius tantumodo huiusmodi tres hoc metro odas.

☞ Secundum genus est dicolon tetrastrophon. Primi tres versus sunt dactilici penthãetri saphici. Constat enim Trocheo Spondeo Dactilo & duobus Trocheis ♁ mõ.

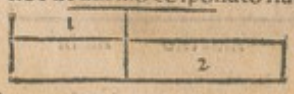
Troche⁹. Dactilus. Spõdeus:

Iam ia tis ter tis finis atq; ure

Quartus adonius cõstans dactilo dimetro cathalectico hoc est dactilo & spondeo siue trocheo hoc medo

Dactilus. Spõdeus.

terruit vrbem.

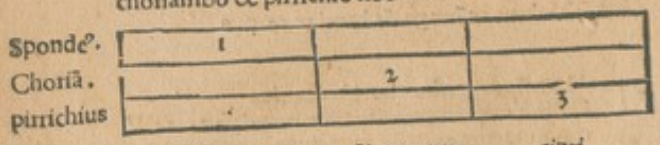
Scripsit hoc metro xxvi. odas

Iam satis terris niuis atq; dire	2.
Mercuri facunde nepos athlantis	10
Quem virum aut heroa lyra vel acri	12
Vile potabis modicis sabinum	20
Integer vitæ scelerisq; purus	22
Partius iunctas quatiunt fenestras	25
O venus regina gnidi paphiq;	30
Poscimus si quid vacui sub vmbra	32
Persicos odi puer apparatus	38
Nullus argenti color est auari	2.li.2
Ne sit ancille tibi amor pudori	4
Septimi gades aditure mecum	6
Vlla si iuris tibi peierati	8
Rectius viues licini neq; altum	10
Ocium diuos rogat in patenti	16
Marcijs celebs quid agam calendis	8.li.3.
Mercuri nam te docilis magistro	11
Herculis ritu modo dictus o plebs	14
Faune nympharum fugientum amator	18
Non vides quanto moueas periclo	20

Tabula Metrorum

Montium custos nemorumq; virgo 22
Impios parre recinentis omen 27
Pindarum quisquis studet emulari 2.li.4.
Diue puem proles niobea magne 6
Est mihi nouum superantis annum 11
Phœbe siluarumq; potens diana .car.seculare

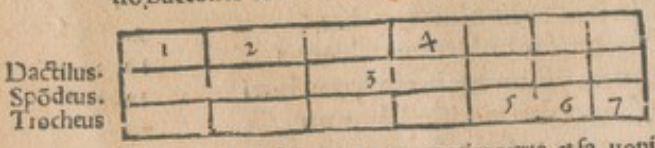
☞ Tertium dicolon distrophon. Primus versus est choriambicus gliconicus trimeter Constans spondeo choriambo & pirrichio hoc modo.

(Ita secundū cristho scāditur. Sed vt placet. Ant. & Acr. Constat ex spondeo & duobus dactilis ita: Sic te: diua potens cipri. Et vtrumq; bene)
Sequens est asclepiadeus. Sic fratres helene lucida sydera
(Cui primi generis figura correspondet.)
Scripsit hoc metro duodecim odas.

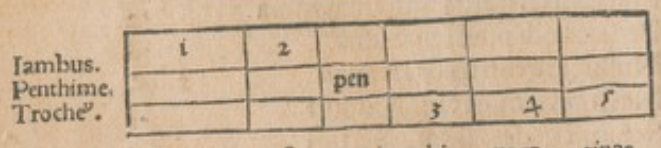
Sic te diua potens cipri 3
Cum tua lidia telephi 13
Mater seua cupidinum 19.
Et thure & fidibus iuuat 36
Donec gratus eram tibi 9.li.3.
Vxor pauperis ibici .15.
Quantum deest ab inacho 19.
Intactis opulentior 24
Quo me bache rapis tui 25
Festo quid potius die 28
Intermissa venus diui i.li.4
Quem tu melpomene semel iii.

☞ Quartum dicolon distrophon. Primus versus est Dactilicus Archilochius Tetrameter Constans tetrame tro buccolico & tribus trocheis hoc modo.

Soluitur acris hi ems gra ta vice veris et fa uoni

Sequens item archilochius Constans ex penthememeri Iambica & tribus trocheis hoc modo.

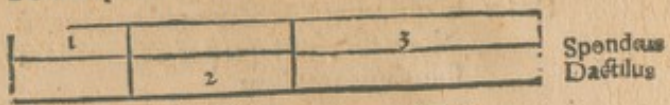

Trahunt q̄s ic cas machi ne ca rinas
Fit tamen hic versus ex spondeo & iābo in primis duo bus locis frequentius
Scripsit hoc metro ac modo dumtaxat hanc oden.

Soluitur acris. &c. vt supra: & est q̄rta.

☞ Quintum tricolon tetrastrophon Primi duo versus sunt asclepiadei hoc modo.

Quis mul /ta gracilis /te puer in /rosa
(Et huic primi generis figura correspondet)
Tertius pherecracius constans

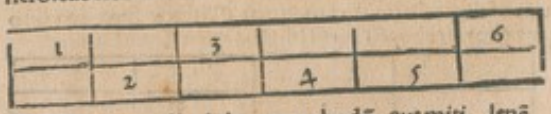
Grato pirra sub Antro
Quartꝰ gliconicus /cui fla /uam religas comā
(Et ei figura circa tertium genus posita respondet).
Scripsit hoc metro septem odas

Quis multa gracilis te puer in rosa 5
O nauis referent in mare te noui 14
Dianam tenere dicite virgines 21
Vitat himuleo me similis cloe. 23
Quid fles asterie quem tibi candidi 7.li.3
O fons blandusie splendidior vitro 13.
Audiuere lyce dij mea vota dij 13.li.4.

☞ Sextum dicolon distrophon. Tres primi versus sut asclepiadei hoc modo
Scribe /risuario /fortis & hos /tium
(Et figuram habent primi generis)
Quartus est glonicus hoc modo.
Miles /te duce ges /serit
(Et similis est primo versui tertii generis
Scripsit autem hoc metro odas nouem.

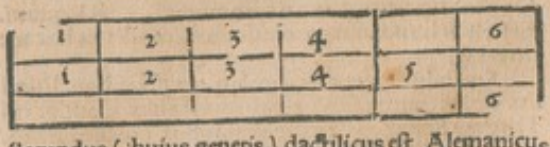
Scriberis vario fortis & hostium 6
Pastor cum traheret per freta nauibus 15
Quis desiderio sit pudor aut modus 24
Albi ne doleas plus nimio memor. 33.
Nolis longa fere bella numantie .12.li.2
Extremum thanaim si biberes lyce. 10.li.3.
Inclusam danaen turris ahenea 16
Diuis orte bonis optime romule. 5.li.4.
Iam veris comites que mari temperant 17

☞ Septimum dicolon distrophon Primus versus est heroicus hoc modo

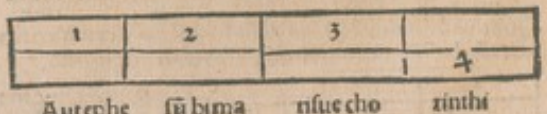
Lauda buntali i cla ram rhodō aut miti lenē

Alias autem aliter conficitur vt est cōmuniores in figura sequenti compositōnes dicas videre

Secundus (huius generis) dactilicus est Alemanicus

Tetrameter Acathalecticus quatuor enim pedes heroici habet siue dactilos omnes siue spondeus siue mixtos fre quentissime tamen in tertio pede dactilum hoc modo

Aut ephe sū bima nsue cho rinthi

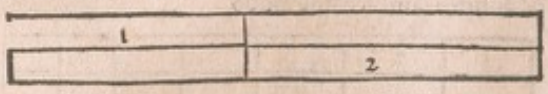
Tabula Metrorum

Scribit hoc metro quatuor odas:'

Laudabunt alij claram rhodon aut mytilenē
Albusvt obscuro detergit nubila celo 8
Te maris & terre numeroq; carētis arene .28.
Quid tibi vis mr nigris dignissima barris
12. Epodon

☞ Octauum dicolon distrophon Primus versus est choriambicus monometer aristophanius cōstans choriambo & amphibracho siue bacchio hoc modo.

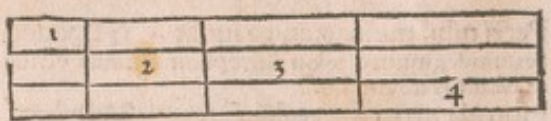
Choriambus. Bacchius

Lidia dic per omnes

Sequens est Choriambicus Trimeter Saphicus constans epitrito secundo duobus choriambis & amphibracho siue bacchio hoc modo.

Epitritus Choriambus. Bacchius

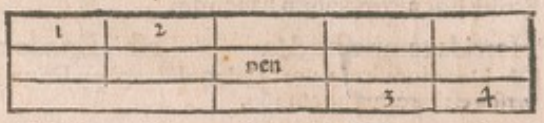

Te deos o rosibarim cur properes amando
Scribit doc metro dumtaxat hancoden

Lydia dic per omnes. &c. 8

☞ Nonum tricolon Terastrophon primi duo versus dactilici sunt alcaici Trimetri Cathalectici Constant em penthimemeri iambica & duobus dactilis hoc modo

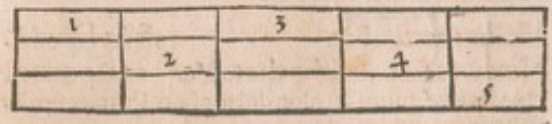
Iambus. Pentheme meris. Dactilus.

Vides vt al ta stet niue candidum

Tertiꝰ ē iambicꝰ archilochiꝰ dimeter y percathalecticus si quidem in primo pede recipit iambum vel spondeum / In secundo Iambum dumtaxat. In tertio Iambum vel Spondeum. In quarto Iambum vel pirrichium: Deinde super est syllaba hoc modo.

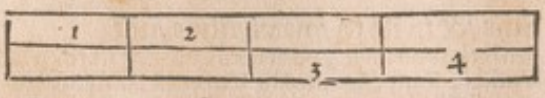
Spondeꝰ. Iambus Cesura:

Silue labo rantes gelu ꝙ

Quartus versus est dactilus alemanicus Tetrameter de quo paulo ante diximus / recipitq; in tertio pede frequentissime trocheum hoc modo.

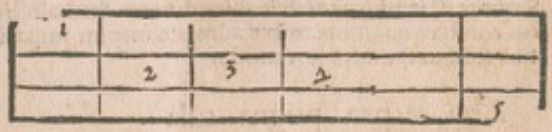
Dactilus: Trochen:

Flumina constite rinta cuto
Scribit hoc metro septem & triginta odas.

Vides vt alta stet niue candidum	9
O matre pulchra filia pulchrior	16
Velox amenum sepe lucretilem	17
Musis amicus tristitiam & metus	26
Natis in vsum leticie scyphis	27
Icci beatis nunc arabum inuides	29
Quid dedicatum poscit appollinem	31
Parcus deorum cultor & infrequens	34
O diue gratum que regis ancium	35
Nunc est bibendum nunc pede libero	37.
Morum ex metello consule ciuicum	i.li.2.
Equam memento rebus in arduis	3
Nondum subacta ferre iugum valet.	5
O sepe mecum tempus in vltimum	7.
Non semper imbres nubibus hispidos	9
Quid bellicosus cantaber & scythes	11
Ilie & nefasto te posuit die	13
Eheu fugaces posthume posthume	14
Iam pauca aratro iugera regie	15
Cur me querelis examinas tuis	17
Bachum in remotis carmina rupibus	19
Non vsitata nec tenui ferar	20
Odi prophanum vulgus & arcto	i.li.3.
Angustam amice pauperiem pati	2
Iustum & tenacem propositi virum	3
Descende celo & dic age tibia	4
Celo tonantem credidimus iouem	5
Delicta maiorum immeritus lues	6
Aeli vetusto nobilis a lamo	17
O nata mecum consule manlio	21
Celo supinas si tuleris manus	23
Vixi puellis nuper idoneus	26
Tirrhena regum progenies tibi	29
Qualem ministrum fulminis alitem	4.li.4
Ne forte credas interitura que	9.
Que cura patrum queue quiricium	14
Phœbus volentem prelia me loqui	15

☞ Decimum monocolon. Est versus choriambicus penthameter alcaicus cōstans spondeo tribus choriambis & pirrichio hoc modo.

Spōdeus Choriambus. pirrichius

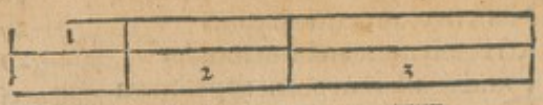
Tu ne quesieris scire nefas quē mihi quē tibi.
Scribit hoc metro tres odas

Tu ne q̄sieris scire nefas quē mihi quē tibi.	ii.
Nullam vare sacra vite prius seueris arborē.	18
O crudelis adhuc & veneris muneribꝰ potēs	(io.li.4.

☞ Vndecimum dicolon distrophon primus versus est dimeter iambicus archilochius acathalecticus Constat enim amphibracho qui metrū facit & duobus iambis siue altero spondeo hoc modo.

Tabula Metrorum

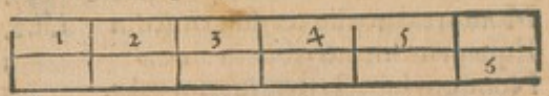
Amphi brachus Iambus

Nō ebur neq; au reum

Sequens trimeter Iambicus Hipponactius Cathalecticus Habet enim quinq; iambos & sillabam hoc modo

Iambus. Syllaba.

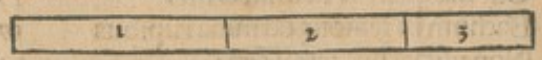
Mea reni det in domo lacu nar

Recipit tamen imparibus sedibus etiam spondeum Scripsit hoc metro dumtaxat hanc oden.

Non ebur neq; aureum: est.18.li.secūdi.

Duodecimum Monocolon Versus est Ionicus saphic⁹ a minori trimeter acathalecticus hoc est tribus ionicis a minori constans hoc modo.

Ionicus minor.

Miserarum est neq; amori dare ludū

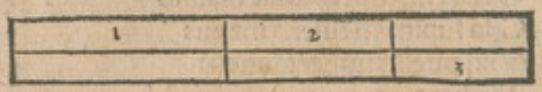
Scripsit hoc metro tantum hanc oden. et ē.12 li.tertii

Tertiumdecimū diſtrophon dicolon primus versus est heroicus hoc modo.

Diffu /gereni /ves rede /unt iā /gramia cāpis.

(Huius figura posita est supra in septimo genere) Seqns est dactilicus archilochius dimeter cathalecticus hoc est constans duobus dactilis & sillaba hoc modo.

Dactilus. Syllaba.

Arbori busq; co me

Scripsit hoc metro tantum hanc oden.

Diffugere.&c. est.7.li.q̄rti

☞ Quartumdecimum dicolon diſtrophon Primus versus est iambicus hipponactius trimeter acathalectic⁹ constans sex iambis recipiensq; etiā spondeum imparibus sedibus hoc modo.

Ibis. libur. nis in ter al. ta na. uium.

Sequens est iambicus archilochius dimeter acathalecticus constans quatuor iambis admixto interim imparibus sedibus spondeo hoc modo.

Ami ce pro pugna cula

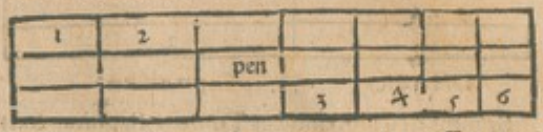
Scripsit hoc metro odas decem

Ibis liburnis inter alta nauium .i.epodon
Beatus ille qui procul negocijs 2
Parentis olim si quis impia manu 3
Lupis & agnis quanta sortito obtigit 4
Ato deorum quicquid in celo regis 5
Quid in merentes hospites vexas canis 6
Quoquo sceleſti ruitis aut cur dextris 7
Rogare longo putidam te seculo 8
Quando repostum cecubum ad festas 9
Mala soluta nauis exit alite. 10

☞ Quintumdecimū dicolon diſtrophon Primus versus est iambicus hipponactius trimeter acathalecticus de quo paulo ante diximus (in quarto genere) hoc mō

Pecti /nihil /me si /cut an /tea /iuuat.

Secundus est saphicus constans penthimemeri heroica & dimetro iambico hoc modo.

Dactilus Pentheme meris. Iambus.

Scribere versicu los amo reper cussuz graui
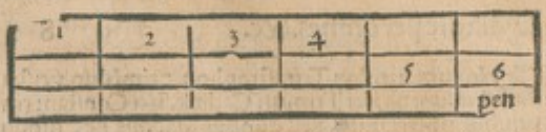
Scribit hoc metro dumtaxat hanc oden:

Pecti nihil me sicut antea iuuat i2 Epodon

Sextumdecimum dicolon diſtrophon. Primus versus est heroicus hoc modo.

Horrida /tēpes /tas ce /lū cō /traxit &. imbres.

Sequens est archilochius constans dimetro iambico a/cathalectico & penthimemeri heroica hoc modo.

Iambus Dactilus: Pentheme meris.

Niues q; de ducūt iouē Nūc mare nūc siluę

Scribit hoc metrotantum hanc oden

Horrida tempestas &c. est i3 Epodon

☞ Decimumseptimum dicolon diſtrophon Primus versus est heroicus hoc modo.

Mollis in. ertia. cū tari. tā dif. fuderit imis

Secundus iambicus Archilochius dimeter acathalecticus de quo supra dictum est hoc modo.

Obli /uio /nem sen /sibus

Scribit hoc metro duas odas

Mollis inertia.&c. est i4 Epodō.

Nox erat & celo fulg ebat.&c. i5.Epodon.

Duodeuigesimum dicolon diſtrophon Primus versus est heroicus hoc modo.

Altera /iam bel /lis teri /tur /ci /uilibus /ætas

Alter iambicus Hipponactius Trimeter Acathalectic⁹ de quo supra dictum est

Suis /& ip /sa rō /ma vi /ribus /ruit

Scribit hoc metro hāc oden dūtaxat. & est.i6.epodō

Vndeuigesimū Monocolon Versus est Iambicus Hipponactu⁹ Trimeter Acathalectic⁹ q̄lis superior hoc mō

Iam ef /fica /cido /manus /scien /cie

Hāc tātumodo oden hoc carmine scripsit.et ē.17.Epodō

Habes igitur (Verba Nicolai peroti) Mi frater omnia metrorū genera qbus horatius flaccus vsus est modis.

Finiunt Genera Metrorum

Directorium index vocum et rerum

Bauus.i.b
a Bnepos.i.b
Accipiter.xxx.c
Acer.vi.b
Acris.eodem.
Acharõta.v.n.lij,m.
Achilles.xlij.l.
Acidũ.cxlix.f.
Acinum.dxiij.i.
Acynacis.xxj.e.
Acroceraunia.v.z
Acutum.ix.d
Acutus.x.d.
Adamas.vij.n
Addicere.vij.e.
Adria.v.s.
Adriaticũ mare eodem
Ador.dxv.n.
Adorea.lxxx.a.
Aecus.xli.x.
Aedis.xxiij.d
Aegeum mare.i.3
Aegenia eodem
Aegida.xiij.l.
Aegyſtus.xlij.t
Aemenia.xxx.q.
Aemus.x.h.
Aeolicus.v.m.
Aeſtuare.xxxv.m.
Agaſo.dxx.g.
Agere.vij.e.
Agnatõis aſcẽſus & deſcenſus.i.b.
Agne.cxxvij.c.
Agreſtis.cxiij.s.
Agila.lxxxij.l.
Albanus.cix.e.
Albunea.viij.q
Alceus.ij.r.
Alcides.xi.x.
Alfenus.cxxx.l.
Alga.lxiij.p
Algidum.xvij.e.
Allec.dix.l.
Alligurire.cxxix.e
Allium.xciij.c.
Allobrox.cv.f.
Alpes.xci.g
Altilis.dxxx.s.
Alueus.clxvi.l.
Alueolus.eodem
Ambroſia.xij.p.
Ambubaya.cxxiij.a
Amenum.xvi.b
Amitio,iij.t.
Amicus.vij.c.
Amites.xcij.k
Amphora.cx.p.
Ampulla.cxxxix.n.
Amor.ci.n
Amiſtis.xxix.m.
Anacreon.xvi.s
Ancilla.xxxiij.f.
Ancillare eodem
Anculi eodem.
Angiportus.xxi.g.
Anilis.dxiij.d
Anima.v.g.
Animus eodem
Antemne.xij.f
Antigragus.xvij.g.
Antilochus.xxxvij.v
Antiochus.lvi.b
Antimachus cxij
Antiphates.cxij.k.
Antiphoriſare.xlv.k
Anticira.cliij.f.2.cxvi.i
Apennin⁹.cv.r
Aphricus.i.c.&.v.n &.lxvij.a.
Apoteca.clx.d
Apulia.lij.i.
Appelles.ccij.m.
Apollo.xv.g.&.cix.q.
Aqua.ij.q.
Aquarius.cxxj.s
Aquila.cxxvij.r
Aquilo.xxxvij.o.
Arabia.lxvij.k.
&xxiij.a
Arabulus.cxxxv.h
Arbutus.ij.o.&.xvi.g.
Arbuſta.xlvij.l.
Arcere.iij.d.
Arbuſcula.cxlv.y
Archaicus.dxx.vi.a.
Archilochus.cxcv.h.
Architas.xxij.a.
Arcta toga.dxxxvi.x
Arctus.xxi.c
Arcturus.xlix.s
Area.i.t.&.dxxxij.k
Argros.vij.m.
Ariadnes.xlvi.y.
Aritia.cxxxiij.e
Ariſtarchus.cxix.s
Ariſtippus.dxxi.m.
Armenia.xxxvij.n.
Aruiſium.c.b
Arx.ij.d
Aſellius.cxlix.a
Aſinius pollo.xxxi.s
Aſperum.ij.r
Aſſaricum.cij.k
Aſſis.cxvij.x
Aſtrum.ccvij.l
Aſſyria.lij.x.
Atropos.xxxij.v.
Atrum.xxx.y.
Attagen.xcij.r
Attalus.i.v
Attauus.i.b
Auaritia.lxxxvij a.
Auctoratus.dxvij.p
Aufidus.lxxxiij.i.
Augurium.lxxi.l
Aulon.xxxv.y
Auia.xx.c
Auus.i.b.
Auſpex.vij.d
Auſpicium eodem.
Auſter.xlij.s
Autumnus eodem
Ayax.vij.y.&.iij.p.

b Abilonici.x.b.
Bacca.dxiij.i
Bactra.lxxij.c
Baie.xlv.b.
Balan⁹.cxlij.c.2.lxxij.p
Balatro.cxxiij.c.& cliij.t.
Balbutire.cxxvij.h
Baratrum.clxxxvij.i.
Barbiton.ij.v.
Barrhis.cij.b.
Barrus.cxxxvij.q
Baſſaris.xvij.n
Batina.lij.n.
Belides.xlij.t.
Belloropho.lxxxvij.g.
Berecinthus.lxv.p
Bidental.cxx.h
Bile.xij.d.&.cxcv.c.
Bion.cc.iij.n.
Bithinus.xxvij.f
Blaterare.dxvi.p.
Boſporus.xli.t.2.xlvij.f
Boſtonides.xlvi.c
Brenni.lxxxix.f
Briarius.xliij.z.
Brittannis.xix.m
Brutus.xij.d.
Buſtum.li.z
Bimaris.vij.d

c Admus.cxiij.t
Cadus.xxvij.d.
Calenũ.xviii.m. &.xxv.f.
Calidus.cc.iij.3
Calo.dxxxvij.l
Calones.cxxv.f
Caluaria.i.z
Callere.x.h
Callidus eodem
Cambiſes.xxxij.e
Camillus.xij.n
Caminus.clxxxiij.q
Camene.cxliij.k
Campus.vij.q
Camus eodem.
Canities.xxxix.f
Canicula.xvi.r
Canidia.xcv.a
Canis.ij.c
Cantabri.xxxv.k
Cantor.cxij.v
Canuſini.cxliij.y
Capella.xvi.f
Capra eodem
Capree.clix.v
Caprificus.xcv.k
Capricornus.xliij.e
Capripedes.xlvi.n
Caput.ij.s
Cardiaci⁹.clj.3.2.cliij.t
Cardo.xxi.e.
Cariptis.xxij.p
Carmen.iij.o
Carpẽtinũ maſſ.lxxxi.c
Carpatos.xxviij.g
Caſſius.clxxvi.m. &xij.d
Caſtalia.liij.k.
Caſtor.cxcij.q
Caſtrametari.ij.v.
Caſtrum eodem
Catuli.ij.c
Cattus.x.d
Caucaſus.xix.e.7.xci.h
Caudiũ cxxxv.o

Cecubum.xvij.k
Celebs.lvij.f
Cenaculum.cxxxij.x
Centaurus.xvij.h.
Centimanas.xliiij.z.
Centipes.xli.d.
Centuſſis.cliij.o
Cereus.cxiii.e
Ceritus.clvii.s
Ceſaries.vi.f.
Ceſpes.xvii.q.
Cetarium.clxi.a.
Cherilus.cxvij.r.
Chia.c.b.
Chimera.xliiij.y
Chios.dxxxiiij.b.
Chorus.ij.p.&.cix.o
Cicer.clv.f.
Ciclas.xiiij.q.
Ciconia.xcij.l.
Cicuta.xciiij.b.
&.clv.x.&.cciiij.k.
Circes.ij.d.
Clazomene.cxxxix.e.
Cleopatra.xxix.a.
Cliens.xlviij.n.
Clitella.cxxxv.k.
&.clxxxv.e.
Cloto.xxxiij.v.
Coactor.cxxxviij.a.
Cocytia.cvij.d.
Cocytus eodem
Codrus.lxv.i.
Colchis.xl.p.z.xlvij.x.
Collis.viij.q
Coma.vi.f.
Comes.viij.c
Compilare.cxxiij.q.
Concaua.liij.z
Concentus.clxxxvij.t.
Concha.xxxvi.o.
Concinnus.cxxviij.i.
Conditio.ix.
Condictio.eodem.
Conducere.cxxij.c
Confiteri.cxliij.d
Coniurare.xiiij.g.
Conſpirare eodem
Conuallis.viij.q
Copula.xiij.r
Corinthus.vij.d
Cornix.lxxxviij.m.
Cos.xxxvij.c.
Coruus.cxlix.g.
Crates.xciij.n.
Creſſa nota.xxix.h
Creta.i.b.
Criſpinus.cxxliij.p.
Critici.cxc.viij.g
Cruſta.cxxij.q.
Cubare.v.h.
Culina.cxxxiiij.c
Cululli.xxv.h
Cumbo.v.h
Cuneus.xxviij.r
Cupennius.cxxv.a.
Cupido.iiij.z.&.xij.b.
Cupreſſus.ix.m.
Curius.xij.m
Curriculo.i.h
Cibeles.cxxvij.e
Cybiratica.clxxviij.i
Cyboria.xxxvi.n
Cyclopes.vi.k.
Cydonia.lxxxv.s
Cyminū.cxcv.a
Cinthius.xviij.b
Cyprea.i.y.
Cyprus.v.c.et.lxxiiij.q
Cyrena.i.r
Cyrus.xxxij.e.
Cythera.i.z
Cytherea venus.vi.h
d Atia.xxviij.h
Dama.iij.q
Damalis.xxix.l
Danaus.i.e.&.xlij.t.
Danubius.lix.l
Dapes.xxvi.i
Dardanus.xiiij.
Daunia.xxxij.h
Daunus.lxxv.h
Dauus.clxv.b.et.c
Decempeda.xlij.n
Decus.i.f
Dedalus.v.k.z.cxlvij.q
Deiſcere dxix.c
Delaſſare.cxxij.i
Delon.xviij.f
Deleo.cxxxi.z
Delphos.vij.g
Delmatia.xxij.q
Democritus cci t
Denarius dxvi f
Denumidia.xlvq
Depromere ix.g
Depygis.cxxvi.g
Deterrere.vij.l
Deteſtari.ij.z.
Dicere.vij.e
Dies ſolidus /feſtus /p=
feſtus /& interciſus. ij.l
Dieſper.xxvij.d
Difficilis.xij.d
Digentia.cxciij.d
Diluuium.iij.f
Dimidiatum.v.h.
Dimidium eodem.
Dyndimene.xv.f
Diſcinctus.cxlvij.r.
Diſcus.viij.k
Dithyrambi.lxxvij.q
Diuus iiij.i
Dolare.cxxxiiij.q
Dolium.xciij.o
Dorienſes.c.f
Dragma.dxvi;f
Druſus lxxix.l
Duellius.xl.vi
Duellum.lxij x
Durias.xl.s
e Prepoſitio.i.c
Eacus lxv.k
Eatas.xxviij.l
Ebur.cci.r
Echo.xi.d
Edo.i.c
Edoni.xxxvi.r
Effutire.cxv.x
Egeon.xliiij.z
Egregius.xxx.g
Egrotare.cxxxvij.p
Eiulare.vi.h
Elegiacum cxij.g
Elephas.cci.p
Eluceo.i.c
Eluere.clviij.f
Emilium.cxi.a
Emitto.i.c
Empedecles.cxx.d
&.clxxxv.l
Emungere.cxxxi.d
Epheſum vij.c
Ephira.vij.d
Epicuri.xvij.b
Ericina.iiij.x.
Erigere dxix.c
Erimanthus.xvij.f
Erinacius.xcvi.r.
Erithra.i.e
Erro clxviij.v.
Erugo cxvij.z
Eſchinus.xcvi.r.
&.cxxxix.n.
Eſſeda cci.o
Eternare lxxxix.b
Euander cxxix.k
Eupolis cxxx.a
Europa lxxi.b
Eurus xxij.s.et.lxiiij q
Euſidius.cxxiiij.i
Euterpe ij.r
Eutrapelus.cxciij.z
Examen.xxviij.g
Excipere.lxi.d
Exlex.cxv.t
Expiare.iiij.r.
Exquilie.xcvij.v.
Extūdo.dxviij.v
Exurdo.dxix.q.
f Aba.clv.f.
&.clxiiij.q.
Fabrici9 Licinius.xij.k
Fama.xij.q.
Fas.v.f
Faſces.xi.e.
Faſcenina.cc.l
Fateri.cxliij.d
Fatigare.iij.l.
Fauere.xlviij.d
Faulla.xxxv.a
Fauoni9 vi.d &.lvi.l
Faunus.lv.a.& vi.p
Fax.lxxxviij.n
Felix.v.o
Femen.xcix.i
Ferentum.lij.o
Feriati.lxxxij
Ferula.cxxx.h
Ficulnus.cxl.e
Fides.dis.xi.l
Figulus cx.q
Filix cxxviij.z
Fiſtula.lxv.r
Flagitare xxvi.a
Flauius.cxxxviij.n
Flere vi.h
Focus ix.e
Fores.xxi.c.
Forma.diij.n
Formica.cxxij.r
Formicari.dxxxvi.o

Fornix.eodem.
Fortitudo.l.c
Forum.xcij.v.
Frons.ij.i.
Fruſtrare.dxij.c
Fruticetū.lxi.c.
Fucus.cxxvi.a.
Fugax.xli.l
Fundum.xij.o
Fundus eodem
Fur.x.k
Furcifer.dxvi.q
Furnus.clxxxiij.k.
Furtum.x.k.
Fuſcus.cxliij.f
g Ades.xxxij.x.& xxxv.i
Galba.cxxv.h
Galeſus.xxxv.p
Gallonus.cxlix.x
Garganus.xxxvij.p
Garo.clix.l.
Garrulus.cxxxi.h
Garrum.dxix.x
Gaza.xiiij.b.
Gaudiū.iiij.p.
Gelonus.xxxviij.g
Gemelli.dxxxij.b
Gene.xiij.g.
Genius.xi.c.&
Ixiiij.t.&.ccvij.k.
Gentes.iij.g.
Gentiles eodem
Gerio.xli.n.
Gerrius.dxiiij.c.
Geſa.cxlvi.m.
Geſtire.xxxiiij.a
Globus.clxxxvi.l.
Glutire.cxxiiij.g
Gluto eodem.
Gnidus.xxiiij.b.
Gnoſius.xiij.o
Gracchus.ccv.o
Gragus.xviij.g
Grando.iij.b.
Graſſare.dxij.o.
Gregatius.cxxxix.c
Grex.xxx.g
Grus.xciij.l.
Gurges.xxxij.g
Gurgulio.cxi.i
Guttus.cxxxix.o.
h Adria.xxxviij.c.
Hanibal.xl.t.
Hebr?lxx.x2.clxxxix.g
Hecaten.cxli.a
Hedera.ij.g.& h.
Hedi.xlix.t.
Helicō.xi.f.&.cxvi.g.
Heniochus.lxi.p
Hereo.iij.p
Hermogenes.cxliij.m
Hermia.cxiij.t
Hernioſus.cxxiiij.h
Heroas.xi.c
helpia.xxij.t 2.xxviij c
Helperus.xxxvij.r
Hetruria.iij.v.
Hetruſcus eodem
Hiare.cxxvi.e
Hibrida.cxxxix.c
Himire.xliij.o
Hinulus.xx.b.
Hirapita.cxcv.z
Hircanū.xxxvij.l.
Humerus.iiij.s
Hurpiga.cxxvi.g.
Hyades.v.p.
Hydaſpes.xix.g.
&.clxviij.i.
Hidor.xxxij.a
Hydroſpiſis eodem
Hymetus.xxxv.r.
&.xlv.p
i Apiga.v.f.
Iambus.xv.b. 2.t
Ianua.xxic.
Ianus.eod.&.dxxij. m
Idus.lxxxvi.a.
Ilia.iij.a
Iliades.xv.f.
Ilium.eodem
Illerda.cxcvi.s
Illiricum.xxiij.p
Illudere.cxxxij.z
Imitatō.cxv.s
Impranſus.cxlviij.n.
Impubes.xxxviij.x.
Inachia.cij.l.
Inachi?.xxxiij.y 2.lxv.h
Inberbis.cxij.d.&. f
Inconcinna.cxcij.g
Incruſtare.cxxviij.m.o
Incubare.v.h.
Incumbo eodem
Incuria.cxvij.p
India maior.xij.c.
&.lxviij.k
Indociliſ.ij.f
Indoctus eodem
Inferie.xxxij.c
Ingluuies.cxxiiij.d
Immunis.xxxiiij.v.
Innumidia.xlv.q
Inſolens.vi.k.
Iſtita.cxxv.x.
Inſtillare.dxxxi.k.
Interluuium.xxi.h
Inteſtabilis.clv.e
Inuertere.cxxviij.n.
Inuidus.xxxij.h
Inulus.cxlix.c
Iocus.iiij.y.&.d;
Iones.lvi.v
Ira.xv.r.
Ironia;cvi.l.
Irroro.ij.b
Iſio.xvij.h.&.lx.g
Iſter.xc.y
Ithun.lxxxvij.a.
Iuba.xix.m.
Iuger.xlij.f
Iulium ſydus.xij.t
Iuno.lxvij.x
Ius.v.f.
Iuuenta.iiij.h.
Iuuentas.iiij.h
Iuuencus eodem
l Abeon.cxix.f.
Laced̄onij viij.o
Lacheſis.xxxij.v
Lacunar.xlv.o
Lœtari.iiij.p
Lætus eodem
Laganum.cxxxuiij.g.
Lambere.xix.f.
&.cxxxv.f.
Lame.clxxxv.h
Lamentari.vi.h
Lamia.cxvij.e.
Laminav?lāna.xxxij.p
Languere.xxxij.c
Languor eodem
Lanx.clviij.l
Laphatus.clix.l
Laphiti.xvij.i. 2.xciij.t
Lardus.clxiiij.r.
Lares.xi.c
Lariſſe.viij.p
Latona.viij.c
Latrare.clviij.c
Lauerna.cxc.z
Lectus genial'.dxxij.p
Lene.ij.r
Lentus.lxvi.
Leo les.cxxxi.z
Lepos.clxiiij. b
Leſboum barbatō.ij.t.
Leſbus.xij.v.
Lethargiacus.clij.z.
Leucote.x.a
Libare.clxiij.x.
Liber.xi.d.
Liberalis.clxxix.l
Libertas decēbris.clxv d
Libia.i.r.
Libido.clxxij.n
Libitina.lxxv.c
Libra.xliij.b.&.
clxvi.f
Libum.clxviij.n.
Liburni.xxx.z.et.xci.b
Litia.liij.l
Lico.lxv.v.
Licurgus.xlvi.a
Liens.viij.z
Ligo.xcvi.s
Ligurire.cxxix.e.
Limen.xx.i.d.
Linpholentus.xxx.l
Linea.cxxxi.z.
Linee amoris.xiij.o
Linire.xiiij.r.et.xviij.e
Lippara.lxi.z.
Liqueo.x.i.
Liris.xxv.e
Liſippus.ccij.n
Littura.cxvi.d
Litus.ij.v
Lituum.ij.x
Lixa.cxxv.f
Loligo.cxxxij.i.
Loricus.xxiij.k
Lubricus.xvij.h
Luceria.lx.iij.b
Lucifer.xxxvij.r
Lucina.xcv.d
Lucretilis.xvi.c
Lucrinus.xlij.h.
Luculentus.cxxxi.g.

Directorium vocum

Lucullus.cciij.s.
Lucus.viij.t.
Ludere.xxvi.b.
&.cxxxiij.z.
Ludus.clxxi.e.
Ludus iter.iiij.d.
Ludicra eodē.2.clxxi.g
Luna.xxxix.i.
Lupanar.cxxxviij.k
Lupata frena.viij.k.
Lupinus.dv.f.
Lupus.xix.i.
Luſor.iiij.d.
Luſorium eodem
Luſtra.cxxxviij.k
Pycamben.xcviij.h.
Licinus.xcvi.s.
Lpptote.ij.m.
Lyrim.lxiiij.n.
m Acellum.clvi.z
Machina.vi.e.
&.cciiij.b.
Maganimitas.l.c.
Magnus.i.b.
Magus.xxij.s
Malchus.cxxv.q.
Malobatrum.xxxvi.d.
Malua.xxv.n.2.xciij.t.
Mancus.cxxxv.v
Mandela.cxciiij.e
Manes.vi.y.
Manus.lxxi.n.
Manubie.iij.c
Marcellus.xij.r
Marcus agrippa.vij.d.
Mare caſpium.xxxvij.l
Mare creticum.xxi.b.
Marica.lxiiij.n.
Marſeus.cxxv.m.
Marſia.ij.d.
&.xlvij.y.&.cxxxix.q.
Maſcula.cxcv.o.
Maſſicus.ij.k.
Matinus.xxiij.b.
Mauri.xix.b.
Medi.iiij.r
Mediaſtin⁹.clxxxvi.m
Melos.lij.c.
Memphis.lxx.g
Mendicus.cxxiiij.b.
Mercuriale.cliij.y
Mercurius.iiij.k.
&.xliiij.l
Merion.vij. o.&.xv.z.
Meretrix.xxviij.b.
Merula.cxix.c
Meſſagetes.xxviij.n.
Meſſapiam.v.f
Metaurus.lxxix.z
Meuius.cxxviij.m.
Merx.ci.l.clix.b.
Micare.xij.d
Micena.viij.n.
Migdōia.xl.k.2.lxiiij.h
Miletus.cxc.m.
Minaces.lxxxv.m.
Mirreta.clxxxvij.s
Mirtoū mare.i.z
Mirtus.xxx.g.
Mitilenem.vij.b.
Modula.clxxxi.b.
Moloſus.clxv.q.
Momentan⁹.cxxiiij.d.
& dv.v
Monochordon.cxiiij.o
Mons.viij.q.
Monumentū.iij.x
Moratus.ix.q.
Moroſus eodem
Mors.xxiij.m.
Mortis tres gradus.v.t
Mos.lxxxi.k.2. cxxij.f.
Maſchus.clxxvi.l.
Mugilus.clx.k.
Mugire.xliiij.o
Mulſo.clx.i.
Munia.xxxiiij.v.
Munus eodem.
Murena.clxix.t
Murex.xliij.q.
Muria.clx.f.
Muri.iiij.g.
Nuſtela.clxxx.q.
Mutilare.cxxx.v.v.
Mutilus eodem
Mutius.ccv.p.
Mythynneū.clxix.y.
n Ardus.lxxxvij.s
Natura.cxxvi.t.
Nauita.xli.g
Nauſea.c.c
Nauta pinus.i.e
Nebulo.cxxiiij.g
Nectar.xiij.p.
Negotiū.xliij.t.
Nemus.ij.m
Nenia.xxxij.l.
&.lxxiij.n.&. clxx.ij.r.
Nepos.i.b.&.cxl.vij.i.
Neptunus.lxxiij.h.
Nereus.xiiij.c.
Neſtor.xv.t.
Nilus.li.d.&.xc.x.
Nymphates. xxxviij.c.
Niobes.lxxxij.a
Niualis.iij.b.
Niueum eodem
Niuoſus eodem
Nix.iij.b.
Nota.xiij.l.
Notus.v.r
Nouendiales.cvij.s.
Nouij.cxxxix.r.
Numatius.clxxv.d
Numa pompilius.xi.c
Numantia.xl.
Nympha.ij.n
Nymphe.xxiiij.e
Nymphus.ij.n.
o Beſus.clxxxviij.n.
Obſecrare. xxvi.a
Obſoletum.cvij.r
Obteſto.ij.z.
Occaſio.ciij.d
Oceanū rubrū.xxviij.i
Occupare.xiij.a.
Ociū.xvij.c.&.xlij.t.
Octuſſis.diiij.o.
Officina.vi.m.
Ohego.cxvi.l
Olimpicū certamē.i. k.
Olimpic⁹ puluis eodē
Omaſum.clxi.x.
&.clxxxviij.m.
Onix.lxxxviij.t.
Operari.lxij.r
Opponere.cxliij.q.
Orcus.xxiij.i.&.cxvi.f.
Oricum.lvi.o.
Orion.xxiij.p.&.liij.p
Oriſa.cliiij.n.
Oſcia.cxxxv.q
Oſcines.lxxi.p
Oſcitare.cxxvi.e
Oſculū.xij.n.
Oſiris.xlvi.d.2. cxcij.b
Oſtrea.clxviij.e
p Acuui⁹.cxcviij.m
Pactolus.ciij.g
Pactonius.cvij.t.
Padus.cv.q.
Palatum.cciij.p.
Palemon.dvi.f
Paleſtra.x.f
Paliurnus.lij.t
Pallas.xi.q.
&.xcvi.m
Palma.i.m.
Palmes.cv.b.
Palpere.clxvi.t
Palumbes.lij.l.
Pan.lxv.a.
Panetius.xxiiij.f.
Panthera.cci.v.
Panthoides.xxij.h.
Paphos.xxiiij.r.
Paranymphus.ij.n.
Pardus.lxv.f
Parheſius.lxxxiiij.p
Pario.xvij.f
Parma.xxxvi.f
Parmula eodem.
Parra.lxxi.k.
Parochia.cxxxv.h.
Parochi.clxix.p.
Parthi.iiij.r.& de eorū imperio.xij.y.
Patarea.liij.m.
Patella.clxxvi.d.
Pater.i.b.
Patica orō.ij.a
Patruus.i.b.
Panimentū.xlij.c
Paulus emilius.xij.f.
Pauper.cxxiiij.b
Pauperies.ij.g
Paupertas.lxxxv.m.
Pectines.clx.o.
&.xxxij.m
Pecus.iij.n.
Pedeſtris.clxij.k
Pegaſus.xxij.v
Peierare.xxxvij.t.
Peleus.lvi.v
Pelignus.lxv.m
Peleps.vij.i.
&.xxiij.e
Penates.xxxiiij.n
Penelopen.lix.n.
Penthe⁹.cxc.h.2.xlvi.z
Perdere.viij.a
Peregrina.li.p

Perfricax.cvi.v
Periſtelides.cxcij.y
Periurium xxxvij.t
Permolere.cxxv.z.
Perna.d.l.&.dix.d
Perſia.xix.l.
Perſicus.xxx.c
Perſtare.dxi.t
Petere.xxvi.a.
Petoritum.cxxxviij.c.
Petillus.cxliij.x
Petus.dxxvij.d.
Phalernum.xxviij.n
Pharetra.xix.t.
Phaſelum.l.z
Pheax.dxxxvij.d.
Philodemus.cxvij.e
Phocenſis.cv.n
Phrahetes.xxxij.f.
Phrigius.dix.d.
Phylera.xxx.d.
Philippi.xxxvi.e
Phyon.lix.b.
Piaculũ.iiij.r.et.dlxxi.b
Pictura.cxxiij.m.
Pierius et pierides.liij.c
Pila.cxlvi.m
Pilenta.cci.p.
Pindus.xi.g.
Pindarus.lxxvij.l.
Pinꝰ.xij.i.&.xxxiij.o
Pio.iiij.r.
Piper.clx.m.
Pipleus.xxij.f.
Pirgus.dxvi.l.
Pirhus.lvi.a.
Pirithans.liij.v.
Placenta.clxix.n.
Plage.ij.e
Platanus.xlij.i.
Plaudere.cxiij.s.
Plebiſcitum.cxxij.f.
Pleiades.lxxxix.k.
Plorare.vi.h.
Pocula.ij.i.
Poculum eodem
Podex.xcix.d
Poeta.ij.x.
Polymnia.ij.s.
Pomaria.viij.p.
Pomeria eodem
Pontifex.cvij.f.
Pophites.l.n.
Popina.clxxxvi.p.
Popino.clxvi.a.
Populea corona.viij.a.
Porſene.cv.c
Poſcere.xxvi.a.
Poſſum.v.b.
Poſthumus.xl.k
Poſtulare.xxvi.a.
Pratum.vi.g.
Prelum.xvij.l
Primum.dx.g
Proauus.i.b
Procaces.dxiiij.v
Procella.xxxvij.m.
Procus.clx.e
Prodigus.dxxix.l.
Producere.cxxxix.b
Progne.lxxxvij.o
Promittere.viij.f.
Pronepos.i.b.
Pronus.cxlviij.a.
Prora.xiiij.m.
Proſcribere.cxxxix.b
Proſerpina.xxij.o.
&.clxij.y
Proſternere.ij.p.
Prothea.dxxij.r.
Protheus.iij.m:
Proteruus.xvi.b.
Pruma.iij.b.
Pruna ſilueſtria.
clxxxix.c.
Pryſanarium.diij.m
Pudor.xx.c.&.cxij.t
Pulumaria.xxix.c.
Puluis.i.i.
Punex.x.g.
Pupis.xiiij.m:
Puppius.dxxij.x.
Pupulla.xcvi.a
Purpurat.xcij:
Puteal.cxcv.s.
Putida.dxvi.q.
Pirha.iij.f
Pytagoras.xxiij.h.
Piga.cxxvi.g
q Veſte.iij.k
Queſtus eodem
&.clxiij.n.
Quintilius.xx.e.
r Acemus.xxxiiij.c
Radere.clx.x.
Rana.xcv.m.
Rancida.clxvi.q
Rapula.cxlix.r
Recantari.xvi.x
Redemptor.cciij.a
Regulus attilius.xij.g.
Remigiũ.xiij.c
Repere.cxxxiiij.t.
Repotia.cxlix.h
Reponere.ix.f.
Rex.xxix.e.
Rhodanus.xlvij.b.
Rhodum.vij.a.
Rimoſus.clxiij.g
Riualis.cxix.n.
Robur.v.l.
Rhodopen.lxx.t
Rombus.cxxvij.b
Romulus.xi.b.
Rora.clxxvij.k
Roro.iij.b. Ros eodem
Roſcia.clxxij.q.
Roſcius eodem
Roſidus.iij.b.
Rubeta.xcv.m
Rubigo.lxvij.c
Rudus.clxx.d.
Ruffo.cxxix.
Rumor.xij.n.
f Aba.xx.iiij.e
Sabellum.cvij.e
Sabini.xciij.m.
Sabinum.xviij.c.
Saga.xxij.q.&.vltimo
folio.b.
Sagax.xxxv.h.
Sal.cxliij.e.
Salamina.viij.g
Salanimem.i.z.
Salax.cxxv.g.
Salernum.clxxxvij.o
Saliares.xxix.b.
Salicetum.xxxiiij.y
Salij.xxix.k
Saluſtius.cxxv.e.&.l.
Samio.ciij.r
Samnite.ccv.s.
Samos.clxxxiij.d.
Sanctum.iiij.n.
Sapho.ij.t.
Sapiens.cl.g.
Sardinis.xxv.c.
Sardis.clxxxiij.f
Saturnus.xl.a.
Satyrus.ij.o.2.cxv.d
Scabere.cxlv.v.
Scamander.ciij.b
Scanpra.cliij.m
Scaurus.cxxviij.h.
Scaurus parricij.xij.h.
&.cxlviij.e.
Scelenus.xv.p.
Scintilla.xxxv.a.
Scorpius.xliiij.c
Scortum.xxxix.p
Scrinium.cxxiiij.q
Scrupulus.clxvi.f.
Scylla.xxij.p.
Scythi.xxviij.i.
Scythicus amnis.liij.a
Secare.cxliij.k
Seculum.iij.h.
Sepia.cxxxij.i
Seres.xij.b.
Sericum eodem
Series.iiij.y.
Semotanam.clxviij.f.
Setoſum.cvi.x.
Sexquippedal.cxij..c.
Sexquipedes eodem
Siccus.xvij.c.
Signum.xxxvi.y
Siliqua.clxvi.f
Silua.xi.k.
Simois.ciij.l
Siſer.clxviij.f.
Sythonij.xvij.k
Situs.ccv.d.
Socius.viij.c
Sol.iiij.k
Solſticius.clxxxiiij.m.
Somnus.cciiij.h.
Soracte.ix.b.
Soſij.cxcvi.k
Smyrna.clxxxij.g.
Spartacus.lxij.y.
&.cv.e
Squillꝰ.clix.c.2.dxix.t
Stare.ix.a.
Scenobia.lvij.t.
Sterilitas.xlix.v:
Sternere.ij.p
Sternax eodem
Stomachari.vij.t
Stipendiũ.cvij.l.
Stoici.xxix.m.
Stola.cxxvi.r.
Stratum.ij.p.
Striges.xcv.n
Sub.viij.n.
Subuncula.dxxij.b:

Succina.dxxxix.c
Succus.lxxij.t
Sudare.cxlviij.d.
Sueui.lxviij.p
Sulpiciũ horrium lxxxviij.v
Sumen.dxxxviij.o
Superstites.xxxij.t.
Suppetere.dxxxiiij.c.
Sura.xxxiiij.r.
Syrtes.xix.b.
Sysiphus.xlij.x.e
&.cxxviij.f.
t Aberna.vi.m
Talus.vi.a.
Tanuis.lxxiiij.d.
&.cxxiiij.h.
Tantulus.xxij.e.
Tarentum.xxij.y.
Tarquinus prisc⁹.xi.d.
Tauriformis.lxxxix.n
Temesis.viij.b.
Tempe.vij.h.
Temperantia.clxv.p.
Temperare.viij.g.
Tenarus.xxvij.g
Tentigo.cxxvi.c.
Ter.i.o.
Tergeminis eodem.
Tergũ.l.o.
Termes.cv.b.
Tesqua.dxxxvi.n.
Tespis.cxvi.i
Testamentũ.clxxix.g.
Testari.ij.z.
Tetrarcha.cxxvij.h.
Teucer.viij.y.
Thanais.lix.l.
Theanum.clxxij.o.
Thebas.vij.f.
Theon.cxciij.k
Theos.xvi.s.
Thraces.xxij.c
&.xliij.y.
Thus.dxxxvi.q..
Thurium.lviij.g
Thima.xvi.h
Thymos.lvi.m.
Thioneos.xvi.z
Thirinũ mare.x.h.
Thytides.xv.a.
Thytonus.xxiij.f.
&.xliij.l
Titius.dxxv.h
Tigellus.cxxiiij.d
Tignum.cciij.c.
Tigris.xx.h.&.xc.z.
Tisipho.cxli.b.
Titillare.dv.c
Tition.xli.o
Toral.dxxvij.y
Toralia.dx.y.
Tornatus.cix.k.
Torques.lv.o
Torrere.lxxvi.q.
Trabalis. xxviij.q.
Tragedia.cxciij.q
Trax.cxc.iij.e.
Transilire.xvij.g
Transtra.xiij.m
Tripoda.lxxxiiij.o.
Triquetra.clxiij.o
Tris.i.o. & trifur eodẽ
Tristis.v.e.
Tritanus.i.b.
Trinium.cxxxv.i
Trocus.lxix.l
Troia.xv.f
Troitus.xxxviij. y
Truculentus.cxxviij. k
Trulla.cliij.e
Trysille.cxxxix.n.
Tuba.ij.x
Tuber.cxxix.a
Tuca.vij.b.
Tullus.cxxxvij.l
Turbo.clvij.f
Turdus.clx.f
Turma.xxxiiij.i
Tuscus.clvi.v
Tyberis.iij.s
Tyberinus.eodem.
Tybia.ij. q.&.cxiiij. f.
Tyburti.viij.s.
Tyresia.clx.b.
Tyridates.xxi.d.
v Acũne. clxxiij. v.
Vacuus.v.l
Vada.v.d.&.cxlij.p
Vadar.eodem.
Vafri.cl.x. &.cli.t
Vagus.cxiij.n.
Valli.c.m.
Vallis.v.
Vappa.cxxiiij.f.
&.cliij.f.
Varus.vij.b.
&.cxxviij.g
Vas.dis.cxxij.g.
Vaticanus.xviij.i
Vectes.lxx.e
Veianius.clxxi.f.
Veietana.cliij.d.
Velabrum.cxi.a
&.clvi.y.
Vellicare.cxlv.b.
Venale.xliij.z
Venucula.clix.i
Venusina.xxiij.v.
Ver.xxxv.v
Verbena.lxxxvi.t
Verriculũ.i.s.
Verro.eodem.
Vertumnus.clxv.ii.

Directorium sententiarũ.

Hoies glie vl lucri causa diuersa studia solẽt exercere .li.i.ode.i.fo.i.g.

Venãdi magna cupiditas.o.i.li.i.fo.ij.b
Poete hedera coronant eo.g
Prodigia multa rome visa sũt mortẽ iulij cesaris. o.ij.li.i.e
Fabula deucalionis.o.ij.li.i.f
Amicus dimidiũ amẽ.li.i.o.iij.fo.v.g
Execratur qui prim⁹ nauigauit.li.i.o.iij.fo.v. k
Nil mortalibus arduũ.fo.v.o.iij.li.i
Veris aduentu soluitur hiems.li.i.o.iiij.fo.vi
Mors eq̃ pede pulsat pauperum regumq; tabernas.fo.vi.o.iiij.li.i
Meretrix blãde attrahit / attractũ crudeliter nudat inconstantie maris similis.o.ij.li.i. fo.vi. i & vide ibi pulchra contra meretrices
Vino pelluntur cure.o.vij.li.i.fo.viij.h
Sapiens finire debet tristiciã.o.vij.li.i.fo.viij.
Amore captus pditus dicicit.li.i.o.viij.fo.viij.a.
Mercurij laudes.o.x.li.i.fo.ix
Ire manifeste corpus permutãt.o.xv.fo.xv.li.i.h
Pietas laudatur.o.xv.fo.iij.p.li.o
Ebriorũ est vt multa de stultissime efferãt.o.xviij li.i.fo.xvij.q
Amore capimur nostra culpa.fo. xvij.li.i.o.xix
Innocentia vbiq; tuta est.o.xxij.fo.xix.
Patiẽtia leuius fit qd corrigi nõ potest.o.xxiiij. fo.xx.li.i.m.
Musis deditus ,vacat tristitia solitudine & cura: o.xxvi.li.i.fo.xxi.in principio.
Conuiuiũ debet hilare & festino aspersum sermone esse.li.i.o.xxvij.fo.xvij.i
Meretrix cõpatur charibdi.o.xxvi.fo.xxij.o
Mors omnia mordet.li.i.o.xxvij.fo.xxij.m.
Poetarũ ludus est scribere carmina
Cythare cantus malorum omniũ lenimen est in li.i.ode.xxxij.fo.xvi.in fine odes.
Veneri placet impares formas atq; animos sub iuga enea.seuo mittere cum ioco.
Fortuna letatur calamitatibus humanis.li.i o.xxxiiij.fol.xxvij.i.
Fortuna eos quibus nulla virtus est ad summum gradũ subuehit.o.xxxv. li.i.fo.xxvij. d

Fortuna secū affert oēs cruciatus. li.i.o.xxxv. fo.xxviij. q.
Meretrix vulgus infidum amici dolosi mutatā fortunam diffugiunt.li.i.o.xxxv.fo.xxxviij.a.

LIBER SECVNDVS

Auarus latenti pecunie nullꝰ ineſt ſplendor /nī ſi tpate et modeſte ī vſu fuerit.o.ij.li.ij.fo.xxxij
Auarus in capiēdo exuperat in erogando deficit /vnde exuperatio & defectio ipſum bonum corrumpunt mediocritas vero cōſeruat.ea.o.q.
Cupiditatē vincendo latius regnare dicitur aliquis quam ſi poſſeſſiones per vniuerſum orbē extendat.ea.o.v.
Auarus cōparatur hydropico.ea.o.3.b
Inuidus nuſq; recta acie ſpectat /niſi vbi erūne fuerūt tunc enim letat maxime.ea.o.h
Tpantia ſedat appetiōnes / efficit vt he ratōne pareant.Sic huic inimica intemperantia oēm animi ſtatū inflāmat / conturbat incitat. o.iij. fo.xxxiij.k
Omniū rerū eſt viciſſitudo.o.ix.fo.xxxxij. k
Mediocritas amplectēda eſt.o.x.in.prici°.li.ij fo.xxxviij.vide ibidem pulcherrimā cōparatōnem de ventis
Sapientis animū opere preciū vt ita ſe habeat vt rebus ſecundis aduerſas & aduerſis ſecundas euēire poſſe arbitret.o.x.li.i.fo.xxxviij.m.
Senes nequeūt dormire propter morborū moleſtiā.o.xi.fo.xxxix.g.
Curas edaces diſſipat bachus.o.xi.fo.xxxix.
Verſibus lyricis nōcōuenit tractare bella.o.xij li.ij.folꝰ.xxxix.in principio.
Humana imbecillitas tāta eſt vt ſepe timemus nō timēda.o.xiij.fo.xl.r
Pietas abeſt ſenectuti.ode.xiiij.fo.xli.l.
Auarus quāto maiore labore res acquiſiuerit tāta maiore pdigalitate heres abſumet.o.xiiij. folio.xlij.b.
Libido porrigēdi edificia tāta eſt hoc tempore. vt breui defuturi ſunt agri.o.xv. folꝰ.xlij. e.in principio.
Luxus in hortis damnatur eadem ode.k.
Ociū.non gemmis neq; purpura venale eſt / ode.xvi.folio.xliij.in principio odes.
Ociū poſſūt habere qui neq; timore futurorū malorū premuntur. neq; nimia cupiditate inflammant & pñtibus tenuiť & ſine ſordib⁹ viuunt eadem oda.b
Stultū eſt in tā breui etate tā multa cōcupiſcere o.xvi.folio.xliij.d.
Cure.ceruis & ipſis ventis velociores ſunt. o. xvi.folio.xliij.g.
Patiam exhortatur poeta.o.xvi.fo.xliij.i
Nihil ab omni parte bti.o.xvi.folio.xliij.l
Dies truditur die.o.xviij.fo.xlv.y
Auarus cuius multa poſſideat & ſine fine exoptet attn nulla ei domus cercior ē q; plutonia

LIBER TERTIVS

Hoīm cuius varia ſint miniſteria & conditōs vna tamē eſt mortis cōditio.o.i.li.iij. fo.xlviij.
Mors eq̄ lege ſortit paupes diuites o.i. f.xlviij
Diuites nō ſomno nō ocio fruūt.o.i.fo.xlviij.l
Dulce 2 decorū eſt,p patria mori.o.ij. fo.xlix.l
Virtus nunq; repulſam hre pōt.ſplendet enim per ſe incorruptis moribus .o.iij.fo.l.b
Sceleſtū raro pene deſerit quanquā ſera quandoq;.o.ij.fo.l.a
Nihil vnq; futurū tam horrendū q; iuſtūa vita recta inſtituta dimouet / neq; ſi mundus ruat expaueſcit illius ruina.o.iij.fo.l.e
Vis cōſilij expers mole ruit ſua.o.iiij.fo.liij.n
Miles vitio captiuitatis imbutus ad priſtinā virtutē redire non poteſt.o.v.fo.liij.f
Dānoſa q̄d nō minuit dies.o.vi.fo.lvi.h
Exemplo aſteries monet vt mulieres nō exorabiles ſe prebeant procis.o.vij.fo.lvij.d
Mr deprehēſa pellice lōge ardet.o.x. fo.lix.q.
Aurū potētius ē ictu fulmineo.o.xvi.fo.lxiij.r.
Creſcente pecuniā ſequitur cura.o.xvi.fo.lxiij
Auarꝰ magnas inter opes inops.fo.lxiij.o.xvi
Mlta petentibus deſunt mlta.o.xvi.fo.lxiiij. k
Dotata mulier nō regere virū debet. o.xxiiij
Dos ē magna parentū virtus ea.o (fo.lxvij.q
Auarus diuitias patheredi indigno.o.xxiiij fol.lxix
Auaro cū nihil deeſt ſemp deeſſe videt. eadē.o.
Viciſſitudo rerū grata ſolet eſſe diuitibꝰ q̄s interdū poſt diuitias & copias delectat familiariū mediocritas.o.xxix.fo.lxxiij.v.
Hūane res fluminibꝰ cōparant q̄ mō placida fiūt /mō ingeta imbribus. lta & hoīm res lete ſubitis aduerſis turbant.o.xxix.fo.lxxiiij.f.

LIBER QVARTVS

Nobilitas pulchritudo virtus et eloquētia amātes cōmendare ſolet.x.fo.lxxvi.r
Multa iuuenē decent / ſenē vero dedecēt. ea.o. fo.lxxvi.d
Virtutes non inſunt nobis a natura ſed p bonos mores ex freq̄ntatis actib⁹ fiūt habitus qui virtutes ſunt.o.iij.fo.lxxix x
Supbos vt ī plurimū odioſū ē ſpectare / mres āt alatas faſtidioſū & īportabile.vi.fo.lxxxiij.a
Poete boni ē ī reb⁹ ocioſis ociari & in his q̄ raptim geſta ſūt precipiti q̄dā orōne ipſam celeritatem exprimere.vij.fo.lxxxiij.e
Nobilitas ſola puritate letat.nec ob prōrum famoſas imagines lares ſucceſſorū incolit.o.vij. fo.lxxxiij.l

Silentium de rebus magnis videtur inuidere gſe illorū de quibus siletur.o.viij.fo. lxxxiiij.c
Dignū laude virū musa vetat mori. o.viij. foſ.lxxxiiij. f.
Alexander magnus cum ad sepulchrum achillis peruenisset felicem iudicauit qui homerum tantum vatem suarum laudum preconum sortitus esset.o.viij. foſ.lxxxiiij. e
Quemadmodum illustres dicuntur quorum nomen celebratur.sic nocte opprimi eos qui sine nomine sunt.o.ix. foſ.lxxxv.z.
Plures in obliuione sunt. quia nō habuerunt poetam.o.ix. foſ.lxxxv.a.
Beati nō sumus quia diuites sed quia diuitijs vti sciamus.o.ix. foſ.lxxxv.k.
Ambitio immoderata concupiscentia vitanda est.o.xi. foſ.lxxxvij. e
Iucundum est aliquādo a seueritate discedere. o.xij. foſ.lxxxviij.b
Vti ex sudore.populorum regis fulget honor. sic et vigilantia regis populorum salus & reqes procuranda est.o.finali. foſ.xc.l

Ex libro epodo

Rustici multis incōmodis carēt.o.ij.foſ.xcij. v:
Rustice vite cōmoda vide ea.o.x. foſ. eodem
Pecunie nō valent ignobilē nobilitare. o.iiij. foſ.xciiij.d.
Amor inuitis nō incumbet obstandū est ergo principijs frenandi sunt oculi / ne videant vanitates.&c.o.xi. foſ.c.i
Duo sunt que multum valent ad fugandum amores /aut recta consilia amicorum qui & rationibus & auctoritate nos moueāt. Et iniurie a re amata accepte.o.xi. foſ.c.y
In lectōnibus poetarū apes imitare decebit. o. xij. foſ.cij.l.
Meretrix vno solo minime contentatur. Sic iu ueualis.ocius illud extorquebis vt hec ocḷo cōtenta sit vno.o.xiiij. foſ.ciij.v

Ex arte Poetica

Primū preceptū de ineq̄litate operis & dat p̄ceptū scribendi pœma & prius de dispositōne & cōuenientia carminis. cx.a
Licet pictori fingere / licet poete. illi coloribus huic versibus. cx.h.
Quorundā poetarū pessima est cosuetudo qui incipunt grandia describere / Deinde in locos communes exeunt.cx.k
Superflua sunt omittenda.cx.m
Sunt singula ita seorsum scribenda ne alienis partibus admisceantur.cx.r
Breuiter scribentem sequitur obscuritas. cx.s
Versus eneruatos sepe scribit q̄ delicatos scribere tentat.cx.t.
Peccat qui grandiloquus esse vult nam inflatus efficitur.cxi.v
Tres sunt figure dicendi. Grauis / Mediocris / Attenuata. cxi.x
Non est indulgendum fabulis.&c. cxi.y.
Anteq̄ qs aggrediat̄ materiam pensitet cūcta & uentet q̄ possit & que non possit. cxi.d
Ordo qui in dispositōne versatur manifestat omne quod dicitur.cxi.e
Si facienda sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que placeant et habeant auctoritatem
Homines & eorum verba pereunt.cxi.v
Quomodo singule res & quibus metris scribendi sunt.vide.cxi.f
Vtilissimū preceptum vt in omnibus scribendis seruentur vices ergo pro qualitate materie eligatur genus carminis.cxij.s
Non satis est hr̄e ornatū orōnis /nisi pathetica sit oratio atq̄ huiuscemodi vt auditores in q̄n cunq̄ affectum mouere possit.cxij.e
Poetica imitari naturam debet.cxij.i
Vnicuiq̄ p̄sone ꝓprius act⁹ formand⁹ē. cxij.k
Cū infabulis homines a priscis poetis descriptos pones eadē illis tribues q̄ prisci tribuerunt. cxij.x
Qui principiū sublime facit.deinde sequentia multo inferiora similis est illi / qui cū vehemēter hiet gracilem tñ deinde vocē emittat.cxiij.f.
Qui sublime incipit /ac deinde humiliter prosequitur profert ex splendore humum: cxiij.i.
Prohemio longo non est vtendum. cxiij.l.
Ita apte poeta principia dicere debet / vt ex his facile cognoscatur exitus.cxiij.n.
Bon⁹ poeta relinqt ea q̄ placer̄ n. possūt. cxiij.p.
Ita se hñt fabḷe siue comedia sit siue tragediavt quedā in cōspectu ppli agant̄ vt cū phedria apud seruū de thaide cōquerit cōsiliūq̄ captat q̄dam narrante tanq̄ intus gesta prius sint. Vt cheream amicū quo modo re amata potit⁹ sit edocet. cxiiij.n.
Citius mouent spectores ea que agūtur inscęna quam que referuntur ad scęnam.cxiiij.o
Sic debet vnusquisq̄ recitare fabulas vt audiētes leudent eum / suumq̄ officium laudando protegant ab accusatoribus. cxiiij.a
Trāgedia cuꝫ sit indigna effutire leues versus propter suam grauitatem & tamen sit aspergenda ioco vt ocioſos delectet.cxv.x

In comedia argumentū fit ex rebus notissimis. cxv. b
Opus cum decies correctum est eget correptōe cxvi. e
Pœte nō philosophorum more incedūt.cxvi.h
Nemo illustris erit siue orathor siue pœta sit nisi multas variasq; disciplinas norit. cxvi. m.
Poete simul iucunda & vtilia dicant. cxvij.c
Inter multa bona si habueris mala pauca ignoscendum est. cxvij.
Merentur poete veniam quia pene omnes in errore versamur. cxvij.n.
Pictura perfecta quanto intimaiore luce conspicitur et magis in propinquo tanto magis placet. Eadem ratō est in poesi qua propter nō reformidabit bonus pœta iudiciū acutissimi viri cxvij.t
Pœta nisi perfectus a nemine laudat. cxvij. y
Si mala sint carmina vsq; ad nonum annū lateant vt studiosus corrigantur.cxvij.e
Qui studet ad gloriam peruenire ad gloriam multa debet perferre cxvij.v
Ita studijs insudemus vt non dedignemur preceptores habere. cxvij.

Ex libris sermonum.

Tanta est hominū inconstantia.vt oībus aliena sors vite magis q̄ propria placeat. cxxi.a.
Sulticia omnium vitiorū radix /ex qua inter alia vitia vitium auaritie oritur. cxxij.r
Tua res sit familiaris nō ita angusta vt in sordibus verseris /neq; ita magna vt sollicitus te semper teneat. cxxiij.
Diuitie non parantur vt oculos pascant /sed vt corpus alant & vestiant. cxxiij.m.
Cum ex auaritia tu totaq; domus cruciaris cuspiunt omnes cum egrotas vt pereas. cxxiij.t
Nihil est quod speres si auarus fueris / aut cognatorum beniuolentiam retinere /aut nouos amicos tibi cōparare. cxxiij.z

Satyra .II.

Ex inconstantia & leuitate multa incōmoda ꝓueniunt humane vitæ. cxxiiij.a
Dum stulti vitāt vitia in contraria currūt. cxxv
Ex nimio mimarū aut meretricū amore vexari quidem censum sed multo grauiora damna fame accidere. cxxv.n
Desine matronas sectarier / vnde laboris plus haurire mali est: quam ex re decerpere fructus.

Satyra Tertia.

Omnibus hoc vitiū cantoribus inter amicos
Vt nunc̄ inducant animum cantare rogati iniussi nunc̄ desistant.&c.cxxvij.
Cur tua peruideas oculis mala lippus inunctis
Cur in amicorū vitijs tam cernis acutū. cxxviij
Amici mores noueris nō oderis. cxxviij.x.
Quemadmodū vitia amice ita decipiunt amatorem vt habeat illa pro virtute.sic vellem vt erraremus in amicitiam. cxxviij.a
Omnis asperitas refugienda.neq; debemus offendi minoribus vitijs sed equo animo amicos ferre /z illos paterna īdulgētia tracta r.cxxviij.d
Non solum non honestamus qnedā leuia vitia noībus virtutum /sed contra virtutes vitiorum nominibus dehonestamus. cxxviij. m
Ideo vitijs amicorum ignoscere debemus / vt illi nostris ignoscant. cxxix. y

Satyra Quarta

Poete opus est diuino ingenio & grandib⁹ verbis. cxxxi. k
Ostendit qui sunt fugiendi tanq; pernitiosi homines. Inter hos enumerat q̄ absenti detrahūt cxxij. s
Philosophie est insudandum non vt illam solū discas.sed vt vitam emendes. cxxxi. t
Veri amici est amicum corrigere et qui corripitur patiēter audiat / & audita exeq̄t. cxxxij .v
Prudētiores vsu z expiētia efficimur. cxxxiij.x

Satira Quinta

Leues ac vulgares homines noctis solatia vigiliarum q̄rere solent cantica amatoria cātantes. cxxxij. k
Mulieres noscunt quis sit incendendi modus. cxxxv.

Satyra sexta.

Multi ignobiles optime regnarunt / & multi nobiles nullius fuerunt preq cxxxvi. c
Aliquis non facile debet recipere amicos / ne te mere dimittat. cxxxvij. f.

Satira septima

Oībus & lippis notū & tōsorib⁹ esse.cxxxix.d
Tali pertinatia inter se homines mali contendunt qua bellant viri fortes. cxxxix. h.

Satyra octaua.

Anicularum magna est stultitia quecum oīa maxima suis veneficijs promittant deinde tam parua re terrefiant. cxli. m

Satyra Nona

Malignus vir mali gna promittit. cxlij. v
Adulatōnes animis insidias /aculeos / & vene na ingerunt. cxiij. b

Satyra Decima

Greca cum latinis mixta dissimultudine natu- re carent suauitate. cxliij. s
Insanius est ferre carmina ad grecos /quā ligna in siluā cū ille locus copiosissimus sit. cxliij.
Dum alcius alquid cogitamus solem⁹ aut sca bere caput. aut mordere vngues / aut pluteum cedere. cxlv. v
Noli laborare vt placeas multis / sed paucis & doctis esto contentus. q. melioribus vt etiam li berarij dicent tua carmina. cxlv. x

Ex libro secundo.

Satyra Prima

Scribā satyram sed neminē noiati carpam nisi lacessitus sim / ergo erit satyra tanq̄ ensis va- gina tectus q nisi irritabor latebit / nec distrin- gam. i. euaginabo. cxlvij. d.

Satyra secunda.

Natura paucis minimisq̄ contenta est. xlviij. f
Si quis naturalem appetitum & nō corruptū sequatur. neq̄ bibet neq̄ edet nisi siti atq̄ fame stimulante. cxlviij. y
Ex simplici victu conseruatur valitudo. xlix. p
Ex crapula varie oriuntur egritudines. cl v
Qui sobrie viuit pōt corp⁹ extenuatū facili⁹ re staurare / & senectutē clementius tractare que omnia non potestis qui a pueritia assiduo sem per luxu sese immersit.
Sepe fit tāta iactura patrimonij vt & maxime diuitie ad exiguam redigantur d e
Diuites qui ea parsimonia viuunt vt si quan do a fortuna diuitijs spolientur non sit eis du- rum parce viuere. d g

Satyra Tertia.

Antiqui habebant parietes iuxta lectum cera illitos / vt si quid in mentem venisset illic ante notarent quam memoria excideret cli. l
Mordacissima inuectiua vt quis virtutem re- linquat vt inuidiam amoueat. cli. q
Preter sapientem omnes stulti sunt. clij. k
Cum plura sint genera stulticie vnum genus est eorum q timent ea q̄ timenda nō sūt. clij. m
Quicunq̄ aliquo vitio laborant insani sunt
Sicut deridentur q instrumenta aliquarū arciū sibi cōparant & illis vti nesciunt. Sic & auarivt tuperantur qui diuitias viuendi instrumenta possidentes illis non vtantur. cliij. k.
Puerorum est cęno & lapillis casulas edificare & mures veluti iumenta paruis plaustris iuga re / & harundie pro equis vti. Sed magis pueri le est plorare amore meretricule. clvi. e.

Satira Quarta

Nulla capitalior pestis hominibus quā cor- poris voluptas. clx. m

Satira Quinta

Sine opibus virtutes in nullo precio sunt. clx. g
Verum est quo ad leues homines / alias non.
Similem piscatori captatorem facit / & pisci ca- ptum. clxi. o. Et ibi nota pulcherrima de captatoribus vsq̄ ad finem satyre.

Satira septima

Iustuum est vt deus opituletur his / qui nec cō- miserunt fraudem / vt patrimonium augeant / neq̄ sua libidine illud imminuant. clxij. d
Melius est ociosam paupertatem querere quaꝫ sollicitas diuitias. clxiij. e.
Temperantia est mediocritas circa voluptates atq̄ dolores. clxv. p

Satira septima

Arguuntur illi qui seruos ita contemnunt: vt neq̄ ipsdem constare elementis: neq̄ eodem spi ritu viuere putant quo ipsi viuunt. clxv. b
Summa dementia est amatorum. clxvij. x
Mira stultitia ostenditur in adulterio. qui cum semel euaserit rursus tamen in periculum rede at. Cum nulla sit tam parua bestia que rupus vinculis se illis reddat. Clxvij.
Mechus est qui cupit mechari etiam si propter metum abstinet. clxvij. A
Seruo imposita vindicta p̄toris statim liber ef- ficitur. nam exit de potestate domini: vicioso autem si quater imponatur vindicta: non erit liber: quia mancipiū est viciorum. clxvij. c

Concludit poeta ex sententia stoicorum solum sapientem liberum esse. Clxvij.F
Seruile alquid habet qui obtemperat gulæ.fol. clxviij.S
Inconstans non per horam esse secū potest: nā tot curis afficitur: vt semper in diuersa distract⁹ secum esse non possit.fo.dxviij. T

Satera VIII.

Exclamat poeta contra luxuriosam cenam, dxix. k
Scurra.non homo sed vmbra hominis dicitur. folio.dxix. L
Nihil stultius quam quibuscūq; fabellis aures cordis habere patulas. .dxix.F

Ex Libro Epistolarū se-

quūtur sentētie ex ītima philosophia deprōpte.

Naturali philosopho satis est verū quid sit cognoscere. Morali aūt qd iustū rectūq; ē nosse nō est satis nisi recte iusteq; agat. Opus em̄ moral' virtutis nō cognitōe sed actōe perficit. dxxi.
Auaritia pessimū vitiū oīm vitiorū ē. dxx.i
Stoici morbos animi vitia appellāt. dxxi.z
Homo vitiā suscipiēs sequitur immanē ferā.deinde efferatus exuēdo vitia paulatim feritatem deponit /& nitescit cultura philosophie / vt ager boni agricole cultura. dxxi d
Qui stulticia caret cognoscet nil melius esse virtute. .Clxxi. h
☞Crudelissima fera est auaritia cū auarus & sibi & alijs noceat /& habet multa capita. quia varijs vtiur consilijs varijsq; artibus ad res aut vi aut fraude acquirendas. Clxxij a
Virt⁹ homini optima parens.fol.Clxxiiij. x
Eos q; absūt studio philosophie ait numerū tm̄ explere hoīm.nec alie vlli rei esse natos .quā vt fruges cōsumāt. Clxxiiij. y
Si nō excitaris vt philosophor̄ libris medearis aīo tuo multe pturbatōnes vt inuidia est & amor te illis egrotantem vexabūt. .cxxiiij. g
Principiū pl⁹ quā dimidiū toti⁹. Clxxiiij.i
Qui recte viuēdi tps differt silli sē rustico volēti flumē transire & expectanti donec totū defluat. .Clxxiiij. k
Tantū diuitiarū q̄rendū ē q̄ntū ad vitā degendā sat sit.Nā maiorē illarū cumulū q; q̄rit sibi curas cōparat et sollicitudines q̄s cēs vitare cupiūt neq; morbos e corpe pellūt. .Clxxiiij. L
Quēadmodū lipp⁹ nō delectat̄ pictura.quoniā illam cernere non potest. .Clxxiiij
Grata supueniet q̄ nō sperabit hora. Clxxvi
Quid nō ebrietas designat,operta reuelat.
Spes iubet esse ratas ad prelia trudit inermem, dxxvij. s
Oportet poete mentem vacare omni solicudine Clxxvij. . b
Stultitiā hoīm oñdit q; in re vana z momētanea vt diuitie sunt tm̄ laborant. Invirtute aūt acquirenda in q̄ sola cōsistit vita beata non laborant.
Acceptū metire z eodē pōdere redde clxxix.n
Philosophi animi nr̄i medici sūt. .dxxxi. g
Qui paruo non est cōtentus semper in anxieta te viuit. .Clxxxiij. q
Vtere donis q̄ tibi fortūa subministrat / & viue sine aī pturbatōe vbicūq; fueris. clxxxiiij.R
Si corpe vales & vsus rerū supperit adeo diues esv regales copie diciorē te redder non possunt Clxxxiiij. D
Cœna breuis iuuat: & prope riuū sonmnus in herba. Clxxxvij. A
Oportet omnino modestū esse q; apud principē degit. .xci. Quidā fugiētes vicia adulatōnis incidunt in peius vitiū incōcinni & incōpositi hois.i.feri et asperi hois q.agrestj. xcij.f
Qui m̄lta pcunctat̄ pauca reticet. CxCiij.f
Qui nō sūt experti suauē rē putāt amicitiā magnor̄ virorū.qui āt sūt expti metuūt. cxciij.n
Vt q̄ntū gñi demas virtuti b⁹ addas. cxcvi.z
Perturbatio tollit constantiā. .cxcix. I
Adeo intenti sūt pœte musis vt nulla habendi cupiditate moueāt nō mouent̄ calamitatib⁹ ac ceptis non socio non pupillo fraudem cogitāt: CxCix. N
Nulla re magis emendatur vox.& formatur,pnunctiatio quam versibus poetarū.poetarū em̄ versibus efficiunt̄ aures nostre erudite ad iudicandū. .CC.V
Aliqui poete scribunt vt questū faciant famāq; negligūt /aliq vero sola gl'e cupiditate .cc.d
Poete debita laude nō sūt defraudandi.desināt ergo blacteratores inertes & hij quibus minus liberalis natura parum concessit ingenij & indisciplinatos dentes acuere,et suam ignorantiam defleant. .CCi.
Sapiens carmina & hec pueriliā cōcedit minori etati. Et nō querit q̄ pacto modulent̄ carmina / sed moduleť actōnes vere vitæ. .ccvi. q
Quemadmodum a medico remediū peteres si nullis poculis sitim sedare posses. Sic cum nimis cupiditatibus et reliquis animi perturbatōnib⁹ labores / medicinā debes a philosophia petere. ccvi. R
Auaritia & ambitiositas est pellenda. ccvij.p

Finis

Argumentum Prime odes

p Rima ode ad Mecœnatem loquitur. quandoquidem huius hominis auxilio sustentatus fuit cœteri quoq; poetę. Idcirco Virgil'. in primo. g. ipm mœcenatē inuocat /& decus suū appellat. cū ait. Tuq; ades inceptū vna decurre laborem O decꝰ o fame merito pars maxima nostre Mœcenas pelagoq; volans da vela patenti. Summarium plenius patet in ver. Sunt quos curriculo.

Prima ode ad Mece.

p.n. a b c in lucem generare.

m Ecœnas atauis edite regibus

a MECOENAS atauis. Benivolentiā captat ipm mecœnatē a generis vetustate laudando. Sic Virgil'. Dardanide duri. itē nate dea nā te maioribꝰ irep altū. Auspiciis manifesta fides: sic cōtra vi superauit vt bellū etiā p cede boū stratisq; iuuēcis laome dontiadę preterea magna Auxesi vsus est qui dixerit atauis regibus. Nō eni solū nobilitatē. verū etiā vetustatē in nobilitate laudauit preclarū enim munus fortune est nasci ex rege. sed preclarius ex eo rege cuius quoq; maiores regnauerint. Eritq; ordo o mecœnas edite atauis regibus.

b ATAVIS In agnationis gradibꝰ ascēsus descēsusq; est Ascēdit aūt hoc pacto. vt q tegenuerit patrē appelles. Deinde est auus ab euo nolatus. qa prē antigor est. post Auū p auus. q. ppe auū. inde abauus: qa sitiā procul ab ipso auo postremo est atauus & tritauus. post tritauū maiores dicimus. Eadē erit rō in descensu primo fili inde nepos. q. natus post. Deide sequunt p nepos abnepos &. c. Ex laterib hēmus patruū prīs fratrē. & auū culū mris fratrē. Qui aūt aui frater sit magꝰ patruus dicit

c EDITE. est eni Edo ex ee (q auię magnus auūculus. do. E aliqn in cōpositione auget. vt eluceo. idest valde luceo. aliqū vim habet prepositionis extra. vt emitto extra mitto.

d O & PRESIDIVM. bene presidiū. Nā illū ex periculis Mecenas eripuit quod iratū Octauianū sibi placauit & ex infenso amicū reddidit. q̄ ab exilio in ciuitatē reduxit.

e PRESIDIVM. q̄ p utilitate et salute alicui⁹ auxilii ponit

f DECVS aūt ornamentū & gloriam exprimit. & pro-

g SVNT quos. Ostēdit homines ipsos vel gloriē vel lucri causa diuersa exercere ministeria. Alii qui eū currendi studio oblectarē aliqui fungi gaudent magistratibus & imperiis. Quidā agricultura Quidā nauali cōmertio gaudet. Aliqui vero ocio ac genio deditī. Multos castra iuuāt. Venatio quosdā. Se aūt inter deos relatū iri si lyricis vatibus annumeretur.

h CVRRICVLO. diminutiuū est a curru vt festus pompeius docet. itē p cursu & loco seu stadio in quo currendi certamen exercet Nonnunq̄ pro curru vt hic.

i PVLVEREM. puluis erat apud antiquos & puluer. sed ab eo q̄ est puluis genitiuus erit huius puluis. a puluer aūt puluēris. sed deinde in vsu est puluis in rectis tantū. puluer etiā in obliquis

k OLIMPICVM puluerem. hoc ait qa in olimpia quein pisea regione est. olimpicorū ludorum certamen simp agitabaī. Sed hoc Soliuus declarat aptius. scribit n. q̄ olimpicū hercules certamen in honorē auī materni pelopis edi derat sed intermissū sphitus eleus filius eius instaurauit. Herodotus vero li. viii. scribit olimpicū certamen gymnicū atq; equestre fuisse preminq; propositū. Oleaginam coronā q̄ donarent. nō ei pecunia sū certamen agitabaī sed virtutis

l METAq; cuitata. Bene cuitata. Nā destinata ante opus erat Ne curuus ad metā offenderētur.

m PALMA. Arbor est cuius lignū oneri suppositū: nūq̄ deorsum cedit. sed aduersus pōdus resurgit. Propterea inquit plutarch⁹ q̄ in certaminibus palmā signū esse victorie. cū huiusmodi lignū neq; virgentibus neq; premētibus cedat hec & plura Hellius libri. capitulo sexto.

n HVNC si mobi. Sēsus. Si qs ad maximas honores a quiritib⁹ tolleretur. nunq̄ p fecto regiis opibus dimouerē vt nauigaret. Est aūt ordo. Si turba mobi. quiritiū certat hunc tollere tergeminis honoribus nunq̄ atralicis conditionibus dimoueas vt trabe cypria nauta pauidus secet myrtoum mare.

o TERGEMINIS. tris greci p valde posuerūt. Sic plau. Non fur sed trifur. i. maximus fur. vel trigemīus. q. a tribus ordinibus. s. senatorio equestri & plebeo illatos. vel dixit ter geminis ppter tres maiores magistratus preturā consulatū & dicturam

p ILLVM si proprio. Sensus. Si quis inquit Agricultura oblectaret & triticū seruauerit nūq̄ regiis opibus dimouetur ad nauigandū gratia questus. Ordo est. Illū gaudentē sarculo findere patrios agros si condidit in proprio horreo quicquid vertitur de lybicis areis. Vides itaq; Hyberbaton longiorem. i. trascensionem in componendis verbis.

q HORREO apud ātiquos dicta est horrea. q. horridea quia illud ātiquissimū genus frugū fuerit. vt etiā apparet apd̄ home. Alii horrea. q. horrida ppter asperitatē aristarū q̄m prisci fruges in suis spicis cū aristis ingranariis conderent.

r QVICQVID de lybi que regio aprime fertilis est. Est aūt denominata lybia ab epaphi filia & busiridis matre: Ea autē pars que lybico ad iacet Cyrena dicitur.

s VERRITVR. Ītē a verto vero deducit. qd̄ aliq̄n significat traho. Virgil⁹ Quippe ferāt rapidi secū: verrantq; p auras. Alīq̄n idem est q̄ vero. Idē. Adnixi torquent spumas & cerula verrūt Aequora Nōnunq̄ capitur pro mūdo: quod trahēdo sordes mūdentur Iuuenalis verre pauimentū nitidas ostende colūbas. Itē ab hoc fit verriculū rete piscatorum

t AREA. locus purgatus coequatusq; : cylindro consolidatus vbi frumentum ponitur. Dicta ab ariditate.

u ATTALICIS condi. Attalus pergami rex ditissimus. Et cū sine liberis discederet populū romanū ex testamento heredē reliqt hinc oia magnifica & splendida attalica dicta sunt ppercius. Nec sic i attalico morf mea nixa toro.

x CONDICIONIBVS. A cōdo conditio dicitur: q̄n scribitur sine eque est dispositio quedā & veluti sors fortunarū temporū: rerum. Cicero o miserā conditionē administrandi cōsolatus. Significat etiā oblatam potestatē alicuid eligendi dicimusq; offero cōditionem. fero cōditionē et apud Theorentiū Amatores chrisidis tulerūt mulieri cōditionem. i. si vellet eis morem gerere se preciū daturos illa vero accepit conditionem. i. pactioni consensit.

y TRABE. cypria per metonimiā vt sit id quod continet: p eo quod continet. Cypria pro qua cunq; naui: speciē p genere posuit vel quia in ea insula validiores fabricarentur naues.

z MYRTOVM mare. id iacet inter cretam & aegiam. Anticāq; habet latitudinē maximā in quo sunt insule Cythera. Caluaria & que Aegniam cingunt: & salaminem. Et ex cycladibus plerēq; . qd̄ vero contiguū est iam Aegeū existit hec ex stra. .i. iii.

a LVCTANTEM icar. Sensus est quod mercator dum metuit tempestatis periculū: laudat rusticam vitam. Aſt vbi euaserit naues reficit periculi oblitus ne pauperiem patiatur: p quod ostendit quēq; operari antē q̄ norit: nec posse ab illa diduci & seperari. h. d.

b ICARIVS fluc Est aūt ycariū mare ab icaro dedali filio quod in id decident denominatū. Est aūt hoc mare inter cre

c APHRICū. Ab occasu brumali aphri (tā & sicilia cus est qui & libs nominaē a grecis & humidus est. Aud MOX refi. ra. Ostendit innatā huic ho (ctor. Pli. li. ii. mini cupiditatē nauigandi. Esset eni cupidus si nulla admonitus tēpestate enauigaret. cū nauigatio ipsa periculosa sit. Cupidior cū admonitus tū paratis nauibus enauigaret. Sed tunc cupidissimus qui ab ea tēpestate proxima admonitus & nullo tunc instructo nauigio: tū parat quassatū reficere: sed q̄ infinitā cupiditatē ostendit reficit non nauē in qua minus periculum versatur sed ratem discrimine plenam

e RATES. ligna colligata que per aquā aguntur quo voca

---

repetendū est o ppter maiorē vehementiam

O & presidium & dulce decus meum.

.i. cursu

Sunt quos curriculo puluerē olympicū

.i. delectat currendi terminus. i. motu celeritas

Collegisse iuuat: metaq; feruidis

declinato .i. noscibilis

Euitata rotis palmaq; nobilis

expositiue nam tū .i. optat

deminui sunt terrarū

Terrarum dominos euehit ad deos

aliquem alios nobiliū .i. romanorū

Hunc si mobiliū turba quiritium

suffragijs studeat eleuare magistratibus

tueatur o .i. valde geminatis

Certat tergeminis tollere honoribus

iuuat reseruauerit granario

abo

Illum si proprio condidit horreo

species p genere .i. vertendo colligitur

Quicquid de libicis verritur areis

.i. volere tali instrumento.

Gaudentem patrios findere sarculo

.i. magnis pecūnijs

Agros: attalicis conditionibus

.i. nauī

Nunq; dimoueas vt trabe cypria

sic dicta

Myrtoum pauidus nauta secet mare

.i. pugnantem .i. ventos spēs p genere

Luctantem icarijs fluctibus aphricum

timens

Mercator metuens otium. oppidi

statim restaurat

Laudat rura sui: mox reficit rates

bulo interdū naues significant:hec Festus Nauē vero prim⁹ in græciā ex egypto Danaus aduexit ante ratib⁹ nauigaba tur in vētis in mari rubro ab regē erithra plurā etiā Plinius

f INDOCILIS.is dicit qui nil discere potest. In (li.vii. docus vero qui non dum didicit & tñ discere valet.

g PAVPERIEM.dicūt in iure ciuili pauperiē damnum ab aliena quadrupede nobis in agro illatū:quoniam ex illo pauperiores efficimur

h EST qui nec.Sēius.Est aliquis inquit nō spernens optimi vini po cula. Nec spernens demere partē de die solido.Nunc sub vmbra arbo rum iacens nūc apud fontes & flu mina.

i POCVLA.a potādo vasa sūt quibus bibimus. Sed & quod bi bim⁹ poculū appellām⁹ Vir.pocu laq; inuentis acheloia miscuit vuis

k MASSICI.Massic⁹ eni cāpanie mōs est.vbi optia vina p ducebant

l DE die solido. Denotat per diē solidū qui p fectus dicit qui nulla in parte vacat:sed totus negociis impē dendus est.Iste igit non dubitet de huiuscemodi die partem vacuā & ociosam relinquere & in ea cessare Sit deniq; sententia.q; nō solum in diebus festi cessat & voluptati in dulget.Sed etiam parte profestorū ita cōsumit.Erant apud antiquos dies festi pfesti.et intercisi.Festi autē dies in quibus neq; publicū neq; priuatum negocium agere licebat. Profesti vero toti integriq; negociis dantur:hos nūc porra solidos apel lat. Intercisi per quos mane & ve sperī est nefas medio tempore inter hostiā Carsam & exta proiecta.fas videlicet pretorem fari tria verba. Do dico. Addico.

quassacio nō discere posse pauperrarem
f g
Quassas indocilis pauperiem pati,
aliquis antiqui vini
b i cōiuncta k
Est qui nec veteris pocula massici
.i.integro l
Hec partem solido demere de die
m n arbore o
Spernit: nūc viridi membra sub arbuto
i.membra strata hūs .i.fontē q; erant duo sacrati
p q r s
Stratus: nunc ad aquæ lene caput sacre
t v delectant x
Multos castra iuuant & lituo tube
supra lituo .i.multos iuuant
y
Permixtus sonitus:bellaq; matribus
maledicta pdurat .i.acre
z a
Detestata.manet sub ioue frigido
b delicate vxorio .i.oblitus
Venator tenere coniugis immemor
q; .i.canibus c
Seu visa est catulis cerua fidelibus
capreus rotundas species p genere.
d e
Seu rupit teretes marsus aper plagas
f doctorū g ff .i.hoīm
h g i
Me doctarum hedere premia frontium

m NEC spernit. Liptote est figu ra cū minus dicimus et plus intelli gimus Si virgili⁹ munera nec sper no .i cupide accipio.Dicimus au tem sperno spernis. & aspernor aspernaris.

n VIRIDI.A vigore dicit.vnde dicimus virides plantas que nondū arruerī & in vigore suo sunt:eum etiā colorem quoniā in illis herbaceus color est.vnde Vir.Iam senior sed cruda deo viridisq; senectus.

o ARBVTO.Est āt hec arbor notissima folia simillima fragis producit semper frondescit.& quāuis apud nos nō inuenitur multū alta.tamen quinquaginta cubitorū in ara bia inueniri.Auctor est Iuba.

p STRATVS membra.per.ff.que est cum datur toti ho mini quod est in parte hominis. Deidea pars in accusatio ponitur.vt vidimus Pompeium abscisum caput virg. Tri stior & lachrimis oculos suffusa nitentes.Stratus . Sterne re proprie est de statu proicere et.q.in terrā extendere Virgil⁹ Sternit infœlix acron. Hinc prosternere q; aliquādo idem est q; vincere profligare Salu. prostratisq; militibus fugæ se dedit.Sternax quoq; equus dicitur qui deiicit sessorem in terram.Virg. Et sternacis equi.Et stratum dicimus cōpla natum atq; compositū. vnde stratū mare dicimus Virgil⁹. Et omne tibi stratum silet æquor.

q AQVA.a qua omnia sunt secundū Talētē.vñ Virg. Oceanumq; patrē rerum nymphasq; sorores vel ab equali tate:quoniā nisi externa vi impellit equalis semper maneat.

r LENE.in tactu proprie dicimus lene cuius contrarium est asperum demulcet lene asperum ledit:sed per translatio nem in gustu quod suaue est lene appellatur.

s CAPVT.quia omnes sensus capiat.sed omis origo & principium cuiusq; rei caput dicitur.

t MVLTOS castra.Sēius ait multos inquit delectat mili tia Clangorq; tubarum:

u CASTRA.Vbicunq; milites ad bellū congregati ma nent castra sunt.vnde & dixit Virgi.Nos castra mouemus qm̄ in illis milites essent.Sunt aūt dicta castra.q.casta vel ca strata.qa ppter seueritatē prisce militaris disciplinę omnis in illis libido castrata esset. vñ castramentari castra ponere.

x LITVO tube. æneā tubā pyseus tyrrhenus inuenit au ctore.Pli.li.vii. Inter lituū & tubā hoc distare inuenit. Nam lituus equitū est in curuius . Tuba vero peditū est & directa.Oui.Nō tuba directi non eris cornua flexi.

y BELLAQVE matribus detesta ta.Bū detestata oēs bella detestant presertim matres & quia sunt im becillioris sexus:quia vehementer ti mēt filiis. Vir.vota metu duplicāt

z DETESTATA.parti(matres cipiū deponentis passiue positum vt multa alia videmus testari testi moniū perhibere. Obtestari vehe menter rogare Detestari nostro te stimonio rem abominari.

a MANET.sub ioue.Nec in hoc loco oblitus est oratorii noster poe ta.Itaq; vt ostendat quāta sit ivena tore cupiditas venādi demonstrat et quibus voluptatibus priuari pa tiatur: & que incommoda vltro subeat . Nā in saltibus pernoctans relinquit vxorē: & eā quidem tenē ram & iuuenculam: cū qua molli ter cubare poterat:et tollerat noctur na frigora.tollerat labores cum fe ras(vt sunt cerui)insectetur:tollerat pericula cū sepe seuioribus congre diatur.vt apros videmus.

b VENATOR immemor & c.Exclamatio ex contrariis cum tā ta sit venandi cupiditas vt nō solū venationem preponat innate volu ptati coniugii presertim cum vxor tenera sit idcirco amabilior sed etiā obliuiscatur illius. Magnum igit est vt studio venandi quod non ita naturale est omittat voluptatē coniugii ipsa natura homi ni insitā.Sed maius cū vxor tenera sit. Maximum autem si ita omittat vt etiam obliuiscatur.

c FIDELIBVS catulis. hoc ait:quia vt refert Pli.li⁹.viii fidelissimi ante omnia animalia homini canes sunt.Vale ri⁹ li.ix.de custodia vite scribit.q; masinissa rex parum fidei in pectorib⁹ hoim reponēs salutē suā custodia canū vallauit

d MARSVS aper. Marsi autē populi sūt a marsia circes filia denominati. a qua didicerunt serpentū morsus mederi.

e PLAGAS.Plage proprie funes dicunt quibus retia ten dūtur circa imā et summā partē vt docet Serui⁹ li.iiii.Aen.

f ME Docta.Sensus.Poeta superius diuersos diuersis stu diis oblectari ostendit:se vero inquit immortalē fore carmi nibus:fecemiq; populo:& gloriam cōsequi secessu.& mu sica si euterpe polymniaq; fauebunt. Atsi mecenas inter lyri cos eum vates inseret:ad celum fama tolletur.

g PREMIA hede.Per hederas carmina intelligit quib⁹ quidem corona acquiritur. Nam illis poete coronabantur Vir.in buco.Pastores hedera crescentem ornate poetam. Et Plinius scribit poetas coronari hedera habenti croccum se men eam greci Dyonisio consecrarunt vt scribit Diodor⁹ Cur autem poete hedera coronantur ita accipe:quia hedera bacho consecrata est. & quia bachus poetis preest:idcirco poete illa coronantur.Ouidius.li.iii.fast.ait Cur hedera ciri cta est: hedera gratissima bacho.

h HEDERA.vt festus inquit hedera dicta est quod here at:que in tutela liberi putatur esse: quia vt ille iuuenis semp: ita hec virens.

i FRONTIVM. Frons dicitur quod oculis perforata sit

k DIIS miſ. Non per arrogantiam dicit ſe diis admiſceri. ſed tantam ſe inde capere letitiã vt ſe deum putet. Ceterum recte dicimus poetas diis admiſceri. quia diuinos honores nonulli aſſecuti ſunt: vt de lino & amphione memorant. Ouidi. Eſt deus in nobis ſũt & cõmertia celi.

l ME geli. per nemus autẽ & nymphas: et ſatyros: indicat poetas frequentiam hominũ refugere & ſolitudine delectari. Hora. li. ii. epiſtola ad Auguſtum. ſcriptorũ chorus omnis amat nemus & fugit vrbem. Ouí. Carmina ceſſũt ſcribentis & otia querunt. Iuuenalis. cũ deſertis aganippes vallibus eſurions migraret in atria clio.

m NEMVS. Nemora voluptatis cauſa comparata ſunt & plena amenitatis. A Nemore nemorale dicit quod nemoris eſt vt Nemoralis vmbra: Nemorale frigus.

n NyMPHARVM. Nymphas aliquado pro muſis accipimus vt hic. Virg. Nymphe noſter amor libetides aliquando pro ſponſa accipitur. Ouí. Grata ferũt nymphe pro ſaluis dona maritis. & nymphus ſeu nymphius pro ſponſus A quo paranymphus dicitus qui preeſt nuptiis celebrandis

o SATYRIS. Satyrus aial eſt quod teſte ſolino deultimis libye partibus de hominibus nihil aliud prefert quam figuram. Diodorus ſcribit li. i. & v. Satyrorum riſu acioco muſarũq; choro Dioniſiũ oblectatũ itaq; ſecũ dixiſſe quo

p CHORI. Chorus multitudo in ſacris collecta (cũq; iret et a corona deducit. eo quod initio in modũ corone circumfocios faciẽt q: erant et ſũ inferi ad amenitate nõ
b l a frigore m

Dijs miſcẽt ſuperis: me gelidum nemus
muſarũ .i. ſaltantes animalibus et li;
u o bie gnb p

Nympharumq; leues cum ſatyris chori
ſegregant vulgo .i. verſus
a q

Secernunt pp'o: ſi neq; tibias
p.n. muſe compunit p.n. muſe
r e

Euterpe cohibet: neq; polymnia
q; egregium carmen
f v

Leſboum refugit tendere barbiton.
horatium .i. poetis o meccenas
x

Qd'ſi me lyricis vatibus inſeris
tangam capite celum

Sublimi feriam vertice ſydera!

aras ſtarent & ita pſallerent.

q SI neq; tibias. ſenſus eſt: ſi mihi lyricos verſus ſcribenti fauebunt euterpe: atq; polymnia. Nunc tibiis nunc barbato perſonantes: non denegantes mihi ſtudium caut⁹ ſui. TIBIAS Tibie primo ex gruũ tibiis: a quibus nomẽ habent: tũ ex arundinibus facte. vñ tibialis calamus dictus eſt.

r EVTERPE: id muſe nomen: & delectans vel fucũda interpretatur. propter voluptatẽ. ſ. que ab audientibus ex honeſti eruditione percipit

ſ POLyMNIA. dicit a poly q; eſt multũ et hymnos laus: polymnia ergo. q. multe laudis.

t LESBOVM barbatõ. leſbos vt Mela ſcribit: Inſula itroade vbi mutilene vrbs. ex q; onũdi Sapho & alceꝰ lyrici vates. propter alceũ ergo leſboũ barbatõ ait poeta. Sic infra age dic latinũ barbite carmẽ:

v BARBATON. Nõ a barbaro deducit. licet barbarũ hoc eſt peregrinũ vocabulum ſit. Significat autẽ maiorẽ lyrã: organo ſimilẽ ſono. Quidã latiorẽ lyre partẽ exiſtimãt: & tã foꝛminino genere q; neutro reperit. Ouí. Nõ facit ad lachrimas licem ſe putet capite celum tangere dicat. Vulgo autẽ dicunt Si hoc aſſequar digito celum tangã. Sed alius intelligam⁹ hoc eſſe dictũ. vt exprimeret quid ſit poeta. Nam cum platonici & Ariſtotilici poetam & infra deum: & ſupra hominem eſſe velint: hoc nunc voluit exprimere cum dicit q; ita ſe a terra tollet vt nõ pertinet quidẽ celum. ſed tamen tangat.

x SVBlimi. puerbiũ eſt: vt q; ſe (mas barbatos vlla mea

Argumentum Secunde odes

t Radunt hyſtorie. quod interfecto Iulio Cæſare a Caſſio & Bruto niuis multum & grandinis ſo uem miſiſſe terris. terruiſſeq; vrbem tactis de celo templis. Terruiſſe etiam gentes ne ſeculi pyrrhe diluuium rediret. Tyberim quoq; maxime exundaſſe in ceſaris videlicet vltionem. Que prodigia omnia portendiſſe ciuilia bella: que Auguſtus in Cæſaris percuſſores egit. p; cæta oſtendit. Itaq; cum dij omnes irati eſſent: nullum poterat populus ruenti imperio inuocare. Non etiam ſancte virgines Veſtam exorare. Ipſe demum apollinem inuocat et Venerem: ac Martem: ad expiandum tollendumq; ce dis ſcelus. Inde Auguſtum quem Mercurium eſſe vult vt deum oſtendat orat vt patiatur ſe ſolũ vocari Cæſaris vltor: & ſerus in celum redeat. vt diutius romano populo latus interſit ametq; dici pater & princeps Nec ſinat Medos & Parthos inultos eſſe. per quod innuit debere eum romano imperio bellis ciuilibus totiens afflicto ſuccurrere: & in hoſtes conuerti potius quam in ſuos. hoc dicit.

Ode Secunda in Caeseris et Augusti laudem

a IAM satis. Pathetica oratio & statim a principio cõmouet commiserationem: a diuturnitate temporis. Vehementer enĩ mouemur cum quempiam in miseria fuisse intelligimus. Et primo pathos. A materia cum dicit Niuis atq; grandinis. Et dicitur pathetica oratio continens commiserationem.

q; diu durarũt q; ex deorũ
o b ira pcenerit
i Am satis terris niuis atq; dire
iupiter c
Grandinis misit pater: & rubente

b NIVIS. Nix grando & pruina ita differunt. Nix gignitur ex vapore frigido & humido in medio aeris: humore molliꝝ coacto. Grando secundum Aristotelẽ stilla pluuie frigiditatis vẽtiq; vigore in aerẽ congelata. & grandine cõgelato firmius igne gignit Pruina gignitur ex rore gelido q. perurina q; fruges & virgulta perurat. per hyemem niues cadunt grandines aliis temporibus & multo celeriusquam niues resoluuntur Non auersante frigore. Rores neq; gelu sunt neq; ardoribus. neq; ventis: nec nisi serena nocte. A niue Niueum dicimus candidum & Niualem vt Niualis aqua & Niuosum in quo sunt frequentes niues. Niuem q. nouã dictam nonulli opinantur. A pruina pruinosa loca dicimus in quibus frequentes sunt pruine. A Rore rosidus deducitur hoc est rore perfusus. Vnde rosida mala dicimus que matutino rore humecta sint. Virgil. Sepibus in nostris paruam te rosida mala. Dux ego vester eram vidi cum matre legentem & Roro verbum q; est humorem instar roris de mtto. a quo Irroro aspergo.

c RVBENTE dextra. Ad ruborem splendorẽq; fulminis retulit. Acron scribit quod manubie albe & nigre esse dicũtur. Iouis rubea & sanguinea. Manubieꝝ autẽ vt Seruius scribit li. i. æn. tactus fulminũ dici: quãuis alias Manubie quod manu capiantur ab hostibus. Est enĩ præda ab hostibus capta quamuis aliqui prædam: & manubias ita distinguant vt præda sint ipsa corpora rerum: que capta sunt Manubieꝝ vero pecunia: que ex venditione prædẽ percepta est.

templa q̃ cū publica fūr publicū malū ponē dunt

Dextera sacras iaculatus arces
c romanā.
Terruit vrbem
q. omnes populos
f g molestum
Terruit gentes graue ne rediret
rempus p.n. vlunū ⁊ interitū q̃ conque/
humani generis sta est
h i l b
Sæculum pyrrhe noua monstra queste
.p.n.rei compulit.
m n
Omne quum protheus pec⁹ egit altos
Visere montes:
altissima in p omni
o p arbore
Piscium & summa genus hesit vlmo
illis cuibus.
Notaque sedes fuerat columbis:
elcuare .i.timide.
Et superiecto pauide natarunt
,mare.
q
Equoræ damé.
turbidum p.n.fluminis effusio
r p c
Vidimus flauum tyberim retortis
.i.pyrrheus
v
Littore hetrusco violenter vndis
q;delet dequere .i.nume
p q
Ire deiectum monumenta regis
p.n.rei
Templaq; vestę
q̃relas apud sęp reponentes
a
Ilię dum se nimium querenti
ꝯlenatur discurrens infesto
ostendit
Iactat vltorem vagus. & sinistra
pmerente
b
Labitur ripa Ioue non probante.
c fluuius
Vxorius amnis
lectur ad futurū seculū .i.arma
p gessisse
Audiet ciues acuisse ferrum
nocu p portibus posuit cū
q̃bus bellū erat
c
Quo graues persę melius perirent

d ARCES. Arx ꝓprie munitior pars vrbis est: quę q̃m in altiori ꝓtesieri cōsueuit: inualuit vsus vt arcē pro mōte: & quacūq; altitudine ponamus. Arx ab arceo dicta. q; ꝓhibeat hostes accedere. Arcere enim prohibere est. Vir. hostesq; a mœnibus arcent:

e TERRVIT vrbē. Multa ꝓdigia signaq; ꝓ horrēda romę visa esse post mortem. Iulii Cęsaris Caues luporū vice vlulatus edulere. Lupi etiā per fora discurrere. Bos vocē emisit humanā: & infans recens genitus locut⁹ est. Ex simulachris etiā nōnulla sudorē emisere: alia sanguinē hoim imanes voces armorū strepitus: equoꝝ cursus inspectāte nemine audiebant. Circa solē porro insolita apparuere signa. et imbres lapidei e cęlo missi. Cōtinuaq; fulmina in tęplis statuisq; decidērūt. Quoꝝ causa senatus vates & haruspices ab hetruria iussit accīri. Vir. etiā i fi. li. i. ge. de sole ait Ille etiā extincto miserat⁹ cęsare romā. Cū caput obscura nitidū ferrugine texit. Impiaq; eternā timuerūt sæcula noctē. Tpe quāq; illo tellus quoq; & equora ponti. Obscœuique canes importuneq; volucres. Signa dabant: quotiēs cyclopū effe/ruere in agros. Vidim⁹ vndātē rupti fornacibus æthnā. Flāmaq; globos. Liquefacta voluere saxa. Armoꝝ sonitū toto germania cælo Audiit insolitis tremuerūt motib⁹

f TERRVIT. diluuiū qd (alpes. erat tpe pyrrhe & deucalionis. Nota ꝓberiori itellectu carminū. pyrrha fuit Vxor deucalionis & filia Epimethei patrui ipsi⁹ deucalionis quos solos superstites esse fama diluuio (quod tpe illoꝝ fuit) duxere poręq. Et cū decreuissent aque-videręq; humanū genus deleciſſe: & ipsi senes essent: & ex se posse restaurari diffiderēt: prexerūt ad oraculū Themidos postulātes: quonā' modo gen⁹ humanū refici posset. Quibus dea rñdit: id fieri posse: si post terga iacerēt materna ossa. Deucalion vero sapiēs intellexit terrā genitricē esse cunctarū rerū. ossaq; illius lapides esse. Itaq; que post terga lapides iacebit faciē traxere virorū. & de fœmineo iactu reparata est fœmina vt dixit Ouidius. i. Meta. Quod iuuenalis lediditissime tetigit in prima satyra. Ex quo deucalion nimbis tollētibus æquor. Naui gio ascēdit montē: sortesq; popposcit: paulatimq; aia caluēre mollia saxa. Et marib⁹ nudas oñdit pyrrha puellas. Nā teste Iustino in secūdo suoꝝ epitomatū Rex erat thessaliæ q tūc ad se ratib⁹ cōfugientib⁹ susceptos p sūma pamasi iuga fouit & aluit: a quo ꝓpterea genus humanū ferūt reparatū.

g GENTES. ꝓ familia capim⁹ vt de gente cornelia. Hinc etiā gentiles. i. Agnati. Sed hoc nomē ad bruta etiā transferē Vir. De apibus cū gentis adultos ęducūt fœtus. Xp̃iani aūt gentes apellant oēs externos. i. qui nō sūt ciues diuine ciui/

h SECVLVM. spatiū annorū. c. vocarūt. d. a sene. q; tatis longissimū spatiū senescēdorū hoim id putāt. Auc. est Var.

i Noua magna & admirabilia Vir ꝓ Pollio & ipse facit no

k QVESTĒ. Ab eo quod est queror sine di (ua carmina

l MONSTRA. Bene monstra. Nam genus piscīū hęsit summa vlmo. Dame vero natarunt.

m PROTHEVS. Marin⁹ deus secundū Seruiū fingit nepluui pastor: & eius armēta quę ex monstruosis sunt piscibus nutrire. Vir. Armēta & turpes pascit sub gurg/

n PECVS. Armēta (sgite phocas itelligit. Cęterū Pecus (teste Seruio) Omne aial est quod humana effigie caret hinc Virgil. De fucis dixit Ignauū fucus pecus a pręsepibus

o PISCIVM & ſ. Leuiter (arcent in retā atroci & piscīū et palūboꝝ memit nisi qd' hy excell⁹ lynci cō

p HESIT. i. cōstitit vt descessi sūt mōstret mūdationē diuturnā fuisse. Inde herere dubitare dr̃q qui in rationādo dubitat cōsistit: neq; ꝓcedit adulteriora. Etiā hęrere niti. Vir. Herēt parietibus scalę dicit itē hererent: res: quę aliquo impedimēto ꝓhibita discedere nequeūt, sic auesrhenib⁹ herēt: et naues vadosis locis

q DAME. Aial nō multū caprę olo dissimile māsuescitq; raro. Cū fera dici iure nō possit.

r VIDIMVS fla. Excitat cōmi serano a re visa. In rebus enī aduersis vt docet O. duriora queq; sunt que videmus q̃ que audim⁹. Sensus aūt est dicit vidisse tyberim maris tyrrheni violētia repulsum: Numę regiā vestęq; tēplū iuisse deiecti: dum extra ripas effusus vxori Ilię querenti Cęsaris obitū se iactasf TIBERIM. tyberis (bat vltorē siue Tyberinus in etruria nascit ex aspennino supra caseutinatē agrū. Primo tuscia abumbra diuidit: deinde multis relictis vrbib⁹ romā influit: & tādē tyrrhenū mare ingredit olim albula dict⁹ est: deinde tybris a tybri antiquissimo rege etruscorū q; pyraticā exercēs circa ea lo

t RETORTIS nudis. (ca periit Aut ꝓpter turbines vel quod in cāpos exibat nō solito alueo in maria. Cōstat añ violētia maris repulsum tyberim mundasse.

v LITTORE hetrus. Scribit etiā Strabo quod hetrurię fines ad tybridis ripam extenduntur. Littus terra est que ab aqua rangit. sed m O. in to. Ait aūt steuola ita dicit. vl' quod ad eā aqua alludat: vel quod alluit: vel quod aqua illic elidetur. Dona. autē ait Littus aliquando significat spatium circa arā. a littando quia ibi littat. Affertq; illud ex marone. Iacet ingens littore truncus.

x MONVMENTA. Monumentū non tantū sepulchrū significat: sed oēq; quic memoriā testat

y REGIS mo. Hume regia vestis templū fuerat. Vt Ouis. sexto fas. docet his verbis. hic locus exigu⁹ qui sustinet atria Vestę. Tunc erat intonsi regia magna Numę.

a ILIE dum. Ilia mater fuit Romuli quē ex marte susceptę quę mortua sepulta est ad ripā auienis fluuii: que in tybrim cadit: & quia abundans aquis auio cineres Iliæ in tybrim deduxit: ita dicta est Ilia tyberi nupsisse. Et ideo dicit vxor⁹ amnis qui se ad eius querelam iactaret vltorem.

b IOVE nō ꝓ quia terreri Iupiter voluit ppsm nō perire pthongo vnde querela: quero aūt dyphongat vnde questus lucrū.

c VXORIVS.i.nimis vxori deditus Vir. Pulchrāq; vxorius vi bē extruis

d AVDIET ciues. Oratio pathetica & cōmiserationis cōciliatrix. ppter eaq; cōcisa & abrupta Narrauit pdigia quibus bella ciuilia in vltionē cæsaris pten debant. Nūc ostēdit ex infrequētia populi quāta strages ciuilis fuerat. que tamē ex deor; ira. Nō puenerit. Postremo addit Octauianū rebꝰ hūanis auxiliū esse latur.

e QVo gra perse. Grauis vitupe ratio. Impia ēni res est Ciuē in ciuem arma vertere. Sed magis ipia si hostes potentes imminēt esq; repellendi sunt. Bis ēni patria ledit: & quod ciuis sibi adimit: et quod irruptio hostilis non repellitur.

f AVDI.pug. Est aūt reperitio audiet audiet q; color sp grauitatē & auctoritatē orationi affert. Nā cū dixisset ciues acuisse ferrū addidit Audiet pugnas.

h IVVENTVS. iuuētutis est ipa turba iuuenū. Iuuenta est ætas iuuenilis. Iuuētas iuuētans dea iuuentū.

i QVEM vocet. Sensus est. Quē deorū ppls inuocare potent future ruine romani imperi. q d. nullū restare cum omnes irati sint.

k DIVVM. Dicūt ppie deos q sua natura celestes immortalesq; sunt. Diuos aūt qui ex mortalibꝰ ad diuinitatē sunt assūpti. Sed abu

l FATIGENT Fatigare dicimus cū quid gratia: & ratione nō ipetramꝰ. sed importunitate extorquere conamur.

m VIRGO. Ea dicit' que i corrupta est: & adhuc virū nō cognouit. vñ interrogatus Cicero Cui sexagenarius vxorē duceret. eruas inquit mulier erit. Sed & quandoq; Virgo a viridiori etate: p iuuēcula capitur quāuis corrupta sit Vir. Ah virgo infelix tu nūc in montibus eras: cū loquit de pasiphe iam corrupta

n Sanc virgi. Magna ira veste oñ ditur: cū nea virginibꝰ quidē que sibi sancte sūt. i. cōsecrate nō flectit.

n SANCTE. Sanctū eni sedum Trebatium idē est quod sacrū & religiosum vt. Tuq; o sanctissima vates presaga venturi. Aliquando idē est quod castū & incorruptum Vir. Tuq; o sanctissima coniunx.

plures. n. pericūt bellis ciuilibus inter cæsarē & pōpeium

f Audiet pugnas vitio parentum

i. frequens h q. posterus nra.

Rara iuuentus

p uiuorū l: ob futura bella.

i Quem vocet diuum populus ruentis

regerent l

Imperi rebus: prece qua fatigent

deo dedicare m n

Virgines sancte minus audientem

hymnos & laudes o p

Carmina vestam.

deam i. curam cæsaris cedem q r i. purgandi

Cui dabit partes scelus expiandi

post multa admissa q6 faueas.

Iupiter: tandem venias precamur

splendent g. s. i. hōs humeros amictos nube s r

Nube cādenti humeros amictus

a. d futura puider. v p. n. dei

Augur apollo

i. venus f gpetuū epitheton

Sīue tu matris erycina ridens

venerem concomitarur amor f s

Quem iocus circumuolat & cupido

s. romanos

a Sīue neglectum genus: & nepotes

i. sanos b matre romuli pater nostrum. k

Respicis auctor.

o CARMINA. Est ēni carmē versus a cauendo dictum et dicimus carmē de vno tantū versu. Vir. Et tē carmine signo Eneas hec de danais victoribus armaꝰ. Aliquando de pluribus idē Et tumulum facite tumulo supaddite carmē. Daphnis ego in syluis hinc vsq; ad sydera notus formosi custos pecoris formosior ipse. Aliquando totū opus significat vt carmen bucolicum.

p VESTAM. Saturni & opis filiā fabulant. Qui. Semie saturni tertia Vesta fuit: hec dea numē troianum fuit: & ab enea in italiā vectū: & primo albe illi in templū dicatum est Iuue. Et vestam colit alba minorē. Inde & Nume templum habuit: que prius fuerat Nume regia. hanc vnā ex penatibꝰ putarunt vel saltē illorū comitē. Virgi. Hector cū dixisset. Sacra suosq; tibi cōmendat troya penates: paulo infra Vestam ponit. Et manibus victas: vestamq; potentē. Qui. Illā modo ignē esse vult dicens. Nil aliud vestā q; viuā intelligo flāmā. Modo terrā vt illud. Sic incesta perit quia quā violauerit illa Condit' est. tellus vestaq; nomen idē. Verū qm ignē terrenū significat qui nihil gignit idcirco virgo dicit' & virgines Veste dedicate vestales appellate sunt.

q CVI da. Cui nā deorū Iupiter expiandū crīdis scelus cōmitter. Porta tandē eligit Appollinē ad expiādū scelus eūq; venire precatur quoniā eius dei presentia sepe fauit romanis. Nam in bello actiaco fauit Augusto. Virgi. li. viii. Acꝰ hec cernens arcū intendebat appollo. Desuper ois eo terrore; egyptus & indi. Ois arabs omnes vertebāt terga sabæi. postea venerē & martem ad expiandū illud: delendūq; malū cæsaris cæde cōmissum. Deinde vero Augustū quē Mercuriū esse vult orat vt patiar; solū vocari cæsaris vltor.

r EXPIANDI. A pio verbo quod idē est quod colo (plautus vbi piem pietatē. vnde piaculū sacrificii cultusi Virgilꝰ. Ea prima piacula sunto. Aliquando ponit' p eo quod est cōtamino polluo hinc piacula crimina & flagitia dicunt. Idem distulit in seram cōmissa piacula mortē) sit expio: quod est purgo purifico.

s HVMERVS. Humeri sunt a quibus dependent brachia. Eorū latitudo robur & prudentiam indicat. ii etiam arua dicuntur. vnde Arma nam superiora ab his sustētantur inferiora inde pendent.

t AMICTVS. Amicio induo circuitio a quo amictus iduitus. Et amiculū vestimenti genus q; instar pallii Humeris circucū.

v AVGVR. appollo. Augustū qui se appollinis filiū volebat videri. aut ppter troianū genus de veneris stirpe: vt est hunc tu olim celo spoliis orientis onustum accipies.

x ERICINA ri. Venus que in eri cino monte sicilie religiosissime colebat. Scribit autē Diodorus Butē regē sicilie ex venere erycē filiū sustulisse hic vero ob genꝰ maternū in maxima glia habitus vrbē condidit in alto loco a se denominatā: eiusq; in arce templū veneri matri posuit multis donariis ornatū. Hinc Venus erycina dicit': monticq; quoq; in cuius vertice mons est idem est nomen. Virgilius tamen in laudem Enee hystoriam peruertens ab enea cōditum fingit his versibus. Tunc vicina astris erycino in vertice sedes. Fundatur vertice idalie.

y IOCVS. Iocum id accipimus inquit Fabius: quod est contrarium serio. & Catullus ait. Verbosa gaudet loquela. Caurus demū: risus: & saltationes & fistule venerē comitāt.

z CVPIDO. Fuit is veneris martisq; filius deus amoris a poetis dictus. Est aūt amor vis magna mentis: blanduscq; animi calor: qui luxu & otio nutrit' inter lete fortune bona.

a SIVE neglec. Ad mortē id attinet. Nā passus erat romanos suos bellis ciuilibus perdi.

b RESPICIS. Nam suo aspectu fauent dii Virg. de Ioue. Aspice nos tm. & si pietate meremur Da deide auxiliū pr.

c AVCTOR. Hoc eni solo probare potest. Martē tutari romanos. Nemo eni debet eā rem negligere cuius ipse est auctor. Sed quia petit a deo bellorū pacē. Idcirco primo monet oportere cū parcere iis qui ab eo fluxere. Deinde & si cordi sint bella debere iam capi facietate ex diuturnitate belli. postremo innuit esse alios populos quos fatigare possit.

d LVDO. Ludus & locus differunt. locus in verbis est. Lud⁹ potius in facto. Sed frequenter alterum pro altero ponit. Iuue. Quotiens voluit fortuna iocari de facto eni nō de verbis intellexit. Oui. hos ignara iocos tribuit fortuna puellis. Ludus etiā ꝓprie dicit locus in quo gladiatores athletęq; discendi gratia exercent. Nā & ipsa exercitatio nihil aliud est quā ludus. Hic per Mthaphorā & scola grāmatice: aliarūq; disciplinarū ludus appellatur. A ludo deducit ludicrus hoc est lusorius leuis. Vir. Neq; eni leuia: aut ludicra petuntur pręmia Itē a ludo lusor qui ludit: & lusoriū quicquid ad ludum spectat vt lusoria pila.

e SACIATE. quia adeo magna & diutuna fuerāt bella: vt etiā crudelissimos hostes: & prędoriū auidissimos potuerint saciare.

f CLAMOR. Martis comites sunt bellona: furor: ira: pauor: & fama. vt Stacius scribit.

g MAVRI pedi. ꝓ quo cūq; bellicoso Maurū posuit. Mauri autē populi aphricę: pugnabāt frequentius ab equo hastati: equis nudis vtentes: iūctis frenis: gerebāt etiam gladios. At pedites elephantū pellibus ꝓ clypeis se protegebāt: leonū & pardaliū: & vrsorū pelles induebant: & dormientes sterebāt. Auctor est Strabo. libro. xvii.

h VVLTVS Est quedā mutatio facieq; indicat vel lętū vel tristē Facies immobilis manet. Bene ergo dixit Vultus nō facies.

i SIVE tu ales. Ordo est siue tu ales. i. Mercurius filius almę maię mutata figura in terris imitaris iuuenem patiens vocari Cęsaris vltor Serus in cęlum & c.

k ALES. Mercurii simulacra. penatis alis adornant: quę res mōstrat solis velocitatem. Nam quia mentis potentē Mercuriū credimus: & sol mūdi mens est: Sūma aūt velocitas mentis: ideo pennis ipse Mercurius. q. ipsa natura solis ornat. Auc. est Macro. li. i. sat. Vult eni eundem esse solem & Mercurium.

l MAIE. Maia fuit Atlantis filia ex pleione cōiugeet mater Mercurii: quā solā prę cęteris Iouis pellicibus Iuno adamauit. Ab hac nōnulli antiqui voluerunt mensem maī denominatū: id maxime ex eo ꝓbantes: quod illo mense mercatores oēs Maiæ pariter & Mercurio sacrificabant Vir. at maiā auditis si quicquā crem VLTOR. Vlci (dimus altas scor idē est quod vindico. Vlciscihostes est vindictā de hostibus capere. & vlciscī socios. i. punire illos qui iniuriam intulerunt sociis. Vnde vltio quod vindictā significat.

n SERVS in cę. Suauiter exoptat Augusto longissimam vitam.

o REDEAS. Ex opinione platonicorū qui volūt humanas animas e cęlo descendere: & in corpora intrare. in quibus si incorrupte vixerint ad cęlū post mortē redeant vel dixit redeas vt ostendat illū iā deū effectū: & cęlum tenere: sed descendisse vt consuleret rebus humanis

p LETVS. A lato deriuat: quia qui lęti sūt. hoc est gaudiū aspectu promunt dilatare quodāmodo faciē vident. hoc enim differt lętor a gaudeo. quod Lętari extrinsecus est. gaudere intrinsecus. Vir. Imperio lęti parent. Sed quia natura ita cōparatū est: vt que bona corporis sunt alacriora: que vero debilia tristia sunt: ideo fit vt que pinguia & fertilia sunt lęta vocemus. Hinc lętas segetes. i. pingues. Vir. Quid faciat lętas segetes: & lętū legumē hoc ē fertile. Sic lętamē appellam⁹ fimū qđ agrū faciat lętū hoc est pinguē.

q TRIVMPHOS. Augustus bis ouās ingressus est vrbem post phillippense & rursus post siculū Curules triumphos tris egit. Dalmaticum. Actiacū. Alexandrinū cōtinuo triduo vt scribit Suetoni⁹

r MEDos media cū e absq; dipthōgo scribit regio ei asia cōtermina assyrię atq; persię: atq; marihyrcano. Medos autem hic accipe pro parthis. Nam parthis subiecti erant. a quibus Crassus occisus est quo pereunte ortū est bellum ciuile. Luca. Vmbraq; erraret Crassus inulta.

s EQVITARE. Nam celeri cursu equorum vtuntur parthi & interfugiendum hostem sagittis feriunt. Virgil. Fidentemq; fuga parthum versisq; sagittis.

Heu nimis longo satiate ludo
(a. bello) (c) (d)
(c. deleret bellacus) (f. polite)
Quem iuuat clamor: galeęq; leues
(asper) (g. species p genere)
Acer & mauri peditis cruentum
(h)
Vultus in hostem.
(i. femā iuuenilē) (k. celesti in humanam)
Siue mutata iuuenem figura
(tu auguste filius mercurio) (l. ęquatis)
Ales in terris imitaris almæ
(p. n.) (m)
Filius maiæ patiens vocari
(m)
Cæsaris vltor
(tardus) (o Auguste) (n) (o)
Serus in cœlum redeas: diuq;
(i. populus) (romuli)
(p) (affio)
Lætus interfis populo quirini.
(i. rerum)
Neue te nostris vitijs iniquum
(velox mora) (q)
Oryor aura
(eripiat) (rome)
Tollat. hic magnos potius triumphos
(iste enim titulis a senatu est a populo romano. vt pater patrie. & princeps vrbis diceretur)
Hic ames dici pater atq; princeps
(vt nō gemitus) (q. a. parietino suo vagari) (r) (s) (impunitos)
Neu sinas medos equitare multos
(emphasis. q. d. quisquā solū principatū teneo. sed ōs es.)
Te duce cæsar

Argumentum Tertie odes.

t Ertia ode Nauim precatur vt Virgilium finibus atticis incolumem reddat. Is enim athenas nauigauit. Execratur postea illum qui primus ratem pelago commisit / spreto omni terrore ventorū & syderum marisq; gratia lucri. Ne quicq; itaq; dei prudentia Oceano terras abscidit si naues impie transiliunt vada non tangenda: hominum deinde audatiam carpit ruunt enim per vetita. Hinc prometheus fraude ab æthere ignem detulit gentibus: post quem subductum Maties & noua febriū cohors incubuit terris. Morsq; prius tarda corripuit gradum. Dædalus etiam volare ausus vltra humanā sortem. Hercules inferos pecijt. Nil deniq; mortalibus arduum dicit. Nam cęlum quoq; stulticia petimus. Nec patimur scęlere nostro Iouem iracunda ponere fulmina.

Ad nauim vt Virgilium incolumẽ vehat ode Tertia

a SIC. tedi. Vtĩ aũt Apostrophe Cum oratione ad absentẽ nauẽ cõuertat. Nec caret sua gratuitate sermo: q ad bruta aut inanimata hẽtur Sic te hec dictio aliquãdo precantis est. vt est illud. Iuuet sic te bñ cęsar. Aliquando similitudinis Vir. Sic nos in sceptra reponis.

b POTENS. possum a porro hoc est valde. & sũ cõponiẽ: valde eni esse videnẽ: q validi & potẽtes sũt: q̃uis aliq̃ possũ: a potis & sũ cõpositũ esse velint. Sed potis deriuaẽ a potis q̃ et pote neutrũ habet significat aũt qui põt. Virgil. At nõ cuĩdrũ potis est vis vlla tenere. & a possũ deriuaẽ potẽs q põt. Cui cõtrariũ est impotẽs hoc est inualidus. Hinc potens ntęis dicit q ab

c CYPRI. Cyprus ĩsula (ira vincit) est in carpathio mari sita: porrecta q̃ inter ciliciã & syriã: veterũ diuitiis abũdãs: luxui plurimũ dedita: ob q̃d veneri sacratã dixit flo. li. iii.

d Sic fra. Repetitio color rhetoricus hic cõmittit frẽs &c. Dicũt ei forte Iouẽ sub forma Cygni cõcubuisse cũ leda cõiuge Tyndari regis. Eãq; ouũ vnũ peperisse ex q̃ nati sunt Castor & pollux Sed quod duo ova ediderit intelexisse videt horatius cũ dixit Nec gemio bellũ troianũ orditur ab ouo: Hos frẽs aũt cõstat fuisse in maxima cõcordia: et mare piratis infestatũ sua opera pacauisse verũ cũ Castor aduersus athenienses in pugna cecidisset: cõmunicauit suã illi imortalitatẽ pollux. & a Ioue impetrauit: vt alternatim viueret vnde Vir. Si fratrẽ pollux alterna morte redemit. Sunt igit a ioue in id zodiaci signũ mutati quos geminos appellam⁹ id circoq; a piclitãtibus in tẽpestate nautis inuocabant: qm dũ in terris essent illos a piratis seruauerant: Est aũt hmõi signũ adeo amplũ: vt cũ alter ĩã oriaẽ: alter adhuc latear hinc alter nauiviuere dicũt

e VENTORVMQVE pater. Eolũ intelligas qué Virg. a Ioue prefectum ponit ventis: eo dicente. Et mulcere dedit fluctus & tollere ventos.

f IAPIGA. Iapiga & messapiã gerci vocant: regio est iuncta calabrie & salentinis vt scribit Stra. li. vi. dicta autẽ a Iapige dędali filio Iapix vero ventus est ex apulię ora proficiscens. Est aũt vtilis greciam petentibus ex Italia.

g ANIME. dimi. Amicus enim est alter ego: & pares cũ paribus (veteri prouerbio) facilime congregantur. Anime. Differt eni animus ab anima. Animus est quo sapimus. Ergo ipsa est pars rationalis: quę in nobis diuina & immortalis est. Anima autẽ qua viuimus. quę quidem cõmunis nobis est cum reliquis animantibus

h DIMIDIVM. differt a dimidiato: nam dimidiũ de rebus dicitur que seperatę sunt vt dimidium donare lino quam credere totum. Dimidiatum vero de rebus que continue sunt. Cicero in tusc. Dimidiatum dixit mensem.

k ILLI robur. Execratur eũ qui primus ausus sit nauigare.

I ROBVR. Proprie species ilicis est durissime: sed per q̃ndã translationem sumitur pro animi fortitudine: qui a illa durat aduersus omnia pericula & incõmoda

m AES triplex. quasi di. triplex vsura que apud antiquos maxima putabatur. Iuue. Qui triplicem vsuram prestare paratus circuit & fatuos non mutuit. aes autem hic pro pecunia ponitur: quoniam aes primum ex metallis ab hominibus repertum est: primaq; ex aere pecunia signata. Qui. in fas. Aera dabant olim: melius nunc omen in auro est: vtq; concessit prisca moneta noue.

n APHRICVM. Aphricus talis ventus multum procellosus est. Virgil. Creberq; procellis Aphricus.

dea venus .i. q̃ deminatrix in cypro
a b c

s Ic te diua potens cypri
b castor⁹ pollux .i. saluatrix

Sic fratres helenæ lucida sydera
c

Ventorumq; regat pater
inclusis ventis f p.n. venti

Obstrictis alijs pręter iapiga.
commissum

Nauis: que tibi creditum
p.n. litoribus atheniensibus

Debes Virgilium finibus atticis
restituas sospitem rogo

Reddas incolumem precor:
a periculis vite virgilij q;
maris g h

Et serues animæ dimidium meę.
q̃ ne ui admittent maxima crimina cupiditas
l. l audacia m

Illi robur & æs triplex
.i. in eos e .i. crudeli

Circa pectus erat. qui fragilem truci
crediderit .i. mari non nauim vt supra.

Commisit pelago ratem
ille primus procellosum tale ventũ
n

Primus: nec timuit precipitem aphricũ
.i. pernicientem

Decertantem aquilonibus.

o TRISTES. Est. n. tristis in quo ē marror. quēadmodū fœlix in q̄ est fœlicitas. Sed hæc passiua posita: etiā actiue ponunt: & vt dicit fœlix nō q̄ recipit. sed q̄ dat fœlicitatē: vt Vir. Sis fœlix nostrūq; labes quecūq; laborē. Sic tristis qui tristitiā infert. Virg. Atq; is hæc tristia dicta reportat. Tristis nōnūquā seuer⁹ luca. Marcellusq; loquax et tristia verba cathōlis. nōnūq; inuit⁹ Ter. iuitat tristis. Itē amarus Vir. Tristisq; lupini p HYADES. p y grecū. scribit hyginꝰ septē esse stellas in capite tauri Hiades aūt a hio verbo qd̄ē pluo. nā cū oriunt & cū occidūt tēpestates pluuias largosq; imbres cient. Oui. li. fas. vi. postera lux hyades taurine cornua frontis. Euocat & q NEC rabiē (terra madescit aqua ordo est. quo Noto nō maior arbi r NOTI. Bñ dixit Noti (ter adriæ Nā secūdū seruiū cōstat. Notū pter ceteros vētos vexare adriaticū mar ſ ADRIE. adriaviꝝ fuit & colonia ethruscoꝝ in mari supo posita & ab ea dictū adriaticū. Freta a fertore dicta ꝓprie loca sūt angustiora in mari: q̄ ꝓpter ꝓpinqua littora t QVEM mor. (magis æstuāt Tres grad⁹ mortis desinunt Fato: vt stat sua cuiq; dies. Casu: vt Sed misera aī diē. genitura. Sternit isoc v MONStra (lix alieno vulnere natan. Alluit ad mare qd̄ mōstrū vir. appellat i quito. Mene huic cōsti x QVI siccis. sic luca. (dere mōstro Qui lumie sicco viderit æmathios y INFAMES sco. qm̄ ꝓpter crebra naufragia infamiā consequuntur: aut famosos portaq; carminib⁹ z ACROCERAVNIA: Mōtes sūt excelsi in epiro: diuidentes mare Ionū ab adriatico ideo dicti græco vocabulo qd̄ sui altitudine frequēter fulminet: de his Vir. ꝓuehimur pelago vicina ceraunia iuxta Virg. li. iiii. Scopulosa ceraunia nauta: Sū ☞ a NE QVIC quam (ma timēt de: Abscidit deus ab oceano terrā: quo tucius viuerēt hoies. illorū mē audacia mare etiā intūt frustra igitur facta est ab elemēto diuisio b TRANsiliūt: p hoc vel bū demo tat celeritatē ex nimia habēdi cupiditate ꝓuenientē: & quod magis teneranū est audet hoc nō nauigiis robustoribus sed ratibus.

c VADA ꝓprie sīt in aquis adeo paruæ ꝓfunditatis: vt vadari. i. pedibus ambulare possūt. vñ necesse est naues illic illidi. Vir. Illiditq; vadis atq; aggere cingit harenę.

d AVDAX om. hoim audaciā carpit. ruūt. n. p vetita lucri cā.

e IAPETI gen⁹. periphrasis est. p tempestuosas q illius venti o p rales stellas r

Nec tristes hyades: nec rabiem noti
s. nero est .a. dūs adriatici maris
g
Quo non arbiter adrię.
mingere concutere .i. fluctus

Maior ponere seu tollere vult freta
t q. v. nullam speciem
Quem mortis timuit gradum
sine lachrimis mōstruosos pisces
v f
Qui siccis oculis monstra natantia
turbulentum
Qui vidit mare turbidum: &
f .i. valde famosos s sunt montes epyri
Infames scopulos acroceraunia.
g non sine causa separauit
☞ Ne quicquam deus abscidit.
quidus ab mari qō sua sponte vult a terra dissociari
Prudens oceano dissociabili.
.i. non minus
Terras: si tamen imperiæ
quia periculosa b loca periculosa c
Non tangenda rates transiliunt vada
d lucri cupiditate
Audax omnia perpeti
s. imperu .i. phibitū a deo
Gens humana ruit p vetitū nefas
ecmeronia p. n. e
Audax iapeti genus
epythera aliqā rem ō monstrant opportunis
Ignem fraude mala gentibus intulit
a curru phebi
f Post ignem æthereā domo
furatum infirmitas languentum
Subductum macies & noua febrium
hoibus immur h multitudo
Terris incubuit cohors.
remoti i qz aliter se habere non potest
Semotiq; prius tarda necessitas
mortis accelerauit viam
Læti corripuit gradum
nulla aliena visi p. n. viri
plena edocens k l
Expertus vacuum dædalus aera
a natura
Pennis non homini datis
m n fluuiū infernalē herculis
Perrupit acheronta herculeus labor
hoibus difficile
☞ Nil mortalibus arduum est
s. nos hoies demencia
Cœlum ipsum petimus stultitia: neq;
quiescamus ꝓsumptōnem
Per nostrum patimur scelus
iratarum deum deponere
Iracundia iouem ponere fulmina

methei: ꝓmethei enī pater Iapetus. Nā cū iupiter īratus quidē mortalibus: ignē eripuisset: prometheus restituere cogitans: ceteris remotis deuenit ad iouis ignē quo diminuto & in ferulā conjecto hoies postea vsi sunt. De quib⁹ hęc & plura hyginus. Reaūt vera ꝓmethe⁹ docuit ignē ferula asseruare. Pli. scri. li. vii.

f Nefas ꝓprie dicit. Nā fas dr qd̄ ꝓ deū licet. Ius qd̄ ꝑ leges. Virgil. fæstis q̄dā exercere diebꝰ fas & iura fig POst ignē. Heliod⁹ ait: cū (nūt ignis e cælo furto ꝓmethei subdu ctus esset pandorā imissā terris pœnæ causa. Nā per eā mulierē patefacto dolo erupisse omniū pestiū genera quibus homines laborarent h INCVBVIT. Est cumbo bis: et cubo. bas. Cubare ꝓprie cū morbi causa iacemus. incubare vero dicunt aues cū oua pullosue fouent. Itē incubare rem alienā occupare. Vir. Ponto nox incubat atra. Partē eni lucis tunc occupabat nox. Hinc dicimus incubatorē regni tyrānū. Ab eo aūt quod est Cūbo bis fit incūbo. i. alicui rei imminere: neq; ab ea discedere Virg. Incūbūt remis. i. diligētē operam remigationi dant.

i TARDA ne. necessitas erat moriēdi Nā cōstat iteritura esse oia q̄ nascunt. Sed erat tarda: qa absentibus morbis nō tisi senio pibāt: cū aūt culpa promethei morbi iuasissent: necessitas illa corripuit gradū quia multi immatura morte peūt.

k DEDALVS. fuit athenien sis cupalami filiꝰ: artis fabricę pitissimus teste pli. li. viii. naturalis historię. lignariā fabricā prim⁹ aduenit vt serrā ascīā ppendiculū: terebellū & nauib⁹ prim⁹ malū et antennā imposuit: qui cū accusaret⁹ permisse perdica magnę indolis iuuenē. & sororis filiū: metuēs futurū iudicū fugit ad Cretam Reliqua vero eiꝰ oia tractauit. Qui. li. Metamor. viii

l VACVVM æra. Nō vacuum nā in rebꝰ nō dat vacuū: sed ita facile cedētē vt vacuus videat. Dicimꝰ etiā vacuū otiosū & cessātē: q negotiis cunctis vacuus sit. Vir. Cætera q̄ vacuas tenuissent carmina mētes m PERRVPIT acharon. Opimus versus & q strepitu verborū tu multātē: & p vim ad iferos irrupē tē herculē nobis aī oculos adducat. n ACHARonta fluuiꝰ est infernalis. Sed sedm Ser. ē locꝰ in cāpania nō lōge a baiis vndiq; septus mōtibus. adeo qd̄ neq; oriētē aspiciat solē nec occidētē sed diē tm modo medium. Nec qcq̄ ibi nisi p hoiscisionē fieri poterat. vñ Aeneā dicūt occiso ibidē ꝓmiseno sua sacra cōpleſſe.

Argumentum Quarte odes

ſ Extiū virtū consolarem ad voluptatē hortat: Dicit enim veris aduentu et fauonij hyemē cedere: naues quoq; equor repetere nauigandi grā: pecora exire stabulis: prata carere pruinis. Venerē imminente luna nympharū gratiarūq; chorum ducere: illasq; simul ludere. dum vulcanus in antro cyclopas fatigat. Nūc itaq; ait decere myrto vel floribus ornare caput: fa unoq; & ruricolis diis honorē prebe re: vl agna vl hedis. Mors ei eq̄ pauperū & diuitū domos adit vitaq; breuitas. hinc nos diu spare. h. d.

a SOLVITVR acris.videt hoc carmẽ epicureo sectã redolere: qm̃ ad voluptatẽ inuitat admonit ipsi veris aduẽtũ qd suapte b ACris (natura voluptuosũ ẽ nomẽ ẽ neutrale a masculino gñe ab eo qd ẽ acer.vñ cẽ i masculino gñe his desinit.iõ cõe & oẽ nomẽ facit.vt acris hyems & acris c GRATA vice.Est ei (sinapi. gratissima vicissitudo qd ex aspa d FAVONII.(hyeme ver fiat. fauoni vẽt q gratæ zephyri appellãt Vir.Vere novo gelid cãis cũ mõtib humor.Liquĩ & zephyro putris se gleba resoluit.

e MACHINE.Machina dicit conatus.cogitatio.inuentio.

f CARinas. Carina ẽ vltia ps

g PRATA.dixerit anti (nauis. q.q.pata:qa sine hũana opa pa

h CYtherea: (ta sũt tuticũ serie Ven a cytheris vrbem qua cultrita fuit:teste hesiodo.

i CHOROS. Veris tpe aialia cũcta i cõcupiscẽtiã inclinãt nec solũ bruta: sed etiã mẽtes q̃tũ cõplexio vt plurimũ frigida ẽ et hũida.sed agẽte veris tpe in calorẽ et

k CYclopũ. (veemẽ acri icitãt Cyclopes fabri sũt vulcani.Tres aũt insignes fuere bontes.Steropes:& pyragmõ de iis vir.li.viii brõtesque Steropesque et nudus

l VVLcan.(membra pyragmõ Diodor in principio scribit vulcanũ ignis inuctorẽ fuisse apud ægyptios vbi primus regnauit. In sexto vero volumie ait vulcanũ ferri aeris:auri argenti et oim que igne fabricant:antẽ inuentisse ẽq; cæteros docuisse qua ꝓpter hanc rem ei opifices oẽs. Votaq; sacra huic deo maxia faciẽtes:ignẽ in aternã mẽoriã suscepti bũficii Vulcanũ vocãt. Et poetæ veneris maritũ dixere qd quidẽ fictũ puto:qa sine calore ven ipsa lãguet. Dixere itẽ in ãtro sub gollis insulis manẽte hẽre officinas:et Cyclopes ei obsequẽtes fabrũ q; iouis eẽ qd fictũ ẽ qa loca illa igne plentissima sũt sine q̃ ni

Quarta ode ad lectũ

Iuretur molestꝰ ꝓ fano
a b c d nu

s Cluit acris hyẽs grata vice veris fauõi
e nauos pe p ceo f

Trahuntq; siccas machĩe carinas
nõ indigẽt aut pecus fabulis aue pastor igni

Ac neq; iã stabulis gaudz pecꝰ aut arator igni
g candentibus sparsa sunt nivibus

Nec prata canis albicant pruinis
h i instante d neere

Iã cytherea choros ducit venꝰ imminente luna
mulcendo virgines ornare

Iunctæq; nymphis gratie decentes.
ceunt molestꝰ l

Alterno terrã q̃tiũt pede: dũ graues cyclopũ
l fabricantes m

Vlcanus ardens vrit officinas
splendidũ n Coronare

Nũc decet aut viridi nitidũ caput impedire
ꝓ flentibus florem ꝓducẽ o

Aut flore terre quem ferũt solute (myrto
p agrestibus rusticano deo vota perfecisse

q nemeritꝰ

Nũc et i vmbrosis fauno decet imolare lucis
velit faunus r eligne ꝓ genoblitentis edisti.usf

Seu poscat agnã: siue malit hedos (tabernas
s. indifferentur

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum
ꝓ pulsentib domibus
t p.n.

Regumq; turres: o btẽ sexti
v nostre ꝓhibet

Vite sũma breuis spẽ nos vetat ĩchoare lõgã
oppẽdere mors renebrosa

x ff y

Iam te premet nox: fabule q̃ manes
remuo in cõportione ad reucm

Et domus exilis plutonia: quo simul mearis
z accipies a

Nec regna vini sortiere talis
velut aũ p.n.puer impatiẽter amat

Nec tenerũ lycidam mirabere q̃ calet iuuẽt?
ardebunt

Nũc omnis & mox virgines tepebant

hil artificiosũ fieri põt nec metalli genꝰ vllũ fũdi extẽdiq; valeret

m OFficias.officina vbi opa fiunt.Tabernavero vbi vẽdunt

n IMPEDIRE caput myrto q.d.nectere coronã ex myrto.

o Solute.s.ab imperio agricolæ.i.marrate: & p circuitionẽ intelligit prata.Cõua vero sub imperio terras dicim q̃ colunt Vir. Exercetq; frequẽs tellurẽ atq; im

p FAVNO.Faus (pat aruis. ni apd latios iũ:q apd grecos satyri filii Saturni.Põt tñ Virg. Faunũ plci filiũ Fauno pic pater isq; parente te saturne refert.

q Nũc et i vmbrosis. Vir.etiã ĩ li.i.geor.iminẽte vere sic ait. In primis venerare deos atq; ãnua magnæ.sacra refer ceres:et lætis operatus herbis Extremo sub occasu hiemis:tã vere sereno.Tũc agni pingues:et tũc mollissima via. Tũ somni dulces: dẽsecq; ĩ mõti

r Agnã. mutauit (busymbre genꝰ dicẽdo agnã et nõ agnũ qa i semi ge.videt iocũdior elocutõ Vir. et cesa ĩugebãt federa porca

f Pallida mors.Epitheõ mortis. nam pallidos facit.sic vir.Et cũ frigida mors aia seduxerit ar

t Obtẽ.q.d.q eris btũs si (tus hãc vitã colueris.loquitẽ aũt tãq; epicurẽ ad hũc nã et ipe epicure

v VITE sũma.q.d.si (us erat colligas vniuersum tempus qd viuere possis videbis illam esse summam breuem vitæ.

x FABVLEQVE Appositõ estvt s.t sententia.Nox & manes & do.plu.que fabule sunt.

y Manes:secũ Acronẽ sunt dii boni.Nã manũ bonũ significat vũ mane dicũ est.Sed p antiphrasim Manes dicunt dii inferi: qa nõ sunt boni. Vir. tamen p pcis nis posuit. dicendo quisq; suos patiunt manes.

z NEC regna vini.q.d.nõ acipies per sortẽ regna vini.

a TALIS.ab eo quod est talus tali:quia talos iacendo bibebant antiqui vt apparet apud plautũ ergo sorte id veniebat.

Liber Primus

Argumentum odes Quinte

i Nuectiua ē in meretricē auarā. Sed ridēs illā more suo vexat: Nā oē vafer vitiū ridenti flaccꝰ amico dixit. Postulās a q̄ nā puero sub ātro teneat: cui sese comat mūdicijs et ornatu simplex at aio fallax. heu q̄tiens flebit ille fidē mutatosq; deos: mirabiturq; eq̄ ventis aspa q̄ quidē ea nūc pulchra culta et mi ti fruit crudelꝰ. q̄ sp amabilē sperat: & sibi indulgētē nesciꝰ fallacis aure. hoc ē fellacis amoris meretricij Ait tandē q dꝫ sacer paries votiua tabl'a indicat se hūida vestimēta maris deo suspēdisse. h.d. p totā odā.

Quinta ode in pyrrhā

b QVIS multa gracilis. Maximum potte artificium .primo enipathos a tenella amantis etate cū & illum miseratione dignū .quia puer: & propterea quod nō dum expertus meretricum insidias: in huius laqueos inciderit.

c MVLTA in rosa. q.d. in multis rosis vir. Atq; armato milite complent.

d GRATO sub antro. Ostēdit locū rus amenū ppter vmbras. & qa amenū illi gratū fit. Vel gratū: quia tecta illius vmbra alienos oculos in repudēda fugere valeat

e CVI FLAVAM: q.d. cui vt placeas comis te et simul arguit eam dolis: formam enim sibi adaugent mulieres vt illam aduersus amantes vtant velut aucupes vtunt rbenibus aduersus aues

f COMAM. Grecum est. & proprie in mulieribus, Cesaries vero in viris.

g HEV quotiens. miserantis interiectio. Et condolet huic iuueni.

h FLEBIT. Est ait flere lachrimis gemere est pectore cū preangustia in sonā prorūpit: ergo & bruta sub poudere gemūt: & inanimata. Vir. Gemuit sub pondere cimba. Plorare est voce flebili dolorē ostendere. hinc implorare cū dolende auxilium petimus. Plangere est cum pre dolore pectus caputue percutimus. Eiulare est alta voce flere q̄ est maxime mulierū

b c tenellus
q Vis multa gracilis te puer in rosa
amplectitur vnguentis
Perfusus liquidis vrget odoribus.
d p.p. mereticis ad quā scribit
Grato pyrrha sub antro.
e ceruleam comeris f
Cui flauam religas comam
m b exclamatio
Simplex mundicijs heu quotiens fidem
fratos b i
Mutatosq; deos flebit & aspera
tenebrosio hoc est ipsam pyrrhā exasperatam
Nigris equora ventis
valde k inconsuetus meretricibus decipi
Emirabitur insolens
q facile tibi credat
Qui nunc te fruitur crudelus aurea
sibi indulgentē sibi
l m
Qui semper vacuam semper amabilem
meretricij amoris
Sperat: nescius aure
f. fluxe
Fallacis/miseri quibus
inexperta luces n
Intentata nites. me tabula sacer
p picturā ex voto actā ostēdit modico
Votiua paries indicat humida
affersse.
Suspendisse potenti
nepruno
Vestimenta maris deo

Vociferare non modo dolorē: sed etiam indignationem voce effrenata demonstrare: Lamētari est voce querula: & tristi oratione calamitatem testari.

i ASPERA equora. Pulchra allegoria: quia vt maria ex tranquillis efficiuntur aspera. s. noxia. propter seuitiem ventorum: & est trāslatio a tacu cui aspera nocent. sic animus meretricis cuius auaritia cancr̄ caribdis naufragiū est amātibus exasperascit cū mutatur nec q̄ amplius amat. Posuit ait equora pro meretricis mutabilis ingenio & ventos ppter crebram mutabilitatē hic Vir. Vanū & mutabile semp fœmina. Meretrix blande attrahit: attractūq; crudeliter nudat in cōstātie maris similis. idcirco iure de muliere dicas qd vir. de mari. Mene huic cōfidere mōstro: & cœli tociens deceptus fraude serena

k INSOLENS: inconsuetus: et in expertus amorem meretricum.

l VACVAM: sibi vacante sine dolo aliis contemptis suo amori

m AMABILEM (deseruiētē i. que ita te amat vt amari digna si

n SACER paries votiua tabula. Pulchra metaphora. ostēdit ensi olim se implicitū meretricis amore. nunc vero denudatū liberatum esse peractis votis. vt naufragi faciunt qui reduces pictas naufragii tabulas templis affigunt; & hūmida vestimenta.

Argumentum odes Sexte

a Grippam alloquit laudans eū a rebus gestis. cuius reb⁹ gestis negat lyrico carmine satisfacere posse. Ideoq; a vario ea scribi debere. Dicit enī q̄d homerico carmine ab vario scribet fortis et hostium victor. Scribet etiā quicquid nauibus aut equis gesserit eo duci miles. Ipse vero tenuis hoc est lyric⁹ minime tentabit talia dicet. Nec eis silia q̄ achilles egerit: aut vlissis errores. Nec seuā pelopis domum vtputa tātali pfis impietatatē. seuitiamq; & odiū Atrei & Thyestę fratrū. Orestis ite patricidę furorem. Nam grandia sūt & tragico digna boatu q̄li varius vtitur. Inquit postea dū pudor et musa imbellis & debilis lyrę potēs īgenij culpa vetat. Augusti Cæsaris laudes et ipius Agrippe minuere. Quis digne scripsit Martem amantina tunica tectū hoc est loricatū atq; pugnantē. Quis ita merione magna nimi pugnā siue currulę ei⁹ certamē ad troyam: aut quis dyomedē superis parē auxilio palladis. Concludit itaq; cōuiuia potius & virginū ꝓlia se cantaturū vel si quid amabimur ipsi. Hoc dicit.

Sexta ode ad agrippā

o agrippa p.n. potēs robustus romanorum
a b c

Criberis vario fortis & hostium

homerici stili. homerus auspicio enim ex omenta fuit

Victor meonij carminis alite.

bello nauali bello cāpestri themistio

Quam rem cūq; ferox nauibus aut eqs

balister rua prudētia 2 cōsilio cōmiserit

Miles te duci gesserit

horatius o p.n.
d e

Nos agrippa neq; hoc dicere nec grauē

achillis iram .i. inexorabilis

f g

Pelide stomachum cedere nescij

.i. duplicatos a cursu reliquos grecorū p.n. ducis

cū illi decē annos errassent tpe vigunt h

Nec cursus duplices per mare vlissei

crudelem apter arreum 2 thyestā fratres

i meer se crudelissimos

Nec seuam pelopis domum

q; tenues sumus ingenio

alta h q;

Conamur tenues grandia: dum pudor

nescientis res bellicas describere.

Imbellisq; lyre musa potens vetat

.i. augusti o agrippa

Laudes egregij cesaris: & tuas

ex l mei

Culpa deterere ingenij

q.d. nullus nisi egregius poeta lorica dura

m .i. defensum n

Quis martem tectū tunica adamantina

scribere potest .i. in pugnis apud troiam gestis

Digne scripserit: aut puluere troico

a SCRIBERIS. q. d. m andabit eternitati nomē tuū: cū talis poeta tuas egregias gestas res scribat.

b VARIO. Varus & Tuca, vt scribit Eusebius Virgilii & horatii cōtubernales: & poetę illustres.

c FORTIS & victor. Nō superfluū est cū fortē appellasset: addere & victor hostiū. Non enī satis est fortitudō ad victoriā de hostibus reportandam: nisi adsint & multe alie virtutes militares. ergo ille quoq; affuere: cum sit victor hostium

d AGRIppa. Marc⁹ agrippa Cesaris Augusti gener: Nā eius nata Iuliā habuit. A quibus cesar ipe sortit⁹ nepotes tres. Caiū et Luciū: & Agrippā. Neptes duas Iuliā & Agrippinam. Augustus offensus interuēientibus desiderauit nō nū quā Marci Agrippe pacientiā: & moccenatis taciturnitatem.

e DICERE. describere laudare: Sic in. i. epistolarū. prima. dicte mihi summa dicenda camene. In causis autē dicere is dicitur qui defendit. Agere potius qui accusat. Hinc addicere consecrare. Vir. Iunoni inferne dict⁹ sacer. i. addict⁹. Ite destinare. Ci. de officiis. Et is q; morti addictus esset: paucos dies cōmendandorū suorū causa postulasset.

f PELIDE. qualis fuerit Achilles narrat poeta noster infra in Arte. Scriptor ho horatiū si forte reponis Achillem. Iupiger iracundus inexorabilis. &c

g STOMACHVM. idignatiōs hic stomachari idignari significat.

h VLIXEI. pro vlixis est enim datiuus grecus quē latini pro genitiuo vsurpant. Sed modo per syneresim vt illud. Riliquias danaū atq; immitis Achilli.

i NEC seuam pelopis do. Note historie sūt de Tantali genere ex q̄ pelops ortus deide Atreus et Thyestes: deinde Orestes de quorū sceleribus tragedias compositas scimus: quarū stilus nō nisi sublimitate fertur. cui se negat hic poeta suf

k DVM pudor. Sensus. (ficere quia pudor qui pueit ex cōsciēia nostre ibecillitatis: & musā nā potens imbellis lyre: vetat me deterrē tuas et cesaris laudes nō nra volūtate: sed culpa ingenii q̄d mihi tenue ē:

l Deterere. est aliq̄d de re diminuēre vñ ē deterior ñ peiors & min⁹ bon⁹

m QVIS Martem. Sententia est: quod non audiet laudes Augusti & Agrippe describere quia id nō minus esset quā Martē aut Diomedē. aut si les deos vl heroas describere.

n ADAMANTINA. in (bere, frāgabili ab adamātis duritia, adamas lapis dicit. q. indomitus.

• MEMNONA. Laumedõtis frater fuit Tytonus hic ad orientalem plagam profectus multos populos subegit. et ppter eius excellentiã aurorẽ in coniugem sumpsisse dicit. huius filius Memnon in auxiliũ venisse priamo ab homero traditur. Hinc Virg. Et nigri Memnonis arma. tandem ab Achille interfectus est.

p TYTIDEN. Diomedem tydei filium qui; auctore homero deam & hectorẽ palladis auxilio vicit. Et venerem cum æneã filiũ protegeret vulnerauit. Quapropter ipsa apud Virgi. Credo quia et ethiopis su- auxilio huius dee

Nigrum mentionẽ: aut ope palladis
deponendẽ duas .i. equalem

p Tytiden superis parem:
iuuat describere rapacissimos amores

q Nos conuiuia nos prelia virginum
fassis resistentiũ
Sectis in iuuenes vnguibus acrium
defendimus f. amore amamus
Cantamus vacui: siue qd vrimur
cõsuetudinẽ
vt solent amantes esse
Non prẽter solitum leues

etiam quo nunc mea vulnera restant. ergo fuit par superis.

q NOS conui. Quoniã gratiori stilo ad res altas peruenire non possumus: scribemus hec minora: prelia virginũ: que vel pudore ducte reluctantur cupidis amantibus vel a natura muliebri non descendunt que cum maxime cupiant tum maxime cogi volunt. vt est apud Teren. Nolunt vbi velis vbi nulli cupiunt vltro.

Argumentũ odes Septime.

a DNumatium Plancum scribit laudans ꝓponensq; tiburis amenitatẽ: cunctis locis amenis: aitq; postea pœna; q; vti notus sæpe nubila pellit: neq; imbres parturit semper sic sapiẽs ipse finire debet tristitiã vitecq; labores conuiuijs & molli mero: siue in castris erit siue in densa seu tyburis vmbra. Theucri inde exemplum affert: qui licet patriam patremq; fugeret: genio tamen vacabat: tristes amicos hortans vt vino pellerent curas. Hoc dicit.

a LAVdabãt alii. Rhodõ hec insula multis est nobilitata. Et dicit eã darã quod soli sit exposita. Strabo l. xiiii. docet quod rhodiorũ vrbs portibus & viis & mœnibus & cetera fabrica tm alias excellit vt nullã ei equalẽ nedũ prestantiorẽ ꝓferre valeam⁹

b MYTHIlenẽ oppidũ in lesbo insula: vt docet Mela. Indeveto vt aiũt otiũdi fuere Alceꝰ & Sapho lyrici vates ac pittacus vnus ex septem sapientibus.

c EPHESVM. vrbs nobilissima in asia ab amazonibꝰ cõdita. Erat ibi diane templũ pulcherri

d BIMARISVE cor. ga mũ Ionio et ægeo mari abluit. Olim aũt ephira postea cornithus apo

e VEL bacho. ordo (pellata est est: vel thebas insignes bacho: vt delphos insignes appolline.

f THEBAS. vrbs in boœia a cadiuo cõdita. cuiꝰ menia ãphiõ lyra saxa alliciens edificauit.

g DELPHOS. Isti in parnaso monte erãt dati oraculo Apollinis in quo ꝓphytia phebi furore percita responsa dabat. Extollit gentilitas huius loci religionẽ miris miraculis. Dicũt enim volẽtes gallos delphos inuadere attrocissima tempestate & vehementissimis niuibus phibitos:

h THESAL A tempe. Tẽpe loca amena a celi tẽpera mento dicta. Sunt autẽ proprie loca in thessalia quinq; miliũ passiuum longitudine. & ferme sex latitudine vltra vsum hominis attollentibus se dextra leuaq; leuiter conuexis iugis: intus sua luce viridante allabitur peneus: qui iter ossam et olympũ nemorosa cõ ualle defluit vt Pli. li. iiii. edocuit

i TEMPE grecũ nomẽ est. & a latis i ntõ actõ & vtõ vsurpat

k FRONTI pre. Celebrãt igit olliuã. i. ludos i qbꝰ oliua corona

l PLVRIMVS. Sensus (erat: sicut athenas i Minerue honorẽ ita Argos & mycenas laudari in honorem Iunonis.

Septia ode ad plancũ.

carminibus poete

a nobilẽ b
1 Audebũt alij clarã rhodõ: aut mitilenẽ
vrbem asie illius ciuitatis
c d
Aut ephesum: bimarisue corynthi

e f g
Mœnia: vl bacho thebas vl appollie delphos
clarus.
h i
Insignes: aut thessala tempe
alicui poetarũ ad hoc conferuntur
studium

Sũt qbus vnũ opꝰ est intacte palladis vrbẽ.
laudare
Carmine perpetuo celebrare & &
equo ad cursum athenienſi certamine .i. ad frontẽ victoris coronandã.
k
Vndicq; decerptam fronti ꝓponere oliuam
.i. multis huius dee
l
Plurimus in Iunonis honorem

m ARGOS indeclinabile est in singulari sed in plurali dicim⁹ argi argoꝝ. nomē est vni⁹ vrbis in asia non longe ab athenis.

n MyCENE. prima cū y grecō & sequēs cū e exili & e. absq; dy ptōgo scribit vrbs fuit in Achaia hoc est in argolica achię regiūcula Fuitq; Agamēnonis patria & regnū. dicēte Vir. Eruerit ille argos ago mēnoniasq; mycenas. ponit a poetis nō nūq; in singulari. vt Virg. v. enei. Argolicoue mari deprehēsus & vrbe mycenę vbi dixit Seruius declinari mycene mycenes. vel latina declinatione mycena mycenæ.

o PACIENS lacedemō qm̄ lacedemonii seuerissimis ligurgi legibus instituti patiētissimi aduersus oēs difficultates fuerūt omis sexus ois etas bello inseruiebat. Nā egre dientibus ad pugnā viris. senes mulieresq; menia tutabant. Illud autē precipuū quod eandē vestē in hyeme & estate omnes ferebant.

p LARISSE vrbs in thessalia vñ & larisseus achilles. ergo & propter achillis nomē: & propter fortilitatē a multis laudatur.

q Cāpus planities. oēz eni terrā ita diuidim⁹ vt dicam⁹ eā aut campū: aut vallē: aut collē: aut mōtē. Campū dicūt planū & i lōgi⁹ porrectū spatiū. Hinc cāpestria loca dicim⁹ Vallis est id interuallū quod inter duos mōtes relinqī Cōualis vero a trib⁹ locis claudit. Collis minor minusq; altusq; mons. Mōtes arduа & excelsa loca dicimus.

q ALBVNEA. nympha que in albunea colebāt: Est in mōte tyburtino sōs albunea sic dctā secm

r PSECEPS anio. p de(Acronē uexa cadēs nō sine sūmo strepitu. Et dicit Anio animis: & nō anionis fluuius hūc tyberonē hodie appellāt. fluit iter sabinos et romanos

s TyBVRTI. & hoc tyburtiū: et hoc tybur silua iuxta ciuitatē eiusd

t LVCVS. et ꝓprie dixit (dē noīs nā lucus nemus est deo sacratum. Volūt lucū esse dictū p cōtrariū a lucendo qm̄ cū nulle illic arbores ꝓpter religionē cederent opacus & sine luce erat. vel a lucēdo ꝓpter crebra lumia que in sacris nocturno tempore lucebant.

v POMARIa. loca arboribꝰ pomiferis sata: que latini etiā vinaria appellāt. pomeria aūt erāt interualla iuxta menia vacua relicta & auguriis cōsecrata in qbus augures augura captarēt: que vllo edificio occupari nefas erat Dicta autē pomeria q. post menia.

x ALBVS vt obscuro: Hāc odē quidem aliam putant esse: sed eadē est. Nam & hic plancum alloquit in cuius honore & superiori parte tybur laudauit. Plancus enim tyburti fuit oriūdus. Ordo aūt est O plance. sapiens memento finire timiditā molli mero. sicut sepe notus detergit nubila celo. Neq; semper parturit imbres.

y TEVCER salamina pa. vt rex sicq; spicua reddat: Telamon hic filiis suis Teucro & Aiaci ad troia [illegible] ꝓficiscētibus legē posuit: [illegible] sine altero nō rediret. aiace [illegible] sepimēte qd ꝓpter dolū vlixis iudicio armorū victus sit cū ipse corpus Achillis liberasset. Teucer memor imperii paterni patrē et patriā fugiens respōso Appollinis cū sociis alibi cōdidit ciuitatē eamq; a patre salamina denominauit.

z LyEO. lyæus bachi nomen. Oui. lib. iii. methamor. Tura que dāt bachūq; vocāt bromiūq; lyęū

a POPVLEA corona populea posuit coronā ꝓpter animi fortitudinē. hec enim arbos in tutela herculis est. Vir. in buco. Populus alcidę gratissima vitis sacho: imitabatur. ergo herculē qui ad inferos pergens eadē fronde se coronauit:

b QVO nos cumq;. Themasis que sit quotiens dictio composita dissoluit: & in medio alia dictio interponit. Vir. Hactroiana tenus fuerit fortuna secuta. i. hactenꝰ troiana. Iniecit aūt desperantib⁹ comitibus optimā spem: cum polliceē fortunā meliorē parente: qui illos a patria excluserat: & se ducē. q. d. eū ducē cui necq; animus in periculis auertendis: necq; fides in cōsulendo

c SOCII. Socius par (do deerit est. Comes vero minor. Socius qui nobis aliquo pacto. ad aliquid gerendū coniungit. Amicus vero est mihi vsu vite similis pio ac fideli amore coniungitur.

d AVSPICE. vt nō modo tanq; dux in qua re prudentiam humanam duntaxat prestare possit sed etiam auspex. i. qui auspiciis ceteris q; vaticiniis futura diuinitus

e CERTVS appollo. (pspexerit q. d. ab eo hec futura de vrbe cōdē da cognoui. cuius oracula certa nunq; fallant. Cur ergo non prosequantur eū ducē in quo & humana prudentia: & diuina prescientia sit ab eo deo accepta: q nūq; fallat.

f PROMISIT. Nā ꝓprie ꝓmittimus rogati & pollicemur non rogati

g AMBIguā Salamina. (gati. sed spōte. Salamina. Nā vna in cypro: altera in thracia regione. Vel quod vna pulsus est alterā cōdidit. Et ista secunda expositio magis amica ē littere. Salamina. hec salamis salaminis & accusitiuo salamina

h NVNC vino pel. Plinꝰ etiā li. xiiii. scribit nimio potu gigni fere rerū omniū oblitionē mortemq; memorie esse.

Argumentum Octaue odes

a Dlydiã meretricẽ scribitur hec oda. Sibaris enim eius amore. officia omnia que prius obire sole bat reliq̃rat: latens apud eã. vti Achilles olim iter filias Licomedis latuisse fert. matre iubente. Ne videl icer viri is habitus eũ in troiã duceret. De quo late Stacius in achilleidis

a PERDERE. Vere dictũ: Nam pditus dicit̃ g ita alicui pturbatio ni aut vitio subiacet: vt inde exime renõ possit. Ergo pdite amare dicitur cui totus in amore occupatus est. Vir. pdita nec serę meminit dece

b APRICum Oñdit (dere nocti aũt quãta vis sit in amore: cũ ados lescẽtes oia studia quibus illa etas summo opere delectatur amori in seruientes obliuiscantur.

c ODERIT. Mira res ita aman tes immutari: vt que summo ope re cõcupiuerit: nunc ea odia habẽt

d CVR neq; mi. Iuuenũ exerci tia narrat. Nam vi Vegecius scribit Iuniores in equis ligneis exercita bantur. vt non solum a dextris: sed etiam sinistris partibus: insilire & desilire discerent.

e GALLICA ora. Bñ de equis gallicis facit mentionem Nam iu stinus li. vltimo scribit quod tanti in gallicia aq̃ lusitania et tam perni ces visuntur equi vt non immeri to vento ipso concepti videantur.

f LVPATIS frenis. Lupata eni frena sũt habẽtia duritiẽ lupini dẽ tis: quib⁹ frenis vtebanẽ galli. Vir. Et duris parere lupatis.

g TEMPERET. Tẽperare vero est rem suo ordine & mẽsura ad ministrare Cice. in tusc. Rem vero publica nostri maiores certe melio nbus tẽperauerũt & institutis et le

h CVR oliuũ Oleo natu sgibus ra tepefacere corpus & cõtra algo res munire Virgi. Exercẽt patrias oleo labẽte palestras. Ordo aũt est Cur nõ exercet palestrã quã tractã tes oleo vngebantur. magis vitat oleum q̃ sanguinem viperinum.

Octaua ode ẽ lydiam

p.n. meretrice

l ydia dic per omnes

ego horam⁹ p.n. iuuenta amore.

Te deos oro: sybarim cur pperas amãdo

a b soli expositũ voluptuosum

Perdere: cur apricum

c laboris a q̃ puluis exim.

Oderit campũ. patiẽs pulueris atq; solis

d militarem

Cur neq; militaris

gallicorũ equorũ

e f

Inter equales equitet: gallica nec lup atq;

g .i. regat

Temperet ora frenis

sibarin turbidũ .i. mutare h oleum

Cur timet flauũ tyberi tãgere, cur oliuũ

venino

Sanguine viperino

.i. amorum exercitatiõe.

i

Cautius vitat: nec iã liuida gestat armis

k

Brachia: sæpe disco

l vitra .i. meram excellens .i. lactato

Sæpe trans finẽ iaculo nobilis expedito,

f. sybaris m sicut

Quid latet: vt marinæ

adhuc flatũ esse unte

p.n. dee n

Filiũ dicũt thetidis sub lacrimosa troię

Funera ne virilis

vestis mortẽ suã troianos traheret. f. ipm achillẽ

Cultus in cædẽ & lycias, pripet cateruas

i NEC liui qa nõ exercet in armis in qb⁹ ppter ictus brachia l uescũt

k Disc⁹. gen⁹ ludi ẽ. & icertaie ro bore brachior⁹ cõtẽdẽtes emittebãt

l SEPE trans finẽ ia. quia cũ siue discũ siue iaculũ in ludo cõtorque at vtrum q; eo robore iaculatur vt trans finẽ i. signũ positũ ita trãsmit tat: vt totum extra finem sit.

m VT marine filii thetidis. Achil les quẽ peleus eaci filius & nepos Iouis ex thetide dea marina genuit Hec filiũ Achillẽ ad stigiã paludẽ detulit: totũq; preter plãtas demer sit. sicq; reddidit in vulnerabilẽ de inde chironi iustissimo centauro nutriendũ dedit: quo musicã medi cinamq; edoctus est. postremo ti mens ne ad bellũ troianũ traheret in scyriã insulã trãstulit: lycomedi q; regi cõmẽdauit: hic illũ in veste mliebri occultabat: quo tpe dei da miã regil filiã agnouit ex eaq; filiũ habuit pyrrhũ & qa adolescẽs ad troiã miles vẽt neoptolome⁹. i. no uus miles est notatus: tãdẽ iustria vlixis cognit⁹: ad bellũ ductus est: Ibiq; cũ multos iteremisset. tãdẽ in tẽplo tymbrei appollinis a paride in insidiis collocato pedes sagittis.

n SVB la. sub actõ vsherat⁹ iteriit seruiẽs añ significat. Vir. in. g. Sub lucẽ exportãt calathis i. añ lucẽ. Itẽ circa. Vir. Postesq; sub ipsos nitũt gradib⁹. Itẽ p. Vir. Et sub noctẽ cu ra recursat. ad locũ aũt ũgiã ablatõ Vir. arma sub aduersa posuit radẽ antia quercu. Aliq̃ significat in. Vir. Mõte sub aerio: q; nũc misen⁹ ab illo dicitur. In cõpositione mo do localis est vt subduco. Modo minuit v t subrideo.

Argumentum odes none

t Heliarchum puerū ad voluptatē: leticioremq; vitā hortatur. Dicit. n. cū maxima vigeāt frigora: lignis foco repositis dissoluēda sibi. Merūq; optimū exhibendo: crastina curet minime: itē nec dulces spernat amores: aut choreas dum iuueni sibi canicies abest. Hoc dicit per totam odam.

Nona ode ad Theliarchum

o theliarche consistat ꝓpter niues ⁊ cooperum nimbus
q̄ litter a

v Ides vt alta stet niue candidum
mons apulie niuium.
b

Soracte nec iam sustineant onus
pōderis magnitudine
c d .i. frigore

Sylue laborantes: geluq;
q; glacie condensantur

Flumina constisterint acuto
.i. induc calore q̄ frigore cōdensata erāt focum.
e

Dissolue frigus ligna super foco
copiose re missius soluto
f

Large reponens. atq; benignius
propina ꝺruce annorū inuccerarū
g h fabinis poculis

Deprome quadrimum sabina
p. n. ctus ad quē locatur .i. vas vinarium
vinum i

O Theliarche merum dyota
.i. omnes alios curas
k l

☞ Permitte diuis cętera: qui simul
quiescere facere in mari estuarent.

Strauere ventos ęquore feruido
inter se f. ventos arbores sic dicte
m

Depreliantes: nec cupressi
f. ventis n

Nec veteres agitantur orni
hoc ad animi pertinet tranquillitatem
o

☞ Quid sit futurū cras fuge q̄rere: &

a STET. Stare significat cōsistere Vir. Stare loco nescit. Item horrere Vir. Et puluere cælū stare videt & stant lumina flāmę. Itē infixū immobile. Vir. Stat sua cuiq; dies. Itē stat dē seruare. Cice. Stare conuētis. Itē positū esse Vir. Stāt manibusq; arę Itē placere. Vir. Stat cōferre manus. Itē pedibus insistere non sedere. Itē pugnare. Virg. Armatosq; vident stantes in limine primo.

b SORACTE. Mons apulię in quo appollo colebat vt sūme deū sancti custos soractis appollo.

c LABORANTES. s. niuium pondere. & dat sensum rei que sensu caret.

d GELVQVE acuto. Acutū dixit quoniā gelu ipsum acutū sit aqua paulatim stillante. vel acutū ait: qm̄ suo innato frigore cū tangitur pungere videtur atq; vrere.

e FOCO'. Focus locus est vbi ignis accenditē que sedes olim Iaribus dicata erat. Historici nonnūq; vt aras p templis ita focos pro priuatis domibus posuere.

f LARGE reponens. Duo precipit vt facit abundanter reponens vt faciat sępius. Reponere enī iterū ponere. nam reiteratiōnē significat vt hic reponere etiā recondere. Vir. Hiemiq; reponūt. Item respōdere vel rescribere. Iuue. Semper ego auditor tantū nunq; ne reponam.

g DEPROME. Auri ꝓprie depromere est cū rem ex secretiori loco educim⁹ vt parata nobis & ad manus sit. Vnde dicimus res est in promptu. q. manifesta.

h QVADRImū merū. Laus vini a vetustate sit. etā dicim⁹ bimū & trimū duorū & triū annorum Sic supra .j. oda laudat sīr vinū a vetustate. Est q; nec veteris pocula

i DIOTA. potādi (massici. & c. vasculū habens duas ansas.

k PERmitte. vult dicere tu theliarche noli esse anxius de futuris.

l QVI. q. d. si nec orni & cupressi stratis ventis non agitant. quid erit de crassis & robustis.

m CVPRESSI. cyparissus puer fuit quē siluan⁹ amauit. verū cū cerua quā puer in deliciis habebat interemisset: & eo mero repuer extinctū esset: siluan⁹ illū in arborē sui nois cōuertit. Eamq; p solatio manu gerebat. Hic Virg. Et tenerā a radice ferēs siluane cupressū. Est eni nomē cyparissus & p syncopē cypressus. Deide cōuersione y grece littere in u cupressus.

n ORNI. Arbores sūt albo cortice graciles & altę.

o QVID Philosophos grauissima inia. Credūt eni illi nō optere homies futura querere Nam cum dii hoies amēt fatēdū est velle eos nobis cōsulere. nā et posse & scire nemo ambigit. Cū igit velint hoi cōsulere. dedissent vtiq; nobis fūturorū cognitionē si viderent ꝑfutura: at non dederunt. Noti igitur prodesse putandum est. Recte ergo noster poeta vetat hanc inquisitionem.

p QVEM sors. Ordo est quem cumq; dierum sors dabit lucro ap pone per quod dicit vnū quemq; diem vite nostre nos de lucro com putare debere. eo quod mors quot tidie possit accidere. Et commentū themasis in verbo quemcūq;.

q MOROSI, vt porphirio pla cet dicunt multorū morū inter se cōtrariorū. Moratus autem bonis moribus ibunus. plautus. Dūmo do morata veniat: dotata est satis.

r LEVESQVE sub noctem. su sur. Simile. Catulli verbosa gaudet venus loquela.

s NVNC & latentis. Ordo est: et nunc repetatur gratus risus pro ditor puelle latentis ab angulo. cū enim risus auditur puellam latere vel bonū vel malū q; mors semp
p .i. fortuna imitice
Quem sors dierum cumq; dabit lucro
parcimur fer
Appone: nec dulces amores
.i. cum puer es
Sperne puer: neq; tu choreas
tibi iuuent senectus
Donec virenti canicies abest
tuffialis s. marcius vbi
iuuenes exercebantur
platee
q
Morosa: tunc & campus & areæ
.i. voluptuosi confabulatōes
r per
Leuesq; sub noctem susurri
constituta tibi ab amica
Composita repetantur hora
risus pdit. manifestus
s
Nunc & latentis proditor intimo
loco abdito
Gratus puelle risus ab angulo
ornatus intelligit
brachiū.
t
Pignusq; direptum lacertis
anulū intelligit
ficte et debiliter renaci
v
Aut digito male pertinaci.

ostendit. quod quidem ad voluptatem. & lusum fieri solet. Virgil. in buco. Malo me galatea petit lasciua puella. Et fugit ad salices & se cupit ante videri.

t PIGNVSQVE direptam lacertis. Hic locus per antiphrasim intellectus a quibusdam fuit. Debemus enim intelligere pignus direptum a puella elacertis amatoris & anulum digito eiusdem. Sic nāq; amatores coguntur repetendi gratia quod reliquerant vsque ab latum. puellas reuisere. Nam idcirco ille id fecerant.

v AVT digito male perti. Nam finguntamatores se retinere quod optant sibi adimi a puellis et illud est quo iustiores habeant redeundi causas. *Amantium ire amoris iudicium*

Argumentum odes decime

m Ercurium laudat a genere /ab eloquentia /ab officio /ab inuentis /ab astu /a potentia. H. dicis Nec post tergandum est candidissime lector. Mercurium repertorē rerum plurimarum quibus vite hominū consuleretur fuisse. Hunc enim primum & verba in ordinem redegisse & multis imdidisse rebus nomina fuit: fuisse quoq; litterarum inuentorem aiunt. instituisseq; quo honore qbusue sacris colerentur dij: in primis obseruator astrorum cursus fuit. & vocum armonias instituit: adinuenit palestram & appollinis lyram de testudine meditatus est. Docuit in primis medicinam: pōdera ac mensuras & mercature questum inuenisse affirmant. grecos docuit verborum interpretatōenm Vñ & ipe hermes. i. interpres appellatur. Caduceatoria: inducias ac fœdera quibus rebus in bello vtimur: inuenisse dicitur. Et vt inuiolabiles essent caduciatores qui aliquid mandatorum ferrent. Quod idcirco obseruabāt quoniam Mercurius medius vtriq; hosti putabatur. Hec ex Dyodoro Siculo. li. i. & vi.

a MERCVRI. hic vocādi casus media correpta, pferē. ē ni troche⁹ deinde spōdeus sequit. De hmōi aūt vocatiuis latinis meminit Gellius li. ii. c. xxiiii. Meminit itē priscianus li. vi. Preterea nota quicq; Mercurios fuisse vt attestatur Cice. in li. de natura deorū. Tertiū tamē ex Ioue & Maia athlantis filia, ppterea dicit in textu nepos athlantis. verum porrō hec oia sępe admiscent tanquam vnus sit.

b FACVNDE. Mercurium laudat ab arte. vt idē ac iulium florū. seu ciuica iura rīndere paras seu amabile carmen prima feres hedere victricis premia.

c VOCE formasti. Cice. in li. de natu. de. Eloquendi vis que precla ra. quecq; diuina. que primū efficit vt que ignoramus discere. & que scimus alias docere possimus. deinde hac cohortamur. hac persuademus. hac consulāmur afflictos hac ducimus perterritos a timore. hac gestientes comprimimus. hac cupiditates iracundiasq; restringimus. hęc nos iuris legū vbium societate deuinxit. hęc a vita immani & fera segregauit.

d CATVS. Ingenio acri predit⁹ & acutus, ppríe (teste varrone) nō sapiens Catus inquit Seruius li. i. zn. in genīosum denotare.

e MORE palestre. exercitatione eloquētię. siue quia ab ipsa dicitur inuentū exercicū huius certaminis

f PALESTRE. Palestra dicitur locus luctationis & dicit a palin qđ ē luctra vel mot⁹. quia ibi frequēter se moueant. vel dicitur a palede a pastorū in cuius honorem primo fuit celebrata, vel a palude qua vngebant luctaturi anteq; haberēt oleum. Qui. Aut sęua nos retinent aut vncta dona palestre.

g NVNCIVM. Sic Vir. de eodē Nunc & interpres diuū Ioue missus ab ipso. Testor vtrumq; caput celeres mandata per auras detulit.

h CALLIDVS. Astutus. Nā vt ait Cice. Callidus is est tāq; manus operesit animus vsu calluit. Inde callere is dicitur qui sua astutia velocissime intelligit. Iuue. Ostrea callebat primo deprehēdere morsu.

i IOCOSO furto. Quia nō auaritia ducit ad furta prestigiis facienda sed vt risum iocumq; concitaret. Non ergo vitium inest. sed lepos & sales.

k FVRTVM. dicit q; danculū furripit a furno. i. nigro: quia res in tenebris patrat. Et qm̄ seruorū maxime est furari. fures appellantur. Vir. in buco. Quid facient dñi audent cū talia fures vbi Seruius Seruum esse dicit hominē triū litterarum. Quin & adulteria: quia clanculū patrant furta dicūt. Vir. Vel cani martisq; dolos et dulcia furta

l TE boues. Sensus est. Boues olim nisi reddidisses amotas p dolum: te puerū appollo dū minaci voce terret pharetra viduus risit. Fabula aūt est Mercurium aliquādo phœbo vaccas esse furatum: & cuidam seni nomine bacho qui solus furtū viderat vnam ex vaccis si rem sileret datum promisisse. Sed mox puerili forma assumpta: seni vaccam taurumq; si furtū indicasset pollicitus est. Bathus aūt alium ratus maius munus minori anteposuit. vaccasq; indicauit. Atiratus Mercurius illum vertit in lapidem. Appollo autem multa minatus nisi redderet sagittas in Mercurium cōficere parauit. At ille suis prestigiis inuisibilis fact⁹, atq; insup. sagittas omues epharetra appolini furripuit. Sensit vaccuā pharetram appollo. & iram, ppter iocosum furtum in risum conuertit. Qua ppter in gratiā reuersi Mercurius phœbo cytherā. phœbus mercureo caduceum dono dedit:

m QVIN & atri. Ordo est qui & diuus priamus relicto ilio te duce fefellit superbos atridas.

n THESSALOSQVE ignes Per hos custodes intelligit qui ante Achillis clausum temporiū erāt achille conante. dū Mercurio duce aperta ianua est ingressus prim⁹ Homerus. n. li. illiados vltimo inducit achillē inter alia hec priamo dixisse. Te quoq; nescio quis deus hic comitetur euntem. Quādoquidem iuuenile etiam si robur ineret Nec q̄sq; auderet. nec se cōmittere hosti. ingredīs furti referator cardē nostras decepto custodes fores.

o TV pias. Ordo est. Tu gratus superis & imis. deorum aurea virga pias animas letis sedibus reponis. & leuem turbam coerces.

p VIRGAQVE aurea. Virg li. iiii. de Mercurio inquit cum virgā capit hac animas ille euocat orco pallentes. alias sub tristia tartara mittit. Dat somnos adimitq;. & lumia morte resignat. Illa fret⁹ agit ventos & turbida tranat Nubila.

Argumentum odes .XI

Leucothoen admonet vltimū vite finē scire nō q̄rat. cōsulebat enim illa mathematicos. Hortatur postea pñtis diei letitiā carpere / postero namq; credendum minime. Hoc.d.

Undecima ode ad leucotheon.

a TV ne quesieris. Ordo est O leucothoe tu ne quesieris quē finē viuendi vel mihi vel tibi dii dederint: qa nefas est scire. i. nō p̄mittunt hoc diuina iura.

b BABILONICOS. qa maximi astrologi apud babylonios hi fuerūt q̄s chaldeos appellāt

c NVMEROS. Ideo dixit: qa sine numeris arithmeticę nō cōficit astrologia. vñ Iuuenalis. nō ibit piter nūeris reuocata trasyllī

d VT me. Sensus est: Ideo nō debes scire futura. vt meli⁹ pati possis futura mala q̄ tibi euenīunt. Nā semp in merore esses si scires imminentia mala.

e SEV plu⁹ p̄ sytiodochē parsei anni p̄ toto anno ponit. et est sensus licet cognouens q̄ res cōmoueat mare necesse est vt bibēdo reseces curam.

f DEBILITAT. Nā fluctib⁹ illis i littore ipe aḡ debilitant. cū aūt q̄scit mare. aque suū robur obtument vel debilitat infringit.

g PVNICIBVS pro spongiosis & aridis scopulis nā mare tempestuosum in scopulis elidit̄.

h TyRRHEVVM mare. a tyrrhenis dictū. Est aūt historia huiusmodi. Quodā tēpore tāta sterilitate agroīū oppressa est meonia. vt tandē deficientibus necessariis coactus sit rex ita populū instituere vt nō nisi altero ex duobus cibū caperent; altero inediā variis ludis fallerent quo tēpore tesserarū ludū & alcarū & pise herodotus inuentū vult atq; in hac calamitate ad decē & octo annos durarūt. Postremo non cessante sterilitate coactus est rex dimidiā partē populi: cū tyrrheno filio ad nouas sibi sedes parādas emittere: hii ergo mare ingressi in eam partē Italię appulerūt q̄ hodie tuscia noīat: ibiq; pulsis vmbris sibi sedes posuere. & ab eoꝝ duce & regionē & mare illis ꝑpiquū tyrrhenū appelauere

i LIQVES. Neutralem habet significationē liqueo ergo liques ꝑ liquefacies. liques paulati posūmes ergo liques. q. destillos: dat sensum rei insensatę. Nam videtur inuidere nobis.

k INVIDA Etas. (tādo

noli inuestigare .f.est. nam deus solus futura nosse.
a
t VNe q̄sieris: scire nefas quē mihi quē tibi
p.n. multeris ad quā scribit o b
Finem dij dederint leucothoe: nec babilonios
f.scire .i. calculatōnes tpas astrologorū f.futurum de malis f.posse
c d
Tentaris numeros: vt meli⁹ q̄cquid erit pati.
.i. annos partē ꝓpto posuit .i. vltimū annum vite
e
Seu plures hyemes: seu tribuit iupiter vltimas
f. vltima hyema cōmouet scopulis
cōtra positis f g
Que nūc oppositis debilitat pumicib⁹ mare
ethruscū si cōsumes ꝓpter breue
h i spaciū
Tyrrhenū: sapies vina liq̄s & spacio breui
ne re diu victurū putes
reseccbis i
Spē longā reseces: dū loq̄mur fugerit inuida
q.d. ita vtuas vt tibi nullū f.die
futurū tempus ꝓmittas
Etas carpe diē quā minimū credula postero.

Argumentum odes. XII

i NSinuatōne primo vtit̄ q̄ ad Cæsaris Augusti laudes deueniat. Itaq; dio musam alloquit dicēs Quē virū aut heroa quē deū celebrare incipiet aut lyra / aut tybia. Cuiusq; nomē recinet echo: aut in helicone: aut sup pyndo: aut in æmo: vbi quidē orpheo canēte sylue & arbores seq̄bantur eum: flumina & venti celeres sistebant. Dumq; dubitare videt: quid pri⁹ laudet Iouem celebrare incipit: inde palladā: liberum: dyonā: phœbū: herculem: castorē et pollucē. Inde heroas Romulū: Pompilium: Tarquinium / Cathonē / Regulū / Scauros / Paulū / Emilium / Fabritium / Curium / Camillū / Marcellū / Iulium syd⁹ Tandē Augusti cæsaris laudes ꝓponit oībus. nā secundū a Iotre vult esse in terris. h.d.

Duodecima ode de laudibus pluriū et augusti maxie

a QVEM virū. Sūmū artificiū poetę. Nā dubitat quid primū vel potissimū dicat an virū mortalem aut heroē qui vt deo inferior est: sic hoie supior aut postremo deū: & iā tacite innuit non hoibus aut heroib⁹ sed diis esse cōparandū. Augustū: vt aūt maius pond⁹ afferat laudib⁹ suis: interrogat musā vt ex eius snia. nō ex ppria electiōe quę dicit dicere videatur.

b VIRVM. Bā virū. Nā homo denotat speciē vt sit aīal capax rōis. Vir aūt in ipsa hūana spē excellentiā oñdit. Therites aūt apud homerū ita homo est: vt nō sit vir. Achilles aūt & homo sit & vir: nō ergo hoies: sed viri digni sunt laude. Ordo est. Clio quē virum aut heroa quē sumis celebrare, tybia vel acri lyra i. graue sonantu.

c HEROA. Crediderūt antiqui virorū excellentū animas post mortē aerē habitare: & aerio corpe indui: & hoibus auxiliari. eosq; heroas apellari i. ab aere. Alii dicūt heroas eos esse qui ex deo mortalique muliere: vel cōtra nati sunt vt hercules Achilles Aeneas. Diuus aūt aurelius in li x. de ciuitate dei affert heroīs nomen a Iunone que hera grece dicit tractū esse: qa aer iuno ni det vbi volūt cū demonibus heroas habitare quo nomie appellāt aīas que alicuius meriti sūt. Et idē li. vii. inqt inter lunę gyrū: & nymborū & ventorū cacumina aereas esse animas: sed eas animo nō oculis videri. Et vocari heroas: & lares & genios.

d IOCOSA imago. i. Echo que voces nostras imitari videur. est enim Echo vox aeris vel sonus in silua vel cauernis resonans.

de viris tam de meritis altissima
a b c
q Vem virū aut heroa lyra vel acri
re vel o
lauda scribere
p.n. muse
Tibia sumis celebrare dio.
viri vel dei
iterū canee d
Quem deum: cuius recinet iocosa
sechon
e
Nomen imago
vmbram pbenetib⁹ f regionibus
Aut in vmbrosis heliconis oris
g frigido h
Aut super pindo gelidoue in æmo
ex q̄ monte g muta r dempta
oprima voce predarū
Vnde vocalem temere insecute
i p.n. h
Orphea silue
d. fu nissimo cantu celeres tardantem
nam filius caliope
Arte materna rapidos morantem
cursus
Fluuium lapsus: celeresq; ventos
p blande sensum audiendi hōres sonantibus
l
Blandum & auritas fidibus canoris
tales arbores
Ducere quercus
m cōfuetis veteris po raz lyricę
Quid prius dicam solitis parentum
conditorē olim rerū intelligit.
Laudibus: qui res hominum ac deorū.

e IMAGO. q. imitago vt scribit porphirio.

f HELICONIS. Helicon mōs in boetia a musis frequentatus.

g PINDVS mons thessalię Apollini musisq; sacer.

h AEMVS. Mōs altissimus ex cuius vertice Euxinum & Adriaticum mare oriri opinio fuit.

i ORPHEA. Orpheus Apollinis filius ex musa Calliope hic testę Diodoro siculo li. histo. v. docrina melodiaq; ac poesi excessit omnes quorū extat memoria: & suauitate cantus prę ceteris clarus fuit. Idem citheram ab Apolline patre accipisse dicit a poetis. Cuius modulatu ac dulcedine nō solum homines sed lapides et siluas in numerum se motare cogebat. dicente Ouidio. iii. de arte Saxa ferasq; lyra mouit rhodopeius orpheus. Tartareosq; lacus trigeminūq; canē: & Virgilius in damea: orpheaq; n medio posuit: siluasq; sequentes

k SILVA. est spissum nemus & breue & dicitur a silen quod est vastitas vel silentiū. quia silua est vbi loca vasta sunt & deserto & silentio plena. Est preterea silua aut glā difera cuius arbores non cedūtur sed ad escam. quadrupedibus seruantur. Aut cedua q̄ in ea arbores cum ad iustam proceritatē creuerint ceduntur vt vel edificationi bus vel aliis vsibus materiam prebeant.

l FIDIBVS. Fides vt inqt Festus gen⁹ citharę dicta. qđ tñ iter se cordę ei⁹: cātū iter hoies fides cōcordet

m QVID prius: Sensus est: quid nam prius ego dicācū solitis laudibus parentum.

Qui mare ac terras: variisq; mundū
dispone regit n rpibus
Temperat horis.
.i. a q deo q.d.
Vnde nil maius generatur ipso
nulla.n. similitudo sibi
est creature ad creatorem
Nec viget quicq; simile aut secundum.
p f.tout
Proximos illi tamen occupauit
p n.dee
q
Pallas honores
fortis ego horatius
r
Prelijt audax neq; te silebo
boche diana
f c
Liber: & seuis inimica virgo
fera sq; silebo incurabili
v
Beluis: nec te metuende certa
p.n.
Phœbe sagitta
laudabo herculem filios
f f
Dicam & alciden: puerosq; lede
castore s.pollucē arte pugil
Hunc equis: illum superare pugnis
insignē geminorū flotim benigna
Nobilem: quorum simul alba nautis
respiendute
s
Stella resulsit
.i. liquefact. mōtibo resolutus nisq; glacie
Defluit saxis agitatus humor
desinūt flare fugantur
Concidunt venti. fugiuntq; nubes.
emittēs in fluctū cecra ipse castor q pollux mari
Et minax (quod sic dij voluere) ponto
facer vel pstrator
Vnda recumbit.
illū virū deos
b c
Romulum post hos prius. an quietum
nume d nobiles
Pompilī regnum memorē an superbos
pisa honores
e f
Tarquini fasces dubito. an catonis
mortem.
Nobile letum

n HORIS a quibus velut tēperatur annus per ver. estatē, autumnū & hyemem.

o SECVNDVM: nā nullus potest esse inter finitū & infinitū. Ergo nihil est ipsi infinito secūdū. Nā secundus est in ordine.

p PROximos illi. pximā Iouis honori mineruā dicit. hoc est virtutē & sapientiā deo vicinam.

q PALLAS. virtus & sapientia dicit: eadē & minerua dr: putāt q; aerē nominatum palladē: ac Iouis filiam dici: et virginē fuisse qm nō corrūpat: et sublimiorē locū teneat: qua ꝓpter ex vertice Iouis dicitur nata id Diodorus li. i. asserit.

r PRELIIS audax. Nimia eni virtus potius litē generat & audaciā.

s LIBER apud latinos pater dicitur. Et bachus ideo liber appellatur: quia hoibus libertatē videt inferre. Nā poti serui etiā ebrietate durante arbitrantur se fregisse vincla seruitutis vel ḡa vinū curas soluit: ei mentem ab illis liberat.

t ET seuis & c. de diana loquit̄ que venationi preest. Cice. de na. deo. licet plures Dianas referat illa tamen nominatissima est: & cui oia attribuunt̄ que Iouis filia ex latona eodē partu cū appolinē nata dicit: hec ob virginitatis amorē hominū ferē consortiū ausugisse et vt a se libidinis pruritū abdicaret: vernando incolebat siluas ac montiū

v NEc. te metuende phœ (salutabe phœbus sapientię deus a poetis appellat: medicineq; artis & herbarū virtū ab Ouidio asserit. Arcu et sagittis appollonis simulacra decorari vt per sagittas intelligat̄ vis emissa radioꝝ. Manu tñ dextera gratias nymphas gestare arcū vero cum sagittis sinistra quod ad noxā sit pigrior ad salutē dextera manus promptior largiatur

x DICAM & alciden: hercules vt ostendit Diodorus li. v. Antea alceus vocabat. Nā Iupiter amās Alchimenā vxorē amphitrionis, dicit noctē cōgeminasse: quo satis spacii esset ad tantū virū gignendū vbi cōcepit herculē. Sed Iuno oēs filios Iouis odio habens (ꝑter Mercurū) duos serpentes immisit herculi in cunas quos ipse interemit: succedēte tpe duodecim labores ex

y PVEROSQVE le(ecutus est. de. Castor & pollux intelligit: fuit aūt castor equoꝝ domitor: pollux vero pugil Virgil. Domitus pollucis habenis. &c.

z STELLA resulsit. alias meꝝ stat sidera fulgent.

a DEFLVIT saxis. Laus stelle a tempore nā: vere no tempore nasci tur. quo & niues resoluunt̄. Virg. Vere nouo gelidus canis cū montibus humor liquit̄ & c.

b ROMVLVM post hos. Ordo ē. Dubito an prius memorē post hos Romulū: an quietū reguum pompili: an superbos fasces. Tarquini: an nobile lortū catonis hos aūt romanos duces & nobiles prętere undo cōmemorat. vt Augustum cunctis preferat. Nā Romulus vrbis rome cōditor est vir bellicis rebus grauis ac strenuꝰ: & ad cōstituendū ciuitatis statū prudentissimus fuisse perhibetur. vrbis autē fundamenta iecit duode viginti natus annos nono kalendas Maii regnauit annos xxxvii.

c AN quietum pompili. Numa pompilius curibus sabinis habitabat vir cōsultissimus diuini atq; humani iuris. Ita a romanis patribus accitus rex creatus est: summaq; oim pace regnauit annos. xliii. auctor est liuius.

d AN superbos Tarqui. L. Tarquinus priscus romanorū rex quitus de sabinis triumphauit omne nomē latinum domuit Regnauit annos xxxviii.

e FASCES. i. regnū: ponit enī insignia regni pro regno. fasces insignia ethruscorū erant vt singuli lucomones hi eni erant xii in ethuria reges ante se duodecim lictores premitterent cū virgarum fasciculis: in quibus singulis: singule erant inclusę secures: vt cū esset de reo supplicium sumendū: lictor illū nudatum ad palum religaret & virgis cęso caput securi feriret.

f AN cathonis nobile. Valerius etiam li. iii. de fortunidine hanc cathonis mortem laudat. Ci. Item li. i. offi. secutus stoicorum dogma laudat mortem cathonis verum peripatheticorum sententia vituperandus est. Catho timiduscq; potius appellandus quam fortis. Diuus quoq; Augustinus hanc ipsam mortem vituperat. Aristotiles. iii. Ethicorum scribit mortem aūt sibi conscisscere obfugiendam paupertatem. aut amorem aut molestum aliquid: nō fortis est homīnis sed potius timidi. Est eni molestitudinis laboriosa fugere.

g GVLVM. M. Regulus atilius vir excellens in re militari vite moribusq; cõstantissimus & fide inaudita: Qui consul cõtra carthaginenses a quo vrbes fere ducẽte in dedicionẽ redacte sunt. que carthaginensium odio ad eum defecerunt: tãdem a xantippo lacedemonio corũ duce victus captusq; est.

h SCAVROS. Scauri patritii fuerunt quorum M. emilius scaurus eloquente consultus ea gloriam peperit de quo late Plĩ. de viris illust. Salustius etiam in ius. sic ait. Sed ex omnibus maxime emilius Staurus homo nobilis impiger factiosus auidus potẽtie honoris diuitiarum. Ceterũ callide vitia sua occultaris meminit etiã de hoc viro Valerius li. iii. de fiducia sui.

i PAVLVM. Emiliũ dicit qui victus ab hanibale apud cannas Apulie vicum vicio college varronis maluit perire cũ ex eo fugere.

k FABRICIVS licinius. honoribus & auctoritate omniciue temporibus suis maior censu par vni cuicq; a samnitibus quos vniuersos in clientelã habebat decem eris & quinq; pondo argenti tondemq; seruos sibi missos in samnium remisit continentie sue beneficio sine pecunia prediues sine vsu familie abunde comitatus: quia locupletẽ illum faciebat nõ multa possidere sed modica desiderare hec Valeri⁹ li. iiii. de continentia.

l HVNC & incõptis. Ordo est hunc & curium incomptis capillis & Camillum vtilem bello tulit seua paupertas & auitus fundus cum apto lare.

m CVRIVM. M. Curium samnites aduersus quos bellum gerebat auro corrũpere tentarunt: quibus egregie respõdit romanos nõ cupere aurum. sed imperare possidentibus aurum fucrunt aũt Cutius & Fabritius pauperrimi.

n CAMILLVM. M. Camillus quo nemo excellentior iustitia & militari disciplina illis seculis fuit. falisios capenates & reios superauit: tandem ab ingrata patria in exilium missus. Sed Roma absens gallos auro spoliauit: atq; in fugã vertit ex qua victoria pater patrie Item Romulus & alter vrbis conditor est appellatus.

p.n. .l. vite.

c b
Regulum & scauros: animeq; magne
cõmprotẽ emiliũ vincente hanibale.
t

Prodigum paulum superante pœno,

celèberrimo nanabo. carmine.

Gratus insigni referam camena

ralem romanũ
k
Fabriciumque

.f. fabriciũ inornatis
l m
Hunc & in comptis curium capillis
pduxit illũ romanũ

n
Vtilem bello tulit & Camillum
magna a maioribus suis sibi relict⁹.

Seua paupertas & auitus apto

tomo agri.
o
Cum lare fundus

occulte pcedenti.
p comparatio pulchra
Crescit & occulto (velut arbor) quo
laus splendet
q r s
Fama marcelli: micat inter omnes
iulij cesaris stellam, ritet stellas
t cõparatõ

Iulium sydus; velut inter ignes

Luna minores

o iupiter q: creauit q: puidentia sua
t cũcta administras

Gentis humane pater atq; custos

nam ex saturno fuit iupiter.
l

Orte saturno tibi cura magni

augusti .s. sit secundus a te.
p fata v

Cæsaris fatis data: tu secundo

Cæsare regnes

o FVNDVS. Ager dicitur quia sit rei familiaris fundamentũ: nã pecuniarum rato labilis est. fundũ autem neutri generis ema pars est.

p CRESCIT & occulo. Sententia est q; fama M. Marcelli crescit id non aduertentibus hominibus quemad modum arbor ꝓgressu temporis crescit & incrementum quod nõ aduertitur singulis oris aut diebus cognoscitur elapso mẽse vel anno.

q FAMA. a fando. differũt aũt Fama & rumor secdum Quintilianum Nam fama consensum ciuitatis & velut publicũ testimoniũ vocat. Rumor est sermo sine certo auctore dispersus cui malignitas initium dedit: incrementum credulitas. Virg. Audieras & fama fuit q. d. non Rumor.

r MARCELLI. M. Marcellus gallorum ducem apud padum ingenti exercitu stipatum cum Paucis equitibus inuasit: quem protin⁹ obtrũcatũ cũ armis exiuit. eaq; Ioui feretrio dicauit id scribit Vale. li. iii. de frortitudine.

s MICAT. Splendet. Vir. Ardẽtes clypeos atq; ora micantia cerno. Et quia splendor tremulus est & crebro salit aliquando salire est Virgi⁹. Emicat eurialis & crebro moueri. Virg. Et linguis micat ore trisulcis significat & digitis sortiri Hinc Cicero: cum virum bonum appellat qui cum possis in tenebris micare.

t IVLIVM sidus. Iulius cesar in deorũ numerũ relatus est non ore modo decernentium. sed & psuasione vulgi: nõ cum Augustus primo ei ludos ẽdebat. Stella crinita per vii cõtinuos dies fulsit ex onis circa. xi. horam. Creditũq; est animam esse cesaris in celũ receptã. & hac causa simulacro eius in vertice addebatur stella.

t GENTIS humane Apostrophe ad Iouem et Augustum post Iouem inuocandum censet.

v TV secũdo cesa. q. d. ita regnes vt post te Cesar secundus sit simile q; est Virgilii distichõ. Nocte pluit tota redeũt spectacula manẽ Diuisum imperiũ cũ Ioue cesar habet.

augustus .f.italie infestos
x y z
Ille seu parthos latio imminentes,

sub subiugatos
a
Egerit iusto domitos triumpho

suppositos regionis

Siue subiectos orientis oris

tales populos.
b c
Seras & indos

sz ioue .i.pene terre
d inferior .i.iustus
Te minor latum reget equus orbem

e honore nimis frueris celum

Tu graui curru quaties olympum

pollutus
f
Tu parum castis inimica mittes

contrua

Fulmina lucis:

x ILLE seu parthos. Sensus est siue augustꝰ domuerit parthos seu seras & indos Ioue minor equus orbem terrarum regit.

y PARHOS. Parthorum imperium orientis erat vt Iustinus late xli. li. ostendit Augusto cesari parthi & armeniā vendicanti facile cessserunt: & signa militaria que M. Crasso & M. Antonio ademerāt reposcenti reddiderunt obsidesq; insuper obtulerūt Auctor est Trāquillus De quo etiam dictum est. supra i ver. Neu sinas medos &c. in. ii. odes.

z LACIO imminētes: quomodo parthi latio, hoc est ipsi italię imminerent videto Apianū in libro parthico ibi enim hec clarissime scribuntur.

a IVSTO triumpho. Iustum nāq; erat vt signa militaria M. Crasso adempta recipierentur vtq; trāquillus scribit Augustus nulli genti sine iustis & necessariis causis bellum intulit.

b SERES. populi sunt in ethiopia apud quos altissime sunt arbores: in quibus vermes lanā tenuissimam emittunt quam ab ipsis seri cum appellamus.

c INDOS. India & maxima est & ad orientem exposita vt Strabo li. xv. ostendit: Fauonii vero spiritu salubrima est: bis in anno estatem habet: bis legit fruges vti Solinus asserit.

d TE minor latum. ordo est. Ille equus Augustus tanq; optimus princeps te minor. q. d. qui tibi vni cedat: ceteris autē sit superior Nec tamen reddit eum superbum tam excelsus gradus: sed sit omnibus equus reget latum orbem.

e TV graui curru. Ordo tu quatiesq; olympum graui curru: tu mittes inimica fulmina parū castis lucis.

f PARVM castis. secundū pontificum documenta & haruspicū: qui dicunt nunq; fieri fulmina nisi in lucis pollutis.

Argumentum odes. XIII.

a DIydiam amicam poeta scribit: vbi dolet rivalem thelephum sibi ab illa prepoui. Dicit enim dū lydia Thelephi colluz; aut brachia laudat / eius iecur ira feruescere: secq; nec mentem nec colorem habere. Lachrimari etiam cogi & zelotypia vri. Appellat (in fine) fœlices quorū amor non malis q̄rimonijs: sed morte sola dissoluitur. H. D. vsq; ad finem.

Tertiadecima Ode ad lidiam

a DVM tu lydia. Conat in hac ode inducere riualem in odiū amicę sue & se ex zelotopia vehementer illam amare ostendit.

b CEVICEM. collum. Iuue prebenda est gladio pulchra hęc et cādida ceruix. proprie ceruix ob occipitio incipit. & tendit ad spinam. Et est tanquam canalis per medullas cerebri descendit. Dicta ceruix q. cerebri via. Est enim ex ossibus orbiculatim vertebratis quo commoditatem capite prebet quocūq; se flectēdi. vnde dure ceruicis hoiēs qui obstinati inflexibiles q; sunt.

c CEREA brachia. i. mollia. vñ Aristoteles Molles carne aptos mente dicimus. ostendit etiam ex hoc agilitatem quę corporis non parua laus est.

d DIFFICILI bile. Epitheto ira cundię ei quia implacabilis. vnde et difficiles, homines dicuntur qui dum ꝯ inexorabiles sunt. Bile bilis enim spuma sanguinis est qua sanguis incalescit. & in iram insurgit. & proprie fellis humor qui ei cori adheret. et a medicis colera dr;

rivalis mei

a o
d Vm tu lydia thelephi
pulchrum collū .i. flexibilis.
b c
Ceruicem roseam et cerea thelephi
commendos volentes est

Laudas brachia: ve meum
estuans dura tracundia eparse
d des sanguinis
Feruens difficili bile tumet iecur
qñ sic laudar thelephꝰ horatio sicut oñ
.i. ratio e
Tunc nec mens mihi: nec color
q; careo lachrimas intelligit
tranquillitate f g
Certa sede manent: humor & ingenas
clam me non demonstrans
adherente cadit
Furtim labitur arguens
.i. interius tacitis amoribus
h exprimer
Quam penitus lentis macerer ignibus
zelotopia lydie.
i
Vror seu tibi candidos
immense vinū
k
Turparunt humeros in modice mero
amoris causa.
Rixe: sive puer furens
virtutis longū p dentibus maculam
l
Impressit memorem dente labris notā
.i. si mihi obtemperes
m
☞ Non si me satis audias
speratus .i. in amore .i. inhumaniter
Speras perpetuum dulcia barbare
sęz morsu ora tua deo amoris
n
Ledentem oscula: que venus
in cubitu grē dulcedine suauitate
o p pfudit
Quinta parte sui nectaris imbuit
sunt q. d. o terqz quaterqz.
q .i. beati
☞ Fœlices ter & amplius
illesa vinculū amoris
r
Quos irrupta tenet copula: nec malis
separatus .i. litibus ex qbus q̄timonie suns
Diuulsus querimonijs
vitamo dis vnoꝝ amoriū
morte
Suprema citius soluet amor die;

in corpore tuo signa conspexero. Ordo est vror seu tibi immodice rixę tui barunt cādidos humeros mero. seu puer furens impressit memorem notam labris dente.

k TVRPARVNT hume. quia ipse ex ebrietate excedēs modū verberet humeros & reddat liuidos.

l NOTAM. qua res notat. nam impressit memorem notam per q̄ amoris recordatio seruaretur. Est autem nota que tam in animo q̄ in corpore nota velut & macula. quamuis exea vitium ostendatur tamen aliquando ad laudem refertur. Ouidius. Ille Numantia traxit ab vrbe notam.

m NON si me. Ordo est si mea satis audias non speres perpetuum amatorem barbare ledentem dulcia oscula. Aliter ordo est hic non speres si me audias amatoribus dulcedinem esse perpetuam.

n OSCVLA. Osculum diminutiuum abeo q̄ est os in muliere autem angustū os laudatur. Ouid. Videt oscula que nō est vidisse satis

e NEC col. quia pallidi redduntur amantes. Ouidius pallet omis amans hic color aptus amanti.

f HVMOR & in genas. Secretę lachrimę amoris nimietatē p̄dētes

g GENAS. Bene palbebre dicuntur vel he partes que sunt sub oculis vel vbi primum barba oritur. Auctor est Festus.

h LENTIS ignibus. Occulte seuientibus. Vir. li. iiii. eue. & tacitū viuit sub pectore vulnus. Item & Ceco carpitur igni.

i VROR seu tibi. Aspectu crucior. quotiens aut vino per rixam. aut libidine certe amoris alterius

o QVINTA parte. Sunt enim quinq; lineę amoris Visus & alloquium. tactus post oscula factum

p NECTARIS. Nectar vt inquit Festus proprie est deorum potio. quē admodū ambrosia cibus.

q FELICES ter &. Sensus satis fœlices existimo eos quorum interseamor ita consentit vt non ante diem vltimum vitę resoluatur.

r COPVLA proprie cuiuslibet rei duplex numerus vnde dicitur copula matrimonii. Est etiam copula funiculus: quo venatorii canes retinent. Ouid. li. vi. Tristi. Vtq; canē pauide nactū vestigia ceruę. Lauātē frustra copula dura tenet.

Argumentum odes. XIIII

Auim alloquit hortans illū ne iterū estuosum mare ingrediat, sed portū fortiter occupet. Cū eius latus remigio careat
n Malus & antemnę ventis cōcussi fuerint. funesq; desine, nec vela integra manēt. Nec dii sint quos iterū naufraga iuuocet.
Et quāuis nobilissima sit & picta. nō ppterea timidus nauta sibi cōfidet. aut tēpestatē euadere poterit. Itaq; cauendum
putat. ne ventis ludus fiat. & inter cyclades scopulosaq; freta incidat. Re vera tñ secundū porphirionē videtur vt ad M. Bruti
tū loquat: qui apud philippos macedonię vrbē contra Augustū & M. Antoniū pugnans sinistrū cornu. cui pręerat Cassius
amiserat direptis etiam castris propter quod Cassius sibi ipsi mortē cōscierat. Ipse tñ Brutus videbatur rursus instruere se ad
pugnam. itaq; merito poeta per allegoriā metuere ę p eo se testat. qui & sub ipso militauerat. Inde tamen ex prelio philippico
fatigatus receptus ab Augusto veniam meruit auxilio mecenatis. h. d.

Ode XIIII p allegoriā. i. inuersionē. AD. brutū alloq̄tur.

a ONAVIS. Ordo est. o nauis
noui fluctus referēt te in mare o se
xte nouī fluctus. i, mot⁹ animi tui
referēt te ex portu in mare. i. ex pa
ce in bellū. deinde veluti cernat illū
iā mare ingressum bellū cepisse: ex
clamat. o quid agis q. d. non recte
agis. Ergo occupa portū. i, preue
ni vt añ portū capias quā sit qui re
pugnet aut phibeat. idē enī ꝓprie
occupare est Virgi. Occupat meas
aditū custo desepulto. Methapho
rā aūt sumpsit a nauī ex cui⁹ arma
mētis & milites et diuersas voluit
administrationes intelligi.
b NONNE vides. Sēsus ē nōne
videt q̄d latera nauis careāt reigib⁹
significat illū exutū esse exercitu viri
busq; paternis. Et q̄d malus feriat
vento denotat validū ostiū impetū
c REMIGIO. i. remigib⁹ a remo
ni dicūt remiges q̄ nauigia remis
impellunt. Remigiū aūt & multitu
dinē remigū et actionē i remigādo
d LATVS nudū. Hoc ait ppter
mortuū cassiū. qui vt scribit Apia
nus erat antiquior bruto atq; exp⁹
tior. & austerus a natura. qua pro
pter ex mādato ei parebant milites
Brut⁹ vero facilis erat et clemēs et
ga oēs itaq; nō ita facile obsequebant.
f ANtēne sic dctē q̄d añ malū sint
x transuerso posite Sed et vrbs ita
e

prelium ꝛ cladē

a Auis referent in mare te noui
bellorū ciuiliū imperio ru brute regime ac possidc.
Fluctus. o q̄d agis? fortiter occupa
paceml gliter carens
b c d
Portū: nōne vides vt nudū remigio lat⁹
seuo lesus ꝑ plito hic. altus ꝑ vento
e
Et malus celeri saucius aphrico
vexille ex angustijs hoc est pecunia ꝛ impensis
f emeritis sonū
Antemneq; gemant ꝛ ac sine funibus
tolerare artes ꝛ turme
Vix durare carinę
violentum
Possunt imperiosius
aere prelium agmina vexilla.
Aequor? non tibi sunt integra lintea
fauor diui nus
g h
Non dij: quos iterum pressa voces malo
sio hec ad nobilitatē bruti referūtur
ij
Quamuis pontica pinus

lię antēne dicta q̄d añ amnē sit cō
g NON dii. In hoc vult de stituta
os iratos itelligi. qa denuo de bello
h ITERū. Nā pridie ciuili cogitet
cladē habuerat Brut⁹ Cassi sinistro
cornu dissipato a M. ātonio. dii tñ
fauisse ei visi sūt q̄m augusti castra
dissipauerat. postea vero nullā pre
buere opē nā clade affect⁹ vt ondi
mus ab amico cedē orauit. plutar
chus ait in vita Bruti de⁹ & muta
re & abducere cūcta q̄ velit potēs
Bruto fortunā hāc lętā abstulit: de
victoriā augustū itelligēs Et cassi
us Bruto dixerat q̄ vellem o brute
hec ceē vt ñ solū armis: eq; nauibus
sed deor; suffragiis fiderem⁹ q optē
mor; oper; ac sciissimor; duces sūt
i PONTICA. Mirū figmētū &
tñ manet in trāslatōe. Appellat igit
hāc pinū. i. nauē p intellectionē pō
ticā. et nobilē. vt alludat ad nobili
tatē et gliam pōpei prīs quā repor
tauit ex triūpho mythridatis regis
pōti. Cū tā potētē tā bellicosū ducē
nō solū in re militari: sed in multis
doctris excellētissimū regē mythri
datē: q vltra. xii. ānos aduersus po
pulū romanū pugnauit. vt sepius
victoriā reportauerit sūma felici
tate nec minori celeritate supauerit
et bello cui hidrę capita esse vide
tur extremū manū imposuerit.

k RILVE. Filia nobilis. Marci enim bruti progenitor fuerat iunius. Brutus qui tarquinos euertet rat mater vero seruilia Catonis vticensis soror. Ipse vero bonarum artium disciplina & philosophie studiis imbutus erat. Philosophos grecos ferme omnes attigerat. nec vllius ipsorū disciplinę vel expers vel ignarus fuit Auctor est plutarchus.

l NIL pictis. Sensus est quod nihil in bello prosunt ornamenta nobilitatis. sed arma & exercitus.

m PVPPIBVS. Puppis est vltima pars nauis. & sublimior. prora autem prima pars nauigii. Trā stra appellant nautarum sedilia. Virgi. Transtra per & remos.

Pgenici
12
Silue filia nobilis
glorieris nobilitatem generis nā bruti nomē erit tibi ad ignominiā.
Iactes & genus: & nomen inutile:
gperuum epuperon nautarum
nautibus
l m
Nil pictis timidis nauita pupibus
con
n
Fidit, tu nisi ventis
res digna ludo & contemptu
cauea
Debes ludibrium caue
paulo ante cum fut tribunus f. eras
o
Nuper sollicitum quę mihi tedium
gperanxietates
Nunc desiderium. curaq; non leuis
longe apparentes.
p
Interfusa nitentes
debes vitare q
Vites equora cycladas.

n TV nisi. Ordo est. Tu caue nisi debes ludibrium ventis. idest nisi velis ventis esse ludus. quod fit cū huc illuc nauis trahitur a tēpestate

o NVPER sollicitum. Ecce hic manifeste ostendit se poeta partiū Bruti fuisse quarum affectione se teneri ostendit propter istius bruti miserationem.

p INTERFVSA nitētes. Absolute locus est ac si diceret. vites eā ra fusa inter nitentes cycladas.

q CyCLADAS. Insulas sic dictas in mari ęgeo. auctor est Strabo li. x. Allegorice autem ponit illas pro Augusti ducibus qui sibi aduersi sunt qui illi bellum asperū reddūt vt crebris insulis interiectū mare magis ęstuet.

Argumentum odes. xv.

h Ac ode Bachilidem imitatur Horatius vt scribit Porphirio. Nam vt ille facit Cassandram vaticinari futura troiani belli: q̄ tempore dassis in gretiā parabatur. Ita hic protheū inducit ventura troianis mala p̄dicere. Sed videtur per Allegoriam admonere. M. Antoniū ne cleopatre amore ductꝰ aduersetur Octauiano. Antoniꝰ. n. repudiata octauia vxore sua & cęsaris sorore adeo se Cleopatre egypti regine addixerat vt nihil nisi illius arbitrio gereret: ac tandē bellū aduersus Augustū mouit: cōmissoq; prelio nauali sic poscente Cleopatra cum ipse terrestribꝰ copijs longe anteiret Augustū. Maritimis autē esset inferior fusus: fugatus est: Reuersusq; in egyptum ac ductus desperatōne rerum sibi mortem consciuit diuina indignatione iuste ciceronianam cędem vltus.

Ode. xv. Pronosticon troiani excidij.

a PASTOR cū. Sensus est cū paris troianꝰ raptā helenā p freta traheret nereus vētos cōpressit vt seua fata vaticinaret malo ducis auspicio. pastor aūt. i. paris priami et hecubę filiꝰ sed cū ex eo p̄gnās mater se in sōnis facē parere putaret qua

ranō vīrapeam
a mortis
p Astor cū traheret p freta nauibus
in ida. phrigie monte fabricatis
b
Ideis helenam perfidus hospitam

breui vniuersa vrbs icēdio flagraret. placuit priamo ex haruspicū cōsilio vt puer exponeret itaq; in vertus a pastore pro suo nutritus est longo post tpe regis filius agnitus inter regios fratres receptus est.

b PERFIDVS non enī hospicii iura seruauit sed hospitis menelai illo absente vxorem rapuit.

c INGRATO ocio. Venti enī
seuire cupiunt hinc poeta dixit
illi indiguantes magno cū mur
mure montis circū clauſtra frey
munt. & cum ventus ſit fluctus
aens remotu motu pereūt venti.

d FERA. Non ſolum paridi.
ſed troianis vniuerſis.

e NEREVS autem deus ma
rinus erat oceani filius qui ex ſo
rore eademq; vxore ſua dorie
nymphas genuit.

f DVCIS. ſ. helenam. ſed per
Allegoriā cleopatrā intelligit.
g CONIVRATA. Inter con
iurare & conſpirare hoc intereſt
quod conſpirare interdum bo
norum eſt. Coniure malorum.
h QVANTVS equis. Homi
nibus ſimul & equis prenūciat
laborem futurum.

i DARDANE. Nam olim
troia a dardano dardania dicta
eſt. dardanus enī filius iouis fuit
ex electra athlantis filia. & con
iuge coriti regis. a quo coritus
vrbs nominata eſt inter darda
num & Iaſium fratres exorta
contentio poſt mortem coriti eſt
Interfecitq; Iaſium dardanus. et
cum parte populi in ſamothra
tiam enauigauit. atq; inde in tro
iam peruenit ibiq; ſedes poſuit.

k IAM galeā pallas. Bene pri
mo poſuit. Mineruam irascentē
adultero. vtpote deam caſtitatis
aut certe quia iudicio ſuparata
eſt corrupto paride muneris.

l AEGIDA autem ſcutum io
uis fuit. Nam cum eſſet in fatis
opus illi eſſe ſcuto ex pelle ama
theleę caput coopertum ſi gigan
tes ſuperare vellet.

m NEQVICQVAM vene
ris. Ordo eſt. Tu ferox preſidio
veneris. nequicq; pectes ceſariē
& nequaq; imbelli cithera diui
des carmina grata fœminis. ne
quicq; thalamo vitalis graues
haſtaſ. et ſpicula gnoſii calami. et
ſtrepitum & aiacem celerem ſe
qui. heu puluere collines crines
adulteros tamen ſerus. Senſus
autem eſt quod nec vulchritudo
nec canēdi ars ſibi in bello pro
derit. hec namq; delitie mulierib⁹
magis conueniunt.

niuiſo epitheton veſtrorum
vepriſſie
Ingrato celeres obruit otio
vanitem arcerur
crudelis
Ventos vt caneret fera
deus marinus fero augurio
Nereus fata. mala ducis aui domum
helenam exercitu
Quam multo repetet grecia milite
ſande
Coniurata: tuas rumpe nuptias
rumpere illius regis
nobile.
Et regnum priami vetus.
boibus
Eheu quantus equis quantus adeſt viris
bellicus labor tu paris .i. dardanie
Sudor. quanto moues funera dardane
ſcutum
Genti. iam galeam pallas & egida
furorem belli
Curruſq; & rabiem parat.
fruſtra ameno auxilio tu paris
Ne quicq; veneris preſidio ferox
vt luxurieſt faciunt
p capillos
Pectes ceſariem gratacq; fœminis
que nihil bellicum fouet
Imbelli cithera carmina diuides.
fruſtra cubili
Ne quicquam thalamo graues
ſagittas arcentis
Haſtas: & calami ſpicula gnoſij
armorum.
Vitabis: ſtrepitumq; & celerem ſequi
rardus
Aiacem tamen heu ſerus adulteros
capillos verurpabis
Crines puluere collines
vltrem interitum quam iam diligis.
Non laertiaden exitium tuę

n CARMINA diuides. Hoc
ideo. quia qui ad lyram canunt.
alternatim modo ſua voce vtun
tur. modo lyre ſono.

o GNOSII. a gnoſo oppido
inſulę cretę. valebat autem olim
creta ſagitandi arte. qua propter
in primis laudabantur in bello
cretenſes ſagitta. Refert autē Pli
nius egyptum cretamq; abun
dare calamis grauioris ponde
ris qui propterea ſagittis idonei
ſunt.

p CELERVM Aiacem. duo
fuerūt Aiaces vt oſtendit Home
rus li. xiii. ili. ad. Oilei filium celer
rimum omnium appellat. Et li
bro. ii. inquit. Quadraginta na
uium dux fuit Aiax oilei filius
in currendo pernix cognomine
minor. qui non tantus quantus
Aiax thelamonis filius erat.

q HEV ſerus. Scribunt enim
peremptō hectore ab achille. pa
ridem cum arcu & ſagittis vale
ret Achillem fraude hecubę ad
deſponſandam polixenam in tē
plum tymbrei Apollinis nocte
& ſolum euocatum occidiſſe.
Qui. tamen li. xii. ſcribit Apolli
nem hortatum fuiſſe paridē in
ipſa pugna vniuerſali vt Achil
lem ſagittis percuteret. ſicq; illū
periſſe.

r COLLINES. cōcretos red
des quod et virg. de hectore ſcri
bit. Et concretos ſanguine crines
Eſt enim proprie linire. cum aut
cera aut aliqua diſſimili re quip
piā obduramus. vnde dicimus
Linire vaſa. aut aliquod ſpaciū
diuiſumq; concernimus vt cū
capilli qui diſcreti ſunt aliqua re
condenſantur.

ſ NON laertia. Singulos ve
lut exitiales minatur duces vlixē
& Neſtorem pylii filiū & alios
qui hic narrantur. Laertiadem
vlixem laertis filium cui home
rus in prudentia ac aſtucia pri
mas partes dat. quoniā in re mi
litari prudentia vires ſuperat. er
go hoc dat vlixi quod non dat
achilli. Sic poeta noſter nunc nō
Aiacem qui fortiſſimus fuit. ſed
Vlixem qui prudētiſſimus ap
pellat exitium gentis troianę.

t PILEVM nestora a pilo vrbe eũ denominauit. Fuit nestor filius nelei. & neptuni nepos. Neleus em a fratre pelia regno pulsus pilonv hem condidit nestoremq; filium successorem reliquit cui lõgissima vita fuit Vir fuit fidissimus solerti pectore. et consilio potes itaq; achiuos pugnandi artem edocebat cũ senex esset atq; expertissimus.

v SALAMINVS Teucer. de hoc vide Iacius ode. vii.

x SCELENVS. dux vnus qui in bello troiano plurima gloriosa peregit & campani regis filius.

y SCIENS pugne. Prisci i curribus pugnabãt et duos ferebat vbi vn⁹ pugnabat: alter equos regebat Ergo poeta vtriusq; rei peritũ ostẽdit scelenum cum sit sciens pugne atq; celer auriga.

z MERIONEM quoq; qui in iter argiuos egregium se prebuit. quem homerus inter nouem greco rũ fortissimos numerat numerantur. n. Agamẽnon. Diomedes Aiax thelamonius. Aiax olicus. Idomeneus. Meriones. Eurypilus Thoas Vlixes.

a THYTIDES. Tydei filius: qui vltra plurima gloriose gesta. Venerem in dextra. & Martem sub vtero percussit vt late li. v. Iliados habetur ideo dixit melior patre. & supra ode. vi. Tydeu superi sparem.

b QVEM tu. Ordo est. Quem tu mollis sublimi anhelitu fugies. vt ceruus graminis immemor luspũ fugit. in altera parte vallis visũ

c SVBLIMI anhelitu. Hippalo ge figura est pro sublimi parte corporis i. ore edito. vel quia ipse anhelitus summa petat potius q; ima

d NON hoc pollicit⁹. Pulchre notat amantium morem. qui maxima fortissimaq; de se apud amicas iactant que deinde non prestãt

e IRACVNDA. Ordo est. Iracunda classis achillei. i. ipse achilles proferet illio diem vltimum. Matroniscq; phrigum.

f Iliacas. Rectius quam troianas nam ilitũ vrbs est. troia regio. Vir. Ilium in italiam portans victosq; penates.

treiene a pilo vrbe
e acrũs grecus
Gentis non pileum nestora respicis
non timidi ex salamina insulo vel q in
t pro salamina condidit
Vrgent impauidi te salaminius
p.n. petrus
v x
Teucer, & scelenus sciens
est enim insciente vomitor equorũ.
Pugnę: siue opus est imperitare equis
moderator equorũ z
Non auriga piger. merionem quoq;
cog pandem
Nosces. ecce furit te reperire atrox
ydomedes somes suo
a
Tytides melior patre
y tendam pulchra cõparato
b parto
☞ Quem (tu ceruus vti vallis in altera
.i. causa timens
Visũ parte lupũ graminis immemor)
c alto .i. futurũ sus
Sublimi fugies mollis anhelitu
d sc̃z fugere es helene
Non hoc pollicitus tuę:
e vltimum progabit
Iracunda diem proferet ilio
matrimus troianorũ .i. nauis p achillis
Matroniscq; phrigum classis achillei
decretas fatis ex greca veniens
x annos
Post certas hyemes vret achaicus
troianas
Ignis iliacas domos

Argumentum odes XVI

a Micam poeta alloquit dicẽs siue igni /siue aqua /seu vti placuerit Iambos destruat: qs olim in eam furore ductus ediderat /Deinde ipsius furoris & ire effectus oñdit. Nouissime vero mutãdo tristia: mitia se scripturum fatet dummodo mutato carmine iambis cõtrario. i. scriptis laudib⁹ sibi mica fiat. h. d. Imitatus aũt Stherichorũ lyricum poetam siculũ qui vituperatõem helene scribens cecatus /postea vero responso Appollinis eiusdem laudes descripsit quare oculorum aspectum recepit. De quo etiam horatius in Epodo penultimo meminit ibi. s. infamis helene castor &c.

Ode x Vad amicam palinodia idest recantatio

a O MATRE pulchra. Porta intendit sibi reconciliare iterū amicā tyndarida in quā prius probrosū carmen stripserat. Nihil aūt quod ad artificium pertinet prętermittit Captat eni beniuolentiā cū illā pulcherrimam appellat quo nihil gratius mulieri prestari potest. deinde carmina in quibus maledixit, p suo arbitrio abolenda permittit.

b CRIMINOSIS iambis. versus enim aptiores iniuriis sunt. & Iambus vehementiam affert et genus dicendi contortū reddit. Sicq; illo vsus est Archilochus poeta vt Hora. alibi. Archilochū proprio rabies armauit iambo.

c SIVE flāma. Hoc in satisfactione prodelendo crimine dixit Illud Virgilianū secutus. Aut pelago dare naū insidias suspectaq; dona precipitare iubet subiectisq; vrere flāmis.

d ADRIANO pro Adriatico & posuit speciem pro genere more suo.

e NON Dyndimene. Ordo est non dydime non incola pythius. non liber. eque in aditis concutit mentem sacerdotum.

f DyNDIMENE. a monte matrem deum dicit. Amoris se fatē furore pecasse. & probare sic vult iram moderationem non recipere in animis hominū quemadmodū alieni furoris bachantes.

g INCOLA pythius. quia plerumq; sacerdos appollinis que pithia dicitur ipsius numinis furorē in se concipit. ergo est incola illius appollo Appollo autē dictus est pythius a pytheone serpente quem occiderat.

h TRISTES vt ire. Philosophus li. vii. eth. etiam scribit iram corpus manifeste pmutare nonnullosq; in furorem ac insaniam adigere.

i NORICVS ensis. Speciem pro genere posuit. Non enim norico tātum enses fiunt.

k NEC mare naufragū. Sic Vir. Caulonisq; arces & nautragum scyllaceum.

l FERTVR pmetheus. Sensus pūti intētione necessarius cōceptus est. ait autē prometheum cū limo homines fingeret iussum ex hominibus animalibus particulas provt erat eorū natura apponere. vnde vim leonis stomacho apposuisse ideo quod iracundia magis accendatur. Timorem a lepore posuit. a vulpe astuciam ceteraq; a reliquis. Ordo autē. Fertur prometheus coactus addere principi limo particulam defectam vndiq;. & apposuisse stomacho nostro vim insani leonis.

m IRE tyestēn. Atreus & Styestes fratres fuerunt Styestes vero vxorem fratris incestauit ille filios eius patri epula lidos apposuit. Quod scelus & sol fugisse narrat. Hinc Vir. Ne iam auersis quos tyestia sol iungit ab vrbe.

n STRAVERE. Deiecere. Nam vt in secūdis rebus elatos videmus hoies. sic in aduersis prostratos.

o HOSTILE aratrum. quia prisci aratro in condendis euertādisq; vrbibus vtebantur.

p INSOLENS exercitus. Nam ex victoria insolens redditur exercitus

q ME Quoq;. Admonet plura simul primo nemiretur illum iratum fuisse olim. cum ipsa nunc iratum scatur. & excusat iram quevideatur feruori adolescentię fuisse condonanda & ostendit posse illam sperare ne rursus excandescat. cū feruor iuuentutis descesserit.

r PECTORIS feruor. descriptio ire est. cum ipsa sit accensio sanguinis circa cor.

s DVLCI iuuenta. profecta etas est suauissima quia in nulla etate plenius voluptates percipiuntur

t IN celeres iambos. idem in arte ait Syllaba lōga breui subiecta. vocatur iambus. Iambici autē versus aptissimi habentur ad maledicendum.

o Matre pulchra filia pulchrior
q̄ crimina minitant penam
b rhemasis
Quē criminosis cunq; voles modū
sturnes .i. igne.
ru hita c
Pones iambis. siue flāma
pelago i
placet d
Siue mari libet hadriano:
q̄dle magno mare
e f
Non dyndimene: non aditis quatit
fureu cū illeo aduena appollo
furore si corripit
Mentē sacerdotum incola pythius
bachus fonera
equal ter
Non liber eque: non acuta
cōgeminatis tribus pulsant cymbalis
sacerdotes cybeles
Sic geminant corybantes cra
sicut vatio.
h i
Tristes vt ire: quas neq; noricus
affirmat nullas vt naufragiū faciens
furore mori posse h
Deterret ensis: nec mare naufragum
crudelis
Nec seuus ignis: nec tremendo
impetuose ventō
contorta cū fulmine
Iupiter ipse ruens tumultu
victitur de q̄ super hoc est homini
i ode. xi.
Fertur prometheus addere principi
limo hoīs simulacro cūctis fere
ex limo facto animalibus
Limo coactus particulam vndiq;
abscisam ferrur
Desectam: & insani leonis
passionem ire
Vim stomacho apposuisse nostro.
horū fratrū mors
m
Ire tyesten exitio graui
oppressere egregiū
n vt illo thebis cū sūo
Strauere: & altis vrbibus vltime
fuere sez ille vrbes altre
runt l
Stetere cause: cur perirent
a fundamentis
Funditus: imprimeretq; muris
impudens
o p
Hostile aratrum exercitus insolens
cōprime ab ira horatum
q r
Compesce mentem: me q̄q; pectoris
turbauit p
Tentauit in dulci iuuenta
ira t concitatos
Feruor: et in celeres iambos

v NVNC ego tristia. i. p his que tristia & amare dixerã ponere mitia & iocunda.
x RECANTANTIS obprobriis

irati fenili cõstitutus erate
v iucundis
Misit furentem: nunc ego mitibus
ponere solum vt
Mutare quero tristia: dum mihi
in coeratum cantantis
f
Fias recantantis amica
z mihi
Opprobrijs. animumq; reddas

Recantari pbra dicunt cũ cõtraria pbris carmina fiũt in eũ cui male dixerimus.

Argumentum xvii. odes.

t yndaridẽ puellã inuitat in villã: quã in sabinis habebat. laudãsq; illã dicit faunũ sepe numero liceũ archadie mõtẽ relinq; re. peteregq; amoenũ lucretilẽ mõtẽ sabine. et ibi suas oues passim pascẽtes reddere tutas ab estu. vẽtis serpẽtib⁹. ac lupis. In de demũ rerũ copiã thyndaridis habere poterit. Nec estũ timebit caniculę. cãtabit & lyrica carmina subvmbra: pocula optimi vini sumendo. nec metuet Cyrũ alterũ eius amatorẽ ne sibi manus inicat. scindatue crinib⁹ herentẽ coronã aurveste. h. ds

Ode xvii tidarida puel. iuuat villã suã

a VELOX amenũ. (dixerim⁹. locũ ditate opibusq; referta est ode vt patet ex argumẽto velox. vel tũc velox cũ ex archadia ybi lyceus est veniat in sabinos ad lucretilẽ mõtẽ. vel sy velox qa caprinis pedib⁹
b AMENVM. recte positũ (sit. Nã amoenitatẽ in agris dicim⁹. Dicunq; amoena secundũ Seruiũ loca quę fructũ quidẽ nõ ferunt. sed voluptatẽ ex pulchritudine prebẽt q. a munia. idest sine munere. vel potius amoena loca pulchra' siue fructuosa sint siue infructuosa. qđ sua pulchritudine ad se amandũ nos alliciat.
c LVCRETILEM. Lucretilis mons est in sabinis. quod et locus iste ostendit.
d LyCEO Lyceus mons in archadia in quo lyceũ Iouis delubrũ Auct. Pli. li. iiii. quem quidem Iouem lyceũ aliqui pana volũt significari de quo Vir. in buc. ¦Pan deus archadię venit¦. Itẽ pan curet ¦oues ouiumq; magistros. Horatius igitur hoc loco. faunum pana ipsum intelligit.

delectabilem
a b
v Elox amenum sepe lucretilem
q; inq; lyceũ x pan hoc loco intelligitur
venit in lucretilẽ v c
monte relicto
Mutat lyceo faunus & igneam
phibet caloẽ a meis
aucrite é f
Defendit estatem capellis
cõtinue pluuios inducentes
Vsq; meis pluuiosq; ventos
sine pena securum g
Impune tutum per nemus arbutos
capelle lquerunt pascentes
h
Querunt latentes: & thima deuie
feracius abusiue p crysogrã
i hoc est hirci
Olentis vxores mariti
k capelle serpentes
Nec viridis metuunt colubras
metuũt marti cõsecratos
hedyõ sepra
Nec martiales hedilia lupos
ar mentsiũq;
Vt cumq; dulci dyndari fistula

e DEFENDIT estatem. dicunt latini defendo frigus tibi. Vir. Solstitium peco. defen. iã ve estas. Itẽ defendo te a frigore. Virgil. hic ego dum rene. defen a. fri. mythos.
f CAPELLIS. a capra est capella & capra a carpendo dicitur. nulla enim ex quadrupedibus maiori detrimento carpit arbores. nã casum morsu tacte arescunt propter noxium calorem quem ille a febri qua assidue laborant habent illis imprimunt estq; adeo venenosa res. vt oleas circa morsum lamberido arefaciant. qua propter nefas erat capram immolare minerue que oleę inuentrix fuit.
g ARBVTOS. Virg. li. iii. g. post hinc digressus iubeo frondenti capris arbuta sufficere. et fluuios prebere recentes.
h THyMA. Thymi genera duo. candidũ radice lignosa. in collibus nascens. quod & prefertur. Alterũ nigrius floriscq; nigri. Plinius. Auctor lib. xi.
i OLENTIS vxores mariti. Caprarum periphrasis. quarum mariti hirci pessime olent.
k NEC virides. vehemẽter. n. nocent pecori serpentes.
l VT cumq; dulci. Sensus est quũ documq; fistulę fauni vstice montis saxa resonuerunt metu colubrarum & luporum caprę meę libẽrantur faunus. n. eas in honorem meum tuetur.

m VSTICE Cubantis. Vstica mons in sabinis quē cubantē suauiter dixit ad resupinā regionē eius

n PERSONVERE.qm (antēdēs reboatio ex cōcauitate vallīū nascit

o DII met. Per transitū ostēdit deos tueri eos in quibus est pietas. ipios aūt negligere ppter quod scribit & Diuus hieronymus se nūquā iuuenisse pīū q mala morte

p MVSA.q.d. religio in (perisset musis. nā porte sacerdotes musarū sunt. Virg. Me vero dulces añ oia musę. Quarum sacra fero ingenti perculsus amore.

q BENIGNO cornu. Liberali & abundanti. Est aūt methaphora quę dicit diuitias largiri de quo Oui. li. ix. meth. quod hercules cū achelloo in thaurū verso pugnans ei alterū cornu fregit. Naiades vero illud pomis et odore floro repletū sacrarūt copię hic cornucopie dr.

Valles & vstice cubantis
n par.eos apillos intelligit
Leuia psonuere saxa
o defendens
Dij me tuentur: dijs pietas mea
p placet ei ille ager affluentia
Et musa cordi est. hic tibi copia
pfluet ita vt nihil desit q liberali
Manabit ad plenum benigno
fructuum. viuo
Ruris bonorum opulenta cornu
in isto agro cōcaua r sydera celestia
Hic in reducta valle caniculę
o extendan- — — — -cede-
s
Vitabis estus: & fide theia
t cancabis amantes . s. vitę
Dices laborantes in vno
vpor vitis formosam vel p.n. mulieris
mari. ppinquā.
Penelopen: vitreamq; circen
in isto agro v
ita temperata vt. nō nocent.
Hic innocentis pocula lesbij
sumes ꝑ a matre
Dices sub vmbra: nec semeleius
ꝑ deo belli cōmiscebit ꝫ bachus
Cum marte confundet thyoneus
ipas a b procem vel arrogantem
Prelia: nec metues proteruum
sollicita riuale meū fꝫ tibi eo inferiori
tu viribus
Suspecta cyrum: ne mali dispari
eb inuita s. cyrus .s. verbera tuleras
Incontinentis iniciat manus
vilacerat p ornatu mulichri positus
Et scindat herentem coronam
sine crimine
Crinibus: immeritamq; vestem

r CANICVLE estus. canicula dicitur minor canis. qui procion dicitur. quoniam ante maiorē canem exoritur. Caniculę exortu inquit Pli. li. ii. accendi solis vapores quis ignorat. cuius sideris effectus amplissimi in terra sentiuntur fere uent maria exoriente eo. fluctu ant in cellis vina: mouētur stagna Canes etiam in rabiem agitantur

s FIDE theia, i. carmine lyrico anacreontis. Nam Anacreon lyri eus poeta is fuit patria theius. Theos autē ionium ciuitas est in peninsula sita Auctor est Stra. li. xiiii.

t DICES laborantes in vno. i. vlixe Nā ab vxore penelopen desideratos annos. xx. et a Circe adamatus.

v POCVLA lesbii. Strabo etiā li. xiiii. docet Lesbum vina optima ferre. ponit autē species pro genere.

x NEC semeleius. Patronymicū est Thyone autem mater semeles. bachus autē Iouis semeleq; filius de quo Oui. li. iij. meth.

y CVM marte. q.d. e nostris poculis nulla orientur prelia quod centhauris accidit vt patet in sequēti oda.

z THIONEVS id bachi nomē est. Ex quo thyas & thyades vt a bacho bachides deduci asserit Seruius. Vir. in. iii. anei. Thias vbi audito stimulāt trieterica bacho. Nā sacrificula est bachi.

a NEC metues. Ordo est. Nec metuas proteruum Cyrum suspecta sollicita: non tuta.

b PEOTERVVM. i. procacem in quo insit impudens & arrogās audacia. dicitur enim proteruus a proterendo qui omnia sub pedibus esse velit. & nullus sit pudor in petendo & audendo.

Argumentum. XVIII. odes

h Ortatur varū vt vitē priusq; arborē serat. & id q̄m sobrii anxietates & sollicitudines patiunt. que nisi vino tolli nō possunt. Monet autem modeste bibendum exemplo centaurorum. ii. enim nimio potu certarunt cū laphytibus. Enarrat ide ebrietatis vitia. per eam namq; illicita venus admittit. plus ꝙ quisq; sese extollit. secretaq; etiam reuelantur. h. d.

Ode. XVIII. Ad Varum Quintilim laudat vinum moderate sumptum

a NVLLAM va. Vinū laudat suadens Varro vt in rigione tiburtina vitē priusquā arborē
b ET menia catylli. supra)ferat. ostēsum est catyllū & coracē fratres esse tyburti, cuius nomine tybur condiderunt.

c SICCIS .i. sobriis & ieiunis nec vino madidis. sicut ebrii sūt Est aūt ratio curvitē priusquā arborē serere debet qm̄. s. sobrii curis afficiunt. que solo vino tolli possunt. hinc ait superius. & vino pellite curas.

d MORDACES sollicitu. eo quod mētē mordeāt & cruciēt.

e QVIS post vina. perfecta argumentatio. posuit enī ꝓpositionē que fuit quod vites sereret. deinde attulit rationē siccis oia & reliqua nūc adiungit cōfirmationē rationis deinde exēplis rem adornabit atq; āplificabit. quis post vina. ostendit aūt que dura grauia aspera & misera fūt sine vino. post vini pocula apparesa cillima. bachus n leticię dator est

f DECENS ven⁹. Optime potuit cōueniētē comitē bachi vere vt in poculis modū adhibendū precipit. sic et ꝓvenere ꝓpterea q; decēs dixit. i. q̄ obseruēt q̄dā cōdecētia et decoꝝ. vel dixit decens q̄a in cōuiuio regnē venustas q̄dā remota ab oī tristiori gravitate. Exornatio est hec q̄ in oratoria argumētatiōe q̄rta est ꝓposuerat. n. sumēdū vinū sed modeste deide attulerat rationē qd siccis oia essēt dura. deide cōfirmationē rōis. qd neq; militia neq; paupartas vino exhileratis gravis est nūc p exēpla inducit exornationē rōnis demōstrās nisi modus obseruet q̄t sequanē incōmoda. ordo aūt est rixa cētaurea. i. a centauris mota cū laphitis sup mero monet nos, ne qs trāsiliat munera modici liberi.

g TRANSILIat plus est q̄ trāseat. trāsit. n. etiā lēto passu. trāsilit aūt saltu. nā ex trās & salio.

plantaueris

a
n VIlā vare sacra vite prius seueris arborē

temperatū a calore & frigore
.i. fundum b
Circa mite solum tiburis: & menia catylli

sobrijs
c
Siccis omnia nam dura deus ꝓposuit, neq;

quam potando .i. cure
d
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.

q. d. nullus pauperratē accusat
e
Quis p⁹ via grauē militiā aut paupiē crepat

caner e
f. apperat quam istes curas f

Quis te non potius bache p̄ tecq; decēs ven⁹

rpati g
Ac ne quis modici transiliat munera liberi

istis populis de vino
h i
Cētaura monet cum laphitis rixa sup mero

l tracibus l bachus
Debellata monet sithonijs nō leuis euchius

m iustum iniustum nulla differentia
Cū fas atq; nefas exiguo fine libidinū

distinguūt f. in luxuriam pulcher n bache
Discernūt auidi: nō ego te candide bassareu

nolentem irritabo o circundata
Inuitum quatiam. nec varijs obsita frondib⁹

.i. non proferam in publicū phrigio
.i. acre p coerce
Sub diuo rapiam. sęua tene cum berecynthio

rympana .i. quam ebrietatem ebrij.
inꝑsiderata cupiditas
Cornu tympana. q̄ subsequit cec⁹ amor sui

q ex sine prudentia caput
Et tollens vacuū plus nimio gloria verticem

secreti
r t s
Arcanię fides prodiga per lucidior vitro.

h CENTAVREA ab eo q̄d est cētaur⁹. fuerūt aūt cētauri ismonis ex nube filii. Et fuerūt cētauri ppli thessalie sec⁹ mōtē pelīū hitātes q̄ media pteviri. et media eq dicti sūt. hos a laphitis originē traxisse dicūt poete q i nuptiis pirithoi vino calētes spōsā hippodamē auferre tētarūt. sz a laphitis oppssi sūt. vt late oñdit met. li. xii
i LAPHITIS. laphiti ppli thessalie sūt, in pindo et otry mōtib⁹ habuere sedes vt Pli. li. iiii. oñdit.

k SITHONIIS .i. thracibus. nā thracia prius Sythō dicta fuit. vt Gellius li. xiii. docet.
l EVCHIVS. Bachi nomē a ioui illi datū. cū dii bellū cū gigātibus gererēt primus in leonē cōuersus optimā operā nauasset.
m CVM fas atq; ne. Sensus est cū in luxuriā pni ꝓpter ebrietatē vix decoꝝ ab idecoro discernant. Sic iuuen. Quid eni venus ebria curat. Inguinis & capitis que sint ad discrimina nescit.
n BASSEREV. vocatiuus remot⁹ a noīatiuo vt theseus o theseu. sic panthe⁹ pāthu vt vir. q̄ res sūma loco pātheu. dē aūt bassareus spē quadā talaris vestis qua bache in sacris illius vtebant. Ex q̄ & ipsi bassarides appellabant Persius. Et raptū vitulo caput ab latura superbo. Bassaris et lyncē metuas flexura corymbis volūt q; vestē ipam a pte lydie bassara nominata sic dicit.

o VARIIS frondibus quos thyrsos vocabant. nam hastas muolutas panpinis tenebant in his sacris. Est igitur sententia. nō archana nature vel que celanda sunt in publicum proferam & allegorice dicit non semper secreta vinum prodere.

p SEVA tene cumbere Sicut in berecinthio reprimitur ebrietas per mysteria matris deum ergo posuit in hoc loco tympana & cornu pro ebrietate.
q ET tollens vacuū. Nā ebriorū est vt multa de se stultissime timul & arrogantissime iactant & superbe efferantur.
r ARCANIQVE fides. Metaphora ab eo qui vltra modū erogat pecunias neq; videt. aut cui aut quantum det.
s PERLVCIDIOR vitro. Nam vt in vitro apparent omnia que intra se continet. sic in homine furiali apparēt omnia que sibi credita sunt.

Argumentum odes. XIX

p Oeta scribit a venere: bacho: & otio iterū se cogi formosam glyceram adamare quapropter scytharū parthorūue prelia eum scribere venus non patitur: nec etiā illa que ad voluptatem amoremue non pertineant. ait tandem peractis sacris Glyceram sibi leuiorem fore. Hoc dicit.

Ode. XIX. de Glicera.

a MATER seua. Amatorie scripta ode. sed tñ occultius demōstrat nr̄a nos culpa icidere in amores. dicit seua mater. vt Vir. Seuus amor docuit natorū sanguie matrē commaculare manus.

b CVPIdinū. Tres cupidies O. fuisse docet in li. de na. de. Cupido eni primus vt inqt mercurio & diana prima nat⁹ est. Secūdus mercurio et venere secunda. Tertius quidē est Anteros marte et venere tertia. oui. etiā inquit lib. iiii. fasto. Alma faue dixi geminor̄ mater amor̄ dicunt aūt iocū & cupidinē veneris filios hinc matrē geminor̄ amorū dici. Vñ supra ait ode. ii. Siue tu mauis Erycina ridēs. quā volat circū ioc⁹ et cupido. alter āt allicit alter cōiū

c ET lasciua. Ocū semp re (git. soluit in lasciuiā qua ꝓpter et therētianus demas filiū reprehēdēs ex nimio ocio sibi ꝓuenire amorē affirmat. in alio loco deteriores hoies li

d FINITIS amori (cētia scribit bus. Nā sepe amor extinct⁹. in vita ociosa et voluptasa reuiuiscit.

e VRIT me. est eni amoris vrere Virgi. Carpit enim vires paulatim vritq; videndo fœmina.

f PARIO marmare. paros vna de cycladib⁹ in qua effodiebaē cādi dissimū marmor Vir. Puriusue lapis circumdatus auro.

g GRATA, peruitas. grata que dā obstinatio et insolētia. Nā cario ra viris sūt que ipsi nō sine quadā difficultate assequunē modo termi nū nō excedat. hic Martialis. nolo nimis facilem difficilem nimis.

venus
a crudelis b
m Ater seua cupidinum
mater bachi bach⁹
Thebaneq; iubz me semele puer
hoc est otium
c Et lasciua licentia
d ꝓtinens
Finitis animum reddere amoribus
inedit p.n. amate puelle
e splendor
Vrit me glicere nitor
lucentis f
Splendentis pario marmore purius
amantibus lucratio
g
Vrit grata proteruitas.
facies ad libidinē ꝓtinus
h vt aspiciatur
Et vultus nimium lubricus aspici
oīb⁹ viri b⁹ imperu venies
In me tota ruens venus
k insulā ralē. l m
Cyprum deseruit: nec patitur scythas
n q; inter fugendū in hostē spicula conterquet.
Et versis animosum equis
defendere f. patitur ad venerem
o
Parthum dicere. nec que nihil attinent
p q r. arum ex cespite
Hic viuum mihi cespitem. hic
herbas sacras ferut
Verbenas pueri ponite: turaq;
duor̄ annor̄ thurarece. vini
Bimi cum patera meri:
sacro sacrificio glicera mitior
Mactata (veniet lenior) hostia.

h LVBRICVS aspici. methaphorice. nā quēadmodū loca sūt ita lubrica vt cōtineri nequeam⁹ quin labamur & ruam⁹. ira quidē vultus ita placēt. vt nō possum⁹ contineri quin illos aspiciamus. hosq; lubri

i IN me ruēs. Magnā est vehemētia veneris in me. et totas effundi vires nō eni venit in qua re ratio quedā et modestia esse possit. sed ruit. i. impetu & nō cōsilio fert. et ruit tota. i. oībus viribus.

k Cyprū. q. d. Ita in cōuersa est vt nihil aliud curet imo loca etiā gratissima vt me petat deserat.

l NEC. hic oñdit sei deditis veneris occupatū se scribere bella nō posse

m SCyTAS. ppli sūt septētriona les. isti olim seipsos scolotos appellabant. vt inquit Herodotus.

n VERSIS. infugā retortis quare fortiores dicuntur parthi. vt & missā parthi poscū i tergū sagittā.

o NEC. Nec patit ven⁹ dicere ea q; nihil ad amorē ptinēt. Exprimit ergo poeta id de se. qd de didōe scribit. Vir. quā oñdit amore impeditā cetera oia reliqre. ac soli q; nec vacare. quib⁹ reb⁹ nos monet. vt tā crudelem pestem euitemus.

p HIC. Non vt epicurus qui credit deos hūana negligere. sed vt platonicus. Ip se eni ꝓ se curāt oia curare deos. sacrificiū parat. q. deū mitiget in qua re nos monet vt in difficultatibus cōsti tuti ad deū recurramus

q VIVVM cespitē. Cuius herbe vireant. et suis radicibus hereāt. est eni cespes gleba terre cum suis herbis auulsa. ex cespitibus enim sepe aras faciebant. Iuuenalis qua festus promissa deis animalia.

Argumentum.xx Odes

m Ecœnati secū cenaturo vile sabinū exhibere ꝓmittit: qd' greca testa cōdiderat: q̄ suauius esset. ipē tñ mecœnas ꝓpria domo Cecubū bibet Horatio ei nec phalernū: nec formianū inest. h. d. ꝑ. to. od.

b VILE POTabis. Ordo est O chare mecœnas eques potabis modicis cātharis vile sabinū. quod cōditum greca testa ego ipse leui. vile aūt dixit quia nouū. aut certe abū dans. minoris precii. Virg. Si vero viti āq; seres vilēq; falcelli. & vilib⁹ aut onerat pomis. aut vile vinū qa ipse vile sit q̄ meliora potare cōsue

c SABINVM. demōstrat ꝙ uerat. se in vino exquirēdo nō esse solici tū. cū sit cōtentus eo quod in suis sabinis nascat. & simul se ostēdit gratum cū et agri meminit ab illo dono accepti et fructibus illius ac

d GRECA testa. ait vt in qscere telligamus e grecia illā venisse cū aliquo optimo vino. dixit aūt testa quia nō nisi fictilia erāt vinaria vasa apud priscos. Cōditerat ergo vinū in greca testa & nūc premebat e testa in cantharis modicis vt esset quod mecœnas biberet.

e LEVI. Preteritū a lino Leui igitur. i. picaui inunxi. Nāvt pli. docet li. xiiii. In italia pice ac resina. cōdiebantur musta.

f DATVS in theatro. Ostendit quo tempore vinū illud condiderit. per quod vetus innuit esse.

g CHARE mecœ. eques. Cōstat mecœnatē in equestri dignitate sua voluntate permansisse. dū ei facultas cōsulatus pateret.

h PATERNI fluminis. ideo paterni. quia de tuscia fuit mecœnas vnde oritur tyberis vt Virgilius. Quętuscum tyberim & romana palatia seruas.

i VATICANI montis. Vaticanus collis inquit festus appellatus est. quod eo potu⁹ sit poro. vatū respōso expulsis heruicis is deniq; collis nō longe erat a theatro pompei (vt porphirio asserit) quē resonuisse simul cū ripis plausu populi dicit.

k CECVBVM. Vinum campanię regionis. Verum Cecubum & fundanum sicuti phalernū & albanum inter nobilia nominabatur. Auctor est Strabo. li. v.

l PRELO. Prelum lignorum instrumentum quo vuę premuntur. Virgil. Colaq; prelorum fumosis ertipe tectis.

m CALeno. Strabo. li. v. docet Calenum in campania vrbem in primis eximiam adiunctam Casilino fuisse inde aūt optima vina romam aduehebanē. sunt qui a calibus Calenum dictū putent de quibus Virgil. li. vii. ait Equora qui q; Calibes liquunt.

n PHALERNE vites. Secunda vini nobilitas phalerno agro erat. qui ager a ponte cāpano leua petē tibus vrbanam colomā Sillanam nuper Capuę cōtributā incipit auctor Plinius li. xiiii.

o TEMPERENT. vel q aquā miscent vel quia coquendo et alia quedā faciendo reducunt vina ad suam perfectionē. Temperare enī est recte administrare. ita quod nec desit quicquā. nec excessus fiat.

p FORMIANI colles. Et in his nō parua auctoritas vino fuit. Sūt autē formie nō procul fundis creditūq; est ipsas olim fuisse lestrigonum sedes qui carnibus humanis vescebantur

xx. ode ad mecenatē

q; nouū .i. parum vinū

b

Ile potabis modicis sabinum

poculis scz vinū sabinū

b

Cantharis greca qd' ego ipē testa

.Lepositum reseui

c f

Conditum leui. datus in theatro

eo tempore q̄ laudabant a po. ro

Quum tibi plausus

quia acceptus eo.

g b

Chare męcenas eqtes: vt paterni

rybris

Fluminis ripe simul & iocosa

p echo scz

i

Redderet laudes tibi vaticani

Montis imago

vinū campanie pressam tilia ciuitate

k l m

Cęcubum: & prelo domitam caleno

tū in tomo .i. vinū

ma facto

n

Tu bibes vuam. mea nec phalerne

o p

Temperent vites nec formiani

Pocula tolles.

Argumentum xxi. odes.

h Ac oda hortatur poeta vt ludis Appollinaribus virgines dyanam: Appollinem pueri. latonāq; laudibus efferant. Appollo enim eorum precibus motus & bellū & famem & peſtem hoſteſq; etiam a populo pellet. H.d. per totam odam. Bello punico ſecundo vt Macrobius. li. i. ſat. oſtendit ex libris Sibillinis Appollini ludi primum inſtituti fuere. Fertur autem in carminibus Marcij vatis inuētum eſſe ita ſcriptum: hoſtem romani ſi ex agro pellere vultis. Vomicaq; que gentiū venit longe Appollini cenſeo vouendos ludos qui quotannis comuniter Appollini fiant his ludis faciendis preſit is pretor: qui ius populo plebiq; dabit ſummū Decem viri græco ritu hoſtijs ſacra faciant. Hoc ſi recte facietis gaudebitis ſemper fietq; res publica melior. Nam is diuus extinguet perduellos veſtros. Itaq; decem viris pręceptum eſt vt greco ritu hijſce hoſtijs ſacrum facerent Appollini: boue aurato & capris duab⁹ albis auratis. Latone boue feia aurata ludos ī circo pp̄l's coronat⁹ ſpectare iuſſus. hec ex. M.

xxi ode ad appollinē ⁊ dyanā laus pueroꝝ ⁊ virginū

a DIANAM. Cur prius nominat dianam, cum dignitate prior ſit phœbus an quia ipſa prior nata eſt. & ſtatim vt eſt orta matri phœbū perturienti obſtitricis officium exhibuit. dicitur aūt in celo luna. in terris diana & apud inferos hecate.

b CYNTHIVM. a cyntho mōte dei in quo natus eſt Vir. Cūi canerem reges & prelia cynthius aurem vellit.

c LATONAMQVE. hec filia Cęi titani. dicēte Niobe apud Ouidiū li. vi. Neſcio quā audeis, natā titanida cęo Latonā preferre mihi Fuit q; mater Appollinis et dianę que ab illa latonia dicit̄. Vir. Aſtrorū decus et nemor⁹ latonia cuſtos.

d VOS letam. Ordo eſt vos virgines tollite laudibus nemorū comā lętā fluuiis & comā quecūq; prominet aut gelido algido aut nigris ſiluis erymanthy. aut ſiluis viridis gragi. Et vos matres tollite tē pe appollinis totidē laudibus et de lon natalē appollinis & humerū inſignem fraterna lyra.

e ALGIDO. Algidū oppidum erat poſt montes tuſculanos ad q̄s deſcendebat via latina Auctor eſt Strabo li. v. Nūc vrbis veſtigia extant: eſtq; locus latrociniis maxime infeſtatus.

f ERYMANTHI. Erymāthus in archaſtia mōs eſt in quo hercules aprū domuit viuumq; ad ariſteum detulit Vir. Aut erymanthi placarit nemora & lernam tremefecerit arcu.

g GRAGI. in Strabonis li. xiiii. ſemp eſt Cragus. ait enim de lycia ſcribens deinceps eſt Antigragus mons erectus in q̄ eſt Cārmiledus locus in coualle iacēs. poſt hūc eſt Cagrus qui vrbem habet eiuſdem

h NATALEMQVE deſnois. lon. hec inſula in mari ęgeo ſita eſt vrbem habet in plano poſitam & appollinis tēplū atq; latone q̄ ibi dianā ſimul et appollinē pepit Auctor eſt Strabo. li. x. idē etiā li. xiiii. latonę partu optime meminit.

---

inuencule
a laudare
d Iatnam tenere dicite virgines
cinirum appollinē
b
Intonſum pueri dicite cynthium
appollinis matrē maximo
c .i. ?
Latonamq; ſupremo
valde
Dilectam penitus Ioui
virgines ſ. victre frondeo
b fertilem
Vos lætam fluuijs & nemorum comā
frigido e
Quecunq; aut gelido prominet algido
denſio f
Nigris aut erymanthi
g
Siluis aut viridis gragi
loco amenissima
Vos tempe totidem tollite laudibus
in q̄ natus eſt pueri
h
Natalemq; mares delon Appollinis

i FRTERNAQVE humerum lyra. Et hic & in priori versu insignemq; pharetra accipe per figurā vt sit appollinem insignem humerum habentem vt lęta comam dicitur a Vir. & multa similia. fraternaq; lyra quia Mercurius lyram inuenit qui frater appollinis.

k HIC bellum. Ordp est hic motus vestra prece a populo & principe cesare aget lachrimosum bellum & pestem cum misera fame in persas atq; britannos.

l PERSAS. Persia tota altissimis vallatur montibus a septentrione Medię heret vt docet Dionisius.

m BRITANNOS. Britannia insula inter septentrionem et occidentem Auctore Pli li. iii.

decorum de hac vi. superius

Insignemq; pharetra
i quia a mercurio inuentae appollini dono
Fraternaq; humerum lyra
appollo lucruosam
k
Hic bellum lachrimosum
crudelem
Hic miseram famem
ab augusto octauiano
a
Pestemq; a populo & principe cæsare
p parthis posuit
l m
Persas atq; brittannos
puerō uuerte
virginū
Vestra motus aget prece.

Argumentum odes. XXII.

f VSco amico scribit. Optimo viro nec iaculis: ne sagittis opus esse: quāuis loca periculosa adeat: qd quidem exemplo sui ostendit. Dū. n. suā lalagen cantādo apud suū agellū sabina i silua vagaretur ingens lupus eum inermem fugit. Cōdudit itaq; se vbiq; lalagen amaturum: vel in frigidissima scythia. vel in feruenti aphrica. Hoc dicit

Ode. XXII. Ad fuscum Aristium Laus innocentie

a INTEGER vitę. Porta ostendit innocentiam semper & vbiq; tutā esse cuius rei testimoniū ipse accepit & c. vt in argumēto patet.

b MAVRIS. Pro mauritanis. Maurus ēni gentile est. Mauritanq; autē possessiuū vt gallicus. Ergo dicimus virum maurum. & bellum mauritanum.

c PHARETRA theca est in qua sagittas ferūt. qui arcū vtuntur & est grecum nomen.

d SYRTES. Syrtes sunt loca quedam periculosa maris circa fines aphricę versus egyptū. Et tēte Plinio li. vi. natu. hist. inequalitas magna maris & terrę. & in vno quidem loco profundissima fit aqua In alio vero vadosa. nec in eodem permanet. Suntq; loco hec duo in aphrica & maiores faciūt syrtes et minores dicente Ouidio li. ii. de sine titulo. Qua lateāt syrtes magna minorq; situ.

e CAVCASVM. is scithię mōs est. dictus. q. Graucasus hoc est nive candidus vt plinius li. vi. Herodotus autem etiā li. vi. scribit Caucasum omnium montium altissimum esse.

innocens sine alią scelere
a
i Nteger vite. sceleriscq; purus
ralis b q̄bus mauri vtūtur
Non eget mauris iaculis. nec arcu
.i. veneno imbuto.
plena
Nec venenatis grauida sagittis
p. n. ad quē scribit
o c
Fusce pharetra.
d fluctibus estuantes.
Siue per syrtes iter estuosas
in habitabilem. propter nives
Siue facturus per in hospitalitem
e
Caucasum, vel que loca fabulosus

placide rangit.
f g
Lambit hydaſpes

f LAMBIT. Tranſlatiue dictū a lingua p qđ ſignat hidaſpen leui ter ſuas ripas tangere.

g HIDASP. ānis indię fabulosus aūt dictus quia india plurima genera miraculorum & digna fabu

b horarium. i
Namq; me ſilua lupus in ſabina
p.n. amice ſue
Dum meam canto lalagen: & vltra
fundi met vacuus
Terminum curis vagor expeditis
ſine armis
Fugit inermem

h NAMQVE me. Hic ſis ferat pbat innocentē vbiq; tutum dicit: n. dū ſuā lalagē cantādo apud ſuū agellū ſabina in ſilua vagarē ingens lupus eum inermē fugerit.

p lupo poſuit h
Quale portentum neq; militaris
ab eſculo arbore
l
Daunias latis alit eſculetis
m p.n. terra
Nec iube tellus generat leonum
ſint culoſa
Arida nutrix

i LVPVS. Luporum oculi terſi ſunt & pſpicui vt in tenebris quicquid vel minime lucis eſt ita colligant vt fulgeāt. Eius natura eſt vt ſi hoiem prius viderit quā ab eo videat. illū mutescere. aut ſaltē rauceſcere cogat. Vnde eſt puerbiū gręcorū quod et Therēcius vſurpauit Lupus eſt in fabula. quocies alicuius iteruētu. qm̄ ea que loquimur illū audire nolumus ſermonē finimus. quia ita ab illo viſi obmutescimus: quēadmodū obmutescūt vel rauceſcunt. viſi a lupo. propter quod Vir. Voxq; quoq; moerim iā fugit ipſa moerim lupi videri prio

k MILITARIS. Hoc eſt (res. bellicoſa habet. n. viros fortes.

l DAVNIAS. apulia dicta a dauno rege ſocero diomedis. aut a regione in qua regnauit vnde eſt & dauni miſerere ſenectę.

o fuſce frigidis.
tn n
Pone me pigris vbi nulla campis
o pflarur
Arbor eſtiua recreatur aura
quam parrem
Quod latus mundi nebulę: maluſq;
aer p
Iupiter vrget.

m NEC iubę tellus. vt ſupra à rege ſignificat prouinciam Nam iuba rex mauroū fuit. quę regio & ſicca eſt & leonibus abundans Vir. in eius execrationem laudans italiam At rabide tygres & ſeua leonum semina &c.

n PIGRIS campis. In partibus ſeptēntionalibus vbi gelu omnia concreta ſunt. vbi aquę glacie pigreſcunt. vel dixit pigris. i. frigidis ab effectu.

o ESTIVA aura. q.d. vbi nulla arbore recreatur eſtiua aura. non enim illic ſunt aurę ſuaues.

p VRGET. i. comprimit. Nam frigore omnia contrahuntur. vt calore relaxantur.

q NIMIVM propinqui. Non quod propinquior terrę ſit ſol in vna quam in alia parte orbis. ſed quia illic directis radiis maiores affert calores quā vbi ſerit obliquis

r DOMIBVS negata. quia vltime partes aphrice inhabitabiles ſūt propter nimios calores.

ſę me i. ſub zodiaco q torrida zona
q. ꝺdem eſt. in habitabilis eſt
q
Pone ſub curru nimiū propinqui.
r habitatrēntibus
Solis in terra domibus negata:
vulcrer ramen
s
Dulce ridentem lalagen amabo
p vulcrer
Dulce loquentē.

f DVLCE ridentem. Sententia eſt quod nullis contrariis poterit prohiberi quin amet lalagen. Eſt autem ſimile illi Vigiliano. Non illum noſtri poſſunt mutare labores. Non ſi frigoribus mediis hebrumq; bibamus &c.

Argumentum. xxiii. odes.

c Loen puellam alloquitur. Ea enim Horatij tactum tremibunda vitabat matrem requirens: vti hinuleus tigridis: aut leonis morſum metuens fugit ad matrem. Cunq; eam non perſequa tur. vt tigris vel leo hinuleū deſinat: tandē iā matura viro mſem ſequi: potiuſq; ipſi adhereat. Hoc dicit:

Ode. XXIII. ad cloen quam ad matrimoniū hortatur

a VITAT hinuleo. Sēsus est Cloe me vitat.et timet.vt hinnlus qui cer uæ matri aberrauit. & ad omnes motus aure. vt nemoris tremit. Or do est. Cloe vitat me similis hinu lo querēti pauidā matrem in auiis montibus non sine magno metu aurarum & silue.

b HINVLEO. Hinuleus dimi nutiuum est ab hinulo bene conue niens puellæ timorosæ. Est autem hinulus Ceruorum Capreolorū Caprearum. damarūq; filius. Pli. scribit li. viii. quod equo & asina mares genitos antiqui hinulos vo cabant. contraq; mulos quos asi ni & equa generarent. Sic etiā var to dixit:

c AVIIS. Preter vie vsum: qua fe re ambulare consueuerunt. Virgi. AVIarum resonant a vir c.

d NAm seu mobilibus. Hippo

fugit
a b horanꝰ puella
V Itat hinuleo me similis cloe
miselligauit timidam c
Querenti pauidā montibus auiis
quia timet non timenda
Matrem non sine vano
tempestatū crispitudum est.
Aurarum & silue metu
cōturbata est
d
Nam seu mobilius veris inhorruit
c f
Aduentus foliis: seu virides rubum
resonare fecerunt
Dimouere lacertę
pauet
Et corde et genibus tremit
cerre crudelis
g h
At qui non ego tigris vt aspera
aphricanus lacerare
Getulusue leo frangere persequor
o tu cloe
Tandem desine matrem
nubilo
Tempestiua sequi viro.

loge. est pro mobilia folia inhor ruerunt aduentu veris Euagatur poeta vt locum exornet: Ordo est. Nam siue aduentu veris inhorruit mobilibus foliis.

e VIRIDES lacerte. Sic Virgil. Nunc etiam virides occultant ipſi nera lacertas.

f FVBVS species mori agrestis sic denicq; a rusticis hodie in italia appellantur.

g ATQVI non. Sensus est. Non ita cloe tu timere hoc debes vt hinu leus. quia ille periculum vite a ty gride vel a leone non ea mente pro sequor vt assumam sed amplectar quare non tu vt ille matrem sequi debes. cum tu sis id ætatis vt virum ferre possis.

h TIGRIS bestia est maculosa velocitatis tremende vt Pli. scribit

Argumentum odes. XXIIII.

h Ac ode poeta affatur Melpomenen p̄cipere & docere velit: quis pudor aut modus & finis sit de siderio chari amici. Respondet musa obijt ergo Quintilius honestus fidus & verus: nulli autem flebilior quam Virgilio. qui plus frustra deos poscit: sed si blandius orpheo cithara personaret non ta men vita mortuo rediret. Concludit inde quicquid durum non licet emendare leuius fieri patientia. Is igitur modus a musa precipitur & docetur in virgilij solamen. Hoc dicit.

Ode. XXIIII. ad Virgilium de morte Quintilij

a QVIS desiderio. Ordo est. o melpomene cui pater cum cithara dedit liquidam vocem. precipe lugubres cantus.

b DESIDERIO. est enim desiderium nimia cupiditas videndi eum qui abest. Hic dicimus post pugnam desiderari milites qui in pugna perierunt.

c PVDOR. idem est quod verecundia et est species modestie: qua prohibemur ne quid preter decorum aut agatur. Vnde diffiniunt philosophi pudorem esse modestiam. que animum reprimit ne peraciter. aut inordinate aut turpiter peragat

d ERGO quintilium. Respondet musa. Ergo quia scilicet lugubres cantus requiris.

e QVINTILIVM. Eusebius scribit Quintilium cremonensem Virgilii & Horatii familiarem fuisse obiisse ante Virgilii obitum annis senis.

f INCORRVPTA fides. Fides incorrupta ante est appellata iustitie soror.

g OCCIDIT. occidisse aiunt magnos & probatos viros dicebant antiqui vt Acron docet.

h TV frustra. Ordo est. tu frustra

a b c modestia et decor

q Vis desiderio sit pudor: aut modus
hoc pro p rore voce flebilis
Tam chari capitis: precipe lugubres
p.n. musa vultum iupiter
Cantus melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cythara dedit
d e p.n. moro
Ergo quintilium perpetuus sopor
remec quintio que est
Vrget: cui pudor & iusticie soror
f infucata
Incorrupta fides: nudaque veritas
q.d. nunq̃ similem
Quando vllum inueniet parem
viro volendo ē g mortuus est
Multis ille bonis flebilis occidit
sed magis volendus
Nulli flebilior quam tibi Virgili.
h irrationabiliter vt scz reposcere debeas
eo i
Tu frustra pius (heu non ita creditum)
vt reddatur
Poscis quintilium deos
sed delecabilius
Quod si threicio blandius orpheo
inauditam moduleris vel cancreo eadem
h
Auditam moderere arboribus fidem
i vita
Non vane redeat sanguis imagini:
imaginem de qua superius ode. g.
Quam virga semel horrida
facilis sed implacabilis aperire.
Non leuis precibus fata reludere
congrega uerit p.n. p vnabis poeta
ce
Nigro compulerit mercurius gregi
m leuigatur
Durum sed (leuius fit patientia)
illectum
Quicquid corrigere est nefas.

pius poscis deos.

i CRIDITVM. scilicet tibi abiit. Dis diis. dii enim non perpetuo liberos aut amicos donant aut creditt Hinc Seneca in epistola. xc. scribit. liberos coniuge atq; patrimoniū ita nos habere debere tanq; nō vtiq; semper habituri. & tanq; nō futuri miseriores si habere desierim?

k AVDITVM arboribus. Nā citheram orphei sequebant arbores. Vnde & in superioribus Blandū & auritas fidibus canoris ducere quercus blandius orpheo vide ad plenū superius ode xii.

l VANE imagini. i. anime incorporee ergo vane dixit. quia sit incorporea Sic Virg. Percy domos ditis vacuas & inania regna. appellat enim vacuas. quia anime locum non occupant.

m DVRVM. Sensus est. Durū est tanti amici mortis dolorē ferre, Sed leuius fit patientia quod corrigi nō potest. vt quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo est. Nam que vitari nequeunt minus nocēt si eā aio fert optime ergo & Therentius. vt quimus aiunt quādo vt volumus non licet.

Argumentum odes. xxv.

i N lydiam meretricem rapacem ſcribitur: que quondā a iuuenibus adibatur frequentius. Nūc autem rarius quia vetula Vtq; ipa forme faſtu mechus olim ſpreuerat: ita facta anus viciſſim deſpicietur: flebitq; etiam quotiens libidinoſo amore torquebitur: non ſine queſtu: quod iuuenes gaudeant puellis magis. ſpernantq; vetulam. Hoc dicit.

Ode. xxv. Ad lydiam de ſuperbia ipſius

a PARCIVS iuc. Amariſſima inſultatio & felle plena. Fuerat enī hec dum flore ętatis & forma inſignis. & ſuperbiſſima in amatores nam eſt apud Ouidiū factus ineſt pulchris. ſequiſq; ſuperbia formā nūc vero iminēte grauiori ętate in qua pulchritudo corporea deflore ſcit. nā eſt apud Saluſtiū. Forme dignitas aut ętate aut morbo deflo reſcit. Iam vilescere apud omnes ce perat. nec iā amplius illā vrgebant amantes. hoc igit nūc amariſſime illi exprobat poēta. Senſus autē eſt Iuuenes qui olim frequentius tuas feneſtras lapidibus inceſſebant vt excitata ſomno ianuas aperires. iā te negligere incipiūt & idcirco hoc rarius faciunt.

b SOMNOS adimūt. Nā qui nocte tota te excitabāt vt admitterē tur. nunc nō excitāt. Eſt aūt hoc inti tiū ex deriſione acerbiſſimū et pro latū pene cū ironia dū videt illi cōgratulari. quod ſibi tandē quieſcere liceat exprobat q̄d iā deſerta ſit.

c IANVA. primus ingreſſus ad interiora domus ſic dicta a Iano deo cui antiqui oia rerū initia cōſecrarūt. Nam fores dicuntur que foras aperiuntur.

d LIMEN. dicit quod ex trāſuer ſo in ianua ſit nā limū trāſuerſū dicimus. Hinc Teren. limis oculis.

e CARDINES. Cardo dicit q̄ quē foras libramentū habent ad ſe commouendas. vt ſit cardo q. cor ipſarū nā vt animāia motū a cor de ſuſcipiunt ita fores a cardine.

f INVICEM mechos. Ordo eſt Ieuis an⁹ flebis arrogātes mechos inuicē in angiportu magis ſub iter lunia thracio vento bachante.

g ANGIPORTV. Angiportū vicū flexuoſū ab anguis flexibus appellatur. Varro dicit angiportū qua nihil agi poſſit.

h INTERLVNIA. metri cauſa diuiſit dictionē. Eſt aūt interluniū ſpatiū temporis in quo nec amplius luna noua appet. neq; adhuc noua videt. quia radiis ſolaribus operta ſit.

i QVE ſolet. Maximū argumētū. Nam non ſolū erit libidinoſus amor tuus. ſed etiā talis libido qualis erit iuuenca. Virg. li. iii. g. ait ſcilicet aūoēs furor eſt inſignis equor. Et mentē venus ipſa dedit. Poſtea inquit illas ducit amor trās garga ra. transq; ſonantē Aſcaniū. ſuperant montes & flumina trapant. Plinius li. viii. ſcribit. q̄ equarū libido extinguitur iuba tonſa.

furorem inducer corruptum amoris sedes l:
Seuiet circa iecur vlcerosum
querela
Non sine questu
iuuenus
Leta quod pubes hedera virenti
.i. nouella.
Gaudeat pulla magis atq; myrto:
hoc est veruas .i. frndo vt hiemis tempore;
Aridas frondes hiemys sodali
reputare hebr⁹ tra cie fluui⁹
Dedicet hebro.

k VLCEROSVM. Ac si dixisset flagrantissimū. nam vlcera in eo ex calore nascuntur. vel vt trito prouerbio dicunt ostendit ex amore iecoriam marcescere.

l LETA quod. p allegoriā hoc signat iuniores mulierculas iuuenculas querere pullum autem myrtum subcrescentem ac per hoc nouellum intelligendum.

m ARIDAS frōdes: cōueniēs superiori allegorię pro vetulis mulieribus posuit.

Argumentum odes. XXVI.

Ostendit amicum musis hoc est doctum virum & perfectum vacare tristitia solitudine & metu. Hinc ipse ventis permittit auferre a se talia: quo vacet leticię & voluptati. Itaq; musam orat lamię suo flores nectat & coronam. sui namq; honores absq; ea nil prosunt. Hoc dicit.

Ode. XXVI. Ad musas deaelio lamio

a MVSIS amicus. Ordo est ego musis tradam proteruis vētis portare in mare creticū tristiciam et metus securus quis rex gelidę oręs sub arcto metuatur.

b IN mare creticū. Quod creta ysula termiat ab occasu mari adriatico. a Septentrione pelago cretensi a meridie punico. Ab oriente carpathio. Auctor est ptolome⁹ li. iii.

c SVB arcto. i. sub vrsa. id enim grece significat arctos: est enim illa in celo imago que arcturus & vrsa appellatur.

ego q̄ fūr due maxime perturbō
a
m Vsis amicus tristitiam & metus
ois p terrentibus
b species p gñe
Tradam proteruis i mare creticū
vt portent p quibus
c
Portare ventis: quis sub arcto
frigide regionis
Rex gelide metuatur ore:
d terreā singulariter
Qnid tyridaten terreat vnice
sen̄dotus a cura purus.
Securus. o que fontibus integris
pulchros con
Gaudes apricas necte flores
e cen actio
Necte meo lamię coronam

d TyRIDATEM. armenię regem aut persię.

e NECTE. m. l. c. i. ponte coronā quā nectendo flores feceris. fingūt enim poetę poetas a musis corona donari aut alio munere. Sic Virg. Vtinus hec illi diuino carmine pastor floribus at apio crines ornatus amaro. Dixerit hos tibi dant calamas en accipe musę.

f PIPLEA. Scribit enim Festus quod pipleides muse a pipleo fonte macedonie dicte sunt. propter liquoris eius vnicam subtilitatem.

g NIL sine te. Sententia platonica. Ille enim de furorib⁹ diuinis loquens: censet inanem euasurū poetam & sua poesim qui sine musarum instinctu poetas ad fores accedit. quoniam furor poeticus a musis sit. ergo quicquid honoris tentaret interre lamie poeta sine musarum fauore oē illud euanesceret.

h HVNC lesbio. Ordo est decet te tuasq; sorores hunc sacrare nouis fidibus.

i SACRARE. quia poetę musarū sacerdotes sunt. Vir. Me vero primū dulces ante omnia muse. Quarū sacra fero ingēti perculsus amore

Argumentum. XXVII. odes

Odales hortat ne vino rixent: vt thraces agunt: verū benigne & hilare cōuiuia celebrent. Ondit postea poeta meretricio amore illigatum maxime laborare vixq; dissolui posse re vlla. Hoc dicit

Ode. XXVII. Ad sodales devini modestia

a NATIS. Huius ode Sensus sūptus est ab Anacreonte in li. iii. Ordo est pugnare sciphis natis in vsū leticie est thracum.

c TNRACVM. Thraces enī nimio vino truces fiunt deiis etiam Ode xviii. lacus dictum est.

d LVCERNIS. quibus in cōuiuiis vtebantur. Vir. li. i. de didonis conuiuio. dependent lichni laquearibus aureis incensi. & noctem flammis funalia vincunt.

e ACyNACIS. Hoc vocabulū persicum est. & gladium apud illos significat.

f IMMANE quatum. Admirādo dicit. i. valde discrepat. hoc est non cōuenit. nec est aptus leticie vini barbarus animus.

n Atis in vsum leticię scyphis
(hoim efferatorū) (seuum) (c remouete)
Pugnare thracū est tollite barbarū
(consuetudinē q̄ vero, unde vrendum est)
Morem: vereundumq; bachum
(sanguinem, puocantibus) (a)
Sanguineis prohibete rixis
(a cōuiuio) (q̄ in cōuiuio ponebantur) (d) (e)
Vino & lucernis medijs acynacis
(crudeliter) (differe)
f
Immane quantum discrepat. impium
(mitigare)
Lenite clamorem sodales
(ne insurgite) (de) (g)
Et cubito remanete presso'
(o socij) (veusti) (h) (i)
Vultis seueri me quoq; sumere
(vini) (f. nobis) (t) (sic fera a loco)
Partem falerni. dicat opuntie

g PRESSO. i. demisso in mensa. non eleuato ad pugnam.

h VVLTIS. Vel interrogantis est. vel subintelligenda si. vt sit sensus si vultis me quoq; sumere partem seueri falerni.

i DICAT opuntię. Ex suis verbis ostendit cōuiuiū oportere esse hilare. & festiuo aspernatum seruo monet. sed cui etiā non nihil affluit vtilitatis ad vitā & mores emendandos. nam ipse iocunde interrogat de amore. & non sine commiseratione amantē. ab auara meretrice abducere tentat. Intereret autē conuiuio frater Megellinę que pulchritudine nota erat. vnde fratrem ab illa denominat.

k BEAVS. nec sine rõe dixit Btūs. Nã btōs se putãt amantes cū perditissime amãt si re amata frui possunt. Ergo amatorie de amore locut⁹ est poeta. & ex amãtiū more nã & btōs seipsos nūcupãt & tū se perire conqueruntur.

l CESSAT. Recusat ille dicere ad ducẽ⁹ pudore nō quod amaret sed quod indignã amari amaret. nãvt est apud ouidiū Turpis adulterio pei⁹ adulter erit at horati⁹ cū cōtra putaret. spabat nō mediocrẽ se voluptatẽ capturū. Si suū ille foelicem amorẽ sibi narraret. Itaq; dolet se illa voluptate carere. neq; adduci posse. vt bibat alia mercede.

m NON eru. Hoc dicit quia putabat illã esse modestã liberalemq; mulierem non autẽ auaram.

n DEPONE. Futilis hoc esse videt & vani suū amorẽ alii manifestare nisi fideli & taciturno. quã ppter duo verba selegit. Primū deponẽ. nã rem deponim⁹ quã ea ratione credimus vt integra eōseruet vñ est depositū. Deinde dixit tutis auribus i quibus tute & sine periculo committere possis.

o AH miser. Ilã rẽ narrauerat adolescens. perceptaq; poeta longe aliter rem se habere quam credi derat. cū illius amicã. & crudelissimam & auaritissimam intelligeret. Itaq; ex commiseratione exclamat optime autem comparat rapacissimam mulierem claribdi. nam vt hec saxa cauernosa in furente estu nauigia trahunt tractaq; lacerant. sic auara meretrix amantem allicit allectumq; voratur. cum neq; corpori illius. neq; pecunię parcat.

p CARIBDIS autem & scylla duo monstra sunt in freto siculo. de quibus Maro. Dextrū scylla latus leuū iplacata carybdis obsidet

p.n.cõtinue felix
Frater megylle: quo beatus
amore
Vulnere quã pereat sagitta.
dicere abnegat
l ego horatius
Cessat voluntas: non alia bibam
condictõne themistie iugo subiicit amica
Mercede: quę te cunq; domat venus
m turpibus
Non erubescendis adurit
amoribus libero nobili
Ignibus: ingenuoq; semper
horantis
Amore peccas. quicquid habes age
i. tic que sis amico rus
n secretis o
Depone tutis auribus: ah miser
i. quam rupacissime mererice lacerabis p
Quanta laboras charybdi
honestiore amore
Digne puer meliore flamma:
i. venefica liberare efficacissimis
q r
Que saga: quis te soluere thessalis
a herbis liberare
Magus venenis: vix poterit deus
vinctum t
Vix illigatum te triformi
v libenbit i. mererice volubi
Pegasus expediet chimera.

q SAGA. Sage inquit Nonius dicuntur femine ad libidinem virorum indagatrices. vnde sagaces canes dicuntur ferarum vel animalium quesitores. Acron dicit quod saga est incãtatrix et malefica dicta quod satis agat. Festꝰ ait. saga quoq; mulier sacrorum. & veri sapiẽs Ordo autem est. que saga thessalis poterit te soluere venenis.

r THESSALIS. Nam eã regionem venefics mulieribus abūdasse & Lucanus & multi alii poete testantur.

s MAGVS. Hoc verbum ligua persica sapientẽ significat vnde illi eos magos appellãt quos greci philosophos quos babyloni chaldeos ẽs Indi gymnosophistas. ẽs egyptii sacerdotes. Et quoniã ipsi huius artis inuentores cultoresq; habentur. precipue autẽ zoroaster. iccirco qui in arte periti sunt magi appellantur & ipsa ars magica que romanorum legibus exerceri prohibẽt. Cuius rei non ignarus. Vir. ipsam sedidonem excusantem his verbis. Testor cara deos & te germana tuumq; dulce caput magicas inuitam accingier artas.

t TRIFORMI chimera. Sicut superius meretricẽ mari. ita hic chimerę cõparauit. q. multiformi beluę. que leonis draconis et capre capitibus emineret flammis armata. sic meretrix dolis & incitamentis libidinum multiformem autẽ hac comparatione intelligi voluit omnibus partibus esse turpem.

v PEGASVS. Bellorophontis equus. cuius celeritate chimera dicitur interempta. vnde alas habuisse dicitur. Vir. Alipedumq; fuga cursum tentauit equorum. Ouidius. ex meduse cruore pegasum natum scribit.

Argumentum XXVIII. odes

o Stendit mortem communem omnibus alloquens autem philosophum Architam dicit nil prosuisse mortuo sibi geometriam astrologiamq; nosse. Ille autem respondere inducitur omnib⁹ moriendum esse doctis pariter & indoctis: vario tamen casu: se vero illyricis vndis fuisse obrutū. Itaq; nautas pretereuntes orat pulueremi sibi ipsi iniycere pigeat minime. Hoc dicit.

Ode. XXVIII. Ostēdit morte cōmunē oībus p Architā

a TE maris. Hec ode de ꝓpoſ
peia forma eſt. inducit enim corp⁹
naufragi Architę Tarentini in lit
tus expulſum conqueri de iniuria
ſua & petere a pretereūtibus ſepul
turā. Hic aūt Archytas pythagori
cus fuit. qui merito geometrię peri
tus dicit. quia pythagorici omnia
conſtare numeris credunt.

b MATINVM. Matinus mōs
apuli iuxta quē archytas ſepult⁹ iſt
c AEREAS domos. quia aſtro
logię ſcientiſſimus fuit ergo domoſ
aereas. i. celum & ſidera. Vir. Pan
dit interea dom⁹ oipotēs olimpi.
d OCCIDIT. Reſpōdet pro Ar
chyta. Sententia eſt cōmunis omni
bus nec ſunt ſoli docti qui moriā
tur. ſed etiam magni reges & qui
multū laboris. vt imperium obti
nerent ſuſceperunt. non eſſe recuſ
ſandos labores vt doctrina acquirat
cum ipſa dignior ſit quā imperiū.

e PELOPIS. Tantalus pelopis
pater epulariū ſcelere deorum cōui
uia. a quibus pro funeſtis filii dapi
bus pœna perculſus eſt. Vir. in ſex
to lucent genialibus altis aurea ful
tra thoris. epulęque ante ora parate
regifico luxu funarum maxima iu
xta accubat. & manibus ꝓhibent
contingere menſas.
f THITONVSQVE. Thitoniū
laomedontis filium: aurore mari
tum in auras receptū dicit. De quo
ſuperius ode. vi.

geometrā intelligit arithmeticā intelligit

a
E maris et terre numero carētis arene
cum q̄ metitur. continet
Menſorem cohibet archyta /
ibi incipit ordo b
Pulueris exigui ꝓpe littus ꝑua matinū
paruū ſepulchrū nihil tibi ꝓdeſt q̄d mortale cōtrectē
Munera: nec quicquam tibi prodeſt
celum. aſtra intellectu
c cognitione tua
Aereas tentaſſe domos: aīoq; roturdus
.i. celum q. d. nō ſuerat tanto opere la
borandū ſi nihil nihilomin⁹
erat moriendū
Decurriſſe polum morituro.
moruus eſt hoc eſt tantalus fuit hoſpes deorum
d c
Occidit et pelopis geitor cōuiua deorū
.i. a remotis auras obtu.
f
Thitonuſq; remotus in auras.
ſecretis p.n. viri
qui fuit
g
Et iouis arcanis minos admiſſus. hīntq;
inferna pythagoram inferno
b i
Tartara panthoiden /iterum orco
deorſum miſſum ꝑe troiani belli
Demiſſus: quāuis clypeo troiana refixo
h recordatus
Tempora teſtatus / nihil vltra
.i. vtra corpus quia ſolū corpus penetrat crudeli
animus aūt immortalis manſerat
Neruos atq; cutē morti cōceſſerat atre:
i ignobilis.
Iudice te non ſordidus auctor

g ET iouis arcanis. Aut quod
minos ſe predicabat cum Ioue col
loqui & ex conſilio eius cūcta age
re. aut Iouis arcanis. plutōis a quo
inſtitutus eſt iudex pro recordatio
ne iuſtitię. Vir. in ſexto Queſitor mi
nos vrnam mouet.

h PANTHOIDEN. Nunc py
thagorā ſignificat qui predicauit ſe
apud troiam euphorbum pāthoi
filium fuiſſe. qui interfectus a me
naloa iterum reuixit factus pytha
goras. idq; eum cognouiſſe agni
to clipeo. quem tēplo euphorbus
fixerat hic ante. & in humerum di
citur renatus. poſtea in pauone po
ſtremo iam enim poetē. & dicit
cum neruis atq; cute mortuū. ani
ma diu vixiſſe iterū quia ſepe mor
tuus eſt trāſeat anima eius in alios
i ORCO. Pluto etiam dicitur or
cus ait enim Cice. in verrinis vt al
ter orcus veniſſe ętnam & nō pro
ſerpinam ſed ipſam cererem rapu
iſſe videatur.

k TEMPORA teſtatus. Ordo
eſt teſtatus troiana tpa refixo clipeo
l NON ſordidus auctor Cicero
in natura deorum ſcribit de pytha
goreis: quod tantum opinio preiu
dicata poterat. Vt etiam ſine ratio
ne valeret auctoritas Nam pytha
goreos ſi quid affirmabant: in diſpu
tando quereretur: qua re ita eſſet
reſpondebant ipſe dixit. ipſe autē
erat pythagoras.

m SED omnes. Ouidi⁹ in met. Serius aut citius sedem properamus ad vnã. MORS oia mordet vt diuus Aurelius inquit hanc hectoris fortitudo nõ vitauit nec dexteritas Achillis effugit, nec herculis robur. nec phalaridis mine. nec Ganimedis aut helene pulchritudo. nec castitas hippoliti aut dianę nec doctrina Socratis aut platonis nec prudentia Catonis. nec continẽtia Scipionis. nec iustitia Aristidis, nec carmen homeri aut maronis. nec oratio demosthenis. aut Tullii. nec quisq; in hoc orbe vel splendior fuit lucullo. vel ditior midа. vel maior aio quocumq; iulio: potuit hãc mortis rabiẽ nõ gustare.

n DANT alios. Ordo est funera dãt alios spectacula toruo marti. i. multi furore ducti fũt ludi marti. pugnando enim pereunt.

o PROSERPINA. Filia Iouis ex cerere fuit que dũ in sicilia flores legeret. a plutone ad inferos rapta. & in coniugẽ assumpta est.

p DEVEXI orionis. In deuexo celo positi. diuidit enim cum equinoctiali circulus cũ tauro decertantem collocatum vt scribit higinus. de orione multa idem higinus & naso li. v. fasto. de quo ait creuerat immensum. comitem sibi dilia fecit. Ille deę custos ille satelles erat. deum relatus inter sidera stellas habet decem & septem. Huius sideris incertam tempestatem dicunt. nã sua magnitudine pluribus diebus oritur hinc ait Vir. li. i. geo. Cũ subito assurgẽs fluctu nimbosus orio in vada cęca tulit.

q ILLyRICIS vndis. Illyris adriatici maris latus occupat teste mela et dionisio. Et plinius li. iii. inquit Que pars ad mare adriaticum spectat appellatur Dalmatia & illyricum.

r AT tu nauta. Hic quasi archy naturalis veritatis z scientie in
Naturę veritq; is oẽs vna manet mors
intranda iter mortis.

Et calcanda semel via leti
nducunt furores belli crudeli ludos ip.n.
u
Dant alios furie toruo spectacula marti
.duci
t
Exitio est auidum mare nautis
con merces
Mixta senũ z iuuenũ dẽsant fũera: nullũ
rpalege est i. nullum caput fugit proserpina
o
Seua caput proserpina fugit.
arcturam velox
p
Me quoq; deuexi rapidus comes orionis
p.n. venti submergit
q
Illiricis notus obruit vndis
.i. cunctis malignus
r
At tu nauta vage ne pce malign⁹ arenę
corpori insepulto.

Ossibus & capiti inhumato

Particulã dare: sic qd tũq; minabit eurꝰ
i. italo mari italicis species, p genere
t v
Fluctibus hesperijs: venusinę
officuntur incolumi
Plectant silue te sospite. mi tacq; merces
q. d. vndeq; est occasio pcurare benigno
Vnde potest tibi defluat equo
nam neptunus a tarentino cultus fuit
vel habebat in custodia tarentum
f q
Ab ioue: neptunoq; sacri custode tareti
profecto 3 q nocebit
Negligis immeritis nociturum
filijs sciens

Post mõ te natis fraudẽ cõmittere: fors z
conditio mortis
pene q superbis venit
Debita iura vicesq; superbe
expectãe i. pces mee officiet virtẽ huius rei.
Te maneãt ipm: precibus nõ linq;r i vltꝰ
expiationes liberabunt
a purgationes
Teq; piacula nulla resoluent
ad terminũ
b vel portum
Quãquã festinas nõ ẽ mora lõga licebit
super corpore meo
c
Iniecto ter puluere curas.

tam ponit precari nautã. ne remaneat insepultus. sed etiam arenam iniciat. Ordo est at tu nauta ne parce malignus dare particulam vagę arenę ossibus & inhumato capiti Sic plectantur venusine siluę quod cumq; minabitur eurus hesperiis fluctibus &c.

s EVRVS. IS ventus est veniens ab oriente equinoctiali. a romanis nauticis subsolanus cognominat. Auctor est Gellius li. ii. c. xxii.

t FLVCTIBVS hesperiis. Hesperia italia dicta est. qd occasui subiecta sit ab hespero stella. vt refert Macro. li. i. sat.

v VENVSINE. Venusia colonia fuit inter lucaniam & Apuliã.

x AB Ioue. Nec temere nauigantibus placare cupit Iouem et neptunum nam iupiter aer est a quo fũt tempestates siue tranquille. neptunus vero potest mare nauigãtibus tranquillum prestare.

y TARENTI. Tarentum est ca labrie ppinqua. & maritima vrbs extrema italie & brundusium. de quo multa Strabo. li. v.

z NEGLIGIS immeritis. Ordo est modo negligis committere scilicet in me fraudem post te nocturam natis immeritis. q. d. negligentia ductus committis fraudẽ i. defraudas me sepultura. quã humanitatis officio prestare teneris. sicq; committis scelus nociturum tuis posteris. quamuis immeritis.

a TEQVE piacula. i. nullo modo expiabis hoc sceluꝰ quod in me admittis.

b QVAMQVAM festinas. per suaserat ab honesto. & vtili nunc etiam a facili.

c INIECTO ter puluere. Nã & hoc genus est sepulture Virgi. Aut tu mihi terram inice. namq; potes portusq; require velinos. Ter quia ter manes vocãt. Vir. Et magna manes ter voce vocaui.

Argumentum odes. XXVIII.

i Ceiũ alloqtur dicẽs eũ auaritie causa militiã parare ꝑthis ac medis. Verũ ꝙs neget flumia in fontes redire posse: hocẽ cõtraria fieri / cũ olim studiosus philosophie illa relicta militiã subeat. H.d.

Ode XXVIII. ad Jcciũ militarẽ relicto philoso. studio

a ARABVM. Arabia inter assyriam & egyptum eius pars ad orientẽ spectans nabatea dicitur Ouierus ad auroram nabatheaq; regna recessit. Regio preciosa est & penuria aque laborat & putei qui sunt de industria ab incolis occultãtur. ne irruentibus hostibus potũ prebeant que vero ad meridiẽ vergit ea feracissima est omnium aromatum. et felix appellatur arabia.

b GAZIS. Gazam perse γrariũ vocant vt scribit Mela.

c SABEE regibus. Saba regio est turifera. arabie spectans ortus sohs estiuiv t docet Plinius li. xii. Et Strabo li. xvi. scribit quod sabei felicem arabiam incolunt supellectilem ex argento & auro multã habent. Vasa lectos / tripodas crateras cum operculis domosq; sumptuosas. nam & porte & parietes & tecta ex ebore auro argento lapidibusq; incrustatis sũt distincta.

d QVE ubi virginum. Ordo est que virginum necato sponso tibi seruiet.

e DOCTVS. responsio est.

f SERICAS sagittas. Seres vt scribit Pli. li. vi. c. xvii. regionem inhabitant que spectat estiuum orientẽ laniuitio siluarum nobiles atlatius li. ii. g. Virgil.

g QVIS neget. Sensus est. Quis neget contraria fieri posse. cum tu olim philosophie deditus militiã subeas relicta illa. Simili est illud virgilianum. Iungentur iam gryphes equis &c.

h CVM tu. Ordo est omnia in contrarium mutabuntur. cum tu velis mutare libros panetii nobiles & ceptos vndiq; & domũ soocraticam loricis iberis.

i PANETI. Panetius stoicus & preceptor scipionis aphricani. & lelii gener rhodius vt porphirio scribit. eundem vero Cicero imitatus est in officiis.

k LORICIS. dicitur autem lorica quia loris alligata sit: & per loricas hic militiam intelligit.

l POLLICITVS meliora. Meliora autem absolute dictum aut studia subaudiendum studia poeta secundum suam opinionẽ philosophiã vult intelligi.

i Eci beatis nunc arabum inuides
diuitijs duram
b
Gazis: & acram militiam paras
a romanis c
Non ante deuictis sabeę
datiuus est forti de medis legito ode secunda. li. primo
Regibus horribilicq; medo
fabricas d .Lque virgo.
Nectis cathenas: que tibi virginũ
q.d. non sine tuo periculo fiet
Sponso necato (barbara) seruiet
q.d. ponamus q; raptas puerũ regũ qui sit tibi pincerna pura ne hoc ranti vt philosophiam deseras
Puer quis ex aula capillis
pecula tua ponetur vnguentatis
At ciathum statuetur vnctis
puer panthicas.
c f
Doctus sagittas tendere sericas
g
Arcu paterno: quis neget arduis
dedituos rursus ascendere
Pronos relabi posse riuos
illũ fluuiũ ad originẽ suam
Montibus: & tyberim reuerti.
h eci ex oibus locis
Cum tu coemptos vndiq; nobiles
hoc est philosophiam a socratem
i
Libros paneti socraticam domum
l hispanicas
Mutare loricis iberis
hoc ad illud rendit. nec re cathenas
l studia eam
Pollicitus meliora tendis.

Argumentum.xxx ode

h Ortatur venerem vt relicta cypro se in ædem Glicere transferat (de qua superius ait vrit me Glicere nitor) Secumq; ducat gratias & nymphas iuuentam atq; mercurium. Hoc dicit.

a O VENVS dicarat glycera sacellum veneri. Poeta autem scribit tanq; epigrãma illi sacello in quo venerẽ orat. vt relictis papho. gnido & cypro in ędem glycere sibi dedicatam migret.

b GNIDI. Gnydus in caria vrbs que portus duos habuit.

c PAPHIQVE. Paphos cypri vrbs portũ habebat & tẽpla opti me structa vt Strabo scribit li. xv.

d AEDEM. Aedis dicta ab adi tu q̃d plano pede adibant. vt Varro docet. Aedem autẽ numero singulari de templo tãtum dicimus plurali vero & de domibus & de templo. Seruius in li. ii. an.

xxx. ode ad Venerẽ

a b c
o Venus regina gnydi: paphiq;
d mittere tibi dedicatam de q̃ ode. i. q.
Sperne dilectã cypron: & vocantis
pa. amice.
tibi veneri
Ture te multo glycere decoram
migra
d
Transfer in ædem
q: amor flam cupido .i. distincte
mas iniurie
Feruidus tecum puer & solutis
de q̃bus ode q̃rta festiuene ad edẽ glicere
cingulis c
Gratie zonis: properentq; nymphe
q: sine venustate nulla est comitas
f
Et parum comis sine te iuuentas
de hoc vide plura
ode. f g
Mercuriusq;

e NYMPHE. harũ plura sunt genera. Nam que maris sunt nereq; appellantur que fontium Naiades que montium oreades appellantur. Sũt itẽ driades siluarũ nymphe sunt hamadriades que cum arboribus & oriuntur et occidũt Sunt napee florum.

f ET parum comis. hoc est minus elegans iuuentas sine venusta te hoc est sine te. Sciendũ est tamen venerem non tantum concubitus sed etiam omnium elegantiarum esse dominã sic alibi ipse ordinis hec virtus erit & venus.

g MERCVRIVSQVE. p Mercurium questum vult accipi tanq; sine venustate nec lucrum sit.

Argumentum.xxxi. odes

f Cribit poeta ab Apolline nuperrime dedicato se minime petiturũ que ad auaritiam attinent Vti feraces segetes: armenta: aurum ebur: rura & similia: erat enim paruo contentus & iam paratis. petit autem corporis valitudinem cũ sana mente vsq; ad senectutẽ lyrico studio nõ caiturã. h. d

Ode.xxxi.ad apolli.narrat.n.qd ipe poe.ab illo petat

a QVID dedicatū. Appollinis templū augustus in palatio dedicauit ergo dedicatum non a se dicit poeta, sed quod alioquin dedicat⁹ est.ipsum autem ait dedicatū apollinem pro templo eius.

b NON opime segetes feraces. negat se poeta ab Apolline ea petere que ad auaritiam spectant.

c SARDINIE. Hec insula est in mari tyrrheno. Et in parte mōtuosa atq; sterilis. Magna tamen eius pars agrum habet rebus omibus felicem precipue tritico. Vnde horreū romani populi olim habebat.

d INDICVM ebur. Quia ex india veniunt maiores dentes et plures quia in india & plures sunt & maiores elephanti quam in mauritania. Virgi. India mittit ebur molles sua thura sabei.

e LyRIS Fluuius campanie est interfluens vrbem minturnēsium Virgi. Et ymbrosę lyris per regna marice

vel quem ipse domi vel augustus
a in palatio dedicauit
q Vid dedicatum poscit apollinē
de se tam q̄ de terra ps̄ona loquitur
vates calice
Vates, quod orat de patera nouū
effundens vina fertilis
b
Fundens liquorem: non opime
agros abundantes vel fertiles
c
Sardinie segetes feraces
propter magnos regio apta pecori
calores
Non estuosę grata calabrię
pecori posśis d
Armenta: non aurū aut ebur indicum
agros
e
Non rura que lyris quieta
circundat lenis fluuius
Mordet aqua taciturnus amnis
falli. impunem f
Premant calena falce quibus dedit
g
Fortuna vitem: diues & aureis
ebur pocula
h
Mercator exiccet cululis
empta vel murata
f
Vina syra reparata merce
mercator septus
Dijs clarus ipsis: quippe ter & quater
propter lucrum q.d. remotissimum
h i
Anno reuisens equor athlanticum

f CALENA. Cales opidum est in agro Sidicino vbi optima vina vt falerna nascunē vide etiā ode.xx

g DIVES & aureis. Ordo est & diues mercator car⁹ ipsis diis quippe ter & quater anno impune reuisens athlanticū mare exiccet vina aureis cululis reparata syra merce.

h CVLVLLIS Proprie autem cululli calices dicuntur fictiles: quibus pontifices virgineśq; vestales vtebantur.

i VINA syra reparata merce. q̄ commutata vina syra merce. Syram autem mercem preciosissimā accipequę. s. in purpura & pipere & vnguentis aliisq; similibus esse solet.

k EQVOR athlanticum. Occeanus athlāticus dicit a mōte athlāte de quo poeta li. iiii ēn. ait occeanicq; finem iuxta solemq; cadentem. vltimus ethiopum locus est. vbi celifer Atlas axē humero torquet stellis ardentibus aptum.

l IMPVNE. Cum admiratione dictum quod sue stulticie et auaritie seuienti mari poenas non det.

m CYCHOREA. Herba multis & tenuibus radicibus. quas in tyba nomiauit in.iiii.geor. Strimoniecq; grues et amaris i tyba fibris.

n MALVE. Malua maluę dicitur quedam herba. & dicit a mollio mollis quia ventrem molliat.

l non poscit esse auarus cui eam tenuis victus satis sit

Impune: me pascunt olive

pascis lubrice
m n
Me cychorea leuesq; maluę

o acceptis honorio
Frui paratis & valido mihi
hypocbe p sed .i sana
p
Latoe, dones: at precor integra

deformem
Cum mente nec turpem senectam
deducere .i lyrico studio.

Degere: nec cythara carentem

o FRVI paratis. Aut iis que ego paraui. Aut parata sunt. i. in promptu sunt omnibus. Ordo est & latoe precor dones mihi valido frui paratis. ac cum integra mente nec turpem senectam nec carẽte cythara vt sit mens sana in corpore sano.

p INTEGRA cum mente. Iuuenalis etiam sat. x. inquit orandũ est vt sit mens sana in corpore sano.

Argumentum. XXXII. Ode.

a Barbyto. i. sua cythara poscit: vt quicquid secum luserit diutius viuat. Hortatur que dicat latinum carmen: & canere perseueret. eius deinde laudes enumerat: dicit enim alcęum barbyto cecinisse liberum: musas venerem: cupidinem: & lyceum puerum sibi dilectum. Dicit etiam esse phœbi ecus & gratum summi iouis dapibus: dulcecq; sis, laborum lenimen. H. d.

Ode. XXXII. Ad barbyton De carminibus suis

curis locus poete accommodatus

a POSCIMVS. Ordo est o Barbyte si quid nos vacui sub vmbra lusimus tecum poscimus. quod et viuat hunc in annū et plures. Age dic latinum carmen o modulate primum lesbio ciui. poscimus. poscere secundum donatum. est imperiose rogare: petere est cum precibus. postulare est iure obsecrare est per sacra rogare. Flagitare mationis est vehementie quam poscere.

b LVSIMVS. Est enim poetarum ludus scribere carmina: vereq; cudere sua carmina lusus vocat ludere. Ludere denicq; dicitur versibus scribere.

c QVI ferox bello. Alceum dicit hic autem etiam res bellicas aduersos tyrannos gessit.

d SIVE iactatam religarat. Hoc ideo dicitur quia in nauigationis bus hic poeta cum bellicas res ageret sepe tempestatibus vexatus est.

e LIBERVM & musas. ferunt Dionisium semele natum deliciis deditum molli corpore. at pre ceteris decoro. voluptatibus insuper veneris indulgentem. In exercitum mulierum copiam circum duxisse armatam hastam thyrso inuo-

a

p Oscimus si quid vacui sub vmbra
scripsimus. b
Lusimus tecū qđ & hūc in annū
ve annos
Viuat & plures: age dic latinum
vide ode. 1. sed non
o ira morituri
Barbyte carmē
Alceo. quē hora decantare
tius imitatus est
Lesbio primum modulate ciui.
audax nam si etiam graues res scriptores tamē poeta
c admittitur. nō vabitur mihi vate. si ita facias
Qui ferox bello tamen inter arma
sui. bella gereret. sive ut madido
poeta quiesceret
d
Siue iactatam religarat humido
Littore nauim
bachum deam amoris
e c
Liberum & musas: veneremq; & illi
f cupidinem
Semper herentem puerum canebat
p. n. pueri quē alceus dicebat g
Et lycum nigris oculis: nigroq;
h lyram dicit pulchrum i
Crine decorum
O decus phœbi: & dapibus supremi
k l
Grata testudo iouis: o laborum
maiorū enim lenimen est cythare cantus
quandocūq;
Dulce lenimen mihi cūq; salue
apto loco & tempe
m
Rite vocanti.

lutis. Traduntq; & musas virgines cum eo profectas apprime eruditas. iis tum propter cantus suauitatem. tum quia docte saltare bonisq; artibus erudite erāt deus ille oblectabat. Scribit ea diodorus li. v.

f HERENTEM puerum. Qui nusquam ab eo discebat. nam semper amabat.

g NIHRIS oculis. Nigredo pupillarum in oculis laudatur.

h O DECVS. Exaltatur enī phœbus in cithara. que illi rectori & moderatori reliquorum luminū propter celestem harmaniā datur.

i DAPIBVS. Recte autem dixit dapes. nam volunt dapes deorū & principum. epulas priuatorum. Sensus autem est. non solum hominum sed etiam deorum conuiuia illa exhilerantur.

k TESTVDO. Hoc est citharā quia prima in formam huius animalis facta est.

l O LABORVM. Ordo est salue o dulce laborum lenimen mihi cumq; i. quandocūq; rite vocanti.

m RITE vocanti. q. d. etiam si te digno carmine vocauero.

Argumentum odes.XXXIII.

a Lbium Tybullū hortatur ne doleat: quod ab immiti Glicera ſpernitur: ſic enim veneri viſum. Cui quidem placet & formas & animos impares ſub iuga mittere: cum ſuo ioco: hinc pulchræ licoris cyrū adamans ab illo ſpernit. Ille vero ab aſpera pholoe. Sibimet etiāaccidiſſe aut idem. nam cū a pulcherrima appeteretur. Potius libertine myrtile inheſit. que certe acerrima erat. Aliorūitaq; exemplo Albium amice deſpectum ſolari contendit. Hoc dicit.

Ode.XXXIII.ad Albium Tybullum.

a MISERABILES elegos proprie elegiorū verſus apuſſimi ſunt fletibus.

b CVR tibi iunior. Quereris enī vnde ſit quod dii illi quanto perfidior eſt tanto maiorem tribuant pulchritudinē cum contraria mereamur.

c PRENITEAT. tibi .i. magis te niteat ac placeat glicerę.

d INSIGNEM tenui fronte ly. Argumentationibus e grauioribꝰ philoſophię locis eductis ad leuiſ

a Lbi ne doleas: plus nimio memor
crudelis .i. neue flebiles
p.n. meretricis a
Immitis glycere: neu miſerabiles
quus de illa conāris
b adoleſcentioꝝ
Decantes elegos cur tibi iunior
quo ghdia exercerat amatorꝝ
c
Leſa pniteat fide.
pulchram parua accuſatiuus grecus
b p.n.
Inſignem tenui fronte lycordia
arcſar p.n. nouerit crudelem
Cyri torret amor: cyrus in aſperam
propenſus eſt p.n. meretricis e
Declinat pholoen: ſed prius apulis
.i. prius lupi cōcumbent cum capris
Iungentur capree lupis
quod
Quam turpi pholoe peccet adultero:
placet
f
Sic viſum veneri: cui placet impares

ſimas amatorias res probandas vtitur. ſ. non eſſe recuſanda que nobis accidant cum multis communia q; probat exemplo lycoridis. que cum pulchra ſit & vehementer cyrum amet. tamen ab eo non amatur. cyrus autem declinat in aſperam pholoen que in illū aſpera immituſq; ſit.

e APVLIS lupis. Sic Vir. mopſo nyſa dat quid non ſperemus amantes. Iungentur iam gryphes equis quoq; ſequenti. Cum canibus timidi venient ad pocula damę.

f SIC viſum. Quotieſcumq; ratio non apparet ſic viſum interponitur vt Vir. Poſtq; res aſię priami q; euertere gentem immeritam viſum ſuperis.

g AENEA Autem hic est quadrisyllabum vt ibi in li.i.meth. Tertia post illas successit ahenea proles & propterea interponenda est inter a & elittora h.

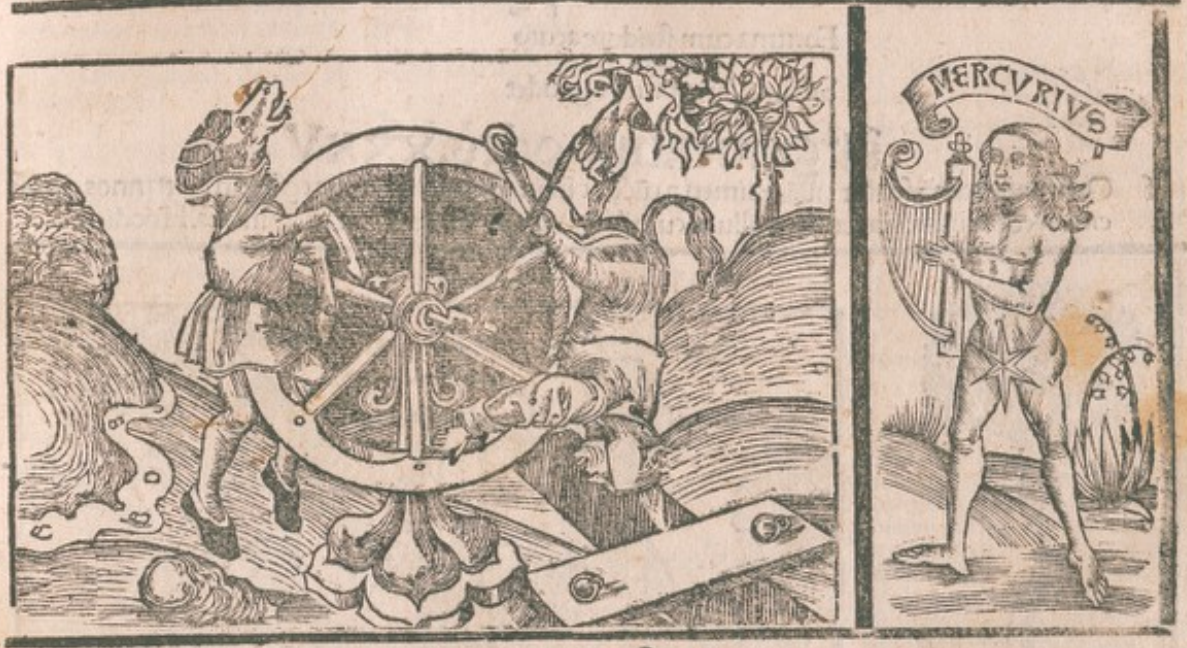
h IPSVM me. Dicit se amore amice ab vxoris coniunctione reuocatum. cuius ita litibus vel amaritudine vexetur quemadmodum calabrie littora maris adriatici tempestatibus.

i GRATA. Non quia illa sibi vices in amore reddat. sed grata. i. iocunda. nam & si ab ea durius tractaretur tamen non poterat non amare. nec; poterat non lętari illa seruitute.

k COMPEDE. Compedem singulari numero contra veterum posuit consuetudinem.

l LIBERTINA. Hec est conditionis distinctio vt hominum alii liberi dicantur, alii serui. & liberorum rursus alii ingenui sunt alii liberti alii libertini. de quibus habes multos ti. apud iurisconsultos.

m HADRIE. Mare tyrrhenum quum iam ad iapigiam vsq; reclinat. atq; inde boream versus dilatat sese. hadriatici confestim nomē sortitur. Auctor est Dyonisius.

Argumentum odes. XXXIIII.

f Cribit quod dum sectaretur Epicureā sectam parcus & infrequens deorū cultor euaserat. Nūc vero se cogi ait relicta repetere. Deus enim mutare pōt ima sūmis, insignem attenuare. obscurū educere: propterea q; fortunam hunc eleuare: illum deprimere. Hoc dicit.

Ode. XXXIIII. De dei potentia. Ad seipsum

Formas atq; animos sub iuga ahenea
crudeli amori

Sęuo mittere cum ioco
horatium vigilor amica

Ipsum me melior cum peteret venus
.i. iocunda vinculo amoris .p.n. amice

Grata detinuit compede myrtile
cribus cōtinuit

Libertina: fretis acrior hadrię
ingentis pre nimio estu fluctus

Curuantis calabros sinus

ego .i nō frēnus
a b
p Arcus deorū cultor & infrequēs
epicuree secte philosophie

Insanientis dum sapientię
perrūo c
Consultus erro. nunc retrorsum
ppositum repetere primū
religionis ⁊ sapientie

Vela dare: atq; iterare cursus
iupiter
d
Cogor relictos. nāq; diesper
.i. fulmine foliius tumidere
e lucere
Igni coruscо nubila diuidens
serenum
Plerumq; per purum tonantis
fulmina mobilem
f celi
Egit equos: volucremq; currum

a PARCVS deorum. Est autē ordo. Ego parcus et infrequens deorum cultor dum consultus insanientis sapientię erro.

b INFREQVENS. Nam cum putarent deos Epicurei humana non curare. nec; irasci hominibus aliquo scelere. nec; moueri vlla virtute volebāt ipsos propter has res non esse colendos sed propter earū excellentiam. idq; non nisi paruo raroq; sacrificio. & illud facit pro declaratione totius ode.

c NVNC retrorsum. Metaphora est a nauigatione eo quod contempta epicureorum disputatione reuerti se ad credendum asserat deos curare mortalia.

d DIEPER. Olim iupiter dictus est vt diei pater scribit Mac. li.i. sat. Meminit & Gellius.

e IGNI coruscо. Si in nube lucetur vapor aut flatus tonitrua edūtur. Si erumpat ardens fulmina. Si longiore tractu nitatur fulgetra. Si finditur nubes. illis prerumpitur Plinius auctor li.ii.

f VOLVCREMQVE currum. Ex vulgi opinione plerūq; sensus poetę concipiunt vt hic de curru dictum pro olimpi strepitu.

g TENARVS Enim laconie promontorium est aduersum aphrice ripa erecta est sacram neptuni cõ
stinc
stue sine sensu randa quod
ferre epitheton est
Quo bruta tellus & vaga flumina
palus inferna
Quo stix & inuisi horrida tenari
infernus in occidente est athlas mons
de quo odi. xpi.
Sedes atlantheusq; finis
f. deus
Concutitur: valet ima summis
deuare eos qui depressi sunt
propter scelera
mutare deum
Mutare. & insignem attenuat deus
humilia eleuans
propter virtutem. h
Obscura promẽs hinc apicem rapax
lamentatione
sonoro
Fortuna cum stridore acuto
deposuisse i
Sustulit, hic posuisse gaudet

h HINC apicem. Ordo est fortuna rapax cum acuto stridore sustulit hinc apicem huc posuisse gaudet idest summos infimos reddit et cõtra fortuna enim immentos auget honoribus.

i GAVDET. Quia letari putat fortuna calamitatibus hominum

Argumentum ode. xxxv

f Ortune potentiã scribit: illãq; timeri a cũctis oñdit. Augustũ deinde cesarẽ in brittannos eumq; eidem cõmendat. orat enim vt illum cum toto exercitu seruet deuictis hostibus. Hoc dicit

Ode. xxxv. ad fortunam

a O DIVA. Contraria superiori videtur quam nunc scribit ode in illa enim omnia fortune ademerat & diuine prudentie attribuerat. in hac tanquam illi reconciliatus sit omnia reddit.

b ANCVM. Vrbs latii vbi regio fissime fortuna colebatur.

c IMO tollere gra. Sic iuuenalis Si fortuna volet fies de rhetore consul. Si volet hec eadem fies de consule rhetor.

fortuna
a
vrbem
b
O Diua gratum que regis antium
prompta
insana
c
cerebre ad honorẽ
& diuitias
Presens vel imo tollere gradu
humanitatem
d
Mortale corpus. vel superbos
parare eos
cedibus
Vertere funeribus triumphos
mutat fortuna
circumuenit
Te pauper ambit sollicita prece
agricola
e
Ruris colonus. te dominam equoris

d VEL superbos. Mira ergo potentia si & eos in quibus nulla virtus est ad summum gradum subuehit & eos qui suis preclaris virtutibus iam summa imperia tenebant deicit.

e TE dominam equoris. Fortuna enim & equoris dominatur: ita vt a nauigantibus inuocetur.

f BITLINA carina. Species pro genere. vt innatat alnus missa pado. Bithini autē asie populi iuxta phryges & mysios vt Stra. ait li. xi

g CARPATHIVM pela. Carpathos insula excelsa a qua pelago quoq; nomē inditum est vt scribit Strabo li. xi.

h DACVS asper. Diuiduntur Daci a germanis Danubio. vt scribit Tacitus de eisdem latius Strabo li. vii.

i PROFVGI scythe. i parthi. nā ii fuerunt scytharum exules. quod etiam ipsorum vocabulo manifestatur. scythico enim sermone exules parthi dicuntur. Auctor est Iustinus li. xli.

k LACIVM ferox. Vnde anchises vmbra dormienti enee li. v. ait. Gens dura atq; aspera cultu de bellanda tibi latio est.

l REGVMQVE ma. Proprietatem filiis matrum est.

m PVRPVREI. Purpuratum ornatum purpura. purpureum vero quod totum fit ex purpura.

n STANTEM columnā. Methaphora est. intelligit enim regni robur. Cuius presidia vt inquit Salustius non exercitus neq; thesauri verum amici.

o CONCITET. Vt iunius brutus egit. contra tarquinios vt item M. Brutus contra iulium cesarem

p TE semper. q. d. quod placuit fortune id ineuitabile & necessarium est. vt necessitas fortune subiecta dici possit.

q CLAVOS traba. Sēsus quod omnes cruciatus fortuna secuti trahat. Clauos trabales i. dest ingentes et longos vti trabes hec autem omnia tormentorum genera.

r CVNEOS. Intelligit ferrea frustula quibus constringuntur compedes & manice.

s VNCVS. Curuum ferrū quorei & infoelices trahebantur. Vnde Iuuenalis satyra. x. ait Scianus ducitur vnco spectandus.

.nabis instigat
f
Quicunq; bithyna lacessit
.i. naui
g
Carpathium pelagus carina
fortunam
memet
h i
Te dacus asper. te profugi scythe
s. meruunt victoriosum
k
Vrbes genteseq;. & latium ferox
l
Regumq; matres barbarorum. &
purpurati o fortuna
m te
Purpurei metuunt tyranni.
iniusto. .i. potestate
deijcias
Iniurioso ne pede proruas
sit poena
n
Stantem columna. ne pupulus freqns:
desides & nihil agentes
Ad arma cessantes ad arma
clamet quia imperium semper
o fragabile putatur
Concitet. imperiumq; frangat:
vsi illabum nunc est.
p fortunā crudelis
Te semper anteit sęua necessitas
q r
Clauos trabales. & cuneos manu
portans tristillabū est crudelis
.i. ferra
Gestans ahena nec seuerus
s t
Vncus abest. liquidumue plumbum
fortunam,
v u
Te spes: & albo rara fides colit
sęz fides sęz fortunā te
x y
Velata panno: nec comitem abnegat
quocunscunq;
Vt cunq; mutata potentes
aut lucru aut paupertc
en fortuna re
Veste domos inimica linquis
infida
a b
At vulgus infidū. & meretrix retro
perurata vasis
c b
Per iura cedit diffugiuntq; cadis
exhaustes
Cum fece siccatis. amici
.i. simul.
Ferre iugum pariter dolosi

t LIQVIDVMVE plumbum. Nocentes enim liquefacto plūbo quandoq; plectebantur.

v TE spes. Que sola sperādo meliora durat. Vir. Spem vultu simulat premit altum corde dolorem.

x RARA fides. Bono epithito rara fidem appellat. quia a paucis colitur.

y PAMO albo. Posset videri sordide dixisse pamo nisi vellet hac conceptione intelligi a pauperibus magis coli fidem. Albo autem dixit propter honestatem fidelitatis.

z NEC comitem. ab. Non sperniteinquit o fortuna fides cum liquis potentiorum limina. vel cum relinquis diuites. per hoc autem videtur significare eos qui ex dignitate honoris aut diuitiarum cecidérint. nec fidem apud eos remanere idest fidem quoq; ammittere. Iuue. Quantum quisq; sua numorum seruat in arca. Tantum habet & fidei. Ordo est. nec abnegat comitē. vt cumq; liquis potentos domos mutata veste.

a AT vulgus. Ostendit superius fidem sequi fortunam quocunq; mutata erit vulgus autem & meretrix & infidi amici mutatam fortunam diffugiunt. Vnde Ouidius inquit li. ii. de ponto. Turpe quidē dictu. sed si modo vera fatemur. Vulgus amicitias vtilitate probat. Et in. i. li. tristium Donec eris felix multos numerabis amicos.

b ET meretrix. Nota contra meretrices hunc textum. Meretrix est que pecunia et non amore corpus suum vulgat.

c DIFFVGIVNT cadis. Ordo est amici dolosi ferre iugum pariter. i. amici qui dolo & fraude detractant ferre calamitates vna cum amico confugiunt idest relinquūt amicum.

d CADIS idest vasis quibus vina conduntur. Virgi. Vina bonus que deinde cadis onerarat acestes.

e SERVES iterum. Longum est hyperbaton. tendit enim illuc vsq; o diua gratū que regis antiū & c.

f IN vltimos bri. Britannia ante romanis incognita primū a Iulio cesare in gallos bellum gerente victa est quamuis nihil huiusmodi mādāte senatu. Qua propter censebat Cato nō modo triumpho honestandum sed potius pena afficiēdum cesarē. qui immanes barbaros non sine reipub. periculo irritasset. Defecit tamē britannia post mortem Iulii quam cesar recuperauit. Ergo de parthis populis orientalibus. & de britannis triūphauit. Hinc Vir. Et duo rapta manu diuerso ex hoste throphea. Bisq; triumphatas vtroq; a litore gētes.

g EXAMEN. Metaphora enī est ab apibus. quarū filii relinquētes alueos examen colligūt. & alio se conserunt.

h EOIS partibus. Orientalibus populis vt medis: parthis: persis: arabibus: indis.

i OCEANOQVE rubro. Ex mari eoo vnde sol oritur quod indicum vocant. quod rubrum mare siue erythiopicum appellāt ad australem versus effunditur. ex ea maxime parte qua vasta quedam solitudo & inhabitabilis plaga terrę cōspicit. ardentibus semper caloribus exusta Auctor est Dyonisius

o trius eunrem augustum

c f
Serues iturum cęsarem in vltimos,

Orbis britannos. & iuuenum recens
multum agmen

g h
Examen eois timendum
.i. mori rubro.

i
Partibus. oceanoq; rubro
quas bella ciuilia vexerant

l
2
Heu cicatricum. & sceleris pudet
hoc est ciuilis q.d. nihil
ferrea

l
Fratrumq; quid nos dura refugimus
nefarij.
fecerint

Aetas: quid intactum nefasti
a quo templo
q.d. a nullo

Liquimus. vnde manum iuuentus

Metu deorum. continuit quibus

m
Pepercit aris. o vtinam noua
q.d. felicius
formam
repercussum
in fortuna
.i. reficias

Incude diffingas retusum in
populi

n
Messagetas arabasque ferum;

k HEV cicatricum. Detestat poeta bella ciuilia. quibus quidē omne nefas commiserant. spreto deorum metu: suorumq; pietate. charitateq; patrię que omnibus maxima esse debet quod & Cicero meminit.

l QVID nos dura refugimus. Per appositionem. q.d. nullum scelus pretermisimus quoniā sumus dura ętas idest crudelis ętas: nam durum crudelem dicimus quoniā nulla humanitate mollescit. vel dura .i. ferrea poetę enim per metalla ętates diuiserunt: primamq; quoniam iustissima esset auream dixere. Qui in .i. meth. Aurea prima sata est etas que vindice nullo sponte sua sine lege fidem rectumq; colebat. Secūdum quia paulo deterior fuit sed non multum depriuata dixerunt argenteam Tertiam eream Quartam ferream.

m OVTINAM. Optat vt arma malo omine fabricata quoniā inciues conuersa sunt. nunc melioribus auspiciis refabricentur vt vertantur in messagetas & arabes.

n MESSAGETAS. Messagetes populi sunt thracie. De quibus meminit multa herodot⁹ libro. iii. Et Strabo li. xi.

Argumentum odes XXXVI.

f Cribit sacrificandum esse dijsq; gratias agendas: obseruatum ab eis pomponiū Numidiam nuper enim ex hispania sospes redierat. Hortatur inde vt diem leti & hilares celebrent: genio operā tribuentes. Hoc dicit.

Ode. XXXVI. leticie vacãdũ scribit ob numide reditũ ex hyspania.

a ET ture. Parat sacrificium pro reditu pomponii numide quod vouerat si incolumis rediisset.

b QVI nunc hespe. Ordo est qui sospes reuersus ab vltima hesperia diuidit multa oscula charis sodalibus. nulli tamen plura diuidit quã dulci lamię memor simul mutate togę.

c HESPERIA. Dicta italia ab hespero rege. dicitur etiam hesperia hyspania ab hespero stella occidentali.

d DIVIDIT oscula. que consuetudo est amicorum dum delonginquo tardius reuertuntur.

e REGE. Pro rectore. Sic iuue. Optima siluarum interea pelagiq; vorabit Rex horum.

f PVERCIE. Dixit metri causa vt staret solus dactilus.

g MVTATE simul toge. Nam cum ad adultam etatem deuenissent deposita puerili pretexta viridẽ togam summebant. i. memor toge quam mutata pretexta summebant. Simul ergo erant cogtanei.

a in sacris enim etiam fidicinis adhibebantur

e T thure & fidibus iuuat
nam dii placantur cum voca
tis psalterio
Placare & vituli sanguine debito
qui custodierunt
pomponii
Custodes numide deos
hyspania saluus.
b c
Qui nunc hesperia sospes ab vltima
dicatis socijs
Charis multa sodalibus
cõmunicat.
d
Nulli plura tamen diuidit oscula
de actio lamia dic et de q̃
z supes in ode. xxvi
Quam dulci lamię memor
q̃ patrono
e f
Acte non alio rege puertię
g
Mutateq; simul toge
crescenti felicitate
h
Cressaq; ne careat pulchra dies nota
scz sit p quod socios hortatur
ad bibendum
Nec prompte modus amphore
adsint salutationes z leticie
i h
Nec morem in salium sit requies pedũ
p. m. amice .i. vini hoc est ebrietas
l
Nec multi damalis meri
illum virum potando
m
Bassum threicia vincat amystide

h CRESSA nota. i. albo lapillo. Erat enim de consuetudine apud cretenses vt quot dies sibi feliciter euenirent tot albos lapillos in vasculum conficerent. nigros autem in his qui infeliciter euenisset, atq; elapso anno enumerabant albos totidem se dies vixisse dicebant. persius hunc macrine diem numera meliore lapillo. qui tibi labẽtes apponat candidus annos.

i NEC morem. Ordo est. Neu sit requies pedum salium more.

k SALIVM. Salii enim martis sacerdotes erant a numa rege instituti. & proprie salii a saliendo dicti sunt.

l NEC multi. Serius est, nec damalis quę multi meri est. i. ebriosa tion vincat bassum in potando.

m AMySTIDE. Amystis vo quidã putat potionis genus apud thracas. ideo amystis dicta quod clausis oculis potabatur vno ductu. Alii amystim gemmam volunt que presenti vsu amatystus dicitur.

n ROSE. Valerius li. ii. de ciuita/ te spartana loquens scribit primos ionas yngenti coronarum q̄ in cō uiuio dandarum & secunde men se ponende consuetudinem haud parua luxurię irritamēta reperisse.

non tapibus n
Neu sint epulis rose
nam multo pene anni tpe virentes ē pdit. vellet ꝛ hanc herbā si manducetur ebrietatem tollere
o
Neu viuax apium: neu breue lilium
sc̄z cū sint ebrij vino languidos
Omnes in damalim putres
suā pulchritudinē ispectāt. p p.n. amice
Deponant oculos: nec damalis nouo
s. ab ipso numida p nouū adulterū
Diuelletur adultero
q. ludentes vagē magis ambiens suis lacertis
Lasciuis hederis ambitiosior

o VVIAX apium. inquit quo/ niam diu viresci nec areſcit vt multæ aliæ herbę.
p NEC damalis. Sensus est nec nouus adulter .i. amator damali auellet a pristino suo amatore.

Argumentum odes. XXXVII.

f Odales hortatur ad leticiam & voluptatem ob victoriam quidē ab Augusto habitam cōtra Antonium & cleopatram: que ruinas & furias romano imperio parabat. Hoc dicit

Ode. XXXVII. de Augusti victoria

a NVNC est bibendū. Hec ode leticiam profitetur poeta suam ob victoriam actiacam augusti. qua M. Anthonium apud actium promontorium nauali prelio superauit. ac deinde alexandriam cepit. Historia autem talis est. post imperium romanū a triū viris diuisum adeo amore cleopatrę alexādrensis reginę exarsit Antonius vt deinde tantus dux in mulierculę arbitriū cōcedens cūcta illius nutu gereret. Itaq; tandē diuortiū cum octauia Augusti sorore suaq; vxore fecit. & bellū contra octauianū mouit. potuissetq; victoria potiri si celeritate vsus fuisset. Erāt n. et milites et cōs italie ciuitates octauiano ppter acerba tributa infense. Sed dū antonius vniuersā greciā lentius lustrat & varia spectacula ac ludos cleopatre parat fuit spatiū Octauiano vt eā italos sibi reconciliaret. et exercit⁹ instrueret. obuiāq; ire epyrū hosti veniret. erāt ātonio robustiores copie pedestres quā nauales. Cōtra aūt Octauiano cōtigerat. et tamen qm̄ sic placuit cleopatre maluit naualia prelio decertare. Ac paulo post omnino adhuc victoria cum fugientem cleopatram videret suos egregie certantes relinquens mulierē in egyptum secutus est. Aduolauit et illic octauianus. qua ppter coact⁹ ē antoni⁹ ne in man⁹ hostiū veniret sibi mortē cōsciscere. Cleopatra ad octauianū viua deducta est. Nā cupiebat cesar illā i trīuphū ducere quod mulier vt effugeret. veneno se ipam pdidit. siue q̄dā fistulas inter capillos gerebat. siue iter ficus ab agricola porrectas aspides accepit q̄s mamillis suis admouit

a pericula secura
n Vnc est bibendū nunc pede libero
in ipsa saltatōne copiosis
b
Pulsanda tellus: nunc saliaribus
c
Ornare puluinar deorum
socij
Tempus erit dapibus sodales
ferat efferre oprimū vinum
de quo ode. xx
Ante hoc nefas depromere cecubum
vinarijs antiquis romano imperio
d e
Cellis auitis: dum capitolio
cleopatra p ipsa demens
Regina dementes ruinas
interitum romano
Funus & imperio parabat

b SAliaribꝰ. saliares sacerdotales cene erāt. q̄s salii faciebāt dicūē amplissimi appatꝰ fuisse. Ordo est. nūc est tps ornare puluinar deoꝝ saliaꝝ
c PVLVInar. puluinaribꝰ dapibꝰ naria dicebāt aut lecti deoꝝ. aut tabulata. in quibꝰ stabāt numina. vt eminentiora viderentur.
d CELLIS auitis vt notet vetustas vini i qua laus sūma est
e DVM capitolio. ordo ē dū regina ipotēs speraret quod liber et ebria dulci fortuna parabat funus et demētes ruinas capitolio et iperio cū grege turpiū viroꝝ cōtamiato morbo.

f CONTAMINATO cū gre/ge. Duplex indignatio et quod mu lier hoc tētauerit quod ne maximi quidē viri ausi essent & quod nō fortib⁹ viris sed in bdlib⁹ eunuchis.

g GREGE. in quo vilitas que/dam est vnde egregium excellentē virū dicimus. quia nō sit in grege.

h TVRPIVM. tum propter eu chos. tum propter ceteros qui luxu riosi essent.

i FORTVNAQVE dulci. Trās/latio ab ebriis qui vt auiditate sua/uis vini ebrii reddūtur. sic qui fe/lici fortuna efferuntur nesciunt se continere. quin supra suam con di/tionē multa sperent. ergo alusa for/tune successu. & ob hoc improui da & inconsulta vt ebrii solent.

k VIX vna so.na. aut nauis qua fugit cleopatra. aut per allegoriam ostendit cleopatrā Primū Iulij cę/sarem corporis sui illecebris coepis/se. Secundū antonij. Augustū de/inde tentasse. sed eū eius cōplexus vitasse. ideo vna sospes nauis ab l LyMPHATAM. (ignibus. mentē. i commotā insania & vesa nam. Varro enī scribit quod in grę cia commota mēte equos lympho lentos appellant. lymphatos dixe/runt nostri.

m MAREOTICO. A mareoti de palude ęgypti vbi optimum vi num. Hinc ait Virgil. li. ii. g. Sunt thasiq vites. sunt et mareotides albe.

n CESAR ab italia. Ordo est. cęsar adurgens remis. idest celeri nauigatione illam volantem ab ita lia. velut accipiter vrget molles co/lumbas. ac velut citus venator ad urget leporem in campis niualis aemonię.

o VOLANTEM. vt illud vir/gilianum pedibus timor addidit alas. vel nauigantem nam mare ve liuolum dixerunt. quia velis per il/lud voletur & Virgi. Pelagoq; vo lamus.

p ACCIPITER. Auis rapax est. ab accipiendo .i. rapiēdo minores. dicta grę dicitur hierax.

f corrupto g fęs spadonum h
Contaminato cum grege turpium
castratōm.is volde pecus
Morbo virorum quodlibit impotens
succussu fortune i
Sperare: fortunaq; dulci
inconsulta fęs cleopatra.
Ebria: sed minuit furorem
inolumis k
Vix vna sospes nauis ab ignibus
cleopatre ebrietatē insanam .i. vino l m
Mentemq; lymphatam mareotico
restituit t non tetro o
Redegit in veros timores
augustę cleopatram n o fugientem
Cęsar ab italia volantem
.i. nauigio ęquens cumparatio. sicut p
Remis adurgens (accipiter velut
f. vrget lepus. q. leuipes velox
Molles columbas: ac leporem citus
f. vrget niuosa
Venator in campis niualis
tessalie .i. vt in vincula cōiceret q
Aemonie) daret vt cathenis
perrurū cleopatrā tricie .i. maiore. quā sexus r exigebat alo tirate
Fatale monstrum: quę generosius
meri s
Perire querens nec muliebriter
timuit .i. timidas t
Expauit ensem. nec latentis
veloci refecte regiones
Classe cita reparauit oras
f. cleopatra terrā. i. ac mestam alexandriam v
Ausa & iacentem visere regiam
constanti habebat ex desperatō ne virtutem.
Vultu sereno: fortis & asperas
f. cleopatra nostrum. x y
Tractare serpentes: vt atrum
Corpore combiberet venenum
statuta pmptior fęs ad mortem.
Deliberata morte ferocior
fortibo augusto z a b
Seuis liburnis: scilicet inuidens
fęs regno superabit gloriosa
Priuata deduci superbo
sed superba
Non humilis mulier triumpho

q AEMONIE. Aemonia dici/tur ab aemone monte quem niua/lem merito appellauit quia est ri/gidissimus.

r MONSTRVM. Nam res mō struosa fuit quod mulier Cęsar m dictorem prius. deinde Marcum Anthonium tantos duces ita de/mollisset & in suam pene ditionē adduxisset. & ad tantum periculū romanum imperium impulisset. Fuit etiam & pro monstro vt mu lier omni luxui semper dedita. ta/men magnam in morte fortitudi/nem ostenderet.

s NEC MVliebriter expauit en/sem non tanquam ense perire: cleo patra. sed signat eam prestantem animi fuisse vt ensē quoq; timuerit.

t HEC latentis oras. hoc est n. fugit latentes. idest intimas ęgypti regiones vt vires inde reparet.

v IACENTEM regiam. Quia iam occupatum erat regnum ab octauiano. ipsa tamen dissimula/bat dolorem. & simulabat spem. vt persuaderet octauiano consiliū de morte sibi consciscenda penitus abiecisse. nam sic illo nil tale suspi/cāte cōmodius rē peragere potuit.

x TRACTARE. q. irritare vt asperiores in se essent Vir. nec dum etiā gemios a tergo respicit angues.

y ATRVM. Nam que veneno pereunt turgescunt & nigrescunt Cicero. Si tumore & liuore deco/ratū corpus est mortui significat eum veneno necatum.

z SEVIS liburnis. Apianus li. ii. scribit Illyriorum gentem libur/nos esse de quibus multa in primo epodo. liburni autem vt etiam por phirio scribit dicuntur ad mortem paratissimi.

a SCILICET inuidens. Ordo est scilicet non humilis mulier inui/dēs priuata deduci supbo triūpho.

b INVIDENS. Cęsari augusto ne captiuitas sua illi speciosiorem face ret triumphum. Nam & Liuius refert Cleopatram cū deinustria ab augusto capta indulgentius tra ctaretur dicere solitam non trium phabor.

Argumentum odes. XXXVIII.

p Verum suũ alloquitur & elegantẽ ministrũ quẽ sibi mediocria iubet parare: negans ad voluptatem op⁹ esse magnifico apparatu & opimo. Perse aũt ob nimias diuitias in sũptuosissimis delitijs degere dicuntur.

Ode. XXXVIII. Ad puerum suum de parsimonia

c PERSICOS. Nimiũ luxuriosos & delitiosos vt persę consueuerunt. Quod & in multis locis. sed maxime in vita Alexandri ostenditur. qui quidem vehementer militęs suos ostendit quod omissa seueritate macedonica persarum luxui se dedissent.

ego serue pompas

c

p Persicos odi puer apparatus

non placent hoc est displicent corone opertosius facte

d

Displicent nexe philyra corone

vt diligenter sequi loco

e

Mitte sectari rosa quo locorum

sarda moti trahat vitro alius

Sera moretur

cui nihil aliud adiungitur

f

Simplici imyrto. nihil ad labores

q. sine dolo familiarem

Sedulus curo: neq; te ministrum

nam cũ modica re delectetur dompnus. idem cõuenit seruo

i. pãpinis densa et vmbrosa

g

Decet myrtus: neque me sub arcta

Vite bibentem.

d PHyLyRA. Casus est ablatiui. Vnde Ouidi⁹. etiam li. v. fastar. Ebrius incinctus philyra connixa capillos saltat. Philyra autem cortex est tylie siue membrana de qua corone celebres a lemnijs instituebantur.

e ROSA sera moretur. Nam da pso suo tempore roseṇ nõ nisi in raris locis reperiuntur.

f SIMPLICI myrto. Sensus est nihil ad labores myrto applicare. Ordo autem est Sedulus ego curo nihil ad labores. i. laborando addas simplici myrto.

g MyRTVS. Arbor est in littore maris abundans. & dicit a mari. Vnde a grecis myrene dicitur. Vel dicitur myrtus eo quod mire redoleat.

Finit Primus liber Odarum.

Argumentum Prime odes Secundi Voluminis

p Rima ode secundi voluminis hortatur poeta Asinii pollionē tragediarum scriptorē :dū ciuiliū bellorū Cęsaris & magni hīstoriam cōficit:seuere tragedię musam quiescere sinat. Ordinatis. n. publicis rebus poterit tragedię munus repetere. Laudat inde Asinium ipm a pietate /a prudentia /a dignitate & honore /ab eloquentię viribus. Ostendit postea bellorū ciuilium calamitatem. Dicit enim romano sanguine totum pene terrarum orbem repletum : postremo eius musam hortatur vt relicto lugubri cantu secū leuiora quęrat /qualia sane lyricos versus decuerint. Hoc dicit.

Prima Ode ad Pollionem

h MOTVM ex metello. Ordo est oppollio. appositio insigne presidium mestis reis et consulenti cui ne. cui laurus triumpho dalmatico peperit eternos honores. tractat motum ciuicum ex metello consule bellique causas & c. Motum autē ciuicum intellige pro cōmotione ciuili. cum scilicet Quinto metellolucio Afranio consulibus nimia pompei potētia ciuibus immouit inuidiam ita vt pompeium detractarent: presertim metellus ob minutū cretę triumphū. et catho qui aduersus potentes sp obliquus: detractabant pompeū. acusq; obstrepebant, hinc dolor pō

a.mmultum

m Otum ex metello consule ciuicū

b

co q̄ cęsari negatus triumphus bellum fecere

t h l

Belliq̄ causas; & vitia et modos

peium ad presidia dignitati' parandā impulit. quare orbis imperium societate trium principum occupatum est. Nā galliam Cęsar inuasit Crassus asiam. Pompeius hispaniam que dominatio decem annos traxit vt lati⁹. L. florus edocuit

i BELLI causas. Que fuerint causę belli ciuilis vide ad longum. L. florū & Apianum li. ii. Et plutarchum in cesare.

k ET vitia. Cęsar eni nec ferebat parem. Nec pompeius superiorē vt florus scribit.

l Et modos. i. q̄b⁹ modis bellū gestū est iter cęsarē et pōpeū.

que ludibrio habet neptias
reo humanas
Ludumq; fortune: grauesque
cetaris t pompei m
Principum amicitias: & arma
purgatis
Nondum experiatis vncta cruoribus
periculum inferentis ff
Periculose plenum opus alee
n .i. odia
Tractas: & incedis per ignes
rectos var sensum res insensate
Suppositos cineri doloso
misto o
Paulum seuere musa tragedie
fluctem
Desit theatris, mox vbi publicas
.i. vbi historias que pub ff nam grandia cō
lices res continent tinet tragedia
Res ordinaris: grande munus
athenienst calciamentum pedis est.
p
Cecropio repetes cothurno
excellens nam cauti dicus fuit
q
Insigne mestis presidium reis
.i. consilii pereunt
Et consulenti pollio curie:
.i. victoria que laurū meruit
r
Cui laurus eternos honores
s
Dalmatico peperit triumpho,
gratu
Iam nunc minaci murmure cornuum
obtundit nostras personant
v
Perstringis aures: iam litui strepunt
velocco
Iam fulgor armorum fugaces
vt enī homines terrere
fulgor exercitus
Terret equos, equitumq; vultus
x
Audire magnos iam videor duces
nam decorū est victoribus cum aur pulnere.
aut cruere detur pari sunt.
Non indecoro puluere sordidos
cesare
Et cuncta terrarum subacta
.i. constantem rigidum p.n.
y
Preter atrocem animum Cathonis
quicunq; fuerit
z amicitior.
Iuno & deorum quisquis amicior
quam vinci nō potuit a
tamē victa discesserat
Afris, multa cesserat impotens
romanorum posteri
b
Tellure: victorum nepotes

m ARMA vncta. Solent enī arma vngi finito bello ad fugandum eruginē. per id autē ostendit bellū ciuile non penitus exhaustum.

n INCEDIS per ignes. Versatur poeta in genere deliberatiuo. cuius finis est vtilitas: que diuiditur in tutum & honestum. Qua propter a tuto arguit vt abstineat ab hysto ria belli ciuilis ne ambulet p ignes cineri tectos et allegorice hoc dixit sicut ignem in cinere opertum. ita adhuc odia belli ciuilia sub specie pacis latere. Nec tutum esse ea scri bere. cum offendimus amicos qui ea gesserint. Item ab honesto. cum honestum sit non refricare vulnera belli iam preteriti. Non enī renouā da discordiarum memoria sed penitus delenda est.

o SEVERE tragedie. quia & seueriss̄e res in tragedia tractātur & seuerus in illis stilus adhibeur infra in arte latius dicetur.

p CECROPIO cothurno. A cecrope rege athenieñ qui primū tragedias scripsit vt ostendit horatius infra in arte.

q INSIGNE mestis. Sententia est posse pollionem sua eloquentia: et in foro amicos defendere & in senatu optimum consilium in dicendis sententiis dare. Ergo publice & priuatem prodest. Erit ergo ordo c pollio insigne presidium reis & curie tu tractas motum ciuicū & reliqua.

r CVI laurus. Quo pacto triumphantes romani duces lauro coronarentur aurato curru per vrbem vehrentur. Iauissime videto in epodo nono.

s DALMATICO triumpho. Asinius pollo orathor fuit & consularis. qui de dalmatis triumphauit. lxxxq; etatis sue anno in villa tusculana obiit vt tradit Eusebius.

t PERTRINGIS aures. vt enī oculi nimia luce perstringuntur. sic aures nimio sonitu.

v IAM lituī strepunt. quomodo differat lituum a tuba vide supra rius ode prima.

x AVDIRE videor. Magna profecto laus scriptoris. qui ita animos legentium moueat. vt sibi pugne interesse & victores duces audire videatur qui clamore suo & commilitonibus audatiam & hostib⁹ terrorem iniiciat. Nam vt teste homero ostendunt qui de re militari scribunt non parua laus est in duce vti in prelio magna voce.

y ATROCEM animum. portius enim catho apud vticam elegit potius interire quam in hostiū potestatem incidere. de cuius morte dictum est ode xii.

z IVNO & deorum. Sensus est Iuno & quicunq; alii dii carthaginensibus fauerant vltionem vastę aphricę ex posteris eorum quī eam vastarunt. Ordo autem est Iuno quisq; deorū amicior afris impotens cesserat.

a IMPOTENS. Quia relactari non potuit.

b NEPOTES victorum. idest milites romanos nuper cesos in aphrica qui posteri sunt eorū qui superauerunt hannibalem.

vt essent inferie
c d
Retulit inferias iugurthę
romano e
Quis non latino sanguine pinguior
Campus sepulchris impia prelia
q.d. extremi orbis habitatoribus
f
Testatur: auditumq; medis
Hesperie sonitum ruinę.
g
Quis gurges: aut que flumina lugubris
ytalie h
Ignara belli. quod mare daunię
a proprio colore mutauere
Non decolauere cedes
regio sanguine romano
Que caret ora cruore nostro.
petulans importuna i
Sed ne relictis musa procax iocis
k l
Ceę retractes munera nenię
cum me horatio socio voluptuoso
venereo
Mecum dyoneo sub antro
modulatõnco m
Quere modos leuiore plectro

c INFERIAS. Sunt enī inferię sacra que exhibentur defunctis. Erat aūt hoc de more apud antiquos vt si dux in acie cęsus esset qui capti essent ex hostibus ad illius tumulū tā quā hostię mactarentur.

d IVGVRTHE. idest hanibalinā nomē p noie sępe ponūt poetę.

e PINGVIOR. Nam pinguescit terra humanis cadaueribus quis ergo campus non est pinguior sanguine nostro. q. omnis campus est pinguior. Vir. Nec fuit indignum superis bis sanguine nostro æmathiam & latos hemi pinguescere campos.

f AVDITVMQVE medis. De superiore ostendit sic enim intelligendum quis non campus sepulchris testatur impia prelia sonitūq; hesperie & c.

g QVIS gurges. Omnis aquarū congeries gurges est. & per tapinosim pro mari capitur. Virg. Apparent rari nantes in gurgite vasta.

h DAVNIE. A dauno rege apulie. Est autem daunia apulia. & ponitur hic pars pro toto. nam apulia ponitur pro italia.

i SED ne relictis. Hortatur poeta musam eius vt relicto lugubri cantu secum leuiora querat. Sēsus est. cum lyrico carmini aptiores iocis sūt procaciter egeris o musa si lugubria potius dioneo plectro modulara fueris quam venerea que leuioribus modulis aptātur. Ordo est. Sed tu o musa procax idest petulans que fines egressa tuos aliena inuadis quere mecum modos leui ore plectro idest carmina leuiori stilo facta sub antro dioneo sub antro veneris idest rebus lasciuioribꝰ & non grandibus. ne tu retractes munera nenie ceę relictis iocis.

k CEE. Cęa teste Pli. li. iiii. insula est in mari egeo. Strabo etiam scribit vnam esse e cycladibus.

l NENIA. Lugubre carmen est quod in mortuos cantabatur Symonides autē lyricus poeta ex cęa insula adinuenit.

m PLECTRO. Pectinem latini dicunt Vir. iamq; eadem digitis iam pectine pulsat eburno. & est percussorium cythare.

Argumentum Ode Secunde

Alustium poeta a liberalitate & temperantia celebrat dicens latenti pecunie nullū esse splendorem honoremue aliquē: nisi quis ea temperate vtatur. Affert ad id proculeį exemplū: qui erga fratres fuit liberalissimus: Vnde dicit illū perpetua fama notū fore. asserit item late regnare illum solū q cunq; cupiditates secq; ipsum domuerit. Facit deinceps comparationem ab hydropico ad auarū: sicut enim hydrops bibendo plus sitit: ita nunq; satiat habendi sitis. Postremo inquit q d' sapiēs nō appellat bm illum qui dives aut rex fuerit: sed qui sine rerum cupiditate & auaritia vixerit. Hoc dicit.

Secunda ode ad Salustium

NVLLVS argento. Ordo est O crispe salusti inimice lamne nullus color est argento abdito terris auarus & nisi & c. Est autem Sensus quod latenti pecunie nullus inest splendor et honor nisi temperate & modeste in vsu fuerit.

o AVARIS terris. Auare terre dicuntur quoniam bona multa in eis latent & celantur. vt thesauri et huiusmodi.

p LAMNE. & lamna & lamina indifferenter dicitur. lamne idest late masse argentee que ipsa pecuniā est. Erat aūt Salustius pecunie inimicus quoniā non terris vti auari solent celabat sed impēdebat potius necessariis rebus et oportunis modeste quidem & temperate.

q TEMPERATO. philosophus li. ii. ethicorum ait prodigum esse qui in erogando exuperat in capiēdo defecit. At auarus in capiendo exuperat. in erogando deficit. vnde exuperatio & defectio ipsum bonum corrumpunt mediocritas vero conseruat.

r PROCVLEIVS. Cesarianus miles duos habuit fratres qui partes pompeianas secuti et hostes publici post victoriam cesaris iudicati omne patrimoniū amiserūt. proculeius ergo suū illis patrimoniū condonauit. sibi ea satis esse dicitans que ex preda cōparasset. mox suis intercessionibus vt illos cesar restitueret curauit.

s PATERNI animi. Ergo plus quam fraterni. nam maior est patris in filium amor quam fratris in fratrem.

t FAMA superstes. Hoc est fama illi proculeio superuiuet. Superstites dicuntur qui aliquo mortuo supersunt. De fama fide ad longū Virgil. in. iiii. an.

v LACIVS regnes. Sensus est. Latius regnes cupiditatem vincendo quam si per vniuersum orbem possessiones extendas. Ex media philosophia sumptum. Arguunt enim presertim stoici illum solum esse diuitem cui nihil desit. At vero auaro multa desunt. nunquā ergo erit diues. contra vero qui animū suum a cupiditatibus vendicauit ei quecunq; assunt satis sunt. nam natura paucis minimisq; contenta est. ergo diues. omnis enim diues est cui nihil deest. nam vt ait Cicero Animus hominis non archa diues appellanda est. Hinc illud stoicorum paradoxon. omnes sapientes diuites esse. Item solus sapiētes liberos esse.

x GADIBVS. Gades opidum est hispanie a poenis conditum.

y VTERQVE poen. Ideo vtrū q; poenū dixit locis diuisum quia carthago et in hispania est quā spartariam vocant.

a splendor

n VIlus argento color est auaris ab
n recondito vocatiui casus
p
Abdito terris inimice lamne
non parco vel pdigo
q
Crispe salusti: nisi temperato
apparet
Splendeat vsu.

eterna fama p.n. eternitate
frogato r
Viuet extento proculeius euo
mobilitatus sapientem z
murenam s
Notus in fratres animi paterni:
deducet per noticiā omnium
Illum aget penna metuente solui
que illi superuiuet.
t
Fama superstes:
cupidum cohibendo intra
rōnis terminos
u
Latius regnes auidum domando
animum disiunctis ab ipso
ſphia
Spiritum quam si libyam remotis
nam orientalis quā
occidentalis
x ad
illic populis y
Gadibus iungas, & vterq; penus
sibi ipsi
Seruiat vni.

a concedens est enim morbus ferē
pessimus a
Crescit indulgens sibi dirus hydrops.
ſhydropisis
b de
Nec sitim pellit: nisi causa morbi
vitiosserit pallido
c
Fugerit venis & aquosus albo
morbus
c
Corpore languor
restitutum regio sedi p.n
p e f
Redditum cyri solio phrahaten
d beatorum
Dissidens plebi numero beatum
essent prudentia
g
Eximit virtus: populumq; falsis
ex ipsa virtus
dedocet
Dedocet vti.

iudicio a regnum cuius insigne
est libera domo securum
Vocibus regnum & dyadema tutum
a. soli sapienti
perpetuam
Deferens vni. propriamq; laurum
magnos non inuidenti
h
Quisquis ingentes oculo irretorto
pensat eo
multos
Spectat aceruos.

z CRESCIT indulgens. Hic poeta noster facit comparationem ab hydropico ad auarum. Namvt iuuenalis inquit. Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia creuit Ouidius item lib. i. fasto. creuerunt & opes. & opum furiosa cupido. Et cum possideant plurima plura petunt. Sic quibus intumuit suffusa venter ab vnda. quo plus sunt potę plus sitiuntur aquę.

a HyDROPS. Hydropisis grę cū verbū latine subcutaneus morbus appellatur. quoniam sub cute aqua fit. qua venter turgescit. sic & ab aqua grece denominat. nā hydor aqua est.

b NEC sitim & c. Nam quemadmodum hydropico nūquā cessat sitis potando. nisi pellatur e venis causa que sitim gignit. sic in nobis non sanat auaritia nisi pellatur ex animo infinita cupiditas habendi.

c LANGVOR aquosus. Ipse morbus qui aquam inducit. vnde fit languor corpore. Languor proprie est defectio virium & succus naturalis in corpore. Hinc languere dicuntur herbe. que arescere incipiunt. Sed & animi debilitatem defectumq; languorem dicimus.

d REDDITVM cyri. Ordo est Virtus dissidens plebi eximit eum ero beatū idest beatorū phrahaten redditū cyri solio equo electus fuerat. et dedocet ipsa virtus ppm vti falsis vocibus. deferens regnū et diadema tutū & propriam laurū vni soli. Quisquis oculo irretorto spectat ingentes aceruos.

e CyRI. Cyrus persarū rex. qui subegit asiā. & vniuersum orientē in potestatē redegit. regnauit annis xxx. continuo successu totius tpis admirabiliter insignis. cui tādē truncidato ab hostibus scythis cū duobus militibus persarū. successit filius cābises qui imperio patris egyptū adiecit scribit ea Iustinus li. i.

f PHRAHATEN. Phrahates inquit qui in regnū psarū restituit est. nō in numero beatorū sicut vulgus putat. nec enim regnum aut diuitie beatos facit.

g POPVLVMQVE fal. idest popło disuadet beatū dicere eū qui diues est & nō sapiens. tunc igitur falsis populus vtit vocibus cū beatos appellat diuites aut reges quibus auaritia ineſt spreta virtute. i. temperantia & liberalitate.

h OCVLO irreto. Idest sine cupiditate & inuidia. Inuidus enī nusquam recta acie spectat. nisi vbi erumne fuerint tunc enim latatur maxime. Vnde li. ii. meth. Naso ait de inuidia pallor in ore sedet macies in corpore toto. Nusquam recta acies. liuēt rubigine dētes. Risus abest nisi quem vitii fecere dolorem.

Argumentum Odes. III

d Elium hortatur ad fortitudinem & temperantiã vt tũ in aduersis tũ, pſperis ſibi tẽperet eadem; q; vultu & mente conſiſtat. Hinc optime Seneca. Nemo desperet meliora lapſis. Nemo cõfidat nimiũ ſecundis. Cũq; moritur⁹ ſit ei cõſulit. vt letiori incumbat dũ res & ętas parcęq; etiã ſinũt. Cedet enim relictis agris domo & villa. Nec aliquid intereſt diues ne ac nobilis an pauper & infimus natus fuerit omnes quippe ſerius aut citius Chatonis cymbam adibimus. Hoc dicit per totam Odam.

Tertia ode ad Deliũ De tpantia z liberalitate.

i AEQVAM memento. Aureũ preceptum quo amicum monet vt vtramq; fortunã moderate ferat. Ordo eſt. Memento rebus in arduis ſeruare mentem æquam ideſt immutabilem. Nõ ſecus in bonis ideſt proſperis ſeruare ab inſolenti lętitia. o deli moriture.

k AB inſolenti lętitia. Cicero. li. i. offi. docet. quomodo fortis animꝰ & magnus maxime cernit. Si nulli neq; homini neq; perturbatione animi nec fortune ſuccumbat. in tẽperantia quoq; vt idem ait verecũdia & quaſi quidam ornatus vitę oiſq; ſedatio perturbationũ animi & rerum modus cernitur. Et li. iiii tuſc. inquit quemadmodum temperantia ſedat appetitiones. efficit vt hę rationi pareant. Sic huic inimica intemperãtia omnem animi ſtatum inflãmat conturbat incitat.

l SEV moeſtus. Sententia eſt ſiue in rebus arduis hoc eſt aduerſis. ſiue in lętis vixeris moriturus es propterea q; indulge genio. & a ſententia quã grauiſſime propoſita, paulatim in epicuream mollitiẽ labit.

m BEATIS. Pro beaueris ideſt beatum feceris & ſecundũ epicu; reorum dogma loquitur qui beatitudinem in voluptate corporis reponunt.

n INTERIORE nota. Antiquiſſima vini in cellis condebant, vt que eſſent precioſiora. & ad longius tẽpus duratura interius reconderent reliqua magis ad manus exponerent. Preterea doliũ notabant titulo quo & tẽpus in quo conditũ eſſet & patriã vini deſcribebant. vnde Iuue. Cras bibet albanis aliquid de mõtibus aut de ſitinis cuius patriã titulumq; ſenectus deleuit multa veteris fuligine teſte.

o PINVS. Arbor. matri deorũ conſecrata eſt. At qui pinus campos deſiderat et populus fluuios. Vnde Virg. Fraxinus in ſiluis pulcherrima pinus in hortis Popꝰ in fluuiis abies in montibus altis.

p ALBAQVE populus. Interiora enim populi folia alba ſunt.

q FVGAX. Aquę epitheton eſt ſemper enim labitur.

r HVC vina. ideſt vbi hoſpitalẽ conſociant pinus et populi & vbi lympha fugax obliquo laborat trepidare riuo.

ſ BREVIS. Non ad corpus roſe magnus enim flos eſt. ſed quod ad tempus breue durat.

familiares.

t DVM res & ętas hoc est dum est & vnde et dum per ętatem hęc decet facere. et dum fata permittũt viuere. et fila atra sororum patiuntur pro eo quod est dum ipse sorores patiuntur hoc est parce quorũ fila sunt atra.

v FILLA atra. Propter mortẽ dixit atra. aliquando atra fila pro infœlici vita vt alba pro fœlici. Iuue. & pelago postquã parce meliora benigna Densa manu ducũt hilares. & staminis albe lanifice quoniã ãũt vita humana initiũ habet progressum & finem. Hectria per tres parcas antiqui notarũt harũ noĩa sunt Clotho. Iachesis et Atropos. Clotho colũ cũ penso gestat vt sit ortus noster qui materiã viuendi prebet. Lachesis autem filũ ex penso ducit id enim est tẽpus illud quod ad viuẽdũ sortiti sumus. Tertia vero filum iam a lachesi ductũ obtruncat. quia abrumpit vitam & mortem affert.

x DIVES ne. Ordo est. nil interest an diues natus fueris a prisco inacho an pauper et de gente infima moreris idest habites sub dio idest ære & sine domo victima scilicet eris nihil miserantis orci.

y INACHO. Inachum ãũt pro nobilitate generis posuit. Rex enim argiuorum Inachus nobilissimus fuit a quo & fluuius quia in ipso mortuus est nomen accepit vnde & Vir. pro nobilitate. Et turno si prima domus repetatur origo Inachus acrisiuq; pater.

t Dum res & ętas & sororum
genitrum nigra

v Fila trium patiuntur atra
nigredo a fœ oibus viuẽtiũ
tuis bonis

Cedes coemptis saltibus & domo
Laurbidus vide in.li.i.ode.ij.

Villaq; flauus quam tyberis lauit
cõpositus vt forte reperibus

Cedes & extructis in altum
vectur ergo nõ nbi sed illi labores

Diuitijs potietur hęres
nobili

y Diues ne prisco natus ab inacho
differt humilis generis

Nil inter est an pauper: & infima
ære

De gente sub dyo moreris
eris implacabilis

a Victima nil miserantis orci
compellimur.

Omnes eodem cogimur omnium
b in c citius

Versatur vrna serius ocius
p morte

Sors exitura. & nos in ęternum
naui charonis

Exilium impositura cymbę.

z PAVPER duas fortune iniurias ponit. quas vulgus maximas putat & quod pauper sit & ignobilis.

a VICTIMA. Veluti victima que Plutoni mactetur. Seruius victimam esse ait que diis pro hostibus deuictis sacrificabatur. hostiã autem que sacrificatur cum sit contra hostes eundum. ergo victima gratias referimus pro beneficio accepto hostia vt illud accipiamus precamur tamen Ouidius ait victi malquod dextra ceciditvictricevocatur hostibus a domitis hostia nomen habet.

b VERSATVR [vrna']. Ordo est. Sors omniũ exitura serius vel ocius et nos impositura cymbę et delicet impositura est nos vt in ęternum id dirigat exilium.

c SERIVS vrna. Poetice. q. d. ex vrna sorte educta moriantur homines. Erat romę consuetudo propter infinitas pene causas vt omniũ litigantium nomina in vrnam cõicerent. & sorte inde educerent. & quibus primo sortes euenirent illi prius audiebantur eorumq; lites decidebantur Iuue. Expectandus erit qui lites inchoet annis hoc nũc ad diuersa moriendi tempora retulit. Horatius.

d ETERNVM. Vltima syllaba abundat. ergo cum sequenti dictione alterius versus scandetur.

Argumentum odes. viii

e Rat phoceo phillis ancilla: quã certe amore, psequebatur ait poeta id sibi non esse dedecori: Achilles. n. Brisaida: Aiax Tegmessam: Agamennõ Cassandram captiuas etiã & ancillas adamarũt. Probat inde phillida quoq; regium genus vti illas habuisse moribusq; & forma nobilem. que omnia decori amatoribus potiusq; dedecori possunt accedere. Hoc dicit

Ode.iii.ad Phoceum de amore ancille.

e Ne sit ancille. Nefit res amatoria & argumentum comicum in quo probat exemplo achillis non oportere pudere xanthium amoris ancillaris.

f ANCILLE. Ancilla serua. & teste Seruio dicitur ex arci antiqua prepositione quod circum significat. & cilio moueo vnde & forcille quod illis in area fruges moueantur & oscilla quod ore cillantur. i. moueant. sic ancille quia circa dominum vt illi administrent crebro moueant. Festus tñ ancillas dictas vult ab anco rege quod is in bello magno fœminarū numerū coperat. vel quod prisci anculare dicebant ministrare. ex quo dii deęq; coli dicuntur. quibus anculi & ancilę nomina sunt.

g BRISEIS. ea quidē ab achille rapta fuit ex lyrnesso regia Mynetis ex theba veto Eetionis patris andromache capta fuit Chriseis que sane agamennoni contigit. Ambe autem hę vrbes in eo campo erāt. qui postea thebanus campus est appellatus is propter fertilitatē prīa mysiis ac lydis postea a grecis infestatus est. Erat autem in cilicia nā cilices in duos diuisi erant. principatus alterum Eetionis alterū mynetis. Erantq; ista oppida lesbo opposita. quibus omnibus priamus imperabat quod achillis verba manifeste declarant vbi ait. Ante tuas noramus opes. spatiosaq; regna que felix pariter lesbos complecti tur & que comprehendit phrygie tellus. ac hellespontus. Tunc quidē hec erant postea varia sunt mutationes consecutę. Tota autem ora sub troianis in nouem principatus diuisa erat. & sub priamo in bello troiano constituta. & Troia appellata hec omnia ex Strabonis li. xiii.

h TEGMSSE. De hac Ouidius lib iii. de arte meminit his verbis. Odimus & moestas. Tegmessam diligat aiax nos hilarem populum fœmina lœta capit.

i TVRNE. pars pro toto posita est. Turma enim ex triginta equitibus fiebat qui illis prerat decurio appellabatur.

k ET ademptus hector. Ordo est. Et hector adēptus tradidit pergama leuiora tolli a festis graiis. Vnde & Vir. ait Decimum quos distulit hector in annum.

c f tginonimia
n Ē sit ancille tibi amor pudori
p.n. illius ad quē scribit superbum
o
xanthię phoceu prius insolentem
p.n. tigna amoris
g pulchritudine.
Serua briseis niuio colore
tantō viri
Mouit achillem.
ei
Mouit aiacem thelamone natum
pulchritudo p.n. captiue quam
h amauit aiax
Forma captiue dominum tegmesse
.i. agamennon.
Arsit atrides medio in triumpho
Virgine rapta
.i. troiane.
i
Barbare postquam cecidere turmę
achillem intelligit interfectus
h
Thessalo victore & ademptus hector
.i. morte sua auerte ... imbecillitas
hoc commodū l
Tradidit festis leuiora tolli
menia troiana
grecis
Pergama graijs.
p nescis o phoceu tiuites
m
Nescias ante generum beati
Phyllidis flaue decorent parentes
parentes regios.
n
Regium certe genus & penates
ploxur
o p
Męret iniquos
q
Crede non illam tibi de scelesta
amaram fidem seruantem
Plebe dilectam: necq; sic fidelem
abhorrentem piaculum
Sic lucro auersam potuisse nasci
turpissima.
Matre pudenda
illius phillidis nō crassus
r
Brachia & vultum teretesq; suras
.i. castus pe me aliquid mali.
s ego
Integer laudo: fuge suspicari
festinauit
Cuius octauum trepidauit ętas
finire ḡdragesimū annū
Claudere lustrū:

l FESTIS. Decēnali bello et grauibus preliis ab hectore editis.
m NESCIAS ANte. Potuisset phoceus respōdere poete non mirum esse. quod Achilles Briseida. Tegmessam aiax. agamennon cassandram captiuas & ancillas arserint. ille enim regum filie fuerant. Suam vero phyllida humilē esse. Hinc ait poeta illā merere regium genus. moresq; generosos habere vt similem illis ostendat.

n PENATES. Sunt omnes dii qui domi coluntur. vt Seruius ait li. ii. æn.
o MOETET. Quod nihil ei profuerit. vt seruitutem vitaret tristis recordatione sui generis. vt Qualis populea moerens philomena sub umbra.

p INIQVOS. pentesa .i. deos in quorum custodia erat qui iniquis irritiq; illi sint quia in seruitutē abduci permiserunt.

q CREDE nō illā. Coniectura est eo quod solet esse nā que ex plebe sunt non solent iis moribus esse quibus est phillis. sed dicit eam poeta dilectam ideft electam. neq; vere simile sit. quod ex matre pudēda ideft ex matre impudica cuius filiam pudere deberet nata sit illa. et fidelis que fidem seruet in amore. & quod aduersa sit lucro & non pecunia corrupatur. Permulti enī refert quibus quisq; parentibus natus sit. & vbi educatus. vnde luue. scilicet expectas vt tradet mater honestos animeq; alios mores fuit vtile porro filiolā turpi vetule producere turpem.

r SVRAS. SVRA est posterior pars cruris. Est enim tibia os. Sura caro posterior. crus vero ex sura & tybia constet dicturq; crus. quia illo curramus. Est autē laus in muliere vt Sure minime turgescant. sed teretes sint.

s INTEGER laudo. Poeta remouet de se suspitionem. ne videatur proferre suum iudiciū de pulchritudine puellę corruptus eius amore. & vt ille omnem suspitionem amoueat non esse sibi de se suspicādum. quia cum ante virtutes laudarit integer pulchritudinē laudat presertim cum iam quadragenarius sit in qua ętate cupiditates iam ratioui cedunt.

Liber Secundus

Argumentum odes. V.

f Ectanti lalagen puellam pulcherrimāq; sed innubilem viroq; immaturā Horatius scribit: illam iuuence comparans nondū valenti thaurum sufferre. Cōsulit igit illius citā adolescentiā expectare velit. tunc enim, pterua impudenticq; fronte virum vltro appetet. Crederē attamē sibi ipsi potius id dicere. Superius enim de lalage inquit quod vbicūq; fuerit illam semper amabit. Hoc dicit

Ode. V. Non tentandas puellas innubiles

e NON dum subacta. Rem turpiculā allegoria honesta admonet socialem ne eam que adhuc viri potens nō sit tangat. per comparationem iuuence que nondum thaurum ferre queat.

v MVNIA. Munera. Munus singularem numerum habet. & significat donum vel officium. Munia autem officia solum & maxime que publice prestantur hinc immunes dicunt qui vel etate vel alio priuilegio prestare munia non tenentur neq; singularem habet hoc nomen neq; in plurali aliter cadit.

x CIRCA virētis. Ordo est. Nūc est animus tue iuuence solātis gratia estum fluuiis circa virentes campos nūc est animus tue iuuence ludere cum vitulis in vdo salicto.

y VDO. Quia salicta prata irrigua & flumini vicini adamant.

z SALICTO. Locum, significat salicibus consertum salices autem dicuntur a saliendo. quia saliunt ideo breui surgunt & crescūt cum autē a quercu dicamus quercetum. a pinu pinetum. ab esculo esculetum sic a salice debet etiā esse salicetum. sed per syncopam salictum proferimus.

a PREGESTIENTIS. Vehemēter cupientis. gestire enim est cum rem adeo vehementer cupimus vt corporis gestus id exprimentes cōtinere non valeamus.

b TOLLE cupidinem. Transit in allegoriam immature vue. cōparans viriditatem adhuc puelle virginitati.

c RACEMOS. Racemus botri onis pars vt Seruius docet.

d IAM te sequetur. Que te nunc acerbitate etatis refugit. paulo post matura vltro petet te.

e suppositus g all. p coniugio etia ipā tu uenca

n Ondum subacta ferre iugū valet
officia ven. nia
v viri sibi adhereres.
Ceruice nondum munia cōparis
pari effectu ferre viri g all.
Aequare nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
z
Circa virentis est animus tue
.i. puelle
Campos iuuencę nunc fluuijs grauem
exercentis irriguas
Solantis estum nunc in hudo
cum pueno.
y
Ludere cum vitulis salicto
desiderantis
a b
Pręgestientis tolle cupidinem
.i. immature puelle
Immitis vue: iam tibi liuidos
viridior vanabit. c
Distinguet autumnus racemos
.i. nigranti rosei similis
Purpureo varius colore
d robustior
Iam te sequetur: curret enim ferox
adolescentia
Aetas: & illi quos tibi dempserit

impudens
e
Apponet annos: iam proterua

p.n amicę
Fronte petet lalage maritum
ab oībus cantum

f
Dilecta quantum non pholoe fugax
formose puelle nomen

Non doris albo sic humero nitens.
sicut resplendet

g
Vt pura nocturno renidet
cyprio insula p.n. pueri pulcherrimi

Luna mari: gnydiusq; gyges
puerum gygen.

h
Quem si puellarum interfis choro
.i. decipere .i. peregrinos ḋbus ang̃s non cognitus esset

Mitte sagaces falleret hospites
.i. incognita differentia inconsitis

Discrimen obscurum solutis
in sęx puellean puer esset.

Crinibus ambiguoq; vultu

e PROTEVA fronte. In fronte dicunt esse pudorem. pudori frontem dedicatam esse volunt. ergo proterua fronte idest petulanti vt ostendat illam iam pudorem abiecisse. econtra de dione. vir. tū breuiter dido vultum demissa profatur.

f PHOLOE. De hac li. i. ode vero. xxxiii. etiam dixit cyrus in aperā declinat pholoen sed prius apulis iungentur capreę lupis. Quam turpi pholoe peccet adultero.

g VT pura. Comparatio perpulchra. quemadmodum luna pura idest nulla nube impedita resplendet in mari nocturno idest ipsa nocturno tempore resplendet in mari. nam si in aqua limpida trāquilla quę lunam conspicias splendida omnino apparet. possumus etiam per hyppalogen proferre mare renidere luna nocturna. nam ex eius lumine repercussum vehementer splendet.

h QVEM si. Sensus est Si tu admisceas puellis aut canentibus: aut saltantibus falleret non nos ciues qui illum cognoscimus. sed hospites qui quoniam peregrini sunt nō hactenus viderunt. nunc autem cū tanta illi virginea facie similitudo cū puellis sit poterit haberi sagax idest solers & acutus ad inuestigādū sit.

Argumentum odes. VI.

f Eptimio amicissimo suo poeta scribens: ait secum in vltimas etiam & asperrimas orbis oras iturum esse quod sane maximam eius beniuolentiam arguit. Optat inde tibur senecte sedes haberi possit. quod si parce non dederint petet inquit Tarentum cuius quidem regio sibi preter omnes arridet. Abundat enim melle. vino. oleo & temperie summa. Hortatur itaq; Septimium velit eo secum pergere. Vbi defuncto sibi valeat debitas emittere lachrimas. Hoc dicit.

Ode. VI. ad Septimiū de Tybure r Tharento

adibis

f Eptimi gades aditure mecum: & nondū sunt assuetum perno romano

h Cantabrum indoctū iuga ferrenā: & inhabitabiles

i Barbaras syrtes; vbi maura semper

m Aestuat vnda

vide ode. vij. li. i. conditum

n Tybur argeo positum colono

domicilium

Sit meę sedes vtinam senecte

a finis neutgarento

o Sit modus lasso maris & viarum

Militięq;

a quo tybure dee furoles de ḋbus supra in ij. ode. ij. li.

Vnde si prohibent parcę iniquę:

p

Dulce pellitis ouibus galesi

Flumen & regnata petam laconi

p.n. ducis

q Rura phalanto

scz angulos

horatio.

Ille terrarum mihi preter omnis

tarentine ciuitatis in quo tarento

r Angulus ridet, vbi non hymeto

precedunt

s Mella decedunt: viridiq; certat

oliua

t Bacca venafro

in tarento scz

u Ver vbi longum tepidasq; prebet

hyemes

x Iuppiter brumas: & amicus aulon

y optimo vinio

Fertilis bacho mituimumq; falernis

Inuidet vuis

ferules

Ille te mecum locus & beate

montes nuper ejusdam

z Postulant arces ibi tu calentem

a merita r amica

a Debita sparges lachrima fauillam

Vatis amici.

f GADES. Insulę sunt hispanię in vltima parte oceani.

k CANTABRVM. Cantabri populi sunt in hispania taroconensi ad oceanum vt docet ptolomeus li. ii. Eos autem & vicinas illis gentes quę latrocinia retinebant Augustus oppressit. vt scribit Strabo libro. iii.

l MAVRA vnda. Quia sunt in mari mauritano.

m AESTVAT. Quia assidua reuolutione harenarum veluti feruens exundat.

n TIBVR argeo. Quod condidit tiburtus argius vi. supra ode. ii. vi. li.

o SIT modus lasso. Ordo est. lasso mihi sit modus maris. viarum & militię.

p GALESVS. Vt dixit Liuius li. v. de secundo bello punico. calabrie flumen. est tarento proximum per quinq; mlia passuum. Et Plinius li. viii. scribit Tarentinas oues suluas esse.

q PHALANTO. Hoc duce lacones Tarentum appollinis oraculo condiderunt de quo multa Strabo li. vi.

r HyMETVS. Mons est nobilis in attica qui mel gignit optimū vt Strabo ait li. ix. Qui etiam li. vi. scribit Tarentinam oram fructuū bonitate precellentem. nam & melius & vellero, vehemēter laudant.

s VIRIDIQVE certat. Sententia est: quod oliuę huius agri equipari possūt iis quę oriunt in venaphro.

t VENAFRO viridi. id est oleo venafrano. nam laudes habet olei totus venefranus ager. maxime planis finitimus aruis. Auctor est Strabo li. v. de campania loquens.

v Ver vbi longum. Ver non spacium trium mensium. sed dicit longum. quia & in hyeme tale temperamentum aeris est. quale solet esse in vere. vnde addit tepidas hyemes.

x Et amicus aulon. Ordo est. & aulon fertilis amicus bacho.

y AVLON. Locus est cōtra tarentinam regionē ferax optimi vini vt porphirio inquit.

z IBI tu calentem. Ordo est. ibi sparges tu calentem fauillam vatis amici debita lachrima. Antiquorum enim mos erat mortuorum cadauera concremare. ideo defuncti fauillam dixit.

a FAVILLAM. Cinerem extinctum dicimus. scintillā accensam.

Argumentum odes. VII.

a D pompilium varum scribit gaudens eius in patriam reditum: quem comilitionem sibi in castris bruti & cassij fuisse commemorat: et b elli ciuilis euasisse pericula Augusto victore: qua gratia liberius se conuiuium exhibere promittit. Hoc dicit.

Ode. VII. ad Pompilium sodalem ꝛ commilitonē

Sepe mecum tempus in vltimū
in vltc metam
b
o
de illo tuc late in li. i. ode. prī.

Deducte bruto militię duce
reduxe fecit ciuem romanum

Quis te redonauit quiritem

Dijs patrijs: italoq; c elo
sortis ū

Pompili meorum prime sodalium
pompeio est tuum vel longū hoc cōuiuio in

Cum quo morantem sepe diem mero
consumpsi splendentes
c
Fregi coronatus nitentes
vnguento quod siri confectum
d
Malobathro syrio capillos
plium in philippeis campis
e repentinam.

Tecum philippos: & celerem fugam
f
Sensi relicta non bene parmula
bruti e cassa,
ꝛ ceteroꝝ g

Cum fracta virtus & minaces turmę
a. certam barba ꝛ facie.
c. d. oppetere

Turpe solum tetigere mento:
horarium de quo ode. g
h vel op

Sed me per hostes mercurius celer
timentem a. nube

Denso pauentem sustulit aere

b OSEPE. Est autem ordo. O pompei prime meorum sodalitū sepe mecum in vltimum tempus deducte Bruto militię duce quis diis patriis & italo celo redonauit te quiritem. cum quo sępe mero fregi diem morantem coronatus capillos nitentes siric malobathro.

c CORONATVS capillos. per synedochen. q.d. habens coronatos capillos, vt oculos suffusa nitentes.

d MALOBATHRO. Malobathrum vnguenti speciem esse scimus.

e PHILIPPOS. Philippi campi thessalici sunt dicti: regio equis'amica: et in his primo a cęsare et a pompeio. deinde ab octauiano antonio atq; cleopatra. & a bruto & cassio pugnatum est. Vir. Ergo inter sese partibus concurrere telis Romanas acies iterum videre philippi.

f PARMVLA. Diminutiuum a parma hec autem breue scutum est quo pedites vtebantur. Virgil. Parmaq; in glorius alba.

g MINACES. Propterea turpe pro turpiter ceciderunt: quia minaces erant. nam turpe est hominivirtuti. cum minatus fuerit. vel dicam turpe solum ideſt cruore fœdatū.

h SED me p̄. Iucunde se dixit a Mercurio liberatum. vel quod furtim fugisset & celerem offenderet fugam. vel quod poetę ad mercurium spectare dicuntur.

i TE rursus. Ordo est. Te rursus in bellum tulit vnda sorbens fretis estuosis. i. mentis furor.
k LATVS. Totum corpus intelligit. sed defatigatio maxime in latere sentitur.
l Cadis vi. ode xxx. v. li. i.

m MASSICO. A monte campanie de quo. i. ode. li. i.
n CIBORIA. i. pocula nam proprie sunt folia colocasie. in quorū similitudinem pocula facta eodē nomine appellantur Auctor est porphirio.

o CONCHIS. Piscium testis in quibus vngenta seruabantur.
p VDO apio. i. virīdi vel quod in aquosis locis nascitur.

q VENVS. Talorum iactum significat. Talus enim sex laterū erat in quibus canis afferebat iacturam. erat enim vnius punctivt scribit pollux. Venus et senio lucrum.

iterum
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit estuosis.
debitam consuetum
Ergo obligatam redde ioui dapem
de tergorum li
Longaq; fessum militia latus
intelligendū apud poetę domum laurū fuisse
Depone sub lauro mea: nec
.i. vasis vinarijs
l deputaris
Parce cadis tibi destinatis.
quia illud vinū curarū oblitionē inducit
polita m
Obliuioso leuia massico
bibendo cuacus amplis
n
Ciboria exple: funde capacibus
meerrogat cū exhortatiōe
o p
Vngenta de conchis? quis vdo
.i. valde apparare
s. a nobis
Deproperare apio coronas
scz nobis propter venerem dixit .i. dominum
p vel q
Curat ve myrto. quem venus arbitrum
constituet. modestius imo
eque modste
Dicet bibendi. non ego sanius
illis populis. ad hospitium.
r
Bachabor edonis recepto
vehementer lenari
Duce mihi furere est amico

Persius. Quid dexter senso feret scire erat in voto damnosa canicula quātum raderet. Augustus preterea scribit. Talis iactis vtquisq; canem aut senionem miserat in singulos talos singulos denarios cōferebat in medium. quos tollebat vniuersos qui venerem iecerat. propertius. Me quoq; per talos venerē querente secundos semper damnosi subsiliere canes. Qui iactus sex constabat senio dicebatur. Quia vero vnum canis. Acron autem scribit quod veneris iactus in talis habebat micenarū numerum Plautus in asinaria. hoc venereum est. pueri plaudite & mihi obiactum cantharo mulsum date.

r EDONIS. Edoni thracię populi sunt accolentes hebrū fluuiū vt scribit plinius li. iiii. Quod autē thraces vino bachentur ode. xxvii ostendit his verbis natis in vsum lucie scyphis pugnare thracū est.

Argumentum odes. VIII.

b Arynem meretricem periuram poeta alloquitur. non enim vota persoluerat nec pacta sibi seruauerat. Dicit aūt si poena aliq; vel etiā minima propter ipsa periuria afficeretur: crederet deos esse vel illos curare mortalia. At vbi periurijs pulchrior efficitur. Maternos cineres & signa cum toto celo deosq; ipos epedit fallere. quippe periuria omnia Venus nymphe & cupido rident. Hinc & ei amotorum numerus passim affluit. Hoc dicit.

Ode. VIII. Ad Barinem meretricē De periurio.

f VLLA si iuris. Scenicum principium in barinem meretricem. intelligitur enim per hanc inuectionem aliquos precessisse sermones quibus noctem sibi eadem barina iureiurando pmiserit. dehinc post quam fefellit eum in hec verba velut amantem erupisse.

e IRIS peierati. Peierare est iusiurandum rumpere. & fit ex per et iuro. sed. v. in. e. mutatur & subtrahitur in verbo. in nomine autem manet. nam dicimus periurium. & non peierium.

v PVBLICA CVra. Publicus amor. nam omnes tuo amore ardent. ostēdit autem in hoc loco naturam amantium. qui quanto insolliciores sibi res suam in amore & quanto magis decipiuntur. tanto sibi quā amant pulchrior videt

x OPERTOS. Vrna conditos. Erat autē hoc apud priscos haud contemnendum iusiurandū. Vir. Per patrios cineres per spes surgentis iuli.

y ET signata. noc. More oratorio tendit ad grauiora. Non enim solum fallit mortales scilicet matrē sed et celestia. quoniam ipsa sidera sed deniq; ipsos immortales deos.

z SIGNA. Omēs imagines ex pluribus stellis configuratas signa appellant. precipue illa. xii. signa que in zodiaco sunt. Refert autem Plinius septuagita duorum signorū cognitionē habere astrologos in quibus sunt mille sexcente stelle. Signa autem taciturna dixit ꝓpter lunam & sydera interdiu latentia quę noctis signa dicuntur. quoniā in ea apparent. interdiu autem tacere dicuntur cum nō appareant. vt de & luna silens vel tacita dicitur cum non lucet. vel dicas taciturna signa noctis pro taciturnę noctis nox enim tacita dicitur. quia tunc pene omnia tacere solēt hinc Ouid. li. i. tristium inquit. iamq; quiescebant voces hominumq; canumq; Lunaq; nocturnos alta regebat equos. quod autem per sydera etiā iurarent li. xii. an. Virg. ostendit his verbis hęc eadem antea terrā mare sydera iuro.

iurandi non obseruari

v Lla si iuris tibi peierati

Poena barine nocuisset vnquam

q. d. si minima parte corporis fieres turpior credentem. te.

Dente si nigro fieres vel vno

deformior

Turpior vngui

deos cum re humana postquam

tu uouisti

Crederem: sed tu simul obligasti

ad vota reddenda

quin potius splendes

Perfidum votis caput: enitescis

amatorum ejus

Pulchrior multo: iuuenumq; prodis

omnes. n. te appetūt

Publica cura

vile est

Expedit matris cineres opertos

.i. lunam et sydera

Fallere: & toto taciturna noctis

.i. sydera ab effectu deos

Signa cum celo: gelidaq; diuos

Morte carentes

asseuero quę amantibus facilis est

Ridet hoc inquam venus ipsa rident

Simplices nymphe ferus & cupido

Semper ardentes acuens sagittas

Cote cruenta.

iuuentus.

Adde quod pubes tibi crescit omnis

turba seruorum

Seruitus crescit noua nec priores

quia periuro.

domum

Impię tectum domine relinquunt

Sepe minaci.

merericem ne vocentur a meretrice condolentibus barinem.

Te suis matres metuunt iuuencis

auari

Te senes parci: miserecq; nuper

Virgines nupte: tua ne retardet

splendor

Aura maritos.

a FERVS & cupido. NVmen cupidinis demōstrat immite et implacabile. & quod ignoscere nescire nisi voluntatem veneris & iudicium sequetur. vt Virgil. Iamq; ibat dicto parans et dena cupido.

b SEMPER ardentes sagit. Propertius item de cupidine. Et merito hamatis manus est armata sagittis. & pharetra ex humero gnosia vtroq; iacet. Ante sent quoniam tuti quā cernimus hostem. Nec quisquam ex illo vulnere sanus abit. Ardentes autem sagittas dixit poeta propter faces quas etiam cum sagittis habet nam ex immensa solliciturdine amatorum corda ardere videntur.

c COTE cruenta. Idest sagittas cruētas acuit cote. vel dixit cruentā cotem. q. aspersam sanguine sagittarum que in ea acuuntur. Cotem autem speciem lapidis dicūt in qua ferrum acuitur. ipse alibi fungar vice cotis acutum reddere quę ferrū valet expers ipsa secandi.

d ADDE. Adiunge his. que tibi creuerunt ex periurio.

e OMNIS. tibi crescit. q. d. omnes qui crescunt et crescendo in etatem veniunt amori aptam tui futuri sunt. neq; exemplo eorum quos lusisti deterrentur.

f SEPE minaci. Ostendit quantum ab amatoribus diligatur. nā cum eis etiam minax esset & asperrima. attamen eam relinquere non poterant.

g TE suis ma. Exaggerat quanta sit amatorū turba. cum ipsa petatur. & a tenellis qui adhuc in materna potius quā paterna potestate sint. id circo appellat iuuēcos. q qui adhuc matrem sequantur.

h TE senes parci. Metuebāt ergo potissimum diuitiis suis.

i MISEREQVE nuper vir. Zelotopia mouētur que maxime torquet nouas nuptas. que nuper assuetę amori perdite amant. & ob hoc misere.

Argumentum odes. IX:

o Bierat valgio puer clariſſimꝰ: vñ plus ęq̃ dolore afficiebaꝫ. Hinc Horatiꝰ eũ ſolari cupiẽs p̃ ſimilitudines: ingt nõ ſp manare pluuias: nõ ſemp in mari ꝓcellas eſſe: nõ ſemp eſſe in armenia glaciem: nõ ſp aq̃lonibus vexari ſiluas. hoc eſt nõ ſemp in rebꝰ eſſe ꝓturbatões & aduerſa: ipſe tñ cõtinue ſibi puerũ ademptũ lachrimabaꝫ nulla quiete habita: Et cũ neſtor Antilochũ filiũ apud troiã extinctũ nõ ois ſuę vitę ānos plorauerit. Nec etiã Troilũ parentes ſororeſq; fleuerint ſp. Debet etiã ipſe multo magis abſtinere a q̃relis. Auguſtiq; cęſaris nouã medorũ victoriã vna ſecũ decantare. Hoc dicit.

Ode. IX. ad Valgium de fletu Miſte pueri

de inculpo

h.

n On ſp imbres nubibus hiſpidos
ꝓfluunt nec ſemper ſpecies ꝓ
erumpunt i genere
Manant in agros: aut mare caſpiũ
irruunt .i. aſperrimi venti
ꝛ tempeſtates m
Vexant inęquales procellę.
ſemper
n
Vſq; nec armenijs in oris
hic inapte ordo horrẽt ,inertes rẽddẽ
.p.n.
Amice valgi ſtat glacies iners
ſpeties ꝓ genere
o
Menſes per omnes aut aquilonibus
loca quercubus conſerta vrgentur
p
Querceta gargani laborant
ꝓ ꝓfluantur ſpeciẽ ꝓ genere poſuit
q
Et folijs viduantur orni
valgie fœtigas .i. luctuoſis verſibus
Tu ſemper vrges flebilibus modis
p. n. pueri mœſtum r
Myſten ademptum: nec tibi veſpero
i. in occaſu recedunt
apparente
Surgente decedunt amores
.i. mane ipſo
Nec rapidum fugiente ſolem.

p GARGANI. Garganus promontorium eſt prope apuliam ad ſtadia. ccc. protendens in pelagus orientem proſpectans vt Strabo ait lib. vi.

q ORNI. Pro quibuſcumq; arboribus poſuit de ornis plura legito ode. ix. li. i.

r VESPERO. plinius li. ii. c. viii. de venere ait. quod hęc ſtella cum ſolem precedit lucifer dicitur & ante ortum ſolis apparet in oriente. cum ſubſequitur. heſper & veſper & heſperus veſperuſq; appellatur videturq; in occaſu ſtatim poſtq; ſol occidit. primuſq; pithagoras eãdem eſſe ſtellã deprehendat heſperum & luciferum in lucifero colore gaudentem. in heſpero fulgentẽ videmus. nunquam a ſole longiuſ gradibus quadraginta ſex diſcedit Genitalis roſcida proſpera & ſalutaris eſt.

k NON ſemper. Demõſtrat hac ode nõ ſemper lugendum eſſe. ſed omnium rerum fieri viciſſitudinẽ non enim ſemper imbres &c.

l MARE caſpiũ. id ad mare ſeptẽtrionem eſt vt Strabo docet lib. xi. qui etiam li. v. ait mare caſpium a pleriſq; vocari hircanum.

m PROCELLE iequales. quia vndarum irruunt. eſt autem procella ſecundum Seruium aqua vento admixta. Plinius autẽ dicit eſſe reſpentinos flatus. qui exhalantes terra gignunt ventos qui maiore illati põdere incurſuſq; ſi late ſicca ruperint nubem procellam gignunt que greçe cenephias dicitur hic cepit pro vehementiori vento.

n ARMENIIS in oris. Armenia maior eſt & minor. eſt autem ad ſeptẽtrionem. de qua legito ptolomeum li. v. Et Strabo li. xi.

o AQVILONIBVS. Hic ventus a vehementiſſimo volatu inſtar aquile appellatur.

s AT non. Ostenderat fieri mutationē in rebus naturalibus. nūc idem probat hominum exemplis.
t TER ergo functus. Periphrasis est nestoris. qui apud Ouidium inquit. vixi annos bis centum. nunc tertia viuitur ętas.
v ANTILOCHVM. Hic filius nestoris ex euridice fuit ab hectore in prelio cęsus. Ouidius. i. li. episto. Siue quis antilochum narrabat ab hectore victum. Antilochus nostri causa timoris erat.
x IMPVBEM. Erat enim lugędus. & quia filius. & quia bonus filius. & quia adolescens. cum illa ętas etiam externas lachrimas excutere possit. & tamen luctui imposuit modum. ergo & te idem facere decet. cum amiseris nō filium sed seruum.
y TROILVM. Is priami filius qui puer adhuc ab achille i pugna cęsus est. Vir. Parte alia fugiēs amissis troilus armis. infœlix puer atq; impar congressus achilli.
z DESINE mollium que. idest a mollibus queredis cōstructio gręca. & poetis potius quam ceteris scriptoribus concessa.
a ET potius can. q. d. melius remoto luctu. cęsaris facta cantem⁹
b TROPHEA augusti. Scribit Suetonius. quod parthi quoq; augusto & armeniā vendicanti facile cesserūt & signa militaria quę. M. Crasso. & M. antonio ademerant reposcenti reddiderunt. obsidesq; insuper obtulerunt. Scythas quoq; pellexit ad amicitiā. suā populi romani vltro per legatos petendam
c NYPHATEN. nyphates mōs est in armenia Masio mōti orientē versus iminens vt Strabo li. xi. docuit. Porte autē dant quodāmodo sensum fluminibus. vt se victos fateantur. Virg. Euphrates ibat iam mollior vndis. & alibi. Pontem indignatus araxes.
d MEDVMQVE flumen. Euphraten indorum. amnem vult intelligi. Ordo autem est. cantemus medum flumen voluere minores vortices additum victis gentibus.
e VORTICES. Vortex aqua in se retorta. vel quicquid similiter vertitur. inde propter flexum capillorum pars summa capitis. id fabius li. viii. docet.
f INTRAQVE prescriptū. Augustꝰ eni fines gelonis statuit. quos victi egredi non auderent. sed prescriptis limitibus tenerenē. cū ante vbi libuisset excurrent.
g GELONOS. Geloni vt Solinus scribit populi sunt in scythia. qui de hostium cutibus. & sibi indumenta faciunt. & equis suis tegmina.

G ii

potitus ergo magis volendum.

o t
At non ter ęquo functus amabilem
flevit
v
Plorauit omnes antilochum senex
imberbem.
x
Annos; nec impubem parentes
cassandra polixena
r p.n. z creusa vxor ence
Troilum aut phrigię sorores
nō ad virū permentiū
z
Fleuere semper. desine mollium
post vlurumū lucrū a .i. magus.
Tandem querelarum; & potius noua
lyricis carminibus
b
Cantemus augusti trophea
c
Cęsaris. & rigidum nyphaten
.i. in numerū victa
rum gentū accessisse
d
Medumq; flumen gentibus additum
aquas
e
Victis; minores voluere vortices
constituerum terminum
f g
Intraq; prescriptum gelonos
a cesare determinatis.
.i. vagari
Exiguis ęquitare campis

Argumentum odes Decime

Ly cinio poeta scribit hortans eum ad temperantiam & mediocritatem. nam qui summa petunt multis ac varijs casibus opponuntur: & inde grauius decidūt. Qui vero infima tenent: ignaui semper habentur: & nullius sunt precij. ad illud etiam exhortatur ne sc; desperet meliora lapsis. neue confidat nimium secundis. est enim omnium rerum vicissitudo vt & Therentius scribit. Hoc dicit.

Ode.x.ad lycinium de mediocritate

festiuus .i.pelagus

b

R Ectius viues lycini neq; altum

instanter petendo casus arduos ⁊ periculo.

Semper vrgendo: ne dū procellas

qui cupis esse cautus

Cautus horrescis nimium premendo

ꝑpter vada ⁊ saxa nautis ꝑ: riculosum

Littus iniquum

.i.felicem ⁊ mediū inter extrema

pulcherrimam

Auream quisq; mediocritatem.

securus inquinati ⁊ pollui

lz

Diligit tutus caret obsoleti

pauperrate .i.sublimi ex q̄ inuidia oritur

Sordibus tecti; caret inuidenda

temperatus regia

Sobrius aula

magna.

Sepius ventis agitatur ingens

Pinus: & celse grauiore casu

percutiunt

Decidunt turres: feriuntq; summos

aduersis

Fulgura mōtes

m

Sperat in festis metuit secundis

fortunā bonam sui malam

instituram

Alteram sortem bene preparatum

turpissimas tempestates. bonorū aūt ⁊ malorū vicissitudines ostendit

Pectus informes hyemes reducit

aer

Iupiter idem

obducit n in futurū

Submouet non si male nunc & olim

quandoq;

Sic erit: quondam cithara tacentem

Suscitat musam neq; semper arcum

vt ferat

Tendit apollo;

in difficilibus plenus aīo. .i. fortitudine

o

Rebus angustis animosus atq;

ebrempera.

p

Fortis appare: sapienter idem

supprimes sperā

Contrahes vento nimium secundo

inflata

Turgida vela;

h RECTIVS viues. Ordo est. o lycini rectius viues neq; semper vrgendo altum. neq; nimiū premendo littus iniquum. dū cautus horrescis procellas.

i AVREAM MEdiocritatem. Philosophus li.iiii. politicorū scribit. quod in omni ciuitate sunt tres species hominum. Diuites. pauperes. & mediocres. inter quos optimi sunt mediocres. quia medium semper est optimum.

k TVTVS. Philosophus idem li.iiii politicorū scribit mediocres ciues magis saluari quoniam nec insidias patiuntur. nec fraudes faciunt. vt alii qua propter sine periculo viuunt. ibidē quoq; ait. quanto magis aliquid accedit ad mediū tanto melius quanto magis distat a medio tanto peius. & li.ii. ethicorum ait. quod exuperatio & defectio bonum ipsum corrumpunt. mediocritas vero cōseruat.

l SEPIVS VEntis. Metaphora ab arboribus & ędificiis tanquā maiora & in alto posita periculis semper subiacere & casibus vt Iuuenalis numerosa parabat excelse turris tabulata vnde altior esset casus. & impulse preceps immane ruine. Et alludit ad illud Ouidii. Summa petit liuor. perflant altissima venti. Summa petunt dextra fulmina missa iouis.

m SPERAT ifestis. Ostēdit poeta oportere animum sapientis ita se haberevt in mediocritate se cōtinens. & rebus secundis aduersas & aduersis secundas euenire posse arbitretur. vt nihil illum incautū improuidumq; opprimat sed aduersus omnes suos ictus armatū fortuna inueniat.

n SVBMOVET. dat diuinitatis exempla. & primo per imitationes temporum per que sperare in aduersis semper fortes esse debeamus. quemadmodum enim Iupiter qui aer est; non semper inducit hyemes. sed post illas infert mitia tempora. sic & appollo non semp arcu ferit. sed illo posito demulcetur lyra.

o REBVS angu: Conclusio aurea. & ex intima veraq; philosophia prompta. Nam fortices nunquam in vita erimus. nisi nature que paruis minimisq; contenta est obtemperemus. Deinde res angustas & difficiles forti et inuicto animo perferamus. & secundis nullo pacto efferamur neq; itumescam⁹:

p SAPIENTER idem con. vē: dicit si vela turgent nimis secundo vento contrahe. ne nimis inflentur Carmen omnino dignum tanto poeta. in quo cum grauissima & ad mores emendandos aprimevtilia proferat. tamen suis methaphoris atq; exemplis tristem grauitatē multa iocunditate exhilarat.

Argumentum odes. XI.

q Vintum hirpinū aliena q̄renda minime esse admonet. suadet etiā victus & gaze eū sollicitum esse non debere. Cū paucis natura cōtenta sit. Inuitat hinc illū ad lętiorem cōmodioremq; vitaꝫ dum iuuenis est: superueniet namq; senectus voluptatum immunis & expers. Hoc dicit.

Ode. XI. ad Quintium hypinum de lęta vita

a QVID bellicosus. Suader hirpino. vt omittat futurorum curā. presertim earum rerum que longa absunt. & vite breui indulgeat. & vt superior oda a stoica secta proficiscebatur. nunc contra epicureā redolet cupit enim volumen varietate carminis distinguere atq; illustrare.

b CANTHABER & scythes. de canthabris & scythis dictū est in superioribus. ode quinta. ii. li. & ode. xix. i. li.

c HADRIA obiecto. Hic hadria pro mari posuit masculino genere. & non neutro vt quidā aiut Lucanus li. v. sonat ionio vagus hadria ponto. De mari vero adriatico superius dictum est.

d POSCENTIS pauca. Naturā enim paucis est contenta. Hinc Lucanus ait. Satis est populis fluuiusq; cereśq;.

e FVGIT re. le. ui. Ouidius etiam li. iii. de arte inquit vtendum est ętate cito pede labitur ętas & c.

f ARIDA canicie. Macrobius li. vii. scribit. Caniciem ex nimio humore fieri. quod phlegma vocatur nam ideo albi sunt cani. quia calorem humoris quo nutriuntur imitant. Latius tamen video ode. ix.

q Vid bellicosus (a) cāthaber (b) & scythes
p. n. i. huc ad eum scribit
Hirpine quinti (c) cogitet hadria
pretponas
quifacias.
Diuisus obiecto remittas
animus sic
Querere: nec trepides in vsum
vre
Poscentis (d) ęui pauca: fugit retro
(e)
lasciua pulchritudo
f ficca
Leuis iuuentas & decor arida
fugante illa enim eras lasciuiam
omnem excludit
Pellente lasciuos amores
senectus .i. mitem & quietum.
(g)
Canitię facilemq; somnum:
pulchritudo
(h)
Non semper idem floribus est honor
qui maxime in vere nascuntur
i splendet
Vernis: neq; vno luna rubens nitet
.i. qui nō est par eternorum consiliorum
(i)
Vultu: quid eternis minorem
macerus
Consilijs animum fatigas

g FACILEMQVE somnū Nequeūt enim senes dormire propter morborum molestiam. hinc ait Iuuenalis sat x circūsilit agmie facto morborum omne genus ille humero hic lumbis hic coxa debilis. ambos perdidit ille oculos. & luscis inuidet. Huius pallida labra cibum capiunt digitis alienis. iuuenibus autem facilis est somnus

h NON semper. Comparat floribus adolescentiam. ac iuuentam. sicut enim illi paruo tempore vigent. sic ipsi iuuenes cito desinunt senectutis aduentu.

i NEQVE luna. Sensus est neq; luna nitet vno vultu. sic etiam iuuenum vultus crescente ętate mutatē. luna autē nunc pura videtur. nunc obscura & nigra nunc rubicunda pura serenitatem portendit. nigra pluuias. Rubicūda ventos. auctor est Plinius. & poeta li. i. georgicoꝝ

k QVID ęternis. Ordo est. quid fatigas animum minorem ęternis consiliis ideśt qui non est par eternorum consiliorum. non eni semper subsistit in corpore non minorem animum ad consilia. sed ęternis consiliis minorem voluit intelligi ideśt infinitis & diuturnis.

l CVR non sub alta. Ordo est. cur dum licet non potamus sic tecum mere iacentes sub alta vel platano. vel hac pinu. et rosa odorati canos capillos & vncti assyria nardo.

m CANOS odo. capil. Absoluta locutio canos capillos odorati. pro habentes odoratos capillos canos.

n ASSyRIAQVE. nardo. De vnguento nardino seu foliato intelligit. de quo plura plinius libro xiii. ca. i.

sub tali arbore
l
Cur non sub alta vel platano vel hac
imprudenter
nullo ordine.
Pinu iacentes sic temere: & rosa
odoratos habentes
m
Canos odorati capillos
et iuuenture
n
Dum licet assyriaq; nardo
rellit bachus
o
Potamus vncti: dissipat euchius
nam animū cruciant seruus cicius
o arcessunt
Curas edaces. quis puer ocyus
facientis colorē
oprimi vinū
Restinguet ardentis falerni
ne in ebrietatē incidat
aqua
Pocula prętereunte lympha
mereticam
p
Quis deuium scortum eliciet domo

p
Lyden eburna dic age cum lyra
festinet incompositum f. mulieris
r
Maturet incomptum lacenę

More comam religata nodum.

o DISSIPAT euchius. Ad idē redit quod superius dixerat Nunc vino pellite curas.

p SCORTVM. Festus ait Scortа appellari meretrices.

q EBVRNA dic. Ordo est age dic cum eburna lyra maturet morelacene religata nodū incomptū appositio comam.

r LACENE. idest laconice mulieris non enim de helena tantum intellīgit. vnde Vir. li. i. æn. ait. Virginis os habitumq; gerens. & virginis arma spartanę. erant nāq; spartanę venatrices.

Argumentum odes. XII.

h Ac ode Mecœnatem alloquitur ostendens lyricis versibus non conuenire bella tractare. ipe tñ multo melius soluta oratione prelia cęsaris scribet: quam pœta lyricis. Itaq; dicit horatius sue puellę laudes: cum osculis cuius etiam maxime Regum opes haud permutande essent. Hoc dicit.

Ode. XII. ad Mecoenatem de lycinie laudibus.

o mecenas serenissime.

n Olis longa fere bella numantię
laborū parientē

Nec durū hannibalem: nec siculū mare
aphricano rubeum tyrrhi
carthaginensi

Poeno purpureū sanguine mollibus
cōuenientes iungi .i. carminibus

Aptare cytharę modis
nolis aperta me superbū. vino

illos pphas

Nec scȝuos laphytas & nimiū mero
subiugatos ferri

Hileum: domitosq; herculea manu
terre gigantes a cbus sibi pcurrum

Telluris iuuenes: vnde periculum
ca stellarū timuit olympus sue celum

Fulgens contremit domus
mecenas infra
.i. solum oȝone scriptis

a Saturni veteris: tucq; pedestribus
describes augusti

Dices historijs prelia cęsaris
ibi incipit ordo quam ego qui carmina scribo

b Mecęnas melius ductaq; per vias
q subiugari sunt q minaces erant

Regum colla minacium
horatium

c Me dulces dominę musa lycinie

Cantus me voluit dicere lucidum
lucentes licite .i. valde inuicem re
spondentibus

d Fulgentes oculos & bene mutuis
fidele

Fidum pectus amoribus
licitam monere .i. bene decuit
e f virginum
Quam nec ferre pedem dedecuit choris
saltibus
dedecute

g Nec certare ioco nec dare brachia
cum pulchris festo
h

Ludentem nitidis virginibus sacro
in quo ypone sacra agerentur

Diane celebris die
regna p.n. regis persarum
i

Num tu quę tenuit dines achemenes
k diuitias

Aut pinguis phrygie mygdonias opes
pulchritudine illius

Permutare velis crine lycinię
opulentas

Plenas aut arabum domos

---

r NOLIS longa. Ordo est. o me cœnas nolis aptari mollibus modis citharę lōga bella fere numātie.

f BELLA fere numantie. Numantia celtiberorum nobilissima ciuitas erat. que in bello celtiberico quod aduersus populum romanum gestum est. virtutem propriā ostentauit. quod .xx. perdurauit ad annos complures enim exercitus cum imperatoribus ad internitionem detracti nouissime autē Numantini obsidione cincti diuturna patientia toleraruit. Paucisdū taxat exceptis qui cedentes murum dediderūt. Durias autem fluuius preter Numātiam currit. Auctor in iis Strabo lib. iii. Multa etiā scribit Liuius li. Jv. lvi lvii.

t NEC durū ha. Qui annos .xvi cōtra romanos pugnauit in italia vt scribit Liuius lib. xxx. Durauit autem bellum ipsum punicum secundum annis .xviii. vt scribit florus. Durum id ait. quia vt etiam Liuius scribit hannibalis nullo labore aut corpus fatigari. aut animꝰ vinci poterat caloris ac frigoris patientia par princeps prelium inibat vltimus conferto prelio excedebat Erat ei in humana crudelitas. nil veri nil sancti. nullus dei metus.

v NEC siculum mare. En. duilius seu Duellius consul in cicilia aduersus classem poenorum prospere pugnauit. primusq; omniū romanorum ducum naualis victorię duxit triumphum ob quā causam ei perpetuus honos habitus est. vt reuertenti a cena ubicines canerent. et funale preferretur hec scribit Liuius li. xvii.

x NEC scȝuos laphytas. Centaurorum pugnā intelligit in nuptiis perithoi habitam cum laphytis de qua re latius legito in ode. xviii. li. i.

y HyLEVM. centhauri de quo Virg. li. viii. ait in hymno herculis. Tu nubigenas inuicte bimembres hileumq; polumq; manu. tu crebra mactas prodigia &c.

z VNDE periculū. Ordo ē. vn de fulgens domus saturni veteris contremuit periculum &c.

a SATVRNI veteris. Is eni prima ętate regnauit. dixerūtq; a filio pulsum quod Macro. li. i. i. Saturnus interpretatur nihil aliud essē. quā tempora senescētia ab his que post fuit nata de pelliis. autem est temporū auctor. deorumq; princeps vt idē ait Vir. item li. vii. i nquit. Saturnusq; senex ianiq; bifrōtis imago. Et li. viii. Primus ab ętherio venit saturnus olympo arma iouis fugiēs & regnis exul ademptis.

b DVCTAQVE colla regum: Nam victi reges ante currum cathenis vincti in triumpho procedebant.

c LyCINIE. Non placet que me cœnatis sit vxor. cum veluti lasciuam illam laudet. sed potius poctę amica ęq; amore amantium domina vocat.

d FVLGENTES Oculos. ęque laus in oculis suprema est.

e QVAM nec. Laudauit hactenus a bonis corporis. nunc laudat a bonis animi. s. ab arte.
f NEC dedecuit. Liptote est. idest bene decuit.

g NEC certare ioco. Laudat a iocis. s. ab ea spetie ioci que vrbanitas appellatur. in qua sunt facetię. lepores sales & dicta.

h SACRO die. In quo dianę sacra agerentur. Videtur autem ita a ioco ludoq; illam ludare. vt tamē lasciuię castitas nō desit. non in veneris sed diane sacra cōmemorat. de hoc ad plenum li. i. ode. xxi. vbi ait Dianā tenere dicite virgies. &c.

i NVM tu. Ostendit licinię oscuris & iocis. non permutandas regum diuinas.

k MyGDONIAS opes. Mygdonia iuncta est phrigie vt docet Plinius li. v. c. xxxiii. phrigia autē vt ibidē inquit Troadi superiecta. priamus vero iis regionibus imperauit vnde Strabo li. xiii. scribit Achillis verba fuisse ad priamum huiusmodi Ante tuas noramus opes spatio saq; regna que pariter lesbos complectitur & quę comprehendit phrigie tellus ac hellespontus.

l AVT facili seuitia. artem mere tricem designat cum velut irata aut negat amatori oscula. aut inter dum vltro expetit. sic satis satiens indignanti. vt THerentius. nolis cupiunt vltro.

olentia vel ex amore ardentia

Cum fragantia detorquet ad oscula
caput l leui oscula

Cervicem: aut facili seuitia negat
.s.eum
extorqueri

Que poscente magis gaudeat eripi
oscula .i.pudeat rapere

Interdum rapere occupet.

Argumentum Odes. XIII

o Ppressus arbore decidente horatius que suo in pelago sabino fuerat detestatur hic eius consito⁊ rem. ostendit postea nunc⁊ satis esse hoibus cautū ad cuitanda pericula. mors enim improuisa rapuit rapiet⁊ gentes. scribit inde se inferos pene radijsse vidisse⁊ eacum iudicantem. Sapho quoc⁊ et alcęum fidibus canentes que omnia maxime mirabantur vmbrę. Hoc dicit.

Ode. XIII. De arboris casu z inferis.

m ILLE & nefasto. Ordo est. o arbos ille quicumc⁊ primum te produxit in neptotum pernicię op probriumc⁊ pagi posuit et nefasto die & manu sacrilega.

n NEFASTO die. Qui dies dicū tur fasti. vel nefasti. vi. superius ode i. libro. i.

o NOCTVRNO cruore. i. cru⁊ ore nocturno tempore sparso. nā qui flagitium commissurus est la⁊ tebras sibi querit ad scelus tegendū Vehementer autem singulis parti⁊ bus scelus auget. non enim solum interfecit hoipitem. quod ex se in⁊ gens est scelus. verum interfecit ex insidiis. quia nocturno tempore. fuit⁊ iniusta cedis causa. nam si iu sta fuisset. non quesisset latebras. in

nō fasto sed abhominando
m n
i LIe & nefasto te posuit die
.i.scelerattissima
Quicūc⁊ primū et sacrilega manu
plantauit. hoc est posteritatis
Produxit arbos in nepotum
exitium infamiam propter dīi
oppressionem ville
Perniciem opprobriumc⁊ pagi
qui te plantauit.
Illum & parentis crediderim sui
caput interora domus dicun
tur. vt docet seruius
Fregisse cervicem: & penetralia
sanguine
o
Sparsisse nocturno cruore
ceteris pestilentiora
p
Hospitis ille venena colchica
illo loco
Et quicquid vsquam concipitur nefas
q. d. vehementissime agit
Tractauit, agro qui statuit meo

terfecit sue domi. ergo sue se fidei hospes commiserat. interfecit cru⁊ deliter. quia fudit illius cruorē quo penetralia sparsa sunt. q. repleta. po suit ergo duo maxima scelera & eius qui parentem. & eius qui ho spitem crudeliter necasset. Cū hor⁊ rendum scelus antiqui putarēt pol luere iura hospitalitatis. quibus iu piter optimus maximus preesset vnde Vir. Iupiter hospitibus nam te dare iura loquuntur.

p VENENA colchica. Versus est hypermeter. scanditur igitur cū sequēti. In ponto autem vbi colchi sunt prouentus est malorum gra⁊ minum idem vero in epodo penul timo ait. cales venenis officina col chis.

infelix casum
Te triste lignum, te caducum

q In domini caput immerentis.

q IN domini. cā. im. Scelus erat in quemcumq; caderet. sed maius dominum maximum in dominū immerentem.

r QVOD quisq;. Mirum poetę ingeniū. vt ex occasione paruę rei magna innectat. & que ad vitam & mores maxime pertinent lectoribus inserat. Ostenditq; enim quanta sit humana imbecillitas; atq; miseria ex ipsa iscitia qua sępe non timenda timeamus. Cōtra vero nullus sit metus ab his que summa cū pernicie imminent.

r Quod quisq; vitet. nunq; homini
g singulas horas.
f t
Cautum est in horas. nauita bosphorū
aphricanus. species p genere.
v
Pœnus perhorrescit. neq; vltra
occultos, euentus a. peritiem
ab alio loco
Cęca rimet aliunde fata
romanus repentinam,
Miles sagittam & celerem fugam
troianum
Parthi, cathenas parthus & italum
mortis
Robur. sed improuisa leti
violenta
Vis rapit rapietq; gentes.
nigre vrez plurones
de qua superius
Quam pene furię regna proserpinę
nos horatius.
x
Et iudicantem vidimus æacum
separatas a pena
campum elisiū.
Sedesq; discretas piorum
.f. lesbijs cordis
r
Aeolijs fidibus canentem
occulerint casus vulgaribus
Sapho puellis depopularibus
quam sapho.
s
Et te sonantem plenius aureo
p.n. poete .f. nauigatōnis
Alceę plectro dura nauis
.f. exilij quod gessit aduersus tyrannum
Dura fuge mala, dura belli.
.f. cum religiosa quadā attentōne
a
Vtrumq; sacro digna silentio
cantare
b
Mirantur vmbre dicere. sed magis
expulsos
Pugnas. & exactos tyrannos
fiparū ad audiendū pugnas
.f. audi e audit
Densum humeris bibit aure vulgus
q.d. nihil admirans
c
Quid mirū, vbi illis carminibus stupēs
nigras
d cerberos
Demittit atras belua centiceps
Aures et intorti capillis

Hinc ait Ouidi⁹ in sbin noxia millę modis lacerabitur vmbra tuaq; in AEacus inge in poenas ingenios⁹ erat.

y AEOLIIS fidibus. idest lesbiis Nam vt scribit Dionisius AEolidum insularum rupes lesbes est et tenedos. Vtq; Strabo docet li. xiii. AEolica regio ingens erat & troię adiuncta.

z AVREO plectro idest excellēti stilo. Et non immerito Alceus aureo plectro donatur. qui tyrannos insectatus. multūm etiā moribus confert. Auctor est Fabius li. x

a VRVMQVE. Sententia est. quod vmbre vtrumq; s. Sapho et alceum mirantur cum dicant res quę sunt audienda.

b SED magis. Ordo est. sed vulgus densum humeris magis bibit aure pugnas et exactos tyrannos.

c QVID mirum. Sensus est. non est mirandum si illum vmbrę libēter audiunt cum Cerberus & angues eumenidum stupeant admiratione carmine illius.

d CELVA centiceps. Cerberum intelligit. centiceps autem recte dixit. propter multitudinem anguiū qui ex eo manant.

t BOSPHORVM. Duplex est bosphorus thracius & cimericus est autem angustum mare. quo io in bouem mutata enatauit cōsilio iunonis inde sic appellatum. Dionisius & Mela scribunt.

v POENVS nauita. Est autem sensus. quod multi timent loca tantum periculosa. quibus preteritis putant se tutos. sed decipiuntur. fata enim obstant. & vbi non creditur opprimuntur.

x AECVM. Fuit is iouis filius. quem apud inferos bonorum & malorum iudicem ferunt fabulę.

furiarum delectantur
e
Eumenidum recreantur angues
insuper f tibi tantalus
Quin & prometheus & pelopis parens
.i. Ceptus a sono obliuiscitur laborū
Dulci laborum decipitur sono
h talis venator
Nec curat orion leones
venare
Aut timidas agitare lyncas.

EVMEMDVM. per antiphrasim appellantur tre furie infernales Alecto Thesiphone. et Megera. mites enim interpretantur.
f PROMETHEVS. De hoc late libi. i. videto ode. iii.
g PELOPIS parens. De hoc ad plenū videto superius ode. xxviii. libro. i.
h NEC curat. Solūt poete idem studium apud inferos quoq; quēq; sectari. Vnde Virg. li. vi. aut. quę gratia currum amborumq; fuit vius. que cura metētis pastere equos eadem sequitur tellure repostos.

Argumentum odes. XIIII.

Ostendit amico posthumo iuuentam effugere: nec pietas aliqua future senecte: aut imminenti morti moram afferet: vnde & regibus & inopibus adeunda est charontis vnda. linquenda tellꝰ domus & vxor: hereseꝙ inde optimo cecubo fruetur: & humi sparget pdigus qd' ipe tantopere seruauerat: per quod inuit quidem poeta posthumum ipm potius debere frui bonis suis: quam abutenda heredibus relinquere. Hoc dicit.

Ode. XIIII. ad Posthumum de morte ineuitabili

f FVGACES anni. Ouidius li. iii. de arte etiam ait. Ludite cū anni more fluentis aque. & dixit fugaces quod plus est quā fugitiui, nā huiusmodi verbalia abūdantiārei denotāt. sic dicimus bibacē et edacē
k POTHVME. In hoc loco nomen proprium est ceterum is post humus appellatur qui posthuma tū patrē nascitur Virg. Siluius alba nū nomē tua posthuma proles. cōgemiat aūt nomē. que cōgemiatio occultā habet aut cōquestionē aut iurgationē. Sic Therē. o thais thais Sic Vir. o choridon choridon que te dementia cepit.
l NEC pietas in. Oui. quoq; de morte nbulli li. iii. de amo. Viuetū moriere pꝰ cole sacra, colētē mors grauis a tēplis incaua busta trahet
m PLVTONA. ad quē ptinet. nā in tutela plutōis sūt mortui. nec amplꝰ i superos custodia. hic vir. nec iā ce. vl. debe. Pluto saturni. & iouis neptunię frater. et cui in mū

i l2
h Eu fugaces posthume posthume
veluti aqua sine intermissione
l
Labuntur anni: nec pietas morā
imminent
Rugis & instanti senectę
inexpugnabili
Affert indomitęq; morti.

Non si trecentis quotquot eunt dies
.i. placare tenteꝰ.
tyrum
Amice places illachrymabilem
pluto .i. mitem
m n
Plutona tauris: qui ter amplum
p.n. 2
o
Geryonem tyriongꝫ tristi
.i. regna pulchra sceleris sequitur
Compescit vnda, scelomnibus
Quicunq; terrę munere vescimur

di diuisione infera regna euenisse
n TER amplū geryonē (fabulāt. Vir. li. vi. et forma tricorpis vmbre. finxere poete geryonē esse tricorporē illiusq; vmbrā apud inferos esse Iustinus itē li. vltimo scribit geryonē ipm nō triplicis nature vt fabulis pdit fuisse. Sed tres fratres tante cōcordie extitisse. vt vno aio oēs regi viderēt. nec bellū herculi sua spōte indixerūt. sed cū armēta sua rapi vidissent. amissa bello repetisse. Ordo aūt est. q cōpescit ter amplū geryonē & tirion tristi vnda. oibꝰ enauigāda qcūq; vescimur munere terre. siue erimus reges. siue erimus in
o TITyONQVE (opescolomi. dehoc ait Vir. li. vi. Necnō & tityō terre oiparētis alūnū cernere erat. p tota nouē cui iugera corpus porrigit. rostroq; imanis vult ad vnco. imortale iecur tōdēs fecūdaq; poenis. viscera rimanq; epulis hitanq; sub alto pectore. nec fibris requies datur vlla renatis.

p ENAVIGANDA. Respexit ad Fabulam qua Charon animas acherontem transuehit. Vir nauita sed tristis nunc hos nunc accipit illos &c.

q FRVSTRA cruento. ostendit frustra nos abstinere a bellis. a nauigatione. frustra quoq; timere austrum nisi austrum pestiferum nam omnino inferos adire debemus omnes morti necessitate.

r RAVCI. idest sonori. vir. Tum rauca assiduo longe sale saxa sonabant.

s AVSTRVM. Plinius li. ii. scribit quod humidus est auster presertim italię. ac noxius. De autumno autem ait Naso de arte. Quum modo frigoribus premimur. modo soluimur ęstu. Aere non certo corpora languor habet.

t DANAI genus infame. Belides intelligit fuerunt. l. ex diuersis vxoribus filię danai filii beli. vnde dicti sunt belides. Aegistus frater danai cum parem numerum filiorum haberet, filiis suis in matrimonium collocare volebat. Sed danaus oraculo respōso exterritus. prorsus assentire nolebat. Nam responderat appollo Danaū ipsum manibus vnius ex filiis Aegisthi. quē generum haberet occidendum esse sed pene ad matrimonia conficienda coactus. filias in hūc modum subornauit vt cum ad virorum thalamos accederent. absōsos gladios secum portarent. & viros suos ea prima nocte interficerēt. quos vtiq; omnes excepta minore natu hipermestra interfecerunt. que lino viro suo misera pepercit. a quo tractu temporis Danaus ipse detruncatus fuit.

v DAMNATVS laboris. Sic dicitur damnatus capitis vel iniuriarum. vt placet Auctoribus.

p

Euauiganda, siue reges
pauperes agricole

Siue inopes erimus coloni

q

Fruſtra cruento mare carebimus
illisis tempestuosi
r

Fractisq; rauci fluctibus adrie
noxium

Fruſtra per autumnos nocentem
timemus illum ventum.
s

Corporibus metuemus austrum
niger tesorni

Visendus ater flumine languido
fluuius infernalis
flegetosus t

Cocytus errans. & danai genus
turpe perpetui

v

Infame: damnatusq; Iongi
p.n. coli filius

Syſiphus ęolides laboris
a monentibus .i. agn dbus pdecerarie

Linquenda tellus & domus & placens
foues

Vxor. neq; harum quas colis arborum
vide ode. 15. l. ii.

Te preter inuisas cupressos
.i. breuis vite

Vlla breuem dominum sequetur
vi. ode. 35. li. i.

Absumet heres ęcuba dignior
eclara vino

Seruata centum clauibus: & mero
plus est quam sparget nobili

Tinguet pauimentum superbo
.i. meliore

Pontificum potiore ęnis

x SYSIPHVS ęolides. De hoc in metha. legitur aut. petis aut vrges rediturum sysiphe saxum. Et Seneca in hercule furente. Ceruice saxum grande sysiphea iacet.

y ET placens vxor. Non temere placēs dixit. nam relinquere difficilem et morosam vxorem pars nō minima felicitatis videtur hac eadē ratione Iuue. scribit Rogus aspiciēdus amate coniugis et fratrum plenęq; sororibus vrnę.

z INVISAS cupressos. Nulla arbor sequetur te preter cupressū sed nec ea quidem delectaberis. quoniā erit iudicium tui regi. Adhibebaē autē funeribus. quoniam vt mortui non resurgunt, sic ipsa cęsa nō pullulat ergo rogus illa ornabaē. Virg. Ingentem struxere pyram cui frondibus atris intexunt latera & ferales ante cupressos.

a ABSVMET heres. Hec cum inuectione dicuntur in eos qui nimia parsimonia conseruant que p digi heredes absumunt. Iuue. Vt locuples moriatur egens.

b SERVATA centum clauib⁹ Summa stultitia vt tanta anxietate sparcens ea serues. que alter ita dissipabit vt non modo vtatur. sed etiam ispargat. Ostendit autē quod vsu sępe euenit vt quanto maiore auaritia & paramus. et partis parcimus. tanto maiore prodigalitate heres spargat.

c PAVIMENTVM. solum domorum dicebantur. etiam pauimenta poenica. hoc est marmore numidico strata vt scribit Festus pauire vero ferire est vt idem ait.

d POCTORE cænis. idest vino quod datur in cœnis pontificum. cōstat enim apud plures scriptores & maxime apud Macrobium pōtificum cœnas latissimas luxuriosissimasq; fuisse.

Argumentum Odes. xV.

d Amnat hac ode edificio⁹. luxuriam: agri enim illis occupati minus pp̄o necessaria suppeditabant: laudat inde maiorum parsimoniā. Census enim priuatus olim breuissimus erat: resvero communis ingens. Hoc dicit.

Ode. xv. De rusticanis edificijs & maiorũ parsimõia

e IAM pauca. Sensus est. tanta libido est hoc tempore latius porrigendi edificia. vt breui de futuri sunt agri &c.

f IVGERA. QVINTilianus ait quod Iugera iungendo boues dicatur vultq; tantum terre esse quãtum vno die boues iuncti arant.

g VNDIQVE latius. Ordo est vndiq; visentur stagna latius extenta idest ampliora lacu lucrino. piscinas enim intelligit.

h HVCRINO lacu. Contiguus baiis lucrinꝰ adest sinus intra quẽ auernus est inquit Strabo li. v. Plinius quoq; li. iii. Prope baias esse indicat lacum lucrinum & auernum.

i PLATANVSQVE celebs. Per methaphoram iunguntur enim platano vites quia vt scribit Plinius iucunda est vmbra platani quã & crassa. Celibem autem dictum existimant quod dignam celo vitã ducat vt scribit Festus.

k TVM violaria. Damnat luxũ in hortis quos vltra modum propagabant et illis locum antea oleis arboribus fructuosis datum occupabant damnat autem eam spetiẽ hortorum qui solis floribus conseruntur.

erare nostra .i. ad arandum

e f

i Am pauca aratro iugera regię
vtutrum prctoria extensus.

g

Moles relinquent: vndiq; latius

h

Extenta visentur lucrino
vivaria p.n. arboris sine vitibus

i

Stagna lacu platanusq; celebs
.i. maior est platanorum quã vimorũ numerus futurus

k

Euincet vlmos. tum violaria &
arbor veneri cõsecrata .i. odorũ

Myrtus & omnis copia narium
vbi fuerint olivaria

Spargent oliuetis odorem
.i. q̃ fertilia fuerant .i. illi q̃ ante possidebat
domino priori

Fertilibus domino priori
densa

l

Tum spissa ramis laurea feruidos
f. solis p.n.

m

Excludet ictus: non ita romuli
preceptum est passet p.n.

Prescriptum & intonsi catonis
imperijs & priscorũ. lege
potestate

Auspicijs: veterumq; norma:
passus res p. ria tempus

Priuatus illis census erat breuis
res publica magna

n

Cõmune magnum. nulla decem pedis
mensurata vmbrosam

o

Metata priuatis opacam

l TVM spissa ramis laurea. Infructuosa etiam laurus aut ad excludendos vmbra sua solis ardores posita.

m Non ita romuli. Ordo est Nõ ita prescriptum auspiciis romuli et intõsi cathonis. et veterũ norma.

n NVLLA decempedis. Sensus est nullus priuatus vir habebat porticum tantam ad septentrionẽ proꝑtiuo sole vitando que etiam potuisset sufficere vmbre solis vicini plage septentrionali tunc enim vmbre sunt minime. quod iuuenalis sat. vii. innuit dicens parte alia longis numidarum fulcta columnis Surgat & algentem rapiat coenatio solem. Decempeda autem regula est. seu partica decem pedũ qua fabrice mensura colligitur.

o METATA. q. magno spatio mensurata. nam metari castra que magna sunt dicebantur quod spatium nunc luxui priuato dari conqueritur.

p ARCTON opacam. idest vmbram solis vicinioris arcto. vrse boreali de arcto vi libro .i. ode. xxvi.

q NEC fortuitū. Sensus & ordo est. hic nec sinebāt leges spernere cespitē fortuitū. idest nō licebat irridere eū qui super stipulā recūberet aut dormiret. propter quod significat simplicem aut sine ambitione vitam veteribus romanorum fuisse.

domus illa que presul sortibus verg. bat p

Porticus excipiebat arcton;
casu inuenerū quando ibi sederent aut starent

q
Nec fortuitum spernere cespitem
penetrabat

r s
Leges sinebat oppida publico

Sumptu iubentes & deorum
.i. ereano z aliunde inuecto

Templa nouo decorare saxo.

r LEGES. Que scilicet parsimoniam iubebāt. Luxū quoq; prohibentes.

s OPPIDA publico. Sensus est. quod in publicum diuites essent & illis diuitiis aut oppida edificabant. aut templa exornabant.

Argumentum odes. xVi.

C Cribitur ode ad Grosphum: dicens ōtium multos temere optare a dijs: Cum per se ipsos habere possint remota rerum praua cupiditate & auaritia. Vnde non diuitijs: non honoribus curę cędunt: sed sola mentis & animi quietę. qui paruo gaudet. Hiuc Horatius paruo gaudens lyricis vacat otio fruens. Hoc dicit.

Ode. xVi. ad Grosphum de octo

t OCIVM diuos. Ordo est. o grosphe simul atra nubes condidit lunam neq; fulgēt nautis certa sidera prensus in patenti ęgeo rogat ocium diuos. Ocium autem vacatio est a labore. cuius contrarium est negocium.

v AEGEO. Huius maris cōfracti exitus sparsis insulis fluctus adeo & ipsi plerumq; stridunt & fremunt. vt nullū aliud mare esse credatur. quod maiores efferat motus neq; periculosiores porrēditur autem vsq; ad tenedon vbi tanquam tantę tendeat amplitudinis in angustum dedabitur aluēum scribit dionisius. scribit & plura Plinius.

x CERTA sydera. sydera; observationē in nauigando phœnices inuenerunt vt scribit Pli. li. vii.

diffuso
t
o Cium diuos rogat in patenti
depechensa
mari v
Prensus ęgeo. simul atra nubes
abs splendent
r
Condidit lunam neq; certa fulgent

Sydera nautis.

r
Ocium bello furiosa thrace
p parthis posuit

Otium medi pharetra decori
picatis lapillis

Grosphe nō gēmis neq; purpuraue
est otium
s
Nale neq; auro.

y BELLO furiosa thrace. Thrāces enim bellicosi sunt. inde phillis ait apud Ouidium Armiferam thracē qui regat alter erit. Vbi etiam Ouidius sicut hoc loco horatius grecevariauit Thrace thraces latine eni thrācia dicit.

z VENALE. id proprie dicitur quod est venditioni expositum. Vendibile vero quod facile vendi potest. hic autem poeta vsus est themasi figura.

H

ample diuitie

a
Non enim gaze neq; consularis
aufert
Submouet lictor miseros tumultus
laqueatis omata
Mentis. & curas laqueata circum
Tecta volantes.

relicum a patre
b
Viuitur paruo bene. cui paternum
rancq; aurū vel argentū
Splendet in mensa tenui salinum
facies
Nec leues somnos timor aut cupido
auaritia
c
demit.
Sordidus aufert.

appetimus
d
Quid breui fortes iaculamur euo
e
Multa quid terras alio calentes
auaritie causa
Sole mutamus patrie quis exul
f
Se quoq; fugit.

nobiscum robustas
g
Scandit eratas vitiosa naues
h
caterua
.i.ipsa cura
Cura. nec turmas equitum relinquit
que est
Otior ceruis. & agente nymbos
.i. velocior
Otyor euro.

res pfecte non futuras
n
Lętus in presens animus: quod vltra est
infortunata
i
Oderit curare. & amara lento
mollificat
h
Temperat risu: nihil est ab omni
Parte beatum.

repentina
p.n.
i
Abstulit clarum cita mors achillem
p.n.
Longa tithonum minuit senectus
m
Et mihi forsan tibi quod negarit
Porriget hora.

n de minoribus intellige
ve sunt oues
Te greges centum. siculeq; circum

a CONSVLARIS lictor. p omni magistratu et imperio posuit. que omnia ocium denegāt.

b VIVITVR paruo bene. Sēntia est. quod qui neq; timore futurorum malorum premunt. neq; nimia cupiditate inflāmantur. & presentibus tenuiter quidem & sine sordibus fruuntur bene viuunt.

c CVPIDO sordid⁹. Praua cupiditas. id est auaritia sed preter morem genere protulit masculino. Iuuena. Misera est magni custodia census.

d QVID breui. q. d. Stultum est in tam breui ętate tam multa concupiscere.

e ALIO sole calentes. Vir. item li. ii. geor. atq; alio patriam quęrunt sub sole iacentem.

f PATRIE quis exul. q. d nō nullus. nā quamuis voluntario exilio patriam deseramus ituri in alias regiones questus causa. tamen non fugimus nosipsos. i. nostras curas.

g SCANDIT ęratas. Ostendit neq; mari neq; terra siue militia posse quemq; curas fugere suas vel peccatum. Sensus autē hic est si equo quis velit curas fugere non potest quia & ceruis. & ipsis ventis sunt velotiores.

h VICIOSA cura. Bene vitiosa. nam potest esse cura cum virtute. quando mediocres & quatenus ratio patitur curas capimus. quenon anxios sed cautos & prouidos nos reddunt. & rebus agendis quantum oportet intentos.

i ET amara lento. philosophi cum preceptum. Pacientiam exhortans vt aduersa leticia temperetur. & non satis prosperis credatur maxime cum varietate vite nec pro voluntate ad omnia felicitas constet. nec sint aduersa continua.

k TEMPERAT risu. Simile huic Virgil⁹. Spem vultu simulat premit altum corde dolorē.

l ABSTVLIT clarum. Probat per exempla nil esse beatum ab omni parte. Achilles enī quāuis clarus esset & illustris & inclitus tamē iuuenis obiit. Tithonus vero quamuis diutius vixerit tamen senecta oppressus est. & versus in cicadā ante obitū.

m ET mihi forsan. Sensus est. Forsan & ego diutius te vixero qui paruo fruor & letior. tendit autem ad illud idem nil esse beatum ab omni parte. potest nāq; ditior citius pauperi mori.

n TE greges c. Ostendit se paruo gaudentem ocio frui. & lyricis operam tradere. quod diuitil grospho non accidit ob imminentes causas & curas. hinc ex diuersis fortunis diuersa sunt ingenia. & nihil est ab omni parte beatum.

armenta vaccarum
o
Mugsunt vaccę tibi tollit hinnitum
.i. certaminibus cumulabuor
p q
Apta quadrigis equa, te bis aphro
Murice tinctę.
horatio.
Vestiunt lanę mihi parua rura &
ingentum tenue grece .i. muse grẽo est singulario.
Spiritum graie tenuem camœne
immurabilio. vulr. n. forciter subiecto ingentũ attributum
Parca non mendax dedit. & malignum
r plausũ vulgi
Spernere vulgus.

o HINNITVM. Hypermeter est versus. hinnire est equorum. mugire boum.

p APTA quadrigis. pluribus modis auget diuitias. nam ostẽdit illum non solum abundare gregibus sed armentis. & illa in sicilia habere. vbi optima sunt pascua. necꝫ solum habere vaccas sed equas. & eas natura ita veloces. vt sint apte quadrigis. nam pydarus sepe huiusmodi equas laudat.

q APHRO murice. idest tyria purpura. nã tyria purpura optima omniũ prohibetur Auctor est Strabo li. xvi. Murex autem est piscis firmiori purpura circũdatus e cuius sanguine lana tinguitur de quo Plinius liꝫ. ix. per hoc autem quod dicit bis tincte lanę intelligit dibaphan purpuram. dibapha enim dicebaꝫ que bis tincta esse magno impendio de quo Pli. li. ix.

r SPERNERE. Vulgus per quod se minime ambitiosum esse ostendit.

Argumentum odes. xVii.

d Vm mecœnas acriter egrotaret morbi seuitia querebaꝫ. quare Hortiꝰ longe dolebat. hinc ait se terreri & perimi quodã mõ ꝗrelis illius. Sed nec dijs nec sibi gratũ esse mecœnatẽ horatiũ morte preire. cũ rerũ suarũ fuerit decꝰ atcꝫ presidiũ. Vñ iuratũ se dicit nullo pacto velle mecœnati superesse Narrat inde amborũ horoscopũ cõuenire: cũ eodẽ tẽpore pene oppressi fuerint: vticꝫ iouis tutela mortem mecœnati tardauerit: ita eũ truncus substulisset nisi faunus dextra leuasset ictũ. Hortatur demum mecœnatẽ vota psoluere votiuã. s. edem. ipse enim humilem agnam sacrificabit. Hoc dicit.

Ode. xVii. Ad mecenatem egrotantem.

CVR me querelis. Quanti tũ in aio bene instituto. & beneficiorũ memori possit vis amicitie hoc carmine manifestat poeta. cum querelis tam vehementer moueatur mecœnatis. quem amabat & obseruabat. atcꝫ etiã admirabaꝫ. ostendit autem vehementer dolere verborũ mecœnatis. nã cum ęgrotaret et vota pro eius salute essent facta respondebat amicis se satis vixisse. at hora. negat victurũ nisi ille viuat. ordo autem est. Mecœnas grande decus & columẽ mearum rerum. cur me exanimas tuis quę

ꝗrebatur enim mecœnas morbi seuitia
s perimis
a Vr me querelis exanimas tuis
gratum sic ꝗ ego obcam
Nec dijs amicum est: nec mihi te priꝰ
Obire mecœnas mearum
magnum presidium honorũ ꝫ faculratũ
Grande decus columenꝫ rerum.
Ah te meꝫ si partem anime rapit

relis. nec dijs nec mihi amicum est te prius obire.

t AHTE. Sẽtentia est. Animã suã ita distributã. vt melior pars sit in corpore mecœnatis quam in suo. quod si ille mortuꝰ sit est ablaturus illã aie partẽ. negat se moraturũ diutius cũ altera parte sed pariter moriturum altera parte qua viuit. nam illa necꝫ sibi eque grata est. vt pars que cũ mecœnate est. necꝫ illo mortuo remanet integer. cum iam pars que in mecœnate est. perierit.

v DIXI sacramẽtum. Innuit se iuratum fuisse nolle mecoenati superesse. q.d non sum veluti miles qui adactus sacramento transfuga efficitur perfidus. non dixi sacramentum. quod velim frangere. nam hoc modo essem perfidus. sed seruabo. propterea ibimus. idest veniemus parati et prompti tibi comites.

x ME nec chimerę. q. d. Poeta Nullorum obiectione mõstruorum societatẽ disiungi posse que nec mortis terrore separatur.

y CHIMERE ignee. id monstrum erat triceps. per singula autem capita ignem emittebat. Latius tñ videto in ode. xxvii. lib. i.

z CENTIMANVS gigas. i. briareus. Virgi. li. vi. Et centum geminus briareus ac belua lernę. dixere enim poetę eũ habuisse centum manus & capita quinquaginta. is idem ægeon quoq; dicitur idest terrigena.

a SIC potẽs. Reddit dupli cẽrationẽ tam insolubilis vinculi amicitie. primo enim ostendit hanc esse veram amicitiam quoniam sit ex lectione cum ipse memor eorum que acceperat beneficiorum iudicarit id poscere iusticiam; vt vitam etiam si opus esset illi impendat. Secundo idẽ probat ex configuratione sydẽrum. nã quamuis animi nostri liberi sint arbitrii. tamen multũ credunt posse ad amicitias contrahendas ipsa sydera.

b SEV libra. Ordo est. vtrumq; nostrum astrum consentit incredibili modo. seu aspicit me libra seu formidolosus scorpius pars violentior horę natalis. seu aspicit me capricornus tyrãnus hesperię. vnde per geniture commemorationẽ horoscopos suos similes esse. & inter se asserit conuenire in quibus vitę finis appareret vnde dicit tẽporeyno ille egretudine hic casu laboris periclitatus sit. Libra autem. septimũ est in zodiaco signum estq; domicilium veneris.

c SCORPIVS formidolosus id signum & aries marti stellę quę naturaliter desiccat dantur. vt ait ptolomeus.

merus violentia .i. ego ipse horatius alter pars animę mee

Maturior vis. quid moror altera.

Nec charus equę nec superstes

Integer. ille dies vtramq;
nam tu quo tu ebitis ego quoq; obibo

Ducet ruinam. non ego perfidum
.i. iuramentum

Dixi sacramentum. ibimus ibimus
vel cras vel sero.
vicinum

Vt cunq; precedes: supremum
arripere deliberem

Carpare iter comites parati.
f. horatium.

Me nec chimerę spiritus igneę
centum habens manus

Nec si resurgat centimanus gygas

Diuellet vnquam. sic potenti
de quibus ode. iij. lib. sup.

Iusticię placitumq; parcis.
signũ celeste illud signũ
f. horatium

Seu libra seu me scorpius aspicit
.i. timendus

Formidolosus. pars violentior
natiuus est
fer aspicit

Natalis horę. seu tyrannus
.i. hispanie. occiduc. capricornus enim vt scribit higinus. ad occasum spectat.

Hesperie capricornus vndę
.i. unum. cum

Vtrumq; nostrum incredibili modo
conuenit f. mecoenatem

Consentit astrum: te iouis imperio

Tutela saturno refulgens

Eripuit volucresq; fati

Tardauit alas. cum populus frequens
cum ceperit emisit

Lętum theatris ter crepuit sonum.
horatium

Me truncus illapsus cerebro
deus siluanus

Sustulerat. nisi faunus ictum
.i. decorum

Dextra leuasset mercurialium
.i. tunc ei debitam deo exhibere

Custos virorum: reddere victimas
.i. templum et vere promissam.

Aedemq; votiuam memento.
.i. tenue sacrificium.

Nos humilem feriemus agnam.

d PARS violentior horę natalis. id de scorpione ait quoniã scorpius marti datur de quo manilius libro. iiii.

e TyRANNVS Capricornus. id signum et aquarius dantur saturno stellę que naturaliter est frigida. caloriq; contraria vt scribit ptolomeus. tyrannũ autẽ dixit. qm̃ teste columella li. xii. xv. kalen. Ianu. Sol in capricornum transitum facit brumalecq; solstitium est vt hipparcho placet. itaq; tempestatem sepe facit. Occidit autem capricornus. xv. kalen Februarii quo die sol in aquarium transit.

f TE iouis impio. ordo est. Te eripuit tutela iouis refulgens impio saturno. et tardauit volucris alas fati. Iuppiter enim occultat impio saturno. et cum fuerit cũ mercurio delebit ifirmitates medicaminibus vel per iustorũ meritorũ meddas. Auctor est ptolomeus.

g TARDAVIT. Nã mors penitꝰ tolli nõ põt sed tardari potest. alius enim alio serius maturiusue moritur. sic & fata tardant. Vir. nec facta vetabãt &c.

h POPVLVS frequens. adeo populo gratus erat mecoenas vt cum grauiter egrotasset. & inde se ex improuiso in theatro ostendisset ex subita letitia frequentissimus populus vehementer sibi applauserit. tunc autem in agro suo horatius casu arboris oppressus est inquit.

i TER. q.d. multocies quia numerus ternarius perfectus est & diuinis attribuitur. Virg. Numero deus impare gaudet.

k SONVM. & non vocem: quia strepitu pocius et gestu quã sermone applaudimus.

l MERCVRIALIVM. Scribit enim ptolomeus. quod mercurius habet ix homine locutionem deliberationẽ memoriã linguam fel atq; nares.

m REDDERE victimas: Ostendit opulẽtos viros magna et preclara dicere immortali deo reddere. quoniam eius dono illa assecuti sunt. tenui autem etiã pusillum sat esse.

Argumentum odes xVIII

o Stendit hac ode se carere superba domo: carere etiam fastu: esse tamen fidei plenũ & ingenio p̃ditum. Et quod diues eum pauperem adit. ipseq; nihil vlterius a dijs poscit contentus sabino agello. prefert itaq; paupertatem suam diuitijs cunctis: in auarum inde inuehitur. qui cum deberet sibi potius sepulchrum parare oblit9 vite breuissime domos struebat amplissimas proximi agri terminos auellebat. virum & vxorem clientes suos proprio rure pellebat deos & natos in sinu ferentes. mors tñ oĩbus equa cunctos attrahet diuites simul & pauperes nullo discrimine. Quid igitur multa prodest appettere relinquenda sane. Hoc dicit.

Ode. xVIII. de sua parsimonia aliorum q; auaritia

n NON ebur. Hac oda inconti9nentiam carpit. per quam pauper9tatem suam prefert omnibus diuitijs. Ordo autem est. Non renitet mea domo eburneum neq; aureũ lacunar.

o LACVNAR. Testudo que solet esse in cameris & domibus arcuata & concauata instar lacunę.

p HyMECIE trabes. Hymettus attice mons est nobilis. qui mel gignit optimum. effossioq; marmorum pulcherrimorum ex ora hymetia erat. vt Strabo docet li. ix.

q VLTIMA aphrica. Denumidia intelligit que pars est libię massimisse clara nomine vt scribit Plinius lib. v. in numidia autem lapis erat optimus ad columnas.

veno elephantis
n On ebur neq; aureum
pauratum
resplendet
o Mea renitet in domo lacunar
.i. lapidee
p Non trabes hyemetię
q Premunt columnas vltima recisas
pergami rex fuit
r Aphrica. neq; attali
Ignotus heres regiam occupauit.
ad decum decus & ornamentum
s Nec laconicas mihi
texunt vt vestes faciant
lanas infectas purpura
r Trahunt honestæ purpuras clientes
sed
p tugeni p apocopen
At fides & ingeni
mirtor
v t
Benigna vena est. pauperemq; diues
heretum
virtus
Me petit. nihil supra
petendo
fatigo
sz ipm mecenatem
Deos lacesso. nec potentem amicum

r NEQVE attali. Ostendere vult romanos nõ iure factos Attali heredes de attalo vide ad plenum in ode. i. li. i. ibi agros attalicis condi9tionibus &c.

s LACONICAS purpuras. plinius li. ix. cxxv. ait in laconica purpuram fieri. ex purpuraq; fasces secureq; romanę viam faciebant. Idemq; color pro maiestate in puerilia erat. distinguebat ab equitate curiam. diis aduocabatur placandis omnemq; vestem illuminabat in triumphali miscebat auro.

t HONESTE clementes id est familiarũ mulieres auxiliantes matronis.

v PAVPEREMQVE diues. q. d. propter fidem et ingenium potentiores meam expetunt amicitiã

x LARGIORA flagi. Ostendit poeta suam modestiam & amici copiosam libertatem extollit. nam dicit se nolle flagitare largiora.

y TRVDITVR dies die. In eos inuehitur qui intelligunt tempus vitę sue velociter currere. nihilominus tñ non desinūt ędificia domorum ingętia ac preciosa cōstruere.

z NOVEQVE pergunt. Nam breui tempore sit plenilunium. & paulopost ita decrescit. vt nusquā appareat. & interesse videtur. per hoc autem demonstrat velocitatē & breuitatem temporis.

a TV secanda. Summa stultitia est vt tu circa mortem tu pares ędificare de secandis autem marmoribus vide Pli. li. xxxvi.

b MARISQVE baiis. Multi enim non contenti prętoriis et amplis domibus in terra manentibus etiā in mari ędificabant prope baias voluptatum gratia. Baię autem contigue sunt lucrino sinui abvlysis socio nomine ficdictę erant ibi calide aquę. & ad voluptatem & ad sanandos morbos accōmodatissime quod scribit li. v. Strabo.

c VRGES submo. instas fabris vt submoueant. idest ad vltiora protendant.

d QVID quod vsq;. Accedit nūc inquit ad ambitionem tuam auaritię scelus. quod vicinos tuos per impotentiam agris suis expellis.

e PELLITVR paternos. Ordo est pellitur & vir & vxor ferens in sinu paternos deos.

f PATERNOS deos. Per id lōgo tempore eum agrum illius miseri clientis & suorum parentum fuisse indicat.

ampliora poeta

f
Largiora flagito
diues sibi a mece. dono datis

Satis beatus vnicis sabinis.
impellitur

y
Truditur dies die
nouę lunationes

z
Noueq; pergunt interire lunę
loquitur ad auarū

a
Tu secanda marmora
marmorarius .i. mortis
.i. circa mortem
Locas sub ipsum funus. & sepulchri
obliturus edificas

Immemor: struis domos
.i. quod baiis suo sonitu obstrepit instas

b c
Mariscq; baijs obstrepentis vrges
effusionē vndarū culpat

Summouere littora
tu manus diues

Parum locuples continente ripa

d
Quid quod vsq; proximos
auferendo terminos q̄ sunt inter se et vicinum tuum

Reuellis agri terminos: & vltra
terminos

Limites dientium
.i. fratres exturbatur

c f
Salis auarus: pellitur paternos
gremio

In sinu ferens deos
eorum paupertatē indicat

g
Et vxor & vir: sordidosq; natos
pulchra sententia

h
Nulla certior tamen
.i. plutonis ad se rapientis constituta

Rapacis orci fine destinata
domus expectat

Aula diuitem manet
dominum i equam se probens

Herum: quid vltra tendis equa tellus
aperitur

Pauperi recluditur:
reges p diuiti filijs charon portitor intelligitur
bus posuit k

Regumq; pueris. nec satelles orci
promidum n. p. de q̄ ode. iii. li. i.

Callidum promethea
fingit scq; nymba corruptus
resoluit

Reuixit auro captus. hic superbum
de q̄ vide ad plenum ode. xxviii. li. i.

Tantalum atq; tantali
l

Genus coercet: hic leuare functum
.i. qui laboriosam vitam habuerat
mox enim pauper laboribus absolutur

Pauperem laboribus
charon.

Vocatus atq; non vocatus audit.

g SORDIDOSQVE natos. Acerbitatem facti euidenter expressit. dum homines pauperes ac religiosos sedibus suis violēter expulsos sacra deorum penatum secum ferre. cum discedant & nihil amplius quam filios suos demonstrat. quos sordidos ad grauiorem pellētium inuidiam dixit.

h NVLLA certior. Sensus est. quamuis diues auarus multa possideat. & sine fine exopter. attamen ei nulla domus certior est plutonia domo illic enim morabitur in perpetuum.

i QVID vltra tendis. Quid plura queris. quoniam tellus se equā prebet & recluditur idest aperitur. ita pauperi vt regibus.

k NEC satelles orci. Antiphorisat idest tacite questioni satisfacit. Nam diceret quispiam. si diuitiis ono vitari potest mors. poterunt fortasse quia iam mortui sūt se ab inferis suis diuitiis redimere. sed hoc falsum est. cū nullo auro charon corruptus sit. vt quos hic nominat reuehere voluerit. Non ergo fauet diuitibus. qui cum facilitervivant ad vitam redire cupiūt. Sed fauet pauperi qui cum vitam infelicem egerit. tandem ipsum morte a tantis curis & laboribus liberat. Satellites autem proprie sunt qui ad alicuius regis custodiam ponūtur. hic vero charonē intellige qui ingressum inferorum obseruans animas sua cymba transuehit. trāsuectasq; nunquam reuehit vt poetę fingunt.

l HIC leuare. Ordo est hic charō vocatus atq; non vocatus audit leuare pauperem functū laboribꝰ.

Argumentum odes. XIX.

f Atetur Horatius in secessu vidisse bachum docentem carmina musas discentes: satyros quo q attetos: in ipius bachi gesta & laudes celebrat. h. d. de libero aũt et musis lati? videto ode. xxxj. li.

Ode. XIX. De Bacho 7 eius laudibus

m BACHVM in remotis. Ordo est vidi bachum docentem carmina in remotis rupibus. & vidi nymphas discentes & acutas aures capripedum satyrorum.

n CAPRIPEDVM. saty. De Satyris videli. i. ode i.

o HEVHOE. Vocem sibi dat qua bachantes furore plene consueuerunt.

p PARCE graui. tanquã indignus fuerit vidisse numen. veniam orat.

q THyRSO. Hasta pampinis inuolutа vtebantur in sacris bachi eamq; thyrsum nuncupabant.

r FAS peruicaces & c. Fas enim significat nec licet sed possibile est. probare enim vult se deo non indignum esse ministeriisq; eius. que ad sacra eius pertinente sufficere cãtandis.

s THIADES. Bachi sacedotes dicuntur.

t VINIQVE fontem. Scribunt dionisium vitis repertorem. vinicq; conficiendi rationem. et fructuum longiorem vsum seruandorũ eu ram. et modum docuisse Auctor est Diodorus li. vi.

v LACTIS riuos. Scribit Acrõ in speluncis Dionisio vino melle & lacte olim sacrificari.

x TRVNCIS lapsa. flauaq; de viridi stillabant ilice mella inquit Ouidius.

y CONIVGIS honorem. Coronam Ariadnes intelligit. a libero patre inter sydera collocatam cum Ariadna libero nuberet. hanc primum muneri accepisse ab venere scribit higinus. cum omnes dii in eius nuptias dona conferrent. habet autem stellas nouem in rotundo dispositas. De corona etiã. vi. li. i. ge. ibi Gnosiaq; ardentis decedat stella coronę.

z TECTAQVE penthei. Pentheus fuit teste Ouidio in. iii. li. metha. filius echionis ex agaue coniuge filia Cadmi. qui cum liberi patris sacra aspernaretur ira numinis a matre & sorore in furiam versis laceratus fuit. Diodorus li. iiii. scribit Dionisiũ sustulisse omnes impios qui in orbe erant. sed maxime pentheum & ligurgum.

destructa grauí

Diſiecta non leuí ruina
periculũ fas eſt cunctos

a Thracis & exitium lycurgi.
bache
b .i. domas
Tu flectis amnes: tu mare barbarum.
ſemotis madidus vino
remotus montibus
Tu ſeperatis vuidus in iugis

Nodo cóerces víperino
.i. thracum nocumento.
c
Biſtonidum ſine fraude crines.
bache tonto
Tu cum parentis regna per arduum
mulcendo aſcenderet
Cohors gigantum ſcanderet impía
illum gygantem
victi
d Rethum retorſiſti leonis
maxilla mercendus
Vírginibus horribilíq; mala
locus in vet
bis dicitur
Quamquam choreis aptior & iocis
eſtimatus ꝑ ſatis
aptus ad pugnam
Ludoq; dictus, non ſat idoneus
f
Pugne ferebaris: ſed idem

Pacis eras mediuſq; belli
bachum innocens tibi
g Te vidit inſons cerberus aureo
.i. ſusurrer gementem
i
h Cornu decorum leniter atterens
.ſ. cum ad ſuperos
inde rediret.
k
Caudam. & recedentis trilingui
.ſ. cerberus.

Ore pedes tetigitq; crura:

a THRACIS lycurgi. Is thracię rex aduertens vini causa in mores multa comiti. abscindi iussit vineta. atq; dionisii iracundia per furorem sua crura amputauit vt Acrõ ait. multa etiam scribit Diodorus libro. i:

b TV flectis amnes. barbaros: scz per quos terrarũ populos indicat per mare autem insulas.

c BISTONIDVM. Bistonides idest thraces scrinibus solutis angues & in capite & manibus gestãtes (vt porphirio scribit) hoc igitur pacto intelligitur coerces crines nodo viperino. quod ille solutos crines in capite serpente circumdata constringerent. Bistonides idest thraces mulieres. Bistonis eni thracia dicta est. a bistone rege. vt scribit Lactãtius li. ii. thebaidos.

d COHORS gigan. O siris qui etiam dio dictus est. vt scribit Diodorus li. i. Gigantes deuicit. cum io

uſ oſiridiq; & diis bellum intulissent leonis vnguib⁹ vt scribit Acrõ

e RETVMH. enim gigantem in leonẽ conuersus occiderat bachus

f SED IDem. Mira laus quod idem melius sit pacis & belli idest se vtriq; ei cum munẽ preheat.

g TE vidit insons. Liber inferos adiit. quoniam impetrarat ab Ioue vt Semelem matrem inde reduceret quam & reduxit Auctor in hoc est higinus.

h EORNV decorũ. Bacho cornua nonnulli assignant. quoniã vinolentia proteruitatem & contumaciam consueuit augere.

i LENITER atterens caudam. Leui motu caudã percutiẽs quod faciunt canes cum nobis applaudent.

k ET recedentis. Ordo est. & tetigit pedes & crura recedentis.

Argumentum odes. XX.

O Stendit se verti in Cygnum auem canoram: suaq; carmina totum orbem aditura. Renuit itaq; nenias & funeris laudes Superuacuosq; sepulchri honores eius enim carmina perpetuam sibi laudem & memoriam prebebunt: hinc immortalis erit. Hoc dicit

Ode.xx.De sua immortalitate.

l NON vsitata. Ordo est. Vates ego biformis ferar per liquidū ethera penna nō vsitata tenui. Nō vsitata penna dixit prius enim non volauerat. per id autem eius famam intelligit. vel non vsitata idest lyricis versibus quibus ad huc latini non vsi fuerant vti & ipse.

m INVIDIAq; maior. Semper quippe maioribus inuidet. hinc inuidie minoris sunt conditionis.

n NON ego pauperū. ostēdit se nullo pacto mortalem fore. Est autem ordo. Non obibo ego sanguis pauperum parentū. Non obibo ego. quem tu mecoenas vocas dilecte. potes & dilecte mecoenas dicere.

o MVTOR in alitē. se in cignum mutari dicit. non abrebonus enim poeta Cigno canoro comparatur sicut malus anseri obstrepenti. Virg. Nam neq; adhuc vario videor nec dicere cigno. Digna sed argutos instrepere anser olores.

l

n On vsitata nec tenui ferar
quis hactenus homo tam cignus

Penna biformis per liquidum ethera
poeta tendit ad hoc q̄ dicat se ferar per liquidum ethera

Vates. neq; in terris morabor,
diuinus m

Longius. inuidiaq; maior
quia relinquam humana; & sequar diuina n

Vrbes relinquam. non ego paupertm
genus ꝓfectus q.d. quem tu amas.

Sanguis parentum. non ego quem vocas
chare p.n. ad quem scribit morior

Dilecte mecoenas obibo
infernali coercebor vt alij quorū nulla fama superstes

Nec stygia cohibebor vnda:
hereticus quales cignorū sunt

Iam iam residunt cruribus aspere
o cignum

Pelles. & album mutor in alitem
epar. superuol. epitheton pennarū

q Superne: nascunturq; leues
s manuū brachia pennę

Per digitos humerosq; plume:
per id indicat se non casurum vt icarus cecidit

q Iam dedaleo ocyor icaro

r insonantis & frementis
Visam gementis littora bosphori

c
Syrtisq; getulas canorus
cignus intelligitur

v
Ales hyperboreosq; campos

p SVPERNE. idest in parte superiori. sicut enim crura sic manus & humeri pennis vtebantur. est autem periphrasis alarum.

q DEDALeo ocyor icaro. hic nulla fit syna Iocpha. tradunt autem fabule. Dedalum & icarū fabricatis alis euolasse. Icarum tamen cecidisse solutis alis calore solis. de quo lege Iuue. saty. i.

r VISAM Innuit se totum obbem aditurum suis carminibus

s LITTORA bosphori. Angusti maris apud thraciam lege latius ode. xiii. huius. lib. Strab. libro. xii. scribit Bosphorū esse apud Bizantiū mare angustū.

c SIRTISq; getulas loca sunt periculosissima in mari libyco de quibus latius in epodo. ix. Getuli autem natio frequens et multiplex iuxta libycum mare vt docet Mela.

Liber Secundus

horatium — rimant enim omnes isti
f — populi romanos
Me colchus & qui dissimulat metum
a.trali expeditus.
de dacis vide ode.xxv.lii.
Marse cohortis dacus: & vltimi
de quibus ode.x.huius li.
Nescent geloni, me peritus
hyspani z galli
5 a
Discet iber: rhodaniq; potor
nihil mortuo pfuturo
b
Absint inani funere nęnię
fletus
z
Luctusq; turpes & querimonię
oppositio, est color rhetoricus. nam eadem sententia
Compesce clamorem ac sepulchri
vt — inutiles
Mitte superuacuos honores.

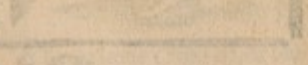
x COLCHVS. Colchica regio & iberia sibi coniuncte sūt in ponto prouincia ad septentrionem de quibus ptolomeus li.vii

y MARSE cohortis. Marsi populi sūt italie. quos refert pli. a circes filio originē duxisse. eum habere contra serpentem ictus.

z IBER peritus. Iberia & hispania eadem dicitur vt scribit Strabo li.iii. a priscis autem vocabatur iberia tractus vniuersus extra rhodanum. Iustinus item li.vlti. scribit hispaniam veteres ab ibero amne iberiam primū postea ab hispalo hispaniam cognominasse. De iberia autem iū cta colchis multa Strabo li.xi.

a RHODANIQVE potor: Rhodanus ingens fluuius est in gallia apud lugdunum vbi arar Rhodano commiscetur. de quo multa Strabo libro.iiii.

b NENIE. Nenia cantus lugbris est. Latius dictum est superius ode.i.huius li.ii.

Sequitur Liber Tertius Carminum

Argumentum odes. Prime

h Acode edocet reges dñari alijs. regibus vero Iouē. cuncti ergo homines metuūt illos rēges. Isti numina. Ostendit postea varia esse hominum ministeria: variasq; fortunas & gradus: vnā tñ esse mortis conditōem. Ostendit item diuites non otio non somno frui. pauperes vero his omnibus gaudere: in auaros iñ inuehitur: qui nō cōtenti terrestribus edificijs: in mari etiā edificabāt. Ait demū si dolor nō domibus ornatissimis: nec purpureis vestibus tollitur: nō optimo vino: nō lodoribus sūmis Cur ipse velit talia exoptare. Cur itē sabinā vallē diuitijs maximis pmutare: vbi qdē securā vitā agebat.

Ode prima. De hominum varijs curis variaq; fortuna ⁊ equa morte.

c ODI. Egregiū atq; artificiosissimū huius tertii lib. r. principiū qd'et phemii vim maximā obtineat. nā maximā captat attentionem cum etiam dicat se non prius cātata carmia cāturū. Maximā itidē benuolētiā cū pbeat se auctorē rei q; nō prius auditarū & earū quepueros puellasq; deceant cū deniq; arceat indoctū vulgus. Sunt deniq; quecūq; hic describit precepta. ad vitā beatam summopere spectantia. nam ostendit neq; in imperio. neq; in diuitijs illam consistere. sed in animi tranquillitate. que sūia a teneris annis pueris puellisq; persuadenda sit.

d FAVETE li. fauere Inquit fest° est bona fari. At veteres pcepte pro silere vsu sunt. nam sacris indicebatur silentiū ne malū omnem intercederet.

p̄tus tempesto
c tuō rum ame

o Di profanum vulgus & arceo
silet lyrico primus romanorū
o scripsit commendanda quidem.

Fauete linguis carmina non prius

a romanis

e
Audita musarum sacerdos
ve sic in cenella vira ter virtutis ampliate

Virginibus puerisq; canto.
subiectos.

f
Regum timendorum in proprios greges
dominitum

Reges in ipsos imperium est iouis

g
Clari gyganteo triumpho
ipso nutu

h
Cuncta supercilio mouentis
cuncta vegerat in ordinem

h
Est vt viro vir latius ordinet
fossis nobiliore genere natus

i
Arbusta fulcis: hic generosior
marium s.magistratus alicuius.

Descendat in campum petitor

m
Moribus: hic melior fama
s.cum illo generosiore virtuti

n
seruorum
Contendat: illi turba clientium
paribus cōdicionibus

ipsa mero
Sit maior: equa lege necessitas
forte sumit viatores

infimos pauperes
Sortitur insignes & imos.
insignitū & infimorū

o
Omne capax mouet vrna nomen.
gladius crudeli tyrannica

p
Districtus ensis cui super impia
tyrāno scelere parate.

Ceruice pendet, non siculæ dapes
.t.nullo labore erunt ita instructe vt vulcem saporem exhi
beant illi cui pendet ensis super impia ceruice
Dulcem elaborabunt saporem

Non auium citharæq; cantus
quem cure ab eo pepulerunt

q
Somnum reducent. somnus agrestiū

Lenis virorum non humiles domos
spernit

Fastidit: umbrosamq; ripam
illis ventis loca amenissima

Non zephiris agitata tempe.

r
Desiderantem quod satis est neq;
nam videtur tumultus in aquis ita surgere
cum fluctus in mari concitantur
Tumultuosum sollicitat mare

o VRNA. dicunt enim sorte quadam mori homines vi. ode iii. libro. ii.

p DISTRICTSV ensis. Alluſio est ad exemplum illud Dionisii syracusanorum tyranni. nā cum quidam ex eius assentatoribus Democles commemoraret in sermone copias eius. Maiestatem. dominatus. rerum abundātiam magnificentiam ędium regiarum negaretq; vnquam beatiorem quemquam fuisse. Vis igitur inquit o democle. quoniā hec te vita delectat. ipse eandem degustare. & fortunam experiri meam. cum se ille cupere dixisset collocari iussit hominem in aureo lecto pulcherrimo textili stragulo. magnificis operibus picto Abacosq; cū plures ornauit argento auroq; cęlato. Tū ad mensam eximia forma pueros delectos iussit cōsistere. eosq; ad nutum illius intuentis esse aderant vngenta coronę. incendebantur odores. Mensę conquisitissimis epulis extruebantur. fortunatus sibi democles videbatur. in hoc medio apparatu fulgentem gladium e lacunari sera equina appensum demitti iussit. vt impenderet illius beati ceruicibus. itaq; nec pulchros illos administratores aspiciebat. nec plenum argentis argentum. nec manum porrigebat in mensam. iā ipse defluebant corone. Denicq; exorauit tyrannum vt abire liceret. quod iā beatus nollet esse. Satis ne videtur declarasse dionisius nihil esse ei beatū. cui semper aliqs terror impendeat. hec omnia ex li. vltimo tusc. questionum.

q SOMNVS agrestium. Dicit agrestes paruo contentos. atq; ab omni ambitione & auaritia procul. non afficiuntur iis curis quibus somnus tollitur.

r DESIDERANTEM. ostendit mediocritate gaudentem carere anxietate timore & cura.

Nec seuus arcturi cadentis
sollicitat illũ
Impetus. aut orientis hedi.
sollicitat illũ cui sufficit quod habet
Non verberate grandine vinee
q̃ agricole spem nil ferendo deceperit
Funduſq; mendax arbore nunc aquas
deficientis
Culpante. nunc torrentia agros
tempestates
nimias ⁊ graues
Sydera. nunc hyemes iniquas.
languentia maria
Contracta pisces equora sentiunt
profundum mare
cui vltimum mare
Iactis in altum molibus. huc frequens
fundamenta vbi edificium constituit
Cementa dimittit redemptor
suis
Cum famulis dominuſq; terre
Fastidiosus. sed timor & minę
ascendunt
Scandunt eodem quo dñs. neq;
timor ⁊ cura
Decedit ęrata tiremi
i. post eius tergũ in clunibus equi
Post equitem sedet atra cura:
Quod si dolentem nec phrygius lapis
Nec purpurarum (sydere clarior)
mingar
Delinit vsus: nec phalerne
tam exiguus odor cessit
Vites acheniumq; costum:
ambitioso tenuis
Cur inuidendis postibus & nouo
marmoribus ornatum
cerruam
Sublime ritu moliar atrium
q̃ modica ⁊ frugi ẽ
Cur valle permutem sabina
i. magna opera ⁊ labore acquisitas
Diuitias operosiores.

t ARCTVRI cadentis. Arctus rus stella est que vrsę cauda interpretatur dicit autem cadentis nam in occasu huius signi insurgunt tẽpestates.

u ORIENTIS HEdi. Hędi due sunt stellę. Oriuntur autem vt scribit columella li. xii. quinto cal. oct. oriuntur itẽ pridie nonas oct. Plinius li. xviii hedos oriri. iii. cal. oct. horum exortus tempestates indicant vt idem inquit li. ii. Manilius quoq; li. i inquirãtum subeunt hedi claudentes sydere pontum.

v FVNDVSQVE MENdax: Ordo est. & non sollicitat fundus mendax arbore culpãte nũc aquas nunc sydera torrentia agros nunc iniquas hyemes. hic autem illud ostendit quod in textu dicit poeta funduſq; mendax. plerumq; autẽ sterilitas arboribus euenit per nimias aquas. interdum per siccitates aliquãdo per violentias frigoꝝ

x CONTRACTA pis. ostendit cupidos non contentos edificiis terrestribus etiã in mari edificare quo etiam cure accedũt. nisi reliquerint penitus infinitam habendi sitim..

y IACTIS in altum molibus. Verbo ipso vsu est fabricantium. iaci enim in mare moles dicuntur quotiens excluditur aqua.

z HVC frequens redemptor. Ordo est frequens redemptor & dominus fastidiosus terre cum famulis dimittit huc cementa. Redẽptor autem dicitur ille qui accepta quã pacti sunt pecunia aliquid faciendi suis sumptibus suscepit.

a FASTDIOSVS terre. Nã nisi terras fastidiret in aquas non edificaret.

b SED timor & mine. ode etiã xvi. li. ii. ait patrie quis exul se quoq; fugit Scandit eratas vitiosa naues cura. nec turmas equitũ &c.

c QVOD si dolẽtem. Superfluũ dicit ambitum edificandi. & diuitiarum appetitum dum dolores et merorem auferre non possunt.

d PHRyGIVS lapis. Plinius li. xxxvi. sic phrigius lapis gentis nomen habet. Est autem gleba puniceosa. Vritur ante vino perfusus flamma quoq; follibꝰ donec refuscat. ac rursus dulci vino restinguitur & hoc trinis vicibus tinguendis vestibus tãtum vtilis. Horatius ergo de hoc lapide ad tinguendas vestes intelligit. cum dicat quoq; nec purpurarum. &c.

e ACHENIVM costum. idest perfectum vngentum. perse enim dicti sunt ab achemene rege vnde costum venit.

f ET nouo ritu. ordo est ritu nouo sublime atriũ cur moliar.

g CVR valle. Cur inquit relicto sabino agro sub quo securam vitã ago contentus. an petam amplissimas domuum fundorumq; possessiones qui mihi oneri & molestie sunt.

Argumentum odes. II.

a Mico scribẽs docꝫ robustũ pueꝝ debere acri militia discere pauperiẽ pati. et hostes ęqs vexare vitam sub diuo agere. Nam dulce est decorum pro patria mori. Que mors omnes ꝑsequitur & fugaces & imbelles. virtus aũt honore afficitur: nec perit vnq̃: ait inde quenq̃ impiũ secũ morari nolle. nam spretus iupiter sepe scelerato addidit etiã innocentem: Raro enim pœna scelestum deserit: quã quam sera quandoq̃. Hoc dicit.

Ode .II. subeundū esse militiā virtutēq; immortalē esse edocet.

Qam

a NGustā amice pauperiem pati
fortis in

Robustus acri militia puer
.i. hostes specie p genere.

Condiscat: & parthos feroces,
timendus

Vexet eques metuendus hasta;
acre sub sole sub imbri.

i periculosis
Vitamq; sub dio & trepidis agat
q futurus vir est
h

In rebus. illum ex menibus hosticis
dimicantis

Matrona bellantis tyranni
filia matrone

Prospiciens & adulta virga
ignarus
peritorum militiq

Suspiret: eheu ne rudis agminum
puoer .i. dū rangatur
vel rungitur

Sponsus lacescat regius asperum
.i. romanū militē strenuū

Tactu leonem: quem cruenta
fq

Per medias rapit ira cedes.
honorificum

i
Dulce & decorū est pro patria mori
hic ostendit eos maxime periclitari qui fugiunt

Mors & fugacem persequitur virum.

a IAM NGVSTAM amice. Iā in principio huius tertii libri proposuit se ea cantaturum. que & si vulgo abhorrent. vtilissima tamē essent ad teneram ętatē bonis moribus informandam. Admonet ergo pueritiam. vt a prima ętate in laboribus atq; parsimonia viuere assuescat. vt inde fortitudinem animi & temperantiam sibi comparet. optima enim virtus est temperantia. & que iure optimo prudentię custos appellari possit. Qua propter greci hanc virtutem sophrosinem. idest prudentię custodem dixerunt.

i VITAMQVE SVB dio. q.d. quod in tenera ętate & molliuscula addiscat duriora ferre. et assuescat egestati. & labori militari.

k ILLVM ex menibus. Sensus est. illum romanum militem bellis assuetum & strenuum timeat regia hostis vxor a moenibus eum aspiciens: timeat inquam ne suo viro concurrat in bello. Ordo autem est. Prospiciens illum ex hosticis menibus matrona bellantis tyranni. & adulta virgo suspiret.

l DVLCE &] decorum. Edocet pulchrum esse pro patria mori ergo pugnandum nō fugiendum est. cum etiam fugientibus mors magis instet.

m IVVENTE. Genitiuus est ab eo quod est iuuenta iuuentę.

n POPLITIBVS. Poplites ligamenta genu. que quoniam nerui sunt. & robur & imbecillitatem pro eorum qualite afferunt.

o TIMIDOQVE tergo. Hoc est fugientium. vt est. Et in tergum fugientibus ingerit hastas. tergum autem pro quibuscūq; membris posuit posterioribus. quę vulnera ti solent his qui in prelio fugiunt.

p VIRTVS repulsę. Sensus est. quod virtute preditus nunquam repulsam habere potest. splēder eni per se incorruptis hononb°. quos in se habet vnde si peteret magistratum. nec populi fauorem haberet. repulsam nō habet. quia omnino dignus est magistratu ipso fungi.

q NEC sumit aut ponit. Sensus est. Quod virtute preditus non sumit. aut relinquit magistratus arbitrio populi fauentis vel obstantis. quoniam omnino virtute sua illud meretur exequi. nec aliquis ei auferre potest vel dare quod est in ipso positum.

r SECVRES'. Consulatus'. aut dicturas aut pręturas quarum insignia sunt secures & fasces.

s VIRTVS recludens. Ostendit virtutute preditos humana despicere. appeteretq; celestia. illisq; diuinos honores exhibet. cum inter celicolas referantur.

t FVGIENTE penna. tanquam ipsius virtutis fama terras fugiens celum petat.

v EST & fideli. Ostendit virtutem ipsam secreti tenacem esse. & fidelem.

x QVI cereris sacrum. Cereris sacra mystica erant id est secreta. nec vulgari licebat. dicunt enim eam occulte consiliis vsam fuisse donec filiam reperiret.

y SVB iisdem. Sententia est. nec; mecum habitabit. nec; vita nauigabit. nam per sępe euertit aut domum aut nauigium deus. vt puniat scelestum qui ibi sit. vnde necesse est quod & qui boni sunt cum illo pereant.

z PHASELVM. fluuiale nauigium est. vnde & circumpictis vehitur sua rura phaselis.

a RARO antecedentem. Ordo est. poena claudo pede raro deserunt scelestum antecedentem. Nam vt etiam Valerius li. i. scribit Lento gradu ad vindictā sui diuina procedit ira tarditatemq; supplicii gravitate compensat. Et iuuenalis sat. xiii. Vt sit magna tamen celestis ira deorum eti.

.i. debilis & non apte bellis
m
Nec parcit imbellis iuuentę
.i. fugienti
n o
Poplitibus: timidoq; tergo.
tyranno tyrannorum se
p
Virtus repulsę nescia sordidę
incorruptis splendet
Intaminatis fulget honoribus.
virtus ve
q r
Nec sumit aut ponit secures
vulgaris fauoris
Arbitrio popularis aurę.
populus
s
Virtus recludens immeritis mori
s. omnibus.
Celum negata tentat iter via.
vitium hominum consortia
Cœtu sq; vulgares & vdam
s. virtus reo terreno. t velocissime labente
Spernit humum fugiente penna.
virtus
v
Est & fideli tuta silentio
hec sacra pro omi archano posuit
x
Merces: vetabo qui cereris sacrum
patefecerit.
y
Vulgarit arcanę: sub iisdem
p reato p.ll.
Sit trabibus. fragilem q; mecum
in pelagus timitat. iupiter
z
Soluat phaselum: sępe diesper
scelerato innocentem.
Neglectus incesto addidit integrū.
a precuntem
Raro antecedentem scelestum
lento.
Deseruit pede poena claudo.

Argumentum odes. III.

Cribitur sapientem virum & optimum nulla seditione / nullisq; minis tyranni / non tempestatibus: non iouis fulmine: posse a solida & integra mente concuti et moueri si etiam mundus ruret impauidum ruine ferirent. itaq; virtute & mente innixius pollux & hercules celum ascendere. inter quos quiddm ipse quoq; Augustus accumbet. Hac item virtute a tigribus vectus est bachus. Hac inquam virtute Romulus martis equis & militie glorie fugit inferos: celum ascendit iunone etiam p mittente: dum dij consilium super hoc agerent. Refert inde plurima Iunonis verba in romuli romanorumq; gratiam prolata. Admonet postea musam vt deorum sermones referre desinat. Cum lyricis iocosa tantum non seria grauiaq; conueniat. Hoc dicit.

Ode. III. ad musas de Augusto stoice Justitiam laudat

b IVSTVM & tenacem. Ordo est iustum virum solida mente. & tenacem propositi non quatit ardor ciuium iubentium prauia.

c TENACEM propositi. idest fortem & constantem & in proposito perseuerantem. nam fortitudinis partes sunt. Constantia confidentia magnanimitas perseuerantia. patientia magnificentia. & seueritas. verum magnanimitatis partes sunt dignitas & liberalitas magnificentie vero gloria amplitudo studium & exercitium. ergo tenacem propositi intelligit perseuerantem. Est autem perseuerantia quã fortitudinis partem esse posuit in re bene considerata stabilis ac perpetuo mansio.

d AVSTER dux turbidus. o de quo ꝙ. iii. li. de eodem ait nec rabiẽ noti quo non arbiter adrie maior tollere seu ponere vult freta.

e NEC fulminãtis. Sc̃ẽtia est nihil vnquam futurum tam horrendum. quod illum a vita recte instituta dimoueat. n ec̃ si mũdus ruat expauescet illius ruina.

.i. constantem.

b c
i Vstum et tenacem propositi virũ:
furor seditiõ iniqua
sperancium
Non ciuiũ ardor praua iubentiũ
seuitia terentis
Non vultus instantis tyranni
concutere
firma d
Mente quatit solida: neꝙ auster
maris
Dux inquieti turbidus adrię:
concutere illum
e
Nec fulminantis magna iouis manus
Si fractus illabitur orbis
concutient
f
Impauidum ferient ruine
.i. tustina. cõstãtia quinq; orbem terrarum circuls
& fortitudine.
g
Hac arte pollux & vagus hercules
vehementer nitens
fideres
Innixus arces attigit igneas.
discumbens
h
Quos inter Augustus recumbens
pulchro pono deorum
Purpureo bibit ore nectar.
.i. arte & virtute.
pugnantem
Hac te merentem bache pater tuę
inconsueto
k
Vexere tigres indocili iugum
arte & virtute.
l romulus
Collo trahentes: hac quirinus

f IMPAVIDVM fe.ru. Id fortis viri officium est. vnde philosophus. iii. li. ethi. ait is igitur homo fortis proprie dicitur. qui circa honestam mortem. & ea omnia que repente eueniunt atq; afferunt interritus est.

g HAC arte pollux. Ostendit ex emplis homines virtute & iusticia inter deos esse relatos.

h QVOS inter Augustus. Vult augustum quoq; in deorum numero haben. loquitur autem vt ille Tu das epulis accumbere diuum nam homines per merita deorum conuiuiis adhibebantur.

i HAC te. Repetitio est. hanc eñ dictionẽ in initio clausule ter ponit

k VEXERE tygres. Poetę tygres bacho dant (teste probo) vt per earum colorem in vino varias hominum esse mentes intelligamus. vel vt per eas seuitia demonstreꝫ quod quidam poti infinitam, excedunt crudelitatem.

l HAC quirinus. Hunc in augusti laudem commemorat.

m MARTIS equis. Bene martis equis. nam & martis filius fuerat et quia rebus bellicis claruerat.

n GRATVM elocuta. Non est alia hec oda quam superior. sed illi adheret quare falluntur qui eas seperant. quppie cum manifeste hereat hoc modo. hac quirinus. m. e. a. f. Gratum elocuta consiliantibus iunone diuis. significat hac romulum in celum receptum iunone mitigata romanis quibus aliquā diu propter iram quā in troianos habuit irata fuit.

o ILION ilion. Sunt iunonis romanis conciliate verba ad deos. Ordo est fatalis & incestus iudex & peregrina mulier vertit in cinerem ilion. vt in puluerem ilion dānatum mihi & castę minerue cum populo & fraudulēto duce ex quo laomedon destituit deos pacta mercede.

p ET mulier peregrina. peregrina dixit ad exaggerationem nam magna est ignominia mulieri cum patriā mutat vt Vir. Foemina que nostris errans in finibus vrbem.

q EX quo destituit deos. Fabulantur enim dirutis mœnibus troianis ab hercule pactum. pactum fuisse laomedontem se ingens auri pondus. Neptuno apollinique daturum si illi menia restaurarent. ac deinde opere absoluto pacta mercede deos defraudasse quod nonnulli ad historiam referunt. dicunt enim cum deesset pecunia ad reparandos muros regem eam que in templo apollinis & Neptuni sacrata erat assumpsisse diis pollicitū breui ipsam repositurum. nec tamen reposuisse. quod periurio ita deos commouit vt accedētibus deinde nouis in iuriis in iunonem mineruam que iniquitate iudicii a paride illatis illi vrbem iunoni Minerue q damnarit.

.Linferos ipsos

m
Martis equis acheronta fugit

p grate consilium hauentibus de
n re cupiendo romulum
Gratum elocuta consiliantibus

sic enim nominabatur
q in troia regione fuit
Iunone diuis: ilion ilion.

ex initio paris ironice t scit iudicem.
Fatalis incestusq; iudex:

.Helena funditus eruit
p
Et mulier peregrina vertit

pmisit neptunū. s.
q et apollinē
In puluerem: ex quo destituit deos

pmissa p.u. p a me
Mercede pacta laomedon mihi

damnatum destinatū ad perdendum
p.n. dec
Castęq; damnatum minerue

.ipso laomedonte
Cum populo & duce fraudulento

r helene
Iam nec lacene splendet adulterę

infamis s. splendet familia
s
Famosus hospes: nec priami domus

propter laomedontis grecos
mendatū.
Periura pugnaces achiuos

auxilio
Hectoreis opibus refringit.

in plures annos prolongatum.
r
Nostrisq; ductum seditionibus

quoque mox de hinc
Bellum resedit. protinus & grauis

ochosiam romulum
Iras & inuisum nepotem

ilia numitoris filia genuit
s s. romulum
Troica quem peperit sacerdos

romulum
t
Marti redonabo. illum ego lucidas

edificari q ppinare deorū cōuiuio
mittam erā interesse permittam
Inire sedes: discere nectaris

sapotibus necessaris
anumerari v
Succos & ascribi quietis

Ordinibus patiar deorum

ne illuc romani redire.
x quam instaurareq; ilium
Dum longus inter seuiat ilion

.i. mare quod diuidit romam a troia ad eneā t comites reculit a q̄bus romani sunt oriūdi
Romamq; pontus: qualibet exules

p regnent
In parte regnanto beati

sepulchro
y z
Dum priami paridisq; busto

insultet
Insultet armentum & catulos ferę

r IAM NEC lacenę. q. d. remitto inimicitias iis qui a troia originem ducunt. quia iam abunde vltus fui paridem. & exultanter atq; amare dixit. iam non splendet. vt demonstret hominem luxuriosum cultuię corporis & non virtutibus operam impendisse.

s FAMOSVS hospes. Rapuit enim helenā menelai hospitis vxorē. et iura hospitalitatis fregit quod horrēdū scelus apud antiquos fuit

r NOSTRISQVE ductum seditionibus. q. d. quicquid ipsis duravit bellum troianum. id omne ascribendum non virtuti illorum. sed nostris seditionibus. nam paritim deorum etiam troianis fauit. vt est apud homerum & Virgilium qui si omnes in pena scelerum eorū consensissent. statim actum fuisset de troia. Qua propter ego iam vltā nō vlterius prosequar iniurias. sed redonabo romulum nepotem troianorum exilia. quamuis illū oderim marti filio meo et patri suo.

s TROICA sacerdos. Pro troiana. Ilia enī troiana genere fuit vt vir. donec regina sacerdos marte grauis geminā partu dabit ilia prolē.

t MARTI redonabo. id est martis gratia iras et odium in romulū & romanos relinquam.
v QVIETIS. Bene quietis nam solius diuinitatis quies est. creaturarum autem motus.

x DVM Longius. Tolerabilius se ferre confirmat. vt longo maris spacio interiecto romę regnent potius romanorum nepotes. quam illo fruantur imperio.

y DVM priami. Sensus est dum modo priami sepulchra et paridis armenta pascendo insiliant forēcę tutę ibidem catulos celent id est dū modo ilion desertum fuerit stet capitolium &c.

z BVSTO. Bustum proprie locus est. in quo defunctus est combustus & sepultus dicitur q̄ combustum. q. bene vstum.

a INVLTE.idest secure Siluolis enim & ideserris locis ferę catulos tuto celant.vtiluas et lustra ferarū.

b TRIVMPHATIS.Vsurpauit participium passiuum averbo nō passiuo. Non enim dicimus triūpho medos. sed triumpho de medis.idem fecit & Vir.ille triumphata capitolia ad alta co.

c MEDIVS liquor.Garitanum mare dicit inde enim incipit europa secerni a libya.

d TVMIDVS nilus.Nilus ethiopiam ab aphrica diuidens medios ethiopas secat.dicit autem tumidus.quia diebus canicularibus cōtra reliquorum fluminum morē ita turgescit. vt egyptum exundet. vide Plinium li.v.c.x.

e AVRVM irrepertum. Ordo est fortior spernere aurum irrepertum & sic melius situm. cum terra celat quam cogere in vsus humanos dextera rapiēte omne sacrū

f SPERNERE fortior. Fortior inquit roma spernere aurum quā appetere & vsitare.

g OBSTITIT.Hoc propter mare ait.id enim terre obstat ne vltra tendat hinc Ouidius ait circumfluctus humor vltima possedit,solidumq; coercuit orbem.

h QVA parte debach.Lybie partem intelligit. quam torrida zona occupat.de qua re. Strabo li. xvii.

i QVA nebulę de ripheo iugo intelligit ad scythiam vbi regio est assiduis obsessa niuibus quippe

abscondent

a

Celent inulte stet capitolium
aurorum deuictis

b

Fulgens:triumphatisq; possit
bellicosa p̄ dbuscisq; bellicosis

Roma ferox dare iura medis:
hostibus glorię suę

Horrenda late nomen in vltimas
regiones

ea parte c

Extendat oras:qua medius liquor
diuidit occidentalis grecus
africa

Secernit europen ab afro.
fecundas

d p.n.fluuiū

Qua tumidus rigat arua nilus
incolas nam minorē causam
auarine prestat

e

Aurum irrepertum & sic melius situm

f

Cum terra celat:spernere fortior
.i.congregare

Quam cogere humanos in vsus:
auarina vel bello

Omne sacrum rapiente dextra
sensus est vbicūq; terminatur orbis
mundo.i.terrarum orbi

g

Quicunq; mundo terminus obstitit
roma in suis

Hunc tanget armis visere gestiens:
fluuent feruēt

h

Qua parte debachentur ignes
plagam septentrionalem intelligit

Qua nebule pluuijq; rores.
romanis.

I

Sed bellicosis fata quiritibus.
constituo

k I

Hac lege dico ne nimium pij
optibus antique

Rebusq; fidentes auite

Tecta velint reparare troię
grī casus malo omine et infelici auspicio

m

Troię renascens alite lugubri
iterum surget

n

Fortuna tristi clade iterabitur

i

Ducente victrices cateruas
vrore iunone

o

Coniuge me iouis & sorore.
sorore.

p

Ter si resurgat murus eneus

q r

Auctore phœbo ter pereat meis

casu continuarum pruinarum dānata pars mundi & ab rerum natura in nubem ęterne caliginis smerse.ipsisq; prorsus aquilonibus rigentissima. Nec de cęlo aliud accipit quam hyemem sempiternam hec ex Solino.

k HAC lege dico. Santio romanis hoc ius fatorum. vt pernicio sum habeant per se reparare troiā.

l NE nimium pii. Qui velint prestare parentibus contra voluntatē deorum.

m TROIE renascens. Ordo est: fortuna troie renascens lugubri alite iterabitur tristi clade me coniuge & sorore iouis ducente victrices cateruas.

n TRISTI clade. hoc ideo quidā dictum volunt quod Fimbria legatus Cinę ilium temporibus Sylle nisi oppugnauerit ac diruerit. qui mox seditione militū perēptus est.

o CONIVGE me iouis. Sic Vir: Ast ego que diuum incedo regina iouisq; Et soror & coniunx.

p TER si resurgat. Hic dicit quotiens reparata fuerit. diruendā dicit vt finitum pro infinito ponat. aut tertio troiā significat periisse semel ab hercule.secundo a grecis pro helena.tertio a fimbria.

q ACTORE phœbo.q.d. nō poterit nec si a deo fiat. nec si eximo frangabili materia.

r MEIS argiuis. nam argis colebatur. Vnde supra plurimus in iuonis honorem aptū dicet equis argos. & Vir. Prima quod ad troiam pro charis gesserat argis.

ſ TER vxor. Andromachen intelligit propter hectorem & Aſtionactam.

t NON hec iocoſe. Muſam hortatur vt ſeria & deorum ſermones

greci andromachen intelligit

Exciſus argiuis tervxor
hectorem

Capta virum pueroſq; ploret

t
Non hec iocoſe conueniunt lyre: arrogans.

Quo muſa tendis deſine peruicax

Referre ſermones deorum. &
modularõnibus metrorum

Magna modis tenuare paruis.

referre deſinat. cum lyricis iocoſa potius quam illa conueniant. nec velit magna extenuare humili carmine ideſt lyrico. Et a iunonis verbis in ſe poeta conuertitur.

Argumentum Odes. IIII.

q Vonia ſuperiori ode horatio muſam deorũ ſermones retulerat. Eam pñti ode celo deſcendere hortat: referreq; potius humana quã diuina: itaq; ſcribit ſe puerum in vulture mõte appulo dormiẽte a palũbibus fuiſſe lauro & myrto tectũ: quo eſſe tutior ab viperis ferisq; oĩbus: Dicit iñ qd vbi cũq; fuerit muſarũ erit vel in ſabinis vel p̃neſtę vel tyburę vel baijs. Hoc eſt vbicũq; carminibus operã tradet. Dicit item muſarũ ope liberatũ ſe philippenſi dade liberatũ arboris caſu: liberatũ quoq; ſiccula tempeſtate apud palinurũ lucanie promontoriũ eſſe. Aſſerit inde Auguſtum cęſarem ſepe a muſis q̃q; recreari: muſaſq; ipas recte conſulere. Hinc iupiter gygantes euicit quia nullo cõſilio viriḃ freti fuerãt. Vis. n. cõſilij exps ſua mole ruit. vis aũt cõſilij plena a dijs q̃q; augeť. qd ſane exẽplis etiã ꝓbat. h. d.

Ode. IIII. Musis deditum poetam ostendit

a DES ſcẽde celo. ordo eſt. o regina caliope age deſcẽde celo et nũc tibia dic lõgũ melos. ſeu mauis acutavoce ſeu fidibus citharaue phebi

b REGINA calliope. id ait. qa calliope cantu ſuauitate ceteras antecedit vt Diodorus li. v. edocet.

c MELOS. aũt ſpetialiter dicivolũt cantũ paſtoralẽ. eſt aũt indeclinabile neutri generis.

d AVDITIS. id interrogatiue legendum. Nam cum muſam celo ad cãtũ vocaſſet tanquã illa venerit

.i loquit de ſua

a
d Eſcende celo & dic age tibia
b p.n. muſe c
Regina longum calliope melos
magna et clara

Seu voce nunc mauis acuta?

Seu fidibus cytharaue phœbi
d e reddit f
Auditis? an me ludit amabilis
.ſ. muſam
g
Inſania. audire & videor pios

inquit poeta auditis. nam ipſi videbať audire illius cantum.

e ME ludit. Deludõ inſani phãtaſmatis poetę quoq; furore ducti inſaniũt. multaq; videre falſo videẽť hic fingũt etiã cõtraria rerũ naturę

f AMABILIS inſania. Poeticus furor: obiectabať. n furore illo quo muſam audire videbatur.

g AVDIRE et videor. Ordo eſt videor audire, ſ. muſam, & errare per pios lucos. quos ſubeunt & amœne aquę & aurę.

musas detestabiles

Errare per lucos amenę
lucos arundant

Quos & aque subeunt: et aure.
blande facere

h
Me fabulose vulture in apulo
tanuam

i
Nutricis extra limen apulię
fessum

k
Ludo fatigatumcę somno
recenet

l
Frōde noua puerū palumbes

Texere: mirum quod foret omnibus

m
Quicunq; celse nidum acherontię

n
Saltusq; batinos: & aruum
p.n.oppidi

o
Pugne tenent humilis ferēti:
securo venenosis serpentibus

p
Vt tuto ab atris corpore viperis
regerer

Dormirem et vrsis. vt premerer sacra

Lauroq; collataq; myrto
sine phebi venerīs ⁊ musarum numine.

q
Non sine dijs animosus infans
vbicunq; inquit sum vester.

r muse
Vester camenę vester in arduos
quia in mōtibus pestrum

Tollor sabinos: seu mihi frigidum
oppidū italie monetosum

Preneste seu tybur supinum
d.aquose de dnus li.ij.ode.xviij.

Seu liquide placuere baię
me

Vestris amicum fontibus et choris

horatiū
s
Non me philippis versa acies retro
scelesta et execrabilis de qua supra dixit.

Deuota non extinxit arbor.
in mari siculo

t
Nec siccula palinurus vnda:
quandocunq; libenter

v muse
Vt cunq; mecum vos eritis: libens
estuantem de dō ode.xij.li.ij

Insanientem nauita bosphorum
ageredi calentes

x
Tentabo: & vrentes harenas
pedester ego.

Littoris assyri viator.

---

h VVLTVRE in apulo. Est vultur apulie mons.

i NVTRICIS apulię. Est autem Apulia regionis nomen. hic pro nutrice posuit.

k LVDO fatigatum. Ordo est. me puerum fatigatum somno texere palumbes noua fronde in vulture apulo extra limem apulie fabulosę nutricis.

l PALVMBES. Que veneri dedicate sūt. per id autem quod myrtum infra dicit. de amore se scripturum indicat. per laurum vero poetam futurum.

m NIDVM acharontie. Acheronta ciuitas est lucanię. quam nidum appellat. quia parua est & in montis cōstituta summitate. sicut nidi auium in summis arboribus quod porphirio scribit Acron vero asserit esse in apulia conterminā lucanię. Plinius vero li. iii. scribit in lucania esse acheronta fluuium. a quo oppidani acherontini.

n SALTVSQVE batinos: Batina oppidum est in apulia vt porphirio docet.

o HVMILIS ferenti. Ferentum oppidum lucanię & dixit humilis quia in valle positum.

p VT tuto ab atris. Ordo est. vt infans non sine dis animosus dormirem corpore tuto ab atris viperis & vrsis. vt premeret a sacra lauro & collata myrto.

q ANIMOSVS infans. Hoc ideo quia solitudinem nemoris nō expauerat. cum esset & solus & infans: quod ipsum prodigium diuinitatis dicit cuiusdam quam in se esse intelligi vult.

r VESTER. Sensus est o camœnę ego ducor in sabinos vester. vester & seu placet mihi preneste seu tybur seu baię. vester ero per quod se innuit vbicumq; carminibus vacaturum.

s NON me phillippis. Philippi macedonie vrbs ad quam victus est ab Augusto & M. anthonio Brutus & cassius cuius Bruti horatius tribunus erat de quo latius ode. xiiii. li. i. item ode. vii. li. ii. vbi a mercurio si liberatum dixit hic vero a musa.

t NEC sicula palinurus vnda. Putādum est horatium e macedonia fugientem in mari siculo vsq; ad palinurum promontorium lucanie tempestatem fuisse passum. Plinius autem li. iii. docet palinurum lucanie promontorium esse prope vrbem veliam que prius hela dicebatur.

v VT cumq; Sensus est. Quandocunq; mecum eritis sine timore estuosum mare tentabo. & seuissimas gentes adibo inuiolatus.

x LITTORIS assyri. In assyria enim regione vehementior sol est. ergo dixit vrentis arenas littoris assyrii Sunt autem persię iuncti assyrii vt Strabo li. xvi inquit.

y BRITANNOS hoſpitibus feros. Hoſpites enim immolabant vt aiunt.

z CONCANVM. Concana vrbs eſt mediterranea cantabrorū in tarraconenſi hiſpania. quod ſcribit ptol. li. ii.

a ET ſcythicū amnem. Tanaim dicit qui europam ab aſia diſiungit atq; ambarum fines vtrimq; perlambens in boream verſus per ſauromatas in ſcythiam vſq; atq; in meotidis paludem protenditur oritur autē ex indie montibus dionisius ſcribit et Strabo li. xi. et li. vii.

b VOS ceſarem. Ordo eſt. vos recreatis antro pierio altum militia ceſarem querentem finite labores ſimul abdidit oppidis cohortes feſſas.

c PIERIO antro. q.d. in veſtra ſuauitate & amenitate conſtat eni auguſtum poetice haud ignarum fuiſſe. de quo late tranquillus. Muſarum autē eſt pierius mons theſſalie qui ad macedoniam protenditur vt ſcribit Plinius li. iiii. inde pierides muſe dicunt, vt docet Feſtus.

d SCIMVS. Exēplis oſtēdit conſilio res bene geri. Ordo autem eſt. ſcimus vt ſuſtulerit impios tita

ego inhoſpitabiles

Viſam britannos hoſpitibus feros,

Et lętum equino ſanguine concanum.

ego de quibus ca. li. ii.

Viſam pharetratos gelonos.

Et ſcythicum inuiolatus amnem.

intactus tutōne muſarum

muſe augustum

Vos cęſarem altum militia ſimul

Feſſas cohortes abdidit oppidis

reſiuare conantem bellorum neceſſitates.

Finire querentem labores

i. muſico

Pierio recreantis antro.

Vos lene conſilium & datis: & dato

ſancte muſe quemadmodum

Gaudetis almę. ſcimus vt impios

gigantum

Titanas immanemq; turbam

nam caduco ſunt q̄ ſua ſponte cadunt

Fulmine ſuſtulerit caduco:

deſidam regit

Qui terram inertem qui mare temperat

ſollicitudine plena

Vento ſum: & vibes: regnaq; triſtia.

deos

Diuoſq; mortaleſq; turbas

imſto;

Imperio regit vnus equo:

timorem

Magnum illa terrorem intulerat ioui

Fidens iuuentus horrida brachijs:

gigantes intelligit frondoſo

p contendentes

Fratreſq; tendentes opaco

p imponere monti theſſalie.

Pelion impoſuiſſe olympo.

enumerat ferociſſimos gigantes p.n. gigantis

b p.n. gigantis.

Sed quod typheus & validus mimas

aleo t imminentes pugno

Aut quid minaci porphyrion ſtatu.

p.n. gigantis

Quid rethus: euulſiſq; truncis

p.n. gigantis

i

Enceladus iaculator audax

Cōtra ſonantem pallidis ęgida

nas caduceo fulmine immane turbam vnus qui tēperat merte. n terram. & ventoſū mare. & qui equo imperio regit triſtia regna et vibes & diuos & mortales turbas.

e TITANAS. hic per titanas oſtendit. vires ſine prudentia ſolū vanas eſſe. ſed etiam aduerſas ſibi. vnde et gigantum poſuit exemplū qui irrationabili furore aduerſus deos arma ſuſtulerunt.

f MAGNVM illa terrorem. Ordo eſt. illa horrida iuuentus fidens brachiis & fratres tendentes impoſuiſſe pelion olympo intulerāt magnum terrorem ioui.

g PELION impoſuiſſe olympo. De hoc etiam Vir. Terſunt conati imponere pelion oſſam. Scilicet atq; oſſę frondoſum inuoluere olympum Ter pater extructos diſiecit fulmine montes.

h SED quod typheus. Oſtendit vires ſine cōſilio nō prodeſſe cōtra ſapientes. de gigantibus autem vide to naſonem in met

i ENCELADVS gigas. quem Maro etne ſupponit. Fama eſt enceladi ſemuſtum fulmine corpus Vrgeri mole hanc ingentemq; inſuper etnam. impoſitam ruptis flāmam expirare caminis.

sine consilio aliquo.
.i. ex vna parte iouis
Possent ruentes, hinc auidus stetit

Vulcanus: hinc matrona: iuno: &

Nunc̄ humeris positurus arcum

k
Qui rore puro castalię lauit
est enim crinitus apollo
l
Crines solutos qui lycie tenet
nemora s. in qua natus est apollo

Dumeta natalemq; siluam
a delio insula ne
q̄ li. i. ode. xxi. m
Delius et patareus apollo:
ignara
n
Vis consilij expers mole ruit sua:
virtutem temperatam. augent

Vim temperatam dij quoq; prouehunt
altum s. dij
o
In maius: idem odere vires.
scelus cogitantes

Omne nefas animo mouentes.
confirmat exemplis supe biantes. s. de q̄ ode. xvij. li. ij.
riorem sententiam

Testis mearum centimanus gigas
q. s. vis consilij expers mole ruit sua
inutilare
Sententiarū: notus & integre
huius dei
p
Tentator orion dyanę
occisus

Virginea domitus sagitta:
gryganibus.
q
Iniecta monstris terra dolet suis
dolet ipsa terra fraudem.
ipsos gigantes
Meretq; partus fulmine luridum
di infernū consumit
r
Missos ad orcum: nec peredit
talem montem sicilie.

Impositam celer ignis ętnam:
libidinosi
s
Incontinentis nec tyty iecur
vultur.

Reliquit ales nequitię additus
numerus pro numero
t
Custos: amatorem trecentę
detinens
v
Pirithoum cohibent cathenę:

k CASTALIE. Castalia fons in parnaso ad fines cuius fontis Delphi vrbs locata erat Strabonis tempore vt ipse docet. li. ix.

l LICIE dumeta. ibi enim colit & responsa dat Virgil. Nunc licie fortes nunc & ioue missus ab ipso interpres diuum fert horrida iussa per auras. Et alibi qualis vbi hybernam lyciam xanthiq; fluenta deserit et delo maternā iuuisit appollo.

m PATAREVS. Patara ciuitas lycie in qua appollo maxime colitur. vt Statius. Seu lycie patere exercent dumeta iugis.

n VIS consilii. Generalis sententia est. nec specialiter pertinens ad gigantes. quod robur sine prudentia periculosum sit & inefficax.

o IDEM odere vires. idest execrabiles diis sunt virtutes. queonmem iniquitatem animo meditant.

p TEMPTATOR orion dianę. Orion venator fuit qui stupratori conatus dianam eius sagittis occisus est.

q INIECTA mōstris. Ordo est terra iniecta monstris suis dolet. t. gigantibus ipsius terre filiis. super quos cecidere fulmine montes.

r NEC peredit. Sensus est quod ętna enclado imposita nunquam ab ignę consumitur. vt continua Encladus poena efficiatur Ouidius li. v. meth. dicit esse Typhoeum sub ętna.

s INCONTINENTIS vtii. Dicunt enim voluisse latone vim inferre hinc apud inferos eius iecur assiduus vultur depascitur. de quo late. Vir. li. vi. Nec nō & tition &c

t AMATOREM. Inuidiose dixit quasi qui deas concupiscere sit ausus.

v PIRITHOVM. Fuit is ixionis filius. qui cum theseo ad inferos descendit vt pro serpinam raperet sed ibi detentus est. de quo vide Senecam in tragoedia herculis meminit & Diodorus li. v.

Argumentum Ode.v

h Ac ode Augustum celebrat: scribit enim homines credere iouem regnare celo: quia tonat et fulminat. Augustus vero presens diuus habebitur sua virtute ac potentia imperio additis britannis & persis. Arguit inde (& hoc in Augusti meliorem laudem) crassi milites qui captiui hostiū puellas thamo quoq; iunxerant vitę gratia: sub regeq; medo pugnabant romanę virtutis & gl'ie penit⁹ obliti: quod agere non debebant sed potius pro libertate vel honesta morte pugnare spreto omni terrore. Quod & regulus agendum esse censuit. cum a pœnis captus & in vrbem legatus in senatu consuluit nullo pacto captiuos permutandos aut redimendos esse: nam vera virtus semel amissa non redit vnquam: nec qui semel captus est timore mortis poterit fortis esse iterum enim capi sinet ne pugnā do occidatur ab hostibus: reguli demum fortitudinem commendat. Hoc dicit.

Ode.v. Augustum celebrat

a CELO regnar. Mirificū carmē & miro artificio atq; argumento compositū nā ad preclaras laudes augusti adiūgit saluberrima precepta & recte viuēdā suis eiusd⁹. Vituperat eni animi ignobilitatē: quę multoꝝ maloꝝ in repub. causa est

b ADIECTIS iperio. Ciuitates germonię vt scribit Liui. cis rhenū & trās rhenū posite oppugnate fūt a druso. p illis igit britānos posuit poeta. nā iūcti sūt etvicini. ordo aūt est. augustꝰ adiectis britānis iperio et grauibꝰ psis⁹. habebit pīs diuꝰ.

c GRAVIBVSQVE persis. de persis vide plura in superioribus:

d MIES. Hoc arguit qa captiui potiꝰ viuere maluerūt quā pugnā do. p libertate mori. Est aūt ordo. an crassi miles vixit turpis maritꝰ barbara cōiugę. et hostiū. s. cōiuge Nā si barbara fuisse dūmō nō hostiū decētius foret. Appianꝰ in lib. pthico scribit cū crasso ad. xx. milia hoim interiisse. x. milia in potestatē redacta esse. de crasso etiā plura vide to superius.

e PRO curia. Exclam⁹ d⁹ interiectio atq; dolēdi dolet eni peccata qđ romana curia id dedecꝰ tolleraret q̄ sp ad laudē tendērat. id vero propter crassum et eiꝰ comites dicitur.

f CONsenuit. Aug et vitupationē ad diuturnitatē. cū cōtra faciendū esset. nā breue sit qđ turpiter audes

g MARSVS. Hos italie ppl'os qa strenuissimi erāt p cūctis noiat.

h ANCLLoꝝ. i. romani iperii responso eni haruspicū vbi ancille seruaretur orbis imperium erat.

i TOGE. erat hec ꝓprie romanoꝝ Vir. gentēq; togata. illi vero milites dimissa toga pro horū vestib⁹ vtebāt

k INcolumi ioue. q. d. astāte mūdo. aut saluo capitolio. vel rerū natura. et romana vrbe nō. n. mirū si roma capta & capitolio diruto cō senescęret sub rege medo. sed icolumi capitolio. et vrbe roma turpissimū est cōsenescere sub hostibus armis. hoc cauerat mēs puida reguli ne qs vitā excaptiuitate sparet. sed potiꝰ p libertate moreret. captus. n. regulus a poenis iperator romanꝰ dū p cōmutatiōe captiuoꝝ romā ab afris missus fuisset. Hāc sniam in senatu dixit ne captiui aut cōmutarent aut redderent. & in posterū disciplina militaris tali exēplo depiret. nec militi spes alia salutis nisi in armis fuisset vnde milites crassi quis reguli animo dissimiles erāt. vitam captiuitate pepigerunt.

a
c Elo regnare credidimus iouem

Regnare: presens diues habebitur
b addins
Augustus adiectis brittannis
romano c infestis p parthis
Imperio grauibusq; persis.
d numerus singularis p plurali
Miles ne crassi coniuge barbara
quia captiuus fez coniuge
Turpis maritus vixit. & hostium
e hostes enim romanis vsurpabantur
Pro curia inuersiq; mores
diu pristur.
f
Consenuit socerorum in armis
p partho p romano.
g
Sub rege medo marsus & appulus
i. regi nitati fameet glie romane
h i
Ancillorum & nominis & toge
fez marsus p hanc religionē ine Ligit,
z apulus.
Oblitus eterneq; veste
i augusto quem toti cōparauit
li
Incolumi ioue & vrbe roma:

l PERNICIEM veniens in
euũ.in futurorũ pernicie proceſſu
ram ſi tale ducerẽtur exemplũ ro-
manis.nam ſi tunc facta fuiſſet per
mutatio omnes deinde captiui illã
rurſus futuram ſperaturi eſſent.

m SIGNA ego punicis.Oratio
eſt.& ponitur in genere deliberati-
uo diſſuadet ergo permutationem
primum a turpitudine. quia turpe
ſit eos redimere.quia in cęde arma
hoſti tradideret. & viro brachia
poſt terga reuincienda prębueret.&
multis cladibus oppreſſis carthag-
inenſibus &paulo ante intra vr
bem oppreſſis non ſine agrorum
populatione permiſeruntvt in pace
degerent.

n MILITIBVS ſine cęde.vt ſuo
rum ignauiam ſignificaret.nec eos
redemptione dignos. nudatos eos
ſine cęde & commiſſione pugne
dixit armis.vt cur ante tubam tre-
mor occupat artus.

o TERGO libero.aut nudo di-
xit.aut quia ingenui eſſent.ne occi-
derentur ſeruire voluerũt & ligari

p PORTASQVE non clauſas
Afros non timentes & quaſi iam
victores recolentes agros quos cũ
exercitu romano ipſe vaſtauerat.

q AVRO repenſus miles.Perſo
niam dicit ſub hoc ſenſu.ergo for-
tior miles procedet ad pugnã pre-
cio redẽptus.Et ſignificat nõ poſſe

puiderat q nõ pñtibus ſolũ ſed futuris conſulit

Hoc cauerat mens prouida reguli
diſcordia patris q captiuos afrorũ no luit pro ſe reddi

Diſſentientis conditõnibus
turpibus

Fœdis: & exemplo trahentis
in futurum

l

Pernitiem veniens in ęuum
.i.ſi non peniſſent captiui quorũ,
nemo eorũ miſereri deberet

Si non periret immiſerabilis
iuuentus verba ſunt reguli
m affricanis

Captiua pubes:ſigna ego punicis
templis ſęq vidi

Affixa delubris & arma
romanis pugna regulus
n

Militibus ſine cede dixit
ablata regulus vtpte romanorum

Direpta vidi: vidi ego ciuium
vt religarentur ſine armis
o

Retorta tergo brachia libero
aphros non timentes

p vidi

Portaſq; non clauſas & arua
ad frumenta diſponi ſęq romano exercitu

Marte coli poſtulata noſtro:
pręda redempti eere loquitur ironice
q

Auro repenſus ſcilicet acrior
.i.redit ad pugnam vos milites
r

Miles redibit:flagitio additis
.i.ſoluendo.ſ.pecuniã.p eorũ redemptõne.
o

Damnum:nec amiſſos colores
reducit .i.cinere infecta
& colorata

Lana reffert medicata fuco.
inuiolata

t

Nec vera virtus quum ſemel excidit
reddi
reſtitui vitiis

Curat reponi deterioribus.
cõparatio expedita
v pulchra liberata

Sic pugnat extricata denſis
retibus ironice loquitur
ſ.miles

Cerua plagis.erit ille fortis
nam pœni fidefragi ſunt

Qui perfidis ſe credidit hoſtibus.
bello affricanos cõteret ſcio ſequente

Et marte pœnos proteret altero
zonas & laqueos

Qui lora reſtrictis lacertis
expertus miles

Senſit iners. timuitq; mortem
.ſ.miles mers q pacto euaderet neſcius

Hic vnde vitam ſumeret inſci?
bello romanorum
x

Pacem duello miſcuit:o pudor

inacie fortiter ſtare militem.qui vi-
uere redemptione didicerit. aut cer
te acrior ad vitia redibit ideſt dete-
rior redemptus velut qui culpam
hauſerit damno.

r FLAGICIO additis ideſt de-
decori eorum quia capi ſe permiſe
rũt. deberẽtq; virtute potiuſquam
auro ſeipſos liberare.

ſ NEC amiſſos.Sicut fuco iquit
lana medicata ad priſtinum iã nõ
poteſt colorem reuerti.ita miles vi
tio captiuitatis imbutus ad priſti-
nam non poteſt redire virtutem.

t NEC VERa virtus. Atqui ait.
Virg.Quondam etiam victis redit
in precordia virtus.Sed ſentẽtie nõ
ſemper genererales ſũt,ſed interdũ
pro negotiorum qualitate firmãt.

v SIC pugnat. Senſus eſt.quod
ſicut cerua ſexpedita & liberata re-
tibus & laqueis fugiendi morẽ nõ
mutat nec pugnat vnquam.ſic ac-
cidit illis qui ſemel captiui fuerint.
facile enim capi iterum ſinent non
repugnãdo hoſtibus timore mor
tis.malunt enim ſub ſeruitute viue
re.quã pugnando honeſte mori.

x PACEM duello miſ.Qui tan
quã in pace ſe hoſtibus credit. dũ
ſe debuerit armis tueri.

y O PVDOR.Regulus idem cũ
dolore exclamat.

z O MAGNA CArthago. Ea enim inclita erat. reguli tamen & aliorum cede altior effecta est. idvero ait regulus quo in captiuos senatus odiū & inuidiam moueret.

a CONIVGIS oſculum. Martia reguli vxor apud Syllum li. vi. refugienti eam regulo ait. Nō ego complexus & ſancte fœdera tedę. Coniugiumue peto. patrios damnare penates. Abſiſte. ac natis fac duc concedere noctem. hos inter fletus iunctus veſtigia pœnis. Limine ſeduxit tyrio. queſtuſq; reliqt

b CAPITIS minor. ideſt ſtultus et inſanus. vel tanquam ſeruus. nā captiuus erat. Hinc renuit matronā romanā et filios ingenuos oſculo deur pare. Capitis autem diminutio eſt ſtatus cōmutatio. vt quā do liber efficitur ſeruus. Eſt autem triplex diminutio capitis. maxima media. & minima. maxima dicit cum ciuitas amittitur nec libertas retinet. cum defertur quis in inſulā cum ſeruus efficitur.

c CONSILIO alias non da. Nā quis ea coſulit que contra ſe ſunt.

d INTERQVE merentes. Senſus eſt. quamuis obſtarent amici.

ignominioſis
5 O magna carthago probroſis
indignatio romani ductu

Altior italię ruinis.
verba ſunt poete quod reguli fortitudinem celebrat
a
Fertur pudice coniugis oſculū
ſicut b
Paruoſq; natos. vt capitis minor
ignauum non
mutiebrem
A ſe remouiſſe: & virilem
id egit ne illorū aſpectu
a fletu moueretur
Toruus humi poſuiſſe vultum
.i. incertos quid agerent
c
Donec labantes conſilio patres:
quia ipſe qō permutato
nō fieret auctor fuit
Firmaret auctor nunquam alias dato:
flentes
d
Interq; merentes amicos
.i. inditus q.d. q ſciebat ſe nunq; reuerſurum
Egregius properaret exul.
certe pœnorū crudelitatem non ignorabat
e
At qui ſciebat quę ſibi barbarus
cum rediret ad eos
ſecus
Tortor pararet: non aliter tamen
ſcz ale reclamantes ſenectam ſuam
f
Dimouit obſtantes amicos
romanum rardanetem
Et populum reditus morantem
g non aliter amicorū ſuorū.
Quam ſi dientum longa negotia
finita compoſita ſcz ram cum vacuus
Diiudicata lite relinqueret
animi relaxandi gratia
h
Tendens venafranos in agros.
ſcz tendens a lacedemonijs conditū
Aut lacedemonium tarentum:

& retinere lachrimis cuperent. ille ne dubitabundus quidem paululū ſubſtitit. ſed progreſſus eſt imo properauit.

e ATQVI ſciebat. Reguli fortitudinem commēdat qui ad certos cruciatus cum laude maluit redire quam in patria turpiter eſſe & cū infamia ſi captiuus redēptus eſſet vel permutatus.

f DIMOVIT obſtantes. Sillius lib. vi. ait de regulo volenti repetere carthaginem poſt habitum conſilium patrias properabat ad horas proſequitur vulgus patres ac plan ctibus ingens perſonat & luctu cā pus. reuocare libebat. Interdum & iuſto raptum retinere dolore.

g QVAM ſi clientum. Ita tranquille ab vrbe proficiebatur. vt ſolent qui reliquunt ſuorum clientū negotia poſt litem diiudicatam va cui curis in villam ſuam animi relaxandi gratia diſcedere que ſit aut in venafrano. aut in tarētino agro.

h VENAFRANOS in agros: Venefranum eſt campanorū medi terranea ciuitas vt ſcribit ptolomeus li. iii. ibi oleum optimum eſt (teſte Strabone li. v.)

Argumentum odes. VI.

h Ortatur romanum populum ad religionem ne maiorum delicta amplius luat. Di namq; neglecti malis plurimis italiam affecerant: romanorumq; exercitus ſepe cladem fuerat paſſus: oſtēdit poſtea adulteriis fuiſſe matrimonia contaminata. Inde degeneres natos eſſe: & a maiorum virtutibus diſſidentes: procedentecq; tempore nequiores vitioreſq; gigni. Hoc dicit.

De VI. hortatur Romanos ad recte viuendum

peccata maiorum soluos.

Hi DELICTA maiorũ. Grauissimum omnino preceptum. & quo nullum ad bene beateq; viuẽdum grauius vtiliusue esse possit monet enim vt religionem obseruent cunctaq; romano imperio affirmat deorum beneficio quoniã religionem semper coluerũt prouenisse. in bella autem et calamitates non nisi quia deos quandoq; neglexerint incidisse. addit q; iccirco iuuentutem degenerasse quoniam ex adulteris sit matribus concepta.

k IMMERITVS. Quia non tu sed maiores tui scelera cõmiserũt.

l LABENTES. Nam exhausta cedibus vrbe propter syllana marianaq; primo bello ac rursus propter cesariana atq; põpeiana. multa templa deserta sunt ideſt multa etiam victorum auaritia direpta ex quo paulatim cadere ceperunt.

m DII multa neglecti. Probat exemplis quantum nocuerit neglecta religio. Nam crassus quoniam templum hierosolymitanum diripuisset. a parthis cum omni exercitu cesus est.

n NON auspicatos contudit. bene contudit. quia non bonis auspiciis bellum gesserunt. Nam cõtra auspicia rem gesserant. Dictmus rem auspicatam quę auspiciis probata est. vnde datur vitio. Mancino qui cum a littore soluere ituruſ contra numantiam non obtempe rauit voci. quę fuit mancine mane.

l l
d Elicta maiorum immeritus lues
intelligo omnes romanos .i. reficias
Romane. donec templa refeceris
templa
l l
Edesq; labentes deorum &
inculta situ vetustatis
Fœda nigro simulacra fumo
veo enim seruire quando regnare est
Dijs te minorem quod geris imperas
a deorum cultu fuit tibi imperandi finem
Hinc omne principiũ: huc refert exitũ.
m tulerunt
Dij multa neglecti dederunt
talie
Hesperie mala luctuosę
hi partherum reges fuerunt de q̃bus suetonius potestas
Iam bis monesis & pachori manus
.i. sine auspitio precedentes .i. imperitunos conatus
n
Non auspicatos contudit impetus
parthos
Nostros: & adiecisse prędam
paruis gaudet
o
Torquibus exiguis renidet.
p
Pene occupatam seditõnibus
q
Deleuit vibem dacus: & ethiops

o TOQVIbus exiguis. Torques appellabãt aurea siue argentea ornamenta. que circa collum gerebãt milites. Refert ergo poeta parthos ipos qui prius exiguos torques haberent, effecisse illas maiores adiiciendo illis predam ideſt aurum ex preda direptũ manus ergo pachori renidet adiecisse predam torquibus. ideſt resplendent propter fulgorem torquium. Qui amplio res facti sunt ex preda quam illis adiecerunt.

p SEDICIONIBVS. Habitis certe inter cesarem & pompeium. & tunc in augustum & brutum ac cassium. & sextum pompeium postea cum. M. antonio. de quib⁹ late Suetonius.

q DACVS. Dacorum incursiones augustus coercuit tribus eorũ ducibus cum magna copia cesis. de quibus apianis in lib⁹ parthico.

augustus m.antonius

Hic classe formidatus, ille
que miscentur et arua.

Missilibus melior sagittis.
plena nolite coniugia

Fœcunda culpe secula nuptias
vulgari communione nobilium et ignobilium

Primũ inquinarunt & gen⁹ & domos:
ab hac generatione luxuria
perenis

Hoc fonte deriuata clades
romam

In patriam populumq; fluxit:
saltatus
v

Motus doceri gaudet ionicos
nubilis componitur ad gestus

Matura virgo & fingitur artubus:
turpissimos

Iam nunc & incestos amores
ab ipsa tenella etate
exercet

De tenero meditatur vngui.
deinde grandiores

Mox iuniores querit adulteros
.i. inter ipsas nuptias.

Inter mariti vina. neq; elegit
et quẽ obuiũ rapit
.i. incognitum

Cui donet impermissa raptim
sed veneria sedis faculis

Gaudia luminibus remotis
vocata in pãtia

Sed iussa coram non sine conscio
sed spectari mercatore aliquis

Surgit marito: seu vocat institor
species p genere
gubernator

Seu nauis hispane magister
adulteretum multa eum p costa
impendebat

Dedecorum pretiosus emptor.
degenerans et delicatus

Non his iuuentus orta parentibus
permutat
mare

Infecit equor sanguine punico:
magnum

Pirrumq; & ingentem cecidit
de q̃ superbus laborum parientem

Antiochum hannibalemq; durum
i. occidit forte

Sed rusticorum mascula militum
ferramentorum
rusticorum

Proles sabellis docta ligonibus
arare

Versare glebas. & seuere
preceptum

Matris ad arbitrium recisos

---

f HIC classe. Forte de Augusto inteligit qui classe preualebat. M. anthonius autem terrestribus copiis. Sed tamen vt cleopatre obtẽperaret. que naues suas mirifice exornauerat propterea q; conspicuo ebat bello nauali contendit.

g PRIMVM inquinarunt. Sensus est. quod populus romanus ex adulterio. primo familias deide patriam inquinauit.

v MOTVS doceri. Arguit puellarum praua & vana studia. Motus ionicos. grecos & lasciuos saltus. Iones enim primi id genus inuenerunt. Iones autem athenis profecti sunt. vt scribit Pli. li. v.

x NEQVE elegit. Ostẽdit quod adulteria committebant non clam remotis luminibus. sed palã quoq; etiam viro iubente. sicq; damnat maritos simul de quibus & iuuenalis ait. Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso &c.

y NON his iuuentus. Ostendit degenerasse romanos ex adulteriis propterea nequiores esse.

z INFECIT equor. Gn. Duillius consul in sicilia aduersus classem. poenorum prospere pugnauit.

a PIRRVMQVE. de pyrrho rege epirotarum intelligit ex nobilissimo gacidarum genere virum quidem nimis regnandi cupidum sed magnificentia & humanitate egregium. qui. auxilio tarentinorũ bellum romanis intulit. a Curio et fabritio superatus. de quo multa Pli. de viris illust.

b ANTIOCHVM. Is syrie rex nimia opum fiducia bellum romanis intulit, nauali prelio cui hannibalem prefecerat. ab l. Aemilio regulo superatus est. inde cum. l. Scipione cõflixit victus & vltra. Taurum montem reliquit a sodalibus occisus est plura quoq; Plinius.

d SEVERE matris &c. Mira resimplicitatem & pacientiam laboris in iuuenibus per id ostendit quod etiam matrũ potestati se subiicerent. cum ad arbitrium earum operarentur.

e SOL vbi montium. vt Virgi. Et sol crescentes decedens duplicat vmbras.

f BOBVS fatigatis. Virg. Aspice aratra iuga referunt iuuenci.

g AMICVM tẽptus. Bene amicum ob capescendum quietem.

virgas e posti
Portare fustes: sol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demere
fessis f g labentibus.
Bobus fatigatis amicum
vesper ipse sol ducens
Tempus agens abeunte curru.
videntur omnia passu tempora in veterius labi
h
Damnosa quid nõ imminuit dies
patrum qui nos genuerant
Aetas parentum peior auis tulit
patribus nostris
Nos nequiores mox daturos
filios proxte.
Progeniem vitiosiorem.

h DAMNOSA quid non imminuit dies. Ouidius quoq; ait. Tempus edax rerum. tuq; inuidiosa vetustas omnia consumitis &c.

Argumentum odes. VII

Iges maritus asteries nauigauerat: hic illa fletu macerabat. scribit horatius eã id agere nõ debere. ille n. vere diues redibit hortatq; ipsa3 ad honestatẽ seruandã. Cũ giges etiã vir suus castissime deget. h. d.

Ode. VII. Asterien hortatur ad spem & honestatem

i QVID fles. Ordo est. O asterie quid fles gygen iuuenem constantis fidei, quem candidi fauonii primo vere tibi restituent beatum thyma merce.

k PRIMO vere. Primi veris tẽporis dies extat. vii. idus febru. habetq; dies nonaginta vnũ. auctor est Varro li. i. de re rustica.

l CANDIDI fauoni. Fauonius enim ventus occidentalis est tepidus & siccus vt docet Pli. li. ii. septimo autem idus se. fauonii spirare incipiunt vt docet colu mella li. xii.

m THyMA merce be. Thymos oppidum est cilicię vt docet Plinius li. v. & Strabo li. xii. scribit thynos vicinos esse bithynis.

propter quid fs gigen ferens
i
q Vid fles asterie quem tibi cãdidi
prima parte veralis temporis
h l
Primo restituent vere fauoni
m viuitem
Thina merce beatum:
firme p fidei
Constanti iuuenem fide
p. n. f gigen pulsus.
n austris & humidi sunt o
Gigen ille notis actus ad oricum
nocta .i. post tempestatem
p q
Post insana capręs sydera frigidas

o ORICVM. Meda de epiro scribens sic ait. Vrbium prima est oricum. secunda dirachium Epidamnos ante erat. romani nomen mutauere. quia velut in damnũ iturus omne id visũ est vltra ẽ apollonia.

p POST insa. Heniochus quemnos latine dicimus aurigam vt scribit higinus. vna manu vt lora tenẽs figuratur cuius in humero sinistro capra in manu autem duo hędi stellis formati dicuntur. habet preterea stellã vnam in capite in vtroq; humero vnam. in manu duasq; hędi appellantur. Verum hic poeta de capra stella itelligit ait enĩ li. xii. Columella quod. xv. calen. ianua. Capra occidit mane et tempestatem significat.

n ILLE notis. Ordo est ille notis actus ad oricum post insana sydera capręs &c.

q FRIGIDAS. Quia solus cubat. Hinc ait illa. Non ego deserto iacuissem frigida lecto.

.i.cum muleto
Noctes non sine multis
vigilans.nam amor curarum tuar
pauor amantem somno
In somnis lachrimis agit.
arte anxie scz doos.
f
At qui sollicite nuntius hospitę
fouere ipsum ppter amorem
Suspirare chloen & miseram tuis
.i.rui viri gigis quo
eram tu vreris.
Dicens ignibus vrit
nuntius .i.multis
ad suadendum talludus
Tentat mille vafer modis
quomodocũ stenobea
e p.n.viri r
Vt protheum mulier perfida credulum

Falsis impulerit criminibus nimis
p.n.iuuenis

Casto bellorophonte.
accelerare mortem nuntius

Maturare necem refert
scz nuntius vt in amorẽ accusatiuus grecus.
doos trahat gigen v
Narrat pene datum pelea tartaro
hec erat achasti vxor a stupro
de qua ouidius in epłis dum
Megnessaz hippoliten dũ fugit abstinẽs
suadentes

Et peccare docentes
nuntius f
Fallax historias monet
incassum scz ad audiens
dum gigen .i.mario leget
Frustra:nam scopulis surdior icari
scz gigen nulla respondit
s sed
Voces audit adhuc integer.at tibi
p.n.iuuenis
Ne vicinus enipheus
eſ vel non ꝓ forma.sed ꝓ libidine

Plus iusto placeat caue:
nullus alius
domare
a
Quã uis non alius flectere equũ sciens
campo b
Aeque conspicitur gramine martio:
non alius militẽ
velox
c
Nec quisquam citus eque
ęquorino
Tusco denatat alueo:
in mitio noctis nam

Prima nocte domũ claude neq; inuias
.i.senore deorsum per fenestras aspicias
Sub cantu querulę despice tibie
f.iuuent
d f.gygen
Et te sępe vocanti
in mora
Duram:difficilis mane;

x HISTORIAS do.pec.qualiter historia bellorophontis & pelei fuit.plura enim exempla nuncius ille fallax narrabat.quo gygen ad amorem cloes traheret.

y SCOPVLIS surdior. Methaphora a nauigantibus. quod ita amantis non audiret preces quemadmodum si a periclitantibus rogentur scopuli.vt est. Sed nullis ille mouetur fletibus aut voces vllas tractabilis audit.

z AT tibi nevicinus. Prius commemorando maritj honestatem. hortatur nunc ipsam ad honestatem seruandam.

a QVAMVIS non alius. Ordo est. quamuis non alius eque conspicitur flectere equum in martio gramine.

b MARCIO gramine. In campo martio bellicis artibus exerceri consueuerat romana iuuentus quibus ita enipheum ceteros preire dicit vt merito amari possit si pudicicie custodia non resisteret.

c NEC quisquam. Ordo est. nec quisquã citus denatat alueo tusco:

d ET te vocanti. Denicq; o astutie mane difficilis. idest perseuera in sententia: & ne prebere exhorabile enipheo vocanti te duram.

r ATQVI sollicite. Ostendit gygis continentiam vt facilius eandẽ asterie persuadere possit. Est autem ordo. At qui vafer nuncius sollicite hospitę dicens Cloen suspirare. & miseram ignibus tuis vri.

s VT protheum. Ordo est. refert vt perfida mulier falsis criminibus impulerit protheum credulũ maturare necem bellorophonti. nimis casto.

t MVLIER perfida. Stenobeam significat protthei vxorem que bellorophontem hospitem amauit et non consentiem sibi adulterum criminata est.

v PELEA. peleus æacidis filius achillisq; pater fuit. Demum quũ fratrem phocũ occidisset in exiliũ abiit (seuera patris iusticia iubente) vbi ab achasto fraterna cede purgatus est. hec & plura habentur libro metha. Addunt alii eo tempore hippoliten achasti vxorẽ pelei amore ductam peleũ attentasse. illũq; noluisse obsequi. quare irata mulier falso peleum viro suo insimulauit. Hinc achastus credulus illum in ermem reliquit in pelio monte. vt a centauris opprimeretur. quod esse non potuit. nam Chiron illi auxiliatus est inde collectu exercitu peleus Achastũ regno priuauit vxorem q; supplicio affecit.

Argumentum odes. VIII.

m Artias calendas Matrone solũ celebrabant. verũ horatius quoq; easdem colebat. Scribit igitur mecœnati tansam: qd' eo die oppressus arboris ictu epulas & albũ caprũ libero vouerat: hortaturq; illum ad epulũ celebrandum. & genio curis omissis vacandum. Hoc dicit.

Ode VIII. ad Mecenatem.

sine vxore — .i. prima die marcii. in
c f

e ¦MARCII calendis. Hoc die nouum ignem veste aris accendebãt In regia & curiis atq; flaminum domibus laureę veteres nouis laureis mutabãtur. hoc mense mercedem exoluebant magistratis quas completus annus deberi fecit. Comitia auspicabantur vectigalia locabant. Et senus coenas apponebant matronę. vt domini saturnalibus. hoc & plura Macrobius. li. primo sat.

f CELEBS. Celibem dicunt ex istimant inquit Festus quod dignã celo vitam ducat. dicunt alii celibẽ esse qui non vult contrahere matrimoniũ ¦celebs ergo Horatius erat, idest sine coniuge.

g DOCTE sermonis. Ordo est O docte sermonis vtriusq; lingue miraris quid cęlebs agam martiis calendis &c.

m Arcijs celebs quid agã calendis
prendant — .i. arcula vbi thus ponebatur
Quid velit flores; & acerra thuris
.i. possis mirari — .i. & possis mirari quid velit
Plena miraris. positusq; carbo
.i. ara ex herboso cespite.
Cespite viuo:
f. mecenas — .i. grece & latine
g
Docte sermonis vtriusq; lingue
.i. promiserã sq̃ hoc die quo eram fere periculo arboris ereptus.
h
Voueram dulces epulas & album
hoc est bacho. — extinctus
Libero caprum prope funeratus
de q̃ ode. vii. li. ij.
Arboris ictu.
sq̃ erit mihi nõ solũ matronis
i .i. quolibet
Hic dies anno redeunte festus
sut erit cortẽ intelligę pice — arripiet in vsũ cõuiuij
illitum p amphore operculo
Corticem astrictum pice dimouebit
.i. vasi ab amphora — fumosũ. ipe enim fit fumosũ vinũ
Amphore fumum bibere institute
k
Consule tullo
mẽ furno dixit
l — sic mei herarij.
Sume mecœnas cyathos amici
num. nus fin[illegible] — m
Sospitis centum: & vigiles lucernas

h ALBVM ¦caprum. Superis enim erant aptiores victime inferis nigre.

i HIC dies. Ordo est. Hic dies Festus redeunte anno dimouebit corticem amphorę astrictum ¦pice insistute bibere fumũ Tullo consule.

k CONSVLE tullo. idest marco tulio cicerone consulatum gerẽte. quod dixit ad desinandum vinũ vetustatem.

l SVME mecœnas. Sensus est. licet centum cyathos bibas innocuit erunt. Indicat ergo ¦vinũ illud optimum fore. neq; alicui nociturum ad ebrietatem.

m VIGILES. Hortatur eum vt tota nocte genio vacet secum.

n MITTE ciuiles. noli inquit sollicitus esse de salute vrbis cum sint tuta omnia. & solue animum in conuiuio meo.

o DACI cotisonis. De dacis superius dictum est. Cotiso autē rex getarum fuit. cui Augustus iuliam filiam despondit. quo tempore sibi quoq; inuicem filiam regis in matrimonium petiisse Auctor est Tranquillus.

p DISSIDET armis. Orta fuerat inter medorum parthorumq; reges discordia quedam que sane principium ex romanorum spoliis assumens suspicionem amittēdi regni & pauorem medo attulit. Nuncijs itaq; ad Anthonium missis in auxilium vocare cepit cum omnibus copijs suis ad bellū pollicitus esse quod etiam latius apianus scribit in libro parthico.

q SEVIT hispane. Ordo est. Seuit Canthaber domitus fera cathena appositio vetus hostis hispane

pduc fcz a nobis .dubsit

Perfer in luccm procul omnis esto

Clamor & ira.

n de

Mittte ciuiles super vrbe curas

p.n.regis getarum

o

Occidit daci cotisonis agmen:

numerus sin.p.p.n.

Medus infestus sibi luctuosis

p

Dissidet armis.

romano imperio antiquus

q ff

Seuit hispane vetus hostis ore

tarda p seruitute

Cantaber sera domitus cathena

audito moderatōe augusti

r

Iam scythe laxo meditantur arcu

Cedere campis.

esto in aliqua bello se agitet

s securus tu mecenas

Negligens nequa populus laboret

noli tanq; priuata persona.

t .t.puidere.

Parce priuatus nimiū cauere: &

benefica o mecenas dici

Dona presentis cape lętus hore.

re grauia

Linque seuera.

ore. Vetus autem hostis ait. quia lōgo tempore id bellum durauerat.

r IAM scythe. Augustus virtutis moderationisq; fama indos etiā ac scythos auditu tunc cognitos pellexit ad amicitiam suam. populiq; romani vltro per legatos petendam quod quidem Tranquillus scribit.

s NEGLIGENS nequa. Ordo est tu negligens ideſt sperneris & securus nequa, ideſt ne aliqua causa populus laboret priuatus sollicet curis omnibus reipub.

t PARCE priuatus. Magno artificio persuadet quietē a curis publicis. primo quia nulla impendēt pericula. Deindequia priuatus tūc sit & non consul. postremo etiam temperauit qui non absolute dixit parce cauere. sed parce nimium cauere. non igitur prohibet illi. quam uis priuatus sit. ne omnino caueat sed ne nimium caueat. nam modū excedens in vitiū caderet. neq; cautio illa est que cadit in sapientem sed metus qui insapientem cadere non potest.

Argumentum odes .IX.

s Cribitur ode tanq; dyalogus. alloquitur. n. poeta lydiā dicēs: donec ab ea diligebat: nullo eo beatior erat respondet illa: donec horatius nō aliā magis arsit: se fuisse dariorē ilia romuli matre loquitur iñ poeta. Quatuor. n. versus rñdet quisq; Demū vterq; optat pristinū amor ambob⁹ redeat: q̄ vna viuant vnaq; pereant. H. d. p totā odā. Et est oda pñs satis lubrica & amatorie conscripta.

Ode. IX. Ad Lydiam

a NEC quiſq; potior. ideſt non quemq; me potiorē habebas cui ceruicis tuę amplexus permitteres.

b PERSARVM rege. Tanquā amator ponit ſummum bonum eſſe frui re amata. idq; perſarum regno anteponit.

c DONEC non alia. Reſpondet lydia & retorquet crimen in illum oſtenditq; quod dum amata eſt. ſemper amauit. & amare inſultās eadem ratione reſpondet quod nō ſit ſine felle. demonſtrat preterea efficacius inducens amorem cloes initium diſcidii ab illo prouenisſe. Et cum demonſtrat ſe clariorē illa fuiſſe affert efficaciſſimā cauſam. qua facile credat ſe ab illa amatum quoniam glorioſe cum ſint mulieres ſuum nomen celebrari ſummopere gaudent.

d ME nunc. Reſpondet poeta. & prouocatus latenti felle in mulieris verbis concitatior fertur & animum penitus immutatum fatet.

e REGIT. Amatorum verbum. q d. pro ſuo arbitrio mihi imperat.

f ME torret. Maiora reſpondet nam ſe non in poteſtate adoleſcentis eſſe dixit vt ille in poteſtate amicę. ſed mutuo ab illo amari.

g THVRINI. Thurium oppidū erat in Tarētino ſinu. vt ſcribit ptolomeus li. iii. Erat etiam ibi vinum optimum vt ſcribit Strabo li. vi.

h SI parcant puero. ideſt ſi fata permittent puerum illum ſupereſſe mihi.

i QVAMQVAM ſydere. Bene dicenti bene reſpondet. Sed tamen quantum ſibi concedat. non tacet quę linquat pulcherrimum amatorem. & reuocet. & hominem et leuem & iracundum. & perpetuo vinculo ſe illi obligaturā promittat.

Vnum acceperuo

d Onec gratus eram tibi

valentior melior

a Nec quiſq; potior brachia cādide

.i. nemo erat in amplexus tibi gratio

Ceruici iuuenis dabat

florui

b Perſarum vigui rege beatior.

reſponder lydia

c Donec non alia magis

.i. amasti ſic donec illam amicā

Arſiſti: neq; erat lydia poſt chloen

fame & glorie.

Multi lydia nominis

quam florui que fuit mater romuli.

Romana vigui clarior ilia.

horatium ethrusca

d e

Me nunc creſſa doce regit:

numeros muſice

Dulcis docta modos: & cythare ſciens:

ſ. doc

Pro qua non metuam mori

q. d. diuidū eſt ipſa animo

Si parcent animę fata ſuperſtiti.

lydiā omnino deficeat

f amore

Me torret face mutua

nomen amantis

g Thurini chalais filius ornith

Pro quo bis patiar mori:

h

Si parcant puero fata ſuperſtiti.

puſcus amor.

Quid ſi priſca redit venus

.i. do ſeperato ſimulare quadā & odio fouē

Diductoſq; iugo cogerit ęneo:

ejicitur e pectore meo.

Si flaua excutitur chloe

patere mihi.

tis

Reiectęq; patet ianua lydię:

i

Quamq; ſydere pulchrior

horatio

mutabilior

Ille eſt: tu leuior cortice & improbo

adriatico mari

Iracundior adria

ſic horatio ſic ego lydia ve tecum conſumerer euo

Tecum viuere amem tecū obeam libēs.

Argumentum Odes.x.

c Aptus amore lyces poeta ante illius fores cubabat/dicit inde si barbara esset hoc est immitissima & nupta viro asperrimo tñ eñ ante fores iacentem aquilonibus opponere non sine lachrimis pa teretur petitq; ab ea vt mitior fiat: non enim poterit diutius aeris impetus perpeti. Hoc dicit.

k EXTREMVMSI thanaim. Grauis querela in crudelitatem lyces que durida plus quam barbarica sit.

l THANAIM. Thanais fluuius scythie dicitur qui et danubius per cuius ꝯmemorationē vult intelligi barbari animi mulierem.

m INCOLIS aquilonibus. hoc ait quia a septentrionibus flat septē trio interq; eum. & exortum solstitialem Aquilo qui & boreas quicumq; autem venti a septentrione spirant frigidissimi sūt. niuales sūt aquilo & septentrio Auctor plini. libro.ii.

n PENELOPEN. Hec vlixis vxor. xx. annos virū casta voluit expectare. nec vnquam procis obsequi. de qua li.i. de arte ait naso. penelopen ipsam presta modo temporа vinces.

o QVAMVIS. Ordo est. O parcas supplicibus tuis quamuis neq; te curuent munera nec preces nec pallor amantium viola tinctus nec vir saucius pieria pellice quamuis nec mollior animo mauris anguibus.

p TINCTVS viola pallor. Hic ait Ouidius li.i. de arte palleat omnis amans color hic est aptus amanti. viole autem pallide sunt Virgil. pallentes violas & summa papauera carpens.

Ode.x.ad Lycen

vtinam p.n.
li l

e xtremum thanaim si biberes lyce
esses horatium

Seuo nupta viro. me tamē asperas
iacentem m
Porrectum ante fores obicere incolis
fieres illis ventis
Plorares aquilonibus:
hoc est non lateres te ventoꝝ viridarium
Audis quo strepitu ianua quo nemus

Inter pulchra situm tecta remugiat
propter audos ꝗuter
ventos. .i. inducat glacie sua
Ventis: & positas vt glaciet niues
.i. pura serenitate

Puro numine iupiter
nam venus humanitatē affabilitatēq; desiderat
Ingratam veneri pone superbiam
.i. ne rota currente funis rumpatur. hoc est ne tu certam amans aliquem spernatis ab illo
Ne currente retro funis eat rota.
n
Non te penelopen difficilem procis
malus
Thyrrenus genuit parens.
optantis est sęz curuent sęz curuent te.
o
O quamuis neq; te munera: nec preces
sęz curuat te
p
Nec tinctus viola pallor amantium

q NEC vir pieria. Deprehẽsa pellice. mulier lõge ardet hinc ait Ouidius Sed neq; fuluus aper media tam ſeuus in ira eſt fulmineo rabidos cum rotat ore canes. Nec lea cum catulis lactentibus vbera prebet. Nec breuis ignaro vipera leſa pede. Foemina quam ſocii deprenſa pellice lecti Ardet & in vultu pignera mentis habet. In ferrum flãmaſq; ruit poſitoq; decore. Fertur vt aonii cornibus icta dei.

p.n.pellicis. ſ. concubine

Nec vir pieria pellice ſaucius

Curuat ſupplicibus tuis
.i.parce flexibilior arbore illo t

Parcas nec rigida mollior eſculo:
quãuis ſẽz me eo
r

Nec mauris animo mitior anguibus?
apud quod iaceo
t imbrium.

s Non hoc ſemper erit liminis: aut aque
p toro corpore

Cẽleſtis patiens latus

r MAVRIS anguibus. Lege lucanum li5.ix. Mauri vero ſerpentes ẽtiu ſunt acriores. quod etiam vbiq; accidit.

ſ NON hoc ſemper. Oſtendit ſe non diutius poſſe pati ante fores cubare hinc mitior effici debeat.

t LIMINIS. Oui. li.ii. dearte inquit. Sepe feres imbrem celeſti nube ſolutum. Frigidus & nuda ſepe iacebis humo.

Argumentum odes. XI

m Mercurium eiuſq; lyram poeta ad cantus inuitat. quibus lydę fugax & impia oblectetur: ipſius denicq; Mercurij laudes & potentiam melodię concelebrat: Refert etiam Belidũ penas apud inferos & illarũ cedẽ ĩ patrueles ipie nãq; illic puniunt. Id aũt agit ne lyde ſit ĩpia ſed mitis fiat in eũ. h.d.

Ode. XI. Ad Mercurium

a MERCVRI nam te. Ordo eſt. o mercuri dic modos quibus lyde applicet aures obſtinatas. nam te magiſtro docilis amphion mouit lapides canendo & tu teſtudo callida &c.

o ſẽz mercurio .i.te docente

o Mercuri: nam te docilis magiſtro
induxit ad cantum
b
Mouit amphion lapides canendo
lyra cum
c
Tuq; teſtudo reſonare ſeptem
docta .i.chordis
Callida neruis.

b PHION. is Iouis filius primus muſicam inuenit. primus item cũ cithara cecinit. primus illam inuenit. vt alii orpheus. vt alii linus. auctor Plinius li. vii.

c SEPTEM neruis. Diodorus li. i. ſcribit mercuriũ lire ex neruis trium chordarum inſtar trium an

.i.vocalis ſonora

d Nec loquax olim: neq; grata: nunc
conuiuijs lyra
Diuitum menſis & amica templis
.i.ad versus turpis inexorabiles
Dic modos lyde: quibus obſtinatas
velut oblectata ad
audiendũ applicet
Applicet aures

ni temporũ repertorem fuiſſe. tris enim inſtituit voces acutam. grauem. & mediam. Acutam ab eſtate. grauem ab hyeme. mediam ab vere ſumemus. Macrobius li.i. ſatſcribit lyram apollinis chordarũ ſeptem fuiſſe. per quas tot celeſtiũ ſperarũ motus preſtat intelligi quibus ſolem moderatorem natura conſtituit.

d NEC loquax olim. q.d. neq; loquacem liram. neq; gratam fuiſſe antequam mercurii doctrina aptaretur ad cantum nam & ſacrificiis fidicines adhiberi conſuerant.

sc3 lyde est enim in his rium amnem
cōpa lasciuior equa
ratio

Que velut latis equa trima campis
saltuarium sc3 equa

Ludit exultim metuitq; tangi
.l. coniugij peruiant

c
Nuptiarum expers: & adhuc proteruo
immetura

Cruda marito.

e NVPCIARVM expers. dixit autē nuptias & maritum per ſAcyrologiam. nam impropriē dicunt hec nisi in humana ſpecie.

f CESSIT immanis. Cerberus nam fingunt poetę orpheum cum inferos petiiſſet. vt Eurydicen reduceret. omnes tortores omneſq; tortas vimbras ſua lyra demulſiſſe et mitigaſſe.

g QVIN & iſion. Iſion apud inferos hac poena cruciatur vt rotę inter ſerpentes alligatus aſſidue & ſine requie circumagatur Oui. vo luitur iſion dū ſequiturq; fugitq;.

h INVITO vultu. Nā & ſi cruciatus contraheret tamen voluptas lyre ad riſum porrigebat.

i VRNA. De belidū vrna loquitur de quibus ode. xliii. lib. ii. de iis autem ait Ouidius lib. iiii. metha. Moliriq; ſuis letum patruelibus

testudo q; ſūt ferocissime
vt patrue in orpheo

Tu potes tigres: comiteſq; ſiluas
porcos fluuios sc3 vt ſiſtant

Ducere: & riuos celeres morari
hypallage cum ipſe magis blanditus ſit cerberus.

f
Ceſſit immanis tibi blandienti
ianue custos

Ianitor aulę
de hoc vide superius vt supra belua
custodiens

Cerberus: quamuis furiale centum
sc3 cerberi.

Muniant angues caput eius: atq;
anhelitus niger corruptus humor.
.l. fluor

Spiritus teter saniesq; manat
ex

Ore trilingui.

insuper ntūs grecus

g
Quin & iſion tyrioſq; vultu:
reſtitit paululum

h i
Riſit inuito: ſtetit vrna paulum
ſitus

Sicca: dum grato danai puellas
de

Carmine mulces

amica que mihi manifestus
le crudelis est

Audiat lyde ſcelus: atq; notas
.s. belidum aque.

Virginum pœnas & inane lymphe
vnam defluentis

Dolium fundo pereuntis imo
sero venientis
l

Seraq; fata

sc3 fat aeppetunt
m

Que manant culpas etiam ſub orco
sc3 puelle belides supplicū

Impie nam quid potuere maius
belides sc3 suos quia mariti erant
n

Impie ſponſos potuere duro
occidere

Perdere ferro.

auſę aſſidue repetunt quas perdūt belidas vndas. Finxerunt enim poetę has apud inferos eſſe damnatos tali ſupplicio vt haurientes aquas vrnas abſq; fundis conentur implere. Vnde Seneca vmaſq; fruſtra danaides plenas ferunt.

k AVDIAT lyde. Optat poeta lyde. ipſa mitior fiat audito ſupplicio earum que amantibus impie fuerant. Ordo autem eſt. Et audiat lide ſera fata que manant culpas impię etiam ſub orco.

l SERAQVE fata. ideſt decreta deum ſero venientia. Nam deorū vindicta ſera eſt ſed grauior.

m SVB orco. Non ſolum damnantur in aquę penuria. ſed etiam infernali cruciantur igni.

n DVRO perdere ferro. Non ad naturam ferri relatum eſt epitheton ſed ad earum animum. que dura ac crudeli mente hoc auſe ſunt. vt duris te genuit cautibus horrens caucaſus.

hipermestra .i.matrimonio

o VNA de multis. Ordo est. vna virgo de multis face nuptiali fuit splendide mendax in parentē periurum. & fuit nobilis in omne euum hypermestram autem dicit que linum maritum seruauit & viri presenti affectioni illatum.

o
Vna de multis face nuptiali
est .i.contra danaū sc̄z hipermestra
Digna periurum fuit in parentem
te.ore.i honeste multer
Splendide mendax. & in omne virgo
ꝓpter pietatem
Nobilis euum.
hipermestra s.lino

p SVRGE que dixit. Hipermestra apud Ouidiū lino scribens ait Iāq; patrē famulosq; patris lucēq; timebam. Expulerant somnos hec mea dicta tuos. Surge age belide de tot modo fratribus vnus nox tibi ni ꝓperes ista perennis erit &c.

p
Surge quę dixit iuueni marito
repentino ē eternus mors
Surge: ne longus tibi somnus vnde
danaū prēm meū
Non times detur socerum & scelestas
decipi sc̄z meas
Falle sorores.
sc̄z sorores dū reꝓhenderint

q QVE velut nacte. Ordo est. que velut nacte leene vitulos heu heu lacerāt singulos. & est pulcherrima comparatio.

q
Que velut nacte vitulos leene
sc̄z maritos suos dilaniūt
hipermestra
Singulos eheu lacerant: ego illis
melior .s.linum
Mollior nec te feriam neq; intra
interficiam
Claustra tenebo.

o danaus
Me pater seuis óneret cathenis:
eo lino ego ranē
Quod viro clemens misero peperci:
etiam .i.ad efferatos barbaros
Me vl' extremos numidarū vel in agros
ergo difficilius sit redere.
Classe releget.
vade .i.raptim ferunt } ad nauigationem.

o
I pedes quo te rapiunt & aure
donec amor meus in se
felici
Dum fauet nox: & venus: i secundo
fortuna sc̄z meo
e
Omine & nostri memorem sepulchro.
g epithauij cōmemoratōem.
Sculpe querelā.

r ME pater. Hec verba hypermestre miserātis ostendunt liden quoq; miserari debere.

s I PEDES quo te ra. Ostendit ita properato opus esse. vt non detur spacium prius cōsultandi quo potissimum sit fugiendum.

t SEPVLCHRO sculpe. q Apud Ouidium quoq; ait hipermestra lino. Et sepeli lachrimis perfusa fidelibus ossa sculptaq; sint titulo nostra sepulchra breui. exul hipermestra precium pietatis iniquum quā mortem fratri depulit ipsa tulit.

Argumentum odes. xii.

m Iserarum esse inquit Poeta nō vacare iucundo amori: aut epulis, Timere etiam patruorū mias & contumelias: propter quod ingratam vitam esse ostendit sine gaudio & amore. Dicit inde neobolen hebrū lypareum ardere. quiq; a nullo victus aut pugno / aut cursu / aut iaculis esset. Itaq; operā omnē & studiū omittebat ergo nō misera neobole erat: sed felix potius cū letiori vite vacaret. h. d

Ode.XII. Ad Neobolen amandum esse.

gaudium

v AVT exanimari. Ordo est. aut miserarum est metuentes verbera linguę patrue exanimari &c.

x PATRVE lingue. Acrius enī patruī quam parentes castigant.

y TIBI qualum. Ordo est. tibi o neobole aufert qualum Cytheree puer ales tibi aufert telas & studiū operose minerue nitor hebri lyparei simul eques melior ipso bellorophonte. necq; victus pugno necq; segni pede vnctos humeros lauit vndis tyberinis. Qualum autem est calathum seu canistrum vbi lanę linum & opera continentur.

z LIPAREI hebri. A lipara insula vna ex eoliis dicta a liparo aufonii regis filio. qui illic vrbem ędificauit. vbi postea eolus imperauit sumpta lipari filia pro coniuge auctor est Diodo. li. vi.

m Iserarū est necq; amori dare ludum:
curas & sollicitudines exercere v
Necq; dulci mala vino lauere aut ex
a. tergere. pupescere x scuere minas & cōrumelias
Animari metuētis patrue verbera lingue
sed a. veneno cupido alatus scz
x p. fistula
Tibi qualum cytharee puer ales
laqueos multarum
texendi operum
Tibi telas operosęq; minerue
scz tibi vel a re p liparensis p.n.
z
Studiū aufert neobole liparei nitor he
positę a adó
lescentis
Simul vnctos tyberinis humeros (bri
doctior
Lauit vndis eques ipso melior
q equū alatū ascendit arte pugili cursu pedestri
Bellorophōte: nec pugno necq; segni pe
prudens scz equos amatus qa natura timidi sunt
fugax a neobole in plano.
Catus idē per apertū fugiētes (devictę
a. moro p canes
& venatores
b
Agitato grege ceruos iaculari: &
e d laudat a fortitudie
Celer arcto latitātē fruticeto excipe aprū.

a VNCTOS humeros. Ne aquā frigiditatē nantes sentirent. olei caliditate temperant.

b IACVLARI. Laudat in venatione artem sagittandi.

c FRVTICETO. Frutices sunt minores arboribus et maiores herbis. vt sunt rubi & sentes & similia que siluas implicatas et inuias reddunt. & vt quercubus fit quercetum, sic a frutibus fruticetum.

d EXCIPERE. Autem proprie est. cum veluti in insidiis collocati expectamus vt veniens incautus in nos incidat vt parati imparatū facile opprimamus.

Argumentum odes. XIII

p Romittit hic sacrificium fonti blandusie apud agellum suū in sabinis: vbi perspicuitas ad imū frigusq; amabile & amœnū erat quē fontē laudādo inter nobiles fontis anumerari cōtendit. h. d

L

Ode.xiii. Blandusie fontem laudat

e O FONS. Res festiua & stilus comicus pollicetur fonti in agro suo constituto sacrificium & celeritatem nominis.

f BLANDVSIE. Blandusia regiuncula apud sabinos. vbi poeta agellus.

g NON sine floribus &c. Amphibolon. incertum est enim virū dicat hedo qui erit cum floribus ornatus.

h FRVSCRA. ideo frustra quia inficiet gelidos riuos.

i TE flagrantis. Opacitatem nemorosi & abstrusi fontis ostendit per quam dicit canicularum estū calores arceri.

.i. fons blandusinus

e f lucidior

O Fons blandusie: splendidior vitro

nam fuuentus rurum equarū

dignus est. vt vino admisceatur g

Dulci digne mero: non sine floribus,

sis a me honorato cum

Cras donaberis hedo

hedo in q̄ tam turgescant cornua

Cui frons turgida cornibus:

recentibus constituit. decretis

Primis & venerem & plia destinat

qa immolabitur frigidos .i. maculabit ad suum

b honorē

Frustra: nam & gelidos inficiet tibi

gpenū eptheton sanguinis

Rubro sanguine riuos

luxuriosi ff

Lasciui soboles gregis,

fontem blandusie

t h

Te flagrantis atrox hora canicule

qa fons ille erat operatus

l arborum vmbris amenum

Nescit tangere: tu frigus amabile

arato.

Fessis vomere tauris

sis prebes amabile frigus

Prebes & pecori vago.

efficacis vnus ex nobilibus fontibus

m

Fies nobilium tu quoq; fontium

laudante .i. cuiusdā

n

Me dicente cauis impositum ilicem

ex quibus sonantes

fagio

Saxis: vnde loquaces

aque derivantur

Lymphe desiliunt tue:

k HORA canicule. Dies caniculares qui ingentes calores inferunt Persius. En quid agis siccas insana canicula messes iamdudum coquit. nullo ergo tempore calescit.

l NESCIT tangere. Id autē propter vmbras arborum erat. & illicem sibi iminentē vt infra ostendit

m FIES nobilium. idest efficeris vnus ex nobilibus fontibus meo carmine.

n CAVIS impositum ilicem saxis. Significat in saxo natam ilicem arborem sub cuius radice erumpit aqua fontis huius.

Argumentum odes. xiiii.

m Axima cum gloria Romā ab Hispania repetebat Augustꝰ deuictis cantabris populis barbaris atq; bellicosissimis: hunc ita poeta laudat: vt illum herculi comparet: nam vt ille extincto Gerione ingenti victoria illustratus olim palanteum vbi nunc Roma est venit: sic & Augustus deuictis cantabris triumphaturus Romam nunc redit. Hoc dicit.

Ode. XIIII. Ad Romanos de Augusti victoria.

o HERCVLIS ritu. Ordo est o plebs cesar dictus petiisse laurum venalem morte modo victor ab hi spana ora ritu herculis repetit penates. herculis autē ritu dixit non enī auaritie gratia illuc accessit. sed vt populos pacaret quod quidē hercules fecit.

p HISPANA ora. Augustus cę sar anthonio deuicto cantabricū bellum gessit domuit autem partim ductu. partim auspiciis suis cā tabriam Auctor est Tranquillus Multa etiam Strabo li. iii.

q VNICO gaudens. Inuitat ad sacra reddēda diis Liuiā augusti vxorem sospite viro & victore Augustus autem Liuiam drusilā iam matrimonio tiberii Neronis

q semper victor redibat romane populo.

h Erculis ritu modo dictus o plebs

mortis enim corruptu laus .i. laureum t victoris queritur triumphum.

Morte venalem pecisse laurum

augustus p .i. redit domum

Cesar hispana repetit penates

eanq; regione:

Victor ab ora

que vnice vilecie liuia drusilla vxor augusti.

q Vnico gaudens mulier marito

in publicum ventat sacra faciens

r

Prodeat iustis operata sacris

pdeat octauia q antonij vxor fuit augusti eanq; decore pdeant

Et soror clari ducis. & decore

.i. ea q in supplicijs decorū vrebantur

Supplice vitta

sq; pdeant

Virginum matres: iuuenumq; nuper

reuersorum sq; pdeant.

Sospitum vos o pueri: & puelle

.i. nupte .i. turpibus

Iam virum experte male nominatis

malis omnibus

Parcite verbis.

s

s. reditum. cesaris nostras

Hic dies vere mihi festus atras

tollet horatius cōmotorem belloru.

Eximet curas. ego nec tumultum

& quidem pregnantem adduxit dilexitq; probauit vnice ac perseueranter. Dicit autem poeta vnico marito nam vt Valerius lib. ii. scribit. quod que vno contente marrimonio fuerant corona pudicicię honorabantur.

r OPERATA sacris. Operari enim sacrificare est. Vir. Letus operatus in herbis.

s SVSPLICE vitta. Non vittā sed vittis solutis supplicates. vt solute crinales vittas capite orgia mecū

t HIC dies vere festus. quoniam affert summam leticiā cum simus a periculosissimo bello liberati. Festi enī dies instituti sunt. vt animus letitia relaxetur.

v I PETE vngentum. Puerum ſuum monet vt neceſſaria leuis cpulis paret.

x MARSI Duelli. ideſt ſocialis belli quod maxime opera marſorum populorum excitatum eſt. & dictum ſociale bellum. cuius cauſa fuit. M. Liuius Druſus qui vt ſenatus cauſam ſuſceptam tueret italicos populos. ſpe romane ciuitatis ſollicitauit. qui cum ille promiſſa preſtare non poſſet. irati deſecerunt initium ſumptum a picentibus veſtinis marſis & pelignis vide Strabonē li. v. & Apianum.

y PARTACVM vagantē gladiator fuit ſpartacus hic cū. lxxxiiii ſociis ſimilis conditionis eludo fugiens dux factus per quattuor annos aduerſumq; romanos bellās plura vaſtauit. deo nullam lagenā euadere potuiſſe cōmemorat. hūc

erat enim vbiq; pax auguſto imperāte .i. incolumi:

Nec mori per vim metuam tenente
ſ. auguſto
Cæſare terras.

vade
v
I pete vngentum puer & coronas
vinū q̄d bello marſico diffuſū eſt .i. belli
.i. lagenam ꝑ
Et cadum marſi memorem duelli.
p.n. gladiatoris
ꝑ
Spartacum ſi qua potuit vagantem
ſeꝛ vt dep̄ vinaria
hendereetur.
Fallere teſta.
o puer p.n. erchanitre
Dic & argute properet neqrę
perfuſum mrrha .i. colligere
Mirrheum nodo cohibere crinem.
vt quā primū a tam hoſtiarium
a rorepnos admitteretur
Si per inuiſum mora ianitorem
.i redeat domū
ſuā infa luratā
Fiet: abito.
mitigat ꝑpter canitiem
b
Lenit albeſcens animum capillis
.i. cupidos cōcentōres ſuperbos iuuenes
Litium & rixe cupidos proterue
c ꝑuiſſem d
Non ego hec ferrem callidus iuuenta
Conſule planco.

poſtea pompeius oppreſſit. vt Lunus et ſimili cauſa caderet quaſpartacus hoſtis. vide lucium florum & latius Apianus li. i. de bel. ciuili.

a SI per inuiſum &c. Precepit puero vt ſi tardius ad neeram ab hoſtiario admittatur redeat. deide quare hoc preceperit oñdit iferēdo.

b LENIT albeſcens. Hec cū admiratione quadam & dolore dicuntur mirat enim ſe tam ſegnē factum vt in contumelias faſtidiētis puellę non iraſcatur quod ipſū iniuria ſenectutis fieri ingemiſcit. Inquit ergo animi iuuenum qui litium & rixe in contemptu amoris cupidi ſunt ſenili ętate leniuntur.

c NON ferrem ſignificat ſe conſule planco adoleſcentem fuiſſe iraſci mirabiliter ſolitum ſiſaſtidieret

d CALIDVS iuuenta. in qua bilis vehementer ſanguinē ad irā accendit.

Argumentum odes. xv.

c HIlorim pauperis ibici vxorē monet: vt finē rebus veneris iponat: cū iā funeri ꝓxima ſit: itaq; lanam potius eam parare decebat: quā cithara tangere vel coronis inter cōuiuias ornari. H. dicit.

Ode. xv. Ad chlorim

e VXOR pauperis. Omni excusatione illam spoliat. cum nō diuitiis abundet. que cum ociū prebeant. accedunt voluptates sed paupertate prematur. que iuuenes a voluptatibus arceri possit. Vnde iuue. prestabat casta humilis fortuna latinas.

f MATVRO propior. ordo est. Desine inter virgines ludere cum sis propior funeri &c.

g ET stellis'. Allegoria ait enī vt stellarū decus & nitor fuscatur nebulis & celatur. sic nitorē virginū pmixta anus obscurat.

h NON si quid. Ordo est. o clori non si quid satis decet pholoen decet te rectius expugnat filia domus iuuenum.

i FILIA rectius. Vituperāda est omnino mulier que in quacumq; etate ita petulans sit vt vltro viros petat. sed hoc magis conceditur filie quam tibi. quoniam datur aliqua venia teneris annis.

k CONCITA. s. tua filia vti thyas pulso tympano. Eo aūt instrumento bachantiū antistites vtebanē hinc mulieres illico ad sacra concitabantur chloridis vero filia pholoe concitabatur ab amore. sicut & thyas pulso tympano hoc pacto filiam vituperat.

l LVCERIAM. Luceria ciuitas apulie. vide Strabonē li. vi.

m NEC poti. Sensus est. q; nec vetulam decent cadi poti ad fecem vsq;.

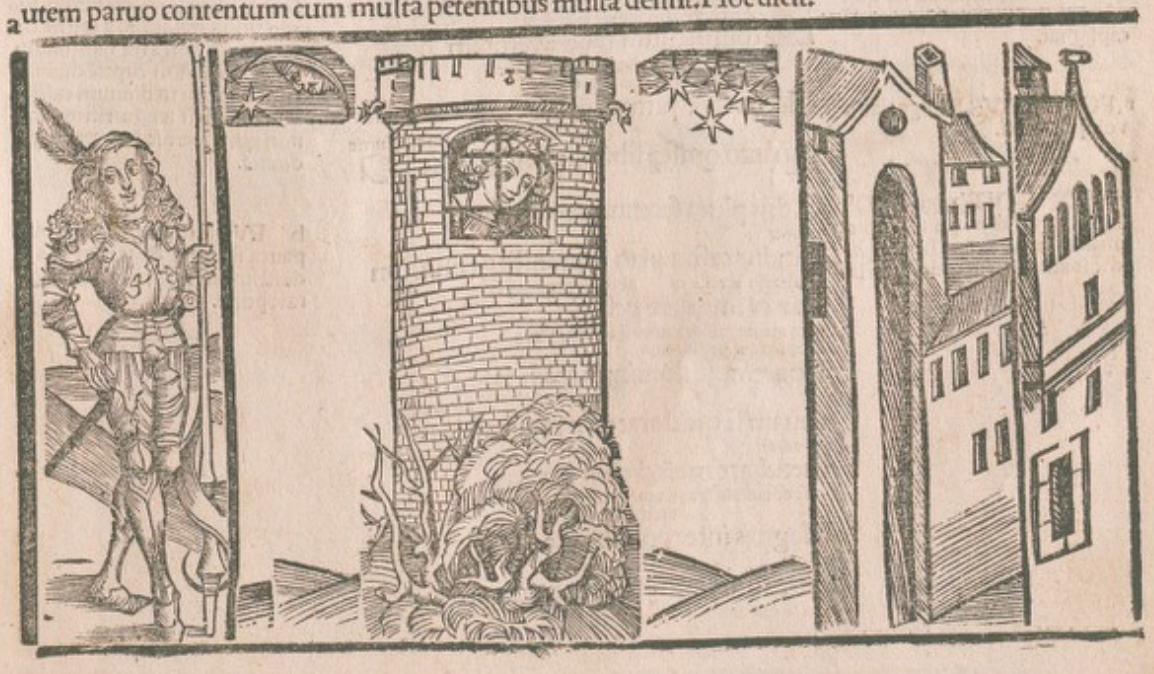
c VXOR pauperis ibici
cum iam sartis supeq; huiusmodi rebus indulseris
finem
Tandem nequitię fige modum tuę.
turpibus meretricijs
Famosisq; laboribus.
f cito victoriā q̄ etatem morti
Maturo propior desine funeri.
duplex est victū q̄ vetula ludat. & inter virgines
Inter ludere virgines.
g puellis formosis
Et stellis nebulam spargere candidis.

Non si quid pholoen satis
scz decet vetulā i scz tua pholoe
Et te clori decet: filia rectius
.i. e domibus attrahit iuuenes forma sua
Expugnat iuuenum domos:
sacerdos bachi li
sicut scz tua filia
Pulso thyas vti concita tympano
s. pholoen cognita adolescentis
Illam cogit amor noti
quia hoc genus lasciuioris libidini aptius est
Lasciue similem ludere capre
dicit lanificio eraram magis aptā quam luxu
Te lane prope nobilem
f spectes p genere
Tonse luceriam non citharę decent.
.i. rosea corona qua in conuiuijs vtebantur
Nec flos purpureus roseę
m ranęq; q̄ vasa vino veteri vacuaret
Nec poti vetula fęce tenus cadi.

Argumentum odes. xvi.

n Ecœnati hac ode ostēdit exemplū afferēs danes ferrea turri inclusę ne forte alicui iungereē. Iupiter .n. in aurū versus illa potitus est. Dicit inde vnumquemq; plura optare vbi plurima habuerit. Se autem paruo contentum cum multa petentibus multa desint. Hoc dicit.

a

Ode. xvi. ad Mecenatem quid possit aurum

filiam acrisij p ferri

b INCLVSAM danaen acrisius pater danaes accepto oraculo mortem sibi futuram ab eo. qui ex filia natus esset illam in turri clausit. Iupiter vero in aurū versus eam vitiauit. ex quo congressu natus est perseus qui postea acrisiū obiecto Gorgonis capite in saxum vertit Meminit ita Lactan li. i. the. dicunt alii auro pudicitiam virginis viciatā quod & poeta noster hic innuit Lactan. etiam plura de danae li. ii. the ordo autem est. Enea turris & robuste fores & tristes excubie vigilum canum satis muni erant inclusam danaen ob nocturnis adulteris si non Iupiter & venus risissent acrisium paui dum custodem abditę virginis.

p TRISTES excubie. Epitheton vigiliarum. eo quod mestitudinem generent. seu danae tristis nuptiis per custodiam denegatis.

q NOCTVRNIS ab adulteris. Bene nocturnis. quia adulteris nox apta est. est vt gregibꝰ nocturnus obambulat. cū & per diē lupi insidiari consueuerint.

r FORE enim: ordo est. Conuerso deo in precium fore enim tutum iter.

ſ SAXA. q. mūita loca que viribus expugnari non possunt quia aurum potentius est quā fulmen. nam ea per corrupelā expugnat.

t POTENTIVS. Exaggeratio voluptuose rei.

v CONCIDIT auguris. De Amphiarao dicit qui apollinis fuit antistes vt scribit Lactan li. i. the. is autem ne in thebas iret la

o

i Nclusam danaen turris ahenea
repagulis munire
Robustecq; fores: & vigilum canum
seuere vigilie
p
Tristes excubie munierant satis
q
Nocturnis ab adulteris.
prēm danaes abscondite
Si non acrisium virginis abdite
sollicitum
Custodem pauidum iupiter: & venus
collusissent scz. nocant senrum
r
Risissent: fore enim tutum iter patens
aurum toue
Conuerso in precium deo.
scz hostiū cuneos ꝛ familiares.
hostiles fremitus
Aurum per medios ire satallices
scz munitiones expugnare e r f. aurum.
Et perrumpere amat saxa: potentius
v corruit
Ictu fulmineo: concidit auguris
greci amphiarai ꝓpter amorem monilis
Argiui domus ob lucrum
decora pitru telluris refregit
Demersa exitio. diffidit vrbium
philippū significat alexandri magni patrē
cuersit
Portas vir macedo: & subruit emulos
nam eos q in illoꝝ regno potentia pualebant pecunia corrupit
ꝓpter diuitias
Reges muneribus. munera nauium
piratas dicit qui causa luen sepe illaqueantur
Scuos illaqueant duces.
aucram
Crescentem sequitur cura pecuniam:
scz pecuniarū ꝓ desiderio posuit timui.
Maiorumq; fames. iure perhorrui
.i. ad summas diuitias ascendere
Late conspicuum tollere verticem
nam eques romanus fuit nec voluit
transire in ordinem senatorum
Mecenas equitum decus
s .i. minus concupieris
Quanto quisq; sibi plura negauerit
A dijs plura feret: nil cupientium
pauper a
Nudus castra peto & transfuga diuitum
habitatōes vel loca plus est quam cupio
Partes linquere gestio.
nam magis possidemus ea q̄ contemnimus
quam ea que possidemus
Contempte dominus splendidior rei
laborioſus
Quam si quid arat non piger apulus
recondere
Occultare meis dicerer horreis
sic de tantalo fabulantur pauper
diuitias
Magnas inter opes inops
b
Pure riuus aque siluaq; iugerum

tuerat vxore eryphile cōscia. que quidē eū prodidit monilis desiderio ducta quod erat argiey xoris polinicis ab vulcano elaborata. Vir postea ab terre hiatu absumptus est. De quo Statium lege libro. vi.

x VIR macedo. De philippo macedonie rege intelligit qui opū diuitiarumq; gratia multas diruit vrbes. in grecia presertim. in scithiam quoq; predandi causa profectus est. eiusq; emulos thebanos et lacedemones bello confecit de quibus plura legito apud Iustinum li. viii. & li. ix.

y CRESCENTEM pecuniā Sententia est Quod quanto plures pecunias. congregant homines. tanto maiori cura & sollicitudine afficiuntur. Alludit quod superius expressit Crescit indulgens sibi dirus hydrops.

z QVANTO quisq; quisq; diuitias magis spreuerit cōtētus mediocritate census. nec habenti ambitum fortune maioris tanto deorum fauore dicit nil posse abesse.

a TRANSFVGA diuitum. Bene trāsfuga vt maneret in trāslatione a milicia sumpta cū posuisset castra. nā transfuga is est qui suos relinquēs ad hostes desecit. Vult ergo dicere. nudus fugio veluti transfuga a castris diuitum ad castra nil habentium nam cum olim cuperē diuitias seruatus sum in diuitum castris nunc autē cū aliquerterim illas non extinguere. sed augere cupiditates.

b PVRE riuus. Ostendit quā pauca sibi sint & tamen illis se ditissimum regem aphrice superare posse.

c ET segetis ordo est. Certa fides segetis beatior imperio fertilis africe fallat fulgentē sorte, id est illum qui fortuna fulget et nō virtute. Sensus autem est quod ipse beatior est sua sorte quam ille qui aphrice dominat. vbi maxime est tritici copia.

c
Paucorum: & segetis certea fides mee
ille enim cognoscat felicitatem pauperatis. n. cū parua contentus est sicut ego
Fulgentem imperio fertilis africe
scz illa certa fides mee i. gentis mee
Fallit sorte beatior.

d QVAMQVAM nec calabre &c. In calabria enim sunt flores aptissimi apibus. per mella autem negat possessionem calabrię.

d
Quamquam nec calabre mella ferunt apes:
e formiana p vino
Nec lestrigonia bachus in amphora

e LESTRIGONIA. Formię oppidum iuxta caietam fuit antiqua lestrigonum sedes auctore Pli. li. iii. Strabo q; li. v. scribit totam hancoram optima vina generare.

fenescit horatio .i. crassa
Languescit mihi: nec pinguia gallicis
scz mihi
Crescunt vellera pascuis.

f NEC si plura velim. Duo facit nam & paupertatem pativolentem ostendit & meccenatis liberalitatem laudat. Quare autē nolit plura indicat. quia ipse me

.i. molesta inopia
Importuna tamen pauperies abest:
f scz quam habeo meccenas
Nec si plura velim: tu dare deneges.
.i. migrare ? repulso desiderio diuturnū
Contracta melius parua cupidine
agrorū fructus intelligit
exercendam
Vectigalia porrigam
g h i p.n. regem
Quam si mydonijs regnum halyattici
adiungam k
Campis continuem: multa petentibus
scz a

lius porriget. idest extendit parua vectigalia idest paruos suos proventus qui sunt vectigalia agrorum suorum.

g QVAM si. ordo est. quam si mygdoniis campis regnum alyattici continuem.

h MYGDONIIS. Mygdonia regio in finibus asie ab rege mygdonio vt scribit Lactan. in. ii. tne. legito item que dicta sunt de mygdonia superius.

i REGNVM halyattici. Alyattcus rex lydie pater creti qui optimo imperio vius est. vide Herodotum li. i.

Desunt multa: bene est cui deus obtulit
modesta .i. quod ei sufficit ad vitam degendam
Parca quod satis est manu.

K MVLTA petentibus Aurea sentencia. ~~Nam qui multa cupiunt multis carent necesse est. & infinite cupiditates infatiabiles sunt.~~ Qua propter recte concludit. bene cum illo actum esse cui deus dederit quantum ad vitam degendam sat sit.

Argumentum odes. XVII.

a Elij lamie genus celebrat: ait inde cornicis augurio se nosse crastinam tempestatē. Hinc illū monet vt arida ligna componat ad sacrificiū. quo luce sequenti genium mero & porco bimestri curare possit. Hoc dicit. De Aelio autem lamio li. i. ode vero. xxvi. etiam meminit.

Ode. XVII. Aelij Lamie genus celebrat.

l AELI vetusto. Lamiarum familiam excelsum gradum in vrbe tenuisse. Iuue. Suetoniusq; testes sunt. Oriundi autem erant formis. que a lestrigonibus habitate fuerunt. vbi lamos regnauit. Dicit autem vetusto ad differentiam aliorum qui deinde fuerunt in ea familia.

m FASTOS. Libri fastorum appellantur in quibus tocius anni sit descriptio ait Festus. nã breuiter & annuatim notabantur fastos autẽ hic consules qui nobilitatis in posteros memoriã testantur.

n MARICE. Seruius lib. vii. en. scribit. Maricam fuisse deam littoris myntumensium iuxta lyrim fluuiũ afferens quoq; hunc horatii locum in testimonium.

o CRAS foliis nemus. ordo est tẽpestas demissa ab euro sternet nemus multis foliis. & sternet littus alga inutili.

l qui es rega. formiarũ familie auctoris

a Eli vetusto nobilis a lamo
quoniam ab actio
Quando & priores hinc lamias ferunt
.i. posteritatis
Denominatos: & nepotum
.i. qui ad nostrã memoriã res gestas deducunt
m
Per memores genus omne fastos
tu acti
Auctore ab illo ducis originem
fastamia vide ode. xx. li. i.
Qui formiarum mœnia dicitur
tuiq; q. inundantẽ n
Princeps & innantem maricę
fluuium deq; li. i.
Littoribus tenuisse lyrim
rex o
Late tyrannus: cras foliis nemus
herba marina tenuissima.
p
Multis: & alga littus inutili
q illo vento
Demissa tempestas ab euro
prenuntia
Sternet. aquę nisi fallit augur
diu viuens e .i. permixteris
Annosa cornix. dum potes aridum
cogere t
Compone lignũ. cras genium mero
duos menses habere
Curabis. & porco bimestri
v cum seruis vacantibus
Cum famulis operum solutis.

p ALGA. herba marina & nullius vsus. vnde & Virgi. horridior rusco. piecta vilior alga ergo inutili alga.

q AB euro. qui vehemens vẽtus est. & greçe sic dictus quod late perflat.

r ANNOSA cornix. Hesiod? multa de hominum quo referẽs cornici nouem nostras attribuit ętates. quadruplum eius ceruis. id triplicatũ coruis. vide ad plenum Pli. li. vii.

s DVM potes. Ostendit autẽ tempus hiemis. dum ad focum parari hortatur & sacrificium genio institui vt Vir. Inuitat gemalis hiems curasq; resoluit.

t GENIVM. Genius est numẽ quoddã familiare quod nobis nascentibus daf vt Seruius scribit li. vi. en.

v CVM famulis. hortatur vt diem festum agat.

Argumentum odes. XVIII.

f Aunum agrestem syluestremq; deũ orat. vti per suos agros mitis & innocens eat. cũ pleno ãno hedum ei vinacq; & odores plurimos tradat. agrestesq; etiam sibi tripudient. Hoc dicit.

Ode.xviii.Ad Faunum

a FAVNE nympharum. Fauni dei latinorum erant. quos in siluestribus locis traditum est soliros fari quod farro scribit. Seruius etiã docet faunos dictos a fando. idest vaticinando vnde & fatuos dicimus inconsiderate loquentes. de faunis autẽ poeta. li. i. g. ait. Et vos agrestum presentia numina fauni ferte simul faunique pedem. dicit autem fugientium. fugiũt enim nymphe suam petulantiam. vel respexit ad fabulam panis. in qua fingitur insectatus syringam nymphã. que fugiens miseratione deorum in calamos conuersa est. ex quibus pan fistulam composuit.

b LARGA ¶nec desunt. Ordo est Nec desunt veneris sodali larga vina in cratere.

c VINA cratere. Craterem veneris sodalem dixit quia sine cerere et bacho friget venus.

f Aune nympharũ fugientiũ amator
agrorũ amena
Per meos fines & aprica rura
meis placidus .t. respicias
Lenis incedas, abeasq; paruis
benignus vernos relligit
Aequus alumnis.
siquidem .t. complero
Si tener pleno cadit hedus anno
b scz tibi fauno ꝯ eo
sodalis veneris
Larga nec desunt veneris sodali
c b scz tua
Vina carere, vetus ara multo
Fumat odore.
c q. d. non solum homines gaudent
Ludit herboso pecus omne campo
fauno tunc enim fauno sacra celebrabantur
Cum tibi nonę redeunt decembres
tua festa celebrans .t. ab labore
Festus in pratis vacat otioso
f
Cum boue pardus,
non semper audaces sed illo die.
Inter audaces lupus errat agnos
ad tuum honorem
Spargit agrestes tibi silua frondes
e propter annuũ laborem agricola
Gaudet inuisam pepulisse fossor
numerusq; numero
Ter pede terram

d VETVS ara. Ex hoc ostenditur quod per multos annos sacrificiũ hoc institutum fuerat.

e LVDIT herboso. Id erat in nutrimẽtis honorẽ vt etiam pecora gauderent & luderent. que sub eius tutela sunt.

f PARDVS. Sunt pardi panthere rarum mares. panthera autem & tigris macularum varietate spectãtur. sunt q; pantheris in cãdido breues macularum oculi. ferunt colore earum mire sollicitari quadrupedes cũctas. sed capitis torpitate teneri. quamobrem occultato eo relinqua dulcedine inuitatas corripiũt Auctor est Pli. li. viii.

g GAVDET inuisam. Sensus est q; in faunalibus agricole saltationem adhibeant. vt omnis pars corporis leticiam exprimat.

Argumentum odes. XIX

t Helephum poetam grecum familiarẽq; suũ cũ ioco arguit: is. n. grecorũ historias referebat horatio: cum tempus posceret conuiuij potius necessaria tractare: hortatur inde puerum suum: poscula preparere: assintq; tibię cum lyra & fistula. Hoc dicit per totam odam.

Liber Tertius

Ode. XIX. ad Telephum.

h INACHVS videad plenum odetertia.li.ii. Inachus autem primus argiuorum rex qui regnauit annis.l.anno aũt mũdi.M.M.M. cc.xl. auctor est Eusebius.

i CODRVS. Fuit is athenien sium rex xvii. qui regnauit annis.xxi. anno mundi.MMM.cx. vt scribit eusebius. vtq; Iustinus li.ii. ait. Cum essent inter athenienses & dorienses simultatũ veteres offense. quas vindicaturi bello dorienses de cuẽ tu prelii oracula cosuluerunt respõsum foreni regẽ athenien sium cecidis sent cum ventũ esset in preliũ militibus ante omnia custodia regis athenien sis precipitur. Athenien sibus eodem tẽpore rex codrus erat qui & response dei & preceptis hostium cognitis permutato habitu pannosus sarmento collo gerens castra hostium ingredit. ibi in turba obsistencium a milite quem falce astu conulnerauerat interficitur. cognito regis corpore dorienses sine prelio discedunt. atq; ita atheni sis virtute ducis pro salute patrie se offerentis bello liberantur.

k GENVS eaci: Aecus fuit is iouis eginetq; filius. genuit autem thelamonem. peleũ & phocũ. Expeleo ac theride achilles ortus. qui cũ agamẽnone ad troiam accessit. auctor in iis Diodorus li.v.

l SACRO ilio. A diis eni menia sibi cõstructa fuerant. vel ad imitationẽ homeri. qui sepe dicit sacrã troiam.

m PELIGNIS frigoribus. peligni ppli sunt marsis vicini. vt scribit strabo li. v. Sulmo aũt peligno rũ est mediteranea ciuitas vt docet li.iii. ptolo. Hic nasonẽ poetã nobilissimũ nanũ dicũt. est aũt regio ꝓpter montes frigida.

n DA lunę. Horatꝰ puerũ ad parãda pocula. Ordo est puer da propere pocula noue lunę. da medie noctis da pocula murene auguris pocula miscentur tribus ciathis cõmodis aut nouẽ. Dicit autem lunę noue i. lunę honorẽ. hoc ait quoniam solebant olim sumere pocula in deorum honorem. aut heroũ aut amicarũ hinc Martialis inquit nouia sex ciathis. septem iustina bibatur. omnis ab infuso numeretur amica phaleno.

o TRIBVS aut nouem. Gellius scribit varronem dixisse conuiua differre vel ege vel virtute.

q Vantum distet ab inacho
i p.n. regis
Codrus ꝓ patria nõ timidus mori
o rhetisphe famulum hiltorium la illius viri
Narras: & genus eaci.
pamapium sine verbi origine
l
Et pugnata sacro bella sub ilio.
dechio vino optimo. superius dictum est.

Quo chium precio cadum
.i. cuiamus repefaciat. est enim aqua reppida remedii ebriet
Mercemur. quis aquã temperet ignib?
ex nostris hospitibus .s. hora
scz hospitalẽ
Quo prebente domum. & quota
quotes hora possim me domũ recipere
m vt illa recruo possim vtrare frigus.
Pelignis caream frigoribus: taces
loquitur tanquam in conuiuio sit
n
Da luue propere noue.
.i. bibamus in honorem medie noctis ꝛ auguris murene

Da noctis medie: da puer auguris
auguris pollebat murena
o
Murene, tribus aut nouem
.i. sine damno

Miscentur cyathis pocula commodis
vt nos poscemus

Qui musas amat impares
ne inebriaretur

Ternos ter cyathos attonitus petet
ꝓ quibet sacricola.
o tres scyathos
Vates: tris prohibet supra
limum ꝓpter ebrietatem

Rixarum metuens tangere gratia
quare nude finguntur gratie supra li.i. ode.iiij. dictum est.

Nudis iuncta sororibus
p
Insanire iuuat. cur berecynthie
spũs quia ex flatu sonitũ emittere nibia
q
Cessant flamina tibie.
quia quãdiu pendet sonum non habet
r
Cur pendet tacita fistula cum lyra
nihil ac eritos manus
pulsarõt.
Parcentes ego dexteras
in mensa .s.
f t
Odi. sparge rosas. audiat inuidus
fumbundum p.n. vicini

Dementem strepitum lycus:
q̃ fore lęti amica est opta
v
Et vicina seni non abilis lyco

rum numerum oportere incipere a graciarum numero. & progredi ad musarũ ideſt proficisci a tribus & consistere in nouem. vt cũ pauciſſimi conuiue sint. non pauciores sint q̃ tres, cum plurimi nõ plures q̃ nouem. Nam multos esse in quit non conuenit. quod turba plerumq; est turbulenta.

o TRIS prohibet supra. Ne si supra nouem addideris tres ebrius factus exurgas in lites. que sunt gratie leticieq; contrarie Ideo gratie nude pinguntur veluti sine dolo. sine fraude. sine aliquo velamine.

p BERECINTHIE. Berecinthus vrbs phrigie. vnde & tibias phrigias dicit. que matris deum sacris adhiberi consueuerant ad. quarum cantus a conuiuantibus saltabatur. vt tympana vos buxusq; vocant berecinthia matris vel quia tibię ipsa inuentrix fuerit.

q FLAMINA. Quia ex flatu sonitum emittit. vnde tibias tubas & similia non pulsare sed inflare dicimus. Vir. Inflauit cum pugnis ebur tyrrhenus ad aram.

r FISTVLA. Hec annis vt plurimum fiebat Vir. Est mihi dispa ribus septem compacta cicutis fistula. ceterũ ex vanis metallis etiã fiunt. vt sint tanquam cannales omnibus liquoribus peruienam que crassiores & fictiles sunt tubulos appellant vt demonstrat vitruuius.
☞ SPARGE rosas. Festinanti sibi festinãtẽ orationẽ accõmodat. & que in furẽte furorẽ sapiat. Nã & interrogatio & repetitio & dissolutio q colores tres rhetorici tres assũt hãc festinationem ex furenti cupiditate, pueniente offẽdunt. hyiuscemodi vehemẽtiã et alibi inuenies. & presertim apud virgilianã didonẽ cũ abeũte iam enea sic secũ queriꝰ cuius in iciũ est. Proh iupiter ibit hic ait et vris illuserit aduena regnis. hoc enim eloquentis simul & sapientis scriptoris est. vt non modo concedentes sententias. sed genus quoq; dicendi naturę rei de qua agitur cõueniens accõmodet.
t AVDIAT lycus. Vicinus hilaritatis nostre strepitũ et inuidiã patiat vt Vir. Fit strepitu tectis vocesq; per ampla volutant atria.
v NON abilis lyco. Vxor que se impudla inabili coniuncta esset. vnde & zelum eius ostendit. dum inabilem dicit.

x SPISSA te. Ordo est. cloe tempestiua petit te nitidū spissa coma & similem puro vespero Spissa quod est adolescentie. nam ni grauescente etate non sunt densi capilli. quia caloris defectu caluescim^y.

densa

f

Spissa te nitidum coma:

quia non nubibus obfuscatur

Puro te similem telephe vespero

viriporens

Tempestiua petit cloe.

flexibilis

f p.n. amice.

Melentus glycere torre amor mee.

y LENTVS amor. Eleganter lētus amor. q. latens & occultus ac sine flamma vrit. Vd lentus idest diuturnus nam que lente procedunt diu procedunt.

Argumentum odes. xx.

e Rat insignis puer Nearchus apud mulierem quandam. Pyrrhus autem poete fodalis illum rapere destinarat. Admonet igitur horatius illam secum pugnaturam Victoriecq; facultatem esse penes Nearchum puerum nam ille victor erit quem ipse voluerit. Laudat inde pueri formam. H.d.

Ode. xx. Ad Pyrrhum

admonere centras

a GETVLE CATulos. Leenę Amantem mulierem leenę habenti filios comparat. nam sicuti orbanatis. leena fuent. sic etiam mulier illa rapto sibi amato puero.

b TIBI preda cedat. Interrogatiue legendum, est enim sensus, vinces tu an illa.

c INTERIM dum. Suauissima est allegoria. & manet in translatione nam ostendit quod antequā in certamen descendatur tercq; sua instruit arma.

n On vides quanto moueas periculo

a

Pyrrhe getule catulos leenę?

timidus

Dura post paulum fugies inaudax

Prelia raptor

q tibi mouebit mulier amica

nearchi pueri

Cum per obstantes iuuenum cateruas

ipsa muler p.n. pueri

Ibit insignem repetens nearchum

.i. ipsa mulier cer b

rans & furens

Grande certamen tibi preda cedat

.i. vince tu ne an illa

Maior an illi:

pirrhe res

c

Interim dum tu celeris sagittas

adhuc p stat in metaphora

Promis, hec dentes acuit timendos:

d NVDO pede. Ostendit enim victorē fore cui puer voluerit palmam tradere & seipsum.

e FERTVR. Dicit poeta frustrari pyrrhum comitem conantē ab amore meretricis reuocare iuuenē

f NIREVS. Is regnauit in naxo insula. fuitq; charopi filius atq; alagię speciosus admodum. et qui cū agamēnone ad troiam profectus est. vt Diodorus ait li. vi. meminit etiam homerus in iliade. a quo tā pecios⁹ tradit vt omnes grecos excepto Achille superaret.

g RANTVS. s. Ganimedes quē iupiter in aquilam conuersus ab ida monte phrigie ad celum rapuit sed huius fabula nota est.

h AB ida aquosa. bene aquosa ab ida ęni monte defluunt scamāder & symois. vt scribit Mela.

d. ipse puer pugne index victoriam vissolu:o

Arbiter pugnę posuisse nudo

Sub pede palmam

.s. venęri succubuisse agitatō e captus

e

Fertur & lene recreare vento

vngeuto illius

Sparsum oderatis humerum capillis:

q̄ foneb⁹ fluuijsq; abundat

f

Qualis aut nireus fuit. aut aquosa

s. ganimedes

g h

Raptus ab ida.

Ode. XXI. Ad Amphoram

a Mphoram hortarur optima vina effundere in coruini gratiam: qui & si mores socraticos habet non tamē a potu abhorrebit catonis exemplo: is enim mero caluisse pluries legitur edocet inde quid merum efficiat. Hoc dicit.

h ONATA mecum &c. Promittit amphoram vetusti vini ex veteratorio sic enim cellam appellabant. in qua ad multos annos duraturum condebant promittit. ergo amphoram qua coruinum in conuiuio letius accipit qui quamuis philosophus sit non abhorret a poculis exemplo Cathonis qui & ipse summa grauitate admirādus vir ad multam noctem conuiuia pitissando & sorbilando vinum producebat. nō quod bibax esset homo. sed cupiebat sermone familiari aliquid de animi tristi seueritate minuere vino quidem modico. sed quoniam tenuisse sorbilādo potabat ad plures horas durabat. Vnde & omnis tristicia exhilerabatur. & temperantie fines non excedebat.

Ode. XXI. ad āphorā

iocose alloquitur amphoram

h i

O Nata mecum consule manlio

amphora.

k

Seu tu q̄relas: siue geris iocos

siue tram non

Seu rixam: & insanos amores:

amphora

Seu facilem pia testa somnum

s. ert s. consulē optimū vinū

l

Quocunq; lectum nomine massicum

s. u festo

Seruas: moueri digna bono die

Descende coruino iubente.

pur. pmas languidiores reddentis

Promere languidiora vina

i CONSVLE manlio. Vno eodemq; tempore vini amphoram. & se natum asserit.

k SEV tu querelas. Vino ęni aut queruli. aut hilares. aut venerei. aut pugnaces. aut somnolenti fiunt.

l LECTVM. In amphora cōsulū nomen in vetustatis testimoniū.

m NON ille quamquam. Ordo & sensus est. non ille te negliget nec est in hoc horridus quamquam philosophie studiosus sit.

n NARRATVR & prisci catonis. Probat exemplo Cathonis. & dixit narratur. quia illum non viderat. sed ab his qui viderant accepérat puer enim poeta erat. cū apud vticam se ille interemit. Poeta autē abusus est nomine. non enim catonem priscus. sed vticensis vino inuigilabat. vt iam ostendimus vel ad tempora sua respexit. Erant quippe et alii catones.

o LENE tormentum. Vini calorem. atq; potentiam. & molestiā quandam lene tormentū appellat.

p IOCOSO lyeo. Per vinum quippe multi iocosi fiunt & hilares. Virgil. Adsit leticie bachus dator & bona iuno.

m
Non ille quamq; socraticis madet
amphoram
contemnit
Sermonibus te negliget horridus.
n
Narratur & prisci catonis
vino elinasse ingenii
Sepe mero caluisse virtus.
edocet quid merum efficiat
o
Tu lene tormentū ingenio admoues
Plerumq; duro tu sapientium
secretū p facero
Curas. & archanum iocoso
ebrij enim secreta pandūt vino
Consilium retegis lyeo.
q amphora mestis
Tu spem reducis mentibus anxijs
r violentiam
Viresq; & addis cornua pauperi
post rium potum timenti
Post te nec iratos trementi
potentias t sublimiratos
Regum apices neq; militum arma
s
Te liber: & si leta aderit venus
pigre
Segnesq; nodum soluere gratie
p ardentibus
Viueq; producent lucerne.
.donec redit dies. ergo per totam noctem .i. sol
Dum rediens fugat astra phœbus.

q TV spem reducis. Mesti enim vbi vino incaluere melius sperant.

r VIRESQVE & addis cornua Festus ait inquit homines nimio vino truces fieri. ideoq; liberi patris simulacro cornua addi. Ouidius item li. i. De arte de vino ait: Vina parant animos faciuntq; colloribus aptos. Cura fugit multo diluiturq; mero. Tunc veniunt risus tunc pauper cornua sumit. tūc dolor & cure. rugaq; frontis abit. Tunc aperit mentes quo rarissima nostro. Simplicitas artes excutiens ficte deo.

s TE liber. Sensus est. quod liber venus. & gratie veneris comites. & lucerne peruigiles vsq; ad sequentem auroram potus producent. quod & de cathone legitur. Ordo autem est. Liber viue lucerne producent te. dum phœbus rediens fugat astra si leta venus aderit & si aderūt gratie segnes soluere nodū.

Argumentum odes. XXII.

d Iane officia celebrat: est. n. montiū nemorūq; custos. est virgo fauet pturientibus & morte libe-
rat post hec pinū q̄ndā ville suę imminentē. eidē cōsecrat, pmittēs anno quoq; verē sacrificare. h. d

M

Ode.xxii. Diane officia celebrat

t MONTIVM custos. Diane varias potestates. & annua illi sacra pollicetur.

v VIRGO. Hec in celo luna. in terris diana. apud inferos proserpina appellatur. dicitur ergo tergemina. Item hecate propter centum. i. multiplices potestates. Vir. Tergemina hecatem triavirginis ora diane preest & diis. que quia sceniles sunt. idcirco ipsa dea virgo fingit.

x QVE laborantes. Preest parturientibus et appellat iuno lucina. i. que iuuet ad veniendū in lucē. Nec refert vt nomina dearum confundantur. Nam prisca religio omnes deos ad solē omnesq; deas ad lunam referebant vt aperte demonstrat Macrobius. ¶ Hinc maro solē

filuestrium

t v

m Ontiū custos nemorumq; virgo

x

Que laborantes vtero puellas

trinatine numerus religiosus quia perfectus vt inco
mburtus est lumes paritate

Ter vocata audis; adimisq; leto

Diua triformis

p sit

f Imminens ville tue pinus esto

finitros

Quam per exactos ego letus annos

et transuerso

s Verris obliquum meditantis ictum

Sanguine donem.

lunāq; vocaturus dixit. Vos o clarissima mundi lumina. & alma ceres Bachum Cereremq; pro sole & luna ponens. preest infantibus quia illis dum in matris vtero sunt plus est vegetatiue potentie. que a luna est quam sensatiue que est a sole.

y IMMINES ville. Ordo est. Pinus imminens ville tua esto pro sit & sic melius dictum quam si dicatur esto aduerbium concedentis.

z VERRIS obliquum. Modū ferientis porci describit. nam feuius ledunt verres cum transuersum feriant iuxta dentium naturam.

Argumentum odes. xxiii.

f Cribit ad phyliren dicens quod si ad celum tendet supinas manus noua quidem luna: si ture & fruge lares placarit & porca. eius vites minie ab aphrico offendent. nec segetes a rubigine nō etiā alumni sui in autumno grauabuntur. Concludit demū deos satis placare etiam minimis. dum modo quis eos sine crimine & scelre precetur. Hoc dicit.

Ode.xxiii. ad Phyliren

ad celum m eleuaueris

supplices

c Elo supinas si tuleris manus

in qua rure habitas

Nascente luna rustica phillyre

hymis anni.

Si ture placaris: & horna

penates incepletili

Frige lares auidaq; porca.

a. ventum pestilentiam adducentem

a

Nec pestilentem sentiet africum

f. sentire

Fœcunda vitis, nec sterile seges

a PESTILENTE. Maphricum Plinius lib. xviii. ca. xlix. ita scribit Ex aduerso aquilonis ab occasu brminali aphricus quem greci libas vocant &c. Est autem ventus humidus vt lib. ii. docet.

b RVBIGINEM. Carbunculum quo spica in nigredinem vertitur eromne granum corrumpitur. Varro tamen dicit rubiginem proprie appellari vitium obscenelibidinis de hac Vir. vt mala culmos esset rubigo.

c POMIFERO anno. Autumnum intelligit de quo etiam Ouidius li. ii. de arte ait. Sepe sub autumnum cum fortissimus annus plenaq; purpureo subrubet vua mero Cum modo frigoribus premimur modo soluimur estu. Aere non certo corpora languor habet.

d NAM que. Ordo est. Nã deuota victima que pascit inter quercus & ilices. aut crescit albanis in agris ceruice tinguet põtificum secures te coronantem marino rore et fragili myrto paruos deos nihil attinet tentare eos multa cede bidentum.

e SECVRES. Quia maiores hostie securi feriebantur.

b
Rubiginem aut dulces alumni
c t.i. molestũ z noxiũ
Pomifero graue tempus anno
d eppido
Nam que niuali pascitur algido
tuo. pmissa inter
Deuota quercus inter & ilices
spinguibus quales apud albã ciuitatẽ
Aut crescit albanis in herbis
e
Victima pontificum secures
te pertinet
Ceruice tinguet te nihil attinet
placare .i. mactando multas bidẽtes.
Tentare multa cede bidentum
f. ec ipsam
Paruos coronantem marino
claros
Rore deos fragilique myrto
scz scelerũ z innocens
Immunis aram si tetigit manus
g epulenta
Non sumptuosa blandior hostia
placabit iratos
Mollibit auersos penates
.i. mola, salsa fiebat ex sale thorno et fruge.
h
Farre pio: & saliente mica

f BIDENTVM. Bidentes proprie oues que duos annos habent vt docet Acron. de iis late Gellius & Macrobius.

g NON sumptuosa hostia. Ordo est. non mollibit aduersos penates sumptuosa hostia blandior fare pio & saliente mica. Et nota plus valere farideft paruum sacrificium cum innocentia. quam magnum cum scelere. Sumptuosa autem hostia non nominatiui. sed ablatiui sunt casus. sa enim cesura lõga est & esse debet: nam sensus aliter non quadret.

h SALIENTE mica. Saliente autem micam salis granum intelligequod saliat cum in ignem missum sit.

Argumentum odes. XXIIII.

i NAuaros inuehitur. arguens primũ eorũ plurima minimeq; necessaria edificia. non.n. cõtenti terrestribus: in mari quoq; edificabant. quod quidẽ nihil prodesse dicit ad fugiendã mortẽ omnino: namq; licet etiam multa quis possideat moriendũ erit. Laudat exinde scythas: qui domibus carẽtes plaustris pro illis vtuntur. & paucis contenti viuunt. Quicunq; autem & laudẽ & gl'iam optat: habendi cupiditatem frenare debet: Vnde damnantur illi: qui acquirendi gratia omne periculũ subeunt spreto etiam mari quocunq; relictaq; arduę virtutis via. Hortat inde vl' in capitoliũ gemmas & aurũ vl' in mari mittenda vt malorum cause fugentur. Damnat postea parentũ pfidiam in acquirendis rebus indigno & vitioso viro. Hoc dicit

Ode. XXIIII. In auaros.

i INTACTIS opulentior. Ordo est. tu auare opulentior intactis thesauris arabum & diuitiis indie licet occupes omne tyrrhenum mare. & mare ponticum tuis antēnis non expedies animum metu & caput laqueis si quidem dira necessitas figit adamantinos clauos summis verticibus. Animaduerterat poeta nullam perniciem hominibus capitaliorem esse quam auariciam qua propter variis rationib⁹ illam a mentibus humanis euellere tētauit. nunc autem maxime ex eo a vita amouendam esse probat. quia neq; fata neq; mortem fugiant diuitie. Censet igitur abigendā omnem cupiditatem ne vitiis que ab illa sunt coinquinemur. Cum illi qui cum virtute degunt. & invita magno in honore habeantur. et post mortem celebre & immortale de se nomen relinquant.

k ARABVM & diuitis indie. Ditissimas gentes ad diuitiarum emphasin posuit. Arabes enim qui propter copias aromatū que in omnes orbis partes inde exportantur vndiq; ingentes pecunias coacernant. India autē fertilitate agrorū preterea auro argentoq; & vniuersis qui ex mari sunt. et multis pretiosissimisq; lapillis reliquas regiones superat.

l NON animum metu. Sensus est. quod mortis necessitate nulli diuitiis carere possumus.

m CAMPESTRES scythe. Scytharum nomadum parsimoniam proponit romanorum diuitiis de nomadibus scythis pastoribⁿ multa. Vir. li. iii. ge. Et strabo lib. vii. sic ait. Nomades enim tentoriis vtuntur centonum instar pilo contextis in plaustris vitam degentes. circūq; tentoria pecora comitantur a quibus victum captant. & alunt lacte caseo carne. pascua vero sectātur loca semper herbosa permutātes hibernis quidem temporibus meoticis versantur in paludibus. estiuis vero per campestria vagātur. &c.

inuolatis tu

i Intactis opulentior

h

Thesauris arabum: & diuitis indię

lapidum ⁊ ignorū tencas

Cęmentis licet occupes

p hyperbolęq; cupiunt insanos instructiones illius seculi. ⁊ moles in mari iactas

Tyrrhenū omne tuis: & mare ponticū

siquidem ⁊ uastissimos ⁊ infrangabiles

Si figit adamantinos

.i. uiris summis seuus mos

Summis verticibus dira necessitas

l

Clauos. non animum metu.

nam mors oēs illaqat. nec pōt quisq; ob illius laqueis caput euolueere

Non mortis laqueis expedies caput

quod in campis sine tectis viuunt

m

Campestres melius scythe

ex consuetudine

Quoq; plaustravagas rite trahūt domos

frigoris contractus

n

Viuunt. & rigidi getę.

inter se cōmunes

o

Immetata quibus iugera liberas

Fruges. & cererem ferunt

nam tantum secū ferunt. quū ad annū sufficiat

Nec cultura placet longior annua

vnumquemq; fatigatū tu labore

p

Defunctumq; laboribus

succedit in labore

Aequali recreat sorte vicarius.

Illic matre carentibus

abstinet ab iniuria.

Priuignis mulier temperat innocens

non habet potestatem super virum

q

Nec dotata regit virum

quia noluit adulteros

Coniunx. nec nitido fidit adultero

apud illos

r

Dos est magna parentium

concubitum

Virtus. & metuens alterius viri

vinculo

s

Certo fœdere castitas

sensus est. peccare aūt illis est nefas. aut pena est mox

t

Et peccare nefas. aut precium est mori.

principes

v

O quisquis volet impias

n RIGIDI. GEtę. Thraces sunt quos rigidos dixit propter frigora regionum earum.

o IMMETATA. sine metis & terminis.

p DEFVNCTVMQVE laboribus. idest illū qui anno precedenti elaborauerat alter sequenti anno recreat. quiescit enim ille altero operante. Cesar li. iiii. de bel. gal. scribit suetos germanorū omniū bellicosissimos. centum pagos habere ex quibus quotannis singula milia armatorum bellandi causa ex finibus educunt. Reliquos vero qui domi mānserint se atq; illos alūt hi rursus inuicem anno post in armis sunt illi domi remanent. sic neq; agricultura neq; ratio atq; vsus belli intermittitur. sed priuati atq; seperati agri nihil est.

q NEC dotata. Sensus quamuis ibi dotate sint coniuges. attamen viris suis debent obtemperare. quod rome non erat. hinc Iuuenalis ait Intolerabilius nihil est quā formina dives.

r DOS est magna. Castitatē laudat exemplo barbarico eo quod dotem habent virtutem parentū & amorem coniugum. que viros vitātes externos seruant pudicitiā coniugalem.

s CERTO fœdere. Quod quidē inter virum & vxorem sit vt alter alteri fidem seruet.

t ET PECcare nefas. Sensus est. quod mulieribus illis peccare est nefas. morsq; est peccati precium. punitur enim illico impudice quod sane in italorum dedecus dicit.

v O QVISQVIS. Non recte a superiore ode hec seperata sunt. cū inde pendeāt & illis annexa sint.

cuilem seditiõem
auferre de roma.

Cedes & rabiem tollere ciuicam

x SI queret pater vrbium. Si quis velit patrię pater vocari & statuarum titulos habere. remoueat licẽtiam presumendi. & illicita nõ presumat admittere.

Si queret pater vrbium
.i. statuarũ titulos habere

Subscribi statuis: indomitam audeat
presumere illicitam.

Refrenare licentiam
fama & gloria posteris

y CLARVS post genitis. Aut postea laudatur in filiis. aut obseueritatis & correctionis institutum posteris admirandus.

Clarus post genitis quaten⁹ (heu nefas)
incorruptam

z QVATENVS. idest quãdiu. nam quatenus aduerbium est interdum temporis. interdum loci. quatinus vero coniunctio est tãtũ.

Virtutem incolumen odimus
nostris

Sublatam ex oculis querimus inuidi.
s. proficiunt

a HEV nefas. Per interpositionẽ dictũ est vt exprimatur dolor odimus ergo virtutem in viuentibus. deinde cum sublata est ex oculis. i. cum defunctus est homo in quo virtus erat tunc illam querimus. i. desideramus. posuit enim subsequens pro antecedenti. nam desiderium inquisitionem antecedit.

b QVID tristes. Sensus est quid prodest conqueri de vitiis si culpa punitur supplicio. Quid leges. Sensus est. quid prosunt leges sine obseruatione & vsu.

Quid tristes querimonie
pena

Si non supplicio culpa reciditur.
q. d. si non obseruentur

Quid leges sine moribus

Vane proficiunt: si neq; feruidis
c
australem intelligit

Pars inclusa caloribus
vult autem intelligi septentrionem.
d

Mundi nec boreę finitimum latus

Durateq; solo niues
repellunt timida
cupiditate

Mercatorem abigunt. horrida callidi

Vincunt equora nauitę

c SI neq; feruidis. Nihil potest obstare cupiditatibus per quas non tantum leges irrumpũtur. verum etiam rerum natura expugnatur lucri causa. dum etiam nec inhabitales orbis regiones possint prohibere commertia.

d FINITIMVM latus. nobis vicinum nam septentrionalis plaga nobis vicinior. vtpote in qua ẽ axis. vt Vir. Hic vertex nobis sublimis est. & c.

e MAGNVM pauxeriẽ. Sententia est. quod paupertas quetiam in opprobrium & dedecus habetur iubet omnia pati & subire spreta virtutis via vt enim diuites fas & nefas vna confundunt.

Magnũ pauperies opprobrium iubet
quod libet

Quid vis. & facere. & pati
s. paupertas

Virtutisq; viam deserit ardue
excelse
d sapientiores sumus

f VEL nos in capitolium
s. pontificatus s. sacerdotum
f

Quo clamor vocat. & turba fauentiũ
g

Vel nos in mare proximum

Gemmas & lapides. auriũ & inutile
summum malum quarum vtrũque

Summi materiam mali

f VEL nos in capitolium. Hoc in loco poeta ipse horatius consulit vel in capitoliũ gemmas & aurum vel in mare mittẽda vt eis malorum cause fugentur.

g CLAMOR. illuc enim cum spectantium clamore et plausu triumphantes accedebant.

h SCELERVM si bene. q d si piget scelerum & malorum tollã ture elementa auaritię

i TENERE mentes. Duplex intellectus vtrum puerorum mentes teneras dicat esse formãdas ad asperiora studia hoc est fortiora. an certe luxuriosorum mentes teneras appellat quas vult abiectis luxurie instrumentis auro & gemmis asperiorib⁹ studiis reformari.

k NESCIT equo rudis. Culpat romanos quos omisso exercitu studio ad grecos ineptos luxurioso sq; ludos. filios transtulisse commemorat.

l TROCHO. Instrumentum est orbicularum in acutum desinens quod habenis verberatũ assiduo voluitur. Vir. Ceu quondam volitans sub verbere turbo. Quem puer magno in gyro vacua atria circum intentꝰ ludo exercent ille actus habena. Curatis fertur spaciis stupet Ilia turba. impubesq; manus mirata volubile buxum.

poẽjdamus b .i. valde

Mittamus. scelerũ si bene pœnitet
pentrus eudi.anda cupiditate

Eradenda cupidinis
principia & causa mollis
i

Praui sunt elementa: & tenere nimis

Mentes asperioribus
exercende q se nõ exercuit
l

Formande studijs. nescit equo rudis
liber et generosus

Herere ingenuus puer

Venariq; timet ludere doctior
i

Seu greco iubeas trocho.
m

Seu malis vetita legibus alea
n perfidia

Cum periura patris fides
in hereditate

Consortem socium fallit. & hospitem
o q̃ propter cetera indignus est

Indignoq; pecuniam
iniqne

Heredi properet scilicet improbe
p

~~Crescunt diuitie: tamen~~
.i. iuste

~~Curte nescio quid semper abest rei.~~

m VETITA legibus alea. Deludis lege prohibitis tute ipse legum titulos & tractatus conspicito. plurima etiam videbis cauanda.

n CVM periura pa. fi. Dãnat poeta parentum perfidiã in acquirendis rebus indigno & vitioso heredi.

o INDIGNO heredi. Vituperat ergo auarũ primo quod questus gratia tolleret omnes labores atq; pericula. Deinde per stulticiam putat summum malum esse paupertatem. Tertio in loco quod querat per omne nefas & scelus. Additur quarto quod sit malo exemplo tenere ętati filiorũ. Additur & quinto quod diuitias parjat heredi indigno. postremo quod etiã post multas opes partas adhuc cupiditates suas non expleuerit.

p TAMEN curte & c. Hoc ad ipsam auaritię naturam refertur. cui cum nihil deest semper videtur deesse.

Argumentum odes. xxv.

o Stendit horatius se numine plenum & ab illo in nemora & specus rapi: ibiq; Augusti cęsaris numen & laudes stellis inserere velle & iouis consilio scribit: Hoc dicit.

Ode.xxv.Ad Bachum.

q QVO me bache Quia desperat humana mente posse laudes cesaris dicere. cupit furore dei rapi. et cum vehementer cupiat. iam se rapi putat. Admirabilius ergo dicit Quo me bache rapis. &c.

r QVIBVS in antris. Ordo est. Quibus antris meditans audiar inserere stellis & iouis consilio eternum decus egregii cesaris.

s STELLIS inserere. q. annuat. decus cesaris idest ipsum cesarem cui est summum decus in signū aliquod celeste conuersum iri. Sic enim & Virg. spacium libre occupaturum eū scribit vt sit inter scorpium & virginē. vt a scorpio martis domicilio disciplina rei militaris a virgine que mercurii est scientia atq; eloquentia prouentura sit. Ait enim ante nouū tardis sydus te mensibus addas. Qua locus eri gonē inter chelasq; sequentes. Pandit ipse tibi iam brachia contrahit ardens: Scorpius & celi iusta plus parte reliquit.

t NON secus. Sensus est non aliter bacha prospiciens hebrum fluuium thracie vel rodopen montē regionis eiusdem delectatur quā ego videns nemora scripturus cesaris cōsecrationē i antris musicis.

v EVHIAS. idest bacha est enī patrononimicum foemininū. nā euhius bachus est a voce bachātū.

x HEBRVM. Hebrus fluuius est sub rhodope thracie monte niuosovt scribit Plinius li. iiii. de quo etiam Strabo li. vii.

y DEVIO. Deuium est a via remotum ac per hoc in siluis ac solitudinibus agentum.

z LENEE. A torculari quo vinum exprimitur bachum dici volunt vt ait Diodo. li. iiii.

q Vo me bache rapis tui
bachi ducor
Plenū .q̄ nemora: aut q̄s agor in
nouo ipū bacho ipelunca
r
Velox mēte noua: q̄bus (specus
q vacuus inter mortales sit
Antris egregij cesaris audiar
Aeternum meditans decus
in quibus antris audiar
s
Stellis inserere: & consilio iouis
conabo miraculū nouum
Dicam insigne recens adhuc
non tritū ab alio aliter montibus:
t
Indictum ore alio non secus in iugis
sine somno
v
Ex somnis stupet euhias
fluuium thracie.
x
Hebrū prospiciens. & nūc niue cādidū
thracam qui barbari pambulant
Thracen. ac pede barbaro
mons thrarie
y
Lustratam rhodopen. vt mihi deuio
flumiū augusti decus ab alio
indicum intelligit
Ripas & vacuum nemus
bache
musarum
Mirari libet. o naiadum potens

Baccarumq; valentium
longas
Proceras manibus vertere fraxinos
.i. lyricis versibus
Nil paruum aut humili modo
si me in tuos specus duxeris
vulcis labor
Nil mortale loquor. dulce periculuz est
z
O lenee sequi deum
aut cui our culeorum ruenti
Cingentem viridi tempora pampino.

Argumentum odes. xxvi.

a Mori finem imponere destinat: & in veneris templo barbyton affigere tanquam emeritus: orat postea venerem: vt cloen asperam semel flagello tangat, Hoc dicit,

Ode.xxvi. Ad Venerem.

a MILITAVI. Nam ſpecies quedam militie eſſe videt amare. hinc Ouidius. Militat omnis amans et habet ſua caſtra cupido.

b LEVVM latus. In ſiniſtro tẽpli latere intelligit.

c MARINE veneris. Ex ſpuma enim nata eſt in mari. propterea q; in littore ſibi templa vt plurimum fiebant. Iuuena. ante domum veneris quam dorica ſuſtinet anchon.

d LVCIDA ſunalia. Faces intelligit quibus amicarum ianue vrebantur aliquando.

e VECTES. Inſtrumenta ſunt ad aliquid ſubuertendum euertendumq; qua propter & thraſo thaidis domum expugnaturus inquit Procede hunc cum vecte dorax.

q d. vſq; in hanc etatem gloſus

v Ixi puellis nuper idoneus
a
Et militaui non ſine gloria:
quia defecit p etatem
Nunc arma defunctumq; bello

Barbiton hic paries habebit
b c ſ. portes.
Leuum marine qui veneris latus
in templo ponite d

Cuſtodit. hic hic ponite Lucida
hec inſtrumenta amoris intelligi vult
c
Eunalia & vectes & arcus

Oppoſitis foribus minaces
regis illam inſulã
f
O que beatam diua tenes cyprum: &
cuius egipti ſpreuit p genere
e b
Memphim carentem ſcythonia niue
venis in altum eleuato
i
Regina ſublimi flagello
pa. amice ergo me horatium

Tange doen ſemel arrogantem.

f CYPRVM. De illa inſula dictũ eſt ſuperius ode. i. li. i. & aliis locis.

g MEMPHIM. Erat memphis egyptiorum regia. vrbs magna & populoſa & ſecunda poſt Alexandriam. vide Strabonem li. xvii. & Diodorum ſiculum.

h SITHONIA niue: thracenſi a monte thracie. Virg. Sithoniaſq; niues hiemis ſubeamus aquoſe.

i SVBLIMI flagello: In altum ſublato ictu. quod fit dum quiſve hementius vult ferire & ideo doen quia arrogans eſt & ſuperba amãtibus percuti vulnere grati dicit debere amoris plaga veneree.

Argumentum odes. xxvii.

g Alatea poete amica migrare volente optat Horatius vt impij malo omine pergant. ipſa vero felici auſpicio. Et quia illius digreſſus cum pigebat. tempeſtatem iminere indicat. quam hoſtib⁹ imprecat. Exẽplo deinde europes eam a migrãdi ſentẽtia reuocare nititur: illa. n fidens mitiſſimo tauro e phœnitia in cretẽ vſq; per equor ab illo vecta eſt inſcio pre a gne. vbi maximã q̃ſtã ven⁹ ſolata eſt. h. d.

Ode. XXVII. Ad Galateam

ergo oscinis ꝛc
i ꝛ non prepetis i

i Impios parre recinentis omen
ꝛ hoc inter mala au
guria computabant

Ducat ꝛ pregnãs canis: aut ab agro
rufa
ro
spectes p genere

Raua decurrens lupa lanu vino
pestilens q. volipes.

Fœtaq; vulpes
impedit malo auspicio
.lunidat
ppositum

Rumpat & serpens iter institutum
f. curruns

Si per obliquum similis sagitte
equos horatius
n

Terruit mannos: ego quid timebo
futuro: G,

Prouidus auspex
flagnũ intelligis

Anteq; stantes repetat paludes
pluuias plaga cornix
o

Imbrium diuina auis imminentum
ex cantu cornicis augurio.
p

Oscinem coruum prece suscitabo

q

Solis ab ortu.
vt hesiõ dicit
r

Sis licet felix vbicũq; mauis
p.n. amice ad quã scribit

Et memor nostri galathea viuas
d. malt omnio
s pbibet

Teq; nec leuus vetet ire picus
t

Nec vaga cornix

na. Et caput obiectat querulum ve
nientibus vndis.

p OSCINEM coruum. Oscines dicuntur aues que voce augurium faciunt prepetes que volatu vt Virg. Qui volucrum linguas et prepetis omnia penne. Sensus autẽ est & ordo. Ego prouidus auspex suscitabo pede coruum oscinũ ab ortu solis. quia indea coruis bona proueniunt auguria.

q SOLIS ab ortu. Ab ortu enĩ solis prospera corui omnia sũt. aduersa ab occasu.

r SIS felix. Ordo est. Galathea sis felix & memor nostri. licet viuas vbicumq; mauis. idest & si sine me esse mauis sis felix tamen

f LEVVS picus. Pli. lib. x. scribit picum martium insignem & magnum esse in auspiciis quodq; ipsi pici principales latio sunt in auguriis. ab rege qui nomen huic auis dedit. Referq; in L. tuberonis prętoris vrbani capite ita placide resedisse vt manu prehenderetur. dixere augures si dimitteretur respub. exitium portendi si examinaretur pretori. Examinauit pretor. ac paulo post impleuit prodigium.

t VAGA cornix. de cornice Vir. li. i. g. ait Cum cornix plena pluuiã vocat improba voce. Et sola in sicca secum spatiatur arena. &c.

i IMPIOS parre & c. Gen⁹ cause deliberatiuum est. huius finis vtilitas habetur. hec autem in rutum et honestum diuiditur. demonstrat aũt inutile esse iter. quia periculosũ.

k PARRE. Parra auicule gen⁹ est in latio nunc vulgo parruza dicitur. Pli. autẽ li. xviii. c. xlii. scribit auem parram oriẽte syrio ipso die non apparere donec occidat.

l OMEN. Pro augurio posuit. Augurium autem fit aut ex garritu auium idest ex cantu. aut ex volatu ex pastu quod appellatur tripudium. q. terri pauium.

m RAVA lupa. Pli. li. viii. scri. quod in italia quoq; credit luporum visus esse noxius vocẽq; hominis quem priores contempleñ admere ad presens inter auguria ad dexteram commeantium precisso itinere si pleno ore fecerit nullũ omnium prestantius.

n MANNOS. Pusilli equi manni dicuntur quos vulgo buricos appellãt vt porphirio scribit. Acrõ vero ait mannos dictos quod cõsuetudine manum familiarius sequantur.

o IMBRIVM. Diuinam cornicem dicit imminentiũ imbriũ presciam Virg. li. i. g. Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce Et sola in sicca secum spatiatur arena

v SED vides. postq̃ per insinuationem animum Galatheę occupauerat. nunc iam a profectione illam dehortatur.

x PRONVS orion. In occasum vergens de quo late superius.

y ATER sinus adrię. Adriatis cum marc obscuram tempestatem portendere indicat.

z ALBVS iapix. is ventus est ex apulie ore proficiscens de quo latius ode. iii. li. i.

a HOSTIVM vxores. Hostibus imprecatur ventorum hyemem atq; equoris.

b SIC & europe. Exemplo europes eam a migrandi sentẽtia reuocare nititur Europa autẽ agenoris phoenicęq regis filia fuit. & cũ vna virginibus tiriis inter armenta luderet. captus eius amore iupiter p mercurium curauit. vt armenta a mõtibus littoŕ admouerẽtur. Ipse autem pulcherrimum taurum cõuersus mitem se virgini obtulit. at illa & pulchritudine & mansuetudine illius delectata adeo paulatim assueuit. vt illum ascendere nõ dubitarit. at iupiter aptatam predam per mare vehens in cretam transuexit. & in veterem formam reuersus pro cõiuge habuit. ex eaq; Minoa Rhadamantum & Sarpedonam subtulit de qua late Diodo. li. vi.

c NIVEO dolosо credidit tauro. Credidit tauro dolosо latus niueũ habenti de quo Ouí. li. ii. meth. sic ait. nunc latus in fuluis niueum deponit arenis. paulatimq; metu dempto. modo pectora prebet virginea palpandą manu. modo cornua sertis Impedienda nouis. ausa est quoq; regia virgo. nescio quem premeret tergo considere taur.

nu galathea. fallacet

v
Sed vides quanto trepidet tumultu
f.in occasum hyantheo
x signũ celeste v
Pronus orion. ęgo quid sit ater
marte.p aduersa ferenus
z
Adrię noue sinus. & quid albus
ex apulia phasẽs
Peccet iapix
i ingenios rabidę
b
Hostium vxores puerię; cęcos
cõmortones hadiet
Sentiant motus orientis
apper tempestatẽ vndarum q contrarium
Aequoris nigri fremitum & trementes
fluctuũ latrans
Verbere ripas.
similimodo
b c
Sic & europe niueum dolosо
ferventem
Credidit tauro latus & scatentem
quos in medio sere mare cognouit
Beluis pontum mediasq; fraudes
vehementer rimuit
d
Palluit audax
ipse e
Nuper in pratis studiosa florum. &
Debite nymphis opifex corone
lucida
Nocte sub lustri nihil astra preter
Vidit & vndas
f.europe
f vt
Que simul centum tetigit potentem
vrbe
g b
Oppidis creten. pater o relictum
p a filia retentũ
i
Filię nomen pietasq; dixit
errore mẽtis vt amore
Victa furore.
a quanta dignitate
h i
Vnde. quo veni. leuis mors est
ego europe
m
Virginum culpę vigilans ne ploro
n
Turpe cõmissum. an vitiis carentem
a somnũ vacis
Ludit imago

d PALLVIT audax. Id quod efficitur posuit pro efficiente. idest que ante audax fuerat. nũc palluit.

e STVDIOSA florũ. idest que nymphis studeat facere floreas coronas.

f QVE simul centum. Ordo est. que simul attigit creten potentem centum oppidis victa furore dixit o patr o pietas relictũ nomẽ filię.

g CRETEN. De hac etiam Maro ait. Centum digesta per vrbes.

h PATER o relictum. Gementis europe verba sũt. Est autem ordo o pater appositio nomen relictum filię pro a filia.

i PIETASQVE. Tullius proplantio inquit quid est pietas nisi voluntas grata in parentes.

k VNDE quo veni. Ordo est. vnde veni quo veni. vel vnde idest a qua pietate paterna quo veni.

l LEVIS vna mors est virginũ culpę. Sensus est. quod vnica mors culpę crimini & peccato virginũ leuis est. meretur enim virgo peccans plures mortes. is proprius & verus sensus huius loci est. & esse debet non alius.

m VIGILANS ne ploro. dubitat an vere scelus commiserit. vt relicto patre secuta fuerit taurum.

n VITIS carentem. idest meque vitio carem nec verum sit. quod mihi forte videtur. vt rapta fuerim.

o PORTA eburnea. Vir. in fine li. vi. enait. Sūt gemine somni. porte. quarū altera fertur cornea. qua veris facilis datur exitus vmbris. altera candenti perfecta nitens elephanto. Sed falsa ad celum mittūt insomnia manes.

p INFAMEM iuuencum. aut famosum aut certe sibi infamem. aut infamem propter dolum machinatum.

q LACERARE ferro. Virg. vt non potui abreptum diuellere corpus & vndis spargere. vt indignationem simul sexus indignatione monstraret.

r IMPVDENS orcum. Sensus est. vti sine pudore patriam reliquita sine pudore viuo.

s TVRPIS macies: que turpes facit. vt ante deteriorationem formę optat perire.

t SVCCVS. viriditas. Pulchritudo corporis signatur. vt corpus solidum & succi plenum.

ꝑ quē somnia vana ementuntur.

o
Vana, que porta fugiens eburna
cepauerbiuus
Somnium ducit. medius ne fluctus
Ire per longos fuit an recentis
legere
Carpere flores.

p europe
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
tradat q
Dedat irate: lacerare ferro &
conabor paulo ante
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri:

turpiter nomen ꝓ aduerbio demoror
r plurorem
Impudens orcum moror. o deorum
ego europe
Si quis hec audis: vtinam inter errem
non solū mortē sed
crudele genꝰ mortis expetere.
Nuda leones.

deformis roseas
s
Antequam turpis macies decentes
maxillas pulchritudo
t
Occupet malas terreręq; succus
q̄ ꝑdā sunt a. auręq̄ macies me deformet
sucra rhauri
Defluat prede: speciosa quero
Pascere tygres

ꝓpter amissum pudorem ꝓsequitur
v
Vilis europe pater vrget absens
Quio mori cessas? potes hac ab orno
que, adiutura sit mortis consilium
F
Pendulum zona bene te secuta
Ledere collum
montis precipitia
Siue te rupes & acuta leto
tuuant
Saxa delectant. age te procelle
tu europe
v magis velis
Crede veloci. nisi herile mauis
Carpere pensum,

nam es de regali sanguine orta
z
Regius sanguis dominęq; tradi
q̄relas fundenti
Barbare pellex. aderat querenti
aduerbialiter ꝓperuū epithetonꝫ veneris discrepo
a
Perfidum ridens venus & remisso
cupido
Filius arcu.

v VILIS europe. Se ipsam per Anastrophen alloquitur dicens o vilis europe pater absens. vrget idest insequitur ac si fuerit amatorē secuta. quid mori cessas.

x ZONA bene te secuta. Bene te secuta. vt recte factum sit quod zonam attuleris in vsum laquei. necꝙ temere dixit te secuta tanquā si diuina vltione factū sit ne te zona deseruerit.

y NISI herile mauis. Addit ad pudorē miserias quoꝙ seruitutis.

z REGIVS sanguis. Nam & si cuiꝙ grauis esse debeat seruitus. multo tamen grauior erit turpe regię. & quamuis quecumq; domina fugienda sit. magi stamen est fugienda barbara.

a REMISSO arcu. Merito remisso arcu cupido. Tanquam qui europe pudorem debellasset.

b NOX vbi lusit satis. idest postq̃ diu passa est im illam ignaram felicitatis de casu suo conqueri.

c CALLIDEQVE rixe. de calore animi venientis. vel furoris commotione. idest posteaq̃ passa est diu illam casus suos conqueri. vel ut facti auctoris ignaram.

d CVM tibi inuisus. Ironice dictum qui minata fuerat se cornua

b ab ira
Mox vbi lusit satis: abstineto
tracunde c
Dixit irarum callidecq; rixe:
quando d
Cum tibi inuisus laceranda reddet
Cornua taurus
c
Vxor inuicti iouis esse nescis
di genitus
Mitte singultus bene ferre magnam
diuisus f
Disce fortunam: tua sectus orbis
ex tuo nomine dicetur
Nomina ducet.

tauri fractura. ideo non laceres eũ Cum se tibi rursus obtulerit.

e VXOR inuicti iouis &c. Ambiguum vtrum hoc dicat nescis te coniugem iouis esse. an vero nescis tegere te coniugem iouis.

f SECTVS Diuisus eo quod vna pars orbis europe nomen acq; cepit altera asia dicta est. vt europa atq; asia pulsus.

Argumentum odes. xxviii.

Lyden hortatur vt in neptunalibus optimum vinum exhibeat. canteteq; secum vicissim neptunũ nereidumq; laudes. Lathone etiam ac cynthię demum veneris. Hoc dicit.

Ode. xxviii. Ad Lyden

i. festiuitate neptuni e
f Esto quid potius die
defer reposituꝫ
Neptuni faciam: prome reconditũ
pulchra vinum optimũ vide ode. xxix.a.
Lyde strenua cęcubum
q̃ nulli fortune subiecta est
Munitecq; adhibe vim sapientię.
f occasum sc̃z
Inclinare meridiem
vides nihil enim tempore velocius
Sentis ac veluti stet volucris dies

e FESTO propter neptunalia que neptuno celebrant.
f INCLINARE meridiẽ. Ostẽdit maiorem diei partem preteritã et diem ipsum tendere in occasum Inde opus vt citius cõuiuia parent.

g HRREO. Id pro vinaria cella posuit.

h NEPTVNVM. Tertiam saturni sobolem neptunū idest aquarum elementum dicunt. quem a nando neptunū. sicut a portu portunum litteris paululum immutatis secundum Tullium nūcupant Tridentē fer quod aqua fert triplici fungatur virtute sunt enim liquide fecunde & potabilis.

i VIRIDES. cerulei omnes finguntur aquarum dii.

k SPICVLA cynthie. Stimulos veneris dicit amatoris.

l SVMMO carmine aut maximo. aut in cōsumatione carminis

cessas non impio de
g
Parcis diripere horreo
residem
p.n. idest bibuli consolatu recondito
Cessantem bibuli consulis amphoram,
ego tu per vices
Nos cantabimus invicem
quia neptunia co aquatico
levantur eo die t
h
Neptunum et virides nereidum comas
ipse terrum cantabit
Tu curva recines lyra
tritonum tela veneris
li
Latonem & sceleris spicula cynthie:
excelso venus
i
Summo carmine: quae gnidon:
soli oppositae insulas illas gentiles illā de
ij. de. xx. li. i.
Fulgentesq; tenet cycladas: & paphum
.i. cignis
m
Iunctis visit oloribus:
cantabitur n
Dicetur merita nox quoq; nenia.

m idest in fine cantabimus veneris laudes.

m IVNCTIS oloribus. Dicunt enim veneris magne currum a cignis trahi aut quia per albedinem significat lauticiā muliebrem. aut potius quia dulcissime canāt. vt demonstretur animantium animos tāru trahi de curru vero veneris apuleius libro. vi.

n NENIA. Enim carmen quod mortuis cantabatur in honorem inferorum. Sed quia nocte predicaturus erat propter tenebras & sumnum que morti proxima creduntur ideo dixit nenia noctis.

Argumentum odes. XXIX.

m Ecœnatem vt secum conuiuia ineat exhortatur. dicit. enim se iam diu optimum pro se meritū seruasse: paratosq; & coronas & vngenta sibi. Hoc dicit.

Ode. XXIX. Ad Mecenatem

n THyRRENA. Est aūt ordo o mecœnas tyrrhena regū pgenies iāduduū apud me est tibi lene merū cado nō aū verso est balan⁹ pressa tuis capillis cū rosarū flore. de mecœnatis pfapia latius ode. i. li. i. hac ode autē ad pūs suadet. quod sepe alias suasit. vt publicis curis omissis vel potius in aliud tōus dilaris genio indulgeat & apud se tuto sit illi graue deserere quāq; res ma

n .i. de regali pfapia in cuū honorē
t Hyrrena regum progenies tibi
effuso suave merum vase
Non ante verso lene merum cado
Cum flore mecœnas rosarum: &
expressa p tuis capillis ex balano. i. liquor: exprimitur odoratus
o p
Pressa tuis balanus capillis

gnas & ad parvas descendere.
o PRESSA. Expressa pro tuis capillis ex balano eni liquor exprimitur odoratus seu oleum.
p BALANVS. Idem videtur apud grecos significare qđa pud latinos nux. Nux enim omnia cōplectitur que duriori cortice vestiuntur inde castaneasq; nuces dixit Virgilius.

q ESVLE. Esulanos latii populos fuisse Pli. scribit li. iii.

r TLOGONI inga parricidę. Tusculum indicat quod in rome conspectu situ erat in summo mōtis de quo latius in epodo primo. id autem vt etiam porphirio asserit Thelogonus condiderat filius quidem circes & vlixis qui p̄ignoratiam patrem occiderat.

s FASTIDIOSAM. que fastidium aliquando ingerit.

t OMITTE mirari. Ex illa enī turri tota fere vrbs spectabatur.

v PLERVMQVE grate. Vicissitudinem rerum dicit gratam solere diuitibus quos interdum post diuitias & copias delectat familiarum mediocritas. Ordo autem est plerumq; mundę coenę grate vices diuitibus sine auleis et ostro super paruo lare pauperum explicue te sollicitam frontem.

x EXPLICVERE sol. fron. i. hilarem reddidere nā modti frontem in rugas contrahunt. cōtra vero ex leticia frontem explicamus et sine rugis extendimus. Vnde illud therentianum est ex porge frontē.

horatium
suberabe
Iamdudum apud me est: eripe te more,
irrepsū propter p. naturam
copiā aquarum; q
Non semper vdum tybur & esule
turrim in hortis suis mecenas dicitur
contiguisse vnde hec ei p̄petuo.
Declue contemplens aruum. &

r
Telegoni iuga parricide.
quam fecum habeo
n
Fastidiosam desere copiam. &
turrim ppter altitudinem alete
Molem propinquam nubibus arduis
cella
t
Omitte mirare beate
diuinas
Fumum & opes strepitumq; rome
varietates
v
Plerumq; grate diuitibus vices
pure. nam vitandus est luxus. sed nō ita adhibendus
pauperes vt non admittatur sordes
Mundeq; paruo sub lare pauperum;
quibus ornamentum pertices
purpura
Cœne: sine auleis & ostro
tristem .splendorem reddidere
x
Sollicitam explicuere frontem.
cepheus
y
Iam clarus occultum andromede pater
.lucium de quo supra
ardet
Ostendit ignem. iam procijon furit
p̄ coto signo furentis. vt enim aliquando particula intensa
posuit sua ē vehemēs. nonnūq; plusquā vt vecors
Et stella vesanī leonis
calidos
Sole dies referente siccos
estiuali tempore fesso
Iam pastor vmbras ~~cuj~~ grege languido
fatigatus aspero ppter aculeos
eos sentes
Riuumq; fessus querit & horrida
loca rumis consita.
nam syluano deo consecrari sunt
Dumeta syluani caretq;
a
Ripa vagis taciturna ventis.
mecenas
b
Tu ciuitatem quis deceat status
angius.
Curas. & vrbi sollicitus times
populos illos de quibus supra
p.n. regio persarum.
Quid seres & regnata cyro

y IAM clarus. Propter imminentem estum mecoratem ad hilaritatem inuitat. Clarus pater habet enī cepheus stellas .xix. vt higinus ostendit. Andromede pater idest cepheus de quo late lib. iiii. metha. Et apud higinum. Columella aūt li. xii. scribit septimo idus iulias cepheum vespere oriri. idibus autem iuliis procyon exoritur mane. Terciodecimo cal. augu. Sol in leonē transitum facit Nono autem cal. augu. leonis in pectore clare stella exoritur.

z VESANI leonis. Signum septentrionale est. collocatum enim iuxta cancrum in quo estiuum sol sticium fit. dicūt idcirco inter astra a ioue collocatum esse leonē quod ceteris bestiis excellat. Alii volunt in archadia illū iussu iunonis nutritum. vt herculem perderet sed ab hercule iussu Eurysthei siluam nemea iuisse cesum.

a TACITVRNA. Quia cum non commouentur ventis nullū murmur edit.

b TV ciuitatem. Ostendit autem mecoratem p̄tectum vrbis eo tempore fuisse.

c BACTRA. In scythia sunt bactra vrbs. que etiam zariaspa appellata est. vt Strabo docet li. xi.

d TANAISQVE Discors. Is fluuius est qui europā ab asia disiungit atq; ambarum fines vtrimq; perlambens in boream versus per sauromatas in scythiam vsq; atq; in meotidis paludem protenditur oritur autem ex indie montibus Auctores sunt Dionisius & Strabo li. xi. discors autem ve quia europam ab asia disiuugit vel propter populorum seditionem.

e PRVDENS futuri. Ostendit deum prudenter futura celasse homines. quasi de re illi minime ea curare debent. presentiaq; tantum sumere. Ordo est. prudens premit deus exitum futuri temporis caliginosa nocte & ridet si mortalis trepidat vltra fas.

f CETERA fluminis. Comparat res humanas fluminibus que modo placida fiunt. modo inquieta imbrium copia ita & hominū res lęte subitis aduersis turbantur. Ordo autem est. cetera ferūtur ritu fluminis nunc cum pace dilabentis in ethruscū mare medio alueo nunc voluentis vna adesos lapides & raptas stirpes & pecus & domos.

g STIRPESQVE raptas. Extirpatas. vt rapidus montano flumine torrens sternit agros.

h ILLE potens sui. Deest ille felix est qui modum vitę sue habet

moliantur

c d
Bactra parent tanaisq; discors
e finem rerum
Prudens futuri temporis exitum
ignorantis comprimit
Caliginosa nocte premit deus
de
Ridetq; si mortalis vltra
in presenti
Fas trepidat. quod adest memento
finire benignus ea q̄ futura sunt
f
Componere equus. cetera fluminis
modo
Ritu ferantur. nunc medio alueo
thyrrenum
Cum pace delabentis hetruscum
In mare nunc lapides adesos
f. stluorum
g
Stirpesq; raptas & pecus & domos
Voluentis vna non sine montium
sonitu
Clamore vicineq; silue
crudele diluuium
Cum fera diluuies quietos
concutat h quisq; homo compos sui
Irritat amnes. ille potens sui
viuens
Letusq; degens cui licet in diem
i nigra
Dixisse vixi. cras vel atra
celum p occupet.
Nube polum pater occupato:
bonum
Vel sole puro: non tamen irritum
k .i. quod preteritum est
Quodcunq; retro est efficiet, neq;
destruet q. non factum
Diffinget infectumq; reddet
prauiens tempus ertulit
Quod fugiens semel hora vexit
l aduerso
Fortuna seuo leta negotio: &
crudelem gseuerus
m
Ludum insolentem ludere pertinax
Transmutat incertos honores:
Nunc mihi nunc alij benigna
stabilem n me celet
Laudo manentem sceleris quatit
reddo scz fortuna
Pennas resigno que dedit & mea
animi mei munio puram mentem
n
Virtute me inuoluo. probamq;

siue qui futura non curat. Sensus autem est. qui se totum in potestate continet. neq; habet in illo ius alij quod fortuna. quod cum facit homo semper letus viuet & in diem idest singulis diebus potest dicere vixi. quia sine perturbatione fuit. Nam non dicitur viuere qui infeliciter viuit.

i CRAS vel atra. Perseuerat persuadere presentia tantum curanda nec futuris animum cōmodari.

k QVODCVMQVE retro est. Sensus est. quod preterita nullo pacto etiam iupiter potest destruere & infecta reddere. Est autem vniuersa hec ratio ex stoica grauitate deprompta. qui preter virtutem nihil in bonis enumerant. Ergo si fortuna illis aridet. accipiunt quidē commoda fortunę. non tamen vt inde se beatos fieri putent. sed tamē illa incommodis preferenda putāt Sinautem immutetur tunc illius commoda sine perturbatione dimittunt.

l FORTVNA seuo &c. Quę delectatur incertis. & inquietudine hominū gaudet. prospera mutat aduersis.

m INSOLENTEM. iniquum nouum. Iuuena. quotiens voluit fortuna iocari.

n VIRTVTE me inuoluo. idest mea virtute me munio noti timēs incerta fortunę.

o NON est meum. Ostendit se minime pertinere nauigare. sed potius velle in probitate esse pauper. hoc est vult esse probus & pauper.

p VOTIS pacisci. Cum diis enī votis mediantibus videmur pacisci cum aliquid petimus.

optibus amplectere
Pauperiem sine dote quęro.
q. d. idcirco pauperare delector quia nolo me
o committere periculosissime nauigationi.
Non est meum si mugiat africis
supplices
Malus procellis ad miseras preces
vota promere
p
Decurrere: & votis pacisci,
specieo p genere
q
Ne cyprię tyrieque merces
Addant auaro diuitias mari
r auxilio
Tum me biremis presidio scaphe
secutum specieo p genere
Tutum per egeos tumultus.
de castore & polluce fauentibus nautis intelligit
Aura feret geminusq; pollux

q CYPRIE. Erat Cyprus ditissima. vt latius ostensum est superius. ode. i. li. i.

r TVM me. Ironice loquitur dicens quod aura & geminus pollux ferret eum tutum per maris egei tumultus presidio scaphe biremis idest parue nauiculę. per quod nauigationem se effugere innuit.

Argumentum ode. xxx.

f Criptis hactenus tribus odarum libris. ait poeta se monumentū perfecisse. quod omni aere perennius erit: non enim aqua: non ventis: non amnis cōsumi poterit: hinc minime totus peribit Sed magna ipsius pars erit superstes. dum roma fuerit. hortatur inde Melpomenen musam vt sibi delphica lauro coronam paret. Hoc dicit.

Ode. xxx. Ad Melpomenen

a EXEGI monumentum & c. Videtur ita hoiusce modi ode hūc tertiū librū concludere tanquā lyricis carminibus finē ponsiturus sit. Quapropter sint qui velint ipsum deinceps augusti ipulsu. vt in laudē drusi neronis priuigni sui quartū quoq; librum scripsisse. Ita ergo tertiū librū claudit. vt cōcludat carmina que hactenus scripsit huiusce modi sui nois monumētū futurū.

peregi sepulchreum turabilius
a
e xegi monumentū aere perenni?
a
Regaliq; situ pyramidum altius
monumentum corumpens valde porens
Quod non iber edax: non aglo impotēs
destruere b
Possit diruere: aut innumerabilis

b AVT innumera. an. se. Vt annis soluit sublata vetustas. hoc est ne dicta sua tempestatibus nec vetustate abolenda.

q.d non omnis consumi poterit.

Annorum series & fuga temporum
nam ſi interibit corpus fama erit ſuperſtes
totus

Nõ omnis moriar: multaq; pars mei
ferentum semper;
c p

Vitabit libitinã. vſq; ego poſtera
ego horatius quia non accedet vetuſtas
c

Creſcam laude recens: dum capitolium
verecunda aut p ſacrificio ſiue p
f tacente ſacerdocij dignitate clara.

Scandet cum tacita virgine pontifex
p.ad ſcabor

Dicar: qua violens obſtrepit auſidus
qua ſtriculoſa
g

Et qua pauper aquę daunus agreſtium
i

Regnator populorũ: ex humili potẽs
lyricum

Princeps æolium carmen ad italos
gloriam
h

Deduxiſſe modos: ſume ſuperbiam
acquiſitam apollinari

Queſitam meritis & mihi delphica
placens p.n. muſe

Lauro cinge volens melpomene comã.

Finit Tertius liber Carminum.

c LIBITINAM. Libitina lectꝰ eſt in quo mortui efferebantur. Dicitur autem vt multi volũt per cõ contrarium quod nemini libeat.

d VSQVE ego poſtera. Ordo eſt ego recena creſcam poſtera laude.

e DVM capitolium. Sentẽtia eſt Dum imperium romanum durabit quod ęternum futurum tacite innuit. Sic Vir. Dum domus ęneę capitoli immobile ſaxum accolet.

f SCANDET. ſacrificaturus ioui optimo maximo.

g AVFIDVS. Fluuius eſt apud cannas apulie vicum de quo Silius li. x. ſcribit.

h DAVNVS. Apulie fluuius a dauno rege.

i EX humili potens'. Ordo eſt: ego ex humili ideſt vili genere poẽs princeps ideſt primos dicar deduxiſſe ad italos modos ęolium carmen ideſt lyricum lesboum alchaicum alceum quippe imitatus eſt lesbium. lesbos autem in ęolia regione eſt de qua Ianus ſupra.

k SVME ſuperbiam. Ordo eſt. Melpomene ſume ſuperbiam queſitam meritis & volens cinge mihi comam delphicam lauro. tanquam cui placuerit laurus delphica conſecrata appollini vel poetis.

Argumentum odes Prime Quarti Voluminis.

p Roposuerat velle poeta lyricis finem imponere vt Tertij libri finis ostendit. Sed tamen quum venus eum iterum aggrederetur quamquā natus annos quinquaginta rursus ad lyrica rediit. Itaq; hac prime quarti voluminis ode Venerem ipsam precatur ne amplius in eum seuiat sed in iuuenes potius lusibus aptiores. Ad ligurinum postea puerum sermonem vertit dicens quo modo eū nocturnis somnijs videt: & captum retinet fugientemq; etiam sequitur. Hoc dicit.

Ode. 1. Ad Venerem

quia diu a bella in me cessasti

k INTERMISSA diu venus. Excusat grandiorem etatem eam q; amoribus aptō dicit. hortaturq; venerem vt petat paulum maximum iuuenum & rebus amatorijs aptum.

i Ntermissa venus diu

q.d. iterum cogor scribere cum tam deseruerim

l

Rursus bella moues: pce p̄cor p̄cor

ostendit causam qua posse remoueri venus vt sibi pareat

Non sum qualis eram bone

tempore

m

Sub regno cinare: desine dulcium

l PELLA. Idem inquit Ouidius Militat omnis amans et habet sua castra cupido.

m CyNERE. Ea quidem olim ipsius amica fuerat.

crudelis vide latius ode.xix.li.i

Mater seua cupidinum
quibus quinquagena anni efficiuntur
n voluptuosis
Circa lustra decem flectere mollibus
q.d.relinque inhabiles
Iam durum imperijs.abi
venerem
Quo blande iuuenum te reuocant pces.
magis idoneo tempore
p Tempestiuius in domo
nitidis aut pulchro aut regine veneris dedicatio
Pauli purpureis ales oloribus
delectabere quia nobilis z diserta fuit
conuiuando
Commesabere maximi:
sedes amoris
q
Si torrere iecur queris idoneum:
s.paulus in floce iuuenturis
r
Nanq; & nobilis & decens:
mestus ab eloquentia cum laudat ei
pierius
s
Et pro sollicitis non tacitus reis
finitum.p infinito virtutem
Et centum puer artium
t
Late signa feret militiæ tuæ.
pro quandocunq;
v Et quandoq; potentior
p deteriorit
rivalis
Largis muneribus riserit æmuli.
x
Albanos prope te lacus
sq paulus
encu
y Ponet marmoream sub trabe cypria
.i.plurima ex thure sacrificio
Illic plurima naribus
z
Duces tura:lyreq; & berecynthie
tu ven°.
Delectabere tibiæ
Mixtis carminibus non sine fistula
a
Illic bis pueri die
Numen cum teneris virginibs tuum
pulchro.
Laudantes pede candido
psaltorum saltabunt
b
In morem salium. ter quatient humū

n LVSTRA decē. idest annos quinquaginta. Ouidius itē in ibin ait. Tempus ad hoc lustris bis iam mihi quinq; peractis.

o IAM durū. methaphora est a quadrupedibus que adulta non facile domantur.

p TEMPESTIVIVS in domo Ordo est. Venus tu ales oloribus purpureis idest volucris et alas habens propter olores superius enim ostensum est olores ducere & comitari veneris currū. si queris torrere idoneum iecur tempestiuius idest aptius commesabere in domo pauli maximi.

q TORRERE iecur. Adurere. Vñ Ouidius li.iii. de amo. inquit captaq; fœmineus corpora torret amor.

r NAMQVE nobilis. Nam nobilitas & pulchritudo & virtus et postremo eloquentia amantes cōmendat. hec dido enumerat apud Virgiliū in ænea. Nam de pulchritudine ait herent fixi pectore vultus de eloquentia verbaq; adiungit virtutem cum ait. Multa viri virtus animo. Adiungit nobilitatem vt multusq; recusat gentis honos.

s ET pro sollicitis & c. Causidi, cum oratorem ostendit paulum.

t SIGNA feret. Ouidius quoq; li.i. de re. amo. ait. Parce tuum vastem sceleris damnare cupido. Tradita qui tociens te duce signa tuli.

v ET quandoq;. Ordo est et potentior largis muneribus æmuli quandoq; riserit. Addit & quintū quod multum in amore valet. nā pecunie omnem expugnant pudicitiam. quod danaes exemplum indicat. Hinc Ouidi. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras.

x LAcus albanos. In albano mōte lacus est vbi paulū dicit optima preda possidere vnde effusiores ad cultum veneris & amoris expensas promittit.

y PONET marmoream. Marmoreum veneris signum & templum deorum statuet.

z BERECyNTHIE. Vel quod ab ipsa dea inuenta sit. vel quod illius sacris adhibebatur.

a ILLIS bis pueri. In honorem veneris secūdo in die promittit pueros saltaturos. & salios.

b IN morem salium. q.d. non minori pompa quam salii.

horatium

c IAM nec spes. q.d. ea ætate iam sum qua homines a puellis fastidi untur. Qua ppter nulla mihi spes est vt possim credere si quam amẽ mutuo me ab illa amari.

Me nec fœmina nec puer
amoris
c
Iam nec spes animi credula mutui:
contendere
d delectat
Nec certare iuuat mero.
coronare recentibus
e
Nec vincire nouis tempora floribus
p.n.adolescentis
e
Sed cur heu ligurine cur

d NEC certare. Ponit oĩa que iuuenẽ decent senem vero dedecent

e CVR ma.ra.me.ge.lach. quod solet his accidere qui vehementi amore repente saucĩ sunt. Sic & Vir. Didonem inducit a principio amoris. nam post verba cum sorore habita ait. Sic affata sinus lachrimis impleuit ab ortis.

non amoris paru trare. sed erato verecundia. cui non fieri conuenit. p amore
Manat rara meas lachrima genas:
diserta
Cur facunda parum decoro
f q.in medio sermone deficit
Inter verba cadit lingua silentio:
nam qõ vigilantes vehementer aut cupimus aut timemus idem dormientibus sese offert
Nocturnis ego somnijs

f INTER verba cadit. Indicium est nimii amoris. subito interloquẽ dum tacere. vt incipit effari media q; in voce reſistit.

g NOCTVRNIS ego somniis Dicit se liguriniũ semper ex desiderio somniare vt sit terrore quodã mentis imaginari eum. q. diu quesitum. & tandem iuuentum vdut alitem ex ipso volatu complexũ.

Iam captum teneo: iam volucrem sequr
h
Te per gramina martij
i fortia fluuiales
Campi te per aquas dure volubiles.

h MARCII cãpi gramina. Gramina inquit quoniam erat ibi perhennes herbe coronatiq; vsq; ad fluminis alueum colles Auctore Strabone li. v.

i PER aquas. Tyberis qui iuxta campum martium fluit. nam adolescentes variis certaminibus se in campo martio exercebant. & in propinquo flumine nare discebãt.

Argumentum odes. II.

p Indarum thebanum nouem lyricorum principem maxime laudat: quem etiam nulli imitabilem asserit. hinc cigno eum comparat: se vero apí: Antonium postea. M. Antonij filium & poetam celebrat dicens illum cęsaris gesta maiore plectro cantaturum vota demum persoluenda ob Augusti incolumem reditum memorat. Hoc dicit.

Ode. II. ad Pindarum celebret

l PINDARVM qsquis. Pindarus thebis oriundus cũq; Alexander macedo thebas rapet pidan vatis familie penatibusq; iussit parcere. vt scribit Pli. li. vii. Sensus autem est si quis adeo audax sit. vt nitatur imitari pindarum. is procẽto sentiet nõ aliter suos cogitatus irritos futuros quam senserit Icarus qui cũ volare nesciret in mare decidit.

m OPE dedalia. Quo pacto dedalus sibi & Icaro filio suo alas fabricauerit superius patuit li. i.

n DATVRVS nomina. Vt fecit Icarus cuius casu dictum est mare icarium. qui volet ergo emulari pindarum. non gloriam sed deceptus potius subibit.

o MONTE decurrẽs. Pindarici spiritus magnificentiam et rerũ verborumq; copiam velut quoddam eloquentie flumen exundanti imbrium copia animi cõparat.
p IMBRES. Ordo est. quem imbres aluere super notas ripas.

q AVDACES dithyrambos. Metri genus in bachi honorem. Ideo autem audaces dixit. quia ceteris rithmis vehementiores sunt.

r NVMERISQVE lege solutis ideſt rithmis. qui non ex pedum lege sed concentu vocis sunt. vnde Vir. Numeros memini si verba tenerem. Ergo in dithyrambis querebant modulationem solum nõ habita pedum ratione quoniã magna licentia est in his versibus variare metrum itaq; extant qui idcirca dithyrambos dici velint. quoniam poetę licet vti alio hostio. nã hoc vocabulum grecę ingressum significant.

f SEV deos. Scripsit enĩ peanas ideſt deorum laudes & apollinis.

ralem poctam — sequi
l
p Indarũ quisquis studet emulari
m
Iule ceratis ope dedalia
conatur — gspicuo
n
Nititur pennis vitreo daturus
mori
Nomina ponto.

o — sicut — p
Mõte decurrẽs velut amnis imbres
supere
Quem super notas aluere ripas
propter diuitium
fluit
Feruet immensus ruit & profundo
sententijs grauibus.
Pindarus ore.

corona
Laurea donandus apollinari
siue — admirabilia
q
Seu per audaces noua dithyrambos
velut vates rapitur
r
Verba diuoluit numerisq; fertur
Lege solutis.

siue
o — t
Seu deos regesq; canit (deorum
ff
Sanguinem) per quos cecidere iusta
illi populi.
Morte centauri cecidit tremende
v
Flamma chimerę.

Siue quos elea domum reducit
qui pugnis certat — q equestri certa
mine exercetur
s
Palma celestis pugilemq; equumue
victuos intelligit
t
Dicit: & centum potiore signis
laudes eorũ accipit
pindarus
Munere donat.

Flebili sponse iuuenemue raptum
deſcribitur viri plorantur — sapientiam — virtutes meritos
plangentibus sponsis
Plorat & vires animumq; moresq;
p bonis
Aureos reducit in astra nigoq;
habet inuidiam
nigro orco
Inuidet orco.

thebanum — eleuat
a
Multa dirceum leuat aura cignum.
b
Tendit antoni quotiens in altos
horatius
c
Nubium tractus ego apis matinę
More modoq;

t REGESQVE. Laudauit enim in olympicis hieronem sicilie regẽ herculem Theseum. perithoũ qui centauros vicerunt de quibus li. i.

v CHIMERE. quo pacto bellorophon chimerã domuerit supra patuit li. i.

x PALMA celestis. Propter honorem numinum quibus ludi exhibebantur. Vel quia in maximo honore victores habebantur.

y ET centum potiores signis. Dicit magis illustrari honore quem pindarus carmine suo agonistico celebret quam si cẽtum statuis honoretur.

z FLEBILI sponse. Etiã in epithauuis pindarũ significat magnũ cum aut iuuenem fortem. aut puellam mortuam fuisse describit. & alicui' adolescentis morte facit spõsam deceptam quẽ inferis subducit & dat immortalitati laudando.

a DIRCEVM cignum. Thebanum pindarũ intelligit a dirce fonte & quia thebanus pindarus fuit. Ideo dirceum cignum dicit a suauitate vocis siue carminis.

b ANTONI. Apostrophat aũ Antonium quem alloquitur volẽtem pindarum imitari.

c EGO apis matine. Quia cigno pindarum cõparauerat se api cõtulit pro paruitate in calabrię salutu matino pascenti. de quo legitur iã cũlidi lucent buccea matini. Fugiẽs ergo arrogantiam api se cõparat. que & circa terram volat. & amenitate florum depascitur.

Grata carpentis thima per laborem
quia equis abundes

Plurimum circa nemus uuidiq;
magni laboris
humili ingenio

Tyburis ripas: operosa paruus
compono.

Carmina fingo
eu antoni
o stilo

Concines maiore poeta plectro
augustum
vocat

Cęsarem quandoq; trahet feroces
ad arcem capitolinam debita

e
Per sacrum cliuum merita decorus
lautea corona.

f
Fronde sicambros
cesare

g
Quo nihil maius meliusue terris
ppcij

Fata donarere bonicq; diui.

Nec dabunt: quamuis redeant in aurũ,
antiquũ.

Tempora priscũ.
ti. publicas ferias

h
Concines lętosq; dies & uibis
i. de

Publicum ludum super impetrato
i

Fortis augusti reditu forumq;
priuorum

Litibus orbum
i. tale vt dignũ sit
h ꝙ audiatur

Tum meę si quid loquar audiendum
adderur tuo poemati

i
Vocis accedet bona pars & o sol
a periculis ere
pro

Pulchro o laudande canam recepto
ego horum

Cęsare fœlix.
vox letitie.
m

Teq; dum procedis io triumphe

Non semel dicemus io triumphe
nota figura vt paro in frusta secant. p. dũ

Ciuitas omnis dabimusq; diuis
rectrum enim
presentibus.

Tura benignis.

d CONCINES maiore. Concines ergo inquit. hoc est cătabis nobiscum tu antoni maiore plectro idest meliore opere victorem cesarem per sacrum capitolii cliuũ captiuos siccambros pro triumpho trahentem.

e PER sacrum cliuum. Cliuus quidem erat publicus non longe ab eo loco incipiens ubi pons erat publicius qui iam sancte Marięvo citatur vt aiunt quo iter ab ianiculo in fora ducebatur. De quo Ouidi. i. fasti. inquit. Vtq; Ieuis custos armillis capta sabinis ad summę tacitos duxerit arcis iter.

f SICCAMBROS. Augustus germanos vltra albim submouit ex quibus Suetos & Siccambros dedentes se traduxit in Galliam. atq; in proximos rheno agris collocauit Auctor est Suetonius. Latius tamen Lucius florus scribit. Feroces autem ideo dixit. quia antequã caperentur centuriones romanos qui ad stipendia missi erant tentos cruciibus defixere.

g QVO nihil. Nec aureo seculo similem cesari virũ nanc uisse aut nasci potuisse dicit si in eum etatũ tempora recurrant.

h CONCINES. Repetitio est. canes etiam dies festos et ludos publicos quos populus romanus pro reditu cęsaris vouebat.

i FORVMQVE litibus orbũ. Hoc dicit propter ferias. Nam aliq; quando propter aliquem tumultum cessabat pretor a iure dicendo & illa vacatio Iusticium dicebatur. Aliquando propter magnam aliquam felicitatem & ille ferie dicebanť que erant imperatiue. Nam feriarum alie dicebãtur statiue. que erant omnibus comunes & certis mensibus ac diebus celebrabanť et in fastis adnotate erant. vt agonalia carmentalia. & lupercalia. Alie erant conceptiue que & ipse quotannis a sacerdotibus vel magistratibus concipiebantur. sed non semper incertos dies vt superiores. vt sunt latine. sementine paganalia & compitalia. Alie sunt imperatiue. Verũ iste nec certis diebus nec semper singulis annis imperabantur. Sed imperabant illas consules aut pretores quociẽs aut victoria. aut aliquid letũ veniebat. vt he de quibus nunc poeta meminit. Alie denicq; sunt nũdine paganorum & rusticorum quibus cõueniunt negociis propriis vel mercibus prouisuri.

k TVM meę si. Sub fuga arrogantię eriam laudes cesari dicturũ promittit vt Vir. O mihi tam longe maneat pars vltima vitę. Spiritus & quantum fat erit tua dicere facta.

l O SOL. Solem pro die posuit quo victo cęsar ingressus est Vir. Tris adeo incertos cęca caligine soles erramus.

m IO triumphe. Ad ipsum quasi triumphũ loquitur sacra inuocatione. que io dicebatur. vt io matres audite.

n TE decem tauri. Hoc ad iulium dicit. Ad honorem eni maiorū nu minum pertinent siue potentium personarum. si magnis victimis immoletur. vt & maxima taurus victima.

o LARGIS herbis. Vt ostendat diligenter a se nutriri vt hostia pinguior sit.

ulium

n Te decem tauri totidemq; vacce:
bezanum
Me tener soluet vitulus relicta

o Matre qui largis iuuenescit herbis
a me vbe. pmissa
In mea vota

p Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium lune referentis ortum
q signum
Qua notam duxit niueus videri
Cetera fuluus.

p FRONTE curuatos. Ostendit in eo talia esse cornua. qualia videmus in luna in tertio die a suo nouilunio.

q QVA notam duxit. Vitulum fuluum designat sed cui ex albo in fronte nota sit.

Argumentum odes. III.

p Robat quencunq; nascentem Melpomene placido lumine viderit nulli rei vacaturum preterquam poetice: indeq; nobilem fieri. vt et sibi accidit qui quidem a romanis inter vatum choros ponebat; Cūq; digito etiā mōstraretur viueret & placeret Melpomenes munus & beneficium esse asserit. Hoc dicit vsq; ad finem.

Ode. III. Ad Melpomenen.

r QVEM tu mel. Quāuis solus homo ex cūctis aiantibus si iuuis sit ppter animi diuinitatē & liberū sibi a reū oium cōditore cōcessū arbitriū. tñ non parū in multis rebus interest quo sydere natī simus Nā & si nulla vi stellarū aut in virtutē aut vicīū inuiti trahi possumus nisi noster accedat assensus. tamen in his que corporis & fortune sūt nō isulse dixit Iuue. Distat eni que sydera te accipiāt mō primos inci pietē edere vagit". et adhuc a matre rubētē quietā et acumē ethereudi nēigeni nō minima exte dāt stelle. Ergo si quē a genesi sua melpomene. i. cōfiguratio illa stellarū. vñ hec studia dant benignitate aspexerit. hic profecto reliquis studiis cōtēptis totū se musis tradet. quo in loco se in musas gratū ostēdit porta cū quicquid in se boni habeat. id ab illis esse fateat. haq; designat et affirmat studio poetico deditū

r p. n. musę ad quam scribit

q Vem tu melpomene semel
Nascentē placido lumine videris.
qui dicitur ē .i. labor susceptus in ludis ischmijs.
nere poetice
Illum non labor ischmius
lorum facies .i. nec equestri carmine entescat
Clarabit pugilem: non equus impiger
quadrigali certamine
Curru ducet achaico
victoriosa militaria.
delphica lauro.
Victorem: neq; res bellica deliis

nulli posse alii rei vacare. deinde deorum subiungit laudes.

s LABOR isthmius. Isthmos aliter terra angusta inter duo maria. vt inter ęgeum & ionium. vbi sita est corynthus ibi aūt isthmia celebrabant. Ludi quidē in honorem neptuni.

t CVRRV achaico. Currule certamē itelligit in pisea regiōe apud eliden de quo latius ode. i. i.

v NEQVE res bellica. Ordo est Illum quē tu o melpomene nascentem videris placido lumine non labor isthmius clarabit pugilem. & non impiger equus ducet victorē in curru achaico. neq; res bellica ostendet capitolio ducem ornatum deliis foliis ideſt phoebeis. ideſt non ducet triumphantem in capitolium quia cōtuderit tumidas minas regum. ideſt compresserit minantes. & superbos reges.

Ornatum folijs ducem
superbas
x Quod regum tumidas cõtuderit minas

Ostendit capitolio:
apud quas solent poete componere.
y Sed que tybur aque fertile prefluunt
tense

Et spisse nemorum comę
component
.i. alcaico vel lesbio
Fingent eolio carmine nobilem:

z Romę principis vrbium
.i. romana stirps
Dignatur soboles inter amabiles
poetarum
Vatum me ponere choros.
ego horatius
a Et iam dente minus mordeor inuido
pulchre t tulliane.

O testudinis aureę
sc3 musia fontes
o musa melpomene
componis
Dulcem que strepitum pieri temperas:
musa
b O mutis quoq; piscibus
dulcedinem cantus

Donatura cigni si libeat sonum

c .i. munus mihi a te datum
Totum muneris hoc tui est
ego horatius
Quod monstror digito p̃tereuntium.
.i. lyricus a poeta.
Romane fidicen lyre.

d q.d. si tanẽ placeo
Quod spiro: & placeo: si placeo: tuũ est:

x QVOD regnũ tumidas. quod victos reges in triumphi pompa ad capitolium ducat. nam & victores duces lauro coronabantur.

y SED que tybur. q.d 'non his omnibus fortibus factis darueritsed descriptionibus' locorum vel fulminum per poeticam nobilitate

z ROME principis vrbiũ. Augustum vel priuignum eius significat. siue posteritatem romanam a qua se inter poetas numerãdum promittit.

a ET iam dente. In virtute se & laude ait maledoquia & inuidiam superasse. Salustius gloria inuidiã vicisti.

b O MVTIS. O musa que potentia tua & muta animalia oblectare facis, aut propter Arionem quem cythara in mari canentem delphines secuti dicuntur. Virgil. Orpheus in syluis inter delphinas arion.

c TOTVM muneris &c. Totum hoc quod monstror a pretereuntibus digito fidicem romane lyre. deest poeta lyricus in romana lingua & quod spiro. i. viuo. et qđ placeo si placeo. deest verũ est quod placeam. est tui muneris deest munus mihi ad te datum.

d QVOD spiro. deest viuo. sed non dixit viuo nisi quod sum in aliqua fama. Nam qui sine fama degunt illorum vita mors (vt ait Salustius) iusta quoniam de viris (q̃) siletur.

Argumentum odes. iiii.

b Ac ode & aquile & leoni comparat Drusum tyberi fratrem ob eius in hostes strenuitatem domuerat nãq; rhetos & Vindelicos: eiusdẽ quoq; maiorũ gesta in ei⁹ etiã laudẽ cõmemorat. h. d.

Ode. IIII. de Drusi Laudibus

c QVALEM ministrum. Drusum laudat priuignum Augusti, cuius gratia institutum suū quarȝtum hunc librum scribendū susceȝpit. Drusus in alpibus rhetos vinȝdelicos populos asperrimos superauit. Comparat ergo illum Aquile & leoni. quorū altera inter aues alter inter quadrupedes regnum obtiner. Ordo. Qualem alitem miȝnistrum fulminis. Cui iupiter rex deorum permisit regnū in vagas aues. Expertus fidelem in flauo ganimede. olim iuuentas & patrius vigor propulit nido laborum inȝscium &c.

d FVLMINIS ministrum. Negant solam aquilam vnquam fulmine exanimatam. ideo armigerā iouis consuetudo indicauit vt pliȝ libro. x.

e PREMISIT regnū. Rex auiū appellatur hic ales quoniam ceteȝris omnibus sit generosior, & alȝtius omnibus volet.

c d aquilam

q Valem ministrum fulminis alitē
da incertis
sedibus vagantur.
Cui rex deorȝ regnū i aues vagas

e
Permisit expertus fidelem
puncrua deorum
Iupiter in gaminede flauo:
nam non degenerat a parente.
Olim iuuentas & patrius vigor
in metaphora aquile pduraute.
vtendo nidum laborȝ p familia nobilū f
Nido laborum propulit inscium
simile vt ruit imbrifrum ver
Vernicȝ iam nymbis remotis
in consuetum misum ad p:mos volatus aquile,
adhuc aeram & ventos timentis
Insolitos docuere nisus
g vt agnos rapiat.
Venti pauentem: mox in ouilia

Demisit hostem inuidus impetus
abstantes.
Nunc in reluctantes dracones
vt sibi esca
belli
Egit amor dapis atcȝ pugnę.
pinguis
h
Qualemue lętis caprea pascuis
Intenta: fulue matris ab vbere
Iam lacte depulsum leonem
adhuc inconsuetu ad predam
i
Dente nouo peritura videt:

f INSCIVM laborū. Quia nōdum volauerat. vnde addidit insolitos nixus. q. d. quod sit opus maȝiori nixu. quia insolens volandi sit.

g MOX in ouilia. Vt agnos raȝpiat. In quo notaᷣ generositas. quia in primis volatibus adhuc inscia rerum sola generositate talem preȝdam petat.

h QVALEMVE lętis. ordo est. qualemue leonem iam lacte depulsum ab vbere fulue matris caȝprea intenta lętis pascuis videt peritura nouo dente. Alia comparatio & in omibus superiori similima. Ergo talem videre rheti drusum. qualem leonem videt in lętis pascuis caprea intenta propter timorem ab vbere fulue matris leonem iam depulsum lacte. deest qui ad floremtem validamcȝ ętatem ex minoriȝam peruenit Videt ergo hunc caȝprea peritura nouo dente. deest dētē leonini catuli nondū in alia preȝda exercitato.

i NOVO dente. Adhuc eni nunquam cędem commiserant leonis parui dentes.

populi illi

Videre rheti bella sub alpibus

Drusum gerentem vindelici (quibus
.i.consuetudo

Mos vnde deductus per omne
.i.toti securi quali amazones vrebantur

Tempus amazonia securi

ego horatius

Dextras ob armet quererę distuli)
licitum est

Nec sciri fas est omnia: sed diu
scz rhęti

Lateq; victrices caterue
vrsi subiugate

Consilijs iuuenis reuicte.
phauere virtutem z instrumentum romanam

Sensere quid mens rite quid indoles

Nutrita faustis sub penetralibus
.i.posset

Posset: quid augusti paternus

In pueros animus neronis.
pulchra sententia

Fortes creantur fortibus & bonis.
phara similis

Est in iuuencis, est in equis patrum

Virtus: nec imbellem feroces ∴ Fortes

Progenerat aquile columbam
in melius augeo

naturalem

Doctrina sed vim promouet insitam
q.d.colendo rectum pectora coroborantur

Rectiq; cultus pectora roborant.

Vtrumq; defecere mores
deturpant

Dedecorant bene nata culpę.

Quid debeas o roma neronibus:
frater hanibalis

Testis metaurum flumen & hasdrubal

Deuictus: & pulcher fugatis
hostib⁹.

Ille dies latio tenebris

optatus ab augusto successor principatus eius fuit vocatusq; est tiberius cęsar.

f FORTES creătur fortibus Laudat ꝺomum claudiorum ex qua isti orti sunt.

t NEC imbellem feroces. proꝰuerbialis sententia.

v DOCTRINA sed vim. Sententia est. Valere quidem multū in homine vim a natura insitam Sed tamen opus esse dicit vt ingenium illud naturale bonarū artium disciplina colatur nō enī virtutes in nobis a natura sunt. Sed vt ait Cicero. Extant ignicu li seminaq; virtutum . que & si efficacissima sint tū nisi doctrina optimisq; moribus excitent augeanturq; facile extinguuntur.

x VTCVMQVE defecere. Sēsus est. Quod si boni mores quibus semina virtutum ad habitum perfectum producūtur deficiant culpe . ideſt vitia dedecorant & deturpāt bene nata. ideſt illam probam vim nobisi nitā quam seminat apollo quoniam deprauati mores illam obrūūt Non enim sunt a natura virtutes. sed per bonos mores exꝛquentatis actibus fiunt habitus qui virtutes sunt.

y QVID debeas o roma. Poeta in laudem drusi maiorū quoq; gesta commemorat.

z METAVRVM flumen. Metaurus fluuius est in vmbria vt scribit Pli. li. iii. ingrediſq; mare adriaticum . Apud metaurū deniq; M. Liuius et claudius nero consules Astrubalem hannibalis fratrem vtilli se coniungerent ex hispania venientem occiderunt . cęsis etiam. lvi. milibus hostiū . Captis quinq; milibus & quadringentis cum magna preda tum omnis generis tū auri argentiq;. Ciuium etiā romanorū qui capti apud hostes erāt supra quattuor milia capitū recepta. sed octo ferme milia romanorum sociorumq; occisa. plura etiam liuius li. vii. de bello punico secundo.

k VIDERE rheti . Hyperbaꝺton longum superiori sensu reꝺsponꝺet. Qualem aquilam vel leonem in bellis preda. talem drusum videre rheti vindelici barꝺbarorum gentes.

l DRVSVM. Fuit is tyberii neronis et liuie drusille filius. fraterq; tyberii cęsaris . & augusti priuignus qui rhetos & vindeꝺlicos alpium populos domuit de quibus etiam Suetonius & Strabo liꝫ. iiii.

m MOS vnde deductus & c. Hi vindelici ab amazonibus electi e suis sedibus et ex thracia in exiliū se contulisse alio inque fugis insedisse dicuntur et quod potissimum in se tela securesq; amazonū exptos fuissent ipsos vsum earum in bello accepisse.

n QVERERE distuli . Dicit autē poeta distulisse querere vnde illis mos. ideſt consuetudo deductus per omne tempus subarmet dextras amazonia securi. quia nefas sit scire omnia. Sed satis sibi esse scire. quod ipsi hactenus victores concilio drusi superati sint.

o NEC scire fas . Sēsus est. fas est non omnia scire. ideſt licet aliqui ꝺ ignorare. consiliis iuuentis represse. eo pertinet quod victrices late dixerat.

p SED diu lateq;. Magna ergo laus eius victorie. qua infinita hominū multitudo que semper victrix fuisset succubuerit.

q QVID indoles. Non potest poeta Drusum laudare vt filiū Augusti. ableo educatum institutumq; dicit.

r QVID augusti & c. Duo fuerūt nerones priuigni augusti quorum vnum in domo tyberii claudii nerōis marii liuia peperit. alterum in vtero ad augustum attulit. horum alter in germania morbo extinctus alter ad

s Testis metaurum flumen & hasdrubal. Metaurus fluuius est in vmbria vt scribit Pli. li. iii. ingrediſq; mare adriaticum . Apud metaurū deniq; M. Liuius et claudius nero consules Astrubalem hannibalis fratrem vtilli se coniungerent ex hispania venientem occiderunt . cęsis etiam. lvi. milibus hostiū . Captis quinq; milibus & quadringentis cum magna preda tum omnis generis tū auri argentiq;. Ciuium etiā romanorū qui capti apud hostes erāt supra quattuor milia capitū recepta. sed octo ferme milia romanorum sociorumq; occisa. plura etiam liuius li. vii. de bello punico secundo.

victoriã

a QUi primus alma risit adorea
crudelis hannibal

b Durus per vrbes afer, vt italas
sicut ventus ille

Ceu flamma per tedas vel eurus
siculum mare.
.i. quam celeriter equitandus aufugit

Per siculas equitauit vndas

c prosperis
Post hoc secundis vsq; laboribus
tunc rus

Romana pubes creuit: & impio
clamore bellico

Vastata penorum tumultu
propicios

Fana deos habuere rectos;

d post diuturnum bellum
Dixitq; tandem perfidus hannibal

f Cerui luporum preda rapacium

Sectamur vltro: quos optimus
romanos

g Fallere & effugere est triumphus
troia

h Gens que cremato fortis ab ilio

Iactata tuscis equoribus sacra
eneam t ascanium anchisen t ejeram,

Natosq; maturosq; patres
felicas

Pertulit ausonias ad vrbes;
ilex enim cesa ferro
i meltus pullulat

Duris vt ilex tonsa bipennibus
.i. virides ymbrose.

Nigre feraci frondis in algido

Per damna per cedes ab ipso
vires audaciam

Ducit opes animumq; ferro

k Non hydra secto corpore firmior
nam iniquo animo
fert vinci vir fortis.

Vinci dolentem creuit in herculem
populi illi

l Monstrumue submisere colchi

m
Maius, echioniq; thebe:
f romanum ferociot

Merses profundo pulchrior euenit.

a ALMA adorea. idest laude et gloria. nam adoream laudem siue gloriam dicebant. qui glorioſum eum putabant esse qui farris copia abundaret vt festus ait.

b DIRVSq; vrbes. Sensus est quod hanibal victo Astrubale per italas vrbes fugit vti flamma per tedas. & eurus per mare siculum Quid autem actum ab hanibale deuicto astrubale sit. vide Liuium li. vii, ix. & x.

c POST hoc secundis'. In laudẽ drusi qui de Neronis genere descẽdit commemorat ex quo hasdrubal occisus est & a nerone hanibalem iam mortuum fuisse & creuisse romanos.

d DIXITQVE tandem. Verba sunt hanibalis cum coactus est de fuga cogitare.

e PERFIDVS. Quia ipsius instinctu post primum bellum fractis pacis conditionibus in bellũ reditum est.

f CERVI luporũ. Optime fugientes ceruis. raptores lupis comparat.

g FALLERE & effugere. Sensus est FALLARE romanos et effugere illos erat aphris summe triumphus.

h GENS que cremato. Ordo est gens que fortis ab ilio cremato tractata a tuscis equoribus pertulit ausonias ad vrbes sacra & natos & maturos patres per damna. per cedes ab ipso ferro ducit opes animumq; & c. Sic Vir. Quos mille fatigant prelia necvicti possunt absistere bello.

i DVRIS vt ilex. Sensus est. Vt ilex quantomagis securibus cedi tur tantomagis corroboratur ac reuiuiscit, Ita romani per damna cedis sue fortiores effecti sunt. Ordo est. vt ilex nigra est frondis in algido feraci duris bipẽnibus tõsa

k NON hidra. Exemplo hydre etiam que exisis sub hercule serpẽtum capitibus numerosior excrescebat oportuna comparatio. quia romanos vult intelligi cede sui potentiores fieri.

l MONSTVMVE submisere. Colchorum quoq; monstro eos comparat. de qua re vide Ouidiũ li. vii. metha.

m ECHIONIEVE thebe. Simile et aliud exemplum draconis thebani quem cadmus occidit. cuius satis dentibus armati prodierunt ex quibus aliquos in societate condende vrbis cadmus dicitur asciuisse. de qua re Latius in. iii. metha. Hoc autem intelligi vult mirabile esse non deesse romanos tot bellorum cladibus acceptis.

n LVCTERE. Pro lucteris ideſt ſi etiam lucteris. et pugnes. ipſe prouer te victorem ideſt qui antea viceris.

o PRELIA coniugibus loquẽda. hinc Ouidius ait. grata ferunt nymphe pro ſaluis dona maritis. Illi victa ſuis troica facta canunt. Et poſtea narrantis coniunx. pendet ab ore viri.

p OCCIDIT occidit ſpes &c. Hec reuera frequenter dixiſſe dicitur hanibalem cum caput fratris ſui haſtrubalis vidiſſet quod nestro de induſtria allatum ex gallia ante caſtra eius nihil adhuc ſciẽtis de hac cęde prouisi iuſſerat

q SPES omnis. erat enim Aſtrubal patre eodem amilcare genitus.

eminere anteq; inuincrum

o

Luctere multa proruet integrum

quia ita prouer ve laudem mereatur

Cum laude victorem: geretq;

vtrum que ipſi romani milites apud coniuges ſuas

o oſtenter. an que coniuges coiũ de maritis predicent

Prelia coniugibus loquenda

ego hanibal

Carthagini iam non egõ nuntios

ex victoria. vt poſt trebiensem transimencm; ſe. cannenſemq; cõſluctu miſit.

p

Mittam ſuperbos: occidit occidit

q

Spes omnis: & fortuna noſtri

Nominis haſtrubale interempto:

r

Nil daudię non perficient manus:

auguſtũ intelligit

Quas & benigno numine iuppiter

ipſius auguſti conſilia

r

Defendit: & cure ſagaces

explicant periculoſiſſima

Expediunt peracuta bella.

eque dux impiger per tot in hiſpania annos bello ro. exercitatus. gemina victoria inſignis duobus ducibus cum exercitibus deletis vt liuius ſcribit li. vii. de bel. pu. ſecũdo.

r NIL claudie. Poetę verba ſũt in laudem druſi domus claudię.

f CVRE ſagaces. Occulte oſtendit ad res magnas pagendas opus eſſe diuino auxilio. ſed illud nunquam affuturum. niſi ſummam ſolertamq; curam adhibeamus. Naz vt ẽapud Salu Non votis neq; ſupplicis mulieribus auxilia deorum parantur. ſed vigilando agẽdo. & recte conſulendo proſpere omnia cedunt.

Argumentum odes. V.

a BSentem ab vrbe Auguſtum ad reditum exhortatur. cuncti enim ipſum optabant cum preſertim iam omnia bella quieuiſſent & pax vbiq; nec timenda regio vlla romanis eſſet iam cunctis pene ſubactis. eum poſtea vti deum coli omnibus ſcribit: quod quidem ex hiſtoria ſumpſit. nã Suetoni? ait prouinciarũ pleraſq; ſup templa & aras ludos q̃q; quinquennales pene oppidatim auguſto, conſtituiſſe. Hoc dicit.

Ode V ad Augustum cesarem

propter eucam romulum & cesarem
a q̃ ingente iulia diu lucrunt. vocarint casus

d Iuis orte bonis optime romule
tonus

Custos gentis. abes iã nimiũ diu
celerem;

b
Maturum reditum pollicitus patrum

Sancto consilio: redi
plus dixit quam salutem;

Lucem redde tuę dux bone patrię
ad similitudinem presentia tua

c
Instar veris. enim vultus vbi tuus
romano

Affulsit populo gratior it dies
contra vsum solco splendens

Et soles melius nitent.
sicut .t. odioso

d
Vt mater iuuenẽ quem not⁹ inuido

e
Flatu carpathij trans maris equora
demorantem

Cunctantem spacio longius annun
t. maris

Dulci detinet a domo:
nam precatur deos. & vota concipio

f
Votis omnibusq; & precibus vocat:

g
Curuo nec facilem littore dimouet.
gluua

h
Sic desiderijs icta fidelibus
augustum

Querit patria cesarem:
ostendit causam tanti amoris esse. q⁹ terra mariq;
t omnia cesario virtute parata sunt

Tutus bos & enim rura perambulant
vbi vrsi rura qua rura ferine feane
nome felicitas dicta

Nutrit rura ceres almaq; faustitas
compressi enim ab eo lucrane pirate

Pacatum volitant per mare nauite
omnes iam fidi sunt

Culpari metuit fides.
adulterijs

Nullis polluitur casta domus stupris
.t. consuetudo que a lege. puenit

i k
Mos & lex maculosum edomuit nefas:
parce lauacram
significat

m
Laudantur simili prole puerpere:
q. dare differendo vinderam
prestat parendi licentiam

Culpam pœna premit comes

a DIVIS orte. Ordo est. O optime romule orte bonis diuis &c. Est enim Augustus ortus ab enea romulo & iulio cesare per ad optimum. nam reuera fuit filius acie filie iulie sororis cesaris. Maxime autem laudes Augusti in hac ode exprimuntur. cũ tanto desiderio populum ex illius absentia affici ostẽdat. quod nũquã esset nisi sua multa maximaq; merita in patriam extarent. Miserat senatus. populusq; ro. legationes ad Augustum in transmarinis partibus diutius morantem vt quam primum reuerteretur supplicantes. verum cum diutius opinione moreretur. scripsit ad eum poeta,

b POLLICITVS. id per litteras vel oratores actũ intelligamus

c INSTAR veris. Pro similitudine veris. quia lux dixerat superius. ideo comparationem veris tẽporis posuit. Videtur autem non formam demonstrare. sed quantitatem hinc Virgili⁹ Instar montis equum diuina palladis arte. edificant. Non enim formam montis. sed magnitudinem equum habuisse demonstrat. Est ergo poetę sententia. quod Augusti vultus tantum splendoris afferat. quantum affert ver i anno. veluti dicat quod absente Augusto fuerit hyems. in qua omnia tenebre sunt. reuertente autem illo redeat ver. in quo & dies gratior est. & soles melius nitent felicet quam cum abest.

d VT mater. Ordo est. Vt mater & votis omnibus & precibus vocat iuuenem cunctantem longius annuo spatio quem notus inuido flatu trans equora carpathii maris detinet vel destinat ideſt diuidit a dulci domo. Sensus autem est. ita patriã Augusti desiderare presentiã. sicut a matre reditus absentis filii consueuit.

e CARPATHII maris. Id mare tendit vsq; rhodum certamq; accipiunt vt Strabo docet li. iii.

f VOTIS omnibusq;. Tanquã vota pro reditu faceret. & omnia aduersa timeret.

g CVRVO nec facilem. Vt affectum desiderantis ostenderet. eas partes sollicite dixit attẽdi. a quibus sperat reuerti.

h SIC desideriis. Adaptat comparationem. Ordo autem est. Patria icta fidelibus desideriis sic querit cesarem. vt mater vocat iuuenẽ. quem notus destinet. cunctantem.

i TVTVS bos. Ostendit per cesarem augustum omnia tuta esse. & crimina cuncta fugata Florus enim scribit quod augustus clauso iani templo conuersus ad pacẽ primum in omnia mala & in luxuriam fluens seculum grauibus seueriscq; legibus coercuit.

k MOS & lex. Mos est institutũ patrum maxime pertinens ad religionem cerimoniasq; deorum vt Festus ait. quod idem Macrobius li. iii. Lex est recta ratio in iubendo & vetando vt scribit Tul. libro. i. de legibus.

l MACVLOSum nefas. idẽ stupra & adulteria. nam eam legẽ tangit quam de adulteriis coercendis sanxit ea erat lex iulia vnde Trãquillus de augusto ita scribit leges retractauit. & quasdam ex integro sanxit. vt sumptuariam & de adulteriis. & de pudicitia de ambitu de maritandis ordinibus. De lege autem iulia Latius legito in Iuuenalis satyra secunda ibi scilicet vbi nunc lex iulia dormis.

m LAVDANTVR simile probe. Non enim nothi non spurii generantur. verum legitimi & genitoribus similes.

timeat
Quis parthū pauca: q̄s gelidū scythen.
u
Quis germania quos horrida parturit
augusto bellicose
Fœtus incolumi cęsare quis fere.
hyspanie
Bellum curet iberie
finit
o
Condit quisq; diem collibus in suis
sine viribus
Et vitem viduas ducit ad arbores.

p od cōuiuia q
Hinc ad vina redit lętus: & alteris
r
Te meosis adhibet deum
augustum
Te multa prece te prosequitur mero
pernoctibus
Diffuso pateris & laribus tuum
s quemadmodū
p
Miscet numen vti grecia castoris:
Et magni memor herculis
r dies festos
Longas o vtinam dux bone ferias
vere vie
Prestes hesperie dicimus integro
febri post ac madidi
Sicci mane die dicimus vuidi
sub ter est. s. in occasum condimus
Cum sol oceano subest.

n QVIS parthum. Per augustū prouincias deuictas enumerat Sē sus autem est. nullas gentes incolumi cęsare formidare. Laudauit autem quod augustus tranquillitatem peperit. propter quā rura optime culta fertilem ferunt annonam Laudauit quod optimis legibus rem administrat laudat nūc quod non solū bella cessant verum etiā quod omnis belli metus remotus sit. Nam & parthos & scytas & germanos & hispanos ita cohercuerat. vt nihil inde tenendum sit.

o CONDIT quisq; &c. sic Vir. cantando longos memini me condere soles. Condit diem abscondit solem & finit diem colendo agros suos. Id autē pacē vbiq; esse indicat

p HINC ad vina. idest a labore ad conuiuia.

q ALTERIS mensis. idest secūdis quein honorem deorum exhibebantur Duas ēnim mensas. adhibebant antiqui primam carnibus similibusq; rebus dabant. secunda vero pomis appellabantq; has secundas mensas bellaria. Et quia tunc optima vina dabantur appellabant vina preciosa bellaria bachi. Vir. Nō ego te mensis et diis accepta secundis trāsierim rhodia:

r TE deum. Nam viuenti adhuc Augusto diuini honores instituti sunt. Vnde alibi. Presentiq; tibi maturos largimur honores.

s VTI grecia. Sic a romanis promittit Augustum diis penatibus sociandum. sicut a grecis hercules castor & pollux.

t LONGAS o vtinam. Ordo est. Sicci mane integro die dicimus o vtinā bone dux vel o bone dux vtinam prestes hesperie longas ferias vuidi cum sol occano subest dicimus o bone dux vtinam &c.

Argumentum odes. VI.

a Ppollinis hymnum poeta scribit: laudat enim illū niobes prolem et tytion in latone matris vltōnem peremerit. quod item achillem ceteris maiorem militibus apud troiam occiderit. commendat deindi apollini sua lyrica: nam phœbus ipm̄ phœbus carminis artem: phœbus poete nomen dederat sibi. hortat̄ postea pueros puellasq; nobiles in apollinis & dyane laudes sua carmina decātare. h. d.

Ode VI. De laudibus Apollinis.

DIVE quem proles & c. Sunt qui credũt in ludis secularibus carmen hoc in apollinis honorem a poeta scriptũ. sed ludis in suo loco dicet. Interim quid sibi velit poeta inuestigemus. laudat Apollinem et in primis a pietate quã in matre vlciscenda adhibuerit.

a NIOBEA proles. Fuit niobe tantali filia que filios septem totidemq; filias peperit summo decore prestantes. tali prole superbiens admodum gloriabatur se latone preferens numero filiorum. itaq; ira motam fabulę latonam ferunt apollini vt niobes filios diane vt filias arcu interficerent mandasse. quibus matri obtẽperantibus contigit eodem tempore & abundare filiis nioben & carere. de quo ad plenum li. vi. metha. & diodo. li. v. & Gellius multa. DNiobes autẽ funeribus superstes vidua mesta q; in tam grandem atq; obstinatam taciturnitatem deuenit vt posius immobile saxum videretur quam femina. Quam obcausam a poetis fictum est. eam apud siphilum. vbi sepulti fuerant filii in lapideam statuam fuisse conuersam. durum est. & odiosum plurimũ superbos non dicam tollerare sed spectare homines mulieres autem fastidiosum. & importabile. (cum cernit Iuuenale intollerabilius nihil quam femina diues) cum illos feruentis animi atq; elati vt plurimum natura produxerit. has vero mitis ingenii & remisse virtutis lauticiis potius quam imperiis aptas produxit. quamobrem mirabile minus sit in deas deique uiuorias fuit. & iudicium seruus. quotiens eas sue debilitatis contingat excedere terminos. vt insipiens Niobes fecit fortune lusa fallacia et ignara. quoniam ample prolis parentem fore non virtute parentis. sed nature opus esse in se celi benignitatem flectentis. Satis igitur illi ymo debitum erat. deo ex cõcellis egisse gratias. quam sibi diuinos qualescumq; honores quesisse tanquam sui fuisset operis. tam numerosam prolem atq; conspicuã peperisse. Que dum superbe potius quam prudenter operata est. egit vt infortunium viua fleret. & post multa secula suum nomen posteritati foret exosum.

b MAGNE lingue. idest superbię. vnde li. vi. metha. Niobe. Quis furor auditos inquit preponere visis. Celestes. aut cur colitur latona per aras. Numen adhuc sine ture meum est.

magnine
a b
d Iue quem proles niobea magnę
victorem stupratos
nrũs grecus
c
Vindicem linguę: tytioſq; raptor
fere quasi.
Senſit & troię prope victor alte
ex phithia vrbe thessalie
d
Phithius achilles,
milibus
Ceteris maior tibi miles impar
f. dea
Filius quamuis thetidis marine
troianas
Dardanas turres quateret tremenda
Cuſpide pugnax,
achilles ſicut comparatio pulchra
e
Ille mordaci velut icta ferro
illa arbor arbor alta vento illo
Pinus: aut impulſa cupreſſus euro
Procidit late poſuitq; collum
Puluere teucro.
achilles.
f g e
Ille non incluſus equo minerue
octoſos ? quateos
Sacra mentito male feriatos
de hoc late li. ij. acne
Troas & lętam priami choreis
p fefellisset
b c
Falleret aulam.
Sed palam captos grauis heu nefas heu
grecis
Neſcios fari pueros achiuis
Vreret flammis etiam latitantem
Matris in aluo.
i
Ni tuis victus veneriſq; grate
Vocibus diuum pater annuiſſet.
vertut casus mitteret
Rebus ęnee potiore ductos
auſ, ieio
Alite muros.

c TYDIOSQVE raptor. quia vo luit lat. ne vim inferre. de quo vide ode. xiii. li. ii. Item li. iiii. ode. iii.

d PLITHIVS achilles. Ordo est. & plithius achilles ppe victor altę troię miles ceteris maior tibi impar quamuis filius thetidis marine. postea sequitur pugnax tremẽda cuspide quatere dardanas turres. Pithius autem dicitur ab vrbe phithia pue achilli subiecta fuit. de qua vide Strabonem li. ix. & plinium li. iiii.

e ILLE mordaci. Achilles ruẽs cadenti arbore comparat. de achillis autem morte vi. ode. xv. li. i.

f ILLE non incluſus. Ordo est. Ille achilles non incluſus equo mẽtito sacra minerue & c. Ostendit autem achillem nõ fraude et clam sed apere troianos potuisse opprimere. nisi apollo eum occidisset.

g EQVO minerue. Euersionem troie cũ sinone suo & equo ligneo ceterisq; omnibus quelibrum secũdum faciũt eneidos a pisandro pene ad verbum transcripsit Maro inquit Macrobius li. v. iat.

h MALE feriatos. Feriati sũt q; ferias & dies festos celebrant. ergo male ideſt in perniciem suam. Nã celebrant eum diem in quo perituri erant. Virg. Nos delubra deũ miseri. quibus vltimus esset ille dies festa velamus fronde per vrbem. laudat autem Achillis fortitudinem vt ostendat maius in troianos beneficium Apollinis fuisse.

i NI tuis victus. Sensus est. Viuẽtem achillem potuisse troianos ad vnum interimere. ita quod nec vaſuisser eneas in latiũ pergere & vrbis rome conditores perducere verum diuum pater apollinis precibus & veneris motus pmisit achillis interitum. quo eneas romã vrbi fundatores genitaret. Ordo autem dẽ. ni diuum pater victus tuis vocibus o apollo & grate veneris annuisset rebus enee muros ductos potiore alite.

sonore
b nam ⁊ citharam pulsare ⁊ alios pulsare docet.
Doctor argute fidicen thalię

sic vir. canitq; fluenta ydrici ac
celos maternum mutuic spoller.
Phœbe qui xantho lauis amne crines

apulie. ⁊ vesc intelligit q̄ ꝑmus fit apud latinos lyricus
Daunię defende decus camenę

timbreto
l
Leuis agileu.

q.d. diuinū illum furorem
m n
Spiritum phœbus mihi phœbus artem

Carminis nomenq; dedit poetę

primarie
Virginum prime pueriq; claris

Patribus orti.

diane
o
Delię tutela deę fugaces

Lyncas & ceruos cohibentes arcu

lyricum carmen
p
Lesbium seruare pedem meiq;

.i. modulationem lyrici carminis
Pollicis ictū.

appollinem latone filium
Rite latone puerum canentes

quia crescit ⁊ decrescit lunā q. nocte lucentem
Rite crescentem face noctilucam

rore nocturno nutricatam
q
Prosperam frugum celeremq; pronos

.i. sua revolutione perficere
r
Voluere menses.

amabile
s
Nupta iam dices ego dijs amicum

t vie singulo festum referente
Seculo festas referente luces

Reddidi carmen docilis modorum

Vatis horati.

k DOCTOR argutę thalię li. i. ode autē xxxiii. dictum est apollinem citharę eiusq; musicem inventorem fuisse. thalia autem dicī pōt capacitas. seu celebritas. quod in longum tempus poetarum laus parta virescat.

l LEVIS agileu. Agyla grecevia dicitur. Porphirio autem scribit Varronem dicere quod ex responso oraculi invitis publicis vrbis sue athenienses statuis altaribus sacrificare apollini instituerunt. & agyleum appellauere.

m SPIRITVM phœbus. Ordo est. O prime virginum & pueri orti claris patribus. appositio tutela delię de arcu cohibētis fugaces lyncas. & ceruos &c.

n ARTEM & nomen. Ergo omnia recognoscit ab apolline.

o DELIE tutela. Nam in tutela diane. ideſt lune dicūtur pueri propter vim vegetatiuam que ita abilla est. vt senilitiua a sole.

p LESBIVM pedem. Hortatur enim illos cantare suum carmen in apollinis & dianę laudes.

q PROSPERAM frugum. Luna enim nocturno temperamento maturandis frugibus moderatur vt Macrobius edocet. Virg. Quantum longis carpent armenta diebus. Exigua tantum gelida se nocte reponit.

r VOLVERE menses. Nam vt ad curium solis annus ita ad cursum lune mensis instituitur.

s NVPTA iam. ideſt postquam nupta eris. nam virgines grece & latina carmina & peanas canebāt.

t SECVLO festas &c. de seculari carmine. & ludis secularibus Latius videto post carmen epodon in carmine seculari.

Argumentum odes. VII.

Ac ode veris aduentus describitur. Ostenditur inde nil immortale & perpetuum esse ab exemplo varietatis temporum: ver enim hiemem fugat: ver estatem: estatem autumnus autumnum iems: que tamen omnia vicissim redeunt: homines vero vbi semel occiderint perpetuo iacent in puluerem versi redituri nunquam. Cūq; etiam mortalium vita sit incerta & longe breuissima torquatū hortatur ad liberalitatem. nam illa sola heredis manus effugiunt: que amicis donantur. Cū itaq; ab inferis reditū sperare nō possit bonis suis nō amplius potietur: amicis ergo donandū donec vixerit. Hoc dicit vsq; ad finem

Ode. VII. ad Torquatum de liberalitate.

quia aduenit veris fugatur hiems — que hyemali tempore oriuntur.

a DIFFVGERE niues. Non solum describit verum etiã depingit cũ volatile sit tempus. & quam momentaneo interuallo fluat.

d Iffugere niues redeũt iã gramina cãpis

Arboribusq; come
longitudinale ploquitur veris descriptionem

b c
Mutat terra vices & decrescentia ripas
iger ripas labuntur

b MVTAT terra vices. Per rationem temporum dixit etiam ipsam naturam mutari.

c ET decrescentia ripas &c. Preter ripas eunt flumina quod significat ripas suas non excede re sed intra alueum labi.

Flumina pretereũt
de gratia multa videre licet de ea.

Gratia cũ nymphis geminisq; sororib⁹ audz
quia tam frigora ejecta sunt

Ducere nuda choros.
quia placet

d IMMORTALIA ne spe res. Nil esse perpetuum exemplo varietatis temporum probat.

Immortalia ne speres monet ann⁹ & almũ

Que rapit hora diem.
p hyeme posuit — q enim veris interim habens

e FRIGORA mitescũt. Mirum poete ingenium qui cum ver ad voluptatem legentis latius descripserit. nunc velocitate orationis velocissimum temporis cursum ante oculos ponit.

Frigora mitescunt zephiris ver proterit estas

Interitura simul.

Pomifer autumnus fruges effuderit. & mox
hyems — ab effectu

Bruma recurrit iners.
restaurãt

f — d. vna cum suis cursibus celerrimis

Damna tamen sceleres reparãt celestia lune,
homines — ad inferos

Nos vbi decidimus

p vbi — g de his late superius

Quo pius eneas, quo tullus diues & ancus
nam corpus in pulueren redit

Puluis & vmbra sumus.

Est enim boni poete & in rebus otiosis otiari. & in his que raptim gesta sunt precipiti quadã oratione ipsam celeritatem exprimere.

f DAMNA tamẽ. Sensus est. Quod temporum vicissitudines certo spatio mensium redeunt & reparantur. homines vero vbi semel occiderint nunquã redierint. Ordo autem est. tamẽ nos vbi decidimus lune celeres reparant celestia dãna. id est ipsorum temporum vicissitudines.

g TVLLVS diues. Propter amplam victoriam. quam de albanis reportauit nam & poro. ex albanis ciuibus quos in ciuitatem romanam recepit vehementer auxit. de quo Liuius.

q.d.quis scit an cras victurus sit.

h QVIS scit. Vite breuitatem & incertitudinē indicat. nam nemo in hoc orbe nascit̄ qui non assidue videat mortē sibi paratissimā esse. nisi hoc ordinasset ille opifex rer̄ mūdi melioris origo aut nos in hoc orbe felicitatē nobis omnē propositā existimaremus. aut quantū sensu mouerem̄ur tantū saperemus & intelligeremus. presentibus intēdentes. & paululū vel preterita vel futura sentientes. vt inquit Cicero. Corruūt ergo que sūt in hoc orbe singula. Nec cuiq̄ sue vite certus est dies vnus. Quid quod ea que videntur diutius duratura continuo dilabuntur. Cuncta defloresc̄unt. & a mane ad vesperum concidunt. atq; alia vite pars aliam infectatur & pellit infantia. q. lepus puericiam quasi venatorem effugit puericiam pellit adolescentia, huic inuidet iuuentus hanc insequitur virilitas. hec a senectute fugatur senectutem predatur decrepitas, in quam sit vt deueniat vita nostra succumbetq; denicq; morti.

i CVNCTA ma. Torquatum ad liberalitatem hortatur. Illa enim sola heredis manus effugiunt. que amicis donātur cūq; ab inferis reditū minime sperare possit bonis suis non amplius potietur ergo amicis donādum. donec vixerit.

k CVM semel. Sensus est. Nō aliqua generis nobilitate. nō eloquentia non pietate ab inferis revocaberis inquit. non aliquorū deorum fauore.

l SPLENDIDA arbitria. Nō dicit cum splendidum ornatūq; fecerit minos indicio suo. sed cū de te splendide ac digne iudicauerit minos ita splendida arbitria. ad minois laudem & gloriam pertinet iudicantis non ad eū de quo iudicat Nō torquate genus. idest nobilitas. Nobilitas autem nihil aliud est quam quoddā splendidū decus in rebus prospicientium oculos morum facecia & affabilitate refulgens surgēs ex alicuius habitu ta animi voluntate. et opere pro viribus exercitioni mādata. sperandi vitia imitandeq; virtutis quod non aliter posteris heredi tarioue legatario seu quouis iure alio liqui pōt. quā scientia aut ingeniū reliquat. hec non (vt rentur stolidi plurimi) regias inhabitat domos. seu in in diuitiis et splendore vestiū delectatur. Nec ob preteritorum famosas imagines lares successorum incolit. sola quidem mentis puritate letatur et quocūq; vel vbicūq; sit. m NEQVE in tenebris diana liberat appollitū. Fabulose dicit hippollitū ab inferno reuersum. Aut nihil ad condicionē mortalitatis, pfuisse. quia ab equis suis tractus vite restitutus est dū in eandē fuisset sortē reuersus nec mortē ppetuo potuisset effugere n NEC valet. & c. Theseus & perithous amici fuerūt. quos dicit coniurata amicitia morti eripi nō posse. nā volētes, pserpinā rapere apud inferos remāserunt.

b Quis scit an adijciant hodierne crastina vite

Tempora dij superi.

q.d.illud tuum erit tantum quo diu vivus fueris.

i Cuncta manus auidas fugiēt heredis amico

Que dederis animo.

l: i sudet apud inferos

Cū semel occideris, & de te splendida minos

Fecerit arbitria

species p genere nobilitas eloquentie. poterit

Non torquate genus, nō te facundia, non te

Restituet pietas.

castum

m

Infernis neq; enim tenebris diana pudicum

p.u.

Liberat hippolitum:

p.u. dilecto

n

Nec lethea valet theseus abrumpere charo

suo amico

Vincula perithoo.

Argumentum odes. VIII.

a Sserit hic poeta se non pateras non era non tripodas non statuas donaturum. sed carmina tantū quibus sane perpetua maiorq; laus acquiritur: nam dignū laude virum musa emori vetat. H.d

Ode. VIII. Ad Censorinum.

n DONAREM pateras. Argumētū potest hic esse nihil esse quod mortales homines magis immortales reddere possit quā carmina. Poetarum enim tantū fuit ingenium vt ab homero fateatur Strabo. vel historicos vel philosophos vel legum latores suarum artiū vsurpasse primordia. Tanta deinceps facta carminis celebritas. vt sine carminib⁹ vel ipsa quidem sacra in templis non sint pretermissa Quodvt instituit apud suos Dauid ille rex deo gratissimus sic & in hodiernum vsq; diem obseruant omnes cristiani.

o TRIPODAS. Trium pedum mensas pulcherrimas. vnde Agamennon inter alia dona achilli miserato briseida Tripodas septē pondere & arte pares. Erat autem donū apud grecos egregium.

p PESSIMA. Vilia de carminibus dicit. idest si diuicias haberem. carmina non donarem.

q PARRHASIVS. atheniensis pictor ac primus qui capillos in picturis distingueret. et varios in facis vultus faceret. et modo acrem modo letum pingeret & currentes itavt in cursu sudorem emittere videretur vide Pli. li. xxxv. c. ix.

r SCOPAS. Fuit is marmorarius optimus certans cū praxitele fecit autē dignissima opa de qbus legito Pli. li. xxxvi. c. v.

s HEC vis. vt predicta donare quem.

t NEC tibi animus raliū &c. Sensus est. nec ego talia largiri possum nec si possem tu ea desiderares vt qui carmina diuitiis omnibus antefers.

vasa argentea

n

d Onarem pateras gratasq; cōmodis
statuas

Censorine meis era sodalibus
mensas
o ephegesis.

Donarem tripodas premia fortium
grecorū operum lipotec.
p

Graiorum neq; tu pessima numerum:
sessem omes artificum arte fabricatarum

Feres diuite me scilicet artium
athenaeusis pictor signorū.
q boibus vimulgauit sculptor
r

Quas aut parrhasius protulit aut scopas
scopas parrhasius

Hic saxo liquidis ille coloribus
penitus pingere

Solers nunc hominem ponere nunc deum.
pingenda
s t

Sed non hec mihi vis nec tibi talium

Res est: aut animus delitiarum egens
s. ru censorine. noa poere

Gaudes carminibus: carmina possumus
a. quam preciosum munus sit
t

Donare: & precium dicere muneris
litteris palam poemnibus

Non incisa notis marmora publicis
carmina p carmina

v

Per que spiritus & vita redit bonis

Post mortem ducibus: non celeres fuge
x
ducis carthagimensis

Reiectaq; retrorsum hannibalis mine

Non incendia carthaginis impie
scipionem significat
y

Eius qui domita nomen ab africa
quia africanus dictus est. vt salust. cui postea | africano cognomen ex virtute fuit.

Lucratus redijt: clarius indicant
muse
z

Laudes quam calabre pierides: neq;
si non contineantur charis vel libris

Si charte sileant quod bene feceris

a b
Mercedem tuleris: quid foret iliq
martis
romulus c

Mauortisq; puer si taciturnitas

Obstaret meritis inuida romuli?

Et preciū dicere muneris id est dicere carmina esse precii muneris. ac si diceret preciosum munus aiteni Oui. li. i. de amore. Ergo cū silices cum dens patientis aratri depereant quo. carmina morte carent. Cedant carminibus reges. regumq; triumphi. Cedat & auriferi ripa beatagi.

v PER que spiritus &c. Pertinulos enim sepulchrorum viuere quodammodo videntur strenuissimi viri. Sensus autem est quod neq; rituli neq; arcus triumphales tantum valent ad laudes preclarorum virorum. quantū carmina. Ergo scipionis aphricani laudes maxime claruerunt musis calabris. i. versib⁹ Ennii.

x NON celeres fuge. Ostendit benefacta parum esse nisi fuerint carminibus apte reposita. de hanibale multa super⁹ legito

y EIVS qui domita &c. Scipionem africanū significat. qui africanus dictus est. vt Salu. Cui postea africano cognomē ex virtute fuit.

z QVAM calabre pierides. Enniū significat. qui facta africani describit. oriundum de rhodino oppido calabrie. ideo calabre musę.

a MERCEDEM tuleris. Sensus est. nisi carminibus tua gesta narrentur laudis mercedem & premium non habueris. Nam carmine fit virtus viuax.

b ILIE puer. De romulo Latius ode. ii li. i.

c TACITVRNITAS iuida. Nam silētium de rebus magnis videtur inuidere glorie illorum de quibus silētur.

ab inferis ⁊ a morte liberarū

b Ereptum stygijs fluctibus ęacum

de hoc superius

c Virtus & fauor & lingua potentium

poetarum .i. fortunatis insulis ⁊ campo elysio

Vatum diuitibus consecrat insulis.

phibee

f Dignum laude virū musa vetat mori.

beatum reddit pñs est

g Celo musa beat. sic iouis interest

Optatis epulis impiger hercules

castorem ⁊

h pollucem dicit

Clarum tyndaride sydus ab infimis

p nauib⁹.

Quassas eripuit ęquoribus rates:

Ornatus viridi tempora pampino

Liber vota bonos ducit ad exitus.

d EREPTVM stigiis. Mira varietate narrationē distinguit. nam cum idem de scipione romulo & ęaco dicat. non tamen eodem modo dicitur varietate ipsa et tedium amoueatur & ornatus orationi augeatur.

e FAVOR vatū potentiū. Nam magna vis est in ipsa perfecta eloquentia. vnde & alexander magn⁹ cū ad Achillis sepulchrum peruenisset. felicem iudicauit qui homerum tantum vatem suarum laudum preconū sortitus esset.

f DIGNVM laude. Expolitio est in eo enim persistit vt demōstret carmina poetarum hominēs immortales reddere Vetat ergo musa mori eum qui dignus laude est.

g CELO musa beat. deest beatum reddit. diis illum inferendo. nam soli poetę herculem & dioscoros & bachum immortales reddiderunt. cum illos ad celum ascendisse. & auxilium hominibus prestitisse scribant.

h CLARVM tyndaride sydus. Ephexegesis qui tyndaridą sydus aiunt. sepe autē dictū est stellas castoris ac pollucis nauigantibus spem meliorem ostendere.

Argumentum odes. IX

Scribit minores non debere a scribendo abhorrere timentes eorum scripta non fore perpetua. Cum doctissimi viri scripserint & laudem maximam fuerint consecuti. Itaq; probat exemplo posteros etiam non deterritos laudem quoq; meruisse: vt pindarum & alios plures post homerū poetarum summū. Pollicetur exinde lollij laudes suis carminibus celebrare quod vbi egit ostendit beato esse non multa possidentem: sed qui deorum muneribus vtitur sapienter: & pauperiem pati nescit timens flagitia magis quam mortem vllam paratus pro charis amicis & patria mori. Hoc dicit.

Ode. IX. Ad Lollium scribendum esse

h NE forte In his profecto eius merāda est huiuscemodi ode. q̄ artificio sūmo scripte dici possūt ꝓmittit aūt lollū suis carmibus immortalē redditurę. sed ne videat nimis suo filio arrogare exēplo alioꝝ poetarū probat q̄ et si prim⁹ nō sit nec; homero aut pindaro filis. tū ita viuēt sua carmia. vt vixerūt carmia illorū poetarū q nō primū locū tenuerūt. ordo est. ne forte credas iteritura verba. quę natus ego ausidū longe sonātē loquor socianda chordis per artes non ante vulgatas.

b

n E forte credas interitura quę

i

Louge sonantem natus ad ausidum

h ig̃ latinas

Non ante vulgatas per artes

.i. arbore

Verba loquor socianda chordis

i AVSIDVM. Flumē apud ig. de quo latius supra.

k NON ante vulgatas prim⁹ enim latinorum Horatius lyrica laude digna scripsit.

Non si priores meonius tenet,

Sedes humerus, pindarice latent
simonidis
Ceęq; & alcei minaces
l m muse
Terſichoriq; graues camenę,
n lyricus poeta
Nec ſi quid olim luſit anacreon
o recens eſt
Deleuit ętas: ſpirat adhuc amor
p amantibus
Viuunt commiſſi calores
lesbie
Aeolię fidibus puelle.
p amante puellã
Non ſola compſos arſit adulteri
q
Crines, & aurum veſtibus illitum
quia priami regis filius fuit
Mirata regaleſq; cultus
Et comites helene lacerta
r ſpecies pgenerę s
Primus ue theucer tela cydonio
t
Direxit arcu: non ſemel ilios
v
Vexata: non pugnat ingens
qui cretensibus imperauit
Idomeus ſchelenus ue ſolus
fortis
Dicenda muſis prelia: non ferox
x filius priami regis frater hectoris
Hector vel acer deiphobus grauis

Excepit ictus pro pudicis
y uxoribus
Coniugibus puerisq; primus,

Vixere fortes ante agamennona
quoniam nulla eorum
memoria eſt
Multi: ſed omnes illachrymabiles
premuntur
z
Vrgentur: ignotiq; longa
a poeta b
Nocte, carent quia vate ſacro.

l CEEQVE. Hoc ait propter ſimonidem lyricum poetam qui de Cea inſula. de qua meminit pli. lib. iiii. vnde & Pindarus.

m MINACES. autem alcei camene dicti ſunt. quoniã adeo amarus fuit. vt auſteritate carminis ſui multos de ciuitate eiiceret.

n TERSICHORI graues. Magne profunde. & ipſe bellorũ poeta ſcriptor.

o NEC ſi quid olim luſit. Anacron. Ideo luſit quia iocis & conuiuiis digna cantauit vt carmina qui luſi paſtorum &c. Anacron autem ſatyram ſcripſit amicus lifandri. alii dicunt quod ſcripſit circen & penelopen in vno laborantes vnde in li. i. in oda Velox. Dices laborantes in vno penelopen vitreamq; circen.

p AEOLIE puelle. ideſt ſaphus leſbie. nam vt ſupra oſtenſum eſt. in eolia regione leſbos eſt.

q NON ſola comptos. Ordo eſt non ſola helene lacena arſit cõptoſ crines adulteri & aurum illitũ veſtibus. mirata & cultus regales & comites. Hic vero carminũ vim oſtẽdit. Sẽſus aũt eſt. quod nõ ſola helene que pulcherrima fuit amauit paridem ſed alie plures ante eã. At quoniã poete aliqui de illis ſcripſere nihil latent ac ſi non fuiſſent carminum igitur beneficio memoria rerum & bene geſtorũ laudes perpetue fiunt hinc helene. quia homeri preconio & aliorum vatum cantata eſt perpetuõ celebrãr.

r PRIMVSVE teucer. Sẽſus eſt Quod teucer thelamonius primus optime vſus eſt ſagittis ſed multi ante ipſum. attamen ac ſi non fuiſſent latent. Teucer vero in hominũ ore verſatur homeri preconio.

ſ CyDONIO arcu. ideſt cretenſi nam cydonia ciuitas vna eſt etribus crete eximiis vt ſcribit Strabo

t NON ſemel ilios. Sensus eſt. qđ pluries ilios bella vexata fuerat ſed quia nulli vates ſcripſere nulla eſt memoria niſi quando ab agamẽnone & id propter homerum. Ergo carmine fit viuax virtus.

v NON pugnat. Sẽſus eſt. quos non ſolum Idomeus & ſthelenus cantanda prelia pugnarũt. ſed plures alii tamen perpetuo latent. carẽtes poetarum munere &c.

x NON ferox hector. Senſus eſt quod non primus hector & deiphobus pro patria pugnarunt. ſed multi alii. tamẽ perpetuo latent carentes poetarũ munere quod non euenit hectori &. deiphebo. maxime enim ab homero laudantur.

y VIXERE fortes. Sẽſus eſt. multi ante agamemnonem fortes fuerunt. ſed nemo lachrimat illos in prelio ceſos quoniam nullus poeta eos deſcripſit.

z IGNOTI nocte &c. magna obſcuritatẽ nam quẽadmodũ illuſtres dicimus eos quorum nomen celebratur ſic nocte opprimi eos q ſine noie ſunt. & fama. et quorum nulla memoria extat.

a CARENT. Ratio quare ſint in obliuiõe. quia nõ habuerũt poetã

b SACRO vate. Ouidius de arte li. iii. ait. adde quod inſidie ſacris a vatibus abſunt. Et facit ad mores ars quoq; noſtra bonos. Eſt deus in nobis ſunt et cõmertia cedi. Sedebus ethereis ſpiritus ille venit.

c PAVLVM sepulte. Sēsus est quod virtus nō celebrata carminibus ignauie similis est. ac si nulla fuerit. Sentēcia aūt vera est quātū ad famā ceteris aūt falsa.

Paulum sepulte distat inertię
celata

Celata virtus non: ego te meis
illaudatum

Chartis inornatum silebo.

d NON ego te. Polliceturiam lolii laudes scribere.

Totue tuos paciar labores
fusitidas

Impune lolli carpere liuidas

e EST animus tibi. Pollicitus est illū laudaturū. Nunc ostēdit suas laudes per adulati onē. sed illum eas mereri propter vtrūq; virtutis genus quod in illo sit. Nam quod sibi sit animus prudens rerum posuit prudentiam vnam ex virtutibus intellectiuis pro ceteris omnibus que sunt intelligentia. scientia. sapientia. prudentia & ars. Ergo laudat eum a philosophia speculatiua quod autem sit rectus in temporibus secundis et dubiis idest aduersis notat in illo philosophiam moralem que maxime cōstat exiusticia adhibito freno temperātie & stimulo fortitudinis. quam ergo laudem nō meretur ille qui & virtutibus intellectiuis quarum finis est rerum. & moralibus que rectum equumq; proponunt inlignitus est.

Obliuiones: est animus tibi
hoc est philosephie, pspera

Rerumq; prudens: & secundis
aduersis

Temporibus dubiisq; rectus:
liberator

f ET secundis tēporibus &c. Sensus est. & ita vitam agit vt neq; rebus secundis elatus neq; aduersis factus a recto honesto q; deflectat.

Vindex auarę fraudis. & abstinens

Ducentis ad se cuncta pecunię

Consulq; non vnius anni

g SED quotiens. Sensus est. Quotiēs inquit iudex bonus es honestum vti preponis vel quotiens bellorum victoriis reipublice consulis totiens cōsulari vteris potestate & virtute tua predi tus perpetuus consul efficieris.

Sed quotiens bonus atq; fidus
fidelis
plus diligit honestatem quam vtilitatem

Iudex honestum prętulit vtili
prudens negotiorum

h REIECIT. Noluit eorum pi muneribus.

Reiecit alto dona nocentium
cupiditatum scilicet

Vultu: per obstantes cateruas
contra suam virtutem

i EXPLICVIT sua victo. q. per medios hostes victor euasit. Nam crudelissimi hostes sunt qui nos in iudicio temptant.

Explicuit sua victor arma.
contra auaros

k NON possidentem. Sententia in hoc poeta tritissima. vt nō quia diuites sumus beati possimus dici sed quia diuitiis que munera deorum sunt sapienter vti sciamus & paupertatem pati et mon q; flagitium malimus. Ergo qui ita animum instituit pro patria & pro amicis mori non dubitauit.

Non possidentem multa vocaueris

Recte beatum: rectius occupat
tenet habet

Nomen beati. qui deorum
vt sunt diuitie amica z huiusmodi

Muneribus sapienter vti
scire nouit
ris

l BEATVM. Seneca in epistolis beatū appellat animo bono cuncta retinentem. Tullius vero beatum vocat qui bona multa retinens absq; malo degit. Ipse vero horatius alibi inquit neue putes aliū sapiēte bonoq; beatū.

Duramq; callet pauperiem pati
morte delictum

Peiusq; leto flagitium timet.
lethe

m CALLET pauperiem. Sapiens equo animo fert paupertatem. Stultus vero omnino arcere et fugare solet pauptatis onus O male cognita plurimis humilis & appetenda paupertas. Tu sola dum nature leges obseruas nocuas solercias subigis. caduq; cos vilipendis honores. discursus hominum varios trāsferationes nauticas. & sudores rides armorum. & dum supernatanea despicis. estiuos soles nuda facie pateris hyemales brumas summa pacientia superas. vmbris cōtēta nemorū. Quid queso aliud summa. secum ferunt imperia. preter mordaces curas. pauores noxios multorum inuidiam. casus altissimos. & perse pe flebiles exitus atq; ignominosos. auro purpura gēmis & inani quadam gloria tectos. hec inter suscipientium periculo maxime blandus se cupide inserit. et laxatas epulis. & leticia mentes venenis suis inficit facilē. que quot flammas. quot excidia. quot oc cisiones intulerint si troia satis ostendere non potest. Agamenon insuper truncatus ostendat.

Non ille pro charis amicis
mori

Aut patria timidus perire.

Argumentum odes. X

Cribit ligurinū quandoq; fore vt poeniteat sue superbię. Idq; agebat vt sibi moriger esset. H. d.

Ode x. Ad Ligurinum

m grata forma

O Crudelis adhuc & veneris muneribꝰ potēs
n langor & pili ipsi.

Inſperata tuę cum veniet pluma ſuperbię

Et q̄ nūc humeris inuolitat deciderint comę
sanguinei coloris pulchrior

Nunc & q̄ color eſt, puniceę flore prior roſę
hyacinthus

Mutatus ligurinū in faciem verterit hiſpidā

Dices heu quotiēs te in ſpeculo videris alterū
voluptuoſo

Que mens eſt hodie cur eadē puero non fuit
voluptuosis obſequendi aliꝰ

Vel cur his animis īcolumes ī redeūt gene.

m O CRVDELIS. ita ſe philoſophum profitetur poeta. vt tamen ſe poetam eſſe non ſit oblitus. Ergo inſeriis & grauibus rebus triſticiam hilaritate adimit. Et quamuis res laſciua ſit. tamen hoc inde percipit. neque momētanea ſunt diuturna ſperemus. ordo eſto crudelis & adhuc potens & c.

n INSPERATA. putas enī ſemper habere adoleſcentiā. ſed veluti Ouidius Naſo inquit. forma bonum fragile eſt quan & tumeumq; accedis ad annos fit minor & ſpatio carpit ipſa ſuo.

o DECIDERINT comę. nā teſte Acrone vſq; ad pubertatē pueris comę nutriri cōſueuerūt.

p DICES heu quotiēs. Mutationem forme per etatem aſpectam dolebis in ſpeculo.

P ii

Argumentum odes. XI.

Ad ode phyllida inuocat. vt ſecū meccenatis natale celebrare velit. nec ſperet telephum amplecti poſſe. ille nāq; a ditiore puella tenetur: ita horatiū ipm eius amatorē poti? adire debet. Hoc dicit

Ode. xi. Ad Phyllida.

q EST mihi nouum. Ad phillidam scribit amicam suam inuitans eam sub promissione vini albani veteris ad leticiam cōuiuii exhibēdi natali meccenatis

ALBANI laus est a patria: Elocutio autē est albani cadus vt vina bonus que deinde cadis onerarat aceſtes.

f APIVM. Superius ostensū est fugare ebrietatem. que bacho consecrata est.

t VERBENIS. Verbene sunt omnes herbe frondesq; feste ad aras coronādas dicte. q. herbene

v CVNCTA festinat manus Ad multitudinem ministrorū refertur.

q hodie
e St mihi nouū superantis annum

f
Plenus albani cadus: est in horreo

Phylli nectendis apium coronis
que bacho consecrata est
Est hedere vis.
viridior apparco

Multa: qua crines religata fulges
splendes religiosa

Ridet argento domus. ara castis
de quibus superius .i. cupie

t
Victa verbenis auet immolato
paragoge

Spargier agno.
multitudo ministrorum

v
Cuncta festinat manus: huc & illuc

Cursitant mixte. pueris puelle.
nigrum
Sordidum flammę trepidant rotantes
Vertice fumū.

Vt tamen noris: quibus aduoceris
celebrande
Gaudijs: idus tibi sunt agende
quia in mari ipsa orta est

Qui dies mensem veneris marinę
a diuidit.
Findit aprilem.

x FLAMME rotātes. Fumū nam in gyrum intuoluunt & inuoluētes extollunt ipsum fumū.

y VT tamen. q. d. non temere est quod tantus sit apparatus cū inseruiet natali tanti viri.

z MARINE veneris mēsem de aprili multa Macrobius li. i. sat. inter que ait. verrium flaccū asserere in aprili constitutum vt matrone veneri sacrum facerent multa item Varro & naso libro ii. fast.

a FINDIT aprilem. Idus enī vocamus diem qui diuidit mēsem iduare namq; hetrusca lingua diuidere est. vñ vidua quasi valde vidua idest valde diuisa aut vidua. idest a viro diuisa. vt autem idus omnes iouī. ita kalēdas omnes iunoni tributas confirmant vt scribit Macrobius libro. i. sat.

horatio

Iure solennis mihi sanctiorq;

Pene natali proprio. quod ex hac
die crescentes

Luce mecœnas meus affluentes
disposuit toto anno
facienda.

Ordinat annos.

p.n.iuuenis
b
amas

Telephum quem tu petis occupauit
fortune z condicionis

Non tue sortis iuuenem puella
d telephum
c
Diues & lasciua. tenetq; grata
amoris vinculo.

Compede vinctum.
ingenio z ulicere

e
Terret ambustus phæton auaras
alatus

Spes: & exemplum graue prebet ales
grauiter ferens
f
Pegasus terrenum equitem grauatus
p.n. de quo superius li.i.
g
Bellorophontem

possibilia suadet poeta appetere

Semper vt te digna sequare & vltra

Quam licet sperare nefas putando
telephum
h
Disparem vites: age iam meorum
i
Finis amorum:
.i. nullum post hanc amabo

Non enim post hac alia calebo
dixit inquit carmina z ipse sonos: quos
suaui voce canebo. ne rustica videantur.
Fœmina: condisce modos amanda
notis
k
Voce quos reddas: minuentur atre
nam tuc voluptas ad
mittitur si cura pellatur
Carmine curę.

b THELEPHVM quē. erat is quē phyllis amabat. horatius eum cum ditiore puella esse dicit vt eam ad se facilius alliciat.

c DIVES. Que dare multa possit. vel saltē ab eo nihil petat.

d LASCIVA. Que multum illum oblectare possit.

e TERRET ambustus. Nequid auide & supra conditionem nostram appetere conemur phetontis & Bellorophontis proponit exempla. Quamuis autem hęc oda Amatorie sit conscripta tamen latenter carpit ambitionem & immoderatam concupiscentiam sicut ergo qui ex parte vna coronas regias huius enumeret fulgores et gloriam. & leta. inicia superadat. & altera non dicam ignominiosas suorum cedes. tā suo iussu q̄ hostium potētia factas sed solum exitum eius apponat. & iusto liberet iudicio. vtrū caligini claritas. aut claritate caligo cedat. mea nisallor sententia longe plus claritatis nimꝰ obfuscasset caliginis. Quid ergo miseri. quid ceci ad excelsa tanto cupidinis aspiramus impetu. quid adeptis sup̄bimus. quid casuris confidimus. post̄q; etiā facili nebula fulgores eximios obfuscari delericq; discernimus. Reprimēdus est igitur maiorum exemplo admoniti insaciabilis appetitus. et virtute acerrima cohercendus. vt dum minimis cōtenti sumus humilitate. veram gloriam meream consequi.

f PHAETON. Hic enim cum currum paternum regendum suscepisset eiectq; id negotium supra vires suas penit.

g BELLOROPHONTEM Nam ait Acron quod bellorophon ausus equitare per aera pegasum alarum equum decidit.

h DISPAREM. tibi. non enī amori tuo respondet vti ego.

i FINIS amorum Constituerat enim poeta post hanc nullam ardere.

k ATRE cure. quas scilicet ex thelepho concipis.

Argumentum odes. XII.

Irgilio scribens Veris tempora explicat: inde illum ad conuiuia exhortatur dicens, Dulce esse quandoq; desipere loco & tempore: Hoc dicit.

Ode. XII. Ad Virgilium De Vere.

j IAM veris comites. Vir. alloquitur iterum autem veris tempus describit.

m TGRACIE anime. x. enim kal. Martii venti septentrionales qui vocantur Ornithie per dies xxx. esse solent. tum & hirundo aduenit ita Columella li. xii. c. ii. scribit. de iis igitur ventis poeta intelligit nam ipse quoq; de hirundine meminit. Vsitatum autem poetis est animas flatus ventorum dicere. dum ad graue vocabulum referunt animas. Virgil. Quantum ignes animeq; valet.

n IAM nec prata. Ipso enim tempore & hiems clauditur & veris amœnitas aperitur quo fauonius coperit flare.

o NIDVM ponit ithym. progniem ac per hoc hirundinem significat que progne fuit pandionis athenensis regis filia & Therei coniunx quem cum maritus soiorem suam philomenam per tranquillum reddunt

i Am veris comites que mare temperāt
venti illi ornithie septentrionales
m
Impellunt anime lintea thratię:
veris tempore
n
Iam nec prata rigent nec fluuij strepunt
hiemali.
Hiberna niue turgidi
o !
Nidum ponit ithym flebiliter gemens
in domo enim cecropis.
hoc scelus factum est
Infœlix auis & cecropie domus
q. efferatus
p
Eternum opprobrium; quod male barbaras
Regum est vlta libidines
canunt nuper nato
Dicunt in tenero gramine pinguium
pastores in honorem ponas
Custodes ouium carmina fistula.
vmbrosi
Delectantq; deum cui pecus & nigri
q
Colles arcadie placent
eſtatem
Adduxere sitim tempora virgili
bibere vinum
r
Sed pressum calibus ducere librum
cupis hic p domesticis tamen
Si gestis iuuenum nobilium dicns
nardino vnguento q. d. si vogenta tibis
e vinum accipere calenum
Nardo vina merebere

vim constupraſſet & deinde nerem proferret linguam sibi abscidisset. Ithim filium communem interemit atq; patri epulandum posuit ipsa ergo in arundinem maritus in upupā filius in phasianum auem. philomena in luscíniam mutati sunt.

p ETERNVM opprobrium quia contra athenienſium mores immanem crudelitatem exercuit filiū insontem interimens.

q COLLES archadię. Ibi enī precipue colitur. Virgi. Pandeus archadię mecum si iudice certet.

r CALIBVS. Campanie populis. vbi calenum vinum optimum.

s NARDO vina. Sensus est: quod afferendo secū Nardi parvum onichem. idest vasculum lucrabitur optima vina.

t ONIX. Lapis in arabice mõtibus & germania nascitur. potoriis valis inde factis primum deinde pedibus lectorum sellisq; Eo vrcei & amphore magnitudine vsi sunt. hunc aliqui lapidẽ alabastriten vocant quẽ cauant ad vasa vngentaria quoniã optime ea in corrupta seruare dicũt hec & plura pli. li. xxxvi. c. viii.

v QVI nunc sulpiciis. Sulpicia horrea dicebantur vbi nunc galbę illic ordeum condi consueuerat.

x SPES donare. Optimo enim mmero spes redit & leticia.

y AD que si properas. idest pocula non dabuntur tibi nisi et tu adinuicem mercede ampullam detuleris vngenti.

z NON ego te meis &c. vt gratis pascam sicut diuites consueuerunt diuites enim & optima vina & vngenta conuiuiis prestant.

Nardi paruus onix eliciet cadu
pcelis vinarijs potuit

Qui nunc sulpicijs acubat horreis
ad vonandum liberal' amarituduem
magnas

Spes donare nouas largus amaraq;
eppellere poteno qui largitate
sua curas eppelit;

Curarum eluere efficax

Ast que si properas. gaudia cum magna
cum onyche nardi

Velox merce veni. non ego te meis
sine aliquo crimine incolumis

Immunem meditor tinguere poculis

Plena diues vt in domo

Verum pone moras & studium lucri
de a
funeralium

Nigrorumq; memor dum licet ignium
prudentie

Misce stulticiam consilijs brevem
fuctundum est aliquando a seuerare discedere

Dulce est desipere in loco.

a STVDIVM lucri. idest auaricia. Auaricia autem est latentium indagatrix lucrorũ quod sponte latebat cupiditate querendi ardens coram eduxit. hec quidem perfodere montes. terebrare telluris viscera. profundũ maris vncis piscatoriis exarare docuit. alpium scopulos strauit. siluasq; aperuit naues in alienum littus euadere. fallere gnifes. saphire serpentes. fraudes nectere. mẽiri fallas signare tabellas ostendit. Inviolentias mortales arma uit attonita idest venena composuit. & proditionem etiam amauit. Auari autem mordaci cura torquent ne rodantur a tinea deuorent ab igne. surripiãt a furea furore publico. seu a predonib' rapiantur inuidiam multiplicẽ in se excitant. insidias patiunt.

b MISCE breuem stulticiam nam prudentis est in loco desipere modo breuiter fiat. Non ergo est stulticia sed videtur.

Argumentum ode. xiii.

I Icen arguit meretricem. que iam anus amari optabat ac iuuenis. Hoc dicit.

Ode xiii. Ad Lycen.

p.n. meretricis ad quam scribit

b Vdiuere lyce dij mea vota: dij
qõ votis o tuis pericum

a Audiuere lyce sis anus & tamen
pulchra

Vis formosa videri
qõ tunicubus concedetur.

Ludisq; & bibis impudens

b AVDIVERE lyce. Mordacissime inuehitur in mulierẽ que hactenus quia pulchra esset & iuuenis superbissime erga amantes se gerebat. Vtitur autem ironia tione vt magis suũ effectum exprimat. De superbia huius meretricis conquestus est etiam poeta in tertio libro cuius initiũ est. extremũ thana. m si biberes lyce

nam ex senectute vox intermiscit amorem

Et cantu tremulo pota cupidinem
tardum cupido
c d
Lentum sollicitas. ille virentis
cancre vnde psalmus.
Docta psallere chię
vigilat oculis
Pulchris excubat in genis:
f. vbi quia ab illo contemnens e
Importunus enim transuolat aridas
onus nigri
Quercus: & refugit te quia luridi
lycen frontis
f
Dentes: te quia rugę
fedant ꝓ canicie
Turpant. & capitis niues.
g vestes preciose
Nec cœ referunt iam tibi purpurę
iuuenturem
Nec dari lapides tempora quę semel

Notis condita fastis
sepeliunt
Inclusit volucris dies:
h venustas
Quo fugit venus heu: quo color decens
agilitas corporis .i. iuuuenee rue veneris & grate
Quo motus: quid habes illius illius

Que spirabat amores:
ꝓ subripuerat
Que me surpuerat mihi
li pulchra post primã etatem.
Fœlix post cynaram: notaq; & artium
q. multo & artificioso tanquam immature periit
cultu exornata l m
Gratarumq; facies. sed cynare breues

Annos fata dederunt

Seruatura diu parem
cornix enim diu dicitur viuere cui lycen
comparat. ꝓpter longinquitatem vite
Cornicis vetule temporibus lycen
amore ꝙ aleneco
Possent vt iuuenes visere feruidi

Multo non sine risu
lycen intelligit
n
Delapsam in cineres facem.

c LENTVM sollicitas. Quia amor tardus est atq; piger in ve tulas.

d ILLE virentis. Multum de coram vult chiam mulierem vi deri vel quod virenti ętate sit & docta saltare. vel quod genis. i. facie pulchra sit. & ideo cupidi nẽ excubare in genis ei ꝓduxit.

e ARIDAS quercus Qua si per irrisionem querci voluit anum mulierem intelligi. quia amor dum festinat ad iuuenes necesse est transuolare.

f QVIA te fugę. Vt frontem abscenam rugit arat.

g NEC coę referunt. Coę pre ciose a loco in hac eni insula me lior purpura tingitur nec dari la pides. Significat autem nec vesti mentorum cultu, nec gemmarũ preciis ad pulchritudinem reuer ti annis iam et ętate consumptã.

h QVO fugit venus. Amor. cuius ab ea fugam ideo sesimu lat dolere vt ei mœrorem incitet maiorem.

i QVID habes illius .f. lycẽ que olim puella fuit. q. d. nihil omnino. quia tota inutata alia videris ab illa lyce que i me amo res spirabat.

k FELIX. pulchra. Eadem ra tione qua beatum diuitem dici mus. Nam mulieres in pulchri tudine summum bonũ ponunt vel fortunata in amore, quoniã ad nutum omnia succedebant.

l FACIES. Multarum artiũ. Quasi multo & artificioso cul tu exornata. q. cui plus succi quã natiuus decor conferret.

m SED fata &c. Sẽsus est Fata seruatura lycen parem tem poribus cornicis dederunt brę ues annos cynarę. Cornicem ve ro aiunt phisici centesimum an num excedere. sed ne sibi applau dat lycę ex diurna ętate. addit ea causa a fatis illam seruatam vt iuuenes qui fasce illius ardebãt videant ipsam facem penitus ex ustam.

n FACEM. i. dest lycen ipsam olim iuuenem & splendentẽ vti fax est nunc vero anum & ex tinctam. i. sine splendore aliquo.

Argumentum odes. XIIII

o Stendit non a senatu, non a populo vnq; augusto pro meritis posse honores plene reddi: ipso enim auctore ipso inquam prebente copias & consilium suosq; diuos Geloni Brenni Alpini. Cantabri Medi Indi Scythę Aegiptus Britanni Gallia Iberia Sycambri. Romano ĩperio parebãt. h. d.

Ode.xiiii.Augustum celebrat.

quanta senatorum populiq;.
a sollicitudo
q Ve cura patrum quę ve quiritium.
f.possit honorare.
Plenis honorum muneribus

Auguste virtutes in eum
b gestorũ .i.qui ad memoriam reducunt
Per titulos memoresq; fastos
eternas reddet
c
Aeternet.o qua sol habitabiles
regiones
Illustrat oras maxime principum
drusum.
d
Quem legis expertes latine
populi tili
Vindelici didicere nuper
in re militari e
Quid marte posses. milite nam tuo
populi q; nobis superius
Drusus gelonos implacidum genus
f
Brennosq; veloces & arces

Alpibus impositam remendis
prostrauit ostendit duplici clade
affectos hostes
Deiecit acer plus vice simplici
drusus mater ex filijs neronis
g atroq; bellum
Maior neronum mox graue prelium
feroce
Commisit immanesq; rethos
q.d.ruit auspicijs

Auspicijs pepulit secundis
famosus terribilis bellator,

Spectandus in certamine martio

a QVE cura. Ordo est. O Augueste que cura patrũ queue quirites plenis muneribus honorũ per titulos memoresq; fastos in euum eternet virtutes tuas. diuersi· ute argumenti et stili a superiore oda que amatorias nugas contineret est hęc. que graui ore charactere laudes augusti cõtinet. cum ostendat quam anxia vniuersa ciuitas.

b PER titulos eternet. Qui ad commemorationem bonorum vel rerum gestarum inuenti sũt ipsi enim fasti dicuntur indices virtutis. siue in quibus memoria temporum continetur. Eternet autem dixit. ideest eternas reddat tuas virtutes. Sententia est. virtutes suas esse maximas. sed opus esse ea munera in illum cõferre quę illarum memoriã eternam conseruent.

c OMAXIME principum. omnium qui vbiq; sunt. nã homines alibi esse nõ possunt quã in locis habitabilibus.

d QVEM didicere. Trita elocutio vt dicamus quem vindelici didicere quid possis vt si dicamus noui te quid feceris.

e MILITE nam tuo. ordo est Drusus acer nõ simplici vice deiecit gelonos. Nõ sic hec dicit. q. ab augusto cęsare debellati sint. sed quod drusus exercitibus auspiciisq; augusti eos debellauerit

f BRENNOSq;. ii sunt alpini populi teste Pli. libro. iii. & lucio floro.

g MAIOR neronum. Tyberius post drusi mortem rheticũ vindelicũq; bellũ gessit. inde pãnonicũ inde germaniçũ rhetico atq; videlico gẽtes alpinas pãnonico brẽnos et dalmatas subegit Auctor est Tranquillus Strabo etiam li. vii. scribit Tiberium naualibus pugnis vindelicos inuasisse. Eusebius item scribit. quod tyberius vindelicos & eos qui thraciarum cõfines erant romanas prouincias fecit.

h DEVOTA pectora. s. rhetorum & vindelicorum. qui vt liberi essent morti se exponebāt.

i INDOMITAS prope. ordo est. Impiger hostium vexare turmas et mittere frementum equum medios per ignes. qualis auster choro pliadum scindē te nubes exercet vndas prope indomitas. Sēsus Talem stragem edidit in hostibus qualis est in mari. quando auster in ortu pleiadum seuit. pleiades enim ortū tempestuosum habent.

k PLIADVM choro. Sunt pliades in cauda tauri septē stelle quas appellauere virgilias vt scribit Pli. & Gellius li. xii. Vtq; higinus ait. Existimantur choreā ducere stellis.

l SCINDENTEM. nubes. Ita pugnantem drusum scindisse dicit hostium turmas vt ventus nubes vndasq; consuevit.

m PER medios ignes. in medium pugne furorem.

n TAVRIFORMIS aufidus Habēs tauri formam fluuii enī cum cornibus pingūtur. & propter aquarum murmur ac impetum. & propter retortas ripas vide etiam. li. iii. ode vltima.

o DILVVIEM meditat agris Inundationē fluminis viro forti comparat pro drusi laude.

p PRIMOS & extremos metendo. Sic Vir. proxima queq; metit gladio.

q TE copias te consilium & c. hoc ideo dicitur quia auspiciis cesaris hec egisse dicitur. nam tibi quo die ita euenit vt post annos. xv. drusus eo die rhetos vin delicos vinceret. qua die augustus alexandream vicerat.

b Deuota mori pectora libere
Quantis fatigaret ruinis:

i Indomitas prope qualis vndas
Exercet auster pleiadum choro
Scindente nubes impiger hostium
Vexare turmas & frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis voluitur aufidus
Qui regni dauni pfluit appuli

Cum seuit. horrendamq; cultis
Diluuiem minitatur agris
Vt barbarorum daudius agmina
Ferrata fasto diruit impetu:
Primosq; & extremos metendo
Strauit humi sine clade victor.
Te copias: te consilium & tuos
Prebente diuos: nam tibi quo die
Portus alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam:
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus

Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus arrogauit.
Te cantaber non antę domabilis
Medusq; & indus: te profugus scythes
Miratur: o tutela presens
Italię domineq; romę

Te fontium qui celat origines

r OPTATVM decus. scribit florus. quod augustus ob ingēnia facta dictator perpetuus & pater patrie dictus est. Tractatum etiam in senatu. an quia cōdidisset imperium romulus vocaretur. Sed sanctus & reuerentius visum est nomen Augusti. tantundem coleret terras ipso nomine & titulo consecraretur. Preterea scribit Suetonius. cum Augustum senatus cum po. ro. cō salutauit patrem patrie. respondit Augustus lachrimās his verbis. ipse sicut messale opposuit compos factus votorum meorum patres cōscripti quid aliud habeo deos immortales precari quā vt hunc consensum vestrū ad vltimum vite finem perferre liceat. per hec igitur verba ego intelligo optatū decus cognomen patris patrie.

s INDVS. Scribit Eusebius. quod indi ab augusto per legatos amiciciam postularunt. strabo autem li. xv. sic ait his ea addi possunt que a nicolao damascenio dicuntur refert enim antiochie. que apud daphnem est. indorum legatos vidisse ait. ceteri longitudine via magna ex parte parierāt addit etiam epistolam grecam fuisse in membrana scriptam. in qua significaretur potum esse qui scriberet. & cū sexcentis regibus imperaret cesaris tamen amiciciam multi facere. et paratum se quocumq; voluerit aditum exhibere et in quibuscūq; rectum fuerit opitulari. hec dicit in epistola contineri.

t TE profugus scythes. Parthi de quibus latius supra scytharū exules dicti sunt.

v TE fontium. ordo est. Nilus qui celat origines suorum fontium. idest de cuius origine nemo nouit.

x NILVS In certis oritur sō tibus secudum quosdam im mensō longitudinis spatio am bulans. demum in locis & latēs & exiens aphricam ab ethiopia diuidens medios ethiopes secat longo postea interuallo in egy ptū mare se euomit hec et plura pli. li. v. ca. x.

y ISTER. vt Strabo ait li. ix. oriē ab extremis germanie parti bus superiores aūt fluminis par tes in fontes versus vsq; ad preci pites ei⁹ cursus. quas catarratas nominat danubium vocatque maxime per dacorū agrū dela bunt. alias vero inferiores vsq; in pontū per getas istrū vocitant

z RAPIDVS tigris. Oritur tigris in regione armenie maio ris fonte conspicuo in planicie. a celeritate aūt tigris dicitur. ita eni appellant medi sagittā. Auctor Pli. lib. vi.

a BELVOSVS oceanus. In eo enim varie sunt beluę de quo vide Plinium.

b BRITANNIS. Augusti tē pore vniuersa fere britannię in sula romanis propria familiarisq; habita vt docet Strabo li. iiii.

c GALLIE. De gallia et iberia multis in locis superi⁹ dictū est

d SyCAMBRI. augustus ger manos vltra albim submouisse dicitur ex quibus sueuos & sy cambros dedentes se traduxit in gallia. atq; i proximis rheno agris collocauit vt Tranquillus ait.

nomina fluuiorum repentinus

x p 3

Nilusq; & hister: te rapidus tygris

non a se sed a nobis

a

Te beluosus qui remotis

circumsonat

b

Obstrepit oceanus brittannis,

augustum timentis mortem

c

Te non pauentis funera gallię,

hispanus

Durecq; tellus audit iberię

augustum

d

Te cede gaudentes sycambri

pacatis

Compositis venerantur armis.

Argumentum odes. xV

a Vgusti cesaris laudes hęc ode continet vti & precedens. ille enim a parthis crasso ablata signa re sumpsit. Iamq; etiam templum omni bellorum remoto furore clausit. Hoc dicit.

Ode. xV. Augustum celebrat.

d PHEBVS Excusat tenuitatē ingenii que magnitudini rerū ge starū ab octauiano par esse non possit. Aitq; cū pararet illa descri bere a phœbo phibitū ee. est aūt tale figmentū quale vir. quoq; in bucolicis adhibet. ait eni cū cane rē reges & prelia cinthius aures vellit. & admonuit pastorē tyti re pingues pascere oportet oues deductum dicere carmen.

Ordo est phœbus increpuit me lyra volēte nec pria et victa urbes

e PARVA vel Allegoriā si gnificat magnā materiā nō suf ficienti ingenio et humili genere carminis non debere committi.

f TyRRHENVM per. Metha phora. intelligit aūt maxima cę saris Augusti gesta.

g TVA cęsar ętas. Augustum laudat a pace qua sane bona cū cta pueniūt vt fruges & similia.

h SIGNA nostro restituit io ui. Que interfecto crasso cū exer citu Augustus a parthis susce perat. de quibus videto in fine odes ii. libro. i.

d

p Hœbus volentem prelia me loqui

familiariter admonuit.

Victas & vrbes increpuit

e f mare

Ne parua tyrrhenum per equor

sic ut ita s

Vela darem: tua cęsar ętas

Fruges & agris retulit vberes

augusto

h

Et signa nostro restituit ioui

adempta

Direpta parthorum superbis

i ET vacuum duellis ianum
Significat omnia pacata sub eę
saretēplo iani clauso. quod belli
tempore semper patere cōsueuit
Vnde ad significationem future
pacis apud Vir. claudentur bel-
li portę.

k ET ordinem rectū &c. Au
gustus enim vt supra ostensum
est conuersus ad pacem primū
in omnia mala & luxuriam flu
ens seculum grauibus seueriscę
legibus cohercuit. Ordo autem
iniecit frena licentie ordinem re-
ctum euagienti.

l VETERES artes. Quattuor
virtutes intelligit. prudentiam.
Iusticiam. Temperantiam. forti
tudinem. Laudat ergo augustū
quod vigilātissimus pro guber
nanda repub. fuerit. et custos po
puli sic quod sanctissimū est ma
gis diligi quā timeri) meminisse
quippe pfidētes debent nō esse
populos seruos sed conseruos.
Nam vti ex fudore populorū re
gis fulget honor. sic & vigilan-
tia regis populorum salus & re
quies procuranda est. qualiter
hoc faciūt principes hodierni vi
dent deus. In tirānidem versi sūt
regi mores & despecta in potē
na subditorū auro gēmisq; splē
dore volūt lōgo seruientiū ordie
circūdari. pallacia in excelsū erī
gere. gregepellicū. & histrionū
deformi sodalitio oblectari. ob-
scenitatibus aures complere. cō
uiuia in longissimam noctem
deducere ebrietatibus & igno-
miniosis libidinib⁹ vacare dies
in somnos profundissimos per
dere. populos in suam salutem
vigiles permanere. & bella non
iure sed iniuria sumere magni-
ficum arbitrātes. consilia pro-
borum respuere sibi tantum cre
dere bonos deprimere. impro-
bos extollere. ciuitates vectigali
bus onerare. ciues torquere. in
exiliū agere trucidari & luti mo
re calce calcare.

m AD ortū solis &c. Vt im-
periū oceano famā qui terminet
astris ab oriente ad occasū. im-
perium significat peruenisse ro-
manum vt et qua sol inter vtrū
q; recurrens respicit oceanum.

n CVstode rerū &c. Sīn
ma laus in principe. vt nō putet
ob suum commodū illi datum
imperium. sed vt sit optimus cu

bellis
i
Postibus: & vacuum duellis
.i. pacem vbiq; fecit
h
Ianum quirini clausit & ordinem
.i. leges ruit q̄bus mos rege
rentur
Rectum: & vaganti frena licentię
remouit ciccs
Iniecit, amouitq; culpas
virtutes
l
Et veteres reuocauit artes.
artes
Per quas latinum nomen. & italie
p imperij
Creuere vires famaq; & imperi
significat ab oriente ad occasum.
imperiū ro. pueniſſe ns
Porrecta maiestas ad ortus
.i. occasū
Solis ab hesperio cubili
n augusto o
Custode rerum cesare non furor
violentiam pacem
Ciuilis aut vis eximet ocium
.i. cudendo ejecudit
Non ira que, pcudit enses
rapq; bellum facientes
p
Et miseras inimicat vibes
Non qui profundum danubium bibunt
q populi
Edicta rumpent iulia. non getę
pernitiosi
r
Non seres infidiq; perse
schites significat
Non tanaim prope flumen orti
dicbus festis
o t
Nosq; & profestis lucibus & sacris
lenicam rubentis bacht.
Inter iocosi munere liberi
Cum prole matroniscq; nostris
inuocantes
Rite deos prius apprecati
duces inquit optimos parentū pietate
venerantur quos augustus
v
Virtute functos more patrum duces
x
Lydis remixto carmine tibijs
Troiamq; & anchisen & almę
tulium genten
Progeniem veneris canemus.

QV. Horatij Flacci Liber
Quarti Carminum Finis.

stos & veluti pastor pabuli. vn
de Ianni dixere regē a regendo.
non aūt dominos vt nūc corru
pti mores appellant.

o NON furor ciuilis. Ita enim
administrabit populum vt nul
la belli species ocium. idest pacē
perturbet.

p INIMICAT vibes. Noue
& preter consuetudinem. Nam
inimicari tibi & non inimico te
dicimus.

q EDICTA rumpent iulia.
Nullis gētibus dicit leges augu
sti contemni in iuliam enim gen
tem fuerat adoptatus augustus.
r INVIDIQVE persę. Cras
sum enim secutum de pace per
suaserant.

s NOSQVE &c. Ostensit se
die quoq; diis sacrificaturū can
taturumq; strenuos duces & ve
neris progeniem. vnde iulia gēs
ortum habuit. Nā ex venere or
tus est eneas. ide ascanius a quo
iulus. cui regni loco apud albā
sacra est potestas attributa atq;
honor cuius familia fuit maxi
ma atq; clarissima omniū. Au
ctor est Dionisius li. i. Ex eadem
familia iulius cesar est. vnde Ma
ro ait Iulius a magno demissū
nomen iulo. quod non de asca
nio intelligendū est. sed de iulo
ascanii filio q magnus fuit quā
tum ad sacram potestatē & ho
norem vt ostendimus.

t PROFESTIS lucibus Pro
festum diem dicebant qui festus
non erat. vt pompeius ait.

v MORE patrū. Valerius
li. ii. sic ait maiores naru in con
uiuiis ad tibias egregia superio
rum opera carmine comprehē
sa pangebant. quo ad ea imitan
da iuuenem alacriorem redde
rent. Cicero item li. i. tusc. scribit
esse in catonis originib⁹ solitos
esse in epulis canere cōuiuas ad
tibicinem de clarorum hominū
virtutibus.

x LIDIS tibiis. Tres enī erant
modi tibiarum dorius. siue io
nicus phrigius & lidius. Nam
Sacadas argiuus eā quā in mu
sicis strophen dicūt tribus tonis
dorio phrygio. et lydio adiuenit

e Podi dicuntur versus metro quolibet scripti & sequentes clausulas habentes particularū ipor versuum: quales sunt epodi horatij: in quibus singulis versibus singule clausule adiciunt. Vt nox erat & celo lucebat luna sereno: deinde inter minora sydera & quicunq; sunt similes. De quibus latius Diomedes. Epodos vero proprie dicitur versiculus sequens. tamen & superior & sequēs simul epodos vocatur per synodochen. s. vnde & alibi ait Diomedes. Iambicum est carmen maledicum plerumq; trimetro versu & epodo sequente compositum. Epodon carmen secundū Acronē dicitur qñ priorversus maior est. secūdus minor. sed cōtinuo tenore primi versus sensus versu sequēti cōduditur.

Quinti Horatij flacci Carmen Epodon incipit

Epodon

Argumentum odes. Prime

m Mecœnas vti etiam apianus ostendit / secutus est Augustum in siciliam vsq; cum. M. agrippa cõtra sex. Pompeium. vbi tandẽ bello nauali põpeius ipse superatus est vt late ostensum est ode vi. li. i, Secutus item Augustum mecœnas est contra. M. Antonium & cleopatram aput Actium epiri promontorium. vbi namuchia liburnarum presertim victus Antonius in ęgiptũ vsq; fugit Augusto etiam persequente donec Alexandriam vi cepisset ibi Antonius sibi mortem consciuit & cleopatra. Horatius itaq; Mecœnatem alloquitur euntem in naumuchiam cum ip so Augusto paratum oẽ cęsaris periculum suo protegere: hinc ei timens dolet poeta se relictum esse in vrbe discens otium sine mecœnate sibi non dulce fore: sed libenter in mecœnatis gratiam militare voluisse: non autem lucri causa quo fieret ditior: nam minime parare cupit. quod aut auarus vi chremes continuo labore accumulet: inde abscondat. aut vti consumptor & prodigus dissipet Oñdit ita q; se paruo cõtentum illoq; parce fruiturum. Hoc dicit.

Ode Prima Ad Mecoenatem

a IBIS &c. Demonstrat hac ode quã anxius sit de salute mecœnatis. qui cõtra Ant. bello nauali decertaturum octauianum comitabat vt patet ex argumẽto

b LIBVRNIS. Hic genus naugii est, alibi vero currus a populis liburnis qui iuxta sinum illyricum sunt. Vir. Regna liburnorũ & fontẽ superaui timaui.

c AMICE. Non cęsaris exponas. sed ipsius horatii. satyra ei vi. ait ad mecœnatem. ita te quoq; amicum presertim cautum. & paulo post quod te sortitus amicum.

d PROPVGNACVLA. In maioribus liburnis propugnacula turresq; constituebantur. vt tanquam de muro ita de excisionibus tabulatis facilius vulnerarent vel perimerẽt inimicos quod autem ample naues altaq; propugnacula in bello nauali apud actiũ fuerint Vir. quoq; li. viii. ita ostendit alta petunt pelago credas innare reuulsas cycladas aut montes cõcurere mõtibus altos Tanta moli viri turritis puppibus instant.

e QVID nos. Sensus est. Nos autem qui rome restamus futuri sumus incolumes & leti te incolume. Si autẽ contra nos quoq; cõtra in luctu victuri sumus

naugii genus

i Bis liburnis inter alta nauium

c mẽte solũ ferre debemus quoniã corpore non valem⁹, quẽ. s. Amice propugnacula

.i. opponere te morti p illius salute

Paratus omne cęsaris periculum

pręgere tuo periculo

Subire mecœnas tuo

faciemus p põti posuit

Quid nos: quibus te vita si superstite

.i. nos quoq; in lucru victuri sumus

Iucunda. si contra grauis,

Vtrum ne iussi persequemur ocium

Non dulce: ni tecum simul

An hunc laborem mente laturi decet

Quem ferre non molles viros

Feremus & te vel per alpium iuga

inhabitabilem

Inho spitalem & caucasum

Vel occidentis vsq; ad vltimum sinum

Forti persequemur pectore.

rogare posses

Roges tuum laborem quid iuuem meo

.q.d. si comes sum minore merũ patiar qui sq; absentibus esset.

Comes minore sum futurus in metu

Qui semper absentes habet

sicut

incubans

Vt assidens in plumibus pullis auis

Serpentium allapsus timet

f VTRVMNE. Sensus est debemus ne ocium sequi non dulce nisi tecum simul an patiemur bellicum laborem laturi mente. ideſt quem mẽte solum ferre debemus quoniam corpore non valemus quẽ. s. laborẽ decet ferre viros non molles.

g ALPIVM iuga. Alpes mõtes sunt altissimi. qui italiã a germania submouent teste Pli. hĩb. iii. horum montium difficultatem legito liuium hĩb. i. de bello punico secundo.

h CAVCASVM. Caucasus scythie mons est. dictus. q. grauis. hoc est niue candidus. vt Pli. ait li. vi. & herodotus li. vi.

i PECTORE. Meto inimicos imbecillem enim corpore in sequenti dicturus erat.

k MINORE metu ea si quidẽ metuam duntaxat que videor: absens vero per diuersas suspiciones etiam plura timebo quam que accidere possiunt.

l VT assidens. Sensus est. vt magis timet relictis pullis auis quia maior metus absentes habet. Et quamuis adesset non tamen plus auxilii presentibus ferret quam relictis. Sic etiam Horatius magis timet absenti mecœnati quãuis presens plus auxilii non ferret.

m IN ſpem tue gratie. ideſt libenter militabo vt tibi rem gratam faciam. Necꝙ tuã beniuolentiam cupio. vt plura a te conſequar munera hoc autem ſic exprimit. Nõ vt aratra illigata plurimis meis iuuencis nitantur. ſ. contra obſtantẽ terrã. ideſt arent ſed lege per hippalogen vt ſit. nõ vt plures iuuenci illigati aratris nitantur. ideſt non vt habeam plura rura.

n PGCVSVE calabris. Dicit vt ante calorem pecus mutet lucana paſcua calabris. ſcilicet paſcuis. Lucania enim non multũ calet eſtate. Varro ait. Necꝙ eadẽ loca eſtiua et iberna idonea omnibus ad paſcendum. itaqꝙ greges ouium longe abiguntur ex apulia in ſamnium eſtiuatum et a campeſtri eſtate exiguntur in altos montes. lucania autem vt

Magis relictis: non vt adſit auxili
Latura plus preſentibus.
Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuę ſpem gratię.

Non vt iuuencis alligata pluribus
Aratra nitantur meis
Pecuſue calabris ante ſydus feruidum
Lucana mutet paſcua:
Nec vt ſuperni villa candens tuſculi
Circea tangit mœnia.
Satis ſuperq; me benignitas tua
Ditauit: haud p arauero
Quod aut auarus vt chremes terra premam
Diſcinctus aut perdam vt nepos.

Strabo docet libro. vi. Inter tyrrhenum ſiculũꝙ latus iacet qui bus ſamnites propinqui accole vero tractum omnem poſt calabros apuliam vocant.

o CIRCE A'mœnia. Thelogonus circes filius tuſculũ cõdidit aut circea menia campanię. ideſt nolo continuare agros tuſculanos vſq; ad circeum.

p HAVD parauero. Senſus eſt. Quod nõ parabit quod aut auarus vti chremes continuo labore accumulet. indeabſcondat aut vt conſumptor & prodigus diſſipet. per quod oſtẽdit ſe paruo & iam parto cõtentum. illoq; parce fruiturum.

Argumentum odes. II.

h Ac ode ruſticę vitę laudes & commoda poeta ſcribit. appellatq; ante omnia beatum illũ qui ſuis bobus paterna rura exercet & colit. remotus ab omni fœnere: militũ foro & ciuium faſtu. H.d

Epodon

q BEATVS ille. Virg. quoq; li.ii.ge. ait. O fortunatos nimiū sua si bona norint Agricolas q bus ipsa procul discordibus armis. Fundit humo facilem vi ctum iustissima tellus. Si nō in gentem foribus domus alta superbis. Mane salutantum totis vomit edibus vndam. Nec vas rios inhiant pulchra testudine postes. Illusasq; auro vestes ebur reamq; æra. Alba neq; assirio fucatur lana veneno. Nec cassia liquidi corrumpitur vsus oliui Et secura quies & nescia vellera vita. Diues opum variarum at latis otia fundis. Speluncæ viui lacus ac frigida tempe. Mugitusq; boū molles sub arbore somni. Non absunt illic saltus & lustra ferarum. Et parcis operū parmoq; assueta iuuentus Sacra deum sanctiq; patres extrema per illos. Iustitia excedens terris vestigia fecit.

r VT prisca gens. Antiquitatē significat. cuius aurea secula creditа sunt. quod preter ciuitatum munitiones oēs in agris viuebāt

f SOLVTVS o.f. Non enim cura fœnerandi afficitur. sed sola agricultura contentus est.
t NEC exercitatur c. Vite incōmoda quibus rustici carent prosequitur. non enim rustici auaritię causa militiam subeunt non nauigandi curam non salutandi tedia.

v FORVMQVE vitat. Forū iudicatorum & litium sedes vt marcellus docet forū est negociatoris locus forum est in quo iudicia fieri solent vt festus asserit prosequitur aūt nūc quibus incommodis carent rustici. Primo enim dixit quod nauigant vt mercatores. qui questus causa periculosissimas nauigatiōes suscipiunt. Posuit autē tria quibus homines rem suam augere student. Fœnus militiam. & nauigationem. addit & quartū nam multi. patrocinando ditescunt. Addit & quintam infœlicitatē vitę ciuilis qua rusticus caret. nā non sunt sibi salutandi potentiores ciues. quorū patrocinio ipse cum ambitiosus sit. magistratus querit.

x ERGO aut adulta. Rusticę vite commoda atq; oblectationes incipit explicare priusq; de verno tempore.

.i. molestijs vrbanę vite

b Q Eatus ille qui procul negocijs
antiqua
r Vt prisca gens mortalium
a patre sibi relicta colit
Paterna rura bobus exercet suis.
liber vsura
f
Solutus omni fœnore:
r tuba tremebili
Nec excitatur classico miles truci
timet tempestuosum.
Nec horret iratum mare
v
Forumq; vitat: & superba ciuium
per hec salutationum officia minuit
Potentiorum limina.
f r
Ergo aut adulta vitium propagine
s
Altos maritat populos.
secreta
Aut in reducta valle mugientium
pascentes.
Prospectat. errantes greges
Inutilesq; falce ramos amputans.
feriles
a
Fœliciores inserit
emunctæ vasto
b
Aut pressa puris mella condit amphoris
imbecillos & molles;
Aut tondet infirmas oues:
c b
Vel cum decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit.
ipse rusticus
c
Vt gaudet insitiua decerpens pira
f
Certantem & vuam purpure
vua
g
Qua munerentur te priape & te pater
custos agri
Siluane tutor finium.
rustico placet magna
Libet iacere modo sub antiqua ilice
eo q; terram radicibus stringat & cespite
Modo in tenaci gramine:

y VITIVM propagine. Propagationum vero genera ac modos legito columellam li.iii.

z MARITAT populos. hoc ait. quoniam vt scribit. li.iii. Columella de arbustis. Vitem maxime populus alit deinde vlm⁹ deinde fraxinus.

a FELICIORES inserit. De insitione videto Plī. li. xvii.

b PRESSA mella. Pressa ait quoniam pressis fauis mella defluunt. vnde Vir. li.iiii.ge. Mella premes. Sunt autem mellis conficiēdi duo tempora ver atq; autumnus. Vernum suauius candidius omnino prestantius autumnali est Auctor est Aristoteles, li.ix. de animalibus.

c VEL cum decorum. Autūni commoda narrat.

d DECORVM caput. Poeti co more autūni describit. q. corporalem deum pomis coronatum. Festus inquit Autumnum dictum quod tunc maxime augeantur hominum opes coactis agrorum fructibus.
e VT. Hoc in loco admirantis est. posset etiam exponi vt quemadmodum.

f CERTANTEM & vuam purpurę. Nigram vuam intelligit mixto rubore quodam. purpura enim piscis est in cōcha degens quę florem illum tinguendis expetitum vestibus in medijs habet faucibus liquoris hic minimi est in candida vena vnde pretiosus ille bibitur nigrantis roseę colore sublucens reliquū corpus sterile auctor est pli. li.ix.
g QVA munerentur. Pli. lib. xviii. scribit quod olim non gustabant nouas fruges aut vina antequam sacerdotes primitias libassent.

g LIBET iacere. Artificiosū carmē. nā maxima laus est agriculture cum tantum possit mouere homines. vt etiam auarissimos dū cupiditas pecuniē cedit rationi ad se amandum alliciat. Inducit igitur Alpheum fœneratorem rusticam rem laudantem.

Labuntur altis interim ripis aque

h a rusticis
Queruntur in siluis aues
circumsonant e obstrepunt ecce eunt ibus.
Fontesq; lymphis obstrepunt manantibus

perpetuum somni epitheton
Somnos quod inuitet leues.
i hyemis ipsa. aeris
At cum tonantis annus hibernus iouis
pluuias
Imbres niuesq; comparat.

f.rusticus
Aut trudit acris hinc & inde multa cane

retia
Apros in obstantes plagas.

h pedico
Aut amite leui tendit retia
est enim verissima auis ff
cuiuscunq; cece
Turdis edacibus dolos
timidum pedica
Pauidumq; leporem: & aduenã laqueo gruẽ

ff
Iucunda captat premia:
l f.rerum vt cupiditatum nuaritia
Quis non malarum quas amor curas habet

Hec inter obliuiscitur.

Quid si pudica mulier in partem iuuet

Domum atq; liberos
m
exempla pudicitie a mulieribus rusticis sumpta
Sabina qualis aut perusta solibus
celeris
velocis alicui volũt esse p.n.
Pernicis vxor appuli
penatibus enim sacer.

Sacrum vetustis extruat lignis focum
.i.ante vel circa

Lassi sub aduentum viri

n pingue
Claudensq; textis cratibus lętum pecus
plena lacte
mulgendo
Distenta siccet vbera.
huius anni o
Et horna dulci vina promens dolio
p
Dapes inemptas apparet

h QVERVNTVR aues. queruntur ait. quoniam veteres omnium animalium voces preter quam hominis querelam dicebant vt porphirio asserit. Virgi. Et cantu querule rumpunt arbusta cicade. item & veterem illamo rane cecinere querelam. Et de bob⁹. atq; omne querelis impleri nemus.

i AT cũ tonantis. Nũc hyemis commoda ad vitam rusticam explicat. Idem quoq; Virg. ait. Frigoribꝰ parto agricole plerumq; fruuntur. Mutuaq; inter se leti hyems curasq; resoluit. Ceu presse cum iam portum tetigere carine. Puppibꝰ et leti nautę imposuere coronas. Sed tũ & quernas glandes tũc stringere tẽpus. Et lauri baccas. oleaq; cruẽta myrta. Tunc gruibus pedicas & rhetia ponere ceruis. Auritosq; sequi lepores tũ figere dãmas

k AMITE leui. Amites perticę aucupales vt scribit Festus porphirio etiam dicit esse furculas quibus rhetia in venatione vel aucupio suspenduntur.

l ADVENAM gruem. De longinquo venire grues Pli. lib. x. oštẽdit sicuti & ciconie veniũt sed grues hiemis ciconias vero estatis aduenas esse dicit.

m QVIS non malarũ. Cõcludit predictis cõmodis & voluptatibus quemq; posse obliuisci auaritię, & omnium cupiditatum.

m SABINA. Nam hos populos & religiosissimos fuisse scribunt. & castissimas feminas habuisse.

n CLAVDENSQVE textis cratibus. Crates a pastoribus texi consueuerunt ad mutandas pecudibus mansiones. vt apposite greges muniãt ab incursione ferarum. vt cũ fremit ad caulas.

o DOLIO. Dolia vasa grandia dicuntur quibus vinum reconditur Auctor est Nonius.

p DAPES inemptas. Virgil. quoq; de rustico sene. Seraq; reuertens nocte domum dapibus onerabat inemptis.

Epodon

delectauerint

Non me lucrina iuuerint conchylia
quam apes inempte

Magisue rhombis aut scari.
p intonata sonora

Si quos heois intonata fluctibus
tempestas

Hiems ad hoc vertat mare:

Non aphra auis descendat in ventrem meū
ex tonia venit hec auis
r

Non attagen ionicus
sest
t

Iucundior quā lecta de pinguissimis

Oliua ramis arborum

t

Aut herba laphati prata amantis & graui

t salutifera

Malue salubres corpori
v

Vel agna festis cesa terminalibus:

Vel hedus eretusp lupo.
quemadmodum

Has inter epulas vt iuuat pastas oues

Videre properantes domum

Videre fessos vomerem inuersum boues
fesso

Collo trahentes languido
famulos .i.qō solent esse in domo diuitis
.i.ad examen infantiū reuolit

Positosq; vernas, ditis examen domus
i.splendentes focos

Circum renidentis lares

Hec vbi locutus feneraror alphius:
optat fieri usticus

Iamiam futurus rusticus
congregauit illum a debitoribus

Omnem redegit idibus pecunia
iterum in fenere collocare.

Querit calendis ponere.

q NON lucrina Ordo est Non me magis iuuerit. idest delectauerint lucrina.

r ATTAGEN ionicus. hanc autem maxime ionicus celebrat vocalis est alias. captus vero ob mutescens. quondam existimatus inter raras aues vt Plinius asserit li. x.

s IVCVNDIOR. Quam innuit agrorum fructus ceteras superare.

t LAPHATI huius herbe vis Ructus facit. vrinam ciet. caligines oculorū discutit. nec a malua dissimiles effectus habet. vt scribit Pli. li. xx. scribit aūt cū th.

t MALVE. Malua dicitur ab emolliendo ventre. vt innuit Pli. lib. xx. ostendit autem poeta agrū vltra pomorū cōmoda afferre quoq; salutiferas herbas.

v TERMINALIBVS. in termino sacra fiebant. quod in eius tutela fines agrorum esse putabant. denicq; numma pompilius statuit eum qui terminum exarasset & ipsum & boues sacros esse auctor est Festus.

x HAS inter epulas, post dborū frugalitatē enarratam alias etiam explicat voluptates.

y POSITOSQVE vernas ordo est. Et videre vernas. appositio. examen ditis domus positos circum renidentis lares. positos autē inquit circa lares. idest focos quoniam vt etiam ostendit columella lib. xii. Villicos rusticos epulari circa larē dominū focum familiarem semper consuescere debeat. Et idem horatius sat. vi. li. ii. de vita etiā rustica ait. O noctes cenecq; deum quibus ipsi meicq; ante larē proprium vescor. Vernasq; procaces pascor libatis dapibus.

z HEC vbi locutus. Ostendit per hunc quod si ab auaritia sua propter contractum habitū nō posset. alphius tamen cognoscebat quantum voluptatis esset in agricultura.

a IDIBVS. Circa dimidiatū mensem. & in kalendis sequentis mensis.

b PONERE. Apud alios. s. fœneris causa. per quod ostendit poeta nō facile quempiam discedere posse ab auaritia & solita fœneris cupiditate.

Argumentum odes. III

h Acode Mecoenatem alloquitur Allium detestans. Eo siquidem eo offensus poeta fuerat. Vñ dicit illud cicutis viperinoq; sanguine esse nocentius. Hoc dicit.

Ode. III. Maecenatem in Allium

a SENILE guttur. Sunt enim ſenes moroſi & anxii grauesq; omnibus hic luue. ſat. x. inquit Vſq; adeo grauis vxori natiſq; ſibiq;. vt captatori moueat faſtidia Coſſo.

b CICVTIS. Cicuta herba venatiſſima venerem extinguit teſtibus circa pubertatē illita. hec & plura Pli. li. xxv.

c ALLIVM. id eſt aſperi ſaporis. oculos hebetat inflationes facit. ſtomachum ledit copioſius ſumptum. ſitim gignit Auctor Pli. li. xx.

d ODVRA meſſorum. Vir. etiā in. b. ait. Theſtilis & rapido feſſis meſſoribus eſtu. Allia ſerpillūq; herbas contundit olētes.

e CANIDIA. ſub hoc canidię nomine inquit porphirio Cratidiam neopolitanam vngētariā intelligi vult. quam veneficam horatius ſemper inſectatur.

f VT argonautas. ordo eſt Medea vt mirata eſt; iaſonē ducem candidū preter omēs; argonautas illigaturum tauris ignota iuga perunxit hoc allio. Notā autem hiſtoriam huncin locum conuertit. q. medea allio perunxerit iaſonē vt eū munret aduerſus vim taurorum flammā ſpirantium qui iuſſu regis ſubiiciē di erant ſi vellet pellem auream recipere.

ſenſum eſt. ſi quis ergo inquit patricidium fecerit comedat alium pro pena

p Arentis olim ſi quis impia manu

a

Senile guttur fregerit.

comedat herbis venatiſſimis

b c

Edat cicutis allium nocentius.

al. formal

d

O dura meſſorum ilia

Quid ho veneni ſeuit in precordijs

Num viperinus his cruor

recepit

Inc ectus herbis me fefellit, an malas

e p.n. venefice

Canidia tractauit dapes.

poſtq;

f

Vt argonautas preter omnes candidum

g

Medea mirata eſt ducem

h

Ignota tauris illigaturum iuga

alio p.n. tuetis

Perunxit hoc iaſonem.

f. g alio

i hoc eſt vncto

Hoc delibutis vlta donis pellicem

Serpente fugit alite

k eſt

Nec tantus vnquam ſyderum inſedit vapor

unde

Siticuloſe apulie.

g MIRATA eſt ducem. Medea apud Ouidium inquit. Cur mihi pluſ equo flaui placuere capilli. Et decor & lingue gratia fi cta tue. Et formoſus eras & me mea fata trahebant Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

h IGNOTA tauris &c. Medea iaſoni inquit. dixerat interea tibi rex vt dura ferorum inſolito premeres vomere colla boum. Martis erant tauri pluſquā per cornua ſeui. Quorum terribilis ſpiritus ignis erat aere pedes ſoli di pretētaq; naribus era. Nigra p afflatus hec quoq; facta ſuos.

i HOC delibutis. ordo eſt Vlta pellicē donis delibutis hoc ſcilicet allio. Glaucem autē dixit creontis filiam quā dū reuerſus a colchis iaſon voluit accipere vxorem propter amorem iaſonis medea repudiata dolore obliuionem corone malefica arte compoſite incendit & occiſis filiis medo & merinero dolorem ſuum vlta penatis drocombus fugit vecta & medeam conſtituit ciuitatem. de quo late Ouidius li. vii. meth.

k NEC tantus ſyderum ideſt nō tanto ardore ſolis ſiccari apuliam dicit quanto ardore allium comedentium viſcera p erunt.

l NEC munus herculis .Nessus centaurus vim deianyre vxori herculis ferre voluerat. At hercules sagittis ex sanguine hidrino infectis nessum interfecit. Moriens autem nessus vltionem parauit. Persuasit enim deianirae vt vestem suam illo sanguine tinctam seruaret affirmans eam illi vim inesse vt si quando hercules aliam amaret mulierem et ea veste indueret. statim eo amore resolueretur. Credidit deianira et cum occupatus esset hercules siue omphales siue ioles amore

perperuum herculis epitheton

l Nec munus humeris efficacis herculis

Inarsit estuosius.

m At si quid vnquam tale concupiueris

ioan gaudmo

Iocose meccenas precor

ori

Manum puella suauio apponat tuo

extrema parte loci

Extrema & in sponda cubet.

m AT si quid. Ostendit tandem ridicule hec scripta esse cum post tantas tragedias huc euadatyt si quando mecoenas alium cõmederet puella virosum anhelitum suum effugies opponat manum osculo.

Argumentum odes. IIII

p Oeta in Menam libertum inuehit. Is.n. pecunia superbus erat & in ordine equestri receptus. tribunusq; militũ factus. Acron autem & porphirio scribunt Menam Gn. pompeij magni libertum fuisse. Deinde apud sextũ pompeiũ magni filiũ mansisse. q quidem exercente pyraticã ad augustũ pfectus classis relicto sexto confugit iterum postea ad Sextum reuersus est. rursus illo relicto ad augustũ redijt. a q tribunus militũ factus est. De quo etiã Suetonius. Hoc dicit.

a LVPIS & agnis. Sensus est Dicit poeta tãtam esse discordiã inter eum & menam libertum. quanta sit lupis & agnis.

b IBERICIS funibus. Ostendit non solum seruũ fuisse quod non illius sed fortune vitium dici posset. sed nequã seruũ quod illi & nõ fortune attribuẽdũ est.

Ode III. i menã libertũ

i. ex sorte naturaliter

a Vpis & agnis quanta sortito obtigit

mihi horatio.

Tecum discordia est

b spõ pga. c

Ibericis peruste funibus latus

ferrea

Et crura dura compede:

f. eu mena

Licet superbus ambules pecunia

d

Fortuna non mutat genus

e

Vides ne sacram mentiente te viam.

hoc est sex vlnarum toga

Cum bis ter vlnarum toga

c PERVSTE. Absolute dixit vt oculos suffusa nitentes.

d FORTVNA &c. Nam pecunie ignobilem non valent nobilitare.

e VIDES ne sacram. ordo est videsne vt liberrima indignatio verset hucet huc ora cuiuntium te mentiente sacram viam.

Vt ora vertat huc & huc euntium
f tustissima
Liberrima indignatio
cesus virgis
g h
Sectus flagellis hic triumviralibus
i
Preconis ad fastidium.
h
Arat falerni mille fundi iugera:
equis.
l
Et appiam mannis terit:
m
Sedilibusq; magnus in primis eques
A.spreta orpontio lege.
Othone contempto sedet.
n
Quid attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
Contra latrones atq; seruilem manum
A.latrone & seruo
Hoc hoc tribuno militum.

f LIBERRIMA indignatio. Significat autē populum exindignatione quod ille oblitus cōditionis tā magnificus incedat detorquere ab illo aspectum. & bene liberrimā indignationem dixit quod libere ac palam hūc videntes in seruitutē inuehūtur.

g SECTVS flagellis. Orationem a Mena auditores conuertit ex idignatione. Iuuenalis sat. vi. de mulierum seuitia in seruos ait. Sic frangit ferulas rubet ille flagellis hic scutica & c.

h TRIVMVIRALIBVS innuit menam publice quoq; in maius dedecus fustigatū. Triuiri enim supplicijs preerant.

i PRECONIS ad fastidium: idest tamdiu cesus donec etiam preconi fastidio esset.

k ARAT falerni mille. & c. Sūma indignatio quod scelestius et sordidus vir tam sit locuplex.

l APPIAM. Preclarissimę sūt vie vt Strabo ait li. v.

m SEDILIBVS. in quatuor decim ordinibus. Roscius enim otho tribunus plebis legem tulit. ne quis sederet intra quartūdecimū theatri gradum. nisi cuius auo, patricq; genuo quadraginta sextercia fuissent. Ergo contēpto othone. idest lege ab othone lata qua non sat erat habere quadraginta sextercia. quia pater eius ingenuus nō fuerat. imo neq; ipe.

n QVID attinet. Sensus est. frustra pugnatum esse aduersus seruilem manū spartaci. frustra aduersus piratas. si mena q & seruus & pirata fuerit tribunus militum fiat.

Argumentum odes. V

h Ac ode in Canidiam veneficam scribitur. ea quippe adamans Varū a quo spernebatur pretextatum puerū: cum sagana veia & folia veneficis mulieribus dam ceperat. spoliauerat. in fossam vsq; ad mentum cum incantata aqua immerserat. quo ex illius fame deficiētis medulla & iecore amoris poculum parare posset. puer autem salutis expes diris imprecationibus illas est insecutus. De eadē vero canidia latius epodo. iij. Preterea de Canidia & Sagana late idem horatius scripsit in satyra octaua primi libri vbi incipit Carmen. Vidi egomet nigra succinctam vadere palla Canidiam. &c. H.d.

Epodon

De. V. in Canidiam venefícam.

puer vota ad deos.

a TO deorum quícquid in celo regis
b

Terras & humanum genus
cupit mulcrum furor

Quid iſte fert tumultus & quid omnium
nam omnes ille venefice inimico animo ſpectabant

Vultus in vnum me truces,

c
Per liberos te ſi vocata partubus
legitimis filijs
b c
Lucina veris affuit.
vanum non enim ſibi pfuerat
f
Per hoc inane purpure decus precor
.i. vim dicaturum. nam humane victime
non accepte eſſe non poterant
Per improbaturum hec iouem:
ſicut inſpicis.

~~Quid vt nouerca me intueris, aut vti~~

g
~~Petita ferro belua.~~

Vt hec trementi queſtus ore conſtitit
hoc eſt precra ? aurea bulla.

Inſignibus raptis puer
.i. ſine pilo ſic rale erat

Impube corpus: quale poſſet impia
h
Mollire thracum pectora
non longis.
f
Canidia breuibus implicata viperis

Crines & incomptum caput,
i
Iubet ſepulchris caprificos erutas
lucuoſas
l
Iubet cupreſſos funebres:
m grandis

Et vncta turpis oua ranę ſanguine.
que nocturno tempore volant
n
Plumamq; nocturnę ſtrigis.
q̄ in ponto eſt intelligitur
o
Herbaſq; quas colchos atq; iberia

Mittit venenorum ferax.

Et oſſa ab ore rapta ieiune canis
quales medea ereauit apud colchos

Flammis aduri colchicis:

a AT o deorum. Canidia fuerat neapolitana mulier peſſima venefica. huius ergo neocramatiam de puero factam ſub nomine canidię vituperat. inducit autem puerum ab illis ſurreptum. & ad imolationem paratum ſuas miſerias conqueritur & in canidię ſociarumq; crudelitatē inuehitur. loquitur ergo puer. At expauescentis.

b QVICQVID in celo regis. ideſt o omēs dii qui regitis terras & humanum genus.

c PER liberos te. Canidiam puer orat iam ſe capientem.

d LVCINA. Hanc grauide inuocabant quoniam ex actis mēſibus lucē naſcentibus iuno prebet vnde appellatur Iuno lucina ab iuuando et luce vt Varro docet. Multa etiam Macrobius libro. vii. ſcribit.

e VERIS partubus. ideſt legitimis filiis. vel non fictis partubus. per quod innuit eam vel nō peperiſſe. vel ex adulterio concepiſſe.

f PVRPVRE decus. Pretextā intelligit patriciis enim bulla aurea cū toga cui purpura pretexte baturvtebantur cordis autem figuram in bulla ante pectus annectebant. vt illam inſpicientes ſe homines cogitarent ſi corde prestarent Togam vero pretextā ferebāt. vt ex purpurę rubore ingenuitatis pudore tegerentur vt ſcribit Macro. li. i. ſat.

g PETITA ferro belua. Leonem intelligit vulneratus eni mira obſeruatione percuſſorem nouit. & in quantalibet multitudine appetit. Eum vero qui tela miſerit. ſed tamen non vulnerauerit correptum raptumq; ſternit nec vulnerat auct. Pli. li. viii.

h THRACVM pectora. Sūt eni thraces bellicoſiſſimi & crudeles hinc polidorus lib. iii. eneę ait. heu heu fuge crudele ſterras. Mela etiam ſcribit thraces ferroces eſſe & immites.

i VIPERIS. Vtebatur igitur viperis pro vittis.

k CAPRIFICOS. Eſt caprificus ſiluestri genere ficus nunquam matureſcens. eius virtutes ſunt plurime. Quarum vna eſt. quod caprificus ferociū tauorum collo circumdata in tantum rapidam naturam compeſcat. vt immobiles preſtet. Multa etiam Pli. li. xxiii.

l CVPRESSVS funebres. Cupreſſus diri ſacra eſt & ideo funebri ſigno ad domos poſita vt Pli. li. xxiii. ſcribit.

m ET vnctis turpis oua ranę &c. Non rane oua. ſed vncta ranę ſanguine. Rana enim infernū & venenoſum animal eſt. vt Iuuena. Et ſtygio ranas in gurgite terras. Tales etiam rane vulgo rubete dicuntur & magis venenoſe ſunt. de quibus Iuue. ait. Ranarum viſcera nunc̄ inſpexi. & idem alibi. Miſcet ſitiente rubetā

n STIRGIS nocturne que nocturno tempore volant. de quibus Naſo li. faſt. vi. inter alia ſic ait. Nocte volāt pueroſq; petunt nutricis egentes Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.

o COLCHOS atq; iberia. He regiones ſibi coniuncte ſunt in ponto prouincia ad ſeptentrionem de quibus late ptolo. li. v. in ponto autem eſt prouentus malorum graminū hinc Vir. in. b. has herbas atq; hec ponto mihi lecta venena. Ipſe dedit Moeris naſcuntur plurima ponto.

succincta p.n. veneficio alterius

At expedita sagana per totam domum

p

Spargens auernales aquas

eructis

Horret capillis vt marinus asperis

piscis nomen

r

Echinus, aut currens aper

.i. remora .i. cognitione sui ipsius cordis

Abacta nulla conscientia

o

Ligonibus duris humum

.i. effodiebat

Exhauriebat ingemens laboribus

loco

c

Quo posset infossus puer

vt puer magis cruciantur.

Longo die bis terq; mutare dapis,

unus mos. dicit spectaculū in mulierū inuidiā
q. que ex illius miserijs voluptatem caperent.

In emori spectaculo

manifestaret

v

Cū prominеret ore; quantū extant aqua

visq; ad mentum

Suspensa mento corpora

ficum pueri sq;

f

Exerta vti medulla & aridum iecur

Amoris esset poculum

interdicto

3

Interminato cum semel vixe cibo

defecisse

a

Intabuissent pupulle,

.i. vehementis

Non defuisse mascule libidinis

p.n. veneficę

b

Ariminensem foliam,

studijs dedita.

c

Et ociosa credidit neapulis

s. neapoli

Et omne vicinum oppidum

s. meretrię folia magica

d

Que sydera excantata voce thessala

extrahit

Lunamq; celo deripit

aere

e

Hic irrefectum seua dente liuido

s. preegrauat

Canidia rodens pollicem

ex qua ira commouetur hinc colerici facilius irascuntur propter humoris tenuitatem.

z INTERMINATO. Sensus est. quod ex pueri medulla et iecore amoris poculum uolebāt efficere. cum semel intabuissent pupulle fixe cibo interminato. idest cum iam moriturus esset.

a PVPVLLE. Parue oculorū imagines quas phisici dicunt antetriduum morituris non apparere. Pli. etiam ait li. vii. in oculorum & narium aspectu indubitata esse mortis signa.

b ARMINENSEM foliam Nomine virorum libedine cassentem.

c OCIOSA neapolis. Innuit predicta neapoli esse facta. Nā cratidia neapolitana fuit. Ociosa autem neapolis a poeta dicit quoniam vt Strabo li. v. docet habebat neapolis calidarū aquarum scatebras & apparatissima balnea. inde plurimi e roma secessum faciebant aut quietis aut ocii gratia. presertim qui eruditioni operam darēt. aut remissioris vite desiderio maxime quos senectus affligebat vel aduersa valitudo &c.

d VOCE thessala. idest carminibus quibus vtentes thessali lunam e celo auocant Virgil. Carmina vel celo possunt deducere lunam.

e IRREFECTVM. Rodebat enim policis superfluum vnguē quem non securat.

p AVERNALES aquas. petitos ex auerno lacu. nam efficaciam ad has herbas habere credebantur. et in auerno defunctorum vaticinia fiebant. Multa Strabo. li. v.

r ESCINVS marinus. Esthini pisces e cancrorum genere. in quibus spine pro pedibus. ingredi est iis in orbem volui ora in medio corpore in terram versa. Pli. lib. ix. id scribit. Est etiam terrestris echinus qui erinacius aliter dicitur.

s LIGONIBVS. Ligo rusticum instrumentum est. dicitur autem quod propter latitudinē sub terra facilius legitur vt Varro docet.

t QVO posset. Ordo est. Quo loco puer infossus posset emori in longo spectaculo dapis mutate bis terq; die. puero enim apponebantur epule sepius deinde mutabant vt spectando magis puer affligeretur esuriens.

v QVANVM extant. Ordo est. tantum quantum corpora suspensa ab aqua extant mento.

x EXTERTA vti. Veneficii causam explicat vt. s. ex pueri visceribus amatorium poculum facerent.

y IECVR aridum. Horatius iecur aridum appellat luue. Vero siccum sat. i. Quid referā quāta siccum iecur ardeat ira. quod quidem propter coleram ait que calida est & sicca. Colera autem ab ipo epate ad fel transmittitur

Epodon

f NOX nam magicis nox colitur quia noctu sacra sua peragebant Vir. Tum stigio regi nocturnas inchoat aras.

g DIANA. Nã hec dea princeps his rebus adhibetur Virg. Tergeminam hecatem tria virginis ora dianę.

h NVNC in hostiles domos. Invarũ est iprecatio a quo ipsa spernebatur. Vnde orat noctem & dianam efficiant illum senem quoq; adulterum esse & ita cruciari amoris impacientia vt nocturno tempore quo etiam fere quiescunt vnguento perunctus per vrbem vagetur ad visendum meretrices. canes allatrent & omnes irrideant.

i FORMIDOLOSIS. Ordo est. Dum fere dulci sopore languide latent siluis formidolosis canes suburane latrent senẽ nardo perunctum quo ideſt vt omnes arrideant adulterum quale ideſt tali nardo quali &c.

q.d. omnes dixit q.d. nihil sacuis

Quid dixit, aut quid tacuit: o rebus meis
consciꝰ z testeꝰ

f
Non infideles arbitrę.

f g pio
Nox & diana que silentium tegis
secretꝰ

Arcana cum fiunt sacra
vari

h
Nũc nunc adeste. nũc in hostiles domos
f. vestram vestrã perennam

Iram atq; numen vertite
bestie

i
Formidolosis dum latent siluis ferę
esse

Dulci sopore languidę:

Senem quo omnes irrideant adulterum
sic dicet a loco.

Latrent suburane canes
.i. nardino vnguento p quo

Nardo perunctum quale non perfectius
pro laboauerunt

Meę laborarunt manus

h
Quid accidit, cur dira barbarę minus

Venena medeę valent.
potens

Quibus superba fugit vlta pellicem

Magni creontis filiam
.i. veneno

m f. medee
Cum palla tabo munus imbutũ nouam
per incendiũ creontis filiam sc̨
perdidit

Incendio nuptam abstulit,
certe

n
At qui nec herba, nec latens in asperis
aliquius herbe

Radix fefellit me locis,

o
Indormit vnctis omnium cubilibus
meretricum

Obliuione pellicum
volentis.

Ah ah solutus ambulat veneficę

k QVID accidit. Cũ iam perfectis sacris senex venire. miratur canidia. cur illa sacra que eadem sunt quibus vsa est medea cum regiam creontis excussit nõ possint peruertere mentem senis cũ illud maius fuerit.

l VLTA pellicẽ. Expulsa medea iason glaucam creontis regis corynthi filiam duxit vxorẽ qua propter irata medea perfidos dona quedam venenis illita sponsę misit que cum illa corpori applicuisset incidit in morbũ paterq; filie auxilium ferens cũ corpori illius hesisset illico expirauit. Auctor est Diodorus li. v.

m PALLA. Erat palla honeste mulieris vestimẽtum. hoc est tunice palliũ vt marcellus asserit

n ATQVI. ASSErit se nihil omisisse de illis que medea egerat. miratur igitur cur voti compos non fuerit.

o INDORMIT vnctis. Ordo est. Indormit varus cubilibus vnctis obliuione omnium pelicum. putat enim aliam venificam id egisse. Vt varus. s. amore liber omnium sit oblitus meretricum &c.

Scientioris carmine
veneficis meis
p
Non visitatis vare potionibus
ranis aduersum quem aggredi vehementior desponat.ita vt alienus mente voluerit eius nefarius reperiatur.
O multa fleturum caput
Ad me recurres: nec vocata mens tua
efficacissimis
Marsis redibit vocibus.
s.veneficium
q !
Maius parabo. maius infundam tibi
vt etiam,vis poculi carminibus adderetur
Fastidienti poculum.
ante inquit ipsis elementis rerū natura mutabitur,quā non ira varus amore meo ardeat vrgni bitumen appositum.
Priusq; celum sydet inferius mari
Tellure porrecta super.
Quam non amore sic meo flagres vti
r
Bitumen atris ignibus.
.i.dum hec agerentur
blandis
Sub hec puer non iam vt ante mollibus
p lenibat
venefícas
Lenire verbis impias
Sed dubites vnde rumperet silentium
.i.diras imprecationes
Misit thyesteas preces.
q q.quāuis venena multa possunt.non tamen
p valent merita in contrarium vertere
Venena magnū fas nefasq; nō valēt
Conuertere humanam vicem
execratōibus
Diris agam vos dira detestatio
nullo sacrificio expiari.i.purgari potest.
Nulla expiatur victima.
insuper
Quin tibi perire iussus expirauero
promitte se in eos seuiturum post mortem
t
Nocturnus occurram furor.
Petamq; vultus vmbra cruuis vnguibus
.i.furiarum ergo multo magis timendum.
Que vis deorum est inanium
v
Et inquietis assidens precordijs
Pauore summos auferam.

p NON visitatis. Ordo est. O Vare appositio caput fleturum recurres ad me potionibus non vsitatis,nec mens tua redibit ad me vocata vocibus marsis.q.d. adhibeo potiones efficacissimas & aliis incognitas quibus coactus ira ad me recurres. vt tua mēs iam a me insana affecta nō possit redire.s.ad sanum.quamuis reuocetur vocibus marsis. ideſt potentissimis carminibus qualia marsi faciunt. nā hos populos constat a marsia Circes filio originem traxisse. & a Circe que suis veneficiis homines in omnia monstra vertere poterat illa didicerant.

q MAIVS parabo. Quoniā hoc nihil proficio quod erit tanteefficatie quod prius celum sidet.ideſt residet inferius mari terra porrecta super ideſt ex parte superiore quoniā tu nō ita amore vtaris vt bitumen vtitur ignibus quos atros appellat quoniā ex multum vnctuosa ignes nigrescunt propter nimium vaporem qui illis admiscetur.

r BITVMEN. Liquidū quod naphatham vocāt igni admodum corripit ignis. & si corpus eo illitum igni admoueris deflagrat. nec aqua vllo pacto extingui potest. sed magis ardet nisi valde multam superinfuderis. nigrum bitumen babilonii. in lucernis pro oleo vrebant. hec ex Strabonis li.xvi.

s MISIT thyesteas preces. idest talia illis imprecatus est. qualia tragici inducūt thyestem aduersus fratrem imprecari. Optime autem thyesteas preces. quoniam eius filii perierant. vt hic puer nunc perit.

f VENENA magnum. Ordo est. Venena non valent conuertere humanam vicem appositio magnum fas & nefas. ideſt meritum & poenam cuiusq;. Est enim sensus quod venena licet multum possint efficere attamen nullo pacto conuertent cuiusq; merita. nā vel premiis vel penis afficientur oīno merentes.

t NOCTVRNVS occurram furor. Indignatio & ira. Ouidius item ait in ibin. Tum quoq; cū fuero vacuas dilapsus inauras Exanimis manes oderit vmbra tuos. Quicquid ero stigiis erum pere nitar ab vndis. Et tendam gelidas vltor in ora manus. Me vigilans cernes tacitis ego conditus vmbris. Excutiam somnos visus adesse tuos. Deniq; quicquid ages ante os oculosq; volabo. & querar & nulla parte quietus eris.

v INQVIETIS precordiis. Hinc iuuenalis sat. xiii. ait de periuris et sceleſtis. Cur tamen hos tu euasisse putes. quos diri conscia facti. Mens habet attonitos. & surdo verbere cedit. Occultū quaciente animo torrore flagellum. Philosophus ait. Stultos malorum memoria torqueri.

R

Epodon

x VOS turba. Ordo est. Turba hominum. s. vicatim hinc et hinc saxis petens contundet vos appositio obscenas anus. huius autē furoris ipse causa erit. vt populus. s. eas saxis opprimat scelerum causa.

y EXQVILINE alites. idest que exquilias vnum ex septē romanis collibus habitabāt. dicte autem sunt exquilie vel ab excubiis quas reges antea ꝙ locus ille mœnibus cinctꝰ esset. illi agi iubebant. seu ab eo quod excultę ab rege Tullo essent vt Varro docet.

z HEV mihi &c. Dolentis interiectio dolet enim parentū. dolet item se harum scelere superstitem parentibus suis esse nō posse. aut equum est cunctis ordine fatis.

g vicos
e Theim
Vos turba vicatim hinc & hinc saxis petens
t uminuer
Contundet obscenas anus:
addit pœne quas luere in vita ignominiā quam post mortem subibunt
Post insepulta membra different lupi
f
Et exquilinę alites
3
Neq; hoc parentes heu mihi superstites
Effugerit spectaculum.

Argumentum odes. VI.

h Ac ode in maledicum scribitur. qui in externos & infimos quietosq; potius quam in cives & in fortes timenda voce latrabat / hortatur eum horatius vt in se si potest vertat inanes minas nam emorsurus est non enim vt puer flebit. si quis eum atro dente petierit. Hoc dicit:

Ode. VI. in Maledicum

a QVID immerentes. Est autem ordo. tu canis ignauus aduersus lupos quid vexas immerentes hospites.
b LVPOS. fortes viros. et qui remordere possunt.
c NAM qualis. Ordo est. Nā talis qualis aut molossus canis aut fuluus lacon. appositio vis amica pastoribus sublata aure per altas niues agam. s. ferā quecumq; fera precedet. per id autē ostendit se sagacem esse nec vnquam precedentem feram dimissurum hoc est sibi nocentem aliquem relicturum quin vicē reddiderint. cōparat se demū optimis canibus illum vero ignauis & clamosis tantummodo.
d MOLOSSVS aut lacon. Nam in epyro & laconia erant optimi canes. legitur apud Plinium canem molossum percussorem domini laniatu & latratu indicasse.
e AMICA VIS pastoribus. Ephexegesis est superiorum. per appositionem igitur leges dicit enim molossum canem & laconem esse vires amicas pastoribus per eos namq; et ab lupis, et a funibus tuis reddunt.

o pergnnos fatigas
q Vid immerentes hospites vexas canis
b
Ignauus aduersum lupos
portius
Quin huc inanis si potes verte minas
Et me remorsurum pete.
c d canis ꝙ laconia
Nam qualis aut molossus, aut fuluus lacon
e ff
Amica vis pastoribus
de se poeta hoc dicit. significans non defuturam sibi linguę amaritudinem si puderetur alicuius improbitatis
Agam per altas aure sublata niues
Quecunq; precedet fera.

f PROIECTVM odoraris cibum. Methaphora est per id enī cum ignauū esse innuit. verbis namq; magna ostendit deinde re minima acquiescit. vt canes ignaui solēt obiecto cibo. quod molossus aut lacon non facerēt vbi latrat⁹ emiserint fera aliqua precedente.

Tu cum timenda voce complesti nemus
f
Proiectum odoraris cibum
Caue. caue namq; in malos asperrimus
g
Parata tollo cornua.
h
Qualis lycambe spretus infido gener
i
Aut acer hostis bubalo
maledico horari ū.
An si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer.

lycamben phrosis carminibus vsq; eo infectatus est. vt ille mortem sibi consciscceret. hoc autem eo fecit quod ille filiam in matrimonium promissam mox denegasset.

g TOLLO cornua. Mutat translationem. & dicit se similē tauro qui cornua tollat in eos q sibi maledicunt.

h QVALIS lycambe. Datiui casus. archilochū significat qui

i ACER hostis bubulo. Hipponactem significat qui bubuli filiam nuptum petit & pro deformitate est contemptus illud tamen verius volunt bubulum fuisse pictorem hic hipponactē quendam poetam deformē prorisu pinxit quo ille furore cōmotus tali eum carmine perculsit vt se laqueo suspenderet.

Argumentum odes. VII.

h Ac ode Romanos arguit ciuile bellum instaurantes de quo tamen intellexerit nō facile dignasci potest. De bello quidem Actiaco contra Antonium & cleopatram intelligere magis placet Id enim finis armorum ciuilium fuit. De quo etiam primo epodo horatius meminit. Hoc dicit.

Ode. VII. detestatur ciuile bellum.

k QVOQVO scelesti. Elegan ter in tumultū ab exclamatione incipit. ad eos autem dicit qui frisosa mente instaurare bellum ciuile conantur.

l ENSES conditi. Post cassii & Bruti & Sexti pompeii interitum qui erant bella ciuilia itaq; omnis romanorum vis atq; potestas ad duos tandem Antoniū

sine consilio quidem
l vestris
q Voquo scelesti ruitis, aut cur dextris
Lic rum d. vagimus incluſt.
l
Aptantur enses conditi:
terris mari
Parum me campis atq; neptuno super
romani
Fusum est latini sanguinis
ideo capti sentes dextris
m
Non vt superbas inuide carthaginis
Romanus arces vreret

scilicet & Augustum cesarem peruenerat vt apianus libro. vii. meminit.

m NON vt superbas. Nā esset laudandū bellū aduersus superbos hostes sumptum. vt contra vituperandum est. si geratur cōtra ciues.

Epodon

ante inuictus

n

Intactus vt brittannus vt descenderet

hic enim ducebantur reges

o captiui in triumpho

Sacra cathenatus via.

desideria

p inimicorum

Sed vt secundum vota parthorum sua

roma

Vrbs hec periret dextera:

q s. vt seipsi persequerentur

Neq; hic lupis mos nec fuit leonibus

hoc est in diuersam naturam.

Vnquam nisi in dispar feris

ineptus ira a. furialis necessitas,

Furor ne cecus. an rapit vis acrior

r

An culpa responsum date

pallens epytheton

s

Tacent & albus ora pallor inficit

consumne

Menteſq; perculse stupent

t eorum ire persequuntur

Sic est. acerba fata romanos agunt

hoc est romuli

v

Sceluſq; fraterne necis

posteris innocentis

Vt immerentis fluxit in terram remi

execrabilis posteris

x

Sacer nepotibus cruor.

n BRITANNVS Ptolomeus li. ii. scribit in insulis britannię nec montes neq; paludes neq; fluuiorum fontes esse.

o SACRA via. nã via sacra perducebat a porta triumphali ad capitolium per quam procedebat triumphus.

p SECVNDVM vota parthorum. Qui occiso Crasso metuebant romanos. nisi bellum ciuile emersisset.

q NEq; hic lupis. Sensus Fere non faciunt quod vos o romani. sanguinem inuicem petentes. nam fere que sunt eiusdẽ generis habent inter se pacem. dispares se infectantur.

r AN culpa. Vdut interroget causam furoris.

s TACENT. Fingit nõ respondere interrogatos. quod pudoris q; signum sit.

t SIC est. Concludit a fato fuisse bellum & culpam contractũ a romulo. qui fratrem Remum dominandi causa interemit.

v SCELVS fraterne necis. De romulo & remo vide Liuium de quo etiã Lucanus fraterno primi maduerunt sanguine muri.

x SACER nepotibus. idest execrandus & horrendus. nã suo cruore id erant expiaturi.

Argumentum odes. VIII.

h Ac ode anum arguit eum interrogantem cur ad venerem tardus esset, Cum ipsa deformis & euo putrida causam preberet lraq; eius vitia exprimit. Satis tñ obscena sunt q̃ hac ode dicunt.

Ode.viii.in anum impudicam.

a ROGARE longo. addē nō pudet. Est enī figura Aposiopesis. idest interruptio siue potius Synechdoche fit enim cum subtractum verbum aliquod satis ex ceteris intelligitur. in aposiopesi vero quid taceat incertū est. Fit autem interceptum silentiū cum quis irascitur aut perturbatur. his enī affectibus tantum sermonis defectio congruit.

b DENS ater. Naso li.B.iii. de arte inquit. Quid si precipiā ne fuscet inertia dentes oraq; susceptā mane lauentur aqua.

c RVGIS exaret. Idem naso li. iii. ait. Quam cito me miserum laxantur corpora rugis. Et perit in niueo qui fuit ore color.

d PODEX. Pudēda pars corporis. vt Iuue. Et podice leui.

e CRVDE. idest fluxum ventris propter cruditatem patientis tunc enim magis hiare videtur.

f SED incitat. Pulcherrima ironia est in qua sententia verbis contraria est.

g PVTRES non turgentes. et stantes vt puellis.

h VENTERQVE. alium dicimus. quo sordes decidūt. hinc purgare alium vterum vbi sectus qua propter in sola fœmina

Non prodest corruptus
a longa erate
r Ogare longo putidam te sęculo
.i.que rco
dcl tlnee
Vires quid eneruet meas:
niger
b c
Cum sit tibi dens ater: & rugis vetus
f.ruam dcfigues
Frontem senectus exaret,
dchisos
Hietq; turpis inter aridas nates
dure
d c
Podex velut crude bouis;
relaxate
f hominū g
Sed incitat me pectus & mamme putres
cales
Equina quales vbera
rugosus inflatis
h i
Ventercq; mollis & femur tumentibus
gracile
Exile furis additum
dines
k
Esto beata: funus atq; imagines
precedant
Ducant triumphales tuum
sponsa aliqua
f.ylla
Nec sit marita que rotundioribus
gemens
Honusta baccis ambulet,
l
Quid quod libelli stoici inter sericos
cerulcolis
Iacere puluillos amant
durescunt
Illiterati num minus nerui rigent
priapus ipse.
Minusue languet fascinum
fastidient
Quod vt superbo prouoces ab inguine
aut lingua aut blandimento
Ore allaborandum est tibi.

esti. Ventrem tumorem qui illis partibus turgescat. Iuue. Montani quoq; venter adest abdomine tardus. Et vniuersū illud quod illibus pube & lateribus terminatur ventrem appellamus.

i FEMVR. Femenq; a vertebro ad genua pertingunt exteriore internecq; Sed femen infra genua vsq; ad iuncturam pedis videtur extēdi plautus in asinaria Quibus obtrite ad fœmina erāt vngule. dicitq; femen a flectēdo

k ESTO beata. Sis inquit poeta & diues & nobilis & gemmis ornata preciosissimis non tamen effugies quin anus sis & deformis. Erat autem consuetudo prisca. vt gentilium statuę fūerā eorum qui eiusdē essent gētis in pompa sequerentur.

l QVID quod libelli stoici. Est autem sensus quid est vel quid significat vel quid dicam. quod stoicos libros in puluillis habeāt An propterea minus durescunt nerui illiterati vel minus languet fascinum. idest ipse priapus. Illiterati autē nerui videbantur esse sine illorum librorum presentia ipsa autem vt docta videretur illud agebat quo magis indeamaretur. Sed quoniam anus erat et turpis nihil iuuabat ad neruorum tentiginem. Nerui enim litteras nesciunt. nec litterarum studium habent aut appetunt. itaq; ore potius illi erat laborandum

Argumentum odes. IX

m Arcus Antonius post parthos deopatre amore ductus. quasi bene gestis rebus in regio se sinu reficiebat. Aegiptia mulier ab ebrio imperato re precium libidinum Romanum imperiū pe- tijt. Promisit Antonius: veluti hec omnia latius scribuntur ab. L. Floro. Itaq; in patriam pugnaces na- uis quingentes naues duxit auctore Plutarcho: peditum milia centum. Equitum milia. xxij Antonio igitur circa actium epiri promontoriū nauis habente cęsar Augustus illuc duxit nauis pugnaces. cc. Peditum. lxxx. milia Equitum ferme Antonio numerū inter pugnandū autem naues. lx. Cleopatre: que post magnas naues collocauerant velis sublatis per medios pugnantes fugam arripuerunt. Anto nius post habitis omnibus in quinqueremē, psiluit. & deopatram insecutus est: itaq; ad tenerum ap- pulerunt. Antoniana classis egre decima hora superata est. Mortui non fuere supra quinquaginta mi- lia. Capte autem naues trecente Exercitus item omnis victori se dedit. Post hec cesar ab Actio profe ctus athenas ijt. Hac igitur lętus victoria horatius mecœnatem alloquitur suum vt vna optimo vino quam primū gaudeant. sicut etiam paulo ante victo Sexto pompeio fecerant. Arguit inde Antoni- um quod muliebri imperio se subdiderit cum liber esset & alter orbis imperator: puerū tandem horta tur optima vina misceat luuat enim mero dulcissimo curam & metū rerū cęsaris soluere. Penultima etiam ode li. i. de Antonij & deopatre dade plurima idem horatius meminit. Hoc dicit.

Ode. IX. Ad Mecenatē De augusti victoria in Antoniū et cleopatram

a QVANDO repostum ¦Or do est. O beate ¦mecœnas lętus ego victore cesare. quando sub alta domo sic iouī gratum tecū bibam tecubum repostum ad festas dapes.

b CECVBVM ¦Sinuī caieta¦ no contiguum erat cecubū oppi dum. Verum cecubum & fun¦ danum. & setinum sicuti pha¦ lernum & albanum inter nobi¦ lia numerantur Auctor est Stra bo vide etiam li. i. ode. xx.

.i. seruatum vinum.

a b
q Vādo repostū cęcubū ad festas dapes

.i. augusto
Victore lętus cęsare
.i. in alta domo
c b e
Tecum sub alta sic iouī gratum domo

Beate mecœnas biba m
quod est artificio miscere lyre tybiarum sonitus
Sonante mixtū tibijs carmen lyra

c SVB alta domo. Intelligit enī mecœnatis turrim. ex qua Nero incendium vrbis prospectauit.

d SIC. Vt cęsaris victoria gau deamus.

e IOVI gratum. Eius enī nu¦ mine vicerat Augustus.

f HAC dorium. Dorus dorienses parnaso affines habitatores constituit sibiq; superstites a se vocatos reliquit. quod Stra. li. viii. Et Pli. li. vi. ca. ii. Tris tantum gentes grecas iure dici doricam. Ionicam. Eolicam. ceteras barbarorum esse.

g DVX neptunius. Sex pompeius intelligitur quem appellat ducem marinum. quoniam predonibus mari dominabatur.

h FVGIT vstis nauibus. Nauium quippe pompeii octo supra. xx. merse sunt. reliquę aut cōbuste. aut redacte in potestatem septem & decem dumtaxat fuga elapsis. quibus e massana in pontum ad Antonium se contulit. Sed mileti a Titio Antonii prefecto interemptus est.

i MINATVS vrbi vincula. duplici nota afficit pompeium. & quod bellum patrie inferet. et quod seruos in epiro & alibi cōuocaret. vt eos contra patriam armaret.

k ROMANVS. Ordo est. romanus miles emācipatꝰ fert vallum & arma fœmine. & potest seruire rugosis spadonibꝰ eheu posteri negabitis. Redit autem ad Antoniū & eius milites. qui emancipati. idest liberi possint se in libertatem vindicare valeant.

l POSTERI negabitis. Sunt adeo fœda & indigna hec vt. s. romanus miles fœmine & spadonibus seruiret. vt vix credi ab vllo possint aut debeant.

m VALLVM. ipsa munitio dicitur. Nā valli sunt fustes. quibus vallū munitur seu pervallū & arma fœmine intelligit aureū sceptrum et diadema regine. que omnia antonius gerebat. cum purpurea veste ingentibus gemmis astricta. vt scribit florus.

n CONOPEIVM. id velum erat qua in egypto ad arcendos culices vtebantur vt scribit herodotus & porphirio.

o HOSTILIVM nautū pupes. Sexaginta cleopatrę naues intelligit que quidem dum nauale certamen haberetur erant in tuto loco nilhil agentes vt scribit plutarchus.

p IO triumphe. Io vox est ouātis Naso li. ii. de arte. Dicite io pean & io bis dicite pean. decidit in casses preda pentita meos.

q PAREM reportasti ducem Non tanta inquit gloria C. marius. de iugurta triumphauit.

r BELLO iugurthino. Bellū po. ro. cum iugurta rege numidarum gessit. quod magnū fuit & atrox de quo plutarchus & Salustius.

s NEQVE africanū & c. Deuicta enim carthagine virtute scipionis africani. cū afri aduersum romanos denuo rebellarent cōsulto oracuło responsum est. vt sepulchrū scipioni fieret. quod carthaginem respiceret. tunc leuati cineres eius sunt & piramide in vaticano constituta et humata in sepulchro eius in portu carthaginem respiciente.

t TERRA mariq; victus. Id ad antonium poeta redit. quem dicit terra mariq; victum accepisse pullatum sagum. in varias q; fugisse loca. vt augusti victoriam ostēdit. dixerat enim victo reletus cęsare.

v LVGVBRE mutauit sagū hoc est deposuit coccineam clamidem antonius qua scilicet imperator vtebatur & accepit lugubrem. idest nigram. & vtū obluctum victarum partium hoc facit. an vt in fuga lateat.

x AVT ille & c. Antoniū denotat qui fugiendo varia loco adiit. petit cretam iturus ventis nō suis. hoc ait pœta quoniam Antonius fugiens quinqueremi vt cleopatram assequeretur. ab illa in sua naui receptus est. ficq; ad tenarum appulit. vt docet plutarchus.

y SIRTES. Desyrtibus superius dictum est. multa etiā Strabo meminit li. iii. multaq; Lucanus libro. ix.

doctum grecū phrigium
f t
Hac dorium illis barbarum
oppressus in freto siculo ab egrippa
Vt nuper actus cum freto neptunius
g h
Dux fugit vstis nauibus.
romane
i
Minatus vrbi vincula que detraxerat
Seruis amicus perfidis
k l
Romanus (eheu posteri negabitis)
sui uiris
Emancipatus femine
.i. gerit curam belli apparatus cleopatre
m
Fert vallum & arma miles & spadonibꝰ
longeuis
Seruire rugosis potest.
Interq; signa turpe militaria
n
Sol aspicit conopeum
.i. aduersus romanū militem, vicꝫ. m. antonium;
Ad hunc frementes vertere bis mille eqs
qui erant in exercitu cesariano
laudaneo
Galli canentes cesarem
in ruto loco
o
Hostiliumq; nauium portu latent
s. ad alexandriam
veloces
Pupes siniſtrorsum citę.
expectas
p
Io triumphe tu moraris aureos
integras
Currus & intactas boues
in quo de iugurtha trium
phauit manius q
Io triumphe nec iugurthino parem
r
Bello reportasti ducem.
s quam de carthagine triumphauit
Neq; africanum cui super chartaginem
Virtus sepulchrum condidit
t
Terra mariq; victus hostis puni co
v
Lugubre mutauit sagum
sic virecentum vigesta per vrbes.
x
Aut ille centum nobilem cretam vrbibus
nonpsperis
Ventis iturus non suis
y
Exercitatas aut petit syrtes noto

Epodon

z INCERTO mari. Pro ipſe Incertus. vel per incertum mare cuius nomen ignorabat adeo remotum erat.

a CAPACIORES affer. Poſt quam Antonii fugam victore ceſare patefecit. leticię gratia vina optima iubet afferri.

Aut fertur incerto mari.
a maiores
Capaciores affer huc puer ſcyphos
b optima vina
Et chia vina aut leſbia
c comprimat
Vel quod fluentem nauſeam coerceat
vinum optimū
Metire nobis cecubum
ſollicitudinem auguſti
Curam metumq; cęſaris iuuat
vino
Dulci lyeo ſoluere.

b CHIA vina. aut leſbia chia vina aruiſia intelligit. Eſt enim aruiſium promontorium chii ex quo vinum quod aruiſium vocant vt ſcribit Pli. lib. xiiii. c. x.

c NAVSEAM coerceat. nauſea proprie vomitus dicitur. trahunt autem optimo vino nauſeam comprimi.

Argumentum odes. x

m Oeuius poetarū peſſimus. tum Virgilij tum Horatij & æmulus. vt & bauius erat. Hinc mœuio nauigaturo tempeſtatem poeta hae ode imprecatur. Hoc dicit.

Ode. x. Imprecatur tempeſtatem in Mœuium.

d MALA ſoluta. Ominatur mala nauigaturo Mœuio. Mala. quia in ſeminino genere pro malo augurio ponit vt ait acrō.

e OLENTEM. Putidum. vt allia ſerpillumq; herbas contūdit olentes de quo & Virgi. Qui

p malo auſpicio
m Ala ſoluta nauis exit alite
malę referuntur ad famam
e
Ferens olentem mœuium
f tempeſtuoſis
Vt horridis vtrumq; verberes latus
nomen venti
Auſter memento fluctibus
nomen venti
Niger rudentes eurus inuerſo mari
ſpargat
Fractoſq; remos differat.
ventus ſeptentrionalis
Inſurgat aquilo quantus altis montibus

bauium non odit amet tua carmina mevi.

f VT horridis vtrumq; auſter &c. lucūde q. vento preſenti precipiat. & vtrumq; latus nauis vtiq; intelligendum eſt.

g TRISTIS orion. Tẽpeſtuo ſus in occaſu eni ipſius ſigni ma xime tempeſtates emergunt. vt nymboſus orion.

h QVAM graia manus. Talẽ nauigationis exoptat errorem, qualem poſt troie excidium la borem greci victores pertulerũt aut naufragiũ reuerẽtes in mõ te caphareo. Cũ pallas vſto ver tit iram ab ilio minerua enim ſa cerdote ſua ab Aiace viciata irã verterat a Troianis i grecos Vir. Pallas ne exurere claſſem argi uum atq; ipſos potuit ſubmer gere ponto. Vnius ob noxam et furias aiacis oilei.

i NON virilis &c. Non ciula his vt femina pre timore naufra gii neq; virilem grauitatem ob ſeruabis.

commotas arbores illas
Frangit trementes ilices.
obſcura
Nec ſydus atra nocte amicum appareat
.ſ.nocte nimboſus occidit
g
Qua triſtis orion cadit,
ſ.in eum tus mari
Quietiore nec feratur equore
h greca multitudo vel ſocietas.
Quam graia victorum manus
combuſto
Cum pallas vſto vertit iram ab ilio
huius ducis.
nauim
In impiam aiacis ratem.

O quantus inſtat nautis ſudor tuis
metus violaceus ⁊ croceus
Tibiq; pallor luteus
i planctus rõnis expers.
Et illa non virilis eiulatio
non audientem ⁊ tratum,
Preces & auerſum ad iouem
aduersus
aquoſo.
Ionius vdo cum remugiens ſinus
nauem ſoluere tempeſtate
Noto carinam ruperit
gingitus ſ.cadauer nauum ad litteus reiectum.
i:
Opima quod ſi preda curuo littore
ceremes tales aues
i
Porrecta mergos iuuerit:
m ſacrificabitur
Libidinoſus immolabitur caper
quoniam ille cauſa mortis fuerat.
Et agna tempeſtatibus.

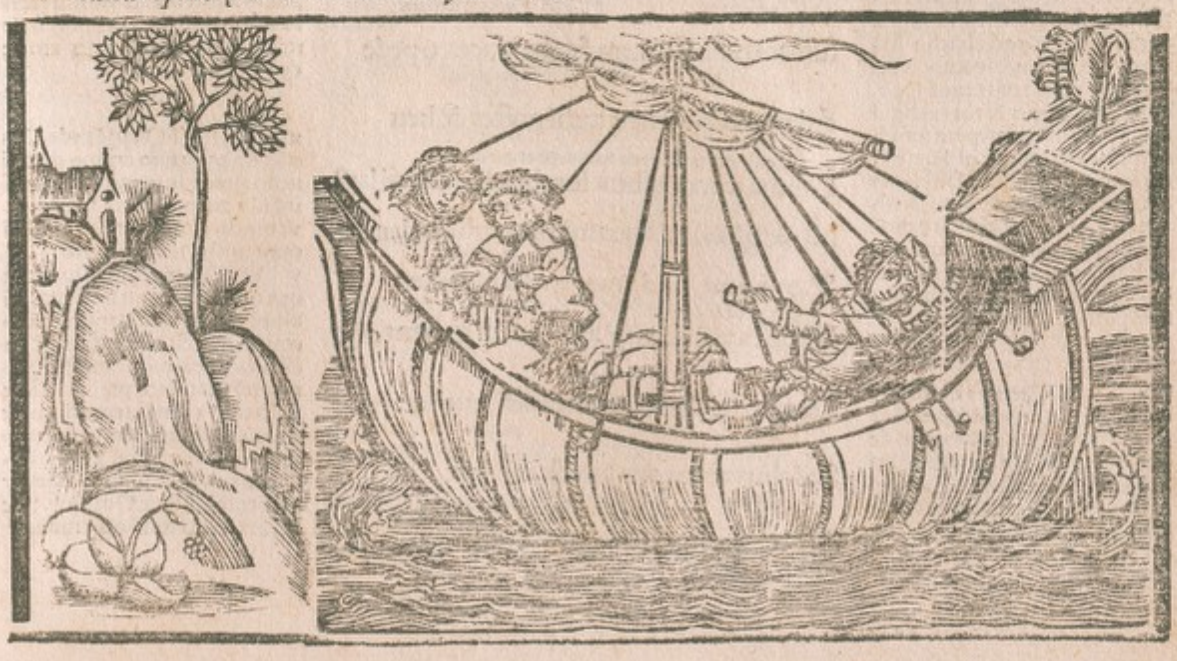
k OPIMA preda', Corpus meuſi intelligamus ex quo appa ret pinguem fuiſſe.

l MERGOS iuuerit. Quia te paſcentur mergi aues aquatici ſunt a facilitate mergendi noiat

m LIDINOSVS capę. Simi litudini impudici & peculanti poetę animal comparat immo landum. ſi mortis eius voti com pos extiterit.

Argumentum odes. XI.

a Mico pectio ſcribens Horatius ait verſus componere non iuuare ſe vt olim eſt graui amore per culſus lyciſti pueri. Hoc dicit uſq; ad finem.

Ode. xi. Ad Pectium.

p. nullius ad quem scribit delectat

n PECTI nihil me. Querela de amore ad pectium familiarem suum. quo in loco amorem ab hominãdo oẽs ab illo deterrere conatur. dicit enim se amore ita detentum ad faciendũ versus nec delectationẽ habere. nec animũ. Vigilandum est igitur & robore plurimo nobis armanda sũt corda. non eni inuitis incumbet obstandum est ergo principiis frenandi sunt oculi ne videant vanitates. obstruende sunt aures. laboribus assiduis est premenda lasciuia blandus quippe incauus sese offert et placidus intuitu primo. et si recipiatur spe leta primo delectat ingressu. sua dat ornatus corporũ. mores cõpositos. facecias vrbicas. choreas. cantus & carmina ludos & cõmessationes atq; similia. post ẽq; vero a probatione stolida totum occupauerit hominẽ. & libertate subacta. mentibus cathenis iniectis & vinculis. differentibus preter spem votis suspiria excitat. premit inertes ingenia. nullũ discrimen facies inter virtutes & vicia dumodo cõsequatur optatũ. innumero ponẽs hostium quecunq; obstantia. hinc exurentibus flammis infelicium pectora. itur rediturq; & ambitu indefesso. res amata perquirit & exiterato sepius visu semper noua cõtrahunt incendia. & cũ non sit penitentie locus. iturin lachrimas dictant preces. mollitis delinite blanditiis. instruunt leues pmittuntur munera. donant. proiciũt. & nonnunq; falluntur custodes. & septa vigiliis captiũtur corda. et in concubitos q̃q; deueniũt amplexus. tũc pudoris hostis & sceleris suasor rubore & honestate fugatis parato voluabro porcis & gnimẽtes fugit illecebras coitus. Tũc sobrietate reiecta. cerere & bacho feruens aduocatur venus. nocteq; tote spurcido consumunt luxu. Nec ob id semper furor extingui tur iste qui imo persepe in amplior em insaniã augeẽ. obliuiscantur honores. effundant substãcie. armenti odia. & vite sepissime subeantur pericula. nec caret ista doloribus. interueniunt rixe & paces tenues rursum suspitiones & zelus animorum consumptor & corporum.

p Ecti nihil me sicut antea iuuat

Scribere versiculos amore percussum graui
exequitur

Amore qui me preter omnes expetit
obscena sunt.

Mollibus in pueris atq; in puellis vrere: ☞

o
Hic tertius december ex quo destiti
tertius annus
p.n. amice

Inachia furere. siluis honorem decutit.

p ostendit amatorum miseria

Heu me per vrbem: nã pudet tãti mali ☞
ego horatius

Fabula quanta fui conuiuiorum & penitet
p quibus animi egritudo

In quis amantem languor & silentium
indicat suspirium vultu
designare

Arguit & latere petitus imo spiritus

q Contraq; lucrum nil valere candidum ☞

Pauperis ingeniuq querebat applorans tibi
postq; amantio r

Simul calentis vt inuerecundus deus
vino o secreta

Feruidiore mero arcana promorat loco:
fervor

Quod si meis inestuet precordijs
i. disperdat et a me dimoueat

s Libera bilis vt hec ingrata ventis diuidat
tra
querimonias intelligit hoc est amorem

Fomenta vulnus nil malum alleuantia
emulta. s. qui largiri multa nihil
possunt cũ ego non possum

Desinet imparibus certare submotus pudor
grauis continẽs
cotum re pecto

v Vbi hec seuerus te palam laudaueram.
a te pecto ve ebeq; faciunt.
p

Iussus abire domum ferebar incerto pede
t nachie sq

Ad non amicos heu mihi postes & heu
que mihi pernocrunt durum phebant subtile.

Limina dura quibus lumbos & infregi lat?

Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
horatium

Vincere mollicia amor lycisti me tenet:
pulcherrima sentetia

Vnde expedire non amicorum queant ☞
iniurie

Libera consilia: nec contumelie graues:
s. expediet pulchre

Sed alius ardor aut puelle candide
gracilis

Aut teretis pueri longam renidentis comã.

o HIC tertius december Ordo est. Hic tertius december decutit honorem siluis ex quo destiti furere inachia. in decembri autem folia cunctis pene arboribus excidunt. pauce enim excipiuntur.

p HEV me. ordo est Heu me quanta fabula fui perurbem nam pudet tanti mali. & penitet conuiuiorum.

q CONTRAq; lucrum. querebatur quod lucrum nihil valeret contra ingenium candidũ. Sententia est. quod non prosit sibi quod ceteris prodesse solet. nã qui pauperes sunt. quoniam cura rerum necessariarum assiduo premũtur. solent aut nõ incidere in amorẽ aut. p. lpasi facile inde liberari. Amor enim ex ocio & lasciuiori vita nascitur. Negociis autem & labore facile pellitur. Ouidius. ocia si tollas periere cupidinis arcus.

r INVERECVNDVS deus Vel bachus vel; cupido. i. enim reddunt inuerecundos.

s ARCANA promorat. Latius superius multis in locis de vini effectu patuit est aũt sensus quod vbi vino incaluerat secreta sua pectio manifestabat conquerens quod eius ingenium cãdidum nil valeret apud auaram meretricem. hinc & Ouidius li. ii. de arte. Ipselicet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foras.

t LIBERA BILIS i. dest ira Libera quidem ab amore.

v VBI hec. Ostendit quod sepe ira parciti amatores magnificeaduersus amorem loquuntur Sed paulopost iterum resurget amor a quo victi rursus illi cedimus & in eius ditionem redimus. Ergo & poeta cũ hoc proposito a mecoenate domũ rediret inter eundem a proposito deflectus a via sua ad ẽdes amice deflectebat.

x INCERTO autẽ pede. Vacilantia principio animo domũ ne ad amicã se reciperet hinc enĩ ira. illic amor diuersa suadebat. vt modo aliquot passus huc. ali quot rursus. illuc dirigeret.

y VNDE expedire. Duo sunt que multum valent ad fugaudũ ameres. aut recta consilia amicorum qui & rationibus & auctoritate nos moueant. & iniurie a re amata acceptę. Additur postremo vltimũ remedium. vt si non potest tolli amor fiat permutatio. nã vt est in prouerbio Clauus clauo truditur sic amor amore tollit. hinc Ouidius. Succedore nouo tollit ois amans.

Argumentum odes. XII.

i N mulierem & deformem & olentem hic inuehitur. que quidem sepe horatio tum munera tū litteras mittere solebat veneris gratia. Hoc dicit.

Ode. XII. Ad mulierem libidinosam.

a QVIS tibi &c. Satis obsce/na que hac ode dicuntur.

b BARRHIS. idest elephan/tis quorum quidem coitus auer sus est. vt et leonum lyncum ca melorum tigrium Auctor est Solinus. Dicit autem illā elephā tis dignam quoniam auersi coe/untes eius deformitatem videre non possunt.

c TABELLAS. Pugillares triplices intelligit. a tribus. s. fo/liis qui quidem rebus amatoriis & leuioribus seruiebant. Tunc triplices nostros non vilia dona putabis cum se venturam scri/bet amica tibi.

d NEQVE naris obese. idest. crasse. nam interdū in naribus caruncule quedam similes mu/liebribus māmis nas⁹ untur eęq; imis partibus que carnose sunt inherent. Auctor est celsus.

e POLIBVS an grauis. Dicit se nec putorem narium nec hir/corum ferre quo illa laborabat ab hircorum enim fetore dicti

a Vid tibi vis mr nigris dignissima barrhis
horatio b litteras
c
Munera cur mihi quid vetabellas
qui possit sufficere libidini tue
d clause
Mittis / nec firmo iuueni: nec; naris obese
ego solus
Namc; sagacius vnus odoror
e tacere
Polybus an grauis hirsutis cubes hirc⁹ i alis
odoretur
f
Quam canis acer vbi lateat sus.
qualis rugosis
g
Quis sudor vietis: z quā mal⁹ vndiq; mēbris
h vinit semine omisso
Crescat odor cum pene soluto
libidinem fatiare
Indomitam properat rabiem sedare. nec illi
eb coitus sudorem
i
Iam manet humida creta color q;
ad conformandam cutem vel candorē faciendum subagitando
Stercore fucatus cocodrilli. iamq; subando
k mio motu
Tenta cubilia tectaq; rumpit:
h
Vel mea cum seuit agitat fastidia verbis
pa. puelle a.quam
Inachia langues minus ac me

sunt & olentis titili polybus au tē caruncula est modo alba mo do subrubra que narium ossi in heret. Auctor est celsus li. vi.

f QVAM canis acer. Sagacita tem suam inueniēdo mulebriū membrorum putorem cani cō parauit feras querenti.

g VIETIS membris. idest lan guidis. sinewi & naturalibus pri uatis viribus quod festus edo/cet. Theren. vietus veternosus colore mustelino &c.

h CRESCAT odor &c. Pe/nem tam mulieris quam viri po suit coitu finito.

i HVMIDA creta. in medica minibus & chia terra candicās vsus ad mulierum maxime cu tem lactei coloris est hec auctor Plinius li. xxxv.

k VEL me cum. Ordo est. vel cū malus odor vndiq; crescat vi etis membris cum seuis vel bis agitat mea fastidia.

Epodon

.f.stupeare

l
Inachiam ter nocte potes mihi ſp ad vnũ
f.eo c orcum
m
Mollis opus pereat male que te
mihi
n
Leſbia querẽti thaurũ monſtrauit ſinertẽ.
p.n.amari.
Cum mihi cous adeſſet amyntas
obſcena ſunt
Cuí? ĩ indomito cõſtãtior inguine neru?
Quam noua collibus arbor inheret
o
Muricibus tyrijs iterate vellera lanę
.t. cuius gracia.q.v.vbi ꝑmmerent
2 in re venerea imporent
Cuí properebantur tibi nempe
Ne foret ęqual is inter cõuiua magis quẽ
horatiũ.
Diligeret mulier ſua quam te;
.t. infelix
ſicut
O ego nõ felix quã tu fugis: vt pauet ac
Agna lupos capreq; lones.

IINACHIA lãgues verba ſunt anus ad horatium. Nec te moueant iſta verba anus candidiſſime lector & alia obſcena que hac ode dicuntur. nam in lectionibus poetarum apes imitari decebit Vt enim ex floribus ceteri nihil ſumunt preter odorẽ & colorem. Apes vero etiã mella inde excerpere ſciunt. Nec inſuper apes oẽs flores pariter adeũt nec ſi quos adeunt. eos totos abſoluunt. ſed eo ablato quod operi ſuo aptum ſit reliquum omne valere ſinunt. Audi baſilium ſctiſſim atq; peritiſſimũ virum Nos inquit laudamuſ poetas cũ non iurgiam referunt. necq; cum ſcurras. aut amantes. aut ebrioſos. aut dicaces imitantur. necq; cum diuite menſa cantuq; diſſoluto ſoeli.citatem diffiniunt. Minime vero cum de diis aliquid dicunt. & maxime cum de illis ita narrant cũ ſi plures ſint atq; diſcordes & paulo plus hec eadem dicenda ſunt ait de ceteris ſcriptoribus. et tunc maxime cũ ad voluptatem leguntur.

m PEREAT male. Ordo eſt Male pereat leſbia que querenti mihi taurum monſtrauit inertẽ.

n TAVRVM. ideſt virum vereum ac fortem vt taurus eſt.

o MVRICIBVS. Purpura Virgilius. Tirioq; ardebat murice lene.

Argumentum odes. XIII.

h Ac oda ſodales hortatur ad letiorem vitam. Cum enim nunc plueret / nũc ningeret / & in mar; ꝛ ſiluis tẽpeſtas eẽt. occaſionẽ ad voluptatẽ rapiẽdã eſſe doc;. eo nãq; tpe aliud agi ñ poterat. h. d

Ode.xiii.Ad Sodales.

a HORRIDA tẽpestas. Eã dem sententiã sepius repetit. hortatur enim amicos ne velint assidua cura marcescere. Sed cum dantur tempora quedam. velut feriata indulgeant genio Et quãquis autem oda hec videatur epicuream. sectam redolere. tamen monet nos poeta quam labile tẽpus sit. Et prosecto calamitosa mortalium conditio. es nunc regnas nunc seruis. nunc summo splendore prefulges. nunc turpi squalore tabescis. nunc superba iubes. nunc humilia obsequens et precaris. Quid celsorum locorum auida es. cum tam crebras assidue ruinas prospectes. quid humilia non respicis in quibus sosis stabilitas posita. quid tibi miseranda non prospicis. quid oculos in tuã salutem nõ acuis.

b ET imbres &c. Suauiter q. cum imbribus Iupiter descẽdat Ordo autem est. Et imbres et nives deducunt iouem. idest deorsum ducit aerem.

c SILVE. Metri causa trissilla bum fecit.

d OCCASIONEM. Dicitur occasio oportunitas temporis casu prouenies vt festus ait.

e CONSVLE meo. Horatius eni sub manlio torquato cõsule natus est quod etiam superius scripsit.

a.nubes. aere enim nubes contrahũt.

a b
h Orrida tẽpestas celũ contraxit & imbres.
aerem
c
Niuesq; deducũt iouẽ / nunc mare nũc silue
tracenti
d
Threicio aquilone sonant / rapiamus amici
bis.andi a.tempore ipso s.nostra
b
Occasionem de die dumq; virent genua:
dum rugata
Et decet obducta soluatur fronte senectus:
quia sub hoc consule natus est
c
Tu vina torquato moue consule pssa meo.
nam sapientis est predicare q̃ in se sunt. in reliquis amoto
f merito diuinũ expectare consilium
Cetera mitte loq; deus hec fortasse benigna
reducet dum pluit persico
g
Reducet in sedem vice: nunc q; achemenio
lyra
h
Perfundi nardo iuuat: & fide cyllenia
recreare
Leuare duris pectora sollicitudinibus:
sicut chiro achilli q̃ẽ
i nutriebat.
Nobilis vt cecinit grandi centaurus alumno
Inuicte mortalis dea nate puer thetide
expectet in quo sepeliendus erat
k
Te manet assarici tellus quam frigida parui
p labuntur
l p.n. fluuũ
Fidunt scamãdri flumina lubricus et simois
ex troia. nec furtales
Vnde tibi reditum certo sub tegmine parce
s.ru ad theris marine
Rupere: nec mater domũ cerula te reuehet /
m
Illic omne malum vino cantuq; leuato
ab effectu tristicie verbis
Deformis egrimonię dulcibus alloquijs.

f CETERA. Sensus est. Vacãdũ est conuiuiis tãtum cetera vero omittenda vt sunt minus lęta. nam deus in melius forsitã reducet.

g ACHEMENIO. idest persico achemenes enim teste herodoto li. iiii. Fuit primus persarũ rex a quo postea reges omnes vsq; ad darium descenderunt.

h FIDE cyllenia. idest lyra. mercurius enim lyrã inuenit et phœbus cytharam de quibus late superius in odis.

i NOBILIS. Sensus est quod centaurus chiron achilli adhuc predicens mortem apud troiam monuit omne malum vino & cantu leuandum. eodẽ itaq; modo & ipse egit.

k ASSARICI tellus. Troiam intelligit. Nam dardanus ioue natus genuit erichdoniũ is troẽ. Tros assaricũ ex quo capys natus est ide anchises hinc eneas &c.

l SCAMANDRI. ex ida phrigie monte Scamander et simois fluuii descendunt in troadem vt Meda scribit.

m ILLIC omne. Ordo est. illic vino cantu & dulcibus alloquiis leuato omne malũ deformis egrimonię.

S

Argumentum odes.xiii.

excusat qd amore impediat iambos missos nõ absoluat: tutaq; se exẽplo Anacreõtis pœte. h. d:

Ode. XIIII. Ad Mecenatem.

effeminata infuderit inermis
m amor

m Mollis inertia cur tantã diffuderit imis
f.mea

Obliuionem sensibus
obliuiosos sicut
n

Pocula letheos veluti ducentia somnos
sirtem f.mea
o

Arente fauce traxerim
cruciat

Candide mecœnas occidis sepe rogando
cupido f. phyber

Deus deus namue vetat.
f.tibi

Inceptos olim ꝑmissum carmen iambos
ad finem
q

Ad vmbilicum adducere.
.i. simili modo r famasse

Non aliter samio dicunt arsisse bathillo
poetam lyricum

Anacreonta tęium
anacreon lyra f.ciarilli

Qui persepe cava testudine fleuit amorem
ꝑducrum efinem.
q

Non elaboratum ad pedem
ru mecenas ꝑ quia
t .i amor.

Vreris ipse miser q ꝺ si non pulchrior ignis
anhelenam hoc reffert erotam

Accendit obsessam ilion
sic vir.vere sorte tua honestum viro
v

Gaude sorte tua. me libertina nec vno
p.n.mereericis
languere facit
Contenta phirne macerat.

belicum & alibi idem quoq; ait nunquam grandia vel molestia posat. que cedro decorata purpuraq; nigris pagina creuit vmbilicis.

r SAMIO bathillo. Anacreon lyricus poeta is patria tęius. qui bathillum puerũ samiũ adamauit. Teos autem ionium ciuitas est in peninsula sita hinc est anacreon lyricus vt Strabo ait li. xiiii

f NON elaboratum ad pedẽ. Id autem propter amoris curã eueniebat.

t VRERIS ipse. Hoc mecœnati dicit. quia & ipse Therentiam dilexit. Sensus autem est. tu mecœnas vreris & ignis qui incendit ilion non est pulchrior tuo igne. ergo ea qua vreris pulchrior helena.

v NEC vno cõtẽta. Vt sit Iuuenalis sentẽtia vera. ocius illud extorquebis vt hec oculo contẽta sit vno.

Argumentum odes. xv.

i N negram scribitur ode. arguitur enim illa periurij a poeta. nam cum iurasset se perpetuam fore illius. alteri postea heserat. Hoc dicit.

Ode. xv. in Neeram.

splendebat

a NOX erat. Cõqueritur quod periurio fidem fregerit. Minatur q; deos scelus vituros.
b MAGNORVM deorum. scelus auget.,

c DVM pecori lupus. Huic si mile est. In freta dum fluuii current dum montibus vmbre lustrabunt conuexa polus dum sidera pascet.

n Ox erat & celo fulgebat luna sereno
o nocta — ꝑpter periurium
Inter minora sydera:
b
Cum tu magnorum numen lesura deorum
quia ego dicebam vbi sacramentum
In verba iurabas mea.
strictius — magna — arbor illa
Arctius atq; hedera procera astringitur ilex
amplexu brachiorum cum hec iurares
s. meis
Lentis adherens brachijs.
s. infestus — ꝓpetuosus — signũ vlõ celeste
c
Dum pecori lupus: & nautis infestus orion
Turbarit hibernum mare.
Intonso sq; agitarit apollinis aura capillos
interreher me
Fore hunc amorem mutuum.
d quia si tratus fuero contemnã te ꝛncipies volere
O dolitura mea multum virtute negra
.i. si quid habet in se virile horatius
Nam si quid in flacco viri est
e
frequentes — .i. rituali qui perior est apud re
Non feret assiduas potiori te dare noctes
.i. mutuo amantem puellam
Et queret iratus parem

d O DOLITVRA &c. Nã constans ero ex animi robore & manebo in sententia vt nõ amem eam que me non amat.

e NOCTES assiduas. Durũ enim esse potest vt alium admittas. sed durissimum vt assiduo admittas.

Epodon

.i.quam eu affecisti gloria

f Nec semel offense cedet constantia forme

Si certus intrarit dolor:

ad rivalem hoc dicit.

meapud necram

Et tu quicunq; es felicior atq; meo nunc

.i.tibi placens ac gloriosus

Superbus incedis malo.

seu rivalis magna terra

Sis pecore & multa dives tellure licebit

fluuius ille .i.abundes auro

g Tibiq; pactolus fluat.

rivalem h secreta.

Nec te pythagore fallant arcana renati

.i.pulchyor sic nirea

Formaq; vincas nerea,

volebio.

Eheu translatos alio merebis amores

horatius

Ast ego vicissim risero.

f NEC semel. Tunc constantia amatoris cedit forme mulieris quando lesus non audet abscedere. hoc est quod dicit si offensus fuero non cedam forme tue id est non tibi seruiam non perseuerabo iniuriam passus.

g TIBIQVE pactolus. Fluuius lydie aurum ferre dicit de quo Solinus. Sensus autem est. licet igitur dives sis & adeo doctus vt etiam pythagorica omnia arcana noris. Sis denicq; pulchrior nirea. quandoq; illa tedeseret & vt rides me. sic ego nunc te ridebo.

h PyTHAGORE REnati: Quia se in multis corporibus fuisse dicebat vt superius ostensum est.

Argumentum odes. xVI.

i N romanos bella ciuilia repetentes hec ode scribit. Consulit aũt eis relinquere penitus patriam confugereq; ad diuites insulas prope oceanum manentes que loca pijs tantumodo constituit iupiter. ibi enim nullo marte vexabuntur. vti in vrbe roma continue eueniebat. Hoc dicit.

Ode. xVI. In Romanos bella ciuilia repetentes.

a ALTERA iam teritur. acerrima inuectiua in ciuile bellum quod inceptum a cesare atq; populo in homines sequenti etatis Octauianum & Brutum perductum est.

alterum seculum

a Altera iam teritur bellis ciuilibus etas

hoc est quod liuius air. magnitudine laborem sua

Suis & ipsa roma viribus ruit

b isti populi.

Quam neq; finitimi valuerũt perdere marsi

b MARSI. Hoc dicit propter bellum sociale cuius marsi et peligni in primis auctores fuerunt

c PORSONE. Hic clusii i ethuria rex fuit. & Tarquinū roma eiectum in in regno suo exercitu restituere conatus est.

d AEMVLA virt⁹ capuę. Florus scribit campanię caput fuisse capuam que quodam inter tres maximas romā. carthaginemq; Numantiam pro qua vrbe ppl's ro. samnitas inuasit.

e SPARTHACVS acer. Is belli seruilis auctor fuit vt superius ostensum est.

f INFIDELIS allobrox. Allobroges gallie populi sūt iuxta Rhodanum quorum metropolis est Vienna. Auctor est Strabo li. iiii. quorum legati Ciceroni catilinariam coniurationem patefeceruunt. Sed et ipsi sepe deficiendo non paruum negociū po. ro. exhibuerunt.

g CERVLEA pube. Germanis oibus truces & cerulei oculi rutile come. magna corpa & c. Auctor est Tacitus.

h IMPIA perdem⁹. Ordo est perdemus nos impia ętas sanguinis deuoti & c.

i FERISQVE rursus. Nam vt ante vrbem conditam a feris habitabatur sic post ipsam diruta rursus ab illis habitabitur.

k BARBARVS victor. Barbari enim plures & Augusto et Mantonio auxiliati sunt.

l QVEq; carent. Ordo est. & insolēs eques dissipabit ossa quirini. que carent ventis & solibus appositio nefas videri.

m NVLLA sit hac potior: Ordo est. Nulla sentencia sit hac potior. s. ire quocumq; ferent pedes quocumq; per vndas vocabit notus. aut proteruus aphricus velut phoceorum & c. Consulit autē vt potius patriā ipsam relinquant alio tendentes quam velint ciuili furore concurrere.

n PHOCEORVM. Phocenses a patrio solo discedētes in galliam venerunt & massiliam vrbem nobilissimam condiderūt Auctor est Strabo li. ix.

o SIC placet. est autē ordo. sic placet an quis habet melius suadere. nam tanquam nomen posuit infinitum.

p SED iurem⁹ in hec. s. verba deinde ponit verba vt nō antea reuertant quā saxa ex imo aquarum in summo natent. Simul imis saxa. ordo est simul saxa leuata ab imis vadis renarint. ideest iterū sursum natauerint. quod quidē erit nūquā. nā saxa semper erunt in vadis imis. nec vnquā poterunt enatare.

q PADVS. is fluuius est qui ab imis radicibus vesuli montis exortus paruis se primū fontibus colligit. & aliquatenus exilis ac macer mox aliis amnibus augescit adeo vt per septem ostia effundat. de quo ad plenum Mela scribit.

r APENINVS. is mons est qui ab alpibus illis inchoās que citeriorem galliam ab vlteriori seperant septentrionem versus in siculum vsq; protenditur fretū italiam per mediū secans quod Dionisius scribit.

Minacis aut hetrusca porsene manus
b inuicta c
Aemula nec virtus capuę: non sparthac⁹ acer
hoc ad tempus illud refertur quo catilinę furens cōiurauit. s. pene legati allogrobū illi conscenserant.
f
Nouisq; rebus infidelis allobrox.
quorū oculi cerulei sunt
g
Nec fera cerulea domuit germania pube
ppter crudelitatē et ghidiam.
Parentibus abhominatus hannibal
h nos .i. execrabilis et execrandi
Impia perdemus deuoti sanguinis ętas
i iterum s. roma
Ferisq; rursus occupabitur solum
veri compos
k
Barbarus heu cineres insistet victor. & vrbē
.i. equus ipse hominem portans
Eques sonante verberabit vngula.
l romuli
Queq; carent ventis & solibus ossa quirini
m .i. audax
Nefas videri dissipabit insolens.
s. vobis agere
Forte quid expediat cōiter aut melior pars
bellicos mortuos
Malis carere quęritis laboribus
melior p phocensium
Nulla sit hac potior sententia phoceorum:
Velut pfugit execrata ciuitas
domos templa
Agros atq; lares patrios habitandaq; fama
Apris reliquit & rapacibus lupis
d
Ire pedes quocunq; ferent, q̄cunq; p vndas
talis ventus
Notus vocabit aut proteruus africus
per interrogatiōem hec leguntur
Sic placet: an melius quis habet suadere scd'a
auspicio
Ratem occupare quid moramur alite:
verba vt sequuntur
p
Sed iuremus in hec: simul imis saxa renarit
Vadis leuata: ne redire sit nefas:
Neu cōuersa domum pigeat dare lintea qñ
marini montis apulie quod nunquam erit
q
Padus matina lauerit cacumina:
.i. promontorium fer.
In mare seu celsos procurrerit a poeminus r

Epodon

admirabilis

Nouaq; monstra iunxerit libidine.
succumbere

fœ

Mirus amor iuuet vt tigres subsidere ceruis

Adultereretur & columba miluio.
vt credant se leonibus ſtreges

Credula nec flauos timeant armenta leones
vt sit absq; pastu

Ametq; salsa leuis hircus æquora

Hec & q̃ poterũt reditus abscindere dulces
qui sumus in ciuitate execrata

Eamus omnes execrata ciuitas.
f. medios

Aut ps̃ docili melior grege mollis & exspes
infelicis

Inominata perprimat cubilia:

Vos quibus est virtus muliebrẽ tollite luctũ.
more cynthenum

Hętrusca preter & volare littora:
more

Nos manet oceanus circũuagus aura beata:
fœcunda arua

Petamus arua diuites & insulas:
fruges non cultæ singulis annis

Reddit vbi cererem tellus inarata quotannis
semper

Et imputata floret vsq; vinea.

Germinat & nunq; fallentis termes oliue
non insitæ

Suamq; pulla ficus ornat arborem.
fluant de

Mella cana manant ex ilice mõtibus altis

Leuis crepante lympha desilit pede:
aqua

Illic iniusse veniunt ad mulctra capellæ:
vbertim plenæ

Refertq; tenta grex amicus vbera.
circumagatur

Nec vespertinus circumgemit vrsus ouile:

Nec intumescit alta viperis humus
s. predictis

Pluraq; fœlices mirabimur vt nec; largis

virtutis. fere autem imperatorũ ac deteriorũ maior modus est. hoc est in melioribus victor.

z INNOMINATA. Insolicia. q. nullo omine nulla religiõe condita.

a OCEANVS. apud quem fuut insule fortunate de quibus Latius superius.

b TERMES. Proprie dicitur termes caulis olearũ vt porphirio scribit. Acron vero ait quod termes dicitur extremus ramus oliue sicut vitium palmes.

c SVAMQVE pulla. ostẽdit sine arte oia nasci. Cõtra autem illud est. Miraturq; nouas frondes & non sua poma.

d CREPANTE pede. Tanquam animali poetice dat pedes aquę.

e HEC vespertinus vrsus. Similе Virgilii. Nec magnos metuunt armenta leones.

f MIRVS amor. Poeta ex subiectis ostendit quam mirum.

t ADVLTERETVR & columba. Iocunde adultereſ. quia dicitur columba nulli alii succũbere quam cui semel iunxit. vel ad id retulit quod aduersum animal sit miluius a columba.

v AMEVQVE hircus &c. innatet vti piscis & ibi degat.

x HEC & que &c. ordo est. hec execrata idest execratione. id est iureiurando interposito. & ex figurata locutio eamus ciuitas vt pars in frustra secant. dulces autẽ reditus nõ de his dicit quippe cum adhorreant eos sed qui alioquin dulces solent esse.

y AVT pars indocili &c. aut omnis ciuitas eamus inquit aut maior pars remaneant que mollis animi & sine spe est experiscy

f AQVOSVS eurus. Sensus est. vt neq; pluuiis neq; siccitate laboret terra.

g NON hic argo. Est aũt sensus quod illuc non auari vt Iason & phœnices. non impii vt medea & vlixes ierunt. Iupiter enim solis piis loca illa constituit potest & esse sensus talis. quod argonaute non petierunt loca illa. nec cadmi socii querentes europã. nec vlixis cohors per multa vagata. nam si petissent nunq; se contulissent alio.

h SYDONII. Phœnices qui socii cadmi ad inquirendam europam fuerunt. Iupiter idcirco a

f venti nomen
Aquosus eurus arua radat imbribus,

Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:
imbres ꝛ celius .i. qui p aere capitur

Vtrumq; rege temperante celitum.

g
Non hic argeo contendit remigie pinus,
medea

Neq; impudica colchis intulit pedem.
cado in socios intelligit. .i. anteminarum

h
Non huc sydonij torserunt cornua nautę
vt supra dixit. nec cursus duplices p mare vlixi

Laboriosa nec cohors vlyssei.

i
Nulla nocent contagia nullius astri
vis

Gregem æstuosa torret impotentia.
q.d. ad hoc secreuit. vt. pijs gentę habitarentur

k
Iuppiter illa pie secreuit littora genti
fe dauit
Vt inquinauit ęre tempus aureum
l
Aere de hinc ferro durauit secula quorum
funderur
Pijs secunda vate me datur fuga,

nullis nauigãtibus petita est hec regio. quia iupiter illa piis solũ hominibus habitãdum ab aliis gentibus secreuit.

i NVLLA nocent &c. Sic Virgi. Nec mala vicini pecoris contagia ledent.

k IVPITER illa &c. Idcirco a nullis nauigantibus petita est hec regio. quia Iupiter illam piis solum hominibus habitandã ab aliis gentibus secreuit.

l QVORVM. seculorum. i. ęrei ac ferrei fuga vobis datur a me vate. idest dabitur vobis cõsilio meo vt effugatis pessima secula.

Argumentum odes. XVII.

p Er Ironiam fatetur Horatius se canidie veneficijs credere petitq; ab illa veniam dicens se ardere quam maxime & vexari dementia agentibus veneficijs. Hoc dicit.

Epodon

Ode. XVII. De canidie veneficijs.

perfecte tanquam victus
l m f. veneficiorū canidie

i Am iam efficaci do manus scientię
n

Supplex. & oro regna per proserpine
reuranda ne;rascantur.

Per & dyane non mouenda numina:
sęq canidie
i

Per atq; libros carminum valentium

Defixa cęlo deuocare sydera:
cuius carminibus execrandis
o

Canidia parce vocibus tandem sacris.
quo sęq eius mentem ligauerat
p

Citumq; retro solue solue turbinem.
flexit achillem
q r s

Mouit nepotem telephus nereium:
telephum.,
f. achillis

In quem superbus ordinarat agmina

Misorum. & in quem tela acuta torserat:
tradicum damnarum;

Luxere matres ilię addictum feris.
ferens

Alitibus atq; canibus homicidam hectorem
priamus!
genicul;ens est

Postq; relictis mœnibus rex pcidit
impotenti immobilis
v

Heu perficacis ad pedes achillei:

Setosa duris exurere pellibus
p vigis

Laborios; remiges vlissei

Volente circe membra: tum mens: & sonus
.i. humane faces que nulla alia honora tō;
est

Relapsus: atq; notus inuultus honor.
.i. solui penas canidie

Dedi fatis superq; penarum tibi
mercatoribus.

Amata nautis multum & institoribus.
rubens

Fugit iuuentas, & verecundus color
p cute fualida
circundata

Reliquit ossa pelle amicta lurida:
canus venefitijs

Tuis capillus albus est odoribus.
quis she semper vrgent tua venefitia

Nullum a labore me reclinat ocium

l IMIAM efficaci. In eandē Canidiam inuehitur. in quā & hactenus inuectus fuerat. sed illam ibi aperte veneficii dānat hicvero Ironice idem exequitur. ironia autem si suo loco adhibeē gratuitatem orationi & indignationem affert.

m DO manus. Fateor me victum. Translatio a milite qui se hosti veluti victum dedens manus ligandas porrigit.

n PROSERPINE hanc inuocant veneficę orat autem per numina magice artis.

o SACRIS. Ambigue dictū vt solent qui ironice loquuntur Nam potest intelligi sacris consecratis. iam dictis numinibus vel sacris. i. sua diritate execrādis

TVRBINEM. Quo in magica arte mentem meam obligati! Nam turbine qui grece rhonibus dicitur, vtebant in magicis.

q MOVIT nepotē. Per aliorum exempla docet eā precibus flectendam.

r NEPOTEM nereium. ideſt achillem nerei nepotem ex thetide natum.

s TELEPHVS. Rex misorū huic greci ad troiam euntes putantes eos troianos esse bellum intulerunt. Telephus restitit et singulari certamine cum achille cōflixit a quo & vulneratus est. hi cū postea errore cognito in amicitiam rediissent ab achille herbis curatus est quarum scientiā habebat chirone docente de quo etiam herodotus li. v.

t POSTQVAM relictis &c. Quomodo autem priamus duce Mercurio petierit achillē pro hectoris cadauere redimendo late in odis dictum est. li. i.

v PERFICACIS achillei. perficaces dicuntur qui in cotentione vsq; ad peruincendum perseuerant vt porphirio scribit.

x SETOSA. Duris. Sensū ē Remiges vlissei exuerunt setosa membra duris pellibus. ideſt deposuere ferinum & ſetis vestitū corpus in quod illos circes conuerterat. volente. ideſt concedente cyrce iam ab vlixe placata. Ergo & Achilles a priamo. & circe ab vlixe placari potuit.

y REMIGES vlissei. Quo pacto. ii. conuersi fuerunt in apros & alias feras a circe legito li. xiiii meth. apud Nasonem.

z TVM mens &c. Nam cū illa socios vlixis in pristina corpora restituisset restituta est etiā pristina ratio & oratio.

a AMATA nautis &c. Vrbanissima contumelia vt sub illa laude. quod adeo pulchra sit: a multis ametur.

b FVGIT iuuentas. Sibi dicit horatius hoc fugisse per cruciatum quem de carminibus illius patiatur.

c TVIS odoribus. nam vngēta veneficiis delibuta que illum senem redderent misisse conquestur Et loquitur ironice.

d NVLLVM a labore. Vult intelligi quasi quibusdam tormentis animi per venefitia illius crucietur.

ergo nec nocti nec inter diu respirare licet

Vrget diem nox & dies noctem: nec est
ostendit crebra suspiria et anhelitus eruberan
tium quibus rebus amantes vti solent.
Leuare tenta spiritu precordia.
amori. f. alicui.

Ego negatum vincor vt credam miser
effugere cruciare
e
Sabella pectus increpare carmina.
turbari incantationi

Caputque marsa dissilire nenia:
f. tu canidia exclamatio
f
Quid amplius visto mare & terra ardeo
venenoso
puncrus
Quantum nec atro delibutus hercules
supertius, decet est ode tertia huius libri.
g sicilienti
Nessi cruore. nec sicana feruida
monte tali f. canidia
h
Vrens in etna flamma: tu donec cinis
equitus ego herarius
Iniuriosis aridus ventis ferar.
i. venenosissimis herbis
i
Cales venenis officina colchicis
k horatii. eruarum
Que finis. autquod me manet stipendium
dic
Effare: iussas cum fide pœnas luam
purgare
Paratus expiare: seu poposceris
m falsis et ficeis laudibus
Centum iuuencos. siue mendaci lyra
canidia
Voles sonari: tu pudica tu proba
i. intra fœdera eius relata n
Perambulabis astra sydus aureum.
ostendit exemplū in q̄ nō parua auctoritas sit debet illam
o fecerit palinodiā de illa cecinerit. cū castore ac pollucem ste
sichorus placuerit
Infamis helene castor offensus vice

Fratrisque magni castoris victi prece
stesichoro oculos
Adempta vati reddidere lumina.
p canidia horatium
Et tu potes nam solue me dementia
q r inquinata
O nec paternis obsoleta sordibus
q. artifex venefici.
Neq; in sepulchris pauperum prudens anus
s
Nouendiales dissipare pulueres
benignum placidum a scelere

Tibi hospitale pectus. & pure manus
t
Tuusque venter pactomeius: & tuo
cacephaton in sensu
Cruore rubros obstetrix pannos lauit
quotiens cunq; i. vincta
v
Vt cunq; fortis exilis puerpera.

n SIDVS aureum. Ordo est. tu perābulabis astra sydus aureū. idest inter sydera eius relata

o INFAMIS helene Stesichorus lyricus poeta siculus vituperationem helene scribens cecatus est castoris & pollucis indignatione. postea vero responso apollinis eiusdem laudes descripsit. quare oculorū aspectū recepit placatis et castore et polluce.

p ET tu. Ordo est. & tu canidia solue me dementia nā potes.
q ONEC paternis. Sensus est. dicit enim quod canidia non sit inquinata vilibus parentibus. hec autē omnia per ironiam dicūt.

r OBSOLETA. q. marcescēs proprie obsoleta res dicitur que vetustate attrita ex vsu remota sit. neq; est a soleo. sed ab oleo vt ait priscianus. puto quia res vetustate attrite suū odorem iam amiserint.

s NOVENDIALES puluerres. Reliquiarum cineres intelligit. Nouendiale enim sacrificiū dicitur quod nono die mortuo fit ex quo sepultus est.

t PACTOMEVS. q. filiū illi ex pacto dederat. nā existimabat Canidia supposuisse sibi filium periisse et quia non concipiebat cum ventre quodamodo pepegisse videbatur. vt supponeret. Nam filium habere secunditatis simulatione cupiebat.

v VT cumq; fortis. ordo est. tu exilis puerpera. idest quando paris. vt cumq; fortis. idest quomodocumq; & maxime fortis es. laudat enim eam quod quāuis exilis esset attamen in puerperio fortis erat.

e SABELLA carmina. marsos intelligit samnitibus vicinos qui valebant carminibus vt superius patuit.

f O MARE &c. oportune interposita exclamatio ad scelerā canidie & miserias suas agendas de Nessi autem cruore & dearidente hercule dictum est in superioribus ode. iii. huius libri. dictum est etiam de gigantibus sub etna ardentibus.

g NEC sicana. Ordo est. nec quantum ardet feruida flamma vrens in etna sicana.

h TV donec cinis. Ordo est. tu. s. canidia tanquā officina. cales venenis colchicis. idest venenosissimis herbis. qualos. apud colchos esse dicuntur. donec ferrar aridus cinis vētis iniuriosis.

i VENENIS officina colchicis. idest venenosissimis vt in colchis. Inuidiose autem illā nō veneficiorum artificem sed officinam nominat.

k QVE finis. Quis terminus istis malis idest quo ad me cruciabis.

l STIPENDIVM. Appellat stipendium quasi vectigal penas quas ab illo ipsa exegit quas etiā si pecuniarias esse velit pollicet se datarum centum iuuencos. vt tanquam numen tali sacrificio quehecatoe appellat. illā placet.

m SIVE mendaci lyra. Dat cithare quod est hominis. Nam iam ironia remota aperte inuehitur deinde demonstrat que falso dicturus sit.

n SIDVS aureum. Ordo est. tu perābulabis astra sydus aureū. idest inter sydera eius relata

o INFAMIS helene Stesichorus lyricus poeta siculus vituperationem helene scribens cecatus est castoris & pollucis indignatione. postea vero responso apollinis eiusdem laudes descripsit. quare oculorū aspectū recepit placatis et castore et polluce.

p ET tu. Ordo est. & tu canidia solue me dementia nā potes.
q ONEC paternis. Sensus est. dicit enim quod canidia non sit inquinata vilibus parentibus. hec autē omnia per ironiam dicūt.

r OBSOLETA. q. marcescēs proprie obsoleta res dicitur que vetustate attrita ex vsu remota sit. neq; est a soleo. sed ab oleo vt ait priscianus. puto quia res vetustate attrite suū odorem iam amiserint.

s NOVENDIALES puluerres. Reliquiarum cineres intelligit. Nouendiale enim sacrificiū dicitur quod nono die mortuo fit ex quo sepultus est.

t PACTOMEVS. q. filiū illi ex pacto dederat. nā existimabat Canidia supposuisse sibi filium periisse et quia non concipiebat cum ventre quodamodo pepegisse videbatur. vt supponeret. Nam filium habere secunditatis simulatione cupiebat.

v VT cumq; fortis. ordo est. tu exilis puerpera. idest quando paris. vt cumq; fortis. idest quomodocumq; & maxime fortis es. laudat enim eam quod quāuis exilis esset attamen in puerperio fortis erat.

Argumentum odes. XVIII.

h Ac ode Canidia inducitur respondere superiori. ait itaq; nullo pacto velle Horatium soluere. dementia cum ipse eius arcana manifestauerit vrbemq; totam eius nomine impleuerit. H.d.

Ode. XVIII. De Canidie responso

obstructis

a QVID obseratis Negat canidia quam loquentem inducit se posse reconciliari posse vllis precibus. quoniam sua venefica diuulgauerit.

b NEPTVNVS hiberinus. idest mare tempestuosum vt hiems pro tempestate ponatur.

c INVLTVS vt te riseris. Interrogatis est. q.d. patiar ne. vttu inultus riseris idest impunitus riseris.

d COCYTIA. idest magica que cocyto. i. inferno sacra sunt nam cocytus fluuius est inferni hec autem cocytia sunt sacra liberis cupidinis. idest quo humane mentes in amorem ducuntur qui deus nullus seruit. omnes autē dii illi seruiunt.

a
q Vid obseratis auribus fundis preces
metaphora a nautis

Non saxa nudis surdiora nauitis
b .i. mare tempestuosum
Neptunus alto tundit hibernus salo.
.i. riseris d
c
Inultus vt tu riseris cocytia
.i. ne tu .i. riseris quod vulgaueris

Vulgata sacra liberi cupidinis.
tamen f p venefica

e
Et exquilini pontifex venefici
f. patiar f. vtvulgando hec sacra

Impune vt vrbem nomine impleris meo
f. horari g

Quid proderit ditasse pelignas anus.
.i. quod te velocius perimat ne
h veneficijs meis tantus crucietur

Velociusue miscuisse toxicum:
tu enim penne velles nec poteris

Si tardiora fata te votis monent.

Ingrata misero vita ducenda est in hoc
i opitulentis

Nouis vt vsq; suppetas laboribus.
probat exemplis requiē frustra petere
k l

Optat quietem pelopis infidi pater

Egens benigne tantalus semper dapis

Optat prometheus obligatus aliti

Optat superno collocare sisyphus.

e EXQVILINI. idest extra exquilinam portā vbi multa erāt sepulchra hic fiebant venefica.

f PONTIFEX. iudex censor sacrorum. pontifices eni sacrorū curam habebant.

g PELIGNAS anus. vt te. f de hac dementia liberarent quaquidem meis veneficiis cruciaris

h VELOCIVS. idest quod te velocius perimat. vt tormenta vite carminibus meis irrogata effugeres.

i NOVIS. Hoc est vt suppeditet &. q. ministeriis cruciatib⁹

k OPTAT. quidē. Exemplis istorum quorū fabulenarrate sunt ostēdit quot frustra requiem morte cupiet. nam neq; ex alto te precipitare poteris neq; ferro pectus transfodere. neq; laqueo guttur frangere.

l PELOPIS pater. De pelope tantalo. prometheasisypho videto in odis superius.

m FASTIDIOSA. Ordo est. Tunc ego tristis fastidiosa agrimonia vectabor eques inimicis humeris. s. tuis.

n VECTABOR. Summam superbiã suo artificio freta ostendit. Quid est humeris vectabor nisi forte subaudiendum extrinsecus iactantibus aut quid tale. sic enim iactare humeris solent qui gloriantes incedunt quod si ita est. inimicis eques est iungendum erit vt si diceret equitas super inimicos meos. aut nũquid humeris inimicis. quid sibi ita est inimicis vectabor intelligamus

phibẽt
In monte saxum: sed vetant leges iouis
de
Voles modo altis desilere turribus,
.i. capto reipsum interimere
species p genere
Modo ense pectus norico recludere,
conaris reipsum suspendere
Frustraq; vincla gutture innectes tuo,
m infirmitate
Fastidiosa tristis ęgrimonia
n s. tuis
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques
importunitati
Meęq; terra cedet insolentie,
o
An que mouere cereas imagines
q. d. non fingo q̃ tu nostr celo
Vt ipse nostri curiosus & polo
incantatõibꝰ.
Diripere lunam vocibus possim meis
Possim crematos excitare mortuos
p desiderij hoc est conficere portionem amoris
Desideriq; temptare poculum
p ego cantidia
Plorem artis in te nihil agentis exitum.

q. super inimicorum meorũ humeros ero. ac sic vectabor atq; equitabo.

o AN que mouere. A maiori locus. vt que imagines cereas tã quam viuas impellat. & celo lunam auocet. et iam cremata corpora vitam reuocent & amores pellat siue inducat. multomagis sua arte illum vexare possit.

p PLOREM artis. Sẽsus est cum tot & tanta vt dixi efficere valeam. plorabo nein te meam artem nil posse. q. d. minime sed te maxime cruciabo quocũq; modo.

Sequitur Carmen Seculare.

a Augustus ludos seculares instituit: in quibus nobiles pueri appollinis nobiles virgines dyane hymnos canebant: Carmen autem seculare inter lyrica carmina referri potest. Nulla enim re ab illis differt. Sed idcirco seculare appellat qm̃ vt diebus secularibus caneretur a poeta institutus est. Huius aũt hymni duplex deuotio erat. Nam apollinares ludi aliquando p sedanda peste: & auertendo bello fiebant. eorũq; tempus incertum erat cũ ex aduentu istorum malorũ penderet Aliquando celebrabantur certo numero annorũ. i. centeno decimo anno. Dicebantur autem seculares a seculo quod centum ãnorũ spaciũ apud latinos cõtinebãt. Sacrificabãt aũt apollini bouẽ albũ Dianevero capras albas Neq; imerito tẽpora numeraturi apollinẽ & Dyanẽ. i. solẽ & lunã inuocãt quorũ cursu tpa constant.

Epodon

Horatij flacci Carmen Seculare.

a PHŒBE siluarũ. Ordo est O phœbe et diana siluarum potens. appositio lucidũ celi decus.

b O COLENDI & culti. hactenus exordium fuit in quo benivolentiam a persona ipsorum deorum captauit. idest dum maiestatem numinis amplificat & a persona ciuium romanorum quos & fuisse & futuros in deos religiosos ostendit.

c DIIS quibus septem. Romã significat septem collibus Virg. scilicet & rerũ facta est pulcherrima roma. Septemq; vna sibi muro circũdedit arces. Septem autem colles vt tarpeius qui & capitolinus dicitur et olim saturnius item auentinus. palatinus. celius exquilinus. Viminalis & quirinalis.

d ALME sol. Econtrario perpetuum solis lumen ostendit dãdo ei & preteritum & futurum tempus dum idem alius renascitur. Sicut eni ortu suo diem, ita discessu noctem facit.

e ALIVS. Nam & orientalẽ & occidentalem dicimus solem

f POSSIS. Optantis est. nec; precatur vt minuatur sua vis. ex eo quod nihil possit videre maius roma. sed cupit augeri & tãtum fieri. vt nihil in hoc inferiori mundo maius sit, hec ergo petitio est.

g RITE maturos &c. Ordo est. O ilithia lenis rite aperire maturos partus. tuere matres. postea vero talis erit ordo. o diua siue tu probas vocari lucina seu genitalis producas sobolẽ &c.

apello

p Hœbe siluarumq; potens dyana

venerandi

ff b

Lucidum celi decus o colendi

quoniã tu es tito sæculis sit perpetuo

Semper & culti date: que precamur

dicto secularibus vestro numine, conseranto.

Tempore sacro.

p. tempus sacrum

Quod sibyllini monuere versus

c

Virgines lectas puerosq; castos

a. dibus roma placut. q̃ in septẽ collibus cõstructa est.

c Dijs quibus septem placuere colles

dare

Dicere carmen.

ab alendo uem in quadrigis celum ebire fingitur.

d

Alme sol curru nitido diem qui

tuo ortu occasu

e

Promis & celas, aliusq; & idem

Naseris: possis nihil vbe roma

f. pcamur

Visere maius.

q. d. facilis ac propria ædificare

f aptandis gentibus sis

Rite maturos aperire partus

propria defende

h

Lenis ilithia tuere matres

Siue tu lucina probas vocari

i

Seu genitalis.

Diua producas sobolem patrumq;

nuptiales leges matrimonio contingendis

intelligere li

Prosperes decreta super iugandis

fœcunda

Fœminis prolisq; noue feraci

f. iulia

Lege marita.

centum et decem

i

Certus vndenos decies per annos

Orbis vt cantus referatq; ludos

vt sit eorum certis temporibus

Ter die claro totiensq; grata

Nocte frequentes.

h ILITHIA. ipsam lucinam lunam & dianam ostendit. qua mystico nomine sicut in sacris dicebatur ilithiã nominauit sic eam homerus vocauit ipsa eni partub9 mulierũ esse putabat. Et naso li. ix. me. introducit alemenam iole hili ita loquentem. Faue aut tibi numina saltẽ corripiantq; moras. tunc quum matura vocabis prepositam timidis parientibus ilithiam.

i SEV genitalis. Solis & lune natura ad omnium generationem plurimum confert. Sol eni igneus ac spiritalis existit luna vero humida ac frigida. Ac vtriq; cõmunis ab eis itaq; generari atq; nutriri corpora omnia rerumq; naturam singularẽ a sole & luna perfici dicunt Auctor in iis Diodorus li. i.

k SVPERQVE iugãdis. Ordo est. superiugandis feminis & super marita lege feraci noue prolis de lege autem iulia hic intelligitur de qua iuuenalis. Vbi nunc lex iulia dormis.

l CERTVS vndenos. Ordo est. vt certus orbis per annos decies vndenos ter die claro & totiens grata nocte referebat cantus et ludos frequentes. Orbem autem nunc circulum temporũ in se. s. redeuntium accipe. certũ autem pro pleno atq; perfecto. Sensus autem est. ludos referebat propterea quod est homines certi temporis orbis vt perfectus orbis annorum centum & decem cantus & perfectos referãt ludos.

m VOSq; veraces. ordo est. Et vos parce veraces cecinisse iũgite bona fata iam peractis. & terminus rerum stabilis seruet quod semel dictum est. Dixit autem veraces nam que a fato sũt necessario sunt ergo veraces vt stabilis terminus rerum seruet.

n FERTILIS frugũ & c. Laudat italiam & optat frugũ vbertatem & prosperam pecorum fœturam. Vnde et coronas offerri ceteri pro messium fertilitate promittit.

o AQVE salubres. Dulces sereno: vt tamẽ tenues dare rursus aquas & pascere rursus.

p ET iouis aurę. Serenus aer. vt solis ad occasum. cum frugibus aera vespere temperat.

q CONDITO mitis & c. mitem & placidum dicit apollinẽ qui est sagittis armatus. Sic ergo ratus hęc cernens arcum intendebat apollo. Solis triplex est potestas secundum porphirium et sol apud superos. Liber pater in terris. Et apollo apud inferos. in de eius simulachrum habet tria insignia. Lyram ad similitudinẽ celestis harmonię. nam ex contẽperato eius calore omnia prouenium. Item sagittas quibus noxius indicatur. nam ex nimio calore pestẽ inducit. Propterea homerus illum & medicine simul & pestilentie deum inducit. Habet et grosphum quod aliud terrenum est ergo optat poeta vt recondat sagittas. idest ne veniat noxius sed saluber.

r SIDERVM regina. Poeticũ est dicere lunam siderum reginã quod clarior inter astra videat.

m
Voscq; veraces cecinisse parce
perpetuus
Quod semel dictum est stabilisq; rerum
preteritis
Terminus seruet, bona iam peractis
que nihil ad ueritatis hũc
Iungite fata
n
Fertilis frugum pecorisq; tellus
Spicea donet cererem corona
o dulces serene
Nutriant fœtus, & aque salubres
p
Et iouis aurę.
q
Condito mitis placidusq; telo
mitis
Supplices audi pueros apollo
poetice dicetur duo enim comua lune sunt.
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
r
Roma si vestrum est opus ilięq;
s
Littus hetruscum tenuere turmę
domos
Iussa pars mutare lares & vrbes
Sospite cursu.
s. parteroianorum
v
Cui per ardentem sine fraude troiam
religiosus
Castus ęneas patrie superstes
Liberum muniuit iter daturus
x
Plura relictis;
optime iuuenturi bonos mores rogat
Dij probos mores docili iuuente
Dij senectuti placide quietem
p romulee imperium
y
Romulę genti date rem prolemq;
omnia ad maiestatem populi augendã pertinent
Et decus omne.
gens romana
z
Quecq; vos bobus veneratur albis
genus
a
Carus anchise veneriscq; sanguis

r ROMA si VEstrum est opus quare Romã opus apollinis & dianę dicat nondm video nisi forte ex lectione Virgiliana hoc cepit vbi dicit frequenter apollinis oraculis instructũ ęneam italiam petisse. ad quem intellectum & ipse nos adduxit poeta inferendo. Iussa pars mutare lares & vrbes.

t IVSSA pars. Pars iussa autẽ ad illud refertur quod non omnes ilionenses cum ęnea fuerint. sed pars eorum alibi.

v CVI per ardentem. Est autẽ ordo. Cui castus ęneas patrie superstes daturus plura relictis muniuit iter liberũ per troiam ardentẽ sine fraude. s. ipsius ęnee. Dicendo autem sine fraude ostendit ęneam non fuisse proditorem. vt aliqui scripserant & hoc in augusti laudem.

x PLVRA relictis. Plura illis que apud troiam reliquerat.

y REM prolẽq; & decus omne. Imperiũ decoremq; optat & populum. vt & populo imperium. & populus romano imperio pretetur.

z BOBVS albis. Nam eo colore hostias parabat.

a CLARVS anchise. Hoc ad cęsarem augustum pertinet. nã ex anchisa & venere ęneas auctor romane stirpis.

T

Carmen seculare

rem iustam petit

b Imperet bellante c prior iacentem

d Lenis in hostem;

Iam mari terraq; manus potentes

.i. romanas .s. [vir. albanicq; patres

e

Medus albanasq; timet secures

per legationes

f

Iam scythe responsa petunt superbi

ubi populi

Nuper & indi.

g sub augusto

Iam fides & pax & honor pudorq;

sopites per bellum

Priscus. & neglecta redire virtus

Audet. apparetque beata pleno

vide in odis

Copia cornu.

de arcu phebi sagittis in odis dictum est

h

Augur & fulgente decorus arcu

musis.

Phœbus acceptusq; nouem camœnis

phebus nam medicine auctor

i s. medicina

Qui salutari leuat arte fessos

Corporis artus;

.i. si fauet paterinis arcibus vt sit paro p roma roma

k

Si palatinas videt equus arces

Remq; romanam: latiumq; felix

vt sequentem annum semp meliore exhibeat

Alterum in lustrum meliusq; semper

dilatet.

Proroget euum.

l

Queq; auentinum tenet algidumq;

m in laudis secularibus precrant.

Quindecim diana preces virorum

ppicius

Curet & votis puerorum amicas

Applicet aures.

vt curet preces .xv. virorum

velle

n Hec iouem sentire deosq; cunctos

Spem bonam certamq; domu reporto

o puerorus cetus

Doctus & phœbi chorus & diane

Dicere laudes.

Q. Horatii flacci libri Carminū finiūt.

b IMPERET: Rem iustam petit .s. vt imperet in hostem bellantem. q. bellum ex superbia inferentem. ordo autem est. Prior bellante. idest potior ac melior agente bella imperet lenis.

c PRIOR melior. q. victor & imperet in iacentem. idest in eos qui cedunt.

d LINIS. idest vtens lenitate sic Virgi. Tu regere imperio populos romane memēto Hę tibi artes erūt pacisq; imponere mores. Parcere subiectis & debellare superbos.

e ALBANAS. idest romanas Roma enim ex albanis originem habuit.

f IAM scythę responsa. Ab augusto amicitiam petunt tanquā a deo. de legatione autē parthorū & indorū in odis dictū est.

g IAM fides &c. Has omnes virtutes que bellis ciuilibus ex vrbe fugate erāt pace ab Octauiano procurata redire dicit.

h AVGVR phœbus. Quia a Ioue vaticinationem habet Vir. Que phœbo pater omnipotens nihil phœbus apollo predixit.

i SALVTARI arte. Nam medicinę auctor habetur Ouidius Inuentum medicinę meum est. opiferq; per orbem dicor. et herbarum subiecta potentia nobis.

k SI palatinas arces &c. Augustus enim apollinis templum in ea parte palatine domus excitauit quam fulmine ictam desiderari a deo haruspices pronunciarent.

l QVEq; auentinū. &c. Sensus est. & si diana auentinum tenet & algidū. xv. virorū preces curat & votis puerorum aures applicat in alterum lustrum guū proroget.

m QVINDECIM virorum. In templo enim diane deputati erant. xv. viri tā ad responsa capienda q̄ ad sacrificia offerēda.

n HEC iouem &c. ordo est. Iouem deosq; cunctos sentire hec reporto domū spem bonam & certam.

o CHORVS. idest puerorūq; cœtus ad sacra collectus. doctus per hoc. idest carmen dicere laudes phœbi & diane reportat domum spem bonam & certam.

Hunc librū q̄ inscribit de arte poetica: a ꝑribus inter alios libros reputat hꝫ ꝓncipatū: Nam & ingeniū erudire & consiliū augere: & ad ornate dicendū plurimū cōfert grandi & prompto atq; acri ingenio qđ cogitatōnes suas exprimere polite ordiri / luculēter narrare q̄at / verba sententiasq; sciat artificiose versare / varie distinguere / apte cotinuare / castigate / cōcinnite q; loqui / moderarī auribus & ꝑ cuiusq; dignitate sublimiter / ꝑsse / cōcitate / ꝛpate / oia ꝑsequi possunt. Idcirco vt ciceroni placet finitimus orathori poeta numeris astrictior paulo Verborū aūt licentia libertior multis vero generibus soci⁹ ac pene par. Cū igit illa a rhetorib⁹ facile mutuet in eo p̄cipue versat Horati⁹ vt q̄ in inuctōe dispositōe opis cōsistāt diligēter admonet / cū aūt tota pene res artificio pēdeat elocutōem ꝑsepe admisceat.

Q. Horatij Flacci De arte poetica ad Pisones.

a HVMANO capiti. Primū preceptū. de inequalitate operis loquit & dat preceptū scribendi poema. & prius de dispositione & cōuenietia carminis. precipit igit cū multa a poeta fingenda sint. ne pugnātia inter se. aut nullo pacto quadrantia cōiungat. nā cū oīs ars naturā imitet ita irti debitur poeta. si monstruosa describat. vt rederet pictor si equi ceruicem humano capiti humano subdat: & ipsi ceruici equine corpus cum variis plumis ita applicet vt vltima membra pisces sint.

fronti humane cellum equi aliquis

h Vmano capiti ceruicem pictor equinā
in pingendo variis coloribus pennas

b
Iungere si velit, ⁊ varias inducere plumas

b ET varias inducere plumas. imponere plumas variis coloribus natura floridas vel varios diuersarum auium colores.

c COLLATIS membris. Coniunctis ad superiorem et descriptam formā vt habeat humanum caput. & collum equi. & caudā pisces. & multum precipit poetam conuenientiam seruare debere.

d MVLIER formosa superne. vt facie sit formosa mulier inferius autem variis mōstris deturpetur.

e SPECTATVM admissi risū. si fueritis admissi ad spectaculum o pisones nonne risum poteritis habere. vel spectatum admissi. idest q. ad spectandum missi. & est sensus si admissi fueritis introire ad spectandū tale aial pictū. poteritis risum tenere o pisones

f CVIVS velut egri. Qui nō habet ordinem eius ita vane sunt species. quemadmodum egrotantium somni. que videtur habere imagines varias.

h PICTRIBVS atq; poetis. Licet pictori fingere. Licet poetę illi coloribus. huic verbis. Licet ergo formare chimeram carnibus humanisve scentes equos. Itaq; petimus tanquam poetę hanc veniam & concedimus tanquam critici & censores. Sed tamen nō ita descendendum est. vt mitibus imitia admisceantur.

i SERPENTES. Que auibus inimicissime sunt.

k INCEPTIS grauib⁹. Aliud preceptum est. nā quorundam poetarum pessima. que incipiunt grandia describere. deinde in locos communes exeunt. qui licet boni sint tamen videntur quod superuacuum habeantur. nisi loco positi sint.

l PVRPVREVS late &c. per hoc locos communes significat.

er diuersis animalibus c foedum

Vndiq; collatis membris. vt turpiter atrum
finiatur .i. in mannam beluam d superne parte in vultu sq.
Desinat in piscem mulier formosa superne
uersionē o vos
Spectatum admissi risum teneatis amici
hute picture tam enarrate
Credite pisones isti tabule fore librum
f ubi sicuti
Persimilem. cuius velut egri somnia vanę
qō finis
principiū g
Finguntur species. vt nec pes caput vni
h ipsis
Reddatur formę: pictoribus atq; poetis
equales
Quidlibet audiendi semper fuit equa potestas
hos horacius alternati
Scim⁹: ꝙ hāc veniā petimusq; damusq; vicissim
mitibus ribus crudelia
Sed non vt placidis coeant immitia: nam vt
i ipsis iungantur velocissimis animalibus
Serpentes auibus geminentur: tygribus agni.
ab ipsis poetis arduis ribus a poetis pessimis
k
Inceptis grauibus plerumq; & magna pfessis
preciosus diffuse pannus
l
Purpureus late qui splendeat: vnus & alter
conungitur m
Assuitur pannus. cum lucus & ara diane
velociter currentis delectabiles circuitus
n
Et perātis aque per amœnos. et ambit⁹ agros
Aut flumen rhenū: aut pluui⁹ describitur arc⁹
arboē ealem
Sed nunc non erat hic locus. & fortasse cupressū
depingere distinctus
o spe
Scis simulare: quid hoc si fractis enatat expes
pecunia p
Nauib⁹ aere dato qui pingitur: amphora cepit
fieri fit
q
Institui currente rota. cur vrceus exit
similiter s.ru poeta describere
r scz illud
Denię sit quod vis simplex dumtaxat & vnū
poetarum
f magister ꝛ discipuli ꝛ
Maxima pars vatū pater & iuuenes pfe digni.
fallimur sub rotundę
Decipimur specte recti breuis esse laboro
splendencia
t
Obscurus fio. secantem leuia nerui

m CVM lucus & ara diane cum ponitur aliqua descriptio luci & are diane describitur & agrorum & fluuiorum amoenitas. cum presepe id locus non desideret. Ea autem que necessaria sunt nō ponuntur. ergo nunc non erat his locus.

n ET fortasse cupressū. Prouerbium est in malum pictorem. qui nesciebat aliud bene pingere quam cupressū. Ab hoc naufragus petit tabulam suum exprimere. ille interrogauit nō ex cupresso vellet aliquid adiici. quod prouerbiū grecis in vsu est. Nam naufragi ad misericordiam commouentes casus suos in tabulam describūt. vt Iuuena. Vim togat. et picta se se tempestate tuet.

o QVID hoc. Quid ad naufragum. qui dat pecuniam vt describat cupressus pertinet ita ergo qui scribit nisi oportune scripserit non sibi cōparat gloriā. sicut ille male qui cupressum depingit.

p AMPHORA cepit. Trāslatio a figulo qui iure ridendus est si cum vasi suo principium amphore dederit. quod vas capax est finē deinde dat vrceo vasis angusti & parui. Ridebitur igitur & poeta qui graue amplumq; principiū attribuens. finē exilem ponat.

q CVRRENTE rota. Nam figuli rota currēte vasa fingūt

r DENIq; sit quod &c. Sunt enim singula ita seorsū scribenda ne alienis partibus admisceantur.

f DECIPIMVR specie recti &c. Erramus inquit & dum conamur veram virtutem sequi vicina virtuti in vitia incidimus. Nam breuiter scribentem sequit obscuritas.

t SECTANTEM leuia. Aliud vitium cauendum erit. Nam sepe eneruatos scribit versus. qui delicatos scribere tentat.

deserunt magna

v Deficiunt animiq; professus grandia turget

ut per terram

x Serpit humi tutus nimium timiduscq; procelle.

poeta monstruose

y Qui variare cupit rem prodigialiter unam

primum exemplum vndis

Delphinum siluis appingit: fluctibus aprum

poetam

z In vitium ducit culpe fuga, si caret arte:

aliud exemplum

a Aemilium circa ludum faber imus. & vngues

flexibiles

b Exprimit & molles imitabitur ere capillos

fingere

Infœlix operis summa: quia ponere totum

talis faber imus

Nesciet. hunc ego me si quid componere

c

Non magis esse velim: quā prauo viuere naso

Spectandum nigris oculis nigroq; capillo.

vestro ingenio equalem.

d Sumite materiam vestris qui scribitis equam

portare negant

Viribus: & versate diu quid ferre recusent

poeta e scōm possibilitatē ma teria

Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,

qō adjectionēm pertinet q̄ in dispositōne

e relinquit versatur

Nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo

congrue dispositōnis venustas horatius

f non

Ordinis hec virtus erit: & venus haud ego fallor

ipse poeta

Vt iam nunc dicat iam nunc debentia dici

mulcta proroget

Pleraq; differat & presens in tempus omittat

qō non est ad propositū.

g qō vnie est

Hoc amet hoc spernat promissi carminis auctor

h prouidus

In verbis etiam tenuis cautusq; serendis,

tu poeta eleganter

i

Dixeris egregie notum si callida verbum

k forassis

Reddiderit iunctura nouum si forte necesse est

verbis fingere

l

Indicijs monstrare recentibus abdita rerum

formare ex nacta dispositis ad misticam romanis

m vocabula

Fingere cinctutis non exaudita cethegis

tia igitur est. q̄ ipse magis esse velit i. nō magis ipse velit sua poemata illi statue. in qua capilli & vngues artificiose expressi sint. reliqua vero membra turpia appareant. quā habere oculos crinesq; pulchros & nasum turpē. Si igitur nō placere poema. in quo cū minora quedā pauciora q; pulchra sint. reliqua que & plura & maiora turpia existant.

d SVMITE materiā. precepti est quod si obseruet. omnia pene illa vitia que demonstrata sunt. euitari queant. nā quicūq; habebit ingeniū consiliū artificiumq; par materiarem pro dignitate adimplebit presertim si antequā negocii aggrediatur pensiter cūcta. & tentet. & que possit. et que nō possit.

e NEC facūdia deseret & ordo qui in dispositione versatur manifestat omne quod dicitur. dixit autē poeta lucidus ordo. quia ordo facit lucidā orationem.

f ORDINIS hec virtus. ordo enī pulchriorē facit orationē.

g HOC amet hoc spernat. Quod debet dicere in presenti quod debet dicere in futuro vt non oia dicat que veniunt in mentem.

h IN verbis etiam tenuis. Si facienda sunt tibi noua verba obserua vt ea dicas que placeant & habeant auctoritatē

i DIXERIS egregie. Exponit nunc de verbis veteribus. ac nouis quomodo poetica sint. Nam licet aliqua vulgaria sint ait tamen illa cum aliqua cōpositione splendescere verbi gratia Gurgulio sordida vox est. ornatu accedente vulgaritas eius absconditur. hoc modo populatq; ingentē farris aceruum curgulio. Curgulio apud homerū est qui faba libenter vescitur.

k Si forte necesse est. Quod si idem inquit ad rem aliquā explicandam verba antiqua non suffecerint. permittit poe tenoua fingere.

l INDICIIS. Indicia verba appellauit. Philosophi enim dicunt iudicandarum rerum causa inuentas esse voces.

m FINGERE cinctutis. fabricare verba non audita a cethegis. q. a priscis romanis cinctutis militantibus et preparatis ad bella ideo accinctis vt cōtra Virgilius & desides discinctos appellat. ignipotens discinctos mulciber aphros.

fingendi

Contínget: dabiturq; licentia ſumpta prudẽter

recenta
n verba

Et noua ficta nuper habebunt verba fidem: ſi

a greco vocabula ublata licentie o

Greco fonte cadant parce detorta: quid autem

illius antiquis poetis

Cecilio plautoq; dabit romanus: ademptum

horatius inuentre noua verba

Virgilio varoq; ego cur acquirere pauca

p inuideretur mihi

p q

Si poſſum inuideor: cũ lingua cathonis & ennij

locupl. tauerit

Sermonem patrium ditauerit. & noua rerum

Nomina protulerit: licuit ſemperq; licebit

hoc erarium inuentre

a numario r s

Signatum preſente nota producere nomen

ſicut videcet

Vt ſilue foliijs pronos mutant in annos

Prima cadunt. ita verborum vetus interit ætas

more iam vocabula

Et iuuenũ ritu florent modo nata vigentq;

v f

Debemur morti nos noſtraq; ſiue receptus

per terram mare illius ventis

Terra neptunus claſſes aquilonibus arcet

nauigatio nibꝰ.

y

Regis opus ſteriliſq; diu palus aptaq; remis

z frumenta

Vicinas vrbes alit. & graue ſentit aratrum

3 vomere a

Seu curſum mutauit iniquum frugibus annis

inductus melior via gelta b

Doctus iter melius. mortalia facta peribunt

non ſolum

c vocabulorum

Ne dum ſermonũ ſtet honos & gratia viuax

Vocabula reſurgent ab vſu

d

Multa renaſcentur que iam ciderẽ: cadentq;

volucre nucerum

Que nũc in honore ſunt vocabula: ſi volet vſus

vſus iudicium poteſtas

e

Quẽ penes arbitriũ eſt & vis & norma loq̃ndi.

opera perperuum epi theron belli

Res geſte regumq; ducumq; & triſtia bella

mecro ſuffi. cicer vocuit

Quo ſcribi poſſent numero mõſtrauit homer⁹.

x SIVE receptus. Mare in terram recipit quãdo portus componitur.

y REGIS opus. Auguſtũ dicit qui ſiccauit pontinã paludem. nã regis opus eſt mare admittere terrę. Reges enim talia faciunt. Auguſtus duas res diuicias fecit põtinam paludem ficcauit. vt ad mare metiũ haberet vt poſt arari poſſet. & portũ lucrinũ muniuit. de quo Virgi. Ante memorẽ portus lucrinoq; addita claustra atq; indignatũ magnis ſtridonbus ęquor iulia qua põto lõge ſonat vt. da rcſuſo.

z SEV curſum mutauit generaliter quidam accipere volũt quando cãpos aptos agriculture liberant aquetentes flumina que infeſta ſunt eis.

a AMNIS. tyberim intelligimus. hũc eni deriuauit Auguſtus qua nũc incedit. Ante enim per velabrũ fluebat. Vñ & velabrũ dictum. quod velis tranſietur.

b MORTALIa facta peribũt. zeugma a ſuperioribus.

c NE dũ ſermonũ ſtet honos. id eſt ſi hec omnia mutantur verborum gratia perennis manere quomodo poteſt.

d MVLTA renaſcent. iterũ fient que iã fuere vocabula. ſ. et cõſuetudine vincit Vſus eni facit auctoritatem interdum. & cõſuetudo vincit regulam vt frequenter cicero modiũ ponit pro modiorũ & liberũ pro liberorũ hoc vſu dicitur.

e QVEM penes &c. Nam ſermo & verbo vſu potius quam ratione formantur.

f RES geſte. Docet quo modo ſinguleres & quibus metris ſcribende ſunt.

o QVID autẽ Cecilio plautoq; dabit &c. Arguit per locum a maiori nam ſi populus romanus conceſſit cecilio & plauto poetis priſcis vt verba noua fingerent multo magis concedet Virgilio & Varroni excellentioribus poetis.

p INIVDEOR. & hoc ipſe noue profert. nam dicimus inuideo tibi doctrinam. & doctrina inuideur tibi non aũt tu inuideris.

q CVM lingua catonis & ennii. M. furius. qui & cenſorinus dictus eſt. Cato & ennius quod priores patres dixerunt. illi ſuis carminibus poſuerũt. & ſuper hoc noua verba inuenerunt.

r PRESENTE nota. Nota mine preſentis temporis. ver bigratia fruitus ante dicebaẽ modo fructus. ante punxi dicebatur. modo pupugit dicit. Vel preſente nota. verbo nouiter inuento.

f PRODVCERE. ad noticiam hominum deducere.

t VT ſilue foliis. Ne aſpernẽtur noua verba cõparatione nouorũ foliorũ docet poſſe placere. & eſt homerica comparatio.

v DEBEMVR morti. Argumentis probat perire omia perire homines. perire verba. ſi quidem recipitur in terram fluctus. & que ante arabatur modo fit locus nauibus. Si ergo natura mutaẽ maris & terrę. quãto magis debemus credere perire homines & verba eorũ perimus ergo nos & noſtra vbi terra in mare ducitur paludes vertuntur in ſegetes flumina ſuũ mulant curſum.

g VERSIBVS ipariter iunctis. Elegiacū significat quod ex versu hexametro atq; pentha metro constat quod genꝰ carminis precipue scripserunt apud romanos. Ouidius. propercius Tibullus & gallus. imitati grecos ꝑcipue calimachum & euphorionem.

h QVERIMONIA primū post etiā &c. Res tristes & lugubres primo elegiaco carmine scribant. post etiā lęte.

i QVIS tamen exiguos. Dicit poeta quod auctor elegiaci carminis ignorat.

k ARCHILOCHVM. proprio &c. Iambicū metrū primū archilochus inuenit. quo vsus est in lycambem. quem persecutus est quod ei neobolem desponsatam iam filiam denegauit in tantū. vt lycābes iambos voluerit mortevitare nam ad laqueū confugit.

l HVNC socci cepere pedes Quomodo comedię & tragedie ornant qui iambicus appellatur nam hoc distat iambicus a iambo. quod iābus exiābis constat & maledictis armat. iambicus autē metro magis quam ratione similis est iambo.

m ALVERNIS apū sermonibus. Nihil eni poeta in tragoedia dicit, sed plures persone itaq; heroicū heroū solet res referre quid actū sit tragedia agit.

n POPVLARES strepitꝰ Popularem plausum a populo concitatū. vt sit sentēdia. applaudit quidem populus istis pedibus. sed maiorem etiam plausum merenē vel intelligit sua sonoritate etiam in tumultu audiri posse.

o ET natū rebus agendis. Nam vehementiam & efficaciam in agendo exprimit.

p MVSA dedit fidibus. lyrico carmie laudare deos & heroas olympiacos.

q PVEROSq; deorū. filios deorū morę greco. vel filios deorū appellat heruas.

r ET pugilem victorē. Pollucem. licet alii dicāt pindarū & amphionem qui ante omnes ad palmam venerūt.

☞ s DESCRIPTAS seruare vices. Ad multa puto ꝑ desse huiusmodi preceptū vt in omnibus scribendis seruarevices sit. vt pro materie qualitate digaē genus poematis. quod illi rei attributum est. ne de recomica tragediā. aut de tragedia comediā scribamus

Versibus impariter iunctis querimonia primū
b
composita ad voluntatem scribentis.
Post etiam inclusa est voti sententia compos.

humilem respectu carminis heroici
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor
intrigant nam adhuc est incertum quis primo inuenerit
Grammatici certant. & adhuc subiudice lis est

furor
Archilochum proprio rabies armauit iambo

poete comici tambicum tragici poete
Hunc socci cepere pedem grandesq; cothurni

pedem tambicum n
Alternis aptum sermonibus & populares

o preper comedeam.
Vincentem strepitus: & natum rebus agendis

lyricis versibus
q
Musa dedit fidibus diuos pueroscq; deorū

.i. castorem
r
Et pugilem victorē & equū certamine primū

amorem narrare
Et iuuenum curas. & libera vina referre

rerum gestarum.
Descriptas seruare vices. operūq; colores

Cur ego si nequeo: ignoroq;. poeta salutor
quare
r
Cur nescire pudens praue quam discere malo

v
Versibꝰ exponi tragicis res comica nō vult
poterca humilibus comico

Indignatur item priuatis ac prope socco
ꝑ communiū
Dignis carminibus narrari cœna tyeste

omnia exdimara
y
Singula queq; locum teneāt sortita decenter.
aliquando situm

Interdum tamen & vocem comedia tollit
Iratusq; chremes tumido delitigat ore

s poete humili stilo .i. comico.
Et tragicus plerumq; dolet sermone pedestri.
egens serat.

Telephus & peleus cum pauper & exul vterq;
deprimit
b
Proiicit ampullas & sexquipedalia verba.
c
animum cōmouisse
v
Si curat cor spectantis tetigisse querela
fua

t CVR nescire. ordo est. cur malee ergo praue pudens. idest praue pudore impeditus nescire quam discere. Est eni vitiosus pudor quo a recto agendo ipedimur. Bonus aūt quo turpiter agere prohibemur.

v VERSIBVS exponi. &c. Exponit quid sit seruare vices Nam nec materia comica tragica grandiloquentia extollenda supra modū est neq; rursus tragica hūilitate comica deprimenda nisi raro & cum altera ab altera aliqd mutuaē.

x DIGNIS carminibꝰ &c. Humilibus verbis tragedia exponi non vult & communibus sensibus .i. comico stilo

y SINEVLA queq; locū teneant. vnaqueq; res quomodo deceter inuenerit sibi locū. ita teneant.

z INTERDVM tū euocē &c. Sicut chremes ille apud therenciū quamuis cetera comica sint tamen in peccato sic litvt grauior sit obiurgatō tragoediam ciet. & tragica est illa exclamatio. o celum. o terra. o maria neptuni.

a ET tragicus plerūq; &c. exegit sepe tragediavt pedestribus scribaē verbis vt cū Telephus & peleus regio habitu mutato loquāē. neq; eni debet in habitu auxiliū petens regaliter loqui.

b PROIICIT ampullas. .i. irata verba iflata grādia omittit orationem tumidam cum enim reges essent. & in cruna versarenē alte loqui non poterant sōmis calamitatibꝰ mersi

c SEXQVIPPEDALIA verba. Proprie sexquipedes habentia. vterq; aūt magna et elata verba proiicit. & vtunē cōmunibus vt exul.

d SI curat cor spectātis &c. Si id agit vt spectatorem flere cogat. hic versus & sequentibus iungi potest. Si me vult ad misericordiā deponat elata verba. Cor enim spectantis tāgimus. quando idonea verba dolore plenimus. idest iste persone pronciūt elata verba si volunt auditores ad misericordiam flectere.

e NON satis est pulchra &c. Non satis est habere ornatum orationis nisi pathetica sit oratio. atq; huiusce modi vt auditores in quemcumq; affectū mouere possit.

f TRISTIA. Nā verba tristia mœstū decent auditorem. & minantia iratum.

g FORMAT enim natura Sensus est. Poeta debet formare intra se personam aptam his rebus natura quippe delectat cū delicata videmus natura enim irascimur. delectamur miseremur. Quia substantia harum rerum sunt formare in animis nostris a natura. vt illud Ciceronis ardeat orator si vult iudicē incēdere.

h POST offert animi motus. idest natura que me deiicit animi miseratiōe extollit aspritate modo deducit ad humanitatem modo extollit ad iracundiam.

i SI dicentis erunt &c. Cōcludit igitur egregie quod poetica naturā imitari debet. natura autem velit orationē correspondere affectibus format. Absona ergo fortunis. idest non correspondentia fortunę alia igitur verba accomodat Terentius. Desperanti concupitas nuptias. Pamphilo alia in summa spe constituto.

k INTERERIT multum Vnicuiq; psone pprius actus formandus est. Est in genere humano quedam proprietas sexus. ętatum. fortune. artificii & locorum vt aliud ingenii sit in viro. quam in fœmina in puero quam in viro. in iuuenuo quam in seruo. in principe quam in priuato. in meretrice quam pudica. in milite quā philosopho. in italo quā gallo. Quidam rursus natura humaniores sunt. quidā magis elati. Alii equabilitatē patiuntur. alii superare volunt. Quamobrē vniuscuiusq; ingenio concedentem orationē dabit optimus poeta.

c non sufficit venusta
Non satis est pulchra esse pœmata sunto.
appetentum agant
Et quocunq; volent animum auditoris agūto
Vt ridentibus arrident ita flentibus adsunt.
recitantio flendum
Humani vultus si vis me flere dolendum est
Primum ipsi tibi tunc tua me infortunia ledent
illorū regum voces
Telephe vel peleu male si mandata loqueris
hoc grauius est quā ridebo f
Aut dormitabo aut ridebo tristia mestum
cōuenient si vis ꝓsentari iratum
Vultum verba decent: iratum plena minarum:
verba decent grauia ad ridendū
Ludentem lasciua: seuerum seria dictu
disponit qui recitamus histrionas
Format enim natura prius nos intus ad omnem
adducit cogit nos vt ad aliam affectōem
Fortunarum habitum iuuat aut impellit ad irā
natura reducit nos in infimum
Aut ad humum mœrore graui deducit et angit
h extollet sublimat mediante sermone.
Post effert animi motus interprete lingua
pnuntiantis facie vel pectis .i. incōuenientia
i ꝓsonarū repsentatū. verba
Si dicentis erunt fortunis absona dicta.
k differt dominus
Intererit multum/dauus ne loquatur: an heros
l ne nihil temere faciat vigente
Maturusue senex: an adhuc florente iuuenta
q̄ fortuna data sit studiosa
Feruidus an matrona potens an sedula nutrix
l
Mercator ne vagus: cultor ne virentis agelli
q̄ natura seruus est non nisi docrus q̄ magna
calidus nimus
Colchus an assirius an thebis nutritus / an argis
m historiam vel fabulā
Aut famam sequere aut sibi conuenientia finge
q̄cunq; es scribis n vitam achillis o
Scriptor honoratum si forte reponis achillem
Impiger iracundus inexorabilis acer
p a natura indita q
Iura neget sibi nata nihil non arroget armis
crudelis. q. iplacabilis r
Sit medea ferox inuictaq; flebilis ino:

l MERCATOR vagus. Quia diuersas regiones quęstus causa adit.

m AVT famā sequere Sensus est. cum quempiam ex priscis hominibus describas. aut ea de illo narrabis q̄ scripta adinueneris. vel si a te fingis fingito ea que illis quadrent.

n REPONIS. idest iam ab aliis poetis politum. idest scriptū iterū pones. idest scribis.

o ACHILLEM. Exēplo demostrat quod precepit. nā cum velox heros iste ab homero describatur. si tu velis eum scribere qualem homerus ostendit scribe.

p IVRA neget sibi nata. Neget se legibus constringi sine lege omnia faciat. & sic eum scribe. vt nō curet de lege.

q NIHIL nō arroget armis: nihil sit quod non speret perpetrari per arma quantum ad se spectet. quia vnusquisq; fiduciam suam priuatam credit non extimens esse cōmunem. vt si presumptor vt habeat fiduciā vincendi vt omnia armis deuincet.

r SIT medea ferox. Medea dū dii in domo sua haberent hospitiū. dumq; nihil charius haberet filios suos ad comendum appsuit. ideo ferox & crudelis est.

f FLEBILIS ino. propter amissionem filiorū. athinas enim maritus eius vnum persecutus occidit. alterum dum sequitur cecidit in mare quorum exitum flet mater.

t PERFIDVS ixion. Moris erat apud antiquos vt ante ductas vxores nuptialia munera vltro generi sociis darent Ixion ergo cum filiam eponei accepisset vxorem & dotem daret inuitus scrobem fecit ingentem. quam igne repleuit. ac summam leuiter contexit cinere. in hac socerum quem simulans ad cœnam inuitauerat mersit. ac sic passus est illũ viuum exuri. Siue dũ cõuiuia iouis esset iunone de stupro temulentus ausus est appellare alii dicunt cp concedẽte ioue cum iunone cõcubuit & postea patefecit Ergo cum in socerum tum in iunonem perfidus fuisset. Perfidus semper habebitur.

v IO vaga. Quia in vaccã versa et oestro percita diu euagata est.

☞ x SI quid inexpertum. Cũ in fabulis homines a priscis poetis descriptos pones. eadem illis tribues que prisci tribuerũt. Si autem quempiã nouũ. neq; ab alio descriptũ pones quod illi ingeniũ. quoslibet mores a principio tribueris eosdem per vniuersum opus tribues.

☞ y DIFFICILE est proprie cõmunia &c. Poeta appellat communia que a nemine adhuc dicta sunt. ne quoq; a quoquam occupata. vt agri nondum occupati cõmunes dicuntur. Ergo cõmunis omnibus erat Achilles & Vlixes cũ nondum eos quisq; descripsisset. Describit homerus. ergo cũmunia proprie dixit. deinde cũ poete latini eadem scriberent. non iam cõia. sed que propria homeri essent describebant. Nũc vero poeta affirmat difficilius esse facere. quã illũ imitari deducẽdo in actũ ideſt in tuam fabulam iliacũ carmen. ideſt materiam belli troiani.

☞ z QVAM si proferis ignota. ideſt non antea posita ab alio scriptore.

☞ a PVBLICA materies: Sẽsus est. quod ea que ab aliis quoq; scripta sunt erũt priuati iuris ideſt efficienter tua. si nõ insistis in trito aliorũ cursu. i. non vsitato genere inuentionis & dispositionis & elocutionis veteris.

b PATVLVM. omnibus manifestũ. q. vulgare. & quẽ omnes prestare possunt.

c NEC verbo verbũ &c. Hoc est si non quesieris vt ad verbũ cõmutes. nec exprimere carmen. sed magis sensus. alioquin si quid transtuleris

d NEC desilies imitator arctũ. Sensus est si quid transsers non inquit fideliter est interpretandum. ideſt verbũ ex verbo. nec in has angustias descendendum. nec ita te imitatione siue emulatione obstringas. vt procedere vel progredi longius erubescas. nam pudor vetat nos a maioribus incipere. & in exiguum desinere. quia pudendũ est incohata deserere.

☞ e NEC si incipies. Aliud preceptum. Noli a grauioribus & ab elatis verbis incipere. nã omnis poeta debet paulatim crescere.

f FORTVNAM priami cantabo. Non semper vituperat carmen sublime. sed sequẽtia a principio ipso degenerãt

☞ QVID dignum tanto. Qui principium sublime facit. deinde sequentia multo inferiora. similis est illi. qui cum vehementer hiet gracilem tamẽ deuocẽ emittat. Magis ergo decorum fuit vt tenuem vocẽ emissurus tenue hiaret.

g PARTVRIENT mõtes &c. Qui a maioribus parcius incipit. & in processu vilescit dignus est risu.

h QVANTO rectius hic. Homerus q nihil incipit inepte

i NON fumum ex fulgore. Nã qui sublime incipit ac deinde humiliter prosequitur. profert ex splendore fumum. At homerus ita incipit. vt ascendat potius quam descedat & ex fumo dat fulgorem.

☞ k ANTIPHATEM. Lamii filium dicit. qui formias condidit qui ex lestrigonibus populis fuit. Hii autẽ humana carne vescebantur.

l NEC reditum diomedis. Meleager & tideus fratres fuerunt. Antimachus poeta reditũ diomedis narrans ab exordio cepit primę originis. ideſt ab interitu meleagri Hic ergo precipit longo prohemiõ esse vtendũ. Superfluũ itaq; vitiũ declinans maro ita inchoauit. Vix conspectu siculi telluris in altũ. Vela dabãt leti.

m NEC gemino bellũ &c. Nam quamuis bellum troianum gestũ fuerit propter raptum helene non tamẽ sumit initium ab ouis. que leda ex ioue in cignum verso peperit ex quibus nati pollux helena castor & clytẽuestra.

---

t PERFIDVS ixion. Moris erat apud antiquos vt ante ductas vxores nuptialia munera vltro generi sociis darent Ixion ergo cum filiam eponei accepisset vxorem & dotem daret inuitus scrobem fecit ingentem. quam igne repleuit. ac summam leuiter contexit cinere. in hac socerum quem simulans ad cœnam inuitauerat mersit. ac sic passus est illũ viuum exuri. Siue dũ cõuiuia iouis esset iunone de stupro temulentus ausus est appellare alii dicunt cp concedẽte ioue cum iunone cõcubuit & postea patefecit Ergo cum in socerum tum in iunonem perfidus fuisset. Perfidus semper habebitur.

v IO vaga. Quia in vaccã versa et oestro percita diu euagata est.

☞ x SI quid inexpertum. Cũ in fabulis homines a priscis poetis descriptos pones. eadem illis tribues que prisci tribuerũt. Si autem quempiã nouũ. neq; ab alio descriptũ pones quod illi ingeniũ. quoslibet mores a principio tribueris eosdem per vniuersum opus tribues.

☞ y DIFFICILE est proprie cõmunia &c. Poeta appellat communia que a nemine adhuc dicta sunt. ne quoq; a quoquam occupata. vt agri nondum occupati cõmunes dicuntur. Ergo cõmunis omnibus erat Achilles & Vlixes cũ nondum eos quisq; descripsisset. Describit homerus. ergo cũmunia proprie dixit. deinde cũ poete latini eadem scriberent. non iam cõia. sed que propria homeri essent describebant. Nũc vero poeta affirmat difficilius esse facere. quã illũ imitari deducẽdo in actũ ideſt in tuam fabulam iliacũ carmen. ideſt materiam belli troiani.

☞ z QVAM si proferis ignota. ideſt non antea posita ab alio scriptore.

☞ a PVBLICA materies: Sẽsus est. quod ea que ab aliis quoq; scripta sunt erũt priuati iuris ideſt efficienter tua. si nõ insistis in trito aliorũ cursu. i. non vsitato genere inuentionis & dispositionis & elocutionis veteris.

b PATVLVM. omnibus manifestũ. q. vulgare. & quẽ omnes prestare possunt.

c NEC verbo verbũ &c. Hoc est si non quesieris vt ad verbũ cõmutes. nec exprimere carmen. sed magis sensus. alioquin si quid transtuleris

d NEC desilies imitator arctũ. Sensus est si quid transsers non inquit fideliter est interpretandum. ideſt verbũ ex verbo. nec in has angustias descendendum. nec ita te imitatione siue emulatione obstringas. vt procedere vel progredi longius erubescas. nam pudor vetat nos a maioribus incipere. & in exiguum desinere. quia pudendũ est incohata deserere.

☞ e NEC si incipies. Aliud preceptum. Noli a grauioribus & ab elatis verbis incipere. nã omnis poeta debet paulatim crescere.

f FORTVNAM priami cantabo. Non semper vituperat carmen sublime. sed sequẽtia a principio ipso degenerãt

☞ QVID dignum tanto. Qui principium sublime facit. deinde sequentia multo inferiora. similis est illi. qui cum vehementer hiet gracilem tamẽ deuocẽ emittat. Magis ergo decorum fuit vt tenuem vocẽ emissurus tenue hiaret.

g PARTVRIENT mõtes &c. Qui a maioribus parcius incipit. & in processu vilescit dignus est risu.

h QVANTO rectius hic. Homerus q nihil incipit inepte

i NON fumum ex fulgore Nã qui sublime incipit ac deinde humiliter prosequitur. profert ex splendore fumum. At homerus ita incipit. vt ascendat potius quam descedat & ex fumo dat fulgorem.

☞ k ANTIPHATEM. Lamii filium dicit. qui formias condidit qui ex lestrigonibus populis fuit. Hii autẽ humana carne vescebantur.

l NEC reditum diomedis. Meleager & tideus fratres fuerunt. Antimachus poeta reditũ diomedis narrans ab exordio cepit primę originis. ideſt ab interitu meleagri Hic ergo precipit longo prohemiõ esse vtendũ. Superfluũ itaq; vitiũ declinans maro ita inchoauit. Vix conspectu siculi telluris in altũ. Vela dabãt leti.

m NEC gemino bellũ &c. Nam quamuis bellum troianum gestũ fuerit propter raptum helene non tamẽ sumit initium ab ouis. que leda ex ioue in cignum verso peperit ex quibus nati pollux helena castor & clytẽuestra.

a SEMPER ad euentū. Ista aperte principia dicit vt ex his facile exitus cognoscatur cogitans fastidium lectoris ad exitum operis properat. Ideoq; non longius est ab origine indicandum. Sic ylias homeri a precibus chryse sacerdotis incipit. & odissea a concilio deorum.

o ET in medias res. idest adducat bonus poeta auditorē suū. q ad nota hoc est ita mediatare incipit. q. superiora nota sint.

p ET que desperat &c. bonus poeta relingit ea que placere nō possunt. hoc est presentit ea que in tractatu ingrata sūt.

q ATq; mētitur. Homerus non ad vituperationē homeri refert. nec enim veritatē poete pollicentur sed discrepantiā in eo quod fingunt vitare debent. vt oia congrua videant.

r TV quid &c. quod libenter audiant omnes. idest quod quisq; eo expectet donec tollantur aulea ad finem peracte comedie si vis inquit expectare populum vsq; ad finē fabule. donec dicat actor vos plaudite. Et si vis inquit expectare plausorem. donec tollantur aulę mores vniuscuiusq; obserua.

s PLAVSORIS. & plosoris legitur. nam plodere veteres & plaudere dicebant. vt claudere & cludere.

t AVLEA. antea qui ludos dabant aulea suspēdebāt. que in fine ludorū deponebantur. aulea autem dicta eo quod in aula attali regis inuenta sunt deuicta eo.

v DONEC cantor. idest actor. idest donec finita fabula tollantur aulea cantorem voluit appellare eum qui in hoc imo dicit. plaudite. hec erat cōsuetudo in consummatione tragoediarum.

q̄i medio facte fuerunt.

a Semper ad euentum festinat: & in medias res
ac si discat nōre ducat ea
p
Non secus ac notas auditorem rapit. & que
scrutari debent dimittit
Desperat tractata nitescere posse relinquit
fingit p commiscet.
q
Atq; ita mentitur: sic veris falsa remiscet
principio vsionē finis
Primo ne medium. medio ne discrepet imum
dicatur
r
Tu quod ego & populos mecū desideret audi
e f
Sic plausoris eges aulea manentis. & vsq;
manserit reiterator
v
Sessuri. donec cantor vos plaudite dicat:
vnusquisq; cōsiderandi conditiones
x
Aetatis cuiusq; notandi sunt tibi mores
mutabus senibus
y z
Mobilibusq; decor naturis dandus & annis
qui tam potest fari
a
Reddere qua voces iam scit puer. & pede certo:
b simul ludere. c
Signat humum: gestit paribus colludere. & irā
sine ratione
Colligit. & ponit temere. & mutatur in horas.
pedagogo.
d
Imberbis iuuenis tandem custode remoto
cultūs parentis loco
Gaudet equis canibusq; et aprici gramine cāpi
molliq; vt cera crudelis
e
Cereus in vitium flecti monitoribus asper
rudis videat vtilia que possunt tibi.
Vtilium tardus prouisor. prodigus aeris
superbus enim ordinē ad omnia veloq;
f
Sublimis cupidusq; & amata relinq̄ repernix:
Amantes affectionibus
g
Conuersus studijs ętas animusq; virilis
tarditas valde seruit
h
Querit opes. amicitias. inseruit honori:
massam volat deinde
i
Commisisse cauet quod mox mutare laboret
k
Multa senem circumueniunt incōmoda. vl' qd'
acquisitis opibus
Querit & inuentis miser abstinet ac timet vti
cum timore teneatur expedit
Vel quod res omnes timide gelideq; ministrat:

x AETATIS cuiusq; &c. Acsi diceret. Si debes loqui de iuuenibus non des eis proprietatem senū aliusue etatis.

y MOBILIBVSq; Currētibus. qui certis temporibus mutantur annis.

z DECOR naturis. Ad etatem refulit naturis docet enim quemadmodum debeat vir loqui et quēadmodū mulier.

a PEDE certo signat humū Imprimit vestigiis suis qui incedere posset. Iam firmo vestigio. nam infantes certū pedē non habent. quia tremunt mēbra eorum.

b PARIBVS colludere. cū etatis sue equalibus ludere. sic scribēdus atq; formandus vt cū paribus ludat non cū sene.

c ET iram colligit. Nā pueri sine causa irascūtur et temere decet illos irasci.

d IMBERBIS. imberbus et iberbis sicut inermis et inermis.

e CEREVS in vitium &c. facilis comparatio. idest pronus est adolescens ad vitium.

f ET amata relinquere per. Hoc est velox ad fastidiū cuipitorum. idest leuis. incōstāscito que ante amauerat contēnens. Imberbes enī que amāt, aliquādo cito dimittunt.

g CONVERSVS studiis. Mutata volūtate iam factus non est prodigus aeris. sed cupidus reponendi.

h INSERVIT honori. Ambitiosus efficitur vt honorem accipiat.

i COMMISISSE cauet Poenitenda cōmittere. i. timet hoc facere quod postea laborabit mutare.

k MVLTA ferūt anni. Nā ad virilem vsq; etatem. multa diuersis etatibus proueniunt cōmoda que tamē minuunt.

tardus temporis

Dilator spe longus iners:auiduscz futuri
ad tractandum

Difficilis.querulus laudator temporis acti.
reprehensor iuuenum

Se puero castigator censorcz minorum.
ad

Multa ferunt anni venientes commoda secum.
abeuntes auferunt propinquates
i seniles.

Multa recedentes adimunt ne forte seniles
tribuantur q̃ gignat ad virũ

Mandentur iuueni partes. pueroz viriles.
propinquibus;

m Semp in aditꝫctis quocz morabimur aptis
signis exercitibus theatro

n Aut agitur res in scenis aut acta refertur
tardius mouent auditorium

o Segnius irritant animos demissa per aurẽ
ea suppositis

Quam que sunt oculis subiecta fidelibus: & q̃
imprimit videsfabulã q

p Ipse sibi tradit spectator.non tamen intus
ea que digna sunt turpia

Digna geri promes in scenam :multaz tolles
videntibus dices

r Ex oculis que mox narret facundia presens
filios suos mater existens

Ne pueros coram populo medea trucidet.
s

Aut humana palam coquat exta nefarius atreꝰ
p.n.mulierus

t Aut in auem progne vertatur.cadmꝰ in anguẽ
crudeliter turpe

v Quodcunc ostendis mihi sic incredulus odi:
longior

x Neue minor neu sit quinto,productior actu

y Fabula que posci vult & spectanda reponi

z Nec deus intersit.nisi dignus vindice nodus

Inciderit.nec quarta loqui persona laboret

a Actoris partes.chorus officiumcz virile
b

Defendat.neu quid medios intercinat actus

Quo non proposito conducant. & hereat apte.

☞ I NE forte seniles &c. Ne forte des verba senũ adolescentibus aut adolescẽcium senibus.

m SEMPER in adiunctis, Hoc est que hereant & congruãt & apta sunt erati & iste est ordo. Semper in adiunctis et aptis euo morabimur idest moribus semper vtẽdũ est vt puero adiũcta sit leuitas.adolescenti feruor.seni maturitas.

n AVT agitur res in scenis. ita se habẽt fabule.siue comœdia sit.siue tragedia vt quedã in conspectu populi agantur Vt cum phedria apud seruũ de thaide conqueritur. consiliumcz captat. quedam narrãtur tãquam intus gesta prius sint.vt cheream amicum quo modo re amata potit? sit edocet. Multo autem magis mouent.que spectantur quã que audiuntur & magis delectãt tamen pertinet ad consiliũ scriptoris.vt que aut crudelia nimis.aut nimis turpia sũt ecõspectu populi amoueat.

☞ o SEGNIVS irritant animos. Citius mouent spectatores ea que aguntur in scena quã que referuntur ad scenã. idest aliquis celerius potest discere videndo et dare animum rei cz audiendo.

p IPSE sibi tradit &c.quia ipse mihi trado que video & alter mihi tradit quod narrat.

q NON tamen intus.tamẽ abundat aut quamuis magis delectant que videntur quam que audiuntur tamẽ dignam rem;geri intus non facias ante conspectum populi.i.quãuis populus delectetur facta tamen nõ proferas scena que debent intus agi.

r NE pueros coram,populo &c. Noli ita scribere fabulas coram populo. vt crudelitas ipsa sit presens.

s AVT humana palã &c. Nam atreus fratri thyesti posuit filios epulandos.

t CADMVS in anguem. Cadmus & hermione in angues conuersi sunt.nã hermisone filia martis & veneris dicitur fuisse.dicuntur autem in angues conuersi propter occisum draconem.qui erat marti consecratus ex cuius seminatis dẽtibus dicitur acies armatorum nata esse.

v INCREDVLVS odi.i. non credens sic debere fieri.ac per hec sperno atcz contẽno.

x NEVE minor &c. idest non loquatur in fabula plus quincz personis.

y FAAVLA que posci vult idest que posci vult a populo reponi spectãdi vt denuo agatur. idest que vult in auctoritate venire.

z NEC deus intersit. Non debes inducere deũ in scenã in tua fabula.nisi cã subueniẽdi. et puniẽdi vt in eos si qs seruũ suũ voluerit occidere.Sed magis cum aut filius patrem aut filium pater occidit.

a ACTORIS partes.Sic debet vnusquisc recitare fabulas vt audientes laudet eũ suũcz officiũ laudando protegãt ab accusatoribus.Quãdo vir agit virũ chorus debet induci.chorus inquit nõ multarũ personarũ partes suscipiat.qa in eloquio multi sunt.sed virilẽ partem tueatur.hoc est vnius viri. virile autem non aliqua re astuta.sed vnumquẽcz cõtigit.Est autẽ ordo. chorus defendat partes actoris & officium virile.

b NEV q̃d medios &c. neue inquit chorus inter medios actus aliqz rem.cantet incongruã idest id canat quod ad presentem rem aptũ sit.nec chorus aliquid discrepet ab argumento.neqz aliquid inter medios actus debet absurde cani.idest inter actus viri ne inducas chorum mulierum.

c ET regat iratos. Cõpescat mitigat docet qua causa chorꝰ debet induci vt faueat bonis & concilietur amice.

d SALVBREM iusticiã. Quia semper incolumis est salus vbi est iusticia.

e ET apertis ocia portis Quia in pace porte patent. vt pãduntur porte. Et econtrario qua menia clausis ferrum acuunt portis.

f TIBIA non nunc. Docet qua causa terrore multa mutari. Tibia enim ante nõ erat ita ornata. et neq; tam multis foraminibus tube emula. Modo vero & ornata est. & tam multa habet foramina vt sonet quemadmodũ tuba. ostẽdit autem luxuriam recentem & ambitionem natam esse. Antiquitatem vero seueram. nam prius non erat ambitiosa. nec multis foraminibus distincta. Varro enim ait. iiii. solum foraminum tibias apud priscos fuisse.

g POSTq̃ cepit agros. Post quam ceperunt homines itaepulari. veluti in festis diebus & postq̃ ceperit impune vti cõuiuiis. q. sacris cẽnis creuit luxuria.

h VRBES. Ostendit ex hoc incrementum populi.

i VINOq; diurno. Incontinentiam victus significat. nã prisca sobrietas nõ nisi semel in die capiebat cibum. idq; aduentãte nocte.

k ACCESSIT numerisq;. & c. Quia antea tres erãt chordę. post. vii. facte sũt. deide. ix.

Ille bonis faueatq; & consilietur amice
chorus innocentes
Et regat iratos. & amet peccare timentes

Ille dapes laudet mense breuis: ille salubrem
Iusticiam: legesq; et apertis: otia portis:
.i. non palam facies consilia credita
Ille tegat commissa. deosq; precetur & oret.
ad miseros
At redeat miseris. abeat fortuna superbis.

Tibia non vt nunc oricalcho iuncta: turbecq;
Aemula: sed renuis simplex q; foramine pauco
Aspirare & adesse choris erat vtilis. atq;
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu
parcius quia numerari poterat.
Quo sane populus numerabilis. vtpote paruꝰ
Et frugi. castusq; verecundusq; coibat.
Postq̃ cepit agros extendere victor & vrbes
.i. continuo interditu
Latior amplecti muros: vinoq; diurno
.s. cepit deus nature nulla pena a censoribus adhibita
quasi
Placari genius festis impune diebus

rithmis z modulationibus
Accessit numerisq; modisq; licentia maior.
intelligeret
Indoctus. quod enim saperet. liberq; laborum
imperus virtuosus probo
Rusticus vrbano confusus. turpis honesto:
Sic prisce motumq; & luxuriam addidit arti
sedilia
Tibicen. traxitq; vagus per pulpita vestem
hoc modo chordis humane.
Sic etiam fidibus voces creuere seueris
addidit incolumen sermonem veloz eloquentia
Et tulit eloquium insolitum facundia preceps.
prescia
Vtiliumq; sagax rerum: & diuina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia delphis.
Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum
incultos describit

Mox etiã agrestes satyros nudauit & asper

l INDOCTVS. Nam cum indocti & rustici vrbanis admixti preter religionem nihil saperent voluptatẽ querebãt.

m RVSTICVS vrbano cõfusus. Dicit autẽ causam per quam creuit licentia propter imperitiam populi. & quia nulla erat differentia inter bonos & malos.

n TRAXITq; vagus per pulpita. Propter gestũ vagus quia non in vno loco. nec in vno modo tibicem. sed varie huc atq; illuc sese circumfert.

o CERVERE voces fidibus & c. Cithara primo monochordos. ideſt vnius chordę fuit. inde dextra leuaq; vna addita trichorda fuit. postea septem chorde additę. Vnde illud. vii. discrimina vocum. Hoc autem inuentum Terpandri esse volunt. Simonides deinde octauam addit Nonam Timotheus inuenit. Tamiris primus cithara sine voce cecinit. Cum cãtu vero Amphiõ vel Linus.

p CARMINE qui tragico: & c. Docet quomodo mutata est disciplina poetarum. nã primꝰ Tespis tragediã scripsit.

q VILEM ob hircum. Hircus fuit premium tragedo. vnde et tragedia dicta est tragos enim grece hircus appellatur Ille qui propter hircum tragica scripsit carmina. ipse describit qualiter se habent agrestes satyri.

r MOX etiam agrestes. Nõ multo post ille aliquos carmine satyros induxit qui nudi pugnt. Nam docet vnde nata sit satyra ex tragediis. s.

s AGRESTES. Seueros quia vitia carpant.

tragicus poeta

Incolumi grauiter iocum tentauit.eo quod
verbis blandis propter iocū
quia nuper inuenta erat
Illecebris erat & grata nouitate morandus,
auditor vsus sacrificijs ebrius sine lege.
c
Spectator.functusq; sacris.& potus & exlex
crit laudare loquaces
v
Verum ira risores:ita cōmendare dycaces
tractare grauia
Conueniat satyros.ita vertere seria ludo
admiscebitur
Ne quicunq; deos quicunq; adhibebitur heros
Regali conspectus in auro nuper & ostro
deceniat vilis domos
Migret in obscuras humili sermone tabernas
poeta satyricus humilem altum
stilum stilum
Aut dum vitet humum.nubes & inania captet
dicere incompos
x
Effutire leues indigna tragedia versus
honesta mulier
Vt festis matrona moueri iussa diebus
grauibus
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis
horatius habenera ppriam
significatōem dūtaxat
y
Non ego inornata & dominantia nomina solū
existens
Verbaq; pisones satyrorum scriptor amabo,
tragica dispositōe
plongare
z
Nec sic euitar tragico differre colore
Vt nihil interfit:dauus ne loquatur an audax
a
Pythias.emuncto lucrata simone talentum:
An custos famulusq; dei silenus alumni:
b
Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
facere
Speret idem.sudet multum frustraq; laboret
presumens
Ausus idem tantum series iunctura q; pollet
tantus honor
c
Tantum de medio sumptis accedat honoris:
de ad vrbem satyri
d
Siluis deducti caueant (me iudice) funi
vr non cognati loco cōmunibus
sicut quasi
Ne velut innati triuijs ac pene forenses

severitate tragica. Sed tamen cum aut silenum bachi alumnum.aut alium agrestem deū loquētem inducat.nolo vt ita a tragica grauitate discedat vt ad comicam vsq; ad humilitatem descendat.vt aut dauus seruus aut pithias meretrix que decepto simone talentū lucrata est loqui videatur.

a EMVNCTO. Translatio a quadrupede cui lac subtractum sit. Nam sic illa pecuniam subtraxerat.

b EX noto ficto.& c De comœdia dicit.in qua argumentū ex rebus potissimis est Omnibus enī noti sunt amores iuuenum. Auaritia meretricum & huiusce modi. Sed tamen cū illa eo stilo contexta vt omnibus facile imitabilis videat. tū erit difficile ipsam imitari. In quo loco significat stilum actici cui huiusce modi laudem tribuit Cicero. vt cū a familiari sermone nihil differre videat difficillimus tamen imitatu sit. Ergo ea serie idest continuato ordine.& ea iunctura idest constructione verborum valebit oratio. vt quamuis alius idem tenter.aut deat cum multum sudauerit frustra laboret.

c DE medio sumptis, idest de rebus communibus.vnde comœdia sumitur.

d SILVIS. Cum satyra scribitur adhibeatur quidem iocus. Sed si me iudice adhibere voluerit poeta non inducat faunos.idest satyros qui rusticani sunt.neq; astucia verba nam habent ita loquentes.loquūtur homines vrbani qui in triuiis et in foro versati multa astucia callent.

t EXLex.q.nimia licētia solutus.Sententia est quod a priscis ludis non voluptatis causa reperti sunt, sed religionis. Sed postq; cepit spectator venire potus & liber & vtvolu luptatum tantum caperet adhibita est satyra.

v VERVM ita riso. Animaduertendū est. ne persone maiorū. vt sunt deorū & heroum quibus auctoritas inest ex auro et purpura ornatis rediculi causa paulo post ita tractentur.vt si essent viles persone.& sermo iis attribuat qui est tabernas. idest paruas casas habitantiū. Aut rursus nedum in sublimi gradu continere volum° nimis extollam°

x EFFVTIRE. sine dignitate et penso emittere.Sentētia est. cū tragedia sit indigna effutire leues versus propter suā grauitatem.& tamen sit aspergēda ioco.vt ociosos delectet imitabiē pudicam matronā cui cū saltare necesse in diebus festis sit vt saltat illa quidem. sed seruato pudore. sic tragœdia admittat proteruitatem.i. lasciuiā sed seruato pudore.

y PROTERVIS.aut quia vitia notant.aut student nsui. Nam & ipsa tragedia paulū pudibunda debet esse.que miscetur satyris vel intererit paulum non paulū pudibunda.

z NON ego iornata.nō tantūmodo rustica & ppria verba quero in satyris.sed etiā decus personarū inornata. vt rustica & vilia vt est dicere pstilitatem. aut quo greci vocant acyria.

a NEC sit enitar. Sunt adhibendi satyri.quorū oratio iocosa sit, & multū remittat de

e AVT nimiū iuuene. &c. ideſt laſciui aut iuuenum more nam & hoc vrbanum potius eſt quam ruſticum.

f IMMINVNDA. vt ait Acron aut impropriav el ſortaſſe obſcena.

g CREPENT. ideſt crepitu & ſonitu verborū efferant

h IGNOMINIOSAQVE verba. ideſt infamiā afferentia. Nam ruſticani nō valent illa acrimonia in obiurgādo carpēdo quequa valent vrbani.

i OFFENDVNTVR enī Affert rationem quare ruſticanis perſonis non ſit attribuendum quod eſt vrbanarum.

k EQVVS. ideſt qui ſūt de ordine equeſtri.

l ET pater. ideſt qui ſunt de ordine ſenatorio & patricio.

m RES. ideſt diuitie vel imperium. ideſt qui regnnt magiſtratus non equo animo in decorum ferunt. Nec putant corona dignū hunc poetam. quamuis plebei vel pauperes vt ſunt emptores ciceris et nucis. ideſt rerum viliſſimarum prebent.

n SILLABA longa oſtendit ſenarios iambos in vno verſu dici trimetrum & non hexametrum. Nam ita velociter currit iambus. vt duo p vno computentur. Erant igit ſex iambi in vno verſu. deinde vt creſceret tardiorq; eſſet additione temporum pro iābo triū temporū pes poſitus eſt ſpodeus. iiii. temporum vt promiſcue aut iābus aut ſpōdeus eſſet. Ergo iſte pes citus iambicus recipit in iura paterna. c.d. in ſuum hereditarium ius. & quod ſibi erat propriū.

o TARDIOR vt paulo &c. Iambicum metrū vt paulo tardius reſonaret iparibus locis ſuſcepit ſpondeū. Nam ante ſoli iambi ponebantur.

e laſciuis
Aut nimium teneris iuuenentur verſibus vnq;

f obſcena g h
Aut immunda crepent ignominioſaq; verba

i ruſticis dictis k l m
Offenduntᵉ enim quibus eſt equus & pater. res

laudat rei vilis
Ne ſi quid fracti ciceris probat & nucis emptor

Aequis accipiūt animis, donantue corona

n dicitur.
Sillaba longa breui ſubiecta vocatur iambus

Pes citus. vnde etiam trimetris accreſcere ſuſſit

ſex pedes
Nomen iambeis. cum ſenos redderet ictus.

a ſimilis a principio vſq; ad finem
nullo interpoſito ſpondeo
Primus ad extremum ſimilis ſibi. nōita pridem

o
Tardior. vt paulo grauiorq; veniret ad aures

i tardiores quia vtramq;
ſillabam longam habent
Spondeos ſtabiles in iura paterna recepit.

Commodius & patiens non vt de ſede ſecunda

locum foret p.n. poete.
Cederet aut quarta ſocialiter: hic & in acci

p enniꝰ
Nobilibus trimetris apparet rarus & enni

thcarum pompa.
p
In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus

diligentia
Aut opere ſcelerisᵐ nimium curaq; carentis

doctus vir
Aut ignorate premit artis crimen turpi.

poeta non recta carmina
q exiſtēs.
Non quiuis videt immodulata poemata iudex

Et data romanis venia eſt digna poetis

ego
horatius
Idcirco ne vager ſcribāq; licenter an omnis

vitia quia nō adhibeo
periculum r
Viſuros peccata putem mea tutus & intra

s poterca arrogantie
Spem venię cautus vitaui deniq; culpam

gloriam piſones.
Non laudem merui. vos emxemplaria greca

frequenter verſate
Nocturna verſare manu: verſate diurna

p IN ſcenam miſſos. Reprehendit poetas qui cū verſus cum magno pondere .i. pompa ſoni miſerint. reliqua que ad artem perūnent negligunt. Senſus autē eſt. Bonus iudex non decipitur ſonoritate verſus. ſed videt cum poeta aut nimium properanter ſcripſit. et ſine diligentia. aut artis ignarus fuit.

q NON quiuis &c. Ergo cū non omnis animaduertat poemata immodulata: ideſt non recte compoſita factū eſt vt indigne & iniuſte data ſit venia romanis poetis q̄ n̄ data eſt grecis. apud quos acriora ex doctrina iudicia ſūt. Nō tamē propter hoc vagabor ego inquit horatius. ideſt ſine propoſito ab artificioſo fine errabo & aſſumā nimiam mihi licentiam in ſcribēdo. Sed ita ſcribo. vt putem omnes quicq; d peccauero ajaduerſuros.

r INTRA ſpem venie. Ille dicitur intra ſpem venie qui non procedit vſq; ad id. vt p ponat ſibi ſpem venie. Ergo cautus poeta ita ſcribit vt nō ſperat datū iri veniam. ſi peccauerit.

s VITAVI. q.d. etiam cum vehementer laborauero. ita vt ſcribam cuncta ex arte. propterea q; vitauerim errata. nō tamen id mihi a natura conceſſum eſt. vt ſi bonus poeta. vt tacite moneat artem ſolum in eo valere nec peccas. Naturam autem eſſe eam que preclara illa poetarum ornamenta afferat. Sed ad eam excitandam auxilium ſummū afferre. ſi poetas grecos qui optimē ſunt imitemur. Verū cū imitatio ſit qua diligenti ratione impellimur vt aliquorum conſimiles in dicēdo eſſe valeamus monet. vt diu noctuq; in manibus noſtris ſint grecorum poemata qua nobis exemplaria eſſe poſſit.

☞t AT vestri proauí &c. Si quis putet esse satis habere exemplaria latinorū cū videamus plauti & sales et numeros a maioribus laudatos infert quod nimis pacīter.q.d. nimis indulgenter & non sane laudauere vtrumq; sales & numeros. et apud illos plus valuit amicitia vel artis inscicia quam veritas.

v NE dícam stulte. Correptio est. Nam intelligit stultū fuisse iudicium eorum.qui veniam dabant.

x DIGITIS & aure. Quoniam sonus metri pollicis strepitu & aurium perceptione probari solet. Vnde dactyli quidem pedes dicti sunt. quoniam plausu digitorum acpedum sonum metrorum adiuuare solemus.

y PLAVSTRIS. Multi dicunt quod tam multa scripsit vt plaustris essent vehēda. sed potius quia chori plaustris essent collocati. quoniam circa pagos essent vehendi.

z TESPIS. De thespi dictū est. & de fecibus quibus vngebantur ante repertam personam. & quemadmodū esthilus & persone & palle inuētor fuit. et pulpita instituit nō tamen magna vt inde fuerūt. Adinuenit etiā grandiloquū sūlū et cothurnos i tragedia.

processores versus plauti

At vestri proaui plautinos & numeros &
runt indulgenter
Laudauere sales: nimium patienter vtrumq;:
si fas esse dicere horatius pisones
v
Ne dicam stulte mirari: si modo ego & vos.
inculpatum polito sermone
Scimus in vrbanum lepido se ponere dicto
numerum versus scansionibus
y callide cognoscimus
Legittimumq; sonum digitis, callemus & aure.
muse
Ignotum tragice genus inuenisse camene
p.n. poete
Dicitur & plaustris vexisse poemata thespis
y 3
in voce in gestu maculare
Que canerent, agerentq; peruncti fecibus ora
thesbum
Post hunc persone palleq; repertor honeste
p.n. poete construxit.
exiguis
Aeschilus. & modicis instrauit pulpita tignis
grandiloquum
Edocuit magnumq; loqui nitiq; cothurno.
tam, dicris
a
Successit vetus his comedia non sine multa
reprehendēdi.
laude, sed in vitium libertas excidit: & vim
possit
introducta in
tragedia
Dignam legi regi lex est accepta: chorusq;
abolere facultate
reprehendēdi
Turpiter obticuit sublato iure nocendi
inexpertum tū greca reliquerunt
tam latina scripserunt
Nil intemptatum nostri liquere poete
uno maximū
m
Nec nimium meruere decus vestigia greca.
latina
Ausi deserere. & celebrare domestica facta.
etiam comedias habentes comedias habentes
poete argumenta latina. argumenta greca
Vel qui prextas. vel qui docuere togatas.
sapientia quiescd vel grecorum
Nec virtute foret clarisue potentius armis
poetarum.
Quam lingua latium. si non offenderet vnum
corrections relegendi
b
Quemq; poetarum lime labor & mora. vos o
tale
Pompilius sanguis carmen reprehendite q̄d nō
c d
magnum tempus macula
Multa dies & multa litura coercuit: atq;

☞a VETVS coma. In hac fuit nimia licentia vt nominatim ciues carperent etiam bonos. Nam Aristophanes socratem iniuriose vexat. Ergo tanta libertas in licentā cōuersa est. vt res vtilis a principio cum vitia reprehenderent in perniciem conuersa cū innocentes quoq; taxarent comici veteres. Quapter lata est lex apud grecos vt deiceps nemo nominatim quemppiam notaret. qua propter remotus est chorus & facta noua comedia quam ad latinos transtulerunt romani poete. et a principio greca argumenta secuti sunt. Deinde imitationē grecorū relinquentes formarunt latina argumēta. hic sūt comedie pretextate et togate argumētis latinis celebrate. vtquē admodū armis & virtute. i. fortitudine superabant a latinis greci. sic eloquētia nō vincerēt Et profecto cuncta profecissent latini poete. nisi labor elimandi eos offendisset. & morari diutius in repertesū esset.

b VOS o pompilius. Nam pisones a numa pompilio originem ducebant.

c MVLTA dies. Sic infra nonum primatur in annum.

☞d MVLTA litura. Nā quod scriptum est sepe litura oboletur. vt immutetur.

e PERFECTVM decies. Vt ostendit etiam cum decies iam perfectum sit egere correptione.

f AD vnguem. Ad extremā perfectionem. Et est trāllatio a iunctura lapidum que tunc demiq; probatur cum vnguē intra se non recipit Causa autem quare non castigent est. quia non fidunt ingenio et id fortunatius putant. idest magis valere credunt quam artē quam idcirco miseram appellat. quia difficultate & labore plenissima est.

g CREDIT & excludit sanos &c. Sententia est Idemocriti quam plato corroborauit. vt nullus bonꝰ possit esse poeta. qui diuino furore nō sit afflatus ergo democritus excludit ab helicone. qui mons est musis cosecratus. idest excludit ab arte poetica poetas sanos. idest qui non sunt diuino furore affecti.

h NON vngues ponit Poetas non vult philosophorum more incedere. Notat hic imperitos qui putant poetas optimos esse eos qui sūt demisso capillo vel barba.

i SI tribus antyceris &c. Per hyperbolem. idest tanto helleboro quantum tres anyceres capere possunt. Nam in sola antycira insula helleborū candidum ad purgādum cerebrum citra noxā capiebat.

k TONSORI lycino. Lycinus dicebatur tonsor opulentissimus quem postea dicunt factū senatorem a cesare quia dicebatur nimiū odisse pompeium.

l OH ego leuus. Ostēdit ironicam esse orationem. et se futurum fuisse poetam egregiū si illorum exemplum esset secutus. sed male purgare bilē & valitudini inseruire qui nō tanti putat fieri poetam. vt velit illa incōmoda pati. vnde sequitur quod sit ad similitudinē cotis que cū acie caret incidere nō possit. tamen ferrum acuit. vt incidat. nō potest igitur optimum poema componere. At potest alium docere quomodo componat.

Perfectum decies non castigauit ad vnguem
(e) (f) umam. pfectōem
naturale melius.

Ingenium misera quia fortunatius arte
o musis helicone
(g) cōsecratis

Credit & excludit sanos helicone poetas
magna (h) ve

Democritꝰ bona pars non vngues ponere curat
nemo

Non barbam secreta petit loca. balnea vitat

Nanciscetur enim precium nomenq; poete

Si tribus antyceris caput insanabile nunquam
(i) p.n. (l) inutilis.

Tonsori lycino commiserit oh ego leuus
(k) colcram

Qui purgo bilem sub verni temporis hora
portam

Non alius faceret meliora poemata. verum
illimo lapidis

Nil tanti est: ergo fungar vice cotis. acutum

Reddere que ferrum valet excors ipsa secandi
efficere cos stilū scribendi

Munus & officium nil scribens ipse docebo

Vnde parentur opes: quid alet formetq; poetā

Quid doceat: quid non quo virtus q̄ ferat error

(m) Scribendi recte sapere est & principium & fons
philosophice. nam a socrate manauit omnis disciplina.

Rem tibi socratice poterunt ostendere charte

(n) Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur.

Qui didicit: patrie quid debeat. & quid amicis

Quo sit amore parēs. q̄ frater amandꝰ & hospes
censoris.

Quod sit conscripti. quod iudicis officiū: que
p defensione reipub.

Partes in bellum missi ducis. ille profecto
(q) donec

Reddere persone sit conuenientia cuiq;
considerare modum bonorum

Respicere exemplar vite morumq; iubebo

(m) SCRIBENDI re. &c. Non potest recte scribere qui non sapit. idest qui nō sit multa doctrina excultus. Sēit enī idē de poeta quod Cicero de oratore Et profecto eloquentia nemo illustris erit siue oratior siue poeta sit nisi multas variasq; disciplinas norit. sed prefertim poeta. qui suam poesim omnibus scientiis atq; artibus exornandam sibi proponit. Qui diuersissimorum hominum ingenia nō modo ita exprimere. vt decorum obseruet. verū ita pingere. vt oculis nostris subiiciat omni artificio tentet. Omnis autem oratio ex verbis atq; sententiis cōstat. Verba a grāmatico rhetoreq; petuntur. res autē a philosophia mutari oportet. Nō iniuria igitur dicit sapere idest habere varias doctrinas. & est principium recte scribendi Nam nemo potest ea scribere quorū disciplinam nō teneat.

(n) VERBAq; prouisam. Nam qui bene rem tenet facile illi verba accommodabit: ergo pro dignitate personarū vnumquemq; describet qui diuersa diuersorū officia nouit. Qua ex re manifestum est illum rectum imitatorem futurum in scribendo qui vitā & mores hominū veluti exemplar sibi ad imitandum proponat.

poetam ex illis
Doctum imitatorem et viuas hinc ducere voces

bene instructa ornate.
Interdum speciosa locis morataq; recte

nullius ornatus verborum
o p q
Fabula nullius veneris sine pondere & arte

i. validius auditorem detinet ppm
Valdius oblectat populum: meliusq; moratur

inculat r sonorose
Quam versus inopes rerum nugeq; canore

s recta o i. sententijs perfecte
Graijs ingenium graijs dedit ore rotundo

cupidis.
t
Musa loqui preter laudem nullius auaris

latini
v x
Romani pueri longis rationibus assem

studere instantes
Discunt in partes centum diducere. dicat

illius romani de quinq; vncijs
y
Filius albini si de quincunci remota est

vna erecta pars vncis
Vncia. quid superat: poteras dixisse triens: eu

summam capitalem qđ sum
ne deperis male est
Rem poteris seruare tuam. redit vntia: quid sit.

sex vncie auaritia ppeculij.
3
Semis. ad hec animos erugo & cura peculi

postquam assuescerit

Cum semel imbuerit. speramus carmina fingi

linienda perunctare plano rudi arbore
a b
Posse linenda cedro & leui seruanda cupresso

vtilia eraccare delectabilia eraccare
c
Aut prodesse volunt aut delectare poete

quis hoc delectabilia componere.
qđ plurie humane
Aut simul & iucunda & idonea dicere vite

scribendo aliquid sic eaque
breuiter scribas dicuntur
Quicquid precipies esto breuis. vt cito dicta

discant arteneri
Percipiant animi dociles: teneantq; fideles

superfluum fluere
Omne superuacuum pleno: de corpore manat

poemata q̃ componuntur z ficta sunt
Ficta voluptatis causa sint proxima veris.
v poeta
Ne quodcunq; velit poscat sibi fabula credi

neue exigat
c
Neu pranse lamie viuũ puerum extrahat aluo

malitiose p sentoxo irridenti q̃ vtilitatem nõ habẽt
f g
Centurie seniorum agitant expertia frugis

datur ad quinq; vncias vna vt sint sex. huiuscemodi portio semis dicitur. quoniam semarius numer⁹ dimidia pars est duodenarii. huiuscemodi ergo preceptis imbuunt pueri ne in rationibus fallant.

z ERVGO. auaritia que animũ minuit. vt ferrũ erugo

a LINENDA. scribenda. nam in ceratis tabulis stilo imprimebantur.

b LIVI. Polita & rasa idest in tabulis cupressinis. nã hec quoq; arbor carie non sentit.

c AVT prodesse volũt &c. Optimum poete consilium. nam voluit demonstrare poetarum officium esse vt iocunda simul & vtilia dicant. sed disiunxit a principio. vt animaduerteret lector vtrumuis istorũ separatim magni esse ponderis. Quid ergo si vtrumq; iungatur.

d NE quodcumq; velit. ordo est. quodcumq; velit sibi credi fabula poscat. i. comoedia aut fabula idest poemata que finguntur propter voluptatem sint verisimilia.

e NEV prãse lamie. i dest ne fingat tale argumentũ fabula quod deuorauerit lamia puerum qui de vtero eius postea viuus prolatus sit.

f CENTVRIE seniorũ agitant expertia. idest si senes romani non probant poemata que sunt leuia. adolescẽtes nõ delectantur austeris. quid enim faciendum est poete. poema tẽperare vt & voluptati seruiat iuniorum. & seueritati satisfaciat seniorum.

g AGITANT expertia frugis. idest prosequuntur que vtilitatem nõ habent. Item expertia frugis. idest inutilia aliena a maturitate carentia maturitate vel austeritate.

o FABVLA. Ex cuius allegoria aliquid eliciat ad vsũ vite vtile. & propter hoc speciosa & moralia. etiam si non artificiose scriptam magis delectabit auditorem q̃s versus verbis illustres quos recenas nugas appellat. sed sententiis inopes.

p NVLLIVS veneris. idest venustatis & ingenii que ad artem spectant.

q SINE pondere. Sine magnis sensib⁹ sine grauitate verborum. idest non laborat poeta loqui rem sapienter inuentã. Menander cum fabulam dispositisset etiam nondum versibus adornasset dicebat tamen se iam compleisse.

r NVGEq; canore. Nulliusmomenti verba bene sonãtia

s ORE rotundo. Eloquio ornato & perfecto. nam forma sperica ceteris perfectior est. Dedit autẽ musa hoc grecis quia laudem quam diuitias assequi malunt.

t AVARIS. Ergo ideq; cupidis. at romani contra auaritiẽ student & questui inuigilant & arithmetica vnum in plures diuidere docentur.

v LONGIS rationibus. Nam res nõ solum in partes diuisa. sed etiam fracta in frustula non nisi longis rationibus. idest multiplici computo ad vnam summã reducit.

x ASSEM. Integram rem appellamus assem que in. xii. vncias diuiditur. sed hoc iam expressum est. sed quod incentum dixit ostendit varias sub diuisiones.

y DE quincũci remota. Nam remanebunt quattuor vncie q̃ que sũma dicitur triens q̃a quattuor vncie tertia pars sunt duodenarii. Quod si ad

militeꝰ iuuenco
b
Celsi pretereunt austera poemata ramnes
materiam vtilem
i
Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci
iocando
Lectorem delectando pariterq; monendo
prudentia vindicetur⁹ libroꝝ
h
Hic mœret era liber solijs hic & mare transit
fameso
Et longum noto scriptori prorogat euum.
in compositõe cupimus
l
Sunt delicta tamen quibus ignouisse velimus
quia cythara
m cupit
Nã neq; chorda sonũ reddit quẽ vult manus &
cythardꝰ sonũ
sonum
Poscentiq; graue ꝑsepe remittit acutũ (mens
fagitta
n
Nec semper feriet quodcunq; minabitur arcus
si
o
Verũ vbi plura nitent in carmine nõ ego paucꝭ
non curabo mi neglígẽcia
numos ereros p
Offendar maculis: quas aut incuria fudit
capra passione aliqua q̃le iudiciũ est hõdũ
confidenauit q
Aut humana parum cauit natura. quid ergo ẽ
cõmittit idem delicũ semper
poeta ꝙ subit magnũ opus
Vt scriptor si peccat: idem librarius: vsq;
horatius non est ei parcendum
Quamuis est monit⁹ venia caret citharęd⁹
Ridetur chorda qui semper oberrat eadem
r p.n. poete
Sic mihi qui multum cessat. fit cherilus ille
Quem bis terq; bonum cum risu miror: & idẽ
Indignor: quandoq; bonus dormitat homerus.
s
Verum operi longo fas est obrepere somnum:
t debet esse
Vt pictura poesis erit que si propius stes
delectat imperfecta picturꝭ
Te capiat magis & quedam si longius abstes
imperfecta
v ꝑfecta
Hec amat obscurum volet hec sub luce videri
censoꝝ timet reꝓhensionem.
ore iudicum
Iudicis argutum que non formidat acumen
imperfecta lecta lecta semper
perfecta
Hec placuit semel. hec decies repetita placebit.

b RAMNES Luceres. Tatienses. Romane tribus erant vel veius equites.

i OMNE tulit punctũ & c. Quoniã absolutissimus perfectissimus is est. qui vtile dulci admiscuit. Et est translatio a causis centumuiralibus. Nã auditis partibus ta bella circũ ferabatur iudicibus ac singuli punctum siue notam imprimebant qua aut damnarent aut absoluerent.

k HIC meret. idest prestat. i. dignus est emi. vel meret mercedem affert.

l SVNT delicta tamen. Sẽsus est. Iter multa bona si habueris mala pauca ignoscendum est.

m NAM neq;. Si ergo citharoed⁹ errat multo magis venia tribuenda poetis est. si in quibusdam errauerit.

n NEC semper feriet. Nec sagitta ab arcu per sagittarium emissa semper destinatum locum ferit hoc vult dicere. Mentur poetę veniam. quia pene omnes in errore versamur

o VERVM vbi plura. Si plura carmina optima facio. non est mirũ si possum offendere in paucis locis.

p INCVRIA. Negligentia qua maculę funduntur.

q QVID ergo est. quod moneo si poeta iudem peccet sępe hoc ergo vult dicere. Si in carmine scripto plura erunt que niteant patiar ęquo animo si paucę adsint maculę que siue scriptoris negligentia erunt siue libro sparse. siue a defectu nature humanę prouenerint. sed si hoc poeta sępius admonit⁹ alicuius vitii tamen in eo assidue peccat. ita caret venia. vt citharedus qui semper eadem chorda peccat. Nam omnes illum rident.

r SIC mihi qui multũ & c. Sensus est quod nõ in paucis locis peccant. sed in multis ita ridendi sunt vt Cherilus poeta qui cũ in paucis locis admirãdus sit. indignationem randẽ excitat cum in multis erret. nã in pauos ferendus esset. quando etiam tantus poeta homerus nonnunqum dormiret. si non appareat vigilantissimus Cherilus Alexandrũ magnũ secutus ei⁹ bella descripsit. sed ita inepte. vt ferant alexandrũ dixisse. se malle homeri thersitem esse quam Cherili Achillem. Addunt cum cherilo pactum vt pro versu aureũ imspenderet nummũ. pro malo vero colaphum inferret.

s VERVM operi longo. Non mirum est. si qui magna volumina scribunt quãdoq; in somnum incidant. idest deficiant a consueta vigilantia.

t VT pictura & c. Pictura perfecta quanto in maiori luce aspicitur. & magis in propinquo: tanto magis placet. que aut non ita perfecta est vt magis in obscuro probatur. Eadem ratio est in poesi qua propter que nõ reformidabit iudicium acutissimi viri. semper placebit. etiam si decies legatur.

v HEC amat obscurum. in mala quo foco. in coloribus magis possũt placere quã ante

piſo inter fratres docerina

O maior iuuenum. quamuis & voce paterna
bene componendū præceptum

Fingeris ad rectum: & p te sapis hoc tibi dictū
accipe est

Tolle memor: certis medium & tolerabile reb⁹
pcurato: causarum

Recte concedit: consultus iuris & actor
q.d. non multum
sciens

Causarum mediocris abest virtute diserti
p.n. inspectis quātis nescit legum peritissimus
tantum

Messale: nescit quantum cassellius aulus
honore habet
vt esse mediocres.

Sed tamen in precio est: mediocribus esse poetis
vedere licentiam
lapidee

Non homines: non dij non concessere colūne:
i nec cū vmia tolerabilia cantilene
malesonans

Vt gratas inter mensas symphonia discors
pingue sardinco
a

Et crassum vnguentū & sardo cū melle papauer
conuiuium

Offendunt: poterant duci. quia cœna sine istis.
compositum carmen
delectandis
b

Sic animis natum inuentūq; poema iuuandis
modicum a perfectione minimum

Si paulum summo decessit. vergit ad imum
c

Ludere qui nescit campestribus abstinet armis
ignarus non ludat

Indoctusq; pilę discriue trochiue quiescit.
dense

Ne spisse risum tollant impune coronę
f
p etiam

Qui nescit versus tamen audet fingere: quidni:
eo

Liber & ingenuus. presertim census equestre
infamia liberatus

Summam nummorū vitioq; remotus ab omni
nolente

Tu nihil inuita dices faciesq; minerua.
q̄, non egrediaris sapientiam animus

Id tibi iudicium. ea mens. si quid tamen olim
compositum erit

Scripseris in metij discat iudicis aures
etiam discedat aures mei horatij corrigatur
c

Et patris & nostras nonūq; primatur in annū
carus collocatis
f corrigere.

Membranis intus positis delere licebit

boris cuius flore depaste apes
mella amara conficiunt. dete
stabiles in hac re sunt. Vir. Sic
tua crimen fugiant examina
taxos.

b IVVANDVS. sua. s. Vo
luptate. propter hoc si summū
non attingit infimum potest
dici. ergo mediocres poete qui
quidem mediocres in nume
ro malorum sunt.

c LVDERE qui nescit. Quē
admodum hi qui ludunt vel
armis vel pila vt disco vel tro
cho. de quibus omnibus iam
dictum est. & non recte id fa
ciunt. ab omnibus ridentur.
quia & hi ludi minime neces
sarii sunt. Sic & poete qui ne
scientes audēter fingere versus

d QVID ni. & c. Sensus est
tu piso qui es ingenio non ser
uili. sed liberali & ingenuo et
in aliquo gradu ciuitatis. et ea
census summam equestrem.
Preterea carens vitio hic pro
fecto neq; versus facere. neq;
quicq̄; aliud tentabis multa
minerua. idest repugnante na
tura sed tamen si quid vnq̄;
scripseris requires in eo metii
patrisq; tui iudicium.

e NONVMq; prima
tur in annum. Si mala sint car
mina vsq; ad nonum annum
lateant. et studiosius corrigāt.
f

NELERE licebit. Ratio
quare ad nonum annum in
cludātur. Nam antequam in
aliorū manus peruenerit po
teris emendare aut delere.

V iiii

x O maior iuuenū. Prece
ptum maximū daturus atten
tionem ex apostrophe ad ma
iorem pisonem captat. Est au
tē huiusce modi sentētia quod
quedam doctrinę atq; artes
etiam si ad medium ventum
est & non ad supremū laudē
merentur. Nā aliquis iurisco
sultus mediocris in pretio est
etiam si longe absit a virtute.

y MESSALE. aut casselli
qui optimi fuerunt iurisco sul
ti. Sed poetarum longe alia ra
tio est. Nam nisi perfectus sit.
a nemine probatur. Ratio au
tem est. quod ea que propter
vtilitatem expetuntur. vt sunt
patricinia iurisconsultorum
fatest tantū posse. vt inde que
sita voluptas proueniat. Que
autem queruntur propter vo
luptatem vt poesis est & mu
sica & que iis similia. nisi tota
voluptatem explant. nunquā
placent. Igitur aut nullus erit
poeta. aut absolutissimus erit
nam mediocritas illis non cō
ceditur.

z VT gratas inter medias
quemadmodum inter epulas
neq; symphonia neq; vngen
tum placet. nisi perfectū. quia
hę non sunt necessaria ad fa
mem sedandam. sed propter
solam voluptatem requirun
tur. Sic versus quoniam pro
pter voluptatem expetuntur
non placent nisi perfecti. Qua
propter neq; ipse columnę i.
loca in quibus recitantur. nō
admittunt mediocres poetas.
Posuit autem continens pro
contento. vt etiam ipsi vulga
res indoctiq; homines qui ad
ludos veniunt malos versus
explodant.

a SARDO cū melle. ama
riori melle. nam sardinia cor
sicaq; propter copiam taxi ar

publicauerit g le
Quod non ediderís: nescit vox missa reuerti

siluas habitantes
h
Siluestres homines sacer interpresq; deorum
ab occasione hominum
Cædibus & victu fœdo deterruit orpheus.

est mitigare
Dictus ob hoc lenire tygres: rapidosq; leones
p.n. poete
i
Dictus & amphion thebane conditor vrbis
boues tauros
cythare incuudo
Saxa mouere sono testudinis & prece blanda
h
Ducere quo vellet: fuit hec sapientia quondam
in priuato loco
Publica priuatis secernere. sacra profanis.
actu carnali instituere
homines l
Concubitu prohibere vago. dare iura maritis
sculpras in tabulis
Oppida moliri. leges incidere ligno.
hoc modo
poetis
Sic honor & nomen diuinis faribus atq;
versibus poetarum cepheum t amphionā
clarus fuit
Carminibus venit. post insignis homerus
m
Dirceusq; mares animos in martia bella
suos artem poeticam
responsa apollinis
Versibus exacuit. dicte per carmina sortes
n o
Et vite monstrata via est. & gratia regum
carminibus poetarū
p q
Pyerijs tentata modis: luduscq; repertus
laudanto ad pudorem
r
Et longorum operum finis. ne forte pudori
posset s
Sit tibi musa lyra solers & cantor appollo.
ingenio sine arte
t
Natura fieret laudabile carmen. an arte
horatius
Quesitum est: ego nec studiū sine diuite venā
sine arte
hoc modo
Nec rude quid prosit video ingeniū: alterius sic
Altera poscit opem res. & coniurat amice.
v desideratum.
Qui studet optatam cursu contingere metam:
passus est
Multa tulit fecitq; puer. sudauit & alsit

g NESCIT vox &c. Sed si ſā fuerit recitatus aut editus a te liber. nō poterit ad te redire.

h SILVESTRES homines. Oſtendit orphei & amphionis exemplo quantum vtilitatis ad humanam ſocietatem conſeruandam quandoq; attulerint poete boni. Orpheus autem primum poeticam illuſtrauit ex hoc dicitur leniſſe tygres & leones. qui & efferatos hominum animos placuerit carmine.

i ET amphion &c. Cadmus thebas cōſtituit eas muro cinxit amphion.

k FVIT hec ſapientia &c. Olim poetę ſapientiam et eruditionem incultorum hominū prohibebant. ideſt aliquādo fuit hec ſapientia in poetis vt docerent quomodo ſit viuendum priuatim vel publice

l VAGO concubitu. meretricio. dicit quomodo poetę docendo carminibus ſuis hominum qui modo ferarum viuebāt mitigaſſent animos.

m DIRCEVSq; mares Lacedemoniis diu aduerſū athenienſes certantibus oracula reſpongerunt. nō aliter poſſe victoriam habere. niſi athenienſem ducem habuiſſent. Miſſis legatis qui hoc ab athenienſibus poſtularent. Athenienſes in contumeliam ipſis Dirceum quēdam claudum dederunt dicentes iuxta ignauiam ipſorum hunc eis ducē poſſe ſufficere. Sic oracſa que promiſerunt nō fruſtrata ſūt.

Nam dirceus licet corpore eſſet debilis. ſcripſit tamē carmē heroicum. quo accenſi lacedemonii in aciem proceſſerunt ſicq; conſecuti ſunt victoriā.

n VIA. Ratio hoc eſt etiam philoſophia mōſtrata eſt verſibus.

o FT gratia regum. Carminibus ſunt deſcripti reges. carmina meruerunt amicitias regum. & longorum operum finis. hoc eſt vt carmen libenter operarētur. & cum declinatione opus ad finē perduceret

p PIERIIS modis. ideſt modulationibus. & exprimit verſus lyricos quibus ſunt multi reges laudati.

q LVDVSq; repertus. Nā in ludis comedie & alie fabule adhibebantur.

r NE forte pudori. Ideo inquit numerauī hec ne erubeſcas referri in numerum poetarū. i. ideo dixi multa cōmoda naſci de carmine. ne forte opiſo poema ſordidum videat

ſ CANTOR appollo. Inuētor citharę. qui eſt muſis.

t NATVRA fieret &c. Multi querunt vtrum poeta naſcatur an fiat. ita rem diuidicat poeta. vt vtraq; re opus ſit. cum neq; ſtudium profit niſi a natura formamur diſcēdi venam. neq; rurſus. vena ſine arte.

v STVDET &c. Au reū preceptū. qui ſtudet ad gloriam venire multa debet perferre. ideſt ſudare agere vigilare. abſtinere a venere.

luxuria ebrietate laudem appollinis
a β
Abstinuit venere & bacho. qui pythia cantat
sonans nbia quam cantare
valde timuit
Tibicen didicit prius. extimuitq; magistrum
γ hec nostra decepta mirabile versus
Nunc satis est dixisse ego mira poemata pango
supervenire victum
ζ ad finem historio
Occupet extremũ scabies: mihi turpe relinq est
victum est mihi ignorare confiteri
Et quod nõ didici sane nescire fateri:
a
scire
Vt preco ad merces turbam qui cogit emendas
preco pecunias quas dat
Assentatores iubet ad lucrum ire poeta

Diues agris diues positis in fœnore nummis
cibũ
Si vero est: vnctum qui si recte ponere possit
ponere re non habente pecunias
Et sponderi leui pro paupere & eripere atris
inuolutum ratus adulator
Litibus implicitum mirabor. si sciet inter
adulatorem integrum
Noscere mendacem verumq; beatus amicum:
piso
c .i. acceperis aliquid ab amico.
imbuere aliquid
Tu seu donaris. seu quid donare velis cui
carmina composita a te aliquẽ hoiem
adulatorem
Nolito aduersus tibi factos ducere plenum
adulator fecisse carmina
Letitiq; damabit enim pulchre: bene recte.
adulator educere q̃ videntur amicis
c
Pallescet super his. etiam stillabit amici
suis falsabit
f
Ex oculis rorem: saliet: tundet pede terram
sicut flere
g
Vt qui conducti plorant in funere: dicunt:
quasi multa ac si dolerẽt ex animo.
Et faciunt prope plura dolentibus ex aio: sic
adulator quam verus laudator
mouet gestus suos.
Derisor vero plus laudatore mouetur.
h mouere cõtinuo
Reges dicuntur multis vrgere cullulis
expetiri vino puro considerasse conantur
Et torquere mero quem perspexisse laborant
eorum versus componis.
An sit amicitia dignus. si carmina condes
decipiant laude
adulatoria astucia.
Nunquã te fallant animi sub vulpe latẽtes.

x QVI pythia cantat. Aliud preceptum vt ita studiis insudemus vt preceptores non dedignemur habere.

y PYTHIA. Hymni erant in honorem apollinis. nec laborãdum est. vt plura quam alii scribamus. sed vt meliora

z OCCVPET extremum scabies. Prouerbium puerorum qui in principio cursus clamabant. occupet extremũ scabies. Nec debemus putare nobis turpe relinqui. i quod alii nos pretereant plura scribendo. Nec etiã putare turpe esse fateri nescire qd nescimus

a VT preco. Vituperat poetas qui recitaturi disponũt inter auditores qui carmina illorum laudent.

b QVI si possit ponere vnctum. idest parare cõuiuiũ aut fide iubere pro paupere. aut implicare impeditum litibus tuc tot sibi aderunt adulatores. vt nescias discernere mendacem. idest eum qui per adulationem laudent nõ laudanda a vero amico. i. ab eo qui laudet. qa putet laudãda.

c TV seu donaris. Sed tuipẽ si forte liberalitatis causa donaueris. seu donare, volueris fuge eos vbi adulatores adhiberi. nam munere deliniti sunt facti aduersi. i. inimici. i. adulatores. nam adulatore nihil est perniciosius.

d PALLESCET. Ex stupore quem simulabit imo etiã lachrimas vi exprimet. vt videat lachrimare p̃ gaudio.

e STILLABIT rorem. nã cum coactus lachrimet non manabunt affatim.

f TVNDET pede terrã. vt oñdat vehementer admirari.

g VT qui cõducti. Mos erat apud antiquos conducere mulieres in ea re exercitatas que mercede accepta funera lugerent. ergo quemadmodũ ille magis plorabant. quam qui ex animo plorarẽt. sic adulator quem iure derisorẽ appellat plus mouetur vero laudatore.

h REGES dicuntur. Vtile preceptũ. Est autem sententia quod quemadmodum videmus magnos viros quod antea quam hominem in amicitiam recipiant illius animi secreta nosse tentant & multo vino aggrediuntur. quia bene poti simplicius mẽtem suam promunt. Sic & nos conabimur verã sententiã elicere. cũ nos laudãt. quod si faciemus nunq̃ nos fallant animi latentes sub vulpe. idest nunquam fallẽt animi. qui calliditate vulpina se teguntur.

familiarie virgilij de q̃ in octo li. primo communicaces

Quintilio si quid recitares: corrige sodes:
iam dictum seq; carmen componere

Hoc aiebat. & hoc melius te posse negares:
a. remouere: aliquid
a tuo carmine

Bis terq; expertum frustra delere iubebat.
compositoꝝ.
b l

Et male tornatos incudi reddere versus.
iterũ componere
m magis voluisses

Si defendere delictum quam vertere malles.
amplius quintilius mutilem
diligẽtã.

Nullum vltra verbũ aut opam sumebat inanẽ.
n correctore

Quin sine riuali teq; & tua solus amares.
amicus corriget

o
Vir bonus & prudẽs versus reprehendit inertes
vitiosus mornatus appones nigrum
p q

Culpabit duros. incomptis allinet atrum
non recta cum penna superflua remouebit.
r

Transuerso calamo signũ: ambitiosa recidet
habentia apparen cum non existentiã veritibus

Ornamenta. parum claris lucem dare coget:
reprehendit quemuarari debet
signabit cum punctο

Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
erit p. n. grammatici vir bonus
s

Fiet aristarchus: nec dicet cur ego amicum
fabulis suis seriosa
adulatorem.

Offendam in nugis. hę nuge seria ducent
pessimã vitiũ
t v

In mala derisum semel exceptumq; sinistre.
x

Vt mala quem scabies aut morbus regius vrget
indignaro
y

Aut fanaticus error: & iracunda diana.
male sanum

Vesanum tetigisse timent: fugiuntq; poetam
verendent illum poeram
z stulti a stultum.

Qui sapiunt. agitant pueri incautiq; sequunt.
poeta adulare: insana

Hic dum sublimis versus eructatur & errat
simili modo ad capiendas aues
b c

Si veluti merulis intentus decidit auceps
fontem auxilium prebere.

In puteum foueamq;. licet succurrite longũ
vocet inuenitur

Clamet io ciues. non sit qui tollere curet.
quis auxilium.

Si curet quis opem ferre. & dimittere funem.

---

i QVINTILIO si quid. demonstrat quale sit consilium veri amici exemplo quintilii vari poete cremonẽsis & maroni amici qui iudex ad poema adhibitus apertequid corrigendum putaret denunciabat. quod si bis terq; fruſtra expertus te melius facere posse negares. iubebat tale poema deleri.

k TORNATOS. rotũdos ideſt perfectos. nam quetoꝝ no siunt rotunda siunt.

l REDDERE incudi. ideſt denuo fabricare. Translatio a fabro. cui cum forma quã parat non succesſerit rursum in rudẽ massam redacta materia ex integro opus inchoat.

m SI defendere. Est peruicax ingeniũ in nonnullis. qui quamuis erraſſe doceant̃ omne acumen ad id conuertunt. vt potius errata defendere nitantur quam corrigere. Ergo quintilius hos dimittebat neq; deinde vlterius monebat.

n SINE riuali. Riuales hi dicuntur quorum agri eodem riuo discernuntur de quo sibi vendicando sępe contendunt Et per translationem appellantur riuales qui eẽdem mulierem amant. Sed ad interpretationem huius loci amat alicuis sua scripta sine riuali cũ illa a nullo alio amentur.

o VIR bonus. ostendit consilium prouenire oportere ab eo qui prudentia possit errata cognoscere. huiuscemodi igitur vir reprehẽdit versus inertes. ideſt negligenter scriptos. qui & scriptoris inertiam indicant.

p INCOMPTIS. ideſt qui conuenienti ornatu carent.

q ALLINET. Linendo imponet atrum signum. nam lineis ex atramento ductis loco delendum significat.

r AMBICIOSA. q. modũ excedentia. Translatio ab ambitiosis qui sibi pluſquã oportet honores petunt.

ſ FIET aristarchus. Vtatur eadem seuentate qua vsus est grãmaticus aristarchus. qui & homerica carmina que nõ essent probanda. neq; imitabitur illos. qui dicunt nolo offẽdere amicum in nugis.

t IN mala. ideſt in malas necessitates. si non fuerit emendatus irrisio laudati in aliis maioribus ipsum docebit errare.

v SINISTRE. cõtrarie. Quia vt superius dixit nescit vox missa reuerti. et ideo post q̃ mali poete carmina publicant cõtraria ab omnibus excipiuntur. & irrecuperabiliter deridentur. sicut scabies & regius morbus. ceteriq; morbi quos ipse dicit sunt incurabiles adeo. vt vix aut nuquam possint curare.

x MORBVS regius. qui alicuius nominis furore vexat̃. ideſt qui lymphatico agitanẽ.

z AGITANT. Prosequũẽ Nam pueri pretereuntibus illudere soliti. quos insectantur in dementiam compellunt.

a INCAVTI. Quia possũt ludi ab isano poeta.

b SI veluti merulis &c. Sẽsus est. Nec semel insanos versus faciet. nec carebit cupiditate. tãq; assidue infoueã cadat.

c MERVLIS. Merula auis dicta. quod mera. i. sola volet.

dicit aliquis — pstraueris

Qui scis an prudens huc se deiecerit. atq;
a fouea
Seruari nolit. dicam siculiq; poete
ostendam — haberi fama perpetuam.
Narrabo interitum deus immortalis
quãdo — poeta
Dum cupit empedocles: ardẽtem frigidus ętnã
saluauit — insanie
Insiluit: si vis: liceatq; perire poetis
e — ille — in vita — auxilium pstitit.
d sepsum occidit.
Inuitum qui seruat: idem facit occidenti
correctus fuerit ab homicidio

Nec semel hoc fecit nec si retractatus erit
sapiens
Fiet homo. & ponet famose mortis amorem.
g — quando — componet sine arte
Nec satis apparet cum versus factitet. vtrum
poeta — super sepulchrum patris sui — locus vbi h
fulmen cadit
Minxerit in patrios cineres. an triste bidental
feriserit — polluit — poeta — comparato
Mouerit incestus. certe furit. ac velud vrsus
si potuit — cancellos.
Obiectos caueę valuit si frangere clatros:
virum
Indoctum doctumq; fugat recitabor acerbus.
ver i sum vt cum audiat — fastidium' generat
tra deinet
Quem vero arripuit: tenet occiditq; legendo
vi — pellem — sãguinis
sanguisuge
Non missura cutem nisi plena cruoris hirundo

QV. Horatij Flacci artis poetice finis

dum deus fieri cupit amisit quod hominis erat. sic & iste insania recitandi dum optimi poete gloriam querit. eã quã habet qualiscumq; sit amittit.

g NEC satis apparet. Tanto laborat furore vt manifestũ sit ex ingenti scelere quod dii iram sint prouenire vt accidit oresti & almeoni propter matricidium Sed tamen non apparet quod sit hoc scelus propter quod versus dictiter. ideſt in tantũ furorem vt versus inceptos reciter. Que quidẽ summa est insania nisi sit quod pacientis sepulchrum violauerit. aut incestus quasi impurus mouerit bidental. quod tãgere non nisi pueo licet.

h BIDENTAL. Est locus fulmine tactus. sic dicta quod bidentis sacrificio expiatur alii dicunt bidental templum esse. in quo bidentes sacrificantur.

f NEC fiet homo. Tanta vesania laborabat hic. vt quãuis sepe moneas. & a proposito dimouere tẽtes. nũquã fiet homo. ideſt nnuquam vigebit in eo ratio. qua sola homines sumus. sed in ea persistens nunquam deponat honorem famose mortis. nam quemadmodũ empedocles

e INVITVM qui seruat Acuta ratio & vera sententia nam si quis se ipsum perdat: idem ille erit & cedens & cesus. hunc igitur si seruabis nõ solum eum seruabis qui occidebatur. sed eum quoq; qui occidebat.

d DVM cupit empedocles. Empedocles fuit agrigentinus philosophus qui sei crateram precipitem dedit gnę. immortalitatem affectans.

Breuia quedã Jacobi Philomusi
in libros sermonum Horatij flacci poete sapentissimi.

De Satyra Primum caput

q Vamuis satyram esse opus hoc confiteatur: tamen propríos titulos ei voluit accomodare. Nam hos priores duos libros sermonum: posteriores epistolarũ inscripsit. In sermonũ libris vult intelligi: quasi apud presentem se loqui. Epłas vero quasi ad absentes missas. Satyra autẽ vt dyomedes grammaticus scripsit. Carmen est apud romanos maledicum: ad hominum vitia carpenda Comedie prisce charactere compositum: a qua in hoc tantum differt: qꝓ illa iambicis & eiusmodi versibus constat & ꝓsonis introductis noue fere comedie par est: & vitia hominũ cum denominatione continet ꝓsonarum. Hec autem idest satyra in hexametros assurgit: libertate simplex. Neqꝫ enim personas aperte nominat: prisce comedie princeps & inuentor fuit Susarion Megarensis de quo multa apud dignos scriptores memorantur. Ex prisca enim comedia que maiori lasciuit licentia Satyra: que auctore quintiliano tota nostra est: manauit. In qua primus insignem laudem adeptus est lucilius: qui quosdam vt scribit fabius ita deditos sibi amatores habuit: vt eũ oĩbus poetis ꝑferre nõ dubitarent Secũdus post hunc horatius: qui etiam lucilio multũ tersior: ac purus magis habetur: & ad notandos mores magis precipuus. Horatius enim poeta egregius: & platonica disciplina instructus. cũ se non sibi soli natum sed ciuibus suis: ceterisqꝫ mortalibus censeret: pro cõmuni salute: inuigilandũ sibi proposuit: vt mortalium mentes faceret meliores. Tertius persius annumeratur qui iudice fabio Quintiliano multum & vere glorie quamuis vno libro meruit. Quartus vero iuuenalis habetur: qui & venustate Carminis & Satyre dignitate seruata: ita cõmendat: vt si alijs omnino ꝓponendꝰ nõ sit: certe vł eis par habendꝰ.

Caput secundum vnde dicta sit Satyra.

S Atyram nomen accepisse a varijs causis scribunt Diomedes clarus grammaticus / porphyrio & Acron idest a Satyra lance: que inferta varijs multisqꝫ primitijs in sacra inferebat. & a copia & saturitate rei satyra vocabatur. Siue a lege satyra: que vno rogatu multa simul comprehendit: qꝫ & satyra multa poemata comprehenduntur. cuius satyre legis lucilius meminit in primo per Satyram editem factum qui legibus vlnat. & Salustius in iugurtha. Deinde quasi per Satyram sententijs exquisitis in deditionem accipitur. Siue a satyris dicitur: qꝫ similiter in hoc carmine res ridicule pudendeqꝫ dicuntur: que velut a satyris dijs siluestribus proferunt & fiunt. Hocqꝫ verisimilius. Nam in comedia prisca que in vitia hominum apertius: vt dictũ est: inuehitur: salibusqꝫ & iocis absoluitur. Satyri introducti sunt dij siluestres & procaces iocularia & lasciua inter se iactantes. nec sit. Igitur qui neget satyrã esse que a poeta scribatur: cum ipse in aliquo loco sequẽti ita de se proferat: Sunt quibus in Satyra videar nimis acer & vltra legem tendere opus. Appellauit autem sermones: vt libri titulo stili figuram: qꝫ sane humilis est atqꝫ depressa indicaret. Non autem nos fugit oratõem omnem: si Ciceroni credimus in contentõem ac sermonem diuidi: & contentõem esse oratõem illam: quam accurate & cum meditatõne ex loco superiore habemus Cum autem inter familiares & de familiaribus rebus priuatim orationem ita instituimus: vt per vices & loquamur simul & loquentes auscultemus & respondeamus / is sermo appellabitur. quoniam verba vicissim seruamus. quod dicendi genus in infima figura cum versetur. placuit horatio satyras suas eodẽ stilo scriptas sermones appellare. est Igitur Titulus huiꝰ libri

QV. Horatij flacci Sermonum liber primus.

Argumentum in primam Satyram.

i N hac prima satyra poeta sapientissimus alloquitur Mecoenatem cum admiratione. & nõ sine stomacho reprehendit hominum temeritatem. mutabileqꝫ desiderium / simul & affectuum intemperantiam / qꝫ nemo mortalium sorte sua contentus viuat / exemplis varijs sententiam suam cõfirmat. hinc etiam occasione capta Vehementi telo / asperrimoqꝫ sale in auaros inuehitur. quorum sordes notasqꝫ scelerum acriter detestatur.

Quinti Horatii flacci Liber primus

Satyra Prima

quomodo conditõẽ
a vite
q Vi fit mecœnas: vt nemo quam sibi sortẽ

sine cr nostra consultu rõne ꝓposuerit
obtem. rit b
Seu ratio dederit: seu fors obiecerit illa

fua sorte in vita sua sed lauder potius
Contentus viuat: laudet diuersa sequentes
verba militis debilis erant
c
O fortunati mercatores grauis annis,

a QVI fit mecœnas &c. Mirari se tantam esse animis hoium incõstanciã. vt oibus aliena fors vite magis quã ꝓprie. siue eã ratio dederit siue fortuna obiecerit placeat. qui autẽ circũstexe pronũciandũ.

b SEV fors obiecerit. Signate dixit. ratio dederit. fors obiecerit. breuiter duas sectas tangit. vnã cũ dicit rõ stoicos tangit. cũ fors epicureos. stoici enim dicunt omnia ratione fieri. epicurei fortuitu.

c O fortunati &c. Hic insta hilitatem vite humane carpit Nam miles sortem suam exosus mercaturam laudat cum iam senex laborioſus suffice re non possit. Et mercator cõtra cum tempestate iactetur laudat militiã. nam vnusquisq; in suo artificio incõmoda sentit & calamitates quas in alieno nullas esse putat.

diurno debilitatus

Miles ait multo iam fractus membra labore
contrario agitantibus ventis species
p genere

Contra mercator nauem iactantibus austris
cur respondet
b

Militia est potior quid enim concurritur horæ
velox ab effectu
c

Momento cito mors venit aut victoria læta
f
rusticum

Agricolam laudat iuris legumq; peritus:
carcter q petit consiliū.
quando

Sub gallicantu consultor vbi hostia pulsat:
consultor responsoribus concetus venire
g

Ille datis vadibus qui rure extractus in vrbē est.
f.esse f.rusticus

Solos fœlices viuentes clamat in vrbe
h

Cætera de genere hoc adeo sunt multa loquacē
fatigare quemlibet garrulū o maecenas
i

Delassare valent fabium te ne morer audi:
quid concludam aliquis cæc;

Quo rem deducam si quis deus. en ego dicat.
k

Iam faciā quod vultis eris:tu quin malo miles
certo qui nunc fuisti f.eris
sicut optasti

Mercator.tu consultus modo rusticus hinc vos
miles ⁊ iurisconsultus i sortibus

Hinc nos mutatis discedite partibus eia
mutemini hoc est licet accipere vobis
f.mutare quod optastis

Quid statis. volunt atq; licet esse beatis
q̄ſūſa quominus
m

Quid causę merito quin illis iupiter ambas
maxillas futurum deiecerit
n

Iratus buccas inflet.neq; se fore post hac
cito desidente assensum

Tam facilem dicat votis vt prebeat aurem
quemadmodū
o res iudicras

Preterea ne sic.vt qui iocularia ridens:
enarrem .i.verterem
q.d.nihil

Percurram quamq; ridentem dicere verum
phibet nonnunq; delicatos cibos
p q

Quid vetat? vt pueris olim dant crustula blandi
ludimagistri mitia litterarum

Doctores:elementa velint vt discere prima
necessaria a ioculandis
rebus;

Sed tamen amoto queramus seria ludo
duram arando
r laborioso

Ille grauem duro terram qui vertit aratro.

quod desiderabant.tamen nō magis tranquilli. quā hactenus fuerint futuri sunt.

m QVIN illis iupiter. Quin significat quo minus. Sensus est.nulla causa ē nec ratio quelis quo minus illis Iupiter sit iratus.ordo est. quid causę est quin iupiter merito iratus inflet ambas buccas illis.

n BVCCAS inflet. propter iracundiā. quod est indignationis signum.

o PRETEREA ne sic &c. Ne quemadmodum qui iocularia narrat ridens sic percurrit. & ego ridens percurram quod cepi. audi quia rationē cepi. Ordo. Preterea ne sic percurram vt qui ridens percurrit iocularia.quamq; quidvetat verum dicere ridentem.

p VT pueris &c. Videt iam poeta peruenisse insinuationē quo cupiebat. Qua propter auditorem iam preoccupato in apertam indignationem prorumpit.ita tamen.vt etiā ridendo vera pferri posse affirmet.nec dedecere risu gravia. presertim circa vitia tractātē. nā vt pedagogi pueros ad prima elementa addiscenda quibusdam suauioribus escis alliciunt. vt illa voluptate laborem discendi perferant. ita & satyrum ridicula admisceret decet. vt ea iocunditate delinitus auditor que sibi acerba futura sunt pacienter audiat.

q CRVSTVLA. Crusta inuenitur et crustum. Crusta est pars exterior rerum que non ęduntur.

r ILLE grauē &c. Iure stulticiam tanq; omniū vitiorum radicē vituperauit. Nūc autem ex omnibus que inde oriuntur vitiavitium auaritię a quo infinita alia vitia manāt & quo homines & sibi et reliquis omnibus nocent hoc autem sub spetie boni mentes nostras.nam cum omnes homines se ea gratia labores difficultatesq; omnes sufferre dicant. vt inde in senectute paratis frui et i ocio esse liceat. auaritia inde obstricti quāto plura acquisiuerint. tanto plura sitiunt. & cum iam ea adsint quę sufficiant. tamen illis frui nō patiant. Dicūt eni se formicę exemplū sequi. quę in estate memor hyemis in qua nihil agi licet grana per calorem accumulat.quibus deinde in frigoribus frui possit. Verūistiparatis non fruuntur sed propter auaritiam abstinent.

d QVID enim &c. Vel se ipsum interrogat mercator vel alium se interrogantem ponit cui respondeat. Concurritur autem dixit poeta. nam cum duo exercitus collatis signis prelium ineunt cōcurrere dicuntur Vir. Ergo inter sese paribus concurrere telis.

e CITO mors. Probat quare mercature prestat militia. nam breui aut mors venit. & omnia breuia et si asperrima sint toleranda videntur aut ex victoria. & preda ditantur et a periculo liberantur.

f IVRIS legūq; peritus. i. eq̄ptis iuris quod in scriptis est. nā iuris ciuilis alia pars in scriptis est. vt lex plebiscitū & huiusmodi. Alia sine scriptis in cōsuetudine posita. et cōsuetudo siue mos appellatur.

g DATIS vadibus. Cui necesse est ad certam diem redire in ius quoniā vadimonium fecerat. & vades dederat. Vas vadis vt festo placet sponsor est alterius in re capitali.

h LOQVACEM. Quod vitium est. num modum excedit in loquendo cū loquitur. de iis vltra quam oportet. non sine auditoris tedio loquitur. neq; satyrorum morem obliuiscit poeta. qui sepe ex comparatione. aut alia digressione aliquem vituperat. Iuue Percurrā citius quot amauerit hippa mechos.

i DELASSARE. idest valde lassere ita sunt multa. vt si velit hec enumerare hō garrulus nimium fatigetur. Fuit autem fabius ex narbonensi prouincia eques romanus stoica disciplina imbutus et qui pōpetianas partes secutus vir cōtentiosus in disputādo. & poēte aduersarius fuit.

k ERIS. Mira elocutio & ornata expolitio. vt que lōgiuscule narrauerat. breuissime simul & lucidissime repetat: Ac patefaciat ac demonstrat idem euenire perturbatis animis. quod egrotis corporibus. nam vt illa mutatione locorum. modo conualescunt. sic neq; animi stultorū artis mutatione perturbationes varias quibus. cruciantur exuere possunt.

l DISCEDITE sortibus Mutatis sortibus vestris. nā supra dixerat. vt nemo sibi quā sortem. Summa ergo stulticia vt etiam si adeo liceat deponere quod oderant & assumere

rabernarius mercatores

Perfidus hinc caupo. miles nauteq; per omne
hoc pposito suum

Audaces mare.qui currunt.hac mente laborem
pari sc̄z ipsi facti in tranquillitatem vite

Sese ferre senes:vt inde otia tuta recedant
omnes isti colleca necessaria vite quēadmodū

Aiunt cum sibi sint congesta cibaria sicut
s.nobis

Paruula (nā exemplo ē) magni formica laboris
suo trahere apponit

Ore trahit quodcunq; potest.addit aceruo
acceruum parat non nescia imprudens

Quem struit haud ignata ac non incauta futuri
formica mutatū conturbat sydus illud celeste.
hō

Que simul inuersum contristat aquarius annū
in vilum tostū. patuo in estate sc̄z
pgreditur ex antro suo

Non vsq; prorepit.& illis vtitur ante
collectis contenta exā
e non

Quesitis patieris.cū te neq; feruidus estus
depellat a negotio

Dimoueat lucro. neq; hiemes ignis,'mare feruz
non est impedimento
ytsalem non

Nil opstet tibi.dum ne sit te ditior alter.
v magnum

Quid iuuat inmensū te argenti pondus & auri
occulte in solicitū de furto

Furtim 'deuossa timidum deponere terra:
sdeo sc̄z paruum perducitur pecuniam

g
Quod si comminuas vilem redigatur ad assem
sed nisi collectus thesaurus

f
Ad ni id fit.qd habet pulchri cōstructus a ceru?
modiorum con

q si
Millia frumenti,tua triuerit area centum '
pter hoc venter e

Non tuus hoc capiet venter.plusq; meus.vt si
seruos grauato meritibus

b
Reticulum panis venales inter onusto
portas comedes

Forte vehas homero.nihilo plus accipias. quam
nullum panem responde mihi quare
expediat c

Qui nihil portarit.vel dic quid referat intra
terminos

Nature fines viuenti iugera centum an
possidet
v

Mille aret at 'suaue est ex 'magno tollere aceruo
aceruo quantū tu accipere

c pauperibus concedas

Dum expuo nobis tantundem haurire relinq;s

tis in acquirendo. Factus cū sis pecuniosus non plus venter tuus recipiet. quā eius qui exiguum possidet.

z MILIA frumenti. Deest si vel quamuis. nam persepe subtrahunt dictiones que sub intelliguntur poete. Vir. Galli per dumos aderant arcemq; tenebant. ideſt prope tenebāt

a VT si reticulū panis Quemadmodū inter seruos plurimos qui portat panis reticulum.non plus accipit quā is.qui nihil portat.

b RETICVLVM. Rete quo in vrbe panis inter venales seruos portari solet.

c INTRA naturę fines Hoc est legibus nature seruiēti. Sensus autem est.cum lex nemo excedere possit diuitiarum magnitudine. quid prodest late cupere & possidere.

d AT suaue. Respondentem facit auarum.aut ipse poeta hoc dicit.

e DVM ex paruo &c. Poeta vero respondet dicens nihil interesse ex paruo an magno aceruo haurias cū satiando ventri nostro non multū ac tantundem opus sit.

f AQVARIVS mutat annum inuersum .i. mutat qualitates anni.dum illas inuertit ideſt in cōtrarium vertit. Alioquin non quadret.quia aquarius nullum ex quatuor anni temporibus inchoat. sed posuit aquarium pro pluuiis qui bus formice vehementer impediuntur.

g t CVM te neq; feruidus estus.Inuehitur contra auarū qui nūquam cessat ab opere. nec parto fruitur Formica vero cessat & pārto fruitur.

v QVID iuuat immēsum Cum omnia facias .ppter argentum o auare quid te iuuat cū hoc desideris in terram.

x QVOD si cōminuas: Hor. auaro respōsum dicentis ne si defossam pecuniam seruet futurum . vt eam vsq; ad assem consumet.

y AN in id fit &c.Iterum interrogantis poete hec verba sunt . quorū sensus est. Quid ergo voluptatis erit in pecunia acquisita si non impēdis cum vsus eius ad nos pertineat recōdi plus accipit quā qui vacuus ambulabit. Similiter quamuis plus laboraue-

f VT tibi si sit opus. Liquidi absolute dixit. hoc est aque. Sensus est autem. Summa stulticia cum opus sit tibi parua aque mensura queras potius de magno flumie quā de paruo fonte haurire. Nam cū de magno flumine cupis periculum est. ne in illud prolapsus fluctibus tractus mergaris. ergo est inde hauriendū vbi nec ita parua aqua sit vt turbetur ex limo nec tāta vt demergaris. Sit igitur tua res familiaris. non ita angusta vt in sordibus verseris. nec ita magna. vt sollicitum te semp teneat.

g AT bona pars. Bona nūc pro magna dictum. vt sepe Ennius & alii veteres.

h NIL satis. Dicit quod nū quam satis diuitie congerant. pro modo enim earum et personis defertur honor. auarus ideo plus vult habere. quia cumulus diuitiarum grandem hominem cōgeminat.

i QVID facias illi. Si ita lis est vt ab hac persuasione remoueri nō possit. permitte eū miserū esse. quid enim facias ei qui talis est libēter miser est qui pro voto suo magno labore querit maximā pecuniā

k VT quidem memoratur athenis. de timore ait atheniēsi qui cum odiū pecunie genti humano indixisset. ipse tamē pecunia sua letatus est qui solebat populos ingressos theatrum bene merius plaudere

Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris
quemadmodū plus
f
Vt tibi si sit opus liquidi non amplius vrna
q̄ppo; ru auare magis vellem
Vel cyatho & dicas magno de flumine mallez
aque
Quam ex hoc fonticulo tantundē sumere eo fit
maio; olijs abundantia plus quā opus sit
Plenior vt si quos delectet copia iusto
litrone prupeos deuegat fluuius impetuosus
Cum ripa simul auulsos ferat aufidus acer:
cere .i. sufficit
tile
At qui tantali eget q̄nto est opus is nec̄ limo
nō cadit in periculum
Turbatā haurit aquā. nec̄ vitā amittit in vndis.
sed maio; stulta cu
g pictate
At bona pars hominum decepta cupidine falso
in possidendo possideas .i. esti
h meris apud homines
Nil satis est inquit quia tanti quantū habeas sis
o quare
i
Quid facias illi iubeas miserum esse libentur
quādiu dicitur.
k
Quatenus id facit vt quidē memoratur athenis
auarus .i. non curare de obloquijs hominum
Sordidus ac diues populi contennere voces: do
vt sequetur .i. sibilo deridet. fauce
Sic solitus populus me sibilat at mihi plaudo
ego
etiam considero.
Ipse domi simul ac nummos cōtemplor in arca
fuis deficerent.
l
Tantalus a labris sitiens fugientia captat

Flumina quid rides? mutato nomine de te
antali bursis collecto
Fabula narratur congestis vndiq; saccis
recubans ru diues vehementer cupis cunquā si sacra essent
In dormis inhians. & tanquam parcere sacris
ob auariti quibus
m
Cogeris. aut pictis tanquam gaudere tabellis
ad t nescis cōmodū
n
Nescis quo valeat nummus: quē prebeat vsum
ad hoc vtilis est nummus mensura .i. reliqua ad que
o p etiam valet
Panis ematur. holus. vini sextarius adde
quibus egrederet deficientis
Quis humana sibi doleat natura negatis
propter re
An vigilare metu exanimen nocteq; dieq;

malos exsibilare vel aliter quā do donabat mun° pauca donabat et a pplo sibilū patiat.

l TANTALVS a labris. Auaros ait pena vrgeri. quā tantalo fabulę ascripserūt. sed quid volunt poetę de tantalo vt eum in tanta potus cubicq; copia famescere ac sitire fingūt nisi auarū exprimere qui cū multa iam accumulauerit. tamen ex cupiditate plura coaceruādi nō audet tantū sumere. vt famē sitimq; a se pellat

m PICTIS gaudere tabellis Picturam idcirco adhibem° vt illa oculi delectentur. Vir. atq; oculos pictura pascit inani Diuitie autem non parantur. vt pascant oculos. sed vt corpus alant & vestiant.

n NESCIS quo va. ideft propter quod sit in existimatione. nam non est propter sē sed vt illo vtamur. vt emanē necessaria. aut etiam paulo supra necessitatem. At auarum iuuatea congerē. propter quē in assidua sollicitudine constitutus.

o PANIS ematur. Diffinitio quibus reb° necessarijs sūs nummi.

p ADDE quis humana. t. adde etiam illa quibus negatis dolet natura hominum dicit aūt balneū vsumq; mulieris. et alia huiusmodi. quibus aut frigus aut fames repellit.

an hoc cessuret

Formidare malos fures incendia seruos
expoluerit q ſ.re diuitem ſeq; vigilare. r ꝛc.
Ne te compilent fugientes: hoc iuuat horum
s
Semper ego optarem pauperrimus esse bonorū
sed ideo eos auarus vt ſi cōdoluit
t ꝛc. vt sequitur in textu. v
At si condoluit temptatum frigore corpus
cuiuscunq; egri
tudinis
Aut alius casus lecto te affixit habes: qui
tibi quibus frigus ventre ad te
x q
Assideat fomenta paret medicum roget: vt te
sanes te filius
Suscitet ac reddat natis cariſq; propinquis.
ſ. vult te saluum.
z
Non vxor salutum te vult non filius omnes
te cognit
Vicini oderunt: noti pueri atque puellæ.
diuitis
y posthabeas
Miraris cum tu argento post omnia ponas

Si nemo prestet quem nō mereare amorem
tuos nam nulla industria
nascuntur nobis amici
3
At si cognatos nullo natura labore:
cognatos ſ. fauentes
Quos tibi dat retinere velis: seruare eq; amicos
miſer laborē tuum sicut
asinum
Infœlix operam perdas: vt si quis asellum
sicut facit equus
In campum doceat parentem currere frenis
terminus equo
a diuitias
Deniq; sit finis querendi cuiq; habeas plus
inopiam ſ. acquirendi
Pauperiem metuas minus & finire laborem
acquisito desiderabis
Incipias: parto quod auebas: nec facias quod
vir ille sic vicerus. adeo
Vuidius quidam (non longa est fabula) diues
auarus fuit
Vt metiretur nummos: ita sordibus vt se
b nunquam
Non unquam melius seruo vestiret: aduscq;
vite fue alimenti
Supremum tempus: ne se penuria victus
vuidium cum bipenne
Opprimeret: metuebat: at hunc liberta securi
sun.
securi occidit
Diuisit medium fortissima tindaridarum:
greearum c

ram perdis. Veluti ille qui tentat domando ponere asinum in freno et gressu vt equū. alii legunt in hanc sententiam. cū tu pluris facias pecuniā quā amicos putas perdere operā in amicis comparandis tanq; quam hoc inutile sit.

a DENIq; sit finis. Sensus. postremo cum aucta sit pecunia tua minus iam debes paupertatē metuere & labor tuus finem debet accipere. cū habeas acquisitum quantum optaueras. habes ni ait quantū auidus fueras querere, aut auide cupiebas. vñ auidi auari sunt dicti.

b NON vnquam melius seruo &c. Sed miser profecto nam dum victus penuriā reformidat. in assidua semper pecunia vixit. neq; solū vitā dere de miserā male possesse diuitiæ. sed & infœlicem mortem maturaueruntnam propter illas a liberta securi cesus est: hec autem secuta est exemplū clytemnestre. cuius fabula in odis habita est. De hac etiam Iuue. hoc tantum refert quod tyndaris illa bipennem insulsam. & fatuam dextra leuaq; tenebat.

c TyNDARIDARVM. patronimicum masculinum posuit pro fœminino. Vel voluit ostendere. quod non solū mulieres eius familie. sed et viros superauerit.

verba sunt auari o oraci p.n.

Quidue igitur suades: vt vitam meuius: aut sic
p.n. qui p digaliter vigit respondet horatius
instas c

Vt nomentanus pergis pugnantia secum
coniungere

Frontibus aduersis cõponere nõ ego auarũ
phibeo p digum te fieri leuem hominẽ.
f g

Cum veto te fieri: vappam iubeo ac nebulonẽ
aliquod medium

h illius viri sedi

Est inter tanum quiddam: socerumq; viselli

Est modus in rebus: sũt certi denique fines
finco

Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.
solus enim auarus

i sibi placet

Illuc vnde abij redeo: nemo vt auarus
sed

Se probet ac potius laudet diuersa sequentes
lacreq; lentus

k vt

Quodq; aliena capella gerat distinctius vber
consumitur l

Tabescat. neq; se maiori pauperiorum
quisq; etiam penue

Turbe cõparet: hunc atq; hũc suspirare laboret
operanti ad diuitias

m

Sic festinanti semper locupletior obstat.
vt emisso equus paro p toco

Vt cum carceribus missos rapit vngula currus
vrget

Instat equis auriga suis vincentibus: illum
quem preterit eos

Preterit tum temnens extremos inter euntem
ex hac infinita cupiditate.

n

Inde fit vt raro quis se vixisse beatum

Dicat: & exacto contentus tempore vitæ
sicut s. aliquem.

Cœdat: vti conuiua satur: reperire queamus
fluctuo oculos

o p q habeteo.

Iam satis est ne ne crispini scrinia lippi
despectum esse eu mecenas

Compilasse putes verbum non amplius addam

Fertilior segra est alienis semper in agris. V. cinumq; pecus grandius vber habet. Nã semper res aliene pulchriores maioresq; nobis videntur quam nostrę.

l Neq; se maiori pauperiorum. Ad illud redit vt dicat quomodo auarus non patiẽ se esse pauperem. sed studeat se singulos superare diuitiis.

m SIC festinanti &c. Tantam cupiditatem acquirendę pecunie ait esse vt nemo velit alium locupletiorem se esse sicut quadrigis certantes precedentes vrgere contendunt sequentes negligunt.

n INDE fit &c. Ex hac infinita cupiditate. nam cum infinita sibi proponant. infinita at nunquam penitus acquiri possunt nunquam cessat desiderium nunquam igitur beati. neq; erit exacto vitę tempore ab ipsa vita contentus discedat vt ex conuiuio contenti discedunt ii qui iam saturi sunt. Ex quibus concluditur omnes auaros miseros esse.

o IAM satis. Modum sibi statuit de auaris dicendi.

p CRISPINI. Hic crispinus poeta fuit qui secta stoica versibus scripsit. Sufficit ergo me inquit de auaris dixisse. hoc est stoice locutum fuisse. nam stoici maxime de diuitiis dixerũt. idest ne me quidem putet de libris Crispini que dico surripuisse.

q SCRINIA. Capsę in quibus libri continentur.

d QVID igitur suades. Verba sũt auari. qui accusat auaritię. interrogat an prodige & luxuriose sit viuendum ad exemplum meui & momentani, qui in summo luxu viuebant. Fuit enim Cassius momentanus adeo luxuria perditus vt sextercium septuagies profuderit. habuit autẽ libertum nomine damã quem Sallustius historicus centenis milibus indutum habuit. Momentanus autem propriũ nomen est. vel gentile a momẽto

e PVGNANTIA. Contraria. auaritia enim & prodigalitas contraria sunt. illa defectus hec excessus in diuitiis distribuendis. inter hec extrema que vitia sũt mediocritas que virtus est liberalitas appellaẽ.

f VAPPAM iubeo. Vappe dicuntur perditi & luxuriosi. Vappa dicit stultus & insulsus qui nihil sapit. dicitur enim vinum vappa quod perdit saporem.

g NEBVLONEM. Vanũ & leuem. & qui cum nihil sit se tamen ostẽtet a nebula que magna res videtur cũ nihil sit.

h EST inter tanum &c. Tanais libertus mecoenatis nobilissimus spado socer autem viselli hermosi. ac si diceret multum interest inter eunchum et hermosum.

i ILLVC vnde. Redeo ad propositam primũ. vt nemo viuat cõtentus sua sorte.

k QODq; aliena capellas. Quomodo tabescat auarus cum viderit pleniora esse vbera capellę vicini sui. Ouidius.

Argumentum in secundam Satyram

h Ac satyra mordacissima omnes supflue intemperanterq; viuentes reprehendit: qui dum vitãt Auaritiam spurcissimũ crimen cadunt in contrariũ vitiũ scz in prodigalitatem & luxuriam. Sunt eñ ij summopere vituperandi /qui ab extremo ad extremum ita rapiuntur: vt nullam mediocritatis rationem habeant. & hoc demonstrat per quendam Tigellium. Hoc dicit.

Satyra secunda.

Mbubaiarum collegia pharmacopolę
Mendici: mimę balatrones. hoc genus oē
Męstum ac sollicitum est cantoris morte tygelli
Quippe benignꝰ erat. cōtra hic. ne prodigꝰ esse
Dicatur metuens. inopi dare nolit amico
Frigus quo diramq; famem propellere possit.
Hunc si percuncteris aui cur atq; parentis
Præclaram ingrata stringat malus ingluuie reꝛ
Omnia conductis cœmens obsonia nummis
Sordidus atq; eum parui quod nolit haberi:
Respondet. laudatur ab his. culpatur ab illis:
Fusidius vap pæ famam timet ac nebulonis
Diues agris: diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exigit. atq;
Quanto perditior quisq; est: tanto acrius vrget
Nomina sectatur modo sumpta veste virili

a AMBVBAIARVM collegia. Nō parū ꝓfecerit poeta: si ꝑnitiosissimā olim vitiorū auaritiā ita infectatus sit vt illā ex hūanis mētibus extirparit. In pūti aūt satyra cū procul a grauitate viri oīno leuitas sit et incōstācia. Indeq; multa mala pueniāt humane vite. hāc quoq; abhominād aggredit verū vt hois mosest. ita seria tractat. vt vrbanitate quoq; illa aspgat. & aculeos inuecti uelita occultet. vt nisi posteq; intra viscera recepti sūt minime aduertant. Sunt ergo sūo opere vituperandi q ab extremo ad extremū ita rapiunt vt nullā mediocritatis rationē habeāt ordir aūt a morte tigelli. vt cō mode rem aggrediat. Ambubaie aūt dicūt mulieres tubicines lingua syrion. & eni lingua eorū tibia siue symphonia ambaia dicitur.

b MENDICI. Differt enī mēdicus a paupe. Paup enī a puo dicit qa parcilli est. Mēdicus vero cui min⁹ sit quā dicat

c BALATRONES. a vaniloquētia. i. a balatu. Sūt enī vani hoies. vel dicti a seruilio balatrone hoie luxuria pdito et pfusore de quo alibi memi nit. Vel qa bona sua lacerāt. et in baratrū demittūt. i. in vētrē demergunt vel a balatu ouiū quia ciburn sectantur.

d TIHELLI. M. hermogenes tygellus musicus fuit & accepē cesari dictatori prius Inde antonio et Cleopatre. Et vt ait porphirion. est iter octauiani familiares habitus. fuit vir adeo pdigus. vt vniuersū patrimoniū huiusmodi hoibus distribuerit.

e BENIGNVS. imo prodigus. sed iis quibus donabat liberalis videbatur.

f CONTRA hic. s. alius ne pdigus habeat auarissimus efficit. Neq; amico inopi tātū ipartiri vult. vt possit frigus famēq; ꝓpellere quod etiā nō prodigi sed liberalis.

g INGLVVIE. Voracitate. vnde glutores & glutire.

h RESPONDET. s. interroganti cur omnia obligurient scilicet quod voluit euitare infamiam auari.

i FVSIDIVS. auarus quidā cōtrario vitio laborans.

k QVINAS mercedes & c. Pro vsuris dixit. secūdū illud quod superius dixerat conductis nummis.

l EXIGIT. autē capiti ad illud ptinet quod auari fœneratores cū dāt vsuriariā pecuniā primi mēsis vsuras capiti ipsius sortis statim admouebāt.

m QVANTO pditior quisq;. Ac tanto inquit grauioribus vsuris onerat vnūquēq; quanto intellexerit eum negligentia res suas agere.

n NOMINA sectat & c. Sententia est quod fœneratores diligenter inuestigant adolescentes qui flagrante cupiditatibus non habent pecuniā: qua illas explere queant. nam parentes sub quorū potestate sunt. huiusmodi sumptus subministrare nolunt. Isti igitur sumpta virili cū iā a pedagogi custodia sint liberi accipiunt quocūq; fœnore eriā quituplo pecuniā quā in suas voluptates cōuertant. At fœneratores ducti cupiditate lucri auide illis credunt.

o SVB patribus duris. Nã indulgentiores tantã filius prebent. vt illis non sit opus aliũ desumere. Ergo quis in tanto scelere nõ exclamet. proch maxime iupiter:

p SI quis que. Interrogãti alicui cur tam contrarios et inter se aduersos mores induat. respõdit vt ostendat euenire ex hoium stultitia. vt dũ illi ignari i mediocritate cõsistere alterũ extremũ vitiosũ fugiũt in alterum vitiosum quoq; incurrunt.

q MALCHINVS. Sub malchini nomine quidã meȝ coenatem suspicantur significare. ab re tamen finxit. Malcha enim malacos dicitẽ. Porro autẽ tunicis demissis ambulare eorum est qui se molles & delicatos habere velint.

r Est qui inguen. &c. Est qui sibi facetus videatur esse si altiore, vtle vtatur.

s PASTILLOS rufillus: Hoc vult dicere quod neq; pastillos homo debet olere. neq; hircum.

t SVNT qui nolunt &c. Aliud extremũ cum sint qui nolint tangere nisi matronas alii non nisi prostibulatas.

v TETIGISSE. Proprie dixit. vnde & intacte virgines dicuntur vt cui pater intactã dederat.

o parce

Sub patribus duris tyronum. maxime quis nõ
p. postq; cognouerit hoc
pditus adolescẽs
Iupiter exclamet, simul ac audiuit: at ille
auarus
Pro questu sumptũ facit. hic vix credere possis
Quam sibi sit amicus, ita vt pater ille terenti,
cs in h. aurorum crominos
Fabula quem miserum nato vixisse fugato,
p
Si quis non querat, quo res hæc pertinet illuc
a. tum non volunt duci prodigi efficiuntur auari
Dum vitant stulti vitia ĩ contraria currunt.
pbat hoc vsq; ad pedes altius
q p.n. r
Malchinus tunicis demissis ambulat. est qui
supremam partẽ corgis sursum ducens s. ambulat.
Inguem ad obscœnum subductis vsq; facetus
pulcres bene odorem reddit.
odorantes p.n. p.n.
s
Pastillos rufillus olet gorgonius hircum
mulie
t v res.
Nil mediũ est. sunt qui nolũt tetigisse nisi illas
vestis talaris
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
contrario cupie pstantem
Contra alius nullam nisi olenti infornice stantẽ
clari nominis magis
v aucte
Quidam notus homo cum exiret fornice, macte
sit
virtute
Virtute esto inquit sententia dya catonis
postq; cõmouit odiosa
Nam simul ac uenas inflauit tetra libido
in fontem
Huc iuuenes equum est descendere nõ alienas
subagitare
x laudari
Permolere vxores. nolim laudarier inquit.
vt cuiq; laudatus
commendator a
Si c me mirator cunni cupennius albi,
f. vos vtile euenire
b
Audire est operepreciũ procedere recte
adulteris qualiter
c
Qui mechis non vultis. vt omni parte laborent
destructa
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas
quia ad matronas non
licet semper accedere
Atque hæc rara cadat dura inter sæpe pericla

x INSTITA. Fascíola est que extremitatem vestis ambiebat. Matronceni stola ad pedes vsq; demissa vuntur. cuius imã partẽ ambit instita

y OVIDAVI notus homo. M. Cato ille censorius cũ vidisset hominem honestum formice exeun ẽ laudauit exȝ istimans libidinem cõpescendam esse crimine.

z PERMOLERE. Pro turpi re posuit. sed non est absona translatio, nam cũ frumentum demolitur mala que sup catillũ est circũuoluitur. est enĩ catillus saxum inferius. Mola vero superius. Sic & in patrãda re vir mulieri incumbit.

a CVPENNIVS. quidam amator matronarum ait hoc modo me laudari nolo hic familiaritate augusti clarus fuit corporis sui diligens & sectator matronarum.

b AVDIRE operepreciũ. Ordo est. operepreciũ audire vos qui non vultis procedere recte ad meretricem. quẽ admodum laborẽt omni parte. & quemadmodũ sepe cadat hec voluptas inter dura pericula corrupta multa dolore tam in expendendo pecunias quam propria membra perdendo. Enarrat autem hic poeta incommoda mechi.

c VT omni parte laborent. idest in oi re periculũ imineat

aliquis adulter de alius adulter
b c
Hic se precipitem tecto dedit. ille flagellis
est alius
venerit
Ad mortem cesus: fugiens hic decidit atrem
q̃ nocte obrerant p vicos ne cesus et abscinderentur
Predonũ inturbã dedit hic pro corpore nũmos
alium adulterum ministri militũ
f
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
foret accidere marcus g
Accidit vt quidam testes caudamq; salacem
abscinderet culterlo ille iurisconsultus
h
Demeteret ferro iure omnes: galba negabat
sed merces
i k
Tutior at quanto merx est in classe secunda
l libertinas
Libertinarum dico: sallustius in quas
quam in matronas .i. sequitur matronas
sed
Non minus insanit: quã qui mechatur at hic si
in quantũ honeste
sua
Qua res qua ratio suaderet: quaq; modeste
liberalis
Munifico esse licet vellet bonus atq; benignus
liberius.
Esse. daret quantum satis esset: nec sibi damno
sed blandiretur sibi .i. sq; q5 sequit
Dedecoriq; foret verũ hoc se amplectitur vno
Hoc amat. & laudat: matronã nullam ego tãgo
m p.n.
Vt quondam marseus amator originis ille
marsus parentum agrum
Qui patrium mimæ donat fundumq;: laremq;
.i. non il p mihi
Nil fuerit mi inquit cũ vxorib9 vnq; alienis
respondet horatius scribi res n
Verum cũ mimis: est cũ meretricib9. vnde
neommodũ
Fama malũ grauius quã res trahit. an tibi abũde
turpem in quacũq; psona siue
matrona siue libertina.
Personam satis est. non illud quicquid vbiq;
nocet fugere]
Officit euitate. bonam deperdet famã.
hereditatẽ prius consumere referet
o
Rem prius oblimare malũ vbicũq; quid inter
os .i. adulteros
p
Est in matrona ancilla peccesue togata
p.n. filia sua p.n.
q
Villius infausta sylle gener hoc miser vno

d PRECIPITEM tecto dedit. Vt in seqnentes effugeret.

e ILLE flagellis. Sunt qui intelligant de Salustio quẽ dicunt deprehensum in adultorio Fauste vxoris milionis et filiæ L. cornelii syllæ fœlicis & ab An. milone cesum.

f CALONES. Sunt ministri militum liberi homines. Lixæ vero sunt serui proprii eorundem.

g CADAMq; salacẽ. Virgam virilis membri. salaces dicuntur libidinosi. salacem ergo libidinosam. dicitur enĩ membrum illud in quo libido est esse salsum. Alii a saliendo dicunt salacem.

h IVRE omnes: Omnes dicebant iure factum deprehenso & precidere caudam licere Sed galba iurisconsultus negabat iure factũ. quia & ipse sectator matronarum erat.

i TVTIOR at quanto. Quãto melius est et tutius vti libertinis comparatione adulterii.

k IN classe secũda. Tres enĩ erant classes. prima matronarum. Secunda libertinarum. Tertia ancillarum.

l SANVSTIVS in quas &c. Nam cum salustio in senatu matronarum adulteria censores obiicerẽt. testatus est se non matronarum. sed libertinarum sectatorem esse. At hic sentẽtia est. Si salustius vellet vti munificentia. quatenus res sua & ratio suaderet. daret quantum sat esset. nec esset sibi damno. & dedecori.

m VT quondam marseus Ordo est. vt quondam inquit marseus. hic marseus amauit minam quandam originem nomine in qua patrimoniũ suum expendit.

n VNDE] famã &c. Hoc ex persona sua horatius dixit intelligi volens ex nimio mimarum aut meretricum amore vexari quidem censum. sed multo grauiora dãna famæ accidere. nã meretricibus vti conceditur non amare.

o QVID interest in matrona &c. Negat interesse quicquam vtrum quis in matrona an in ancilla. an etiam adultera delinquat. secutus opinionem stoicorum. quia omnia peccata paria esse dicunt. Neq; enim rei admisse quantitatem sed admittentis voluntatem spectant.

p TOGATA. Togatæ autem in publicũ procedere cogebantur femine adulterii admissi conuictæ.

q VILLIVS. Nomen incertum pro certo posuit. Namvt dictum est. Milo fauste filiæ syllæ mulieris adultere maritus fuit. Et a cenarediens ante ædes cesus est a familia longa reni adulteri qui intus cũ illa erat. ne illum deprehenderet. ergo cum nobilem affectasset vxorem in hac ignominiam incidit. Ergo potius credo villium & longarenũ duos fuisse adulteros & riuales. & sit villium a riuali cesum. Nam quod ait syllæ gener loquitur ex desiderio villii non quod esset gener sed esse cuperet. sic Vir. Et gener auxilium priamo phrigibusq; ferebat.

r VELATVMq; ſtola. p̄ prie toga mulieris ſtola dicit. Et notādū in hoc verſu quod toga & ſtola communem ſyllabam faciunt.

ſ CONFERBVIT ira. nā veſter iraſci cum arrigitur. Si ergo diceret muto ſe eſſe contentum plebea venere. quid diceret ille ſectator matronarū Nempe hoc magno patre nata puella eſt q.d. eſt preferēda hec puella libertine. quia eſt nobilis.

t AT quanto meliora. Quāto meliora monet natura tuis ſenſibus. que abundat neceſſariis. his.ſ. que vſus exigit. abū dat autem ii ſis bonus diſpenſator. idē ſi tu his recte vſus fueris. Senſus autem eſt. Si ſequimur naturā & nō opinionem ipſa diues ſiue opis. idē ſuarum opum. quia ſatis illi eſt quacumq; muliere ſedare libidinem. vnde paſſim illam ſedare ſine periculo poſſis. ſed opinio facit vt nobiles queramus. vnde ſequitur inopia & penuria igitur natura ſuis diuiciis polleſ. ſed opinio nos in paupertatē adducit. Qua propter natura ſua det meliora. et que ſūt cōtraria ſue opinioni.

v TVO vicio rerumne noſtro vicio laboramus cū ſuperflua petimus. Vicio autem rerum cū neceſſaria deſunt. Ergo noſtro vicio quod ab opinione eſt matronam petimus vnde eſt maius diſpendium. Vitio vero rerum quod a natura prouenit feminam queri mus. Vbi minus diſpendium & ſine periculo eſt. Ex quibus omnibus concludit vt matronas ſectari deſiſtamus cū non habeant magis tenerū femur quamuis ſint ornate niueis lapillis vt vniones ſunt & viridibus quales videmus eſſe ſmaragdos.

x CHERINTE. Apoſtrophe eſt ad cherintum. quē porphirio ait fuiſſe pulcherrimū puerū proſtibulū. Sēntia eſt. quāuis tale femur haberet matrona quale habet cherintus. non tm̄ eſſet magis tenerum. y RECTIVS. Auxeſis vt nō modo nō ſit magis tenerū in matrona quam togata. idē in proſtibula. Sed quandoq; ſit minus tenerum.

ſuplicium .i. pluſq; ſceleris erat

Nomine deceptus: penas dedit vſq; ſuperq;

Qam ſatis eſt pugnis ceſus ferroq; petitus
ſpr. vilius p ſcelus p.n.

Excluſus fore cum longa renus foret intus:
in domo fauſte

vilio membra vilis. ſpiciunt

Huic ſi mutonis verbis mala tanta videnti
q̄ ſequuntur

Diceret hec anim?: quid vis tibi? nūquit ego a te
pero

Magno prognatum depoſco conſule cunnū
veſte matronarū incalute libido

r s
Velatumq; ſtola mea cum conferbuit ira

nobili

Quid reſponderet? magno patre nata puella
ſcu ſuader contraria

t
At quanto meliora monet pugnantia que iſtis
ſpiciens ſaltem

ſuppli
Diues opis natura ſuæ: tu ſi modo recte
ordinare. hoc eſt commoda nature

Diſpenſare velis. ac non fugienda petendis
iungere cum fugitiua cupis egreges

v
Immiſcere. tuo vitio rerum ne labores

intereſſe ideo

Nil referre putas? quare ne peniteat te:
honeſtus ex quibus

Deſine matronas ſectarier: vnde laboris
contingit

ſ. veneris

Plus hauriro mali eſt. cū ex re decerpere fructus
matrone margarita

ſmaragdus

Nec magis huic inter niueos virideſq; lapillos
femur aut crus

x
Sic licet hoc cherinte tuū. tenerū ē femur aut cr?
plicate mulieri eſt

y
Rectius atq; etiam melius perſepæ togate
ad pulchritudinem ſ. velamine rogata
rogate mulieris

z a
Adde huc quod mercem ſine fucis geſtat aperte
b pulchri

Quod venale habet: oñdit: neq; ſi qd honeſti eſt
c
vt matrona in aperto neq;

Iactat. habetq; palam. querit. quo turpia celet.
d cum

Regibus hic mos eſt vbi eq̄s mercantur. apertos
ſ. fit

Inſpiciunt. ne ſi facies (vt ſæpe) decora
tenera decipias e

ſuſtentata admirantem

Molli fulta pede eſt. emptorem indicat hiantem

z ADDE huc &c. Aliud cōmodum in libertina. Nam ipſa corpus ſuum quod paruo precio vendit. et propterea iure mercem appellat. non habet fucatū. ideſt adulterinis coloribus ornatū. Sed quicquid nitet naturali colore nitet.

a SINE fucis. ideſt ſine velamine ſimulationis. Fucus eſt genus herbe marine. vnde lana inficitur. Et in carminibus Hora. Neq; amiſſos colores lana refert medicata fuco & Vir. Alba nec aſſyrio fucatur lana veneno. inde etiā corruptę merces fucate vocantur. & p dolis & fraudibus Theren. fucū factum mulieri.

b SI quid honeſti. ideſt pulchri. Vir. At quocūq; deus circumcaput egit honeſtum.

c IACTAT. Illo gloriatur vt matrone que partes corporis quas pulchras habēt oſtētant. & palam habent. Si que vero turpiores ſint querit diligenter qua ratione occultare poſſit.

d REGIBVS hic mos eſt. Sēſus eſt. debemus reges & fortes viros imitari. qui in emendis equis id agūt vt illos apertos. ideſt detectos & nullis faleris velatos inſpiciant. Aperire enim nonnūquam vulnerare dicimus. Iuue. Fuſte aperire caput candelam apponere valuis. Item detegere. Hinc Macrobius ait iuuenioris ſalitos eſſe non tam honoris quā valitudinis cauſa maioribus caput aperire. i. detegere. Stat. Sic fatus aperto enſe vocat ſocios.

e HIANTEM. vel inertem & qui vicia non circūſpiciat. Nam hiant & oſcitant ex pigricia homines. Hinc Terentianus dauus voluit deprehēdere inter oſcitātes. vel hiantē cupientem. Nam nimia emēdi cupiditate in viciis notandis non ſunt circūſpecti. Vir. Hunc plauſus hiantē per cūneos. geminatus enim populi patrumq; corripuit.

f HYPSEA. Mulieris cece nomẽ. o crus o brachia. Crus & brachia que pulchra sunt admiratis. sed nõ vides quod depygis est & nasuta.

g DEPYGIS. Pyga grecũ verbum vt appareat apud pol lucem. Et est posterior pars iu xta podicem. hinc est huropy gas extrema pars spine. et spõ dilũ terminus iuxta anũ. q. cauda pyge. Depygis autẽ. q. sine pxga vt dictio de priuet vt cum dicitur demens. vel de pigis. idest magnam habens pygam. Et tunc deauget. vt deamo. idest valde amo. nam vtrumq; turpitudinem cor pori affert. et cum nihil omni no eminet ille locus et rursus cum nimis turget.

h MATRONE. Conclu dit in matrone corpore nihil posse inspici preter faciẽ que semper apparet.

i SIT cacia. Cuius cum cru ra pulchra essent. vtebatur cõ tracta veste. vt illa paterent.

k SI interdicta. idest matro nas que interdicte sunt et pro hibite multis custodibus.

l VAHLO circũdata allegorice. quod est custodiis septa ac premunita.

l NAM te hoc facit infanũ. Natura enim ita instituti sus mus. quanto difficilior res est. tanto magis expectatur Oui. Nitimur in veritũ semper cupimusq; negata.

m CVSTODES lectica. Enumerat illos qui circa ma tronam sint custodes. Ex ser uis autẽ habebant ille qui ca lamistro ex igne calefacto ca pillos crisparẽt. isti igitur qui dum calamistrum calefacere cupiunt in cinere ad excitan dum ignẽ flant ciniflones di cebantur atq; etiam cinerarii.

n PALLA. Vestis ampli or que intereundum facile cõ cutiatur.

o ALTERA nil obstat. al tera inquit quid proferat pre lucida veste vt nuda conspici

equi argurum f. sit cecea

Q d' pulcre clunes, breue q d' caput ardua ceruix
reges faciunt acutis.

Hoc illi recte ne corporis optima lynceis
femina illa tu

Contemplare oculis ipsea cæcior. illa
de femina t dicas pulchra

Que mala sunt spectes. o crus, o brachia. verum
nardus nimio naso notata

Depigis. nasuta, latere ac pede longo est.

h

Matrone preter faciem nil cernere possis
mẽbra ad pedes vsq; detecta
t est— absconditis

Cætera (ni catia sit) demissa veste tegentis.
k inclusa l

Si interdicta petes. vallo circundata (nam te
pronum ad libidinem tunc, obstabunt

Hoc facit insanum) multe tibi tum officiẽt res
m

Custodes, lectica, ciniflones parasitæ.
vestis n

Ad talos stola demissa & circundata palla
sunt obstent aperte

Plurima, que inuideant pure apparere tibi rem
f. libertina in vestibus quasi cum contingit
o p

Altera nil obstat. chois tibi pœne videre est
ranq; ac deformi.

Vt nudam. ne crure malo ne sint pede turpi
mensurare anelle
q

Metiri possis oculo latus, an tibi mauis

Insidias fieri precium q; auellier ante
r quomodo

Quam mercem ostendit. leporẽ venatur vt alta
in mensa appositum

In niue sectetur. positum sic tangere nolit
amator matronarum
s

Cantat. & apponit meus est amor huic sil'is ynã
relinquit sordine mulierũ difficilia
t v

Transuolat in medio posita. & fugientia captat
.i. hys ne scz dñus canare amatorem vxor.

Hiscine versiculis speras tibi posse dolores
x sollicitudines tuo

Atq; æstus curasq; graues e pectore pelli?
y desiderio modus

Nonne cupidinibus statuit natura modũ quẽ
scz .i. quid tollerare possit .i. quid denegatum sustinere non possit

Quid latura sibi, quid si dolitura negatum

possit. hec autem vestis in cho insula conficitur per cuius ni miam subtilitatem. que sunt interiora translucent.

p PENE videre est. vt nudã propeita potes videre vt nudã Sensus est. paupercula induta est choa veste subtilissima & ideo potes eam totam videre brachia tibias & pedes velu ti nuda sit.

q AN tibi mauis. q.d. non debes velle potius matronam que tibi insidiatur. quia non ostẽdit si quid turpe latet quã libertinam que se totam tibi videndum prebet.

r LEPOREM venator. in ducit. quasi canticum amato risi matrone. Est autem canti cum hoc. Venator persequit leporem vt capiat. & captum cõtenat. amor est meus huic similis absentia & difficilia desiderat. & parata contẽnit.

s ET apponit. idest adiuugit amorem suum esse similem.

t POSITA in medio. i. liber tinas quas facile est habere.
v ET fugientia captat. idest capere cupit fugiẽtia idest ma tronas quas difficile est assẽq.
x HISCINE versiculis. q.d. ram friuola est sentẽtia & stul to prouerbio putas tu remo uere e pectore amores matro narum qui te cruciant. Et nõ potius intelligis in rebus om nibus esse adhibendum mo dũ cui natura ipsa acquiescat.

y NONNE, cupitudinib⁹ Nonne satius est inquit quere re quem finẽ cupiditatibus na tura statuerit qd tollerare pos sitsi denegetur quid denegatũ sustineri non possit querere magis prodest. negari aũt sibi homo prudẽs et ea tantũ egre fert sine quibus famẽ ac sium friguscq; summoueat. Ordo autem est. Nõne quererе plus proderit quid denegatum sibi natura sit latura. & quid do litura.

z ET inane abscindere solido. Allegoricos & inutilia aut vana ab vtilibus ac necessariis seperare.

a NVM tibi cum fauces & c. Eleganter ac prouerbialiter inseruntur. Ait enim sicut qui famem ac sitim sedare cupiat. possit potu cibocq; ignobili. venerea quoq; voluptas eodem pacto explebitur.

b ROMBVM.piscis est quem in precio habuerūt antiqui. & enumeratur in genere planorū. vt soleq quoq; & pasceres sunt.

c TENTIGINE. Prurigo est que coitus desiderū iducit

d NON ego namq;. Quod ad me pertinet inquit ego certe non faciam vt malim tentigine rumpi quam vbi libet necessitatem libidinis effundere

e ILLAM post paulo.i.illā que dixi veni si exierit vir philodemus dicit post paulo gallis relinquo quia qui promptiores sunt in venerem multum donant. philodemus autem quidam phisicus fuit qui gallos multū donare mulieribus dixit aut.q. diuites aut.q. in libidinē prōptiores. Acron ait phylodemū phisicum epicureum fuisse & gallos in libidinem pronos putasse. vel dixit gallis sacerdotibus cybeles.qui castrati cum sint moram ferre possint.

f SIBI.s.assumebat idē philodemus illam que neq; stet.i. pstet magno precio neq; iussa venire cunctetur.

g CANDIDA rectaq; sit mūda hactenus.ideſt ea vsq; munda vt nō curet videri magis alba.aut longa quam natura sibi dederit.

h DEXTRO mihi leuum Nam cum alter in alterū contertur.pars dextra vnius ad leuam alterius.

p solido firmo

Querere plus prodest:et inane abscindere soldo
guttur vexat q.d.nō esseo contentus e vtilibus bibere.
a Num tibi cum fauces vrit sitis:aurea q̄ris
tu contemnis
Pocula:num esuriens fastidis omnia præter
suē illam libidine tumm̄entur
piscem illum.
b
Pauonē rōbūq;:tument tibi cū inguina:num si
Ancilla aut nerua est presto puer impet⁹ inquē
c
Continuo fiat:malis tentigine rumpi:
que in promptu parata est q̄ sine pēriculo est
b Non ego nanq; parabilem amo venerē facilēq;
f.facto d.postq;
c
Illam post paulo.sed pluris:si exierit vir:
f
Gallis hāc:philodemus ait:sibi que neq; magno
pstet differat ad se
Stet precio,neq; cunctetur.cum est iussa venire
procera coxaq; nou
g Candida rectaq; sit:mūda hactenus:vt neq; lōga
culta
Nec magis alba velit:quam dat natura videri
h suū.
Hæc vbi supposuit dextro corpus,mihi leuum
mater romuli
nympha i
Ilia & ægeria est.do nomen quodlibet illi.
nimeo
k ex
Hec vereor:nedum futuo:vir rure recurrat;
ne
Ianua frangatur.latret canis:vndiq; magno
pulsata ne l a
Pulsa domus strepitu resonet.ve pallida lecto
ipsa
m
Desiliat mulier:miseram se conscia clamet.
conscia mulier q hec.s.metuat mihi
si o
Cruribus hec metuat.doti deprehensa,egometmi
p̄pter festinationē p sit
Discincta tunica fugiendū est ac pede nudo
auferantur
p q pereā
Ne nummi pereant,aut pyga:aut denicq; fama,
c p etiam
d.iudicante
Deprehendi miserū est,fabio vl̄ iudice vincam,

i DO nomen quodlibet illi Eleganter fingo mihi in tenebris meretricē aliquā esse de nobilibus. per quod significat non interesse que sit cū ea non videas. vel cum omniū eadem corporis natura sit.

k HEC vereor. Narrat poeta incommoda adulterii.

l VE pallida. Vna pars est quasi valde pallida vt vesana Vel est vehementis interiectio.

m CONSCIA.illa que mediatrix fuit. Hec.s. mediatrix metuat cruribus tie compedibus inuectatur.

n DEPREHENSA.s.matrona metuat doti. nam adulterio damnate dotem amittebāt. Sin vero alia causa diuortiū fieret vir dotē restituebat.

o EGOMET mi discincta tunica & c. Ostendit in tanto tumultu nullum intercedere mutuum auxiliū.sed vnūquemq; sibi consulere.

p AVT piga. Quia in derisionem constupretur. vel sibi per podicem mugili mittantur. vnde Iuue. Et quosdā mugilus intrat.

q AVT denicq; fa. Nam & si nullum aliud incommodum patiatur magna tamen iactura in fama sit.

r DEPREHENDI miserū est. Satis vrbane significat fabium pro adulterio iudicaturum si iudex in hanc rem constituatur qui harum rerū & ipse sectator sit tamen miserū est deprehendi. et probe ait nā si istum qui adulter est interrogēde qualitate adulterii.respōdet malū esse.& probari poterit qd̄ nō expedit adulterari.

Persicula

Argumentum in tertiam Satyram.

h Ec satyra arguit eos: qui aliorū vitia grauiter reprehendūt: sua eivel penitus ignorāt vel cognita sibimet ignoscūt: quod vbi licentius faciat se in numero taliū ponit. In fine autem huius sermonis hac eadem occasione stoicorū sectam vituperat. qui omnia peccata pari pena punienda: & paria esse dicebāt. Iocose autē more suo ad risū mouendū incipit. & Tigelliū de vite inequalitate reprehendit.

a OMNIBVS hoc vitium Si satyre argumentū queras videtur eos carpere qui cum sua sibi vitia condonent. aliena acerbe reprehendant. cumque leuia sunt ignoscere amicis debeamus memores fragilitatis humanę qua nemo omnino vitiis caret. inducit autē exemplum musicorū. & precipue tygelli. Dicit autem omnibus cantoribus. Ergo magis condonādum cum sit cōmune omnibus.

b CANTARE. Bis repetēdum .s. rogati cantare nūquā inducant animum cantare.

c ILLE. Emphasim habet hoc pronomen & dixit ille tā quam de noto.

d AB ouo. a principio prādii. nā vt ait Acron. a balneis ad cibum proficiscentibus in primis ouum dabatur.

e AD mala. Ad poma. i. ad secundas mensas quibus finitur prandium.

Satyra Tertia.

O Mnib⁹ hoc vitiū est cātoribus inter amicos
vt curāt ipsi cāroreo
b
Vt nunq̄ inducant animū cantare rogati
.i. nō rogati a fardinio
Iniussi nunq̄ desistant: sardus habebat
c victum ipsum ad canendū
Ille tygellius hoc cęsar (qui cogere posset)
a tygello fuit. t. nullu cesarē q̄ fuit adoptiuus
Si peteret per amicitiam patris atq̄ suā non
apud eum petendo placuisset canere tygello
d
Quicquam proficeret. si colibuisset: ab ouo
e poma cx cantum
Vsq̄ ad mala citaret bache io modo summa
inciptens fidibus
Voce modo hac resonat: q̄ cordis quatuor ima
f conuenies tygello tygellus
Nil equale homini fuit illi: sæpe velut qui
curredat tanq̄ tygellus
Currebat fugiens hostem: persæpe velut qui
lento passu gradiebatur g
Iunonis sacra ferret. habebat sepe ducentos
h
Sæpe decē seruos. modo reges atque tetrarchas
tactans contingat tygellio nō posse
Oia magna loquēs mō sit mihi mēsa tripes &
vas propellere.
Concha salis puri & toga. que defendere frig⁹

f NIL equale homini &c. Nihil constanter sed ab extremo ad extremū proficiscebaē hoc vitium & in catilina notat Saluftius.

g HABEBAT sepe ducentos &c. Nam magna seruorū copia erat apud antiquos.

h REGES atq̄ tetrarchas. Sepe exoptabat sibi nō priuatam fortunam. sed regum & tetrarcharum. Sunt autem tetrarhe qui quartam regni partem possident. Sepe autē modestissime loquens dicebat se esse contentum tripode mensa. & concha salis puri. ideft simplicis. & nulla re cōditi. q. secundum morem persarum qui nihil ad panem preter salē & nasturtium herbam addebant. & toga que frigus propelleret quamus esset, crassa.

i DECIES centena. quoniã numerus in denario definit. nam vltra decem repetitio fit idcirco decies centena potius quam mille dicebant.

k NOCTES. peruertebat officia vitę. vt noctu diurna nter diu nocturna exerceret.

l QVID tu. Fatetur se quoq; vitia habere sed minora.

m MEVIVS. Poeta fuit ignobilis & maledicus. vnde ipse in libro carminum olentem meuium dixit. Virg. Qui bauium nõ odit amet tua carmina meui.

n ABSENTEM. quod maleloquentię est. et inuidiosi hominis. nam qui meliorem facere studet coram castigat.
o IGNORAS te. Verba sũt reprehendentis detractorem: Ergo vel te. id est tua vitia ignoras. vel putas prebere te ignotum nobis. veluti tua vitia nõ cognoscamus.

p STVLTVS & improbus. stultissimus amor nostri est vt nobis ea vitia condonemus que in aliis ferre non possumus. Et sumus in. probi. i. a nullo probandi.

q CVM tua perui deas. Ordo cum tua oculis iunctis lippus videas. i. deest cum tua vicia cernas. q. cecus cur aliena perspicis oculis aquilę. lippus est. cui oculi valitudinarii sunt.

r AVT aquila. De hac aue plura in odis. Est autem adeo acuti visus vt recto intuitu solis radios sustinere possit. quin & pullos suos solem aduersum intueri cogit & si qui lucem non sustinentes auertantur illos veluti adulterinos enido precipitat.

s SERPENS epidaurius. Generaliter omnes serpentes multum videre dicuntur. Epidaurium autẽ propter historiam posuit.

vitio hoc est mille
t si
Quamuis crassa queat. decies centena dedisses
nugatio peracto
qui separatum oprabat
Huic parco paucis cõtento: quinq; diebus
dominus prudebat lz
Nil erat in loculis. noctes vigilabat: ad ipsum
profunde vomiebant
Mane. diem totum stertebat nil fuit vnq;
inconstans audiens pdere l
Sic impar sibi nunc aliquis dicat mihi. quid tu?
reprehendenda habeo quam sine, vt
in te castigelli
Nulla ne habes vitia? imo alia & fortasse miora
vir scurrilitate amicum suum
honestissimus.
m n
Meui? absentẽ nouiũ cũ carperet, heus tu
homo meuio cum vitio
o
Quidam ait. ignoras te? an tu ignotũ dare nobis
s.re mihi
Verba putas. egometmi ignosco meuius inq;t
a.q a nullo pbatur sui reprehẽdi
p
Stultus & improbus hic amor est dignusq; notari
q vitio
ignis.
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis
tuorum pacato
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
cernit species p genere
r s sed.
Quã aut aqla aut serpẽs epidaurius, at tibi cõtra
amici rui
Euenit inquirant vitia. vt tua rursus & illi
pnoi ad iram ineptus
t
Iracundior est paulo. minus aptus acutis
censionibus venderi ppterea
v
Naribus horum hominũ rideri possit. eo quod
ipsi v
Rustici? tonso. toga defluit. & male laxus
suo sed intreger s.eo fit.
x
In pede calceus hæret. at est bon?. vt melior vir
etiam fidelia magnum
y excellens
Nõ alius quisq;. at tibi amicus at ingeniũ igens
neglecto z
Inculto latet hoc sub corpore. deniq; te ipsum
Concute. num qua tibi vitiorũ inseuerit olim
aut enim nascuntur vitia
aut consuetudine trahuntur.
Natura. aut etiam consuetudo mala. nanq;
sine cultu dimissis herba illa frugibus nocta
exurpenda
Neglectis vrenda filix innascitur agris
ad id transeamus puelle
a amate
Illuc peruertamur. amatorem quod amicę

t IRACVNDIOR est paulo. Sensus est. Habet alia qua vitia ita vt paulo iracundior sit. ne possit derisentium vrbanitatem que nunc maxime exercetur sustinere. prestat etiam materiam de se ridẽdi.

v DEFLVIT toga. Quia nõ recte quadrat corpori. quidam putant dictum de cęsare cui semper fluebat toga et erat ei indoctus tonsor ait Acron.

x BONVS vir & c. his ergo colligit amicorum vitia si leuia sint ferenda esse secundum illud quod precipit per prouerbiũ amici mores noueris non oderis.

y AT ingenium ingens inculto & c. Hic dicitur pulsare Vir. qui indecore corporis & compositionis fuit.

z DENIq; te ipsum cõcute. Sensus est te ipsum deniq; perspice ne habeas aliqua vitia aut ingenita. aut mala cõsuetudine quesita. Virtutum vitiorumq; semina a natura sunt. que deinde consuetudine aluntur & ad habitum perueniunt. namq; vt ager nisi excolatur filicem herbam frugibus noxiã producit sic & animus noster sine cultura philosophie viciis occupatur. Est autem dicta filix quod ex eadem radice plura fila nascant.

a ILLVC peruertamur. Sensus est. quẽ ad modũ vitia amicę ita decipiunt amatorem. vt habeat illa pro virtute. sic velim vt erraremus in amicitia

b POLyBVS. a similitudine polybi marini piscis multos pedes habentis. dicit morbus in naribus enascens cui plurime sunt fibre.

c AGNE. p.n. mulieris amice balbini.

d AC pater vt gnati. Omnis asperitas refugienda. neq; debemus offendi minoribus vitiis. sed equo animo amicos ferre & illos paterna indulgentia tractare. nam patres fastidiunt omnia visa in filiis. Et si filium habet strabonem illum petum appellat vt virtutem ponat pro vitio. petos autem eos dixere quorū oculi celeres huc & illuc vertuntur pertransuersumq; inspiciunt quod decere potius quam dedecere videtur.

e MALE paruus si cui filius est. Mire dixit male paruū volens intelligere macilentū.

f SySIPHVS Filius fuit. M. antonii trium viri vir monstruose breuitatis sed acutissimi ingenii.

g VARVM qui sit pedib⁹ introrsum retortis.

h BALBVTIT. Balbutire est verba curta proferre quo vitio pueri laborant. sed parētes vt filiis blandiantur de industria balbutiunt. id est balbutiendo appellant scaurum qui sit male fult⁹ prauis. id est distortis talis.

i CONCINNVS compositus bonus. id est si iactās est aliquis dicatur quod vult videri apud amicos concinnus & bonus.

k TRVCVLENTIOR Qui ferociori aspectu sunt truculenti appellantur. ergo dicamus hunc procul esse ab omni adulatione & liberum & simplicem. qui non aliud dicat & aliud sentiat.

fallunt
Turpia decipiūt cæcum vitia aut & ipsa hæc
amatorem delectant ferrao narū.
p.n. b c
Delectant veluti balbinum polibus agne.
optarem ⁊ nos
Vellem in amicitia sic erraremus. & isti
deformitati aliqua
dediſſe
Errori nomen virtus posuisset honestum
b f.non fastidit vitium
At pater vt gnati sic nos debemus amici
aliquod vitium in eo cōmutare obliqueq; videremus
Si quod sit vitium non fastidere: strabonem
ponens virtutem p vitio uppellat
luscum⁹ oculos
habentem e
Appellat petum pater. & pullum male paruus
aliqui non suo tempore natus. fuit
enim monstruose breuitatis.
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
gnamus ille obliquis
f g
Sisyphus: hunc varum distortis cruribus. illum
et in aduersis sitūs blandiendo pater
h suffultum.
Balbutit scaurum prauis fultum male talis
q.scaurus amicus temperatus
a nobis
Partius hic viuit: frugi dicatur. ineptus
alius amicus .i. vult se exhibere aptū
i iucundumq; amicis
Et iactantior hic paulo est. concinnus amicis
talis amicus si amicus
k aspectu ferocior
Postulat vt videatur. at est truculentior. atque
vitia quā in vitando animi constantia.
oportet reprehendēdo non diligunte existimetur a nobis
Plus æquo liber. simplex fortisq; habeatur
p calidior
Caldior est acres inter numeretur opinor
o
Hæc res & iungit. iūctos & seruat amicos.
ad suū contrariū
m deuoluimus
n
At nos virtutes ipsas inuertimus. atque
fecibus illimire
o modestus
Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
valde abiectus qui se oibus
p inferiorē gerit q
Nobiscum viuit. multum demissus homo illi
r
Tardo cognomen pingui damus. hic fugit oēs
fraudes obijcit
Insidias. nulliq; malo latus obdit apertum
quia ipse in quo
s genere
Cum genus hoc inter vite versetur. vbi acris
etiam obtrectationes
Inuidia atq; vigent vbi crimina pro bene sano
dissimulantem.
t fraudulentum
At non incauto fictum astutumq; vocamus

l HEC res & iūgit. Hec res non est adulatio. sed quedam humana & modesta indulgentia.

m AT nos virtutes inuertimus & c. Non solū non honestamus quedā. leuia vitia nominibus virtutum. sed contra virtutes vitiorum nominibus dehonestamus. & cupimus incrustare. id est fecibus illinire vas sincerum purum. id est hominem bonum macula deturpare conamur.

n INVERTIMVS. Inuertere proprie est cum rem contrario versu ponimus. hic dicimus vestes iuersas cū quod intus esse oportuit foris appareret. & sententiam inuersam in quā cōtrarius sensus inducit

o INCRVSTARE. Incrustari autem vas dicit cum alio quo vitioso succo illinitur atq; inquinatur secundū quod & Lucilius in. xviii. satyrarū ait. nam vel regiombus illis incrustatus calix rura caulis habetur.

p DIMISSVS. Si quis in cōsuetudine familiari se dimittit. id est cedat aliis et nemi aduersetur seq; inferiorem gerat.

q ILLI tardo cognomen pingui. ordo est illi pingui tardo cognomen damus. idem sensus naturam in vitium vertentes pro pingui tardum dicimus. pinguedo enim grauat & tardos facit.

r HIC fugit omnes insidias &c. Si quis velit vitare insidias & nullum ledere fultum appellamus.

s CVM genus hoc inter vite versetur & c. Cum in genere huius vite versetur insidiorum.

t AT nō incauto & c. Huic viro qui prudens cautusq; est nomen vitii damus. & fictū astutumq; vocamus.

v SIMPLICIOR quis & est ordo est si quis simplicior est quale me tibi obtulerim o mecœnas hũc appellant molestum et stultũ Sensus vero hic est. si quis libere & sine obseruatione temporis appellauerit amicum suũ hunc dicunt stultum & molestũ. si quis est simplex vt legentem aut cogitantem molestus interpellet statim eum carere communi sensu dicimus.

x QVAM temere. nimis agimus sic iudicates de amicis nostris quia incipiunt & illi de nobis iudicantes eandem legem cõstituere.

y NAM vitiis nemo Ideo vitiis amicorum debemus ignoscere vt illi nostris ignoscant.

z HAC lege in trutina ponetur eadem. Allegoricos qui ignoscit vitiis aliorum mox eandem veniam consequetur.

a TVBERIBVS. Optima translatio nam in corpore tubercula maiuscula sunt quam verruce. nã verruca pars est eminentior in corpore hos porros vocat: ergo tubera pro maioribꝰ vitiis verrucas pro minoribus posuit.

b DENIQ; quatenus excidi penitus. Quoniã vitia ire & alia vitia non possunt penitus aboleri ab hominibus debemus moderate ea vituperare. Si non possum inquit dissimilari vitia amicorum saltem talia existimentur qualia sunt nec debemus ea malignitate au

aperiõ.

v

Simplicior quis & est (qualem me sæpe libenter
studentem
Obtulerim tibi mecœnas) vt forte legentem
cogitantem aliquid
Aut tacitum impellat: quouis sermone molestus
prudentia
accerte
Cõmuni sensu plane caret inquimus heu
ꝑ quis
Quam temere in nosmet legem sancimus
ꝑ quis
Nam vitijs nemo sine nascitur optimus ille
virtus grauatur
Qui minimis vrgetur: amicis dulcis: vt equũ est
inter se estimet virtutes bonis malis
Cum mea compenset vitijs bona. pluribus hisce
tantumodo
Si modo plura mihi bona sunt inclinet amari.
amicus .i. q̃ ignoscat virtus
ꝫ aliorum statuetur.
Si volet ac lege in trutina ponetur eadem
amicus rumoribus suis suum.
vt non a
Qui ne tuberibus proprijs offendat amicum
habet veniam amici
minoribus vitijs
Postulat. ignoscet verrucis illius. æquum est
veniam
Pectatis veniam poscentem reddere rursus
quoniam iracundis
b auferri ab homine
Denique quatenus excidi penitus vitium ire
vitia in
sit c
Cetera item nequeunt stultis herentia. cur non
existimationibus iustis
mensuris
Ponderibus modulisq; suis rõ vtitur: ac res
quemadmodũ pensio vita cõprehendet.
grauis vel tenuis
Vt quæque est: ita supplicijs delicta cohercet
secretum a mensa est a dño
d
Si quis eum seruum patinam qui tollere iussus
semimanducatos calidum comederit
e
Semesos pisces tepidumq; liquerit ius:
suspendat p.n.
f
In cruce suffigeat. labeone insanior inter
sapientes s.q̃ dño fecit.
talis
Sanos dicatur quanto hoc furiosius atque
Maius peccatum est. paulum deliquit amicus
delictum ignoscas habearis inhumanus
Quod nisi concedas. habere in suauis acerbus
ꝓpterea amicum nõ. quemadmodum
eũ e
Odisti. & fugies vt ruffonem debitor æris

gere. Iam paulatim eo descendit vt aduersus stoicos disputet. qui dicunt peccata omnia paria esse. Animũ ergo peccantis non quantitatem peccati spectant.

c CVR nonponderibus & c. Ordo est. Cur nõ vtitur ipsa ratio suis modulis & põderibus vt aliqua vitia maiora & aliqua minora iudicet. et vt quecq; res est ita coercet delicta supplicijs.

d SI quis seruũ & c. Probat parua delicta non esse magno supplicio afficienda. exemplo serui qui iussus reponere patinam cũ semesis piscibus si illos absumpserit vna cum iure nõ ꝓpterea sit cruci affigẽdus

e LIGVERIT. Ligurire aũt est suauioribus escis vesci. inde alligurire est rẽ inter huiusmodi epulas cõsumere

f LABEONE insanior Antistius labeo iurisperitꝰ memor libertatis in qua natus fuit; multa contumaciter aduersus augustum dixisse & fecisse dicitur propter quod nunc horatius adulans augusto insanum eum dixit.

g RVFEONEM. n. p. viri hic vt ait Acron fenerator fuit et historicus. qui solitus est a debitoribꝰ audiẽtiam exigere. vnde pro poena id erat non soluentibus vel historias pro contumeliis posuit, & allusit ad id quod historicus esset.

h VENERE calende. &c. Quia in calendis sicut in epodo dixit in idibus quibuscũq; credita erat pecunia. redde re cogebantur.

i COMMIXIT lectũ potus et c. Inuitasti quendã amicum tuum ad cœnam is potus comminxit lectum tuũ aut si fregerit catinum. eo debes illum odisse.

k EVANDRI. Hic celator athenien sis a M. antonio alexandriam perductus inter captiuos romam venit.

l QVID faciam si furtum &c. Sensus est. Si illi irascor vel lectum cõminxerit in mingẽdo vrina madefecerit. Vel potus ideſt ebrius catinum e mensa deiecerit, aut pullum gallinaceum e mea parte catini sustulerit. que oia parua sũt quid faciam si aut furtum fecit. aut arcana sibi commissa palam fecerit. aut promissum denegauerit.

m QVIS paria esse &c. Stoici philosophi qui volũt vicia omnia esse paria.

n SENSVS moresq; repugnant. quia aliter sentiunt. & alio modo viuunt. Nam sensus & mores repugnat. Nã sensus iudicat non paria. sed disparia esse vitia. Et mores ideſt hominum consuetudo etiam repugnat.

o ATq; ipsa vtilitas: Nam aduertimus non esse ex vtilitate hominũ quod vitia habeantur paria. non enim vtile est. ita puniendum esse qui seruo conuiciatus est. quam cum qui patriam prodiderit.

p PROPE mater. ideſt. q. mater iusti & equi non omnino mater sed. q. mater. Nã

quia vehitent h runt

Quod nisi cum tristes misero venere calendæ
vndecunq; colligar.

Mercedes aut nũmos vnde vnde extricat amaras
l.cum liceo ↄ cõtra
quia debitor est caprus creditori

Porrecto iugulo historias captiuus vt audit
amicus inebriatus
vas fictile.

i Cõminxit lectum potus mense ve catillum
illius magistri fictum
l
Euandri manibus tritum deiecit. ob hanc rem
scutelle

Aut positum ante mea quia pullũ in parte catini
famelicus properet q.d. nequaquam.

Sustulit esuriens minus hoc iocundus amicus
l
Sit mihi. quid faciam si furtum fecerit: aut si
propalauerit promissum
credita
Prodiderit comissa fide: sponsum ve negarit
quibus
m equalia
Quis paria esse fere placuit peccata: laborant
pelicq; ad cognitionem veri
n isti sententie
Cũ ventũ ad verum: ẽ sensus moresq; repugnãt
repugnat ergo equitatis.
o tusticie p
Atq; ipsa vtilitas iusti prope mater & equi.
posteq; processerunt
q
Cum prorepserunt primis animalia terris
nam in cibum extra
r o t
Mutum & turpe pecus glande atq; cubilia ppter
palmis
v .i. deinde deinceps
Vnguibus et pugnis dein fustibus: atq; ita porro
contendebant
Pugnabant armis que post fabricauerat vsus
verbis cogitationes discernerent
f sermones
Donec verba: quibus voces sensusq; notarent:

Nominaq; inuenere dehinc absistere bello.
cuitates
p
Oppida ceperunt munire: & ponere leges:
sq;
Ne quis fur esset: neu latro neu quis adulter
quia rapiam femina paro p ero
pessima
s
Nam fuit ante helenam cunnus teterrima belli
bellantibus
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi
vxorem. s. per vim
a
Quos venerem incertam rapientes more ferarum
prestantior sicut suus
occidebat
Viribus editior cedebat vt in grege taurus

quamuis a natura sit ipsa iusticia. tamẽ ab vtilitate vires accepit. ob eamq; est magis aucta & seruata. intellige autem de ea vtilitate que a recto se iungi non potest.

q CVM prorepserunt. Docet quomodo ex vtilitate nata est iusticia hyppalege. prima animalia homines intelligendum.

r MVTVM. De homine intelligit. sed mutum dicit nõ dũ repertis rerũ vocabulis.

s TVRPE. incultum sine moribus nec dum excitata in ea ratione.

t PECVS. autẽ dixit quia veluti expers rationis pecori similis videbatur homo.

v VNGVIBVS & pugnis Nullis armis adhuc repertis

x VERBA quibus voces. Quia verba & voces notent & sensus nostros.

y OPPYDA ceperunt munire & c. Hoc eo pertinet vt probet quod dixerat homines ab initio cum orti sũt pugnam habuisse sed primo ferino ritu. deide ad arma paulatim processisse & ponere leges ne quis fur esset. Ecce vbi probat iusti matrem esse vtilitatem.

z NAM fuit ante helenam & c. q.d. & si non fuerint celebrata a poetis alia adulteria quemadmodum homerus celebrauit adulteriũ paridis tamen etiam multa bella propter feminas gesta sunt. que quia scriptoribus caruerunt in memoria hominũ nõ sũt.

a INCERTAM. omnibus expositam. quia nõ habebãt certas vxores.

timore incommodi i
b rio
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est
vetustatem annotum perquirere
c descriptiones
Tempora si fastosq; velis euoluere mundi.
non a euuidere iniustum
Hec natura potest iusto secernere iniquum
sicut a vtenda apprehendere.
d
Diuidit: vt bona diuersis fugienda petendis:
pbabit f. peccet
Hæc vincet ratio hoc tantundem vt peccet: idemq;
abstuleris
Qui teneros caules alieni fregerit horti:
nocm vinoriū furarus fuerit
ergo
Et qui nocturnus sacra diuum legerit. adsit
regula mstiges iustus
f
Regula pectatis: quæ penas irroget æquas
facilioze verbere grauiori secueris
Ne scutica dignum horribili sectare flagello
puntas
ff b pari
Nam vt ferula cædas meritum maiora subire:
runco vitia
Verbera: non vereor. cum dicas esse pares res
f. esse vitia i
Furta latrociniis & magnis parua: mineris
pena punitarum imperiū castigādi.
Falce recisurum simili te: si tibi regnum
concedant licet mendicus vt dicunt stoici
li
Permittant homines: si diues: qui sapiens est
si qui ett sapiens licet sit sordidus
Et sutor bonus: & solus formosus & est rex
ergo
l ru stoice
Cur optas quod habes? nō nosti qd̄ pr̄ ingt
philosophus illeciarus genus calcamenti.
amaror stoice secte
Crysippus dicat: sapies crepidas sibi nunquam
habet, peritiā artis interrogae, phos
tius ex stoico
Nec soleas fecit. sutor tamen en sapiens: quo
sicut p.n.
Vt quamuis tacet hermogenes cantor tamē atq;
sicut p.n. furonis
Optimus est modulator: vt alfenus vafer omni
suroze officina in q̄ sudbat
Abiecto instrumento artis clausaq; taberna
alphenus saptētissimus
peritus quisq;
Sutor erat sapiens operis. sic optimus omnis
euellunt
m
Est opifex solus: sic rex: vellunt tibi barbam
perulantes baculo abiges
n stoice
Lasciui pueri: quos tu nisi fuste coheres

k SI diues qui sapiens est & c. Dicunt stoici sapientem diuitem esse si mendicat. & nobilem esse si seruus sit & pulcherrimū esse etiam si sordidus. ordo iste est. si quis sapiens est & diues est. & sutor bonus & formosus & rex secundum stoicam sectā. ait ergo horatius si secundū te stoice sapiēs hec omnia habet cur ad correctionem morum regnū peris quod te habere dixisti.

l CVR optas quod habes et c. Irridet stoicam sectā & querit. vnde sit. si sapiens omnia est. cur aliquid querat Ad quod respondet ex sentētia chrisipi esse quidem sutorem sapientem. sed ea potentia que statim ad actum deduci possit & si non suat. Sicut hermogenes musicus est & cantor etiam si non canerat. et alfenus etiam depositis sui artificij instrumētis & relicta taberna erit artifex sui artificii. Alfenus sutor quāuis tabernam clauserit & omne instrumentum sutrinę vendiderit is enim abiecta sutrina quam in municipio suo exercuerat romā venit magistroq; vsus Sulpitio iurisconsulto ad tantam scientiam venit vt & consulatum gesserit & publico officio fungeretur.

m VELLVNT tibi barbam. Adeo ridicula hec vulgus putat. vt non solum verbis illudant. sed etiā audent pueri barbam vellere.

n LASCIVI pueri. Epicureos intelligit. Acron qui maxime stoicis aduersabatur. et certe isti dum summū bonū in corgis voluptate ponunt & pueriliter sapere & puerili ter lasciuieri videntur possumus tamen & de ceteris intelligere.

b IVRA inuenta metu. adhuc ostendere vult iusticiam non esse naturalem. sed inuētam propter vtilitatem. natura enim prestat scire que sint appetenda que & fugienda. sed ratio que plus valet. discernit iustum ab iniusto.

c TEMPORA si fastosq; Si antiquitatem volueris retexere in qua leges nulle erant inuenies iusticiam inuentam propter vtilitatem. non propter naturam.

d DIVIDIT vt bona & c. idest quomodo potest natura seperare mala a bonis. ita non potest seperare iusta ab iniustis. sicut stoici voluerūt natūra enim bona ac fugienda opere suo attribuit. sed iustū ab iniusto ratio secernit. que obtinet hoc vt nō tm̄ peccet qui caules eripuit quā qui sacrilegium fecerit.

e NEC vincet ratio. Ratio ergo que iustum et iniustum inuenit non vincet hoc. idest non probabit hoc vt peccata paria sint & tantundem peccet & qui olera furatur et qui sacrilegium nocturnum commiserit.

f PENAS irroget æquas. Non inter se equas. sed equas peccatis.

g NAM vt ferula. Admonui ne acerbiorem penā pares minori delicto. At nunc non monebo ne pares minorem maiori delicto. Nam cum putes peccata esse paria non dubito quin omnia supplicia sunt futura magna.

h FERVLA. Qua pueri a preceptoribus vapulabant.

i MINERIS falce recisurū Allegoricos quod significat mineris eadem pena vendicare & magna & parua.

p NEcꝫ te quiſcꝫ & c. Circumſtant et frequentia ſuavr gent ipſi pueri. niſi fuſte eos abigeris. & cū regem dicas nemo te veluti regem ſtipabit preter criſpinum ſtoicum de quo iam dictum eſt. Qua propter quemadmodū non potes te regē probare. ſic neꝫ paria vicia eſſe probabis. Ergo ignoſcent mihi amici quedam ex inſcicia aut ſtu

ſ. puerorum. cu

Vrgeris turba circum teſtante: miſercꝫ
dolore clamas

Rumperis. & latras magnorum maxime regū.
ſermonem eo tempore

Ne longum faciam: dum tu quadrante lauarum
p officia miniſter.

Rex ibi neꝫ quiſcꝫ ſtipator ineptum
benigni.

Preter criſpinum ſectabitur & mihi dulces
tu aliquo errauero

Ignoſcent: ſi quid peccauero ſtultus amici
vicſſim feram equanimiter.

Incꝫ vicem illorum paciar delicta libenter.
t. homo ego q beate

Priuatuſcꝫ magis viuam te rege beatus.

ticia peccauero. quoniam minora hec vitia putabunt viciſſimcꝫ a me illis ignoſcetur Et beatus viuā ſic priuatus. ideſt non ſapiens & propter ea non rex.

q TE rege. ideſt qui te regē putas. qm̄ tibi ſapiēs videris.

Argumentum in quartam ſatyram.

i N hac quarta ſatyra ponitur horatij defenſio aduerſus eos qui poetam mordacem eſſe dicebant & quamuis iure reprehenderentur ab vrbaniſſimo poeta. tamen inique ferebant ſatyricam caſtigationem. de lucilio poeta quedam commemorat. non vt ſatyras ſuas damnet. ſed nonnulla ſecanda atcꝫ emendanda eſſe docet. Addit etiam ſe non ingenij malignitate quempiam lacerare. ſed animi libertate. multa flagitia equo animo ferre non poſſe. Eos etiam raprehendit qui cum factum defendere nonvaleant in eos qui illos meliores reddere tentant. iurgia retorquent. h. d.

Satyra Quarta.

a EVPOLIS atcꝫ cratinus Defendit ſe ab his. qui cum iure reprehenderentur. neꝫ aliter ſe defendere valerent nimis illum mordacem eſſe dicēbāt. Atcꝫ a principio negat ſe poetā eſſe propterea cꝫ minime timendum. Addit poſtremo ſe non ingenii malignitate quempiā lacerare. ſed animi libertate et paternis inſtitutis multa flagitia equo animo ferre nō poſſe. ſed pfecto genus hominū peruica

a

e Vpolis atcꝫ cratinus ariſtophaneſcꝫ poete
poete

Atcꝫ alij quorum comedia priſca virorū
reprehendi eo victoſus

Si quis erat dignus deſcribi quod malus aut fur
aduiter eſſet homicida aliquo alio mō

Quod mechus foret: aut ſicarius: aut alioquam

ciſſimū eſt qui cū male agāt ſtultorum egrotantiū morē ſecuti medicas manus et ſalutiferrimas pati nolūt. Sed in medicū tanquā crudelem nimis nimiſcꝫ aſperū inuehuntur. ſita & hi cum factum defendere nō valeant in eos qui illos meliores reddere tentāt iurgia retorquēt. Eupolis autem atcꝫ cratinus principes inter veteres comicos fuerūt. qui vitia hominum amariꝫtudine ſtili ſecuerunt.

in famis notatus

b

Famosus: multa cum libertate notabant

ob hanc libertate repre hendendi — f. est — poeta satyricus

c

Hinc omnis pendet: lucilius hosce secutus

quia nō comicis viribus verſibus sed hexametris — f. lucilius

Mutatis tantum pedibus numeriſq; facetus

ipse fuit — asper

c

Emuncte naris durus componere versus

in

Nam fuit hoc vitiosus: in hora saepe ducentos

f. aliquod — quod — anteq; se moueret — m

f

Vt magnum versus dictabat stans pede in vno

scriberet — sine elegantia

g

Cum flueret lutulentus: erat quid tollere velles

f. erat lucilius

h — i

Garrulus atq; piger scribendi ferre laborem

f. dico — f. scriberet lucilius.

h — i

Scribendi recte: nam vt multum nil moror ecce

po. n. poete

digito

Crispinus minimo me prouocet: accipe. si vis

in quo scribemus inclusi vt — nemo auxilium ferre possit

Accipe iam tabulas detur nobis locus: hora

ex nobis duobus

Custodes: videmus vter plus scribere possit

respondet horatius — e

ad ſuipsum

Dij bene fecerunt inopis me q; que pusilli

fecerūt — modica

Finxerunt animi raro & perpauca loquentis

sed — ex pellibus — ventos

m crispine — hircorum facios

At tu conclusas hircinis follibus auras

continuo flantes — donec

Vsq; laborantes, dum ferrum mollat ignis

magis vte — ergo

sed — n — spoute.

Vt maius imitare beatus fannius vltro

ablatis — .i. statua

o — p

Delatis capsis & imagine: cū mea nemo

poemata — cām

Scripta legat vulgo recitare timētis ob hāc rem

co — carmina in quo — vitia carpuntur

Quod sunt: q̄s gen⁹ minime iurat vtpote plēs

reprehendi — de medio ppls — pduc

Culpari dignos: quemuis media elige turba

cupiditate honoris — venatur

q

Aut ob auaritiam aut misera ambitione laborat

alius — fuit — alius

mieronarum

Hic nuptarum insanit amoribus. hic puerorū

alium — vir ille.

r

Hunc capit argenti splendor. stupet albius ere

alius quidē — oriente — lorum solem

t

Hic mutat merces surgēte a sole ad eum: quo

tis viribus. Crispinus autem non tam bonos quā multos versus faciebat. cuius et supra meminit dicens ne me crispini scrinia lippi. & c.

m AT tu conclusas hircinis & c. Tuvero crispine multa cogitādo imitare hircinos folles. hircinis sollibus cōparauit pectus crispini & auris festinantibus; ineptas cogitationes. Per hoc ostendit Crispinum inflatum scribere & turgide. Vnde persius tu neq; anhelanti coquitur dum massa camino. ideſt animo & cura diligentia scribendi.

n BEATVS fannius. Vrbanissima amaritudine hoc dicitur. Sensus autem est. O beatum fannium cuius imago & capse cum libris in bibliotecas vltro receptesunt. cum mea econtrario scripta nemo norit. nec velit nosse.

o DELATIS capsis et imagine. Erat enim honoris species imagine & capsis donari post recitationem.

p CVM mea nemo scripta Ponit poeta causas quare nemo legat sua scripta. Primum quod publice non recitentur. secundo quod conscii peccatorum non delectent hoc poemate. vitia quorum carpunt.

q AVT ob auaritiam. nam hoc pessimū est omnium vitiorum. Et post ipsum ambitio est. propterea q; hec in primis posuit.

r HVNC capit argenti splēdor quia delectantur vasis et statuis.

s STVPET albius ere. Albium quem infra quoq; male viuentem ostendit cupiditate vasorum & signorum corinthiorum ait.

t HIC mutat merces. exercet mercaturam cōuectans merces ab ortu ad occasum.

b NOTABANT. Mirifice ostendit originē latine satyre.

c HINC omnis pendet. Dicimus autem aliquem pendere ex re cū nisi illa sit ipsa stare non possit. Ergo lucilii poema remota illa reprehensione nihil erit.

d EMVNCTE naris. emūgere nares ē illas a mucis purgare & qui nares emunctas habent &, acrius olfaciunt & clarius loquuntur. Ergo significat aptum ad vitia inuestigāda. ac inuestigata planius doquendum.

e DVRVS. quia non facile fluant sui versus.

f VT magnum versus & c. putabat maximū. si multos versus in momento feciſſet sicuti magnum. sed est magnū multos versus scribere. sed bonos quāuis paucos.

g LVTVLENTVS. Sordidus cui contrarium luculētus. hoc est non liquida et pura conscientia.

h GARRVLVS. superua caneus in verbis & inepte loquax.

i PIGER ferre. ideſt ad ferēdum laborem. q. d. si laborem emēdādi nō recusaſſet potuiſſet garrulitatis vitiū euitare.

k NAM vt multum. & c. q. d. statim concedo ipsū posse multum scribere. sed recte non cōcedo. nam multa sine elegantia scribere multi sciunt Quod defectū significat nam qui iudicio pollēt huiuscemodi errorem cognoscunt. itaq; vel emendant. vel a scribendo abstinent.

l ECCE crispinus minimo & c. Sensus ex prouerbiali cōsuetudine ductus. Solemus enim dicere minimo me digito prouocat cū volumus quē intelligi tantum valere minimo digito quantum alius to-

occidentalis calescit pericula.

Vespertina tepet regio, quin per mala præceps
rapetur sicut aliquid

v

Fertur vti puluis collectis turbine: ne quid
fertur ipse mercator diuitias

Summa deperdat metuens: aut ampliet vt rem
puerus virgo inquinat qui satyras scribunt.

Omnes hij metuunt versus: odere poetas

x

Fenum habet in cornu: longe fuge: dū mō rīsū
moueat

y

Excutiat sibi: non hic nunc̄ parcet amico

z 3

Et quodcūc̄ semel chartis illeuerit, omnes
capiet referentes panem domū

Gestiet a furno redeuntes scire lacuc̄.

Et pueros et anus age dum pauca accipe contra
Lego primū negabo.

a me esse poetā

Primū ego ne illorū dederim q̄bus esse poetas
adimam de

Excerpam numerō: neq; enim cōcludere versū
componere

vt aliquis sit poeta ali sicut

Dixeris esse satis: neq; si quis scribat vti nos
carmina quotidiano

Sermoni propriora: putes hunc esse poetam;
sublimior eos locus

Ingenium cui sit: cui mens diuinior atq; os
sit poete

Magna sonaturum: des nominis huius honorē.

quia ad poetam requiritur ingenium
diuina mens & eloquentia

b

Idcirco quidam comedia nec ne poema
cum eo vehemens eleq̄ngē
sensus

Esset: quæsiuere quod acer spiritus ac vis
sententijs .i. cerrogeno
re carmis

Nec verbis nec rebus inest: nisi quod pede certo
a sermone purus q̄tidianus tractus
c diceret aliquis.

Differt sermoni sermo merus, at pater ardens
trascitur tenens.
eo in

Sœuit quod meretrice nepos insanus amica
magna renuat

Filius vxorem grandi cum dote recuset
est

ī die

d

Ebrius & magnum quod dedecus ambulet añ
filius iste prodigus

e

Noctem cum facibus: nunquid pōnuis istis
f

Audiret leuiora pater si viueret ergo

v VTI puluis fertur. Ea velocitate ferī per mare qua fertur puluis a turbine ventorū.

x FENVM habet in cornu. Omnes de satyro dicūt. fenū habet in cornu. Erat enim in consuetudine si quis esset bos qui cornupeteret fenū cornu eius alligaretur signum quo admoniti cauerent. Hinc prouerbium fuit vt cum hominem maledicum cernerent fœnum habet in cornu. fœnum aut a fœnore dicitur. nam nullum genus agrorū est quisquam nori impensa maiores fructus ferat.

y EXCVTIAT risum. s. a circumstātibus sibi ad suam voluptatem.

z CHARTIS illeuerit. Scripserit. ab eo quidem leo les. quod significat imprimere et formare inde dele forma tum iam et impressum remouere. Est autem leon & lion. inde linea.

a PRIMVM ego ne. ostendit quid sit poeta. atq; negat se in numero poetarū ponendū

b IDCIRCO. Nnam cum sit opus ingenio & mente diuina & grādibus verbis poetę sunt qui negarint comicos esse poetas quia stilum habēt sermoni quotidiano proximum & nisi pedibus orationem includerent nihil ab illo differrent.

c AT pater. Posset aliquis putare comediā esse poema. quoniam quandoq; verbis maioribus personatus in comœdia insurgit. Vt dixit in arte poetica interdum et vocem comœdia tollit. iratusq; chremes tumido delingat ore. cui respondetur, quod etiā verus pater & non personatus codē ardore insurget cum iratus filio fuerit.

d EBRIVS & magnum. Ordo quod ambulet cum facibus qđ magnū est dedecus.

e ANTE noctem cum facibus. Propter noctem. aut ante tempus noctis. quia ęci fūt amatores qui vtūtur facibus eo tempore quo nō est vtēdū.

f NVNQVID pomponius: Mira vrbanitate et amaritudine pomponi persona abusus est quasi argumēti loco vt eum carperet.

sine figuris ⁊ magno sono

Non satis est puris versum perscribere verbis
verum ordinem verborum turbes
pater transferat
Quem si dissoluas quiuis stomachetur eodem
s. scribo

Quo personatus pacto pater his ego quæ nunc
p.n. auferas.

Olim quæ scripsit lucilius eripias si
s. illaborum rationem carminis

Tempora certa modosq; et q̄d prius ordine verbū ē
verba verbis

Posterius facias præponas vltima primis
p dis dissentio grauis

Non vt si soluas. postq̄ discordia tetra
aperuit

Bellifetratos postes portasq; refregit
soluti signa

Inuenias etiam disiecti membra poete
viceimus an non
alio tempore

Hactenus hec alias iustum sit nec ne poema
an

Nunc illud tantū quēadmodū: merito ne tibi sit
deserbendi accusator ille
vicia hominū is

Suspectum genus hoc scribendi sulcius acer
p forum accusator ꝓpter assiduas accusationes

Ambularet caprius rauci male cūq; libellis
est sed recto

Magnus vterq; timor latronibus at bene si quis
innocentibus sulcū ⁊ caprium

Et viuat puris manibus cōtennat vtrumq;
lector p.n.

Vt sis tu similis cœli birrique latronum
rumes ꝓ capri ꝓ fulci
similis

Non ego sim capri neq; fulci cur metuas me
a

Nulla taberna meos habeat neq; pila libellos
ibus libellis inhereat illius
canonis.

Quis man⁹ insudet vulgi hermogenisq; tygelli
libellos meos proceribus

Nec recito cuiq; nisi amicis idque coactus
vt o

Non ubi vis. coramue quibuslibet. in medio q̄
sua ꝓpreglam ⁊ se in balneis

Scripta foro recitent sūt multi. quāq; lauantes
suauiter rectrantes stultos
quis

Suaue locus voci resonat conclusus inanes
cogitantes iudicio rationis

Hoc iuuat. haud illud querētes. nam sine sensu

g NON satis est puris. Sensus hic est. Si ordinationē metricam mutes in opere lucilii vel meo non eandem grauitatem inuenies quā in ennii versu & pacuuii soluto. idest nō ita inuenias quemadmodum si soluas versus Ennii aut pacuuii qui etiam soluti altitudinem & tumorem poematis obtinent. Ordo vero est. si eripias his &c.

h NON vt si soluas &c. Nam cum sublimis sit stilus quamuis versus ita resoluitur vt ideo ampli⁹ appareat post quam discordia tetra bellifera tos postes portasq; refregit tamen membra poetę disiecti. i. partes & dictiones illius versus diuulsi a suo ordine demonstrabunt illum fuisse poetam vt si dicatur postquam tetra discordia fregit bellifera tos postes. tamen illa membra a suo ordine remota apparent esse eius corporis qui poeta dicitur.

i HACTENVS hec alias. Nolo nunc id contendere. an comœdia & isti mei sermones pœmata appellari possint Sed hoc quero cur hoc meū scribendi genus tibi suspectū esse dicebat.

k SVLCIVS acer & caprius &c. Hos dicunt fuisse acerrimos accusatores & eloquētes quos latrones iure timerēt quia poterant manifesto cuiq; mine accusari.

h I AT bene si quis & viuat &c. Sensus est. Si quis viuat puris manibus non curabit vtrumq; s. fulcium & caprium.

m VT sis tu simi. &c. Summa cum ratione processit. vt sit sententia. Quēadmodum nemo nisi malus illos accusatores timet ita nullus nisi malus timebit mea carmina. Sed detur etiā quod tu lector sis malus & similis ęqli et byrri latronum. non tamen ego sum similis capri et fulci. quia mea carmina neminem accusant. Neq; enim ędo mea scripta. neq; dolibros meos venales biblyopolis qui illos in tabernis suis aut circa colūnas & pilos vendendos ostendat.

n PILA. Quia poetę in pilis & colūnis sua epigrāmata scripta ponebant. Properatius. I puer atq; aliqua cito hęc suspende columna. Vel pila. i. ludus vbi conueniunt ad pilā nam etiam in huiusmodi conuenticulis solent ab ociosis libri legi. negat denicq; ędere sūos libros nein imperitorū manus veniant. vt tygellius fuit.

o IN medio qui scripta foro &c Sensus est. Sunt qui meliores te in medio foro recitent. Et sunt etiam qui lauantes & inanes. idest ociosi legāt & delectent in balneis. quia locus balneorum conclusus & concauus reddit vocem iocundiorem.

incongruo
p offendere
Tempore num faciant alieno ſ edere gaudes
tu da prauus es videt horatius'
q r i. illo aſſuprū.
Inquis: & hoc ſtudio prauus facis: vnde petitū
cōtra quesque illius petit. q.d. nullus
Hec in mea iacis: eſt auctor quis denique eorū
o eo

Vixi cum quibus: abſentē qui rodit amicū
amicum reprehendentē
t liberos
Qui non defendit alio culpante: ſolutos
gnarones norat. aiunt mordacis
alio. rident. ndeo
Qui captat riſus hominum famamq; dicatis
excōgitare falſis credita ficti ſue

Fingere qui non viſa poteſt cōmiſſa tacere
abſentem rodit amicum.
v
Qui nequit: hic niger eſt; nūc tu romane caueto
ſ in r

Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos:
conuiuas capies 3
quacunq; ratione
Equibus vnus auet quauis aſpergere cunctos:
vino
preterquā comus replecus
a b
Præter eū: qui prebet aq; poſt hūc quoq; potus
dyerunt dicere cogit
c mentem t animum
Condita cum verax aperit precordia liber.
facetus in dicendo.
d
Hic tibi comis & vrbanus liberq; videtur
odioſo maledicto co
ſtultus
In feſto nigris: ego ſi riſi quod ineptus
quia nimis luxu viuit quia nimis ſordide.
p.n.
Paſtillos rufilus olet, gorgonius hircum:
inuidus a alī
Liuidus & mordax videor tibi: mentio ſi qua
plata f
De capitolini furtis iniecta petilli
vt ſequitur
Te coram fuerit: defendas: vt tuus eſt mos
t defendendo vicas
puiuia eſt familiari
Me capitolinus conuictore ciſus amicoq;
a prima crare.
A puero eſt: cauſaq; mea permulta rogatus
quod non ſit damnatus furti
6
Fecit: & incolumis lætor quod viuit in vrbe.
quod non ſit
damnatus
h
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
petilius i
Fugerit hic nigre ſuccus loliginis. hæc eſt
corrodens famā hois abfuturum
k l detractionis
Erugo mera, quid vicium procul abſore chartis

d VRBANVS liberq; videtur. & cum maledicus iure videri deberet. cōtra vero ſi ego non dicam maledixi. & momordi vt ille ſed ſolum riſi.

e MENTITO ſi qua &c. Senſus eſt. ea que ego dico non vt noceam dico. ſed ex animi libertate. Tu autem vt noceas. nā qui paulo poſt vituperaturus es ātea laudes vt diſſimiles liuorem tuū & maledicentium defendis igit a principio vt que deinde culpas maiorem auctoritatem habeant.

f PETILLI. Hic cum coronam auream de capitolio ſuripuiſſe accuſatus ſe defendit vt ait Acron.

g LETOR quod viuit in vrbe. ideſt quod non ſit damnatus furti qua damnatione in exilium eundum fuiſſet, nā pena capitalis exilium erat.

h SED tamē admiror & c: poſtq; oſtendit ſe amicum infert crimen cum ſumma aſtutia quod magis noceat.

i NIGRE loliginis. Piſcis ex quo egreditur attramentum qui externe albus eſt. intus autem attramentum cōtinet. nō diſſimilis ſepie octenos habē pedes caput eſt inter pedes & ventrem. Sic iſte amicum beniuolumq; oſtendit. deinde venenum effundit.

k ERVGO. Nā ita hoc dā destino maledicto conſumit fama hominis vt ferrū erugie.

l QVOD vitiū procul. Hanc maliciam qua ſolēt perſequi etiam amicos ſuos. amouebo alibris meis atq; animo. Ordo eſt. prius promittere poſſum. ideſt ſi quid eſt quod de me vere promittere poſſim. & hoc vere pollicor abfuturā eſſe malignitatē. que etiam amicis nocet.

p LEDERE gaudes. Verba ſunt aduerſantī.

q ET hoc ſtudio prauus facis, quia prauus es ſtudio facis. poteſt etiā ex hyppaloge accipi prauo ſtudio facis.

r IVNDE petitū hoc in me facis. Vnde inquit carmē hoc in me colligis & hoc poeta, priede ſe dicit. Eſt autem methaphoricos dictum. q. de telo aliquo aut lapide qui tollit vtiq; aliunde vt mittatur.

☞ ſ ABSENTEM qui rodit amicum. Oſtendit qui ſint fugiendi tanquam pernitioſi homines. Inter hos enumerat qui abſenti detrahit.

t SOLVTOS qui captat riſus hominū. Hoc eſt qui meram vrbanitatem putant. ſi capiendo aliquem riſum circūſtantibus mouent.

v HIC niger eſt. ideſt hic malus ac venenatus eſt. vt Virg. nigri cum lacte veneni.

x TRIBVS lectis. Cenaculum idcirco triclinīū dicitur quoniam tribus lectis ſternit Ergo tribus lectis. i. cōuiuio.

y QVATERNOS. Duodecim intelligit Acron. ſ. in ſingulis quattuor. vel ſimpliciter quaternos. i. quattuor.

z ASPERGERE. ſ. maledictis tanquam veneno.

a QVI prebet aquam. Magiſtrū cōuiuii & poſuit aquā pro omnibus rebus.

b POTVS. Nam ex vino ſimplicior liberiorq; factus etiam ipſum inſectatur.

c VERAX. Qui veritatem dicere cogit ſic alibi. Et vino tortus & ira.

ab ante omnia aliquomodo
Atq; animo prius: vt si qui promittere de me

Possum: aliquid vere: promitto liberius si
scripsero hanc libertatem.

Dixero quid: si forte ioco sius. hoc mihi iuris

m
Cuj venia dabis: iscœuit pater optim⁹: hoc me
vitia repetho dendo

Vt fugerem: exemplis vitiorum quecq; notando
modeste

Cum me hortaretur. parce frugaliter atq;
q̃renus mihi parer acquisisse

Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset
p albũ q̃modo
qualiter

Non me vides albi. vt male viuat filius: vtque
p.n. hereditatem
n paternam

Barus inops: magnum documentũ: ne patriã rej
pfundere foedo ab

Perdere quis velit. at turpi meretricis amore
p.n. vti illius qui dedit⁹ fuit
amore meretricum

Cum deterreret. sectani dissimilis sis
adulteros

Ne sequenter mechas. concessa cum venere vti
in adulterio pulchra p treboni vn illius

Posse deprehendi non bella est fama treboni
pater aliquis
o vt viuerur

Aiebat: sapiens vitata quidque petitu
rationes

mihi
Sit melius. causas reddet tibi. mi satis est. si
nostris

Traditũ ab antiquis morem. seruare. tuamq;
pedagogi

Dum custodis eges vitam famamq; tueri
postq̃

Incolumem possim: simul ac duraverit ætas
tua z p

Membra animũq; tuũ nabis sine cortice. sic me
transformabat pater p̃ceptis pater

Formabat puerum dictis: & siue iubebat
aliquid cuius suasu.
o fili

Vt facerem quid habes auctorem quo facias hoc
exhibus romanis pponebat
q

Vnum ex iudicibus selectis obijciebat.
phibebat

Siue vetabat an hoc inhonestum & inutile factu
haberet infamia
ordeat

Nec ne sit an dubites. flagret rumore malo cum

plures. maiore etiã sivt aiunt
danai quinquaginta sunt filiæ tot dotes magnã querunt pecuniam. Quantũ eni cuiq; opus est. ad id accõmodatur vt ante dixi diuitiarum modus. Qui igitur nõ filias plures. sed innumerabiles cupiditates habet. quę breui tẽpore maximas copias exhaurire possint hunc qñ ego appellabo diuitẽ cũ ipse egere se fẽtiat. Multi ex te audierunt cũ diceres. neminẽ esse diuitẽ. ni si qui exercitũ alere posset suis fructibus. quod p.r. ex tantis vectigalibus iam pridem vix potest cõtingere. Igit̃ hoc proposito. nũquã eris diues antecq; tibi ex tuis possessionibus tantũ reficiet. vt eo tuæ fossæ legiones. et magna equitũ ac peditũ auxilia possis. iã fateris igitur nõ esse te diuitẽ: cui tm̃ desit. vt expleas id qđ exoptas. Itaq; istã pauertatẽ. vel potius egestatẽ. ac mendicitatẽ tuã nunquã obscure tulisti. Nã vtvis q honeste rẽ querũt. mercaturis faciendis opis dãdis publicis sumẽdis intelligimus opus esse quęsito. sic q vidit domi tuæ pariter accusatorę atq; iudicũ cõsociatos greges. q innocẽtes et pecuniosos reos eodẽ te auctore corruptelã iudicii molientes. q tuas mercedũ pactiones in patrociniis ãtercisas pecuniarũ. in cõcionibus cãdidatorę dimissiones libertorę ad fenerãdas diripiẽdasq; pecuncias. q expulsiões vicinorũ q latrocinia in agris. q cũ seruis cũ liberis cũ clientib⁹ societates. q possessiões vacuas q̃ pscriptiões locupletiũ. q ędes municipiorũ. q illã syllani tpis messem recordẽ q tempestatẽta subiecta tot. q sublatos hoies. q denicq; oia venalia delectũ. decretũ alienũ suã sponte domũ vocẽ silentiũ q̃s hũc nõ putet cõfiteri sibi q̃sito opus esse. & c.

p NABIS sine cortice. Metaphora a natatoribus Nabis sine cortice sine difficultate. sic enim discunt natare. qui nesciunt adiunctis ad ventrẽ corticibus. prouerbialiter autem posuit. Nabis sine cortice hoc est sine alieno adminiculo te reges.

q VNVM ex iudicibus &c. Proprie iudices ex equestri ordine intelligit. Nam inde eligebantur iudices.

Z

Hic atque ille: auidos vicinum fumus vt ægros
terrefactat

Examinat. mortisq; metu sibi parcere cogit:

Sic teneros animos aliena obprobria: sæpe

Absterrent vitijs: ex hoc ego sanus ab illis

Pernitiem quecunq; ferunt. mediocribus & qs

Ignoscas vitijs teneor. fortassis & istinc

Largiter obstulerit longa ætas: liber amicus

Consilium proprium neq;. n. cum lectul⁹ aut me

Porticus excepit. desum mihi. rectius hoc est

Hoc faciens viuam melius: sic dulcis amicis

Occurram. hoc quidam nō belle: nūquid ego illi

Imprudens olim faciam simile ego: hæc mecum

Compressis agito labris. vbi quid datur oci

Illudo chartis. hoc est mediocribus illis

Ex vitijs vnum: cui si concedere nolis

Multa poetarum veniat manus: auxiliumq;

Sit mihi nam multo plures sumus: ac veluti te

Iudei cogemus in hanc concedere turbam.

a AVIDOS vicinū fumus vt ægros. Bene cōparauit infirmā ætatem ægris dicēdo auidos & intemperantes Itē aliter auidos et egros dupliciter possumus intelligere Nam de auaro vtrumq; recte dicitur & de ægrotante et lāguido. Si auarum accipis sibi parcere persequitur. idest largus viuere. admonet. quia auarus est morti vicin⁹. quē admodum inquit egrotātes vicinū funus absterreret a cibi auiditate. ita sæpe animos teneros a vitiis infamia reuocat aliena.

b EX hoc ego sanus ab illis. Ex persona sua dat optimū preceptū quo paulatim a maioribus vitiis possum⁹ abstinere. nā mediocria sunt condonanda presertim cum processu ætatis paulatim minuantur. minuet etiam:

c LIBER. idest frequens lectio philosophorum. Et hic quoq; ostendit esse insudandum philosophiæ nō vt illā solū discas sed vt vitā emēdes.

d AMICVS. Nam officiū veri amici est amicum corrigere & qui corrumpitur patienter audiat. & audita exequet.

e CONSILIVM proprium Nam cum prudentiores vsu & experientia efficiamur ea prudentia bona a malis sequi vt illa sequatur hęc viter.

f Hic atque ille: auidos vicinum fumus vt ægros. Exemplo ostendit quemadmodū inter imperatos mores vicini corrumpant. Nam cum videant auidos vicinos terrefactos. ne morbo eorum similiter vitia concipiant. sibi parcere cogunt.

g Sic teneros animos aliena obprobria: sæpe. Absterrent vitijs: ex hoc ego sanus ab illis. Ostendit quemadmodū ab illis vitijs grauem maculam afferunt tolerabilibus quibus

h Pernitiem quecunq; ferunt. mediocribus & qs. Ignoscas vitijs teneor. fortassis & istinc. Ab illis vitijs mediocribus remouerit.

i Largiter obstulerit longa ætas: liber amicus. Consilium proprium neq;. n. cum lectul⁹ aut me. Porticus excepit. desum mihi. rectius hoc est. Bonestius

k Hoc faciens viuam melius: sic dulcis amicis. Occurram. hoc quidam nō belle: nūquid ego illi. Aliquis pulchre q. t. nequaquam

l Imprudens olim faciam simile ego: hæc mecum. Compressis agito labris. vbi quid datur oci. Imprudentiam

m Illudo chartis. hoc est mediocribus illis. Ex vitijs vnum: cui si concedere nolis. Illudere chartis vitio venium dare

n Multa poetarum veniat manus: auxiliumq;. Sit mihi nam multo plures sumus: ac veluti te. Magna multitudo

o Iudei cogemus in hanc concedere turbam. Cogebant multos vin sacra concedere

p NEq; enim cū lectulus &c. Ostendit nullū tempus omittendum. qui semper cogitemus & que agenda sint & que fugienda nā siue ociabimur in porticibus. siue in lecto requiescemus: nunquā a cogitando cessabimus.

q ILLVDO. describo. Ludere enim dicuntur poete. cū res minores scribunt. Virgil⁹. Ludere que vellē calamo permisit agresti. In rebus autem maioribus raro ludere dicūtur. Canere vero de vtrisq;. Vir. Carmina qui lusi pastorum audaxq; iuuenta. Tityre te patule cecini sub tegmine fagi.

r HOC est mediocribus: Artificiose dictum. scripserat enī i superioribus. se maximis vitiis carere mediocribus nō carere. Nunc hoc quod vitium non est in mediocribus vitiis enumerat. vt cū modeste de se loquatur a culpa tamen se absoluat.

s IVDEI. Nā vt iudei qui sub imperio octauiani plurimi rome erant cogebāt multos in sua sacra concedere. sic turba poetarum coget &c. & reliquos qui nolunt reprehendi. vt mihi concedas quod quamuis ipse taceat. non propterea effugiet taxationes.

Argumentum in satyram qnintam

t Vm in precedenti satyra de nimis acri reprehensione causatus fuerit. Ideo in hac sequenti satyra stilum carminis mutat. siquidem iocose narrans qualiter roma brundusium iuerit. & quid sibi & socijs contigerit. & in fine quedam turpia de se narrat. vt sic ostendat se non ex malignitate reprehendere sceleratos homines: cum ipse sibimet non parcat.

Virgilius Maecenas Plotius varius

Satyra quinta

ample horatium auteas illo

e Gressum magna me cepit aritia roma

erat mihi p.n.

Hospicio modico: rethor comes heliodorus

eceepit me

Græcorum lingue doctissimus, inde forum appi

p appij

plenum sed fraudulentis

Differtum nautis cauponib⁹ atq; malignis

f segnes in duas mansiones

Hoc iter ignaui diuisimus altius at nos

vnius vici via pigris

Præcinctus vnum: minus est grauis appia tardis

in via appia

g Hic ego propter aq̄: q̄d erat deterrima ventri

p cenantes

Indico bellum: cenantis aut animo equo

Expectans comites: iam nox inducere terris

vispargere syderea

Vmbras: & celo diffundere signa parabat

.i. serui seruis

h Tum pueri nautis: pueris conuitia nautæ

ingerebant verba seruorum verba nautæ

i .i. applica .i. infero

Ingetere. huc appelle: trecentos inseris: o ohe

loquitur poeta p nauto

Iam satis est: dum æs exigitur, dum mula ligatur

maior pars noctis absumpta est

Tota abit hora: mali culices, ranicq; paluſtres

nobis cantando laudat

l

Auertunt somnos, absentem cantat amicam

---

d EGRESSVM roma Non discedit ab ingenio poeta sed suauitate multa multisq; salibus inspersa oratione acerrimos reprehensionis stimulos contegit vt illis auditorem alliciat. & illa queet his illaqueatos salubri reprehensione emendet. argumentum autem a profectione mee coenatis assumit. Hunc enim ad. M. antonium reconciliandum missum. Virgil. Horatiusq; ac nonnulli alii ex doctoribus brundusium vsq; profecti sunt. In hac igit̄ profectione multos reprehendit.

e ARICIA. ciuitas que ab est ab vrbe decem milia passuum.

f HOC iter ignaui diuisimus. idest ab vrbe vsq; ad forū appii biduo venimus cum argutiores vno die solebant venire.

g HIC ego propter aquam Hodie in foro appii viatores propter aquam que ibi pessima est manere vitant.

h TVM pueri &c. Nam cum eo in loco sint res nauigiis imponende inter seruos qui ingerūt & nautas qui recipiunt exoritur conuitia.

i HVC appelle recentos inseris. Verba sunt nautē rascētis cum plures nauī imponātur quam pepigerat. idest pactus erat.

k ABSENTEM cantat amicā. Sic enim leues ac vulgares homines noctis solatia vigiliarū querere solent cantica amatoria cantantes.

vehemēter crepitus
vi vini
Multa prolutus vappa nauta. atq; viator
f. cantat
Certatim. tandem fessus dormire viator
dimisse .a. ad pascendum
Incipit ac missæ pastum retinacula mule
ad saxum
m alligat n
Nauta piger saxo religat: stertitq; supinus
mauim
Iamq; dies aderat nil tum procedere lintrem
iracundus
o
Sentimus donec cerebrosus prosilit vnus
ex salice
Ac mulæ nauteq; caput lumbosq; saligno
verberat tandem e naui
p q r
Fusce dolat: quarta vix demum exponimur hora.
abluimus aqua
Ora manusq; tua lauimus feronia limpha
s. passuū illic procedimus
t
Milia tum pransi tria repsimus atq; subimus
nō q̄ saxa fuerūt candida
sed calx coquendę aptissima
oppidum illud
Impositum saxis late candentibus auxur
ad oppidum auxur
v
Hucventurus erat mœcenas optimus atq;
alter ab antonio fez ad reconciliandū au
p.n. alter ab augusto gustū t antonium
Coceius. missi magnis de rebus vterq;
ad concordiam reducere.
s
Legati aduersus soliti componere amicos
in eo loco vnguenta oculorum
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
illinebam
Illiniere interea mecœnas aduenit: atq;
p.n. homo sine vitio.
r
Coceius capitoq; simul fonteius ad vnguem
p antonij
Factus homo antonij non vt magis alter amicus
oppidum existente
5 !
Fundos aufidio lusco prætore libenter
derelinquimus q̄ officiū inter cetera infimo ge
stulti de neri hominum mandabatur
Linquimus insani ridentes premia scribæ
q̄ regum etruscorum vestis fuit 8
Pretextam & latum clauum prunæq; batillum
formio quiescemus
b
Im mamurrarum lassi deinde vrbe manemus
p.n. hospitium coquinam
c
Murena prebente domum capitone culinam:
d
Postera lux oritur multo gratissima namq;

sunt. hiq; pepigerunt fidem confirmatissimā er in vna castra cōferri signa vtriusq; exercitus fusserunt. hoc Titus liuius li. cxvii.

x AMICOS aduersos At qui cōtrarium epitheton est amicorū sed intellige soliti componere. idest ad cōcordiā reducere eos qui ex amicis aduersi facti erant.

y AD vnguem factus .i. perfectus. Translatio a victuris lapidum. cum ita exacte sunt vt vnguē non admittāt

z FVNDOS aufidio lusco &c. Strabo ait sinu caietano contiguum esse cecubū Cui adiacet vrbs fundi in via appia. tota hec ora precipua vina gerit. hinc Cecubū fundanum. setinum. falernū. & albanum. Notat autē in hoc loco insolentiam ignobilis pretoris hic enim de scriba senator factus fundanam prę turam acceperat. quē sibi risui fuisse ait quod magnipēderet indutum se esse lato clauo ac pretexta. & de balneis publicis prunas sibi domū a mediastinis afferri.

a BATILLVM. vasculū in quo carbones incēsi essent quibus ferrum ad inurēdas notas reis candebat.

b IN mamurrarū. Senatoria familia romę erant. mamurrę. sed formis oriunda. & magnam partem vrbis possidebant.

c CVLINAM. cibariā. est autem culina vbi epulę coquuntur dicta sic quia ibi lares colerentur.

d MVLTO gratissima. Optimus poeta demonstrat quam diligēter colenda sit et quantum in vita iocunditatę idem capiamus.

1 AC misse pastū & c. Ordo. ac misse pastum mule retinacula nauta saxo religat.

m NAVAT piger. Nam & ipse cū eos quos vehit dormire sentit. dormire parat quamuis pollicitus sit accepto precio tota illos nocte vehere.

n STERTIT. Oblitus fidei & officii sui.

o CEREBROSVS. nam modestiores non quid nauta meretur. sed quid se dignū esset facerent. Cerebrosus autem dicitur a cerebro qui totus suo consilio heret. & obstinatus a nemine persuadeē & iracundie obtemperans sine ratione fertur.

p FVSTE saligno. Nam circa paludes salices abūdāt.

q DOLAT. Proprie dolare est lignum dolaco equare

r QVARTA vix demū. Terracinā se quarta hora tandem peruectū esse dicit. hoc die autem paulum citra Terracinam fons feronie est.

s MILIA tum pransi & c. Quia illis tēporibus adhuc terracinēsis vrbs in altissimo mōte erat inde postea in equi orem locum posita est. vt nō solū adhuc sint vestigia edificiorum in monte. sed & murorum.

t REPSIMVS. Repere serpentum est. sed voluit ostendere difficultatem. in ascendendo montem. in quo auxur que & terracina dicitur colebatur.

v HVC venturus erat mecœnas. dissentione orta inter Augustum. antoniūq; Coceius nerua auus eius qui postea rome imperauit. pcita Cęsare. vt aliquē cum de summa rerum tractaret. mitteret terracinam. & primū mecœnas mox & agrippa. agressi

illi ergo viri dignissimi circa oppidum illud
p.n. p.n. p.n.
Plocius & varius sinuesse virgiliusq;
nobis hominem pulcherrimo
c
Occurrunt animæ quales neq; candidiores
quibus omnino
Terra tulit neq; quis me sit deuinctior alter
inter nos tum concinimus
O qui complexus & gaudia quanta fuerunt
f
Nil ego contulerim iocundo sanus amico.
ei loco illi campanie hesperium
g
Proxima campano ponti: quæ villula tectum
h
Prebuit: & parochi que debent ligna salemq;.
deinde in oppido illo
i k l sarcinas.
Hinc muli capuæ clitellas tempore ponunt.
vadit
Lusum it mœcenas dormitum ego virgiliusq;
quia cum fluentes oculos habentibus nō portentis vigere
l m
Namq; pila lippis inimicū & ludere crudis
viri illius
n
Hinc nos cocei recipit plenissima villa
excellit
o p caudū
Quę supereſt caudi cauponas nunc mihi paucis
p.n. contentocem p.n.
Sarmenti scurræ pugnam messiq; cicirrhi
recteres genere l. fuerit
p
Musa velim memores: & quo patre natus uterq;
inter se q
Contulerit lites messi clarum genus osci
ergo erat adhuc scurra
r
Sarmenti domina exstat ab his maioribus orti:
rupit incepte
s
Ad pugnam venere: prior sarmentus: equite
indomiti nos
Esse fieri similem dico ridemus & ipse
respondit intelligo verbo sarmenti.
Messius accipio caput & mouet: o tua cornu
esset
adempto t
Ni foret excecto frons inquit quid faceres cum
x. mutilatus messio vulnus
v verba poete
Sic mutilus miniteris: at illi fœda cicatrix
pilosam x. sinistre partis faciei
x
Setosam leui frontem turpauerat oris
y f. for
menetus
Campanum in morbū in faciem permulta iocat?

e CANDIDIORES. Innocentiores ergo poterat inter illos intercedere amicitia que cū virtus sit. inter malos esse non potest.

f NIL ego contulerim Sensus est. Quā diu sana mēte sū inquit nihil putabo cōparabile esse iucundo amico

g PROXIMA campano Significat autem iuxta pontem campanum qui est citra xvi. miliarium a capua in villa se mansisse.

h PAROCHI. Genus officii qui solent peregrinis salem & ligna prebere & significat publicum cursum. hic parochię eccleſie dicunt. que suis parochianis victum celestem exhibent.

i HINC muli capuę. Commodum inter hinc capuam vsq; ostendit quando quidē & muliones vno die cōmode illud carpant.

k CLITELLA. Sarcina siue sella vel instrumenta quibus quadrupedes sternūtur. vel lignei uncini quibus onera imponuntur.

l LIPPIS. Propter se dixit.

m CRVDIS. Male cibaria stomachus de coquentibus propter Virgilīū qui morbo laborabat.

n HINC nos cocei. Ostendit libertatem hominis.

o CAVDI. Caudium ciuitas est samnii Lucanus. Vltra caudinas superauit vulnera furcas.

p MVSA velim memores &c. Quidam reprehendunt horatiū quod derixa dicturus petiuit auxilium stulte nā oratorie hoc fecit. quando autē de leui re dicturi sumus. attentum debemus facere auditorem. propter leuitatem rei. vel quia descriptus naturam sua non debet pretermittere quodq; iucunde videbat sine ludo narraret

q OSCI. Campani. quia oscia campania dicta est. aut ironicos cuiusdam osci ignobilis. vnde oscenii figuratie. vt in odis. creta genus pholoe. & est figurata locutio.

r SARMENTI. De quo Iuue. meminit. Que nec farmentus iniquas cesaris ad mēsas. nec vilis galba tulisset

s PRIOR sarmentus. Decorum seruat poeta. nam de cur tab hoc surgium oriri in quo nullus esset pudor.

t QVID faceres q.d. maiora minareris si tua frons foret excecto cornu. Appellat cornu extremitatem frontis. & excetum propter cicatricē que inerat. Acron ait oscos qui in campania sunt. habere in fronte ex ipsa natura velut cicatrices. quid ergo faceres integer cum sic mutilus. si mutilatus minaris.

v MVTILVS. Sūt qui velint mutilos eos esse a quib⁹ ferro vel alia vi aliquod membrorum exectū sit. Inde mutilare. Mācos autem quibus membrum vitio naturę desit. Iuue. Ex eo tanquam mancus & extincte corpus non vtile dextre. Debilem vero eū nuncupant. cui membrū vel vulnere vel morbo inutile factum sit.

x SETOSAM. & propter hoc illum equo cōparauerat

y CAMPANVM in morbum. aut oris fœtidatē aut arrogantiam. dicunt eni campani fœdi esse arrogantes. aut vero campanū morbum dixit. quia cāpani morbum dicacitatis patiuntur.

saltando repræsentaret

Pastorem saltaret vti cyclopa rogabat
a dicebat persona quibus vrebantur in tragedijs rectandis

Nil illi larua aut tragicis opus esse cothurnis
respondit mestius turgia os
5

Multa cicirrhus ad hæc donasset iam ne catenam
sarmentus

a

Ex voto laribus querebat scriba quod esset

Deterius nihilo domine ius esse rogabat
a demma

b f. sarmento

Denicq; cur nunq̃ fugisset: cui satis vna
.i. cum parvo contentus sis
nõ erat tribi cimenda fames

Farris libra foret: gracili sit tanque pusillo:

Orosus iocunde cœnam produximus illam
domus

c d hospitis

Tendim⁹ hic recta beneuentũ: tibi sedul⁹ hospes

c

Pœna macros arsit dum turdos versat in igne
crabunda coquinam

c

Nam vaga per veterem delapsa est flãma culinã
.i. a vulcano attingere

f

Vulcano summũ properabat lambere tectum
hospites

Conuiuas auidos cœnam seruosq; timentes
tunc f. flammã conari

Tum rape re atq; oñs restinguere velle videres
deinde

g cognitos

Incipit ex illo montes apulia notos:
montes exurit ventus ille
b

Ostentare mihi: quos torret arabolus: & quos
transissemus illius oppidi
t

Nunq; erepsemus: nisi nos vicina triuici
ab effectu

Villa recepisset: lachrimoso non sine fumo
h fornace

Vdos cum follis ramos vrente camino.
in rati villa
l

Hic ergo mendacem stultissimus vsq; puellam
obscena sunt

Ad mediam noctẽ expecto: somnus tamẽ auferi

Intentum veneri: tum immundo somnia visu
m

Nocturnam vestem maculat ventremq; supinũ.

a SCRIBA quod esset &c. Sensus est. quod quãuis esset scriba. non propterea ius domine esse deterius.

b DENIq; cur nunquam fugisset. Maxima enim infamia erat seruo quod fugitiu⁹ diceretur. hoc igitur animi vitium est. illud corporis quod pusillus sit.

c ENEVENTVM. Olim maleuctũ dictũ in samio est

d SEDVLVS hospes. diligens officiosus.

e PENE macros. Ordo pene arsit macros turdos.

e DELAPSA est flama. ideſt sparso igni errãte flamma per coquinam.

f LAMBERE. attingere. vt lambere flammas comas & circum tempora pascit.

g INCIPIT ex illo montes notos. Quoniam in apulia ortus est poeta. vel notos charos Virgil'. Hic inter flumina nota.

h ARABVLVS torret. i. incendit. Quia animio calore flans ventus illam regionem exiccat. vnde & pestifer dicit esse & grauis a tabulis nomen venti.

i TRIVICI. oppidi in finẽ campanię quo vehicula iuncta accedere nequeunt. ergo horatius ad villam diuertit.

k VDOS. Humidos; virides. i. accepit nos cũ summo fumo quia ibi vrebant rami.

l HIC ergo. Hic in fine satyre quedã turpia de se narrat vt sic ostendat. se non ex malignitate reprehendere sceleratos homines. cũ ipse sibi nec non parcat. Ea ratione etiam de se narrat vt extirpare possit omis secordia animi. que vt in plurimũ euenit ex altricia mulierũ. que senfere acutius quis incendende modus quando pectoris delicie quãdo cruris paululũ ostendendum sit. qua oculi parte prospiciende sint. qua lubrica gesticulatione trahendi. quis tacitẽ deceat risus. & quod optime nouerunt dũ tempus est id nolle q; velint ostẽdere sed quid earum artes nescius explicare conor an cel: syderave maris harenas dinumeres hec tamen palam omnia que sunt. in conclaui mellita verba que blandicie que lasciuie que si oportuerint lachrime que illis plurimũ obsequioselũt honestius tacuisse arbitror q; narrasse. his igitur tot & talibus seu ab eorũ plurimis sepissime captũtur spectatores egregii quibus plus cure oblectatio voluptatis est quam virtutis labor. Qui dum aduertentes quas ipsi fecimus cathenas cõfringere nequeamus in exiciũ sepissime ruimus.

EXPECTO. Omnes autem cupiditates ardorem habent. Sed nulla magis animũ egrotum inflammat q; cupiditas rei amare potiende at hec ipsa augetur cum spes prouenit ex amice promissis Sic infra in li. epi. Vt nox longa quibus mentitur amica.

m QVATTVOR hinc rapimur.i.celeriter assumimꝫ.

n MANSVRI oppidulo quod versu dicere nō est. Egnatium dicebatur oppidum & non poterat in versu suo ponere huiusmodi nomē. ac per hoc signis vtitur.

o SED panis longe pulcherrimus &c. Adeo dicit hic bonū panem fieri. vt qui callidi.i. periti sint illius inde sibi ferant.

p AQVE non ditior vrna Quia in equotutio aquę est inopia. & similiter apud canusium oppidum apulię lapidosus est panis. hac de causa equotutio emitur panis similiter & vbi aqua deest. vt in equotutio.

q A FORTI diomede cōditus. Sic enim ab homero inducitur Diomedes. Arpi enim et canusini propinquā oppida et a diomede cōdita.

r RVBOS. Oppidum est. Hinc Vir. Nunc facilis rubea texatur fiscina virga:

s AARI mœnia. Barum. Egnatia et ruida pediculorū oppida sunt et in calabria pediculi populi. Sed & pediculos alia capitis dicimus et peciolos quibus poma pendēt

t IRATIS lymphis. Nam insalubres sunt ibi aquę.

v DVM flāma. &c. Anastropheest. ideſt sine flāma.

x PERSVADERE. Ridet illorum religionē. qui putabant diuisu thura quę in limine templi ponerentur sine flamma liquescere. Et tanquā epicurus negat deos aut precibus moueri aut ita ex aliqua impietate irritari.

y APPELLA. circumcisus. q sine pelle sit. qui cuius e preputio incidatur. dicuntur etiam recutiti iudei.

z NAMq; deos didici &c. Mordet iudeorum superstitionem & vt epicurus pessimam sententiam scilicet deos non curare mortalia. &c.

z NEC si quid miri. Dicit miracula quedam a natura fieri. sed nō a diis. cum dii vt placet epicureo. propterea beati sint. quoniam nihil curantes ocio summo fruantꝰ.

CHARTE .i. sermonis.

m
Quatuor hinc rapimur viginti et milia thædis
n
Mansuri oppidulo: quod versu dicere non est
Signis perfacile est: venit vilissima rerum
o
Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus vltra
Callidus vt soleat humeris portare viator
p
Nam canusi lapidosus aquæ non ditior vrna:
q
Quis locus a forti diomede est conditus olim
Flentibus hic varijs discedit mœstus amicis
r
Inde rubos fessi peruenimus: vtpote longum
Carpentes iter & factum corruptius imbri
s
Postera tempestas melior via prior: aduscq;
Bari mœnia piscosi de hinc egnatia lymphis
t
Iratis extructa dedit risusq; iocosq;
v
Dum flamma sine thura liquescere lumine sacro
x
Persuadere cupit. credat iudeus appella
y
Non ego: namq; deos didici securum agere ævum
z
Nec si quid miri faciat natura: deos id
Tristes exalto cœli dimittere tecto
Brundusium longe finis chartæq; viæq;

Argumentum in sextam Satyram

i N hac satyra sexta poeta elegantissimus reprehendit eos: q nobiles improbos laudāt: & honoribꝰ dignos iudicant. Ignobiles vero reprobāt: & honoribus ac premijs priuant. Alloquitur vatū presidiū Mecenatē qui talibus nō cōsentiret: qui extollat ignobiles probos: improbos nobiles deprimebat. Exemplum a seipso sumit poeta. Hoc dicit.

Satyra sexta.

quãꝯ lydorũ ẽlius regionis.

n On qa mœcenas lydorũ q̃quid ethruscos
inhabitauit nobilior

Incoluit fines nemo generosior est .tẽ

Nec quid auus tibi maternus fuit atq; paternus
f.aut exercitibus .i.imperio ptuerint

Olim qui magnis legionibus imperitarint.
nobiles spernas

Vt plerisq; solent naso suspendis adunco
.i.ignobiles

Ignotos.vt me libertino patre natum:
interesse

Cum referre negas:qualis sit quisq; parente
.i.bonis moribus imbutus
f.sit b

Natus:dum ingenuus persuades hoc tibi vere
imperium p tullu pter ignobilitatẽ
f.antee regis.

Ante potestatem tulli atq; ignobile regnum
sine claritate vel nobilitate maiorũ

Multos sæpe viros nullis maioribus ortos
virtuosos dignitatibus

Et vixisse probos amplis & honoribus auctos
eoneratio p valeriꝰ illius nobilis
a quo
c
Contra læuinum valeri genus vnde superbus
rex ille virtutus romanoꝝ
.i.c b

Tarquinius regno pulsus fuit vnius assis
.i.nunq̃ valuisse .i.iudicante
e

Non vnquam precio pluris licuisse notante.
iudice populus

ru mecenas

Iudice quo nosti populo: qui stultus honores

Satyra sexta.

a NON quia mecœnas. Mecœnatem alloquitẽ cando rem animi eius cõmemorãs qui generosos atq; humiles absq; discrimine accipiat. Sẽsus hic est. Non te inquit extollit nobilitas gentis & sanguinis. vt despicias eos. qui ex infimis nati sũt. sciẽs quod non genus sed virtus in homine querenda. Nõ quia habes ethruscos fines quos incoluit quicquid lydorũ fuit. nec eo quia nemo est generosior. idest neq; quia nobilis es. ideo derides ignobiles & libertinos. nec ideo qd̃ iperauit pater tuus et auus irrides ignotos pauperes vel ignobiles. nec ignoti tibi fastidia afferunt. quod vulgo fannam dicũt. Ordo autem est. o mecœnas tu nõ suspẽdis naso adũco. idest non ponderas & liberas eum quodam stomacho vt ceteri nobiles solent

b PERSVADES hoc tibi vere. Recte inquit tibi psuades o mecenas quod ante imperiũ tulli. qui vnus ex septẽ regibus seruili tamen genere fuit alii multi ignobiles. sed viri boni & vite optime. Sensus hic est. recte hoc sentis quia non nobilitatem magni pendis. sed virtutẽ. ante potestatem Sensus. non solum tullũ. sed alios multos ex ignobili genere claros fuisse. fuit autẽ tullus tarquinus lucumonis seruꝰ de quo vir. Otia qui rumpet patriq; resq; decoꝯ mouebit tullus in arma viros.

c CONTRA Asseuinũ valeri & c. Econtrario. vt ille ignobilis optime regnauit. Sic in genere valeriorũ. quoꝝ rũ opera tyranni exacti sunt. multi fuerunt nullius precii.

d FVIT vnius assis. Hic P. valeriusꝰ adeo foedis ac proiectis in omnem turpitudinẽ moribus vixit. vt nõ potuerit puehi vltra questorum dignitatem. Ergo sensus est quamuis populus assueuerit honores dare indignis dũ titulis atq; imaginibus moueẽ tamen ille vilis apud eundem populũ notatusq; ab eo est. quamuis etiã populus indignis etiã honores tribueret

e LICVISSE. a licitatione idest valuisse extimasse. quoniam omne quod licet valet.

ineptio oppinione imprudens

Sæpe dat indignis & fame seruit ineptus
admiratur simulacris maiorum
claris nobis f
Qui stupet in titulis & imaginib⁹. quod oportet

Nos facere aut vulgo longe lateq; remotos
vt nobili hominis dignitatem
g
Namq; esto :populus vt leuino malet honorem
ignobili commutare .i.remouere me,
h a se natu;
Quam decio mandare nouo censorq; moueret
p.n. a libero q; viroq; parente

Appius ingenuo si non essem patre natus
remoueret me
i
Vel merito: quoniam ꝓpria non pelle qui essem
l laus populares.

Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
ignobiles ac quid
cur
l
Non minus ignotos generosis quo tibi tulli
resumere k materiam vestem
m
Summere depositum clauum fieriq; tribunū

Inuidia accreuit? priuato que: minor esset
demens
n
Namq; quisq; insanus nigris medium impedit crus
t.calciamentis induit

Pellibus & latum demisit pectore clauum
a populo sq; nouus senator
o
Audit continuo: quis homo hic? aut q̄ patre nat⁹
aliquis vitio virtute
p.n. q
p
Vt si qui ægrotet. quo morbo barrus haberi
pulcher q quamcunq; viam

Vt cupiat formosus: eat quacunque puellis
sq; de eo

Iniiciat curam querendi singula. quali:
forma
tibia
Sit facie. sura. quali pede. dente capillo:
similiter
r
Sic qui promittit ciues: vrbem tibi cure:
futurum esse tempta

Imperium fore & italiam & delubra deorum
ignobili num sit

Quo patre sit nat⁹: num ignota matre inhonest⁹
homines ille

Omnes mortales curare & querere cogit
illorum ignobilium
an
Tu ne syridame aut dionysi filius audes
capitolino p.n.
v
r
Deijcere saxo ciues aut tradere camo.

f QVID oportet nos facere. &c. Nos qui sumus sapiētiores populo. si populus recte iudicat qui frequenter errat. non debemus honorem meritis magis quam nobilibus.

g NAMq; esto. Hoc. q. precedente subiectione dicit. q. aliquis dicat magis debuit honorē accipere leuinus homo quam nescio quis nescio quis ignotus. Cui ita respondet concedo quod magis debuit populus mandare honorem leuino nobili quamuis ignauo quā decio ignobili quamuis forti. quare aūt hoc cōcedo. quia debet vnusquisq; cōtētus esse ordine suo

h CENSORq; moueret appius. hic est appius q liberauit nos i vrbe tribunos redegit

i QVONIAM ꝓpria non pelle &c. Ab apollogo Esopi tractū. in quo asinus leonis pellem sibi sumit. Nā nō quiescere pellibus suis dicimus eos qui humiliore loco nati maiora desiderant.

k SED fulgente &c. Nam homines ignobiles vt nobiles gloria honorū trahunt.

l QVO tibi tulli. Sēsus quid necesse est ad ipsos honores affectare. quāuis omnes cupiāt. Iste tullus vir pretorius sed obscuro loco natus pompeianas partes secutus fuerat. & inde a cesare oī dignitate spoliatus. verum mortuo cesare in pristinum statum rediit. Ergo inuidia accreuit sumere. i. ex eo quod sumpsisti.

m DEPOSITVM. iubēte cesare que inuidia fuisset tibi minor si priuatus vixisses

n NIGRIS pellibus apud antiquos non nisi nobiles nigris calceis vtebant illis quē lunam inscribebant. Marcialis. lunata nusquam pellis & nusquam toga. Iuue. Et genorosos appositam lunam nigre subtexit alute.

o AVDIT cōtinuo. a populo aut inquirentiū est. aut obprobantium hic sermo.

p VT si quis egrotet. Egrotare morbo dicūtur hi qui habent aliquam cupiditatē. quia ois cupiditas egritudo est. quēadmodū inquit q voluerit videri formosus iniecit puellis curā interrogā di quali facie iuuenis sit. quāli dente. quali capillo. Sic qui et ignobiles cum sint querūt magistratus in quibus sit potestas capiundi supplicii de ciuibus cogit omnes inquirere suum obscurum genus.

q BARRVS. Vilissime libidinis fuit. adeo vt emiliam virginem veste incessasse dictus sit.

r SIC qui promittit. ordo est. Nam si quis promittit ciues & vrbē esse sibi cure cogit omnes mortales de se curare. & eius natalibus sicut insani habitu nouo & qui vult videri pulcher.

s TV ne syridame &c. Sensus. tu qui libertinis es parentibus audes tribunatum administrare ignobilium quorundam de syria damnato nomine ignobilis quasi vnus de populo verba ad eum facit. qui cupit ex genere humili ad honores & imperium. venire.

t DEIICERE saxo. Nam damnati e saxo capitolino deiiciebantur.

v CAMO. Cadmus fuit camifex note crudelitatis.

x AT nouius collega. quia si respondentis verba sunt.

y VNO gradu. Nam ego sum natus ex patre libertino At ille libertinus est.

z HOC tibi. Hac ratione. Rursum interrogatis est modo. hoc tibi paulus et messala optimi fuerunt illius temporis aduocati; et nouus quis garrulus vocis tamē gratia pene exercitus agere videbatur. aliis placet nouiū preconem fuisse.

a AT hic si plaustra. Nūc Nouium dicit garrulum & vulgarem esse in causis agendis. per quod gloria studiorum efficeret vt equo animo sustineatur quod dissimulata humilitate natalium paulo exercitus agatur.

b NVNC quia sim cōuictor. Sententia est. Si inuident mihi tribunatū iure possunt inuidere. quia hoc munus fortune fuit. que sepe indignos subleuat. Si vero inuident te amicum mihi. hoc non iure quia non fortuitu sum factus tibi amicus sed dectione tua que prudentia non caret. Et ita hoc amicitię initiū describit. vt et se mecoenati oblatū ab hominibus bonis & prudentibus ostendat. sa Virgilio & Varrone. Et a se non orationis facundia cōmendauit que mecoenatem decipere potuisset. cū ipse pudore impeditus interruptim & pueriliter locutus sit. que res animū probū & ingenuum demonstrat.

c PRESERTIM cautum. Cum sis cautus ad amicos eligēdos. dignos amicos qui longe sunt a praua ambitione. Sic etiā Tullius. Sunt igit firmi & stabiles & constantes eligendi cuius generis est magna penuria. & iudicare difficile est sane nisi expertū. Experiendū autem est in ipsa amicitia ira precurrit amicitia iudicium. tollitq; experiē di potestatem. Est igitur prudēs sustinere. vt cursum sic impetū beniuolentię quo vtamur. quasi aquis tempestatis. sic amicitiis aliqua parte perichtatis moribus amicorum. Quidam sępe in parua pecunia perspiciuntur cū sint leues. Quidā autē quos parua mouere nō potuit cognoscunt in magna. Si vero erūt aliqui repti qui pecuniā pręferre amicitię sordidū existiment. vbi eos inueniemus. qui honores magistratus. imperia. potestates. opes amicitię non anteponant. vt cū ex altera parte ꝓposita hęc sint. ex altera vis amicitię. non multo illa malint. Imbecilla enim humana natura est ad continendam potentiā. quā etiam si neglecta amicitia cōsecuti sunt. excusatum iri arbitrantur. quia non sine magna causa sit neglecta amicitia. Itaq; vere amicitię difficillime reperiūt in his qui in honoribus. reque p. versant.

d SINGVLTIM pauca locutus. &c. Cū interuallo interruptis verbis impedīte verecundia. Natura enim nobis est. vt ad sublimioris dignitatis viros cū adhucignoti accedimus verecūdia nos elingues faciat.

e NON ego circum &c. Ordo. Nō ego narro me circum rura vectari caballo saturiano. Saturiani fundi sūt in apulia fertiles et equorum nobilium genitores.

f REVOCAS nono post mense. Plerique grauis iudicii viri ideo nō temere i amicitiā recipiunt. ne facile dimittant. ostendit ergo mecoenatē per nouem mēses de se iudicasse ac sic in amicitiam recepisse.

q. parco fuit. vocis merito patrimonium acquisiuit

At nouius collega gradu post me sedet vno
nouius

Nāq; est ille: pater quid erat meus hoc tibi paulus
q. fuerūt optimi aduocati

Et massala videris. at hic si plaustra ducenta
a nouius

Concurrantq; foro tria funera. magna sonabit
in

Cornua quid vincatq; tubas. saltē tenet hoc nos
superet clamore. horatium

Nunc ad me redeo libertino patre natum

Quem rodunt omnes libertino patre natum
b

Nunc quia sim tibi mecoenas conuictor at olim
obedire

Quod mihi pareret legio romana tribuno
tribunatus

Dissimile hoc illi est. quis non vt forsan honorem
q. honor fortune donū est q. inuidia

Iure mihi inuideat quiuis. ita te quoq; amicum
diligentem amicitia tua

c
Præsertim cautum dignos assumere praua
fortunatum

Ambitione procul. felicem dicere non hoc
sz mecenatem

Me possum casu. quod te sortitus amicum
q. d. neq; casu aliquo nec beneficio fortuna

Nulla &. n. mihi te sors obtulit optimus olim
virgilium cōmendando me tibi.

Virgilius: post hunc varus dixere quid essem
postq; d sum

Vt veni coram singultim pauca locutus
q. qui pudorem habet non multum loquitur. v infans

Infans namq; pudor prohibebat plura profari
nobili

esse
e
Non ego me claro natum patre. non ego me circū
appulo equo

Me saturicino vectari rura caballo.
vicendo veteratem

Sed quid cram narro respondes. vt tuus est mos
a re

f
Pauca abeo. & reuocas nono post mense. iubesq;
epistimo

Esse in amicorū numero. magnū hoc ego duco
a distinguis

Quod placui tibi. qui turpi secernis honestum

f.sim natus

Non patre preclaro: sed vita & pectore puro
certe

g At qui si vitijs mediocribus ac mea paucis
quia nemo sine crimine vivit f.est

b
Mendosa est natura: alioquin tecta. velut si
pulchro maculas

Egregio insparsos reprehendes corpore neuos
non immundicias vite

i k
Si nec auaritiam nec sordes ac mala lustra
f.cunc sum innocens

Obijciet vere quisquam mihi purus & insons

(Vt me collaudem) si & viuo carus amicis.
meus virtutibus meis sc3 pater

m
Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
illius calculatoris

n
Noluit in flauij ludum me mittere magni
ad quem flauium equitibus romanis

nati
Quo pueri magnis ecenturionibus orti
similtro hyppalege non ipsi suspensi sed
suspensos loculos habentes p

o
Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto
ecnuo vt mensio antepdus

Ibant octenis referentes idibus ęra.
ppter rem trā rationem ppter rem trā rationem

q
Sed puerum est ausus romam portare docendū
arteo equestris ordinis

Artes. quas docear quiuis eques atq; senator
gentes meam me

r
Seruet prognatos vestem seruosq; sequentes
aui mei

In magno vt populo si quis vidisset auita
substantia expensis

Ex re preberi sumptus mihi crederet illos
pater discolastice venie ad vndam

o licentiā corrumpi nō poterat t
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
dicam verecundum

v
Circum doctores aderat: quid multa? pudicum
pudor.

x
Qui (primis virtutis honor) seruauit ab omni
iniuriosa
obiectione

Non solum facto: verū opprobrio quoq; turpi
alnihil aliquis obijceret
patet meus aliquando

r
Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim
ego quelis

3 a
Si preco paruas aut vt fuit ipse coactor:
lucis conqueritus
propter

Mercedes seqrer: nec ego: eam qstus ob hoc nūe

p TABVLAM. in qua data & accepta scriberent.

q SED puerum est ausus. Vt ostendat difficultatem patrimonii ad sumptus subministrandos

r VESTEM seruosq; sequentes & c. Ita me honeste tractauit vt si quis me vidisset putaret me a maioribus meis esse nobilē atq; diuitē.

s IPSE mihi custos. Non poterat pedagogum prebere at ipse pedagogi munere fungebatur.

t INCORRVPTISSIMVS. ad cōparationē aliorum qui interdum luxurientur scolasticis donis student suos corrūpere pedagogos.

v PVDICVM qui prima virtutis honor. Quia pudicicia summū bonum est.

x SERVAVIT ab omni. Eleganter. forsitan enim parum sit ita viuere. ne probrosi i te aliquid admittas nisi etiam suspitionem omnē amoueas.

y NEC timuit sibi & c. Nec timuit inquit ne sibi prouitio quis obiiceret. si me instituisset vt essem preco. aut coactor quod ipse fuit. Ergo hoc ipso se multo maiorem gratiam patri suo debere dicit. quod supra vires status sui filium sit prosecutus.

z PRECO. Precia allata pronunciabat.

a COACTOR. Mercenarius eius qui habet summā rerum venalium vel qui exigit precium a circūforaneis. vel coactores sunt argentarii in auctionibus qui pecunias cogant.

g AT qui si vitiis. Verecūde confitetur esse nōnulla vitia. veruntamen mediocria. et videtur hoc verum esse. vt nemo non aliquo vitio sit cōstitutus. Sed iamdudum bene est si vitium illud paruū et cui ignosci possit. hiberbatō tale est. at qui si vitiis carco et probate sum vitę his bonis pater causa est.

h VELVT si &c. Cōparat vitam suam formoso vultui aspersō neuis.

i SI nec auaritiam. Ordo Si nec auaritiam in me reprehendis nec tabernas & amicis meis carus sū insons sum & innocens vt me collaudem.

k AC mala lustra. Lustra non ferarum cubilia tantū. sed & lupanaria dicuntur. lupanaria autem mala perpetuo epitheto dixit. nec enim sunt bona vt ad discretionē eorum dixerit mala. Sic dicit a plauto Athenis atticis & a Lucilio campana capua.

l OBIICIET vere. Bene addit um est vere Illud enim nobis curandum est. ne probra que in nos dicuntur vere dicantur. alioquin dicantur in nostra non est potestate

m QVI macro pauper &c. Nec patrem debita laude defrauder. qui quāuis pauper esset. noluit filiū ad questum instruere. ad quē multi ex nobilioribus a suis parentibus instruuntur.

n FLVII. Alii hunc fœneratorem. alii calculatorē fuisse volunt.

o LOCVLOS. in quibus pecuniam exactam referrent

quia cū pauꝑ esset putchr mihi in sua paupertate me amico vocandū
potuisse romam quam si id opulentius fecisset

Laus illi debetur & a me gratia maior ☞
non penitebit me qō pater sit plebeus
b
Nil me peniteat sanum patris huius eoque
voluntate qō ipsi non fuerint in
culpa qō sint ignobiles
Non vt magna dolo factum negat esse suo pars
eo illa pars magna ꝛ
Quod non ingenuos habeat claroscꝫ parentes
ignobilitatem meam ab
Sic me defendam. longe mea discrepat istis
eam ꝑ
sententia
Et vox & ratio. nam si natura iuberet
q. d. si liceret mihi alium sumere pr̃m. contentus, essem meo
A certis annis euum remeare peractum.
parentes superbiam ꝛ nobilitatem
eligere
Atcꝫ alios legere ad fastum quoscūcꝫ parentes
insignitos.
Optaret sibi quisꝫ meis contentus honestos
illis insignibus parentes assumere
romanorum iudicō vulgariū
qō nō eligerē nobiles parentes
Fascibus & sellis nollem mihi sūmere, demens
plebis
Iudicio vulgi. sanus fortasse tuo. quod
nobilitatis
ego
Nollē onus (haud vncꝫ solitus) portare molestū
cum adeptus essem ma
iorem dignitatem
Nam mihi continuo maior querenda foret res
s. essent esset
Atcꝫ salutandi plures ducendus & vnus
magni vīi semper habent campum ad alienam regionem.
g iures comites
Et comes alter vti ne solus rus ve peregre aut
seruꝰ equꝰ
Exirem. plures. calones atque caballi
egenda
c medico
Pascendi. ducenda petorita, nunc mihi curto
ad oppidum illud
Ire licet mulo. vel si libet vscꝫ tarentum
mulo suo ipsius muli
d
Mantica cui lumbos onere vlceret atcꝫ eꝫs armos
quaenam quia pauper sum
e
Obiciꝫt nemo sordes mihi. quas tibi tulli
per viam s. obiciunt
tyburtinam f
Cum tiburte via prætorem quinqꝫ sequuntur
vasa sunt
g
Te pueri laganum portantes œnophorumque
h in hoc qō multa mihi non necessaria
Hoc ego commodius quā tu preclare senator
hominibus voluntas
Mille atcꝫ aliꝫs viuo quacunqꝫ libido est

d MANTICA cum lumbos oneret. &c. Quia pauꝑes cum insident iumentis post se sarcinas habent.

e QVAS tibi tulli. Tullio hunc & supra increpuerat. quod se natoriam dignitatē recepisset non sufficiens ei cēso nec moribus.

f QVINqꝫ sequuntur. Nā quinqꝫ comites tuę fortunę non sufficiunt mihi.

g LAGANVM. Mē brana de farina confecta. vel leguminis species.

h HOC ego commodius Iu hoc quod multa mihi nō sūt necessaria vel caballi. vel calones vel comites. & multis aliis rebꝰ cōmodiꝰ viuo.

b NIL penitet &c. Nō parua res videbatur talis pater verba obscura sed sensus est. pater non debet mihi frigolus videri neqꝫ mihi dicēdum est vt magna pars hominum ignobiliū. que negat non esse factum suo dolo. ideſt sua culpa sed a fortuna quod nō habeat ingenuos parentes hoc nō est dicendū mihi nam et si non habeam ingenuum patrem. tamen ille mihi prestitit quod solent nobiles. neqꝫ si liceret mihi sumere alium patrem. vllū sumerem. sed cōtentus essem meo. in qua re vulgus putaret me dementem. tu vero sanum. quod ego nollem subire onus molestum. nam si essem in maiori fortuna collocatus. esset parandū maius patrimonium. plures mihi ciues essent qꝫ salutādi plures ferui ducendi.

c PETORITA. Petorium genus vehiculi quod vulgo carum dicitur.

interrogo

Incedo solus percunctor: quanti holus ac far
Propter incertum cucumis gambulo

Fallacem circum vespertinumque pererro
illic q̃ venumdãt

Sæpe forum assisto diuinus: inde domum me
herbe legumina illinc ubi lagen.

Ad potri & ciceris refero laganiq; catinum
a.mensa
in marmorea

Cœna ministratur pueris tribus & lapis albus
vas in quo ca
lices leuantur

Pocula cum cyatho duo sustinet astat echinus
s.allat mihi erea

Vilis cum patera guttus campana supellex

Deinde eo dormitum: non sollicitus. mihi. q̃ eras

Surgendum sit mane: obeundus marsia: qui se
.i. perpet

Vultum ferre negat nouiorũ posse minoris
horã surgo

Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego lecto

Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor oliuo
cpillatis

Non quo fraudatis immundus natta lucernis
calidior hora quinta

Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum
viro .i. vias canicularis

Admouit: fugio rabiosi tempora signi
phibeat

Pransus non auide quantum interpellat inani
domi otiosus maneo

Ventre diem durare: domesticus otior. hæc est
honesto cupiditate

Vita solutorum misera ambitione grauiq;
cõnibus vre meundus

His me consolor victum suauius: ac si fuisset
gessisse magistratum demi

Questor auus pater atq; meus patriusq;.

negotia componebãt. Nam & a statua nomen locus acceperat.

r QVI se ferre vultũ neget nouiorũ & c. Nouii fratres fuerunt quorum minor ad locũ qui appellat marsia obsonari cõsueuerat. hii autem nouii fuerunt acerrimi fœneratores. & iocatur de hac re horatius ideo ait puto marsiam erectam vnam manũ habere quod illorum fœneratorum impudentiam non potest sustinere deinde quod ad statuam marsię vadimonium statuebatur.

f PRANSVS non auide. & c. Interpellet hoc est prohibeat. dicit autem parũ se prandere. ne ieunus sit. nã ieiunio vires deficiunt.

t DOMESTICVS otior: domi otiosus maneo. Notãdum otior fictum verbum.

v MISERA ambitione: grauiq; ab omni cupiditate que miseros facit. quia grauiter afficit.

x AC si auus fuisset quæstor. Sensus est. Suauius nuq̃ militare generis & dignitatis metum victurus quam si hęc senatoria familia. atq; ipse senator esset.

i FALLACEM circum. Quia in ludis circensibus decepte fuerunt sabine.

k ASSISTO diuinus. Sortilegis. Sortilatores dicit. Porro autem altioris dignitatis homines erubescũt in his vulgi circulis stare. quod tamen hora dicit. pervite libertatem in qua non esset senatoria dignitate constitus.

l AD potri & ciceris. hãc escam vulgarem esse, nemo est qui nesciat.

m ET lapis albus. Marmoreã mensam delphicã significat. s. precii nõ magni est

n ECHINVS. Echinum dixit vas eneum in quo calices leuantur. quod modo trisile appellamus. Alii ampullam vitream dicunt.

o GVTTVS. Vas vnde guttatim vnguentũ stillatur.

p CAMPANA suppellex Ficulis aut viminea. vel enea quia in campania dicebant enee res optime fabricari.

q OBEVNDVS marsia. Marsia statua in rostris ad quam solebant homines illi cõuenire. qui inter se lites atq;

Argumentum in satyram septimam.

¶ IN hac breui satyra & multum iocosa in rupilium regem prenestinum iocum refert. & contentionem persij cum eodem rupilio cõmemorat. Hic enim Rupilius ab Augusto proscriptus ad Brutum in Asiam confugit vbiq; horatium flaccum iurgio lacessiuit. ob quod stili amaritudinez in eum constrinxit. Sermo iocis plenus. Hoc dicit.

Satyra septima

malignitatem liuorem

b
p Roſcripti regis rupilii pus atq; venenum.

c
Hibrida quo pacto ſit perſius vltus opinor
ego

d
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.

Perſius hic per magna negotia diues habebat
in oppido illo aſie habebat

e
Clazomenis. etiam lites cum rege moleſtas
inhumanus acerbitate

Durus homo: atq; odio qui poſſet vincere regem
temerarius arrogans fuit
audax f

Confidens tumiduſq;. adeo ſermonis amari
hos loquaces populos

g
Siſennas berros vt equis præcurreret albis.
rupilii poſtq; non interuenit reliqua concordia

Ad regem redeo poſtq; nihil inter vtrumq;
hac pertinuna malt homines

h
Conuenit hoc etenim. ſunt omnes iure moleſti:
Aure

i moleſti ſunt
Quo fortes quibus aduerſum belli incidit inter
magnanimum

Hectora priamiden animoſum atq; inter achillem
grauiſſima iram eorum

Ira fuit capitalis. vt vltima diuideret mors
robur animi.

Non aliam ob cauſam. niſi q; virtus in vtroq;

a RVPILIVS rex praneſte ab Auguſto proſcriptus ad brutum in aſiam confugit. Sed cum horatium tunc tribunum veluti ignobilem cõtemneret voluit poeta in opprobria incurrere. Itaq; perſium quẽdam ſibi oppoſuit hic a rege laceſſit⁹ has quas vides lites exercuit.

b PROSCRIPTI redis. Proſcribere autẽ religare eſt. item venale proponere. Cice. in.iii. de offi. ille quod nõ placebat proſcripſit. tu autẽ quod placebat nõ emiſti. Sed in rebus animatis proſcribere non dicimus. Sed producere. vnde produxit ſeruos. i deſt venales oſtendit.

c HIBRIDA. Proprie canis ex venatico & gregatio natus. verum hunc hibridã appellat quod ex patre aſiatico & matre romana ortus ſit. Ordo autem eſt talis. Ego puto eſſe notum quo pacto perſius vltus ſit pus & venenum proſcripti regis Rupili

d OMNIBUS & lippis! Adeo ait diuulgatũ eſt quibus modis infectatus ſit perſius rupilii. vt & in tonſtri-

nis hec & medicinis narrata ſint. fere autẽ in his officinis ociosi ſolẽt cõſidere. has res rumoribus frequentatas ſabulis celebrare.

e CLAZOMENIS. Clazomene aſię ciuitas. Ergo clazomenis vt athenis.

f ADEO ſermonis amari. Adeo fuit inquit in rabie orationis amarus pſius. vt ſiſennam atq; varrum longe anteiret ſeẽ hoc ipſo gloriabatur. q. quadrigis trium phalibus incederet. Videlicet autem ſiſennam & varrum maledicos fuiſſe dicit.

g VT equis precurreret albis. Erat igitur prouerbium vt qui longo interuallo precederet equis albis vincere diceretur.

h SVNT oẽs iure moleſti. Sẽſus eſt. ptinatia inqt mali homines inter ſe cõtendũt qua bellãt viri fortes. Nam ſi viribus pares ſint neuter neutri cedit. Si autem imbecilles ambo ſunt facile cedunt. aut ſi alter minus potens vltro victus abit. vt Glaucus qui ſua arma aurea diomedi miſit. et illi⁹ enea ſumpſit vt diomedes ceſſaret. refert homer⁹

magma .i. tuos

Summa fuit. duo si discordia vexet inertes
siz inter socrem ⁊ ignauū si inciḋat bellum

Aut si disparibus bellum incidat: vt diomedi
tuce troiano sponte

Cum lycio glauco discedat pigrior vltro
m. fit enim aurea arma glauco vt a ferra
mine cessaret ⁊ accepit diomedes eras

Muneribus missis. bruto pretore tenente
copiosum p rupilij
liz

Ditem asiam rupili & persi par pugnat: vti non
l pugnare l iudicium

Compositus melius cum bito bachius in ius
iucundum

Acres concurrunt magnum spectaculum vterq;
ꝙre ꝛpetur cū rupilio de
persius

Persius exponit causam: ridetur ab omni
hominum .i. comites q̄ in bruti consilio erant

Conuentu laudat brutum. laudatq; cohortem
salutem
m z

Solem asie brutum appellat: stellasq; salubres
rupilio regē dicit

Appellat comites; excepto rege: canem illum
persius co mpetu
n ocōnis vrebacur

Inuisum agricolis sydus venisse: ruebat
s. ruit

Flumen vt hibernum fertur quo rara securis.
postea amaro ⁊ copioso
o p

Tum prænestinus salso multumq; fluenti
q. de pectore inculto inuicem mittit
q r

Expressa arbusto regerit conuitia durus
vindemiatorem

Vindemator & inuictus: cui sepe viator
nominans ꝓpter contemptum
s

Cessisset magna compellans voce cucullum.
vehementi obtre
ctatione rupilij

At graxeus postq; est italo perfusus aceto:
nomine persij
hominum accipe

Persius exclamat. per magnos brute deos te
occidere interfecit enim
t tullium cesarem brutus.

Oro qui reges consuetis tollere: cur non
rupiliū occidis occidere regem rupilium

Hunc regē iugulas: operū hoc mihi crede tuoꝝ ē

perdidisse fingebat. iratus de us. & illam dimisit. Itaq; qui auream habere cupiebat & suā perdidit. Ergo dicit mo do poeta sic iniuriā rupili per sius irruebat quomodo hu ius ille qui habebat aureā securim.

o TVM prenestinus &c. rupilius rex.

p SALSO. ideſt de amaro & copioso & male dico pectore protulit conui tia & misit.

q EXPRESSA. Prolata pectore allegoricos.

r DVRVS vindemator. Provindemiator. & ni ita di xeris versus non stabit. ideſt ita durus vt est ille vindemia tor cui viator inuictus sepe cessisset. ideſt qui superaret eum viatorē qui alios supe rasset. Erat enim cōsuetudo apud priscos. que etiā nostris tēporibus non cessat vt vin demie tempore agricole ex ar boribus in quibus vuas le gunt inviatores iurgia iactēt vicissimq; ab illis audiant. Est ergo sententia quod ille non esset minus conuitiator q̄ vindemiator.

s CVCVLLVM. ideſt vin demiatorem cucullum indu tum. vel quē appellat cucul lum propter contemptum.

t QVI reges consuetis tolle re. Aut propter cesarem dicit hoc qui interfectus in senatu a cassio et bruto aut quia ori ginē ducebat a bruto qui pe pulit de vrbe tarquinos.

i DVO. p duos vt Vir Si duo ꝓterea tales idea tulisset.

k RVPILI & persi par pu gnat & c. Metaphora a gla diatoribus satis amare. q. de gladiatoribus. Cū bitho ba chius. bithus & bachius gla diatorum nomina celebrata apud Suetonium tranquillū sub augusto. tamen mire ri metaphora perdurauit. ideſt melius pugnant in litem ru pilius & persius quam me morati gladiatores.

l IN ius. q. gladiatorium. Alii in iudicium in litem.

m SOLEM asie brutum vt illud Vir. O lux dardanie spes o fidissima teucrum. Ru pilius rex comes fuit bruti. solem ergo dicebat brutum. & comites stellas salubres. rupilium vero canicularem stellam hoc est syrium.

n RVEBAT flumē vt hy bernum. ideſt ita ruebat eius oratio. q. torrens descendens de altissimo monte quo ra ra securis ferē hoc est ad qui rarovenīē precidendorū gra tia lignorum fabula talis est. quodā tempore rusticus dū iuxta fluuium ligna cederet. casu securis eius in fluuium cecidit. Mercurius hoc de sū movidens descendit ad rusti cū cui admissa simplicitate sua ait securē ferream perdi di. Mercurius leuauit eam illic suam sibi reddi cupiebat collaudauit eum deus et suā illi & auream condonauit. Alter agricola hac fama tuit ad fluuiū. et dum se simulat ligna cedem velle securim in fluuiū proiecit. Similiter hoc deus videns descendit. leua uitq; ferream. Ille se auream

Argumentum in satyram octauam.

i N hac satyra inducitur priapus positus in hortis: qui erant extra portam exquilinam: referens non tam sibi esse laborandum in custodiendis hortis a furibus atq; auibus: quam a veneficijs p ferendis. In gratidiam igitur quandam eiusq; comites veneficas inuehitur: Hec neapolitana vnguen taria fuit. Sed poeta pro gratidia Canidiam posuit ne nomen proprium taxaret. Hoc dicit

Satyra octaua.

ego priapus

b c
O Lim truncus eram ficulnus inutile lignũ,
lignarius ex me
an
Cũ faber incertus scamnũ faceret ne priapũ
faber lignarius horrorum postea
me facrus sum
Maluit esse deum: deus inde ego furum auiumq;
in qua fustem teneo
Maxima formido: nam fures dextra cohercet.
turpi cinerus rubro coherceat fures
exercitus d
Obscœnoq; rubet porrectus ab inguine palus.
sed summittere capitis
caninũ
Ast importunas volucres in vertice arundo
arundo nuper istructus e facto
Terre fixa; vetaq; nouis considere in hortis
vilissimis tugurijs
e f
Huc prius angustis eiecta cadauera cellis
eiusdem domus seruus conducebat feretro.
g h i
Conseruus vili portanda locabat in arca:
statuũ erat
k publicum
Hec miseræ plebi stabat cõmune sepulchrum
l m ꝓfuso q̃ non est porcus
Pantalabo scurre nomentanoq; nepoti.
tantudinem terra sepulchri
n
Mille in fronte pedes trecentos cippus in agrum
hoc loco o
Hic dabat heredes monumentum ne sequerent̃
in quo vbi corpora mortuorũ sepelebantur
p
Nunc licet exquilijs habitare salubribus: atque

b OLIM truncus &c. In grandiũ cuiusq; comites ve neficas inuehit. Inducit priapum qui stat in hortis exquilinis dicentem non tam sibi laborandũ in seruandis furibus. quã veneficiis pterẽdis.

c FICVLNVS. Sicut a corylo, colurnus. ita a fico ficulnus inutile. ad nullos vsus genitum.
d PALVS ruber. idest rubrica infectus. & in obscenã formam fabricatus.

e HVC prius &c. Ostendit quod vbi nũc hortus est. erant publice vstrine.
f EIECTA. nullo honore elata. iecta non honoris causa. sed ne locus tetro odore infestaretur.
g CONSERVVS vili. Quia conserui locabant & sepeliebant alios seruos.
h VILI arca. Et non ornato feretro.
i LOCABAT. dato precio nam nobiliorũ cadauera magna pompa eiferuntur hec autem nulla.

k MISERE. inopi & cui non sit proprium sepulchrũ
l PANTALABO. Hic trans tyberim ingenuis parẽtibus ortus. vniuerso patrimonio vorato. ad summam egestatem redactus est.
m MOMENTANO. Eadem luxuria hic perditus fuit ac postremo apud exquilias in publicis vstrinis sibi momentum constituxit.

n CIPPVS. Terra sepulchri est. Et quoniam sepulchrum non vniuersam terram illi sacrã occupabat. solebãt annare in ipso sepulchro ad quot pedes & frontẽ. idest in latitudinẽ iuxta viam procederet. & rursus ad quot pedes in agrũ. idest in longitudinẽ agri porrigerẽt. Dãnat ergo vanitatẽ hominis qui in solo publico tantum spatium arrogauerit.

o HEREDES ne monumẽtũ sequerentur. Et hoc sũpme arrogantie est. Nã in magnorum virorũ sepulchris quoniam digni essent qui seorsum sepelierentur ita inscribebaẽ. H. M. N. S. quod significat hoc monumentum heredes non sequantur.

p NVNC licet exquilijs Sensus est, ibi nũc amenitas edificiorum grãdis est vbi alias quando albebant ossa miserorum. idest tristes homines intuebantur. hunc agrũ aliquãdo ex ossibus cadauerũ.

Agere in aprico ſpaciari. quo modo triſtes
turpem mortuorũ

Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.
q cenſucre

Cum mihi non tantum fureſq; feræq; ſuæte
r

Hunc vexare locum curæ ſunt atque labori:
femine incantatoribus agitcnt venefico.

Quantum carminibus que verſant atq; venenis
feminas vlaſa

Humanos animos: has nullo perdere poſſum
fugare ab hoc loco o

Nec prohibere modo. ſimul ac vaga luna decorũ
oſtendat mortuorũ

Protulit os quin oſſa legant herbaſq; nocentes
t v veſte.

Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla

Canidiam /pedibus nudis /paſſoq; capillo:
alta venefica
y

Cum ſagana maiore vlulantẽ pallor vtraq;
effodere.

Fecerat horrendas aſpectu ſcalpere terram
lacerare
r

Vnguibus & pullam diuellere mordicus agnã
inceperũt eſt ex foſſa
agne

Cœperunt cruor infoſſam cum fuſus: vt inde
apud inferos poſitas.

Manes elicerent animas reſponſa daturas.
ex lana umugo effigies erat
s

Lanea & effigies erat: altera cæreta maior
effigies minorem

Lanea quæ pœnis cumpeſceret inferiorem
effigies grauiſſimis rancꝫ
humili loco

Cærea ſuppliciter ſtabat: ſeruilibus vt que
mozitura ꝓſerpinam crudelꝫ
a

Iam perítura modis hecatem vocat altera: ſæuam
ſagana f vocat maximam furiarum.
b

Altera tiſiphonem: ſerpentes atq; videres
furias z
c

Infernas errare canes lunamq; rubentem
facies latebant.

Ne foret his teſtis poſt magna latere ſepulchro
maculos.

Mentior at ſi quid: merdis caput inquiner albis
egeſtum

Ceruorũ: atque in me veniat mictũ atq; catatum

q CVM mihi & c. Excul to huiuſmodi horto iminet mihi nõ minor labor in abi gendis veneficiis. quam in re mouẽdis furibus et auibus.

r HVNC vexare locũ. Nã furorem inducũt in animos humanos. Veniebant anime illuc venefice vt & oſſa defũ ctorum. & herbas in ſepul/chris natas legerent. Nã hec veneficiis conterre putabant

ſ LVNA. Nã & hec in veneficiis efficaciſſima dea habeatur. hinc Maro. Ter ge minam hecatem tria virgi/nis ora diane.

t VIDI egomet & c. Hic verſus tragice profertur.

v NIGRA. Qui color in/fernis diis aptus eſt quibus hec ſacra parabantur. ſic in/fra pullam agnã ponit. Vir. facta iouis ſtygio queriteice pta paraui ꝓficere eſt anim⁹.

x MAIORE. Vel maiore alia ſagana ętate vel viribus vel maiore canidia. ideſt ma gis efficaci.

y VNGVIBVS. Nam va riis modis herbas legebant. modo falce ęnea. modo vn/guibus.

z LANEA. Sub effigie poſcentis poenas. Cerea vera ſub effigie daturi.

a HECATEN. ideſt pro ſerpinam cui inſunt centum poteſtates.

b TISIPHONEM. Hec maxima furiarum eſt. et greca dictio vltricem cedis ſignificat.

c INFERNAS ca/nes. Nã apud inferos canes apud nos furie apud ſupe/ros dire appellãtur. apud lit/torales harpye. Et reuera infe riores ſolo latratu. ideſt iur/giis inceſſere poſſunt. cũ no/cendi vim non habeant. Su/periores autem diri ſũt quo niam poſſunt crudelitatem exercere Medio cribus fure/relicet.

d IVLIVS & fragilis pe⁊ diatia. Quidam infames tē⁊ poris illius. alii dicunt portas fuisse pessimos & triuiales. De triuialibus autem Virg. Non tu in triuiis indocte solebas. Stridenti miserū &c.

e ALTERNA. Alterna⁊ tim modo venefice. modo vmbrg.

f TRISTE & acutum. nā vlulatus vocem acutam & mœstam profert.

g LVPI barbam &c. Nam & pli. sic scribit. Lupi rostrum inueteratum vene⁊ficiis resistere aiunt. ob id q⁊ portis prefigunt.

h IGNIS &c. Ordo est ignis arserit largior imagine cerea. s. liquefacta.

i FVRIARVM. Quas ille ab inferis exciderāt. vel cō strue horruerim voces & fa

b mollio

Iulius & fragilis pediatia furq⁊ voranus
sic alternatim
c
Singula quid memorē: q̄ pacto alterna loq̄ntes
venefica mercandum q lugubre
f
Vmbræ cum sagana resonarent triste & acutum
q̄modo crinem serpentis
g maculose.
Vtque lupi barbā variæ cum dante colubræ
absconderint quomodo
Abdiderint furtim terris & imagine cerea
argius q̄modo non vindicatus
l h spectarer
Largior arserit ignis: & vt non testis inultus
incantatricum verba dicta.
i
Horruerim voces furiarum & fata duarum

Nam disploſa sonat quantum vesica pepedi
ego priapus venefice pre terrore
k currebant
Diffissa nate ficus sat illi currere in vrbem
alterius venefice ornamentum capitis
l m
Canidie dentes: altum sagane calendarum
brachus suis
Excidere atq⁊ herbas: atq⁊ incantana lacertis
n
Vincula cum magno risuq⁊ iocoq⁊ videres.

cta duarum furiarum. ideſt ollas canidię & saganę que tanquam furię erant.

k FICVS. ideſt ego ficus qui ex ficu factus sum pria⁊pus cum diffisa nate pepedi.

l CANIDIE dentes. Vel quos legerat ex sepulchris vt suos. quia anus erat. Ex ni⁊mio anhelitu quem in cursu auxerat dentes pulsi sibi ex⁊ciderat.

m CAIENDARVM. Ornamentum capitis. Ostē dit autem anicularum stulti ciam que cum omnia maxi⁊ma suis veneficiis promittā⁊ deinde tam parua reterrefia⁊

n VINCVLA. Fortasse lycia ex variis colonb⁹. Vir. Terna tibi hec primū triplici diuersa color elicia circūdo.

Argumentum in satyram nonam.

h Ac festiua satyra generaliter reprehendit omnes garrulos atq⁊ molestos homines: & hoc per quendam bellarium demonstrat. cuius importunitatem cum quadam diei horatius obuiasset vix tandem euasit. quomodo autem eum occupauerit. narrat. Hoc dicit.

Satyra. IX. ☞ tedio garruli

p IBAM forte & c. Carpit impudentiam. atq; importunitatem. et ineptias quorūdam hominum. Sensus est: Dicit se incedentem via sacra incidisse in hominem molestum & garrulum. neq; se ab eo auellere potuisse. nisi aduersarius superuenisset. a quo vadimoniū sibi dictū est. Et totum hunc sermonē dramatico charactare alterno sermone variat.

q VIA sacra. Quea porta triumphali ad capitolium ferebat.

r NVGARVM. Modeste de se loquitur qui suas cogitationes vel nugas appellet. vel se quādoq; reprehendūt satyri vt liberius in alios inuehi liceat.

s NOTVS nomine tantū. Vt ostendatur maior impudentia. cum nulla intercederet familiaritas.

t ARREPTA manu. Nō expectauit vt porrigerem ordo autem est. quid rerū agis ait mihi dulcissime.

v ET CVPIO omnia que vis. Te viuere ex sententia tua ideſt suauiter ago sicut modo et tibi cupio bene euenire.

x NVNQVID vis occupo. Preuenio illū dicens nunquid aliud vis. nunquid tibi necessarium est.

y AT ille noris &c. ideſt volo vt scias nos. quia docti sumus. ideſt nō sumus indigni. quos scias.

Ibam forti via sacra sunt meus est mos
Nescio quid meditās nugarum totus in illā
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum.
Arreptaq; manu quid agis dulcissime rerum
Suauiter: vt nunc est inquā & cupio omnia q̄ vis
Cum assectaretur: nunquid vis occupo/at ille
Noris nos inquit docti sumus: hic ego pluris
Hoc inquam mihi eris: miserae discedere quērens
Ire modo otius interdum consistere in aurem
Dicere nescio puero. cum sudor ad imos
Maneret talos o te balane cerebri
Fœlicem aiebam tacitus cum quidlibet illi
Garriret vicos vrbem laudaret. vt illi
Nil respondebam. misere cupit inquit abire
Iamdudum video. sed nil agis vsq; tenebo
Persequar hinc: q̄ nunc iter est tibi. nil opus est te
Circumagi/quendam volo vīsere non tibi notū
Trans tyberim longe cubat is prope cæsaris ortos.
Nil habeo. quid agā. & nō sus ipiger. vsq; seq̄r te
Demitto auriculas vt inique mentis asellus
Cum grauius dorso subiit onus. incipit ille
Si bene me noui non viscum pluris amicum
Non varrum facies. nam quis me scribere pluris
Aut citius possit versus? quis membra mouere

z DOCTI sumus. Non discedit ab ingenio arrogantis simul & fatui.

a HIC ego pluris &c. hāc re quia doctus es. ideo tibi honorem habeo.

☞ b CVM sudor ad imos. Cum ex tedio & molestia illius flueret sudor.

☞ c BALANE. Hic causidicus fuit qui nullo clamore. aut strepitu sorensi cō turbabatur. hinc illum felicē cerebri appellat.

d GARRIRET. Per plures versus vehementer depingit inanis & arrogantis nugatoris ingenium.

e NIL opus est circumuagi. Hoc ex horatii persona intelligendum est.

f NON sum piger. Hec ille molestus dicit.

g SI bene me noui. Bene fretus sum conscientia mea intelligo. quia magis mihi defers quam illi. Sensus autē est. Non viscum amicū pluris facies hoc est qui tibi amicus est potentiorem duces. Mire sic garrulum ostendit molestum.

h NAM quis me scribere pluris. Eleganter dicit eum in his rebus sibi placere. que ad doctrinam non attinent: ideo ostendit imperitum sapientis & importunum fuisse.

volarpſe vicrũ sicut eunroz ille.

i EST tibi mater & c. hoc hora. interrogãs illum dicit

Mollius inuideat. qd & hermogenes ego canto
respondendi illi nunc

Interpellandi iocus hic erat: est tibi mater
sunt ne tibi sano respondit garrulus
p quibus
Cognati: quis te soluo est opus: haud mihi quisq;
cognatos sunt illi mortui
Omnes composui felices: nunc ego resto
componc me in sepulchrum

k COMPOSVI. Sepeliui Nam & oculi comprimuntur a propinquis & lauabãtur & vngebant & apte imponebantur a feretro.

☞ l NVNC ego resto & c. Hoc horatius tacitus apud se dicit ait se superasse. quem ille occidat per importunam garrulitatem. Sensus autem est. Dicit sabinam nutricem se hora. habuisse que vrna sortes ducere erat solita. vnde dicit quia eum aliquãdo monuit ipsa nutrix sua cauere garrulos. quoniã ab his esset interficiendus. & id sibi nunc ab fastidioso garrulo posse fieri putabat.

Confice. nam quã instat fatum mihi triste. sabella
fatum pateat .i. mortis formidus in
mihi vrnam coniectis
Quod puero cecinit diuiana mota anus vrna.
puerum

m TARDA. Quia tardos facit. & est hyppalage.

Hunc neq; dira venena. nec hosticus aufert ensis
ab effera
m
Nec laterum dolor. aut tussis nec tarda podagra.
q uidam puerum occidet venire
n
Garrulus hũc quãdo cõsumet cũq; loquaces
prudens est .i. eum ad adolescentiam
venerit
Si sapiet vitet. simul atq; adoleuerit ætas
s. complũ illius ætc

n QVANDOCVMq;. Themasis est.

o VENTVM erat ad veste subaudiendum eadem. Sic & Theren. vbi ait ad dianę veneris.

o Ventum erat adueste quarta iam parte diei
p
Præterita & casu nunc respondere vadato
garrulus nisi hac succumbere in causa

p VADATO. In iudicio Quia vadatus eũ fuerat. vel quia eum vadimonio obligauerat. participiũ est ab eo quod est vador vadaris. & est verbum commune. idest voco te & vocor a te ad iudicium. Respondere ergo ei a quo vocatus est ad iudicũ. aut ei quẽ ipse vocasset.

Debebat quod ni fecisset perdere litem
garrulus mecum in iudicio
q peream.
Si me amas inquit paulũ hic ades inteream si
in iudicio
Aut valeo stare aut noui ciuilia iura
ad eum locum garrulus
ad quem locum
Et propero q̃ scis dubius sum quid faciã inquit
relinque respondit garrulus.
r
Te ne relinquam an rem me sodes. nõ faciam ille
qualiter
Et præcedere cepit. ego vt contendere durum est.
.i. acrere, q̃ me in ius vocat cum re honesta.
Conuictore sequor. mæcenas quo modo tecum
post hoc est prudẽ
s garrulus tio
Hinc repetit paucorũ hoim & mentis bene sane
quam cu honesti
Nemo dexterius fortuna est vsus haberes
v desperas nos
Magnum adiutorem. posset qui ferre secundas
mecenatem mihi in amicitiam nisi
mentis
Hunc hoim velles si traderes disperam. ni
a familiaritate eius sequitur horatius
s in domo mecenatis
Summosses omnes. non isto viuimus illic.

q INTEREAM si aut valeo & c. Hoc Hora. Dicens negat se posse eũ spectare.

☞ r TE ne relinquã an rem. Stultus omnino qui seria iocis postponat.

s HINC repetit. Hic principium resumit & dicit quo modo tecũ viuit mecenas.

t ET mentis benesane. Affert quare paucorum hominum. quia est bene sane. idest pudentis mentis. et huius rei signum est quod nemo vitatur fortuna dexterius. idest aptius. nam ille fortuna aptetur. qui neq; afferi rebus secundis. neq; succumbit aduersis.

☞ v MAGNVM adiutorem. Malignus vir magna promittit. Sententia est Si faceres me amicũ mecenatis prestarem tibi magnũ auxilium ad reliquos exhominis amicitia pellendos ne q̃ esset quod me timeres. nã cederem tibi primas partes in amicitia.

☞ x NON isto viuimus Respõder poeta. quod apud mecenatem viuimus sine infidiis. nec viget ibi inuidia. vt aut ditiori aut doctiori inuideatur. sed est vnicuiq; locus suus.

opinaris vomo mecenatis

Quo tu recte modo, domus hec nec puriorvlla
lubera sanuidis uocet

Nec magis his aliena malis: nil mi officit vnquã
quam ego aliquis quam ego sum

Ditior hic aut est quia doctior est locus vni
concentus est respondit garrulus loquitur hora.
f a certe g

Cui q̃ suus: magnum narras, vix credibile atqui
loquitur garrulus velim mecenat p
reo inflammas ptter hanc
a virtutẽ eius.

Sic habet, accendis quare cupiam magis illi
loquitur horatius

b

Proximus esse velis tantum modo quæ tua virtus
amicitiam mecenatis mecenas

obtinebis

Expugnabis. & est qui vinci possit: eoque

c

Difficiles aditus primus habet, haud mihi dexiero
dentis

Muneribus seruos corrumpam: non hodie si
ab amicitia mecenatis opportuna

Exclusus fuero, desistam: tempora quæram:
mecenati compitis assectabor eũ d

Occurram in triuijs: deducam non sine magno.
hominibus

Vita labore dedit mortalibus, hoc dum ait ecce
nobilis grãmaticus familiaris garrulũ

f

Fuscus aristius occurrit mihi carus: & illum
plene p nouisset pstulamur

g

Qui pulchre nosset, consistimus vnde venis &
interrogat trahere ego horatius

Quo tendis rogat. & respondet. vellere cœpi.
deprehendere flexibilia fusci innuens

h

Et prensare manu lentissima brachia, nutans
oblique conuoluens a garrulo fuscus

i facetus

Distorquens oculos, vt me eriperet, male salsus
de me dissimulabat vehementer irascebar

Ridens dissimulare, meum iecur vrere bilis
k secrete

Certe nescio quid secreto velle loqui te
ru fusce gristi fuscus loquitur commodioti

Aiebas mecum, memini bene, sed meliore
sunt mihi dies festus religiosus

l m

Tempore dicam hodie tricesima sabbata vin tu
circumcisis contradicere loquitur horatius

Curtis iudeis oppedere? nulla mihi inquam
obseruans deorũ respondet fuscus

n

Religio est, at mi sum paulo infirmior vnus
diem

o

Multorum ignoscas, alias loquar hunc cine sole.

qui cuperet in te non dãno
sa quamuis sub molestia ho
ra ledere. Itaq; cũ poeta fin
geret sibi esse cum fusco ne
gotium & simul innueret fu
sco vt idẽ affirmaret. Fuscus
se intelligere. ita tamen vt ho
ra. dissimulationẽ latere nol
let vt illũ familiariter irritaret

g VNDE venis & quo tẽ
dis. & c. Eleganter mixtum
inter se et fuscum sermonem
interrogandi ac responden
di expressit.

h NVTANS. Innuens vt
me eriperet. ideſt cepi aliquid
oculis nutantibus velle mõ
strare.

i NALE salsus. Male pru
dẽs in pernitiẽ meã aut male
iocosus & vrbanus irrisor.

k CERTE nescio. Ver
ba horatii vt illũ sub huiusce
modi simulatione admone
ret. vt se eriperet. Sed fuscus q
illũ eripere nollet a garrulita
te illa iportuna respondebat
se meminisse id quidem sed
non esse ea die tempus.

l TRICESIMA sabbata
Dicebantur trigesima saba
tha quando luna noua que
est trigesima die currebat in
sabatho. que neomœnia ap
pellatur quasi luna noua.

m VIN tu curtis & c. Scio
qua religione es te nolle. sunt
autem mire faceti & vrba
nitates. non enim curabat sa
cra iudeorũ fuscus. idq; sci
re ab hora. sciebat. sed ea se
rio dicere simulabat que per
iocum dicta credi volebat.

n PAVLO infirmior. ma
gis quam oporteat meticu
losus & propterea superſti
tiosior. nã superstitio ex me
tu prouenit. vnde illud cam
panei apud statiũ. Primus
in orbe deos fecit timor.

o SOLEM nigrum. Diẽ
infelicem.

y MAGNVM. Re
uera magnum est. quod ma
gna domus careat factioni
bus. vnde est maxima laus
in mecœnatem at viro vitio
so incredibile videtur.

z AT qui sic habet. Hora
tii verba.

a ACCendis. verba garruli.

b VELIS tantummodo.
Horatius loquitur ter in adu
latorem adulationem effun
dit vt suo illũ gladio iugulet.
Inuehitur etiam poeta laten
ter in adulatores cõtra quos
etiã Iohannes Bocacius ex
clamat. O sacra pietas quid
dementius versipelli de sim
plicitate, patricide de innocen
cia, assentatori de virtute, me
cho de pudicicia fidem exhi
buisse. durũ est quemq; ad
uersus professionẽ animi sui
rite aliquod agere. aut absq;
latenti fraude temptare. & id
circo. quia tractant fabrilia
fabri pro qualitate credendũ
est homini. Risissi me sepissi
me me nemini dii viderem
in publico principes caterua
satellitũ stipatos incedere. do
mi clausis ianuis vigiles ho
stiarios habere neminẽ pre
ter inermẽ & exanimatum
introducere. In mensa pocu
lorum & epularum pregu
statores. tenere, ne forsan ali
quid nocuũ saluti corporee
immitti queat. Aures vero
atq; animũ quibuscũq; lo
quentibus habere propacu
lum quasi non aculeos. non
insidias. non venena ingerãt
animis verba.

c HAVD mihi dedero.
Immemor eorum que dixe
rat hora. et memor sui depra
uati ingenii. dicit se p malas
artes conaturũ corrũpet ser
uos vtetur iportunitate. que
duo vitia nihil proderunt si
bi apud bonos.

d NON sine magno &c.
Optima sententia sed male
collocata.

f FVSCVS. Grãmaticus
nobilis eo tempore & iocũ
ditate & festiuitate plenus. et

p LICET. Mos erat vtvolētes in iudiciū aliquē rapere prius attestaren⁹.i. ex circūstātibus aliquē testē facerēt. aurē eni illi vellebāt. et admonebāt vt esset memor. vellebāt si ille vellēdā preberet. alioquin illā tangere ius nō erat. Ergo cū restis aurē prebuisset. tunc attestabat. ac deinde aduersarium poterat in ius rapere. Nec temere erat qđ volēti testi aurē vellere et quo esset memor. Nā aurē memorie dedicauit antiquitas hinc Vir⁹ Onthius aurē vellit & admonuit pastorem. & c. Sed & plautus

tum molestē surrepisse a me fusus

Tam nigrū surrexe mihi. fugit improbus. ac me
magna molestia balneo gaiulo

Sub cultro linquit: casus venit obuius illi
te q̄ habebat iter⁊ f. vadis
cum aduersario

Aduersarius: & quo tu turpissime magna
o exact
p at

Ex clamat voce: & licet testari ego vero
aduersarius vtraq; gre
q balanum

Oppono auriculam: rapit in ius: clamor vtrinq;
hominum
r

Vndiq; concursus: sic ser me uauit appollo.

ad saturionem parasitū non ne attestaris. Qui parasitus respondet tua ne causa cuiquā mortali libero aurem atterā. Erit igitur attestari testevocare. vnde & attestata fulmina dicebāt que iterato fiebāt. q. que haberēt suū testimoniū.

q OPPONO auriculā. i. porrigo auriculā vellendam vt attestaretur & post attestationē posset in ius rapere.

r SIC meseruauit apollo? Significat se liberatum ac restitutum dum illum molestū aduersarius rapit.

Argumentum in satyram decimam.

h Oratius noster poeta clarissimus: intendit hac satyra romanos se reprehendentes mordere: qui tuperaret versus lucilij poete satyrici: & alios poetas veteres malos: quorū poemata romani laudabant: quia erant vetusta & nō bona: ait horatius se nō poetā: sed versus tanq; ineptos increpasse. h. d

a NEMPE. Rīdet iis a quibus inculpar⁹ erat qđ lucilii versus dīnasset in ea satyra quā supra habuit q̄ sic incipit Eupolis atq; crann⁹ Aristophanesq; poetę. nam dixerat ibi duros cōponere versus. nō fuit hoc vitiosus. nūc aūt dicit se nō poetā ip̄hasse. sed versus ei⁹ quos nō suo vitio duros sed seculi fecit.

b INCOMPOSITO pede. Nā cū eloquētia elegantia cōpositiōe et dignitate cōstet Lucilius in cōpositōe peccabat. est eni cōpositio apta & quadrans inter se cōstructio verborū. At lucili⁹ vt ipse ita dixit fluebat lutulentus. ergo nō erat in illo recta cōpositio.

c FAVTOR. Ineptē. fauet q̄ tribuit alicui q̄ sua nō sūt.

Satyra decima.

certe fuit ornatu
a b

n Empe incōpositō dixi pede currere versus
p.n. poete lucilij fluite
c

Lucili quis tam lucili fautor inepte est
quid aperrum sit lucilius
d e

Vt non hoc fateatur: ac idem quod sale multo
eodem tempore

Vrbem defricuit. charta laudatur eadem
hanc laudem

Nec tamē hoc tribuens dederim q̄q; cōtra/nū sic
p laberi
p.n. poete f

Et laberi mimos vt pulchra poemata mirer
apertre os hoc est monere

Ergo non satis est risu deducere rictum
in mondo risū poete

Auditoris: & est quædam tamē hic quoq; virtus:

d FATEATVR. Fatemur eni coacte cōfitemur spōte

e MVLTO. i. multis salibus. nā in singulari cōdimētū significat in plurali vrbanitatē sed ipse in singulari dixit p trāllationē a carnib⁹ q̄ vt seruent fricāt sale. hec fricatio carnes exurit. Vñ Indicat sales suos fuisse mordaces. p terea Iu. Secuit lucili⁹ vrbē.

f MIMOS. Pro laberii. Laberius eni poeta mimor⁊ fuit q̄ adeo cęsarē delectauit vt in fine ludor⁊ aures anulo a cę⁊ sare donat⁹ est. e vestigio in q̄ tuordecim ordines ad spectā dū migrauerit.

Sententia autē est. quod quā uis in laberio sales probem non tamen propterea illum perfectum poetam dicam.

h ET sermone opus est. Nam cū narrat oppositā sit aliquando non solum in negotiis verum etiam in personis debet habere talis narratio sermonis festiuitatem animorum dissimilitudinē. grauitatem. leuitatem. spem. metum & huiusmodi animi affectus vt alia oratio sit auari alia prodigi. Aliter letus. aliter modestus loquatur. preterea hoc euenit cū datur vnicuiq; quod suum est.

i RIDICVLVM. Nā persepe aliquem vehementius taxam⁹ aliquo ridiculo ꝯ gratuitate orationis.

k SECAT. Vehementer vexat. Sic saue. Ense velut stricto secuit lucilius vrbem

l STABANT. Viuebant durabant eorum carmina. et in hoc sunt imitandi vt consequamur illam eandem varietatem & cōmutationem stili & breuitatem.

m HERMOGENES pulcher. Hic erat lucilii defensor quē negat legisse illos grecos poetas in qbus sūt virtutes que nō apparēt in lucilio.

n SIMVIS iste. Demetriū quendam notat qui fuit brevis statur poeta. & fautor lucilii.

o NIL preter caluum⁹. Nil doctus preter cantare caluū. vel doctus preter cantare nil preter caluum & catullū posteas elegos.

p GRECA latinis miscuit Quod cicero in libro. de officiis vitium esse dicit.

q O SERI studiorū. Sensus est. o seri studiorū qui putatis difficile esse. quod Rhodio pitholeonti contigit hic autem per quam ridicula latinis admiscuit.

r QVI ne putetis. Qui supplendum est. deinde ne putetis vt sit interrogatis & dicamus. putatis nihilum magnum fecisse qui miscuit greca latinis.

s LAT sermo lingua. Dicat aliquis sermo mixtus ex vtraq; lingua cōcinnior est vnde etiā gustui erit suauius vinum falernum mixtū chio sed comparatio hec non congruit. nam vinū chiū mixtū cum falerno facit suauitatem quia chiū dulce est. austerius falernum greca vero cū latinis mixta dissimilitudine nature carent suauitate.

t NOTA. ideo quod & vina notantur in lagenis aut consules.

v CVM versus facias. Eū qui versus lucianos laudauerat. quod greca latinis admixta habeant reprehendens interrogat. Vtrum hoc ipse tūc tantum facturus sit cum poema scribat. an etiam cū reū defendat

x PETILLI. Qui auream coronam iouis capitolini furatus est. quem accusauit pedius publicola & messala coruinus. coruinus aūt adeo latinitatis amator fuit. vt cū schinobates audisset offēsus peregrino vocabulo funabulum dicere maluit.

y CANVSINI. Dicuntur canusini vtroq; sermone mixti. originem enim habent a diomede.

z QVIRINVS. Optime auctor romani imperii vt romana lingua vtatur monet.

in dicendo vel scribendo
ciro finiatur.

Et breuitate opus: vt curat sententia, neu se
fatiganetibus

Impediat verbis lassas onerantibus aures

opus est
b sermone
Et sermone opus est modo tristi sæpe iocoso

Defendente vicem modo rethoris atq; poete.
opus est sermone qui laborare non vult vt dicitur
hominis opera delicatus videatur

Interdum vrbani parcentis viribus atq;
vrbani hominis
viros c

Extenuantis eas consulto ridiculum acri
reprehendit
la

Forcius & melius magnas plerumq; secat res:
poete a poetis

Illi scripta quibus comædia prisca viris est
his virtutibus iam recitatis tronice
k con illi poete

Hoc stabant: hoc sunt imitādi quos neq; pulcher
ambo oberrauerunt fuerunt horatius
m n

Hermogenes nunq; legit neq; simius iste:
scriptorem illum
o

Nil preter cauum & doctus cantare catullum
rem egregiam eo verba
ed lucilius p

Ar magnum fecit: quod verbis greca latinis
respondet horatius qui
q seso studio vacare cepisti r

Miscuit. o seri studiorum: qui ne putetis
esse illi obtrecto poete qui
greca latinis admiscuit

Difficile: & mirum rhodeo quod pitholeonti
sed diceret aliquis ornatus greca & latina
s est

Contigit. at sermo lingua concinnus vtraq;
dulcior tali vino
s

Suauior. vt chio nota sibi commixta falerni est
scribas ego horatius.
v q defendis lucilium

Cum versus facias. te ipsum percunctor. an & cū
defendenda in iudicio p.n.
x

Dura tibi peragenda rei sit causa petilli
tu cui sic dicti

Scilicet oblitus patriecq; patrisq; latini
orator ille cum sudore agat.

Cum pedius causas exurdet publicola atq;
messala connectere.

Coruinus patrijs. intermiscere petita
ab aliis generibus timar
magis velis y

Verba foris malis canusini more biliguis.
horatius in italia

Atq; ego cum græcos facerem natus mare citra
3 romulus

Versiculos vetuit me tali voce quirinus

mihi sue

a Post mediam noctem visus cum somnia vera

vt horati

b vel

In siluam non ligna feras insanius ac si

q.d. stulcius ageres si in catherinam grecorū eua scripta

afferas quam ii ligna in siluam feras

Magnas grecorum malis implere cateruas:

ppetuales crimina ducem troianum.

c poeta

Turgidus alpinus iugulat dum memnona

descendit ilium fluuij originem horatius

d e satyras scz f

Defingit reni luteum caput: hæc ego ludo

in qua recitabantur scripta poetarum iudicante vir o illo

g

Que neqz in æde sonent certantia iudice tarpa:

locis spectaculorum.

Nec redeant iterum atqz iterū spectanda theatris

parrem illum

offuta

Arguta meretrice petens dauoqz chremeta

ff comedias

Eludente senem comis garrire libellos

inter viuos p.n. poete principum

h oratho: ille

Vnus viuorum fundani: pollio regum

describit tragedie describebantur

i

Facta canit pede ter percusso: forte epos acer

alius de carmen

poetabile

Vt nemo varius ducit. molle atqz facetum

muse

k

Virgilio annuerant gaudentes rure camœne

scz scribere carmen p.n. poete ab athico fluuio

sic dicto

Hoc erat experto frustra varrone athacino

scriptoribus

Atqz quibusdaz aliis melius quod scribere possez

lucilio qui satyras inuente lucilio

l

Inuentore minor. neqz ego illi detrahere ausim

suo victorie

Herentem capiti multa cum laude coronam

scribere lucilium non satis purgatum

tolerantem.

At dixi fluere hunc lutulentum. sæpe ferentem

emendanda quam stat recte scripta

horatius

Plura quidem tollenda relinquendis. age quæso

laudato greco poeta

Tu nihil in magno doctus deprehendis homero

m vrbanus p nacij

scriptoris tragedie

Nil comis tragici mutat lucilius acci

lucilius p ennij

eloquentie

Non ridet versus enni grauitate minores

ipso ennij

lucilius ipso existente

Cum de se loquitur. non vt maiore reprehensis

obstat horatium

Quid vetat & nosmet lucilli scripta legentes

comœdiographū fuisse fundanium. Laudat & afinium pollionē de quo Virg. pollio & ipse facit noua carmina.

i PEDE ter percusso. idest iambico metro vbi sunt tres percussiones vt est. ibis liburnis inter alta nauium. Laudat & varium. de quo etiam Virgi. Sed neqz adhuc vario videor. neqz dicere digno.

k CAMOENE. Optime dixit camœnas gaudentes rure. nam camœnas rustici vt macrobio placet musas appellant. Ergo fundanius comœdias. Pollio heroica. Varius epos. Virg. Bucolicū optime scripsit. Mihi autem datū est scribere satyras melius varone athacino experto hoc frustra scribere. atqz quibusdam aliis.

l INVENTORE minor. Inferior lucilio ipsius satyre inuentore cui nō detraho coronā. quāuis dixerim quod inculte fluat. Nam nullus est tam doctus scriptor in quo non sit aliquid desiderādum quod ꝓbat exēplo homeri.

m NIL. omnis. q.d. Si lucilius mutat & emēdat versus Accii & Ennii cur nō mihi etiam detur. vt eum reprehēdam. Nam si ego me minorem illo fateor. & ille se illis minorem dicebat & tamen carpebat.

inḟrere an p negauerit
n

Quærere num illius num rerũ dura negarit
ille quibus literæ docentur versiculos

Versiculos natura magis factos. & cunctis
suauius o aliquis aliquam sententiam

Mollius: at si quis pedibus quid claudere senis
se

Hoc tantum contentus amet scripsisse ducentos
versus p

Ante cibum versus: totidem cœnatus: ethrusci
p cassij ingenio maḡ fluuio
q

Quale fuit cassi rapido feruentius amni

Ingenium: capsis quem fama est esse libenter
combustum tunc

Ambustum propriis: fuerit lucilius inquam
elegantior
r lucilius

Comis & vrbanus: fuerit limatior idem
habuerit plus virtutis quam vicij inuentor
non scripti o

Quam rudis. & græcis in taciti carminis auctor
fuerit limatior lucilius.

Quamq; poetarum seniorũ turba. sed ille
natus nostro tempore
t

Si foret hoc nostrum facto dilapsus in æuum
auferet vitia colleret

Deterret sibi multa recideret omne quod vltra
tustum extenderetur

Perfectum traheretur. & in versu faciendo
cum adhiberet intimam cogitatiõem.
v scalperet

Sæpe caput scaberet: viuos q roderet vngues.
cum scripsisti qs non placet a te
tu moderne poeta

Sepe stilum vertas iterumq; digna legi sint
laudet

Scripturus: neq; te vt miretur turba labores

x

Contentus paucis lectoribus an tua demens
quin conspectu turbe imperite

Vilibus in ludis dictari carmina malis:
volo horatius romanum fauere

Nõ ego: nã satis ẽ equitẽ mihi plaudere vt audax
spzero vulgo electa
y

Contemptis alijs explosa arbuscula dixit

n NVM illius &c. Sẽsus est. Nũ illius natura. aut nũquid magis rerũ earũ quas scripsent negant ei versus molliores.

o AT si quis. Si quis inuenitur qui contentus est quales cumq; versus facere dummodo plures faciat concedo politũ esse luc. qui asper fuit.

p ETHRVSCI cassi. Parmensis. quia deparma fuit.

q RAPIDO amni. Cassiũ malum poetam rapido amni comparat. qui multos versus in paruo momento scripserat nullius vtilitatis. ideo mortuus postea cum libris combustus fuit.

r LIMATIOR. Politior et emendatior. quamuis græca carmina lucilius latinis primus admiscuerit. quod superius reprehendit.

s AVCTOR. s. Homerus carminis rudis. Quia ipse exametrum inuenit ergo a natura fuerat rude

t SI foret hoc nostrũ &c. Sẽsus est. Si hoc tempore natus fuisset lucilius multa sibi detraheret. multa adderet vt aptaret se auribus audientium. quia modo studẽt homines versuum lenitati per hoc ait illũ icutiose scripsisse

v SEPE caput scaberet. i. adhiberet intimam quandã cogitationem. Nam dum aliquid cogitamus solemus aut scabere caput. aut mordere vngues aut pluteum cedere. hinc Persius nec pluteum cedit nec demorsos lapit vngues.

x CONTENTVS paucis lectoribus. Noli laborare vt placeas multis. sed paucis & doctis esto contentus quasi melioribus. vt etiam librarii dicent carmina tua.

y EXPLOSA arbuscula dixit. arbuscula mima dum ludos ageret. Nam explosa a vulgo dicere solebat nil facere iudicium vulgi. dũ ab equitibus laudaretur.

me ne purridus p.n.
turbat ȝ a

Men moueat cimex pantillius: aut cruciet: quod
vituperet me cantet ille

b
Vellicet absentem demetrius. aut quod ineptus
conuiteret familiaris

c me
Fannius hermogenis lædat conuiua tigelli
d p.n. poetarū

Plocius & varius mœcenas virgiliusq; ⁊
laudet s. simpronia mea

Valgius & probet hoc octauius optimus atq;
fratres illi

e
Fuscus: & hæc vtinam viscorum laudet vterq;
offenderõne me commemorare

f
Ambitione relegata te dicere possum

Pollio te messala tuo cum fratre simulq;
fratres sic dicet.

cum
Vos bibuli & serui simul his te candide furni
cõmemorare possim

Complures alios doctos ego quos & amicos
vtrũ

Prudens pretereo: quibus hęc sunt qualia cũq;
placere ego quã speramus

Arridere velim dolituras si placeant spe
minus vos cantores tuo

g
Deterius nostra: demetri teq; tigelli
puellarum quas demetrius ⁊ tigellius fecere
in cytharis ⁊ ipsis insonabant

h
Discipularum inter iubeo plorare cathedras:
i. o serue velox que citi adde quẽ ego feci

i
I puer atq; meo citus hæc subscribe libello.

Finit liber primus sermonum.

a CIMEX. Putidus vt sunt cimices. quod animal pessime olet.

a PANTILVS. & de assectoribus hermogenis musici erant qui per summã arrogantiam iudicare volebant in doctrinam poetarum. cũ essent indoctissimi.

b VELLICET. Detrahet vituperet. Vellicare enim est frequenter vellere que res infert dolorem. vnde dicimus vellicat latus quasi fodit. qui autem vituperat vellicat animum nostrum.

c FANNIVS. Hic quoq; assertor erat tigelli emuli horatii. & quasi suus parasitus qui cotidie omia ad illius nutum faciebat.

d PLOCIVS & varius Enumerat multos doctos quorum iudiciũ se multũ facere scribit. reliquos negligit.

e VTERq; fuscorum. hũ vrbii filii fuerunt qui quamuis diuitiis & augusti amicitia potens esset. hosq; filios senatores fecisset. ipse in equestri ordine manere maluit.

f AMBITIONE relegata idest remota ambitione. ac per hoc non timide. nec laetenter loquens.

g DEMETRI teq; tigelli Hi modulatores fuerunt. & docuerunt puellas ingenuas in lyricis.

h PLORARE. Ex inuidia cum a tam doctis laudabimur. vel quia plorare videntur dum canerent.

i IPVER. & c. Elegãter. q; hoc ex tempore dixerit precipit puero vt in librum suũ illud conferat ne pereat tam oportunum & congruens in modulatores dictum.

Argumentum in primam satyram.

IN hac satyra prima Secundi libri Sermonum ponitur quedam ratiocinatio: an vlterius satyras scribere debeat. cum inuidis molestisq; hominibus nimium mordax atq; grauis esse videatur. Ad Trebatium scribit iurisperitum ac equitem Romanum: qui aliquos libros de iure ciuili cõposuit: & de religione. Horatius itidem factũ suũ defendit. & male de se iudicãtes acerrime cõfutat. Hoc dicit

Satyra Prima

scribendo seuerus.

a SVNT quibus in satyra Videtur rationari an satyras vlterius scribat cū carpāt ve luti nimis sit mordax. tandē vehemēter: factū defendit atq; illos qui nō recte de se sentiūt acerrime cōfutat. Scribit aūt ad Trebatiū iurisconsultum olim ciceronis discipulū & quē ille suis epistolis iulio cę sari amicum reddidit in quo nō lusit operā. Nā post bella ciuilia cū plurimū apud dictatorē valeret in precepto rē ciceronē officiosum sesem per exhibuit eo autē tpe magna erat auctoritate apud octauianum.

f Vnt gbus ī satyra videar nimis acer & vltra
terminū surgere laborem meum
c arte
Legē tēdere opus sine neruis: altera q̄quid
hominum d
Composui pars esse putat: similesq; meorum
vna
Mille die versus deduci posse trebati
.i. desistas a scribendo
c f g
Quid faciam perscribe: quiescas ne faciā, inquis.
trebatius
b i
Omnino versus: aio peream male: si non

b VLTRA legē. optime legem dixit cum ad iurisconsultum scribat.

c SINE neruis, quibus opus colligē. vt s. dissolute euagē tur sententie nō suis iuncturis colligatis.

d SIMILESq; meorum? Et huiusmodi esse meos versus. vt quis mille in die simi les meorum facere possit.

e PERSCRIBE. Mihi o trebati quid ego faciam.

f QVIESCAS. Respōdet trebatius. i. desistas a scribendo.

g NE faciam inquis. Verba horatii.

h AIO. Affirmo et loquitur Trebatius.

i PEREAM male. Loquitur poeta. & fatetur rectū cōsiliū trebatii. sed negat se posse dormire. cui respondet trebatius. si quis sūt qui dormire nequeant natent tyberim, vel multū bibant. & sic humefacto corpore dormitent. vel si tantus est sibi amor scribendi scribat res a cęsare gestas & abstineat a satyris.

recissim ū consiliū qō suadeo f. oleo

Optimum erat: verum nequeo dormire: ter vncti
transcantet, nando
fluuium
Transnato tyberim somno quibus est opus alto
perfusium per habeant
Irriguumq; mero sub noctem corpus habeto
horatium
Aut si tantus amor scribendi te rapit: aude
gestus
Cæsaris inuicti res dicere multa laborum
acceptrum a cesare
l: cupientem
Præmia laturus: cupidum pater optime vires
quia armata hastis
m
Deficiunt: neq; enim quiuis horrentia pilis
Agmina nec fracta pereuntes cuspide gallos
cadentis
n p n.
Aut labentis equo describat vulnera parthi
formidinem
o
Attamen & iustum poteras & scribere fortem
sapionem horatius
sicut p
Scipiadam vt sapiens lucilius. haud mihi deero
oportuno
q r
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore flacci
carmina
Verba per attentam non ibunt cæsaris aurem
cesari adulteris repugnat cesar prudentia
s t ris sua.
Cui male si palpere recalcitrat vndiq; tutus
f. scribere laudes offendere
v cesaris augusti
Quanto rectius hoc. quam tristi ledere versu
p. n. phisore
Pantalabum scurram nomentanūq; nepotem:
non reprehensus
Cum sibi quisq; timet: eq; est intactus. & odit
p. n. posteq.
y
Quid faciam: saltat milonius: vt semel icto
vini q; posteq accessit
p 3 oculis
Accessit feruor capiti numerusq; lucernis
filius cyndari gemius f. pollux.
a
Castor gaudet equis: ouo prognatus eodem
hominum voluptatum.
b
Pugnis: quod capitū viuunt totidem studiorū
versibus.
Millia: me pedibus delectat clandere verba.
p lucilii phannocles ingenij.
Lucili ritu nostrum melioris vtroq;:
lucilius
fidelibus
Ille velut fidis archana sodalibus olim

k CVPIDVM pater & c. Verba horatii ait enim se cupidum esse scribendi res cęsaris. sed deesse sibi vires.

l NECq; enī quis. q.d. nullus nisi maguus sit poeta.

m PILIS. Pila romanorū hastę sunt. vt gallorum gesa Virg. Duo quisquis alpina coruscat gesa manu & sarisse sunt macedonium.

n LABENTIS. Effugientis. Sic virgl'. mediis elapsus achiuis.

o ATTAMEN. Respondet Trebatius. Si tibi non ea vis est. vt possis heroico carmine prelia cesaris describere describas virtutes illius togati. vt lucilius descripsit virtutes Scipionis.

p HAVD mihi deero. Respondet horatius.

q CVM res ipsa feret. Cū dabitur oportunitas & occasio.

r DEXTRO oportuno Ordo est. Verba flacci non ibunt per aurem attentā cęsaris. ideſt non captabunt attentionem ab auribus cęsaris. nisi oportunitatem temporis captauero.

☞ f CVI male palpere Sensus est. si quis ficta adulatione aggrediatur cęsarē repugnat et respuit nec decipit se tutus vndiq; quod ne blādiens quidem capiatur. ideſt non audienter dicit de augusto. qui in falsas blandicias admittat. et sit eruditus aures tari. Quia valde tutus est cęsar in omnibus ideo non delectatur laudibus. ideſt non potest deludi.

t PALPERE. Quasi a verbo deponenti dixit. cum sit actiuum.

☞ v QVANTO rectius hoc. Consilium trebatii monentis poetam. ne taxet quēquam suis versibus. cū etiā qui non taxantur tamen cōscii suorum scelerū ordeint talia carmina.

x RVID facia. Verba sunt poetę. q.d. non possum a cōsueto exercitio discedere.

y CAPITI icto. s. a vaporibus vini. quibus ebrius efficitur.

z NVMERVSq; lucernis. Nam ebriis & furiosis lumina congeminari videntur. Iuue. Et geminis consurgit mensa lucernis. Virgl. Et solem geminum et duplicem se ostendere thebas.

☞ a CASTOR gaudet equis &c. ideſt castor gaudet equis. & pollux gaudet pugnis. ideſt arte pugilis. Sic superius in odis. Dicam & alciden puerosq; ledę. Hunc equis illū superare pugnis.

b QVOD capitum viuūt Therentianū illud quot homines tot sententie. suus cuiq; mos est. singuli homines singula studia habent.

Credebat libris.neq; si male gesserat vsquam
vadens gesserat

Decurrens alio neq; si bene:quo fit.vt omnis
voto pmissa repetera

Votiua pateat veluti descripta tabella
lucilij in genere
scribendi sim ego horatius
c

Vita senis:sequr hūc lucan⁹ an apulus anceps
nam venusini lucanis sunt affines ⁊ apulis

Nam venusinus arat finem sub vtrumq; colon⁹
s.colonus populis illis

Missus ad hoc pulsis.vetus est vt fama sabellis.
vt .i.p vacantem agerent predam
s.locum

Quo ne per vacuum romano inquireret hostis
eo populus lucanie
eo

Siue quod apula gens seu quod lucania bellum
mouerat ferox genus scribendi sponte
d reprehendet

Incuteret violenta, sed hic stilus aut petet vltro
forcem stilus

Quenq; animantem:& me veluti custodiat ensis
ensem euaginare
m

Vagina tectus:quem cur distringere coner
nostis permittetis

Tutus ab infestis latronibus.o pater & rex
vtinam hoc est reconditum:

Iuppiter vt pareat positum rubigine telum
s.vtinam amaroi

Nec quisq; noceat cupido mihi pacis,aut ille
p cōmouerit esse me

Qui me commorit:melius non tangere clamo
quis ipse versibus meis
e notus

Flebit & insignis tota cantabitur vrbe
p.n.accusatoris accusatōem iudicium
f s.altcui

Ceruius iratus leges minitatur & vrnam.
filia p albuti.

Canidia albuti quibus est inimica:venenum
contra aduersarios p.n.iudicis

Grande malum turius si quid se iudice certet
ira quisq; minitatur potens est ⁊
eo infensos sibi

Vt quo quisq; valet suspectos terreat:vtq;
efficax hoc modo
intelligc

Imperet hoc natura potens: sic colli ge mecum
inuadit a natura
sua

Dente lupus cornu taurus petit:vnde nisi intus
s.est lupo ira se defendere viu vitientem luxurioso homini
g cōmitte

Monstra tum:sceuæ viuacem crede nepoti
h i

Matrem:nil faciet sceleris pia dextra, mirum

c LVCANVS an apulus Cū apuli lucaniq; arces hostes essent in romanos. Romani vt esset aliquid illis obstaculum miserunt coloniā romanorum ciuium venusium pulsis indesabellis populis.quam coloniam vtriq; genti oppositam esse voluerunt ||staq; incertum erat esset ne hec colonia in apulia an in lucania.

d SED hic stilus &c. Scribam igitur satyram. sed neminem nominatim carpam,nisi lacessitus sim.ergo erit satyra tanquā ensis vagina tectus qui nisi irritabor latebit.nec distringam. ideſt euaginabo. & cupio quidē tantam pacem. vt arma recōdita rubiginc eratur. Sed si quis me irritauerit ego clamo esse si melius ne me tangat.nam flebit.

e INSIGNIS tota cantabitur vrbe. ideſt ita a me describuntur sua scelera. vt sit insignis et not⁹ in tota vrbe.

f CERVIVS iratus &c. Profecto natura duce vnusquisq; iniuriam vlciscitur his armis que habet. Nā ceruius qui erat acer accusator minatur leges & vrnam ideſt iudiciū vt alibi demonstratum est. Canidia vero albutii filia venefica minatur venenum & suas incantationes. Turius autem qui iudex facile corrumpatur minatur contra aduersarios iudicaturum.Ergo lupus dente vtit. Taurus cornu. quia hec vltio demonstrata est in tus.ideſt a sua natura.

g SCEVE viuacem &c. Probat exemplo sceue hic viribus nō valebat fraude autem valebat.ergo credc.ideſt committe sibi viuacem matrem.ideſt quam nimiū molestc viuere fert.

h PIA dextra.ideſt que pia videt quia nihil faciet sceleris

i MIRVM. ideſt mira res videtur quod sceua nepos. ideſt luxuriosus vir nō interimat matrem nimis viuacem. sed non est mirum. nam neq; lupus nocendi cupidus nocet calce. quia non valet calce. nec taurus nocet dente quia non valet morsu Sic sceua non vtetur viribus quia nō valet illis. sed vtetur veneno cum admisceat cicutam melle.

k NE longum faci.i. ne nulla dicam.

l QVISQVIS erit vite color.idest quicumq; mee vite exitus mane: siue diu viuere liceat.siue cito sit deperire.siue pauper.siue diues.vtrum rome. an exul fuero tamen scribere non desistam.

m O PVER.Verba trebatii qui appellat horatiū puerum.idest filium etatis amoriscq; causa.

n NE quis amicus Vel aliquis ex maiorib⁹.qui se amicum simulet vel aliquis maiorum quos offendis.

o QVID cum.Respondet horatius non esse sibi timendum quoniam & lucillius ausus satyras scribere detraxit pelle qua tecti mali homines nitidi incedebant cū intrinsicus turpes essent.i. fecit notam aliis simulatam illorum probitatem qua nitidi.idest sine vitiis apparebant aliis cum intus vitiosi essent.

p PELLEM ergo dixit vt persius.Ego te intus et in cute noui.Et suue.Summa nec quicq; pelle decorus.nec tamen offendit lelii. aut scipionē qui ab carthagine de uicta africanus est nominatus.nec isti egre tulerūt quod ille & metellum & lupum magnos viros carpserit. & infamibus versibus coperuerit.nec dubitauit carpere lucilius & princeps vrbis et ipsum populum per omnes tribus quoniam soli virtuti parcebat malis autem omnibus erat infensus.

Vt neq; calce lupus quenq; neq; dente petit bos
auferet corrupto herba illa

Sed mala tollet annum vitiato melle cicuta
vt breuiter concludam

k
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
nigris .f.siue breui sim moriturus

Expectat:seu mors atris circumuolat alis,
f.ero f.ero f.ero fortuna vt exul

Diues inops romæ seu sors ita iusserit exul;
mee satyras conderio

l m
Quisquis erit vitæ scribam color:o puer vt sis
diu viuas hoc est
si satyras scripseris

n
Vitalis metuo:& maiorum ne quis amicus
morte cur.f. times me non vtricem

o
Frigore te fereat.quid cum est lucilius ausus
satyrici formam

Primus ire huīc operis componere carmina morē
ausus est egregiorem offendiculorem hominū

p pelle
Detrahere & pellem nitidus qua quisq; perora
in intrinseco existens an me

ille romanus
Cederet introrsum turpis:num lelius & qui
sum; sit dextera

Duxit ab oppressa meritum carthagine nomen
lucily sunt cum runt p.n.

Ingenio offensi aut læso doluere metello
turpibus descripto q.d.nequaq;

p.n. certe
Famosisq; lupo cooperto versibus:atqui
posteriores lucilius p egregios erib⁹

Primiores populi arripuit populumq; tributim
placidus ipse lucilius virtutis

fcs
Scyvni equus virtuti atq; eius amicis
posteq;

Quin vbi se a vulgo & cœna insecreta remorant
sapientis eruditio p keli

q
Virtus scipiadæ & mitis sapientia læli
fecari lucilio ocreat

r
Nugari cum illo & discincti ludere:donec
suus qualiscumq; f.sim

o
Decoqueretur olus: soliti quicquid sū ego q̄uis
diuitias

Infra lucili censum ingeniumq;:tamen me
nolens

Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsq;

p POPVLVMq; tributim.per singlos tribus.ga de tribubus factus infra lucillii censum hoc ait. Et si nō sum eorum natalium quorū lucilius fuit.constat enim lucilii maiorem auunculum pompei fuisse. Et auia pompei lucilii soror fuerat.

q VIRTVS scipiade.Periphrasis.idest scipio. Vius est patronimico pro nomine proprio.quia non recte quadrat scipio inversu hexametro.sic Virg. Aut geminos duo fulmina belli &c.

r DISCINCTI.Pigri ocio si nam licet & magnis viris quandoq; ociari.

s QVICQVID sum ego. Sententia est. quamuis neq; opib⁹ neq; fortuna par sim lucilio nam & pauper sum & libertino patre natus.

t INVITA inuidia. ideſt inuitis ipſis inuidis hoibus.
v FRAGILI dente. Tranſlatio a canibus. nam in illis multum leduntur qui fragiles habent dentes. vel fragili dente. ideſt qui credēt me habere fragilem dentem. ego vero habeo ſolidū. Ergo queres me illudere fragili dente. ideſt quem putant fragili dē te offendere me eſſe non fragili ſed ſolido dente.

x NISI quid. q.d. hoc mihi ſic videtur niſi tu forte aliter ſentias o docte trebati.

y NIHIL hinc diffingere poſſum. Adeo qua locutus es vt nō poſſim diffidere huic cauſe. ſed tamen tanq̄ iuriſconſultus moneo ne legū inſcicia aliquam difficultatē afferat. nam ita eſt lex.

z SI mala condiderit. ideſt famoſa carmina in quēpiā ſcripſerit ius iudiciumq; in eum eſto. Poſſes igitur iudicio puniri ſi quē tuis carminibus carperes.

inuidia.
t v me
Inuídia & fragili quærens illídere dentem
dentem ſuum
y
Offendet ſolído niſi quíd tu docte trebati
impfectione mea loquitur horatius diſſentire
y ab iſtis rebus
Diſſentís equídem nihíl hinc diffingere poſſum
p negotū
Sed tamen vt monítus caueas: ne forte negoti
impentia
Incutíat tíbi quíd ſanctarum inſcítia legum:
z
Si mala condíderit ín quenq̄ carmina ius eſt
a carmina
Iudícium q̄: eſto ſi quís mala ſed bona ſi quis
iudicante
Iudice condíderit laudatur ceſare ſi quis
cōtumelijs eum; qui, dignus eſt
reprehenderit
a
Opprobrijs dígnum latuerit ínteger ípſe
Lacereretur libelli, accuſatorij
b c d e abſolutus
Soluentur rísu tabulæ: tu miſſus abíbis.

a SI quis mala. Reſpondet poeta ius iudiciumq; ſi quis mala carmina cōdiderit ſed ſi quis bona laudabitur a cęſare. Appellat autem bona carmina.
b SOLVENTVR. Diſſoluentur irritabuntur conſutabuntur.

c RISV. Nam adeo ridícula res videbitur accuſare eum qui integer vitioſum iure carpſerit. vt nō rationibuſ cōfutetur accuſatio. ſed riſu explodatur.

d TABVLÆ. In quibus ſunt leges quibus ego acuſor. vel tabulę in quibus erit ſcripta accuſatio.

e TV miſſus abís. ideſt dimiſſus & abſolutus non ſine ratione igitur alloquitur in hac ſatyra trebatium ſenectute & iuris ciuilis ſapiētia venerandum virum. vt tāto auctore probet ſatyram in malos viros iure optime ſcribere poſſe.

Argumentum in ſecundam ſatyram.

i N hac ſatyra ſub perſona oſelli ſtoice ſecte imitatorem luxuriioſos ac intemperatos homines carpit: ſimul etiam oſtendit ex dignitate ſtoicorū: quāta virtus ſit vti frugalitate ac paruo victu. Nā recte viuit qui modicis contentus eſt. Oſellus enim: vt placet Acroni grāmatico: poeta latinus ſtoicam ſectam in latinum tranſtulit. Hoc dicit.

Liber Secundus

Satyra secunda

f QVE virtus. Ex stoicorum sententia qui omniū philosophorum grauissimi sunt. ostendit quanta virtus sit vti frugalitate & parco victu. Nam recte viuit qui naturam optimam ducē sequitur. At natura paucis minimisq; cōtēta est. Viuit igit̄ recte qui paucis cōtētus viuit.

g BONIS. Nō ratione posuit. Nam potest quis viuere paruo. quonū sibi magna desint. quia pauper sit. Sed hic quia maiora cupit non voluntarie viuit paruo contentus. non igitur dabitur sibi virtuti. sed bonus qui est viuit contentus paruo.

h NEC meus hic sermo. Dat auctoritatem sentētie cum illam non suam. sed ofelli esse dicat. hic autē poeta fuit primus latine stoicum dogma scripsit. Appellat autem ipsum anormē sapientē quia stoicam sectam ingressus illam penitus adimplere non potuit. Anormis igitur idest non omnino secundū normam. vel a normis. quia verus sapiens nō inuenitur. Ergo quos appellamus sapientes anormes sunt.

i CRASSA minerua. Qui vt dixi doctrinam illā acutissimam stoicorum asse cutus penitus non est.

k DISCITE. Optimus artificiosissimusq; progressus est. primo enim proposuit. deinde vt sententie auctoritatem affert demonstrauit non suam esse. sed stoicorū sententiam. Nunc vero affirmat posse nos dicere hanc veritatem modo sobrii attendamus. & non aut crapula obruti. aut vino madidi.

l NON inter lances &c. Non inter lautas epulas que lancibus continetur. nam lances dicimus concaua vasa quibus carnes & similia in mensis statuimus sic lancibus et pandis sumantia redimus exta.

m ACCLIVIS falsis. Inclinatus ad ea que non sunt vera bona. sed falsa nam ducitur appetitu & nō ratione.

n IMPRANSI. Sobrie et sine crapula. quo tempore mens ipsa recte sapit.

o DISQVIRITE. Cūctis circumspectis querite. nam disquirere significat per omnes partes querere. vt inquirendo nihil nos lateat.

p CORRVPTVS iudex. Nā veluti pecunia aut amicitia corruptus iudex inique iudicat sic animus corruptus aliquo deprauato appetitu semper male iudicat leporem sectatus in qua re labor magnus est.

q LASSVS. Defatigatus. indomitus enim equus vehementer equitem defatigat.

r MILICIA romana q d. res grauissima et asperrima nā romana militia assiduis laboribus atq; difficultatibus plenissima erat vt i odio ostensum est.

s STVDIO fallente laborem. idest ipsa cupiditate ludendi fallente cum quadam voluptate.

t CEDENTEM aera. Ideo ait quoniā aer leuis & cōcauus facile cedit grauiori materie.

v EXTVDERIT. i. expulerit. Fit ini ex eo quod est extundo tutudi. sed geminātia in cōpositione nō geminant ergo extundo extudi.

x INANIS. facuus fameli cus. Sn̄ia est. cū postq; venatus fueris aut egtaueris. aut pila discoue luseris sis siccus & manis. i. sitias & exurias.

y SPERNE. q. d. nunquā spernes.

z NE. Et biberis. idest nisi vinū mulsū quod cōficit ex vino & melle. sed optimū ex falerno & melle himetio nā in himeto mōte attice regionis propter thimi copiā optimum oriebatur mel

a PRONVS. spēs piscis est:

b CVM sale. Qui victus & cicerone & hieronimo teste addito etiā nasturtio herba persarum fuit.

c LATRANTEM. q ex fame clamātē. vt sit trāslatio canibus qui ex fame latrant. ex quo sequit̄ qd voluptas nō est in caro nidore. i. odore & sapore epularū. que casius cōstat. sed est in te. nā qñ famescis omia suauia erunt.

d SVDANDO. i. laborādo. i. labora. nā cū propter laborem famescis ipse panis erit p suauissimo plmētario.

e OSTREA & scarus. qui pisces i pōto erāt apd antiq̄s.

f LAGOIS. Auis que leporinas carnes habere perhibetur.

g VIX tñ eripiā. Sēsus est. Si qs naturalē appetitū et nō corruptū sequat. neq; biberet neq; edet nisi siti atq; fame stimulāte. et tūc q̄q; vilissima placebūt. sed si saganis ac male decoctis humoribus stomachi repleti fuerit exorit̄ nausea. atq; fastidiū. & tñ q supfluis voluptatib⁹ gaudet cū illis egre careat querit delicatiores cibos. & aliqñ magis opinione q̄ gustu mouetur. Qua ꝓpter prefert pauonē pulchritudine pennarū. ergo vix eripiam. i. cum difficultate extorquebo vt apposita uone velit potius gallinam quam illum.

Væ virtus & quāta bonis sit viuere paruo
(modico victu)
(alluxit ad titulū libri quem sermonū appellat)
Nec meus hic sermo est: sed quem ꝑcepit ofellus
(rudis) (sine institutione) (i)
Rusticus anormis sapiens crassaq; minerua
(i) (epulas lautas)
Discite: non inter lances messasq; nitentes
(eo ergo q̄) (oculorū ornamentis)
Cum stupet insanis acies fulgoribus. & cum
(inclinatus) (.i. ea q̄ non sunt vera bona sed falsa) (ꝙ ratione ꝓcurant.)
Accliuus falsis animus meliora recusat
(sed) (sobrij) (discite) (succurant)
Verum hic impransi mecū disquirite. cur hæc.

Dicam si potero. male verum examinat omnis
(pecunia vel amicitia) (eū qui es)
Corruptus iudex leporem sectatus equoue
(sic)
Lassus ab indomito. vel si romana fatigat
(solitum) (grecos ludos sectari)
Militia. assuetum grecari seu pila velox
(.i. suo regente ludum)
Molliter austerum studio fallente laborem.
(ludus visa) (tacra)
Seu te discus agit. pete cedentem ærea disco
(expulerit) (contemptū habet) (famelicus sitibundus)
Cum labor extuderit. fastidia siccus inanis
(tunc) (ex monte hymetio)
Sperne cibum vilem. etnisi hymetia mella falerno
(liquefacta) (tempestiuo sum)
Ne biberis diluta foris est promus & atrum
Defendens pisces hiemat mare. cum sale panis
(esuriente) (mitigabit)
Latrantem stomachū bene leniet. vnde putas. aut
(ꝙmodo) (est) (iucundo odore & sapore epularum.)
Qui partum. non incaro nidore voluptas
(summa voluptas in ipso est nam quando famescis omnia erūt suauia)
Sūma. sed in te ipso est tu pulmētaria quære
(laborando) (surgidum .i. ex crapula) (pisces rales)
Sudando pinguem vicijs albumq; neq; ostrea
(pallescentem) (genus piscis) (quis est)
Nec scaurus aut poterit peregrina iuuare lagois
(si) (re) (ap)
Vix tamen eripiam posito pauone velis quin
(pauone) (fricare)
Hoc potius gallina tergere palatum
(tu) (speciebus) (vendatur)
Corruptus vanis rerum. quia veneat auro

pauo

Rara auis: & picta pandat spectacula cauda

voluptatem gustus

Tanctp ad rem attineat quicctp: num vesceris ista

pauoni plumarū

Quam laudas pluma cocto nū adest honor idem

ab

Carne tamen quamuis distat nihil hac: magis illa

speciebus rerum esse sit

li

Imparibus formis deceptum te patet. esto.

scz hoc aut vel cuilibet rei ex

l

Vnde datum sentis lupus hic tiberinus. an alto

l m an

Captus hiet: potens ne inter iactatus an amnis

.l. tyberis fluens ex tuscia magne quantitatis.

tu

Hostia sub tusci: laudas insane trilibrem

mullum

.l. triuiadis

Mullū in singula quā minuas pulmēta necesse est

detegerat n

Ducit te species video quo pertinet ergo

lupis

Proceros odisse lupos: quia scilicet illis

quantitatem mullis .l. paruam quantitatē

Maiorem natura modum dedit his breue pond⁹

fumelicus p contemnit.

Ieiunus raro stomachus vulgaria temnit.

egentum pisces scutella

m

Porrecto magno magnum spectare catino

gulosus veracissimis

o furijs infernalibus p

Vellem ait harpyis gula digna rapacibus. at vos

secundū venti mendicantes delicatos cibos

q

Presentes austri coquite horum obsonia quamctp

focetas

Putet aper rombusque recēs. mala copia qñ

fastidientem dimittentiū a rapa

rubet r

Aegrum sollicitat stomachum cum rapula plen⁹

in aceto coctas herbas illas remota.

s t v

Atque accidas mauult inulas. nec dū ois abacta

ab

Pauperies epulis regum. nam vilibus ouis.

x

Nigriscp est oleis hodie locus. haud ita pridem

p.n. r

Gallaoni præconis erat accipensere mensa

an eo tempore maria

y

Infamis quid tum rombus minus æquora alebāt

piscis sedebat

Tutus erat rombus, tutoque ciconia nido,

est. hoc eidem Iuue Stridebat deformis hiems predamq; recentem seruabat. tamē hic properat velut vrget auster.

q QVBMctp putet aper. q. d. Non est hoc precandum. Nam etiam recentia illis putrent. cum ex nimia copia repletus stomachus in fastidium nauseamq; incidat.

r RAPVLA. A rapa diminutium.

s ACIDAS. & propterea vtiles ad fastidium remouēdum. Nam omnia acida viscosam pituitam rescindunt & appetitum excitant.

t INVLVS. Species bulli est quā plin. ab ascolana vrbe ascoliā appellari dicit.

v NEC dum omnis abacta pauperies. Quamuis reges copiose viuant. nō dū tamen pauperum epulas excluserunt mensis suis.

x HAVD ita pridē. Gallonus quidā fuit preco qui habebat apparatum conuiuii. quem lucilius etiam pulsat hic etiam accipenserē suis conuiuiis exhibebat.

y ACCIPENSERE. Accipenser vt ait Plinius apud antiquos nobilissimus habitus est vnus omniū suamis ad os versis contra aquam nando meat. nullo nunc in honore. Quidam eum elopem vocant.

z MINVS equora alebant. q d. alebāt quidem sed non petebantur quia nō erāt in precio.

i PICTA pandat spectacula cauda. idest pandat caudam vt illā intuentibus spectaculo prebeat. Nā tanquā illa gloriē dicunt quod laudatus pandat caudam.

k ESTO. Cōcedatur quod species rerū conferant aliquid ad rem.

l VNDE datum sentis lupus. Ex qua coscientia nosti. quia iste lupus marinus est magis quam fluuialis. illi enim qui subtilitate palati gloriantur melioris saporis aiunt esse pisces illos qui rapidiore vnda exercētur. quā qui languidiore torpescunt.

l CAPTVS hiet. Quia pisces statim cū capiunē hiant.

m POTENS ne inter. Vnde scis vtrum inter hostia tyberina an inter pōtes eiusdē fluminis. & est ordo Laudas insane trilibrem mullū in singla minua pulmēta necesse est. idest quem facias comedendo breuiorem.

n QVO pertinet ergo. Sensus est. Stultissimum est nō querere magnos lupos quos natura proceros facit querere autē magnos mullos qui non nisi parui inueniantur.

o HARPYS gula digna rapacibus. Digna que inter epulas harpiarum ponatur.

p AT vos presentes austr & c. Poeta precatur austros. vt decoquant. idest putrefaciant obsonia istorum ne inde voluptatē capere possint. Est enim auster meridionalis ventus. propterea q; calidus et humidus. Calor autem & humor generationis & corruptionis principium

a DONEC vos auctor pretorius. Asellius quidem pretor fuit qui vsum comendarum ciconiarum primus inuenit. Videri aũt vult nõ in preciosis piscibus atq; conuiuiis esse iucunditatem sed in consensu hominũ. pretorius autem dixit ad maiorem infamiam quod vir ea dignitate insignis tam gulosus fuerit.

b MERGOS. Qui stagna & palustrem limũ sapiunt. Et tamen si in vsu fuerint placebant. Mergi aũt dicti sunt quia se frequenter mergant.

c SORDidus a tenui. Demõstrat quod nõ ita ab altero extremo discedẽdũ sit. vt in aliũ incidamus. sed esse sectm stoicum ỗ sellum medium in omnibus rebus. non ergo fugiendum est luxuriosus victus vt in sordidum labamur.

d IVDICE. Pro iudicante dicit Acron.

e AVIDIENVS. Homo auarus dictus canis quia nimis mordicus sua tueretur.

f EST. Commedit. vt est mollis flamma medullas.

g CORNA. Ab ea arbore que est cornus fit hoc cornum bacha ipsius corni.

h REPOTIA A reportãdo vt ait Acron. Conuiuia sunt que noue nupte septima vel octaua die ad paternam domum redeunti ponit. vel aliud cõuiuiũ quo qui nos prius acceperat vicissim domi nostre accipimus. Festus tamen non reportia. sed repotia scribit eãq; postridie nuptias apud nouum maritũ cœnam dicit. q. que reficitur potatio. potta autem pro lautiori apparatioriq; conuiuio ponit.

a

Donec vos auctor docuit prætorius, ergo
auco aquaticas
b vulcos esui
Si quis nunc mergos suaues edixerit assos.
que prana facili vocatur

Parebit praui docilis romana iuuentus
auarus parco
c
Sordidus attenui victu distabit ofello
tudicante
d
Iudice: nam frustra vitium vitaueris illud
vicio auarus ille
e
Si te alio prauum detorserit: auidienus
auidiano reipsa

Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret.
verustate marcidas comedit baccas corni
f g
Quinquenes oleas est & siluestria corna.
.xiii. acerũ conuersum

Ac nisi mutatum parcit diffundere vinum
f.arrum quamuis.

Cuius odorem olei nequeas perferre licebit
auidienus
h i
Ille repotia natales aliosue dierum.
candida veste indutus ex auidienus
h l
Festos albatus celebret cornu ipse bilibri
corrupti
m
Caulibus instillat. veteris non parcus aceti
n

Quali igitur victu sapiens vtetur. & horum
quam ex duobus illis parce ex alia parte.
o
Vtrum imitabitur. hac vrget lupꝰ hac canis angit
ille auaritia sua.

Mundus erit. qui non offendat sordibus atq;
ipse sic viuens

In neutram partem cultus miser hic neq; seruis
offcia p vuidit

Albuci senis exemplo dum munia didit.
acerbus imprudens impurũ.
p.n.

Sæuus erit. nec sic vt simplex næuius vnctam

Conuitijs prębebit aquam: viciũ hoc ꝺ̃q; magnũ
vise moderatis.
p
Accipe nunc victis tenuis. quæ quantaq; sectim
afferat

Afferat: in primis valeat bene: nam varie res
qualiter

Vt noceant homini: credas: memor illius æsce
placuerit
q
Quæ simplex olim tibi sederit at simul assis

i NATALES. Nam lautę. & non sine luxu suũ quisq; natalem colebat.

k ALBATVS. Alba veste indutus. hec in precio apud antiquos erat. Nã pura non nisi nobilioribus dabatur. Qua propter magistratus municipales eo vtebant colore. Iuuenalis. Sufficiũt tunice summis ędilibus albe. vel albanus propter faciem. is enim color mentis pure simbolum est.

l CORNV bilibri. Venalia cornua fictilia: diuersorũ ponderũ habebant antiqui.

m CAVLIBVS instillat Brasicis. in quibus maiores caules sunt has aceto cõdiri apud antiquos consuetum fuisse. Cato testis est.

n QVALI igitur. Ostendit victum laudandũ esse qui mediocritatem obseruans in neutrum extremũ declinet.

o HAC vrget lupus Per lupum & canem significat exvna parte luxuriam. ex alia auaritiam imminere.

p ACCIPE nũc & cę Ostendit ex simplici tenui victu valitudinẽ conseruari.

q SEDERIT. Placuerit. Virg. Et sedet hoc animo peritureq; addere troie Teq; tuos iuuat.

in iura cocta pisces uuibus illis
postq̃

Miscuetis elixa simul conchila turdis
s.tilia .i.coctam

r

Dulcia se in bilem vertent: stomachoq̃ tumultū
nausea qualiter

s

Lenta feret pituita vides vt pallidus omnis
in numerate ciborum repletum

t etiã

Cœna desurgat dubia: quin corpus honustum
gula reprimit timui

v

Hesternis vitijs animum quoq̃ prægrauat vna
abdicat terre f

Atq̃ affigit humo diuinæ particulam auræ.
frugalis refecta somno

y postq̃

Alter vbi dicto citius curata sopori
sanus reputata officta.

Membra dedit: negatus p̃scripta ad munia surgit
frugalis transire aliqñ

Hic tamen ad melius poterit transcurrere q̃ndaꝫ
celebrem

Siue diem festum rediens aduexerit annus
postquam

Seu recreare volet tenuatum corpus vbiq̃
augebitur etas

Accedent anni: tractari mollius ætas
ma tungetur

Imbecilla volet: tibi quidem accedet ad istam
firmus delicias vite

Quam puer & validus presumis mollicies, seu
in firmitas accident tibi

Dura valitudo inciderit: sic tarda senectus
seriosa odoris .i.nen q̃ olfaceret

Rancidū aprū antiqui laudabant: nō quia nasus
antiquis s.laudauere

Illis nullus erat. sed credo hac mente q̃ hospes
domū illius qui habebat aprū
fendum

Tardius aduenies vitiatū commodius: quam
gule fus cõmederet

Integrum edax dñs consumeret hos aut inter
diuinos, uros primam ego fuissem natus inter illos

z

Heroas natum tellus me prima tulisset.
opinioni fame iucundæ quã versus

a

Das aliquid famæ. quæ carmine gratior aurem
apphendit pisces paratos vas in quo coquuntur.

Occupat humanam: grandes rombi patinæq̃:
afferunt

Grande ferunt vna cũ damno dedecus. adde
tibi correctorem vite

b infensum

Iratum patrium: vicinos te tibi iniquum:

nas dolẽtes intrauimus. Est ergo hoc detestabile nimis vitium eratq̃ sanus. si glãdes veterum sordent. saltem modernorum modestiam imitari. qua profecto ignauia depellitur virtus alitur. & ad celsa mens hominum facile sublimatur. & totius corporis robur in valitudinem solidam cõseruatur quãdum sperneret Aulus inuenit celso residens in solio contemptores, nec etiã illi saturnias frontis dedecus aut corporis abstulit truciatus.

x PARTICVLAM diuine aure. Mentẽ intelligit Sic Virgl. Atq̃ auras simplicis ignem.

y ALTER. Qui sobrie viuit. Hic tamen ad melius alterã vitilitas. Nam qui sobrie viuit poterit et dies festos lautius celebrare & corpus extenuatum facilius restaurare. & senectutem clementius tractare. que oia nõ potestis qui a puericia assiduo semper luxu sese immersit. Neq̃ eni aduersam valitudinẽ. neq̃ senectutem melioribus epulis reuocillare valet.

z PRIMA tellus. Vel tellus in prima sua ętate. vel prima quia ante deos terrã fuisse fabulantur. & illos omes ab ea fluxisse.

a DAS aliquid famę Ostenderat nimium luxum valitudini contrarium. Nũc dedecus quoq̃ afferre illum demonstrat. & odiũ patrui qui nepotis curam cupit & vitiorum. afferre etiã pauperiatem que coguntur hominis mortem cupere.

b TE tibi iniquum. Quoniam tibi necessaria subministrare non potes.

c LAQVEI precium. Cū ad id inopię redigaris. vt nō subperat es quo laqueum ad suspendium tibi compares.

d IVRE inquit. q. d. iste trasius iure tenuiores reprehendit. Ego autem his diuinis abundo vt multa possum profundere Cui respondet poeta quod que illi superabundant non in lupum sed liberalitatem sunt conuertenda & egenis danda potius quam luxuriose consumenda. presertim cum etiam & reipub. conferre & religioni multa debeant diuites.

e VNI nimirū &c. Aurea sententia qua monet diuites vt ex superabundantia rerum sibi subsidia cōtra diuersos casus & cōtra morbos comparent. Nam sepe fit tanta iactura patrimonii vt & maxime diuite ad exiguum censum redigantur. Quod si multas ante calamitates alligurierimus in eam incidimus inopiam vt omnes nos inimici rideant.

f VTER ne. Neq; hoc negligendum est. Nam forti animo feremus angustias patrimonii in quas nos fortuna detruserit. si hactenꝰ paruo assueti fuerimus.

g IN pace vt sapiens Nam vt sapiēs is dicitur qui in pace ita viuit. vt etiam paret que ad bellum pertinent si malo fato forte id venturū sit. Sic commendant diuites. qui ea parsimonia viuunt vt si quando a fortuna diuitiis spoliētur non sit eis durum parce viuere. quia eam viuēdi normam sibi imposuerit.

adde
Et frusta mortis cupidum: cum deerit egenti
pecunia c d vir ille
Aes laquei precium: iure inquit trasius istis
caligas reddimus.
Iurgatur verbis, ego vectigalia magna
copiosa loquitur horatius
Diuitiasq; habeo tribus amplas regibus, ergo
superfluis diuitijs ruis con
Quod superat non est melius q̄ insumere possis
quare pauper quistenac
Cur eget indignus quisquam te diuite? quare
cor deorum immodeste
Templa ruunt antiqua deum. cur improbe carę
rus largitio
Non aliquid patrie tanto emetiris aceruo
soli certe
e
Vni nimirum recte tibi semper erunt res:
cum patrimonii consumpseris
erit de te f
O magnus post hac inimicis risus. vter ne
fortune con ruinus an
Ad casus dubios fidet sibi certius. hic qui
multiplicabus assuerus fuam assuerū splendide viuere
Pluribus assuerit mentem corpusq; superbum.
est modico in vita aduenie tis gaculi
An qui contentus paruo metuensq; futuri
in tranquillitate rerum congrus
g dispposuit.
In pace vt sapiens aptarit idonea bello:
h
Quo magis his credas: puer hunc ego paruus
i
Integris opibus noui non latius vsum:
deminutis opibus
Quam nunc accisis videas metato in agello ofellū
suo
Cum pecore & gnatis fortem mercede colonum
Non ego narrantem temere edi luce profesta
h l
Quicq; preter olus fumose cum pede pernæ
ad me dum non visus a me
fiue m
Ac mihi seu longū post tēpus venerat hospes.
n
Siue operum vacuo gratus conuiua per imbrem
aliquis ab q̄siris.
o
Vicinus: bene erat non piscibus vrbe petitis
gallinario que pendens seruabatur
Sed pullo atq; hedo: tum pensilis vna secundas

h QVO magis &c. Probat quod dixit ostelli exēplo. hic olim diues sobrie vixit. Deinde quia brucianas partes secutus fuerat ab augusto bonis mulctatus partem illorum ab vmbreno cui data erant precio conduxit. nec fuit durum parce viuere in paupertate. quoniā assuetus etiā in diuitiis. parsimonię fuerant.

i NOVI. Bis repete vt sit ordo. Ego puer noui hūc ostellum non esse vsum lauus integris opibus q̄ abscisis videas vti. Ego noui eundem narrantem. i. hec ego nō edi temere in luce professa. id est in die non festo quicq̄ preter olus temere sine cautā. q. d. Si edi quandoq; aliquid preter olus fuit iusta de causa vt forte quia hospitē recepissem

k FVMOSE. Ad fumū desiccatę.

l PERNE. Sunt qui putāt pernam esse ad vertebra pedis ad finem calconei cōtā pernitendo. Vnde perniones qui ob frigus in perna nascūtur. Sed ponit pro pede porcino cum coxia salito. quem Martialis petasonē appellat.

m POST longū tempus Quo erat maiori sumptu ac cipiendus. Siue operū parcā et luxuriosam simul atq; honestam vitam depingit.

n PER imbrem. Nam bonus agricola nunq̄ nisi in magnis pluuiis cessat.

o BENE erat. q. d. lautiori conuiuio vtebar sed non rebus venalibus instructo.

p CVLPA magistra. Nã qui vltra modum biberet in culpa erat. hanc autem omnes vitabant.

q AC venerata ceres Sensus est. quod nunc; abũ dantiori vino vtebãtur quo letiores effectũ curas deponimus. nisi cum cereri sacrificarent per quod significat in solis sacrificiis splendidius epulabantur.

r EXPLICVIT seria contracte frontis. idest explicuit frontem contractam propter seria. i. propter curasque a seriis proueniunt contrahimus enim frontem in rebus anxiis. explicamus autem in letis. hinc Theren. Exporge frontẽ dixit. idest prebete letum.

s QVANTVM hic imminuet. q. d. nihil. Sẽsus est post hic vmbrenus nouus incola occupauit nr̃os agros. nec; ego nec; vos pueri partius nituim⁹. qa et i reb⁹ nr̃is olim secũdis et nũc in aduersis eundem cultũ seruamus.

quepost cenam fuerat ad dedecatõem .i. bifera

Et nux ornabat mensas cum duplice ficu
.i post sublatam mensam p
Post hoc ludus erat culpa potare magistra.
q
Ac venerata ceres ita culmo surgeret alto.
r seuere
Explicuit vino contractæ seria frontis.
instituere pareat
Seuiat atq; nouos moueat fortuna tumultus
s q. d. nihil minus
Quantũ hic iminet q̃nto aut ego parcius aut vos
filij vel serui postq; ad hunc locum .i. miles cui fuit arreptitius ager
O pueri intuitis. vt huc nouus incola venit.
t agri dñm militem
Nam proprie telluris herũ natura neq; illum
natura statuit alium fecit ab agris nostris miles
Nec me. nec quenq; statuit. nos expulit ille
militem expellet imperitus astuti imperitia
v x y
Illum aut nequities aut vafri inscitia iuris
eum diuitus viuens
Postremum expellet certe viuatior hæres
illius viri viri illius
Nunc ager vmbreni sub nomine nuper ofelli
est vel fuit z .i. perpetuus .i. possessionẽ
Dictus: erit nulli proprius: sed cedet in vsum
ideo magnanimi
Nunc mihi nunc alij. quo circa inuitæ fortes
constanna
Fortiaq; aduersis opponite pectora rebus.

t NAM proprie. Ondit natura oia esse cõia ex q̃ nullus est proprius dñs. qua propter fortuna icui⁹ temeritate huiusmodi bona collocata sũt. frequenter mutat dños agroꝝ.

v NEQVICIES. Quia aliquiet paupertatis eni amica est nequicies.

x VAFRI. Quod nõ sine multa calliditate interpretat. Est eni huiusmodi calliditas iure cõsultis presertim in his quorũ patrocinia venalia vt in vtrãq; partẽ omne penetius interpretentur.

x INSCICIA iuris. Quia occupabit ab alio eũ se defendere nescierit ignoratõe iuris

z NVLLI proprius sed cedet in vsum. Proprietas eni agrorũ nullius est. cum cõmunia sint elementa sed vsus concedit qua propter vnicum rẽ medijs est aduersus fortunãque frequenter oia cõmutat vt fortẽ animũ contra illam parem⁹.

CC

Argumentum in satyram tertiam

i N hac satyra mirum artificium poeta ostendit: nam cũ alios docere: & bonos efficere cupiat: se ipsum in primis damnat: vt ceteri satyricas notas equiori animo ferant. Inducit quendam damasippum corripientem se tanquam desidiosum: qui consumpto patrimonio suo se ad stoicam sectam contulit simulq; eos notat: qui aliena peccata vident & damnant: suorũ vero obliuiscuntur. Hoc dicit.

Satyra Tertia

In

Sic raro scribis: vt toto non quater anno
in quam scribas poetarum diligentius
b legendo explicaris

Membranã poscas scriptorũ quecq; retexes
.Lvino & somno

c
Iratus tibi: quod vini somnicq; benignus
componas futurum est

d e f
Nil dignum sermone canas: quid fiet? ab ipsis
in vrbe celebratis

m g
Saturnalibus huc fugisti: sobrius ergo
scribe ruis & ce epistole

h i
Dic aliquid dignũ promissis. incipe. nil est
reprehendantur penne indignus

b
Culpantur frustra calami. immerituscq; laborat
aduersis
l fabricarus
Iratis natus paries dijs atq; poetis:
recte tuus promiserenteis

m n
Atqui vultus erat multa & preclara minantis
octosum suscepisset

o
Si vacuum tepido cepisset vilula tecto.
.l. ad quem finem circumdare

p .l. platon ẽ
Quorsum pertinuit stipare platona menandro
tecum ex vrbe.

Eupolin archilochum comites educere tantos?
hominum mingere s.ne

q
Inuidiam placare paras virtute relicta?
contemneris o eam fugiendã

r
Contemnere miser. vitanda est improba syren

Desidia: aut quicquid vita meliore parasti:
est tibi tranquillo emuncq;

Ponendum equo animo. dij te damasippe deecq;
rectum q; tibi barbam radat

Verum ob consilium donent tonsore. sed vnde
vitam: meam loquitur damasippus substãtia

Tam bene me nosti? postq; omnis res mea ianũ
s vincpta

Ad medium fracta est: aliena negotia curo
depulsus negotijs

Excussus proprijs. olim nam querere amabam
callidus alicuius statue statuarius ille

t v
Quo vafer ille pedes lauisset sisiphus ære:
q amabam querere ex ere
inarrisicteste

Quod sculptum in fabre. quid fusũ durius esset
astutus meo statuebam

Callidus huic signo ponebam milia centum:
emere

Hortos egregiasq; domos mercarier vnus

a SIC raro scribis. Mirus poeta et miro artificio instructus. qui reliquos homines homines reddere cupiens seipsũ dãnat. vt ceteri equiperent aio ferãt cũ que vitia in illis. sũt ea in se esse fateat. Inducit igit̃ damasippũ stoicũ philosophũ & alia quidẽ horatii errata presertim tũ desidiã in scribendo carpentẽ. Videt aũt omnino tollerãdus is satyrus. q ita ceteros carpit vt nec sibi ipi pcat

b SCRIPTORVM. Tũ poetarũ. tũ aliorũ. Verũ cũ scriptorẽ dicimus p quandã excellentiã poetã intelligim⁹

c BENIGNVS. indulgens nimiũ vino & somno.

d DIGNVM sermone. i. dignũ quod mandet satyris quas sermones apppellat.

e QVID fiet. Sũt qui legãt si raro scribis. & non sic. & postremo adiũgãt quid fiet.

f AB ipsis sat. In qbus magna erat potandi copia.

g SOBRIVS. q idcirco fugistiv sobrietatẽ obseruaret qd ergo fiet postq; ab vbanis saturnalib⁹ rus fugisti nõne dices aliqd dignũ promissis. Nã sunt seruãda q̃ de sermonibus scribẽdis. pmisisti.

h INCIPE. vrget tacentẽ.

i NIL. Nullam potes excusationẽ afferre nec est quod culpã in calamos trãsferas q̃ tibi non inseruiant.

k IMMERITVS. Quia iniuria accusas parietẽ quod scripta nõ ferat.

l IRATIS. i. aduersis. habebãt aũt antiq; parietes iuxta lectũ cera illitos vt si quid in mentẽ venisset illic añ notaret quã memoria excideret. dicit igit̃ paritẽ natũ diis & poetis iratis quoniã nihil in eo notet poeta.

m ATQVI. Nã prosecabasin vultu nescio quid pmittere de te videbaris

n MINANTIS. Dixit aũt mināti vt oñderet nescio qd elationis atq; magnificentie in suis pollicitatõibus vt oĩs timiditas pcul abeffugeret

o TEPIDO. Nã in mẽse decembri aprici queruntur agri.

p QVORSVM pertinuit. Ad quẽ finẽ congerere multos ex platone mitos ex menãdro libros. nũ satyras scriptutus vtriq; comedie veteris. s. & noue poetas imitari oportuit. ppter quod menandrum & eupolim dixit & archilochũ. ppter inuehendi vehementiam. Sed nec pistis cõtentus erat nisi ex diuina platonis philosophia gãruitatẽ sniarum depromeret.

q INVIDIAM placare. Mordacissima inuectiua vt sit sensus. Tu ppterea nõ scribis. ga cũ videas inuideri studiosis vis virtutẽ reliquere. vt inuidiã a te amoueas.

r SIREN. De sirenib⁹ in odis dictũ est. Harũ noia varia ponũt. sũt etiã q dicãt harũ tnũ noia esse partheno pẽ. leucosiã & lygiã. sed hic p cupiditate. Ergo aut deponende sũt cupiditates & desidia aut deponende virtutes quas iã aggressus eras. Optime ergo rõ damasippi & iustissima reprehensio sed suo cõsueto acumine ridet hũc pceptã tanq; qui nõ vita & moribus sed solis verbis philosopharet. ergo ridiculũ illi ab his pmiũ p optimis pceptis optat. vt. s. illũ tonsore donet quo plixe barbę molestia liberet. Nã huiusmodi philosophi seu potiꝰ philosophię ostentatores & simulatores barbã pmittebãt et ceteri corpus neglectũ apparere volebãt vt spẽ q̃ndã cõtinẽtissimi seuerimissiq; viri pse ferẽt de ghus luu. hispida mẽbra qdẽ & dure p brachia setę. p mittũt atroce animũ damasippũ aũt mercatorẽ fuisse sũt Verũ cũ mercatura infeliciter vsus. oĩa amisisset ac ex summa rerũ desperatione se in fabriciũ pontẽ vel ex fabricio põte precipitaturꝰ esset a stertino stoico longo sermone persuasus & moris cõcepte cõsiliũ deposuit & stoice discipline se dedit. Verũ si diligentius pcte in cũ dicta aduertamus mlto plus vanitatis q̃ solide sapientie in hoie fuisse cognoscemꝰ vt sit ex his q̃s vltra sauiomatas arpinas ille satyrus fugiẽdos cẽseret q̃ties aliquid de moribꝰ audẽt Et curios simulãt & bachanalia viuunt.

s AD mediũ sa. Ad mdiã mercaturã. nã ianũ mercatorũ deũ volũt. Snia est. qd in medio cursu mercaturę a fortuna afflictꝰ est. Sũt etiã q velint tria in foro templa habuisse ianũ in principio. medio et fine. vt noteẽ oibus tpibus oportere mercatores diligẽtia vti.

t VAFER. dolosus qui in se lauãdo occupatos dolo in mare precipitaret.

v QVO ęte. Nã cũ corinthi rex fuerit & vasa corinthia reliqua pulchritudine superarint conueniens est illum pulcherrimis vasis vsum esse.

x FREQVENTIA com pita. idest omẽs populariter.

y MERCVRIALE. Nã a mercurio mercatura est. & omnis calliditas & versutia ab eodem planeta est.

z IN cor traie lateris. & c Interdum studio medicorũ dolor capitis trãsit ad aliam partẽ. vt melius est lethargicum fieri quam melancholicum. Nam solẽt medici ab alia parte corporis ad aliam deriuare morbum qui non nunquã medici studentes lethargicos faciunt phreneticos. Contrarii sunt hi morbi cardiacus & lethargicus ille somno ille siti deditus est.

☞ a DVM nequid Horã loquitur.

☞ b O BONE. Ingreditur paradoxon stoicorum quod est omnes stultos insanire. nam quicumq; a via recti discesserit cum tantundẽ peccare volunt. ex quo omnia peccata paria faciunt. Ergo cum poeta videretur vitium mercature. idest auaritiam ceteris preponere respõdet damasippus omnes qui non attingerint veram sapiẽtiam quoniam stulti sunt esse etiam insanos. vt nihil omnino interfit inter socratem quoniam non fuerit vere sapiens & quamuis flagitiosissimum hominem.

c FRVSTERE te. Decipias te Vir. Clamor frustratur hiantes.

p noueram hominibus
a quo f f
Cum lucro noram. vnde frequentia mercuriale
runt damasippo loquitur horatius

Imposuere mihi cognomen compita noui
liberarium certe

Et miror morbi purgatum te illius atqui
deputte morbum quemadmodum.
fieri ȝ

Emouit veterem mire nouus (vt solet) incor
translatio ipsum

Traiecto lateris miseri capitis ve dolore
quemadmodum f.patitur freneticus infectus

Vt letargicus hic cum sit pugil. & medicũ vrget
f.sit ubi sit ubi respondet dama
a morbo b sippus.
Dum nequid simile huic, estovt libet, o bone tene
deceptus
c
Frustrere insanis et tu stultiq; prope omnes
solẽ alt philosophus dicat
ille stoicus d
Si quid stertinius veri crepat, vnde ego mira
eo

Descripsi dociles precepta hęc tempore quo me
f.stertinius nutrire
e
Solatus, iussit sapientem pascere barbam
iussit .i.rerum me
f
Atq; a fabritio non tristem ponte reuerti
.i.omnibus rebus ,meis amissis inuoluto capite

Nam male re gesta, cum velles mittere oberto
fortunatus f.dixit .i.ne facias
g
Me capite in flumen dexter stetit. & caue faxis
premit

Te quicq; indignũ. pudor inquit te malus vrget:
dementes nis

Insanos qui inter vereare insanus haberi
ferurabor insanire
h
Primũ nã inquirã quod sit furere. hoc si erit in te
? non in alijs peripitando re odiungam.
deponere
Solo. nil verbi. pereas quin fortiter addam.
ignorantia boni

Quem mala stultitia & quecunq; insciția veri
imprudentem turba discipulorũ
f.esse illum i
Cecũ agit. insanũ crisippi porticus & grex
purat k

Autumat hæc populus hæc magnos formĺa reges
intelligę

Excepto sapiente tenet. nunc accipe quare
insaniant stulti equaliter

Desipiant omnes æque ac tu. qui tibi nomen
dederunt rancq; vbiq;
m
Insano posuere velut si luis, vbi passim

d VNDE. A quo stertino & est aduerbium pro nomine. Virgi. Genus vnde latinũ

e PASCERE barbam. Secui dogma stoicorum qui barbam nutriunt.

f NON triste. Quia desperationem in quam ex calamitate accepta inciderat. & propositum se demergendi deposuerat.

g DEXTER. Vel a parte dextra vel mihi propitius. vt siniſtrũ aduersum dicimus.

☞ h HOC furere. Sensus est. Furere si erit in te solo & non in aliis sinam te perire. Sed si omnes pariter insaniunt nete pudeat eius vel quetibi cum omnibus communis sit.

i CHRISIPPI porticus. i. stoici. quia porticu in quam conueniebant.

☞ k HEC formula. Nã hac regula preter sapientem oẽs stulti sũt. si miles sũt hoiel stulti hoibus in siluam erantibus. equibus alii dextrosũ alii sinistrorsum deflectunt. & hi longe a tramite discedunt. hi vero nõ longe. & tamen cũ omnes sint extra tramitẽ secundum stoicos omnes in pari vitio sunt. Nam cum sint plures marinis fluctibus obruti ita excluditur a facultate respirandi qui in ipsa pene superficie est. modo non emergat vt ille qui in ipso fundo iacet.

recto

Palantes error certo: de tramite pellit
ad sinistram partem ad dextrā partem et vtraq; simulis parte

Ille sinistrorsum. hic extrorsum abit: vnus vtriq;
.i. in diuersas partes

Feror: sed varijs illudit partibus: hoc te
o damasippe. esse

Crede modo insanum nihilo vt sapientior ille
deludit .i. sic ipse dignus hoc
l est sit stultus. m

Qui te deridet caudam trahat: est genus vnum
.i. non p ignes

Stultitiæ: nihilum metuenda timentis: vt ignis
plano cos

Vt rupes fluuioscq; in campo obstare queratur
genus stultitie est dissimile
precedenti

Alterum & huic varijs & nihilo sapientius ignes
decurrentis illi tra insipientes

Per medios fluuioscq; ruentis. clamet amica

Mater honesta soror: cum cognatis: pater: vxor
in hoc loco magna te

Hic fossa est ingens. hic rupes maxima: serua
obedient

n Non magis audierit: quam fusius hebrius olim
p.n. filiam ipsam

Cum ilionam edormit. catienis mille ducentis

Mater te appello clamantius. huic ego vulgum
esse errorem

Errori sil'em' cunctum insanire docebo'
ocepit veteres statuas

o Insanit veteres statuas damasippus emendo
q.d. nequaquam vt ille q vendit statuas damasippo

Integer est mentis damasippi creditor? esto
ex me damasippo

p Accipe quid nunc reddas mihi: si tibi dicā
stultus a me sine pe
dentra.

Tu ne insanus eris. si acciperis. an magis excors
spera lucro fauens deus lucri errorib

q r

Reiecta præda quam presens mercurius fert?
talenta illi viro p.n. vsurarij.

s t v

Scribe decem nerio non est satis: adde cicutæ
callidi obligatōes adiunge.

x

Nodosi tabulas centum mille adde catenas
obligatōem
debitoꝛe

y z

Effugiet tamen hæc sceleratus vincula protheus
manibus debitoꝛē.

3

Cum rapies in iura malis ridentem alienis

credit. Nam spe fenoris dul
cius. fortē amittet qui credit
credere non valenti.

p ACCIPE. Demō
strat peccare etiam damasip
pum si accipiet a foeneratore
id quod non possit reddere.
quamuis aliquis illū excor
dem & insanum putaret si
non acciperet.

q PRESENS. ideſt fauens
Virgil'. Nec tam presentes ali
bi cognoscere diuos.

r MERCVRIVS. Nam
deus est mercatorum. Scribe
te decem nerio. ideſt scribe te
debitorem in tabulis neriī.

t NON est satis. q.d. nō suf
ficit illa obligatio.

v ADDE tabulas nodo
si cicutę. ideſt scribe in tabulis
cicutę nodosi. ideſt callidi &
qui recte nouerit colligare de
bitorem.

x ADDE catenas. ideſt va
lida vincula obligationum.
tamen ille debitor omnes ef
fugiet neq; dissoluet debitū.
Appellat autem debitorem
proteum quia tanquam pro
teus omne vinculum facile
euitat.

y SCELERATVS, quo
niam calliditate sua effugere
sustinet.

z RIDENTEM alienis.
Ridet eni creditorē fefelliſſe.

m EST genus vnum stulticie. Sensus. Cum plura sint genera stulticię vnum ge nus est eorum qui timent ea que timenda non sunt. vt si quis in loco plano queratur esse rupes & flumina & pre cipua que nō sunt. Et eadem erit stulticia huius que est illi us qui clamātibus omnibus suis vt caueat. neq; rupes. ne q; ignes neq; flumina vitet.

n NON magis audierit. Hic fusius auctor tragediarū fuit qui cum ilioneam in tra gedia ebrius ageret & vellet eam simulare dormientē gra uitate vini ad verum somnū ductus est. Fabula autem est Ilione filia priami polineſto ri nupta in qua Catienus per sonam agebat polydori per quietem matri apparentis. su sius autē hecubę qui vt dor miret id enim erat agendum ita se vino ingurgitauit vt cū a cacieno. qui dicebat mater te appello. non posset excita ri vniuersus popolus dama uerit mater te appello.

o INSANIT damasippus. Nam prodigus omnem pe cuniā instatuis emendis con sumit. Sed neq; insania caret is qui damasippo pecuniam

a FIET aper. Manet in protei fabula. vt ostēdat illū omnem fallaciam meditaturū. ne pecuniā debitam reddat.

b SI male rem gerere. Si insipientis est rem male gerere. & contra bene gerere. stultus erit perilius qui tantū dicat. i. credendo tanti debitorē scribit quantum non possis rescribere. idest reddere. Nam scribit fœnerator tibi qui cū pecuniam ad fœnus collocat illius te in mensa creditorem facit. tu autem cum dissoluis iubes illam in mēsa illi rescribi. idest in suū creditū reduci

c AVDIRE. Lubet omēs attente audire sua argumenta quibus ꝓbat oēs peccare.

d TOGAM compote. nā qui diutius sessurus ad audiendum est solet cōmode vestimentū componere. Acron autem exponit componere q. substernere vt attentius audiant.

e DANDA est helebori. Sensus est. quicumq; aliquo vitio laborāt insani sunt. vnde eorum cerebrum hellebro purgandum est. Sed inter omnia vitia auaritia maioris insanię est. ergo plus hellebori expetit.

mutabitur in aprū — nō erit modo — nō respondebit, vt mortuus

a
Fiet aper: modo auis: nō saxū & cum volet arbor
admirabitur — fuit

b
Si male rem gerere insani est: contra bene sani:
insanius — illius senis ratorio

Putidius multo cerebrum est mihi crede perilli
numerantis — redd. re

Dicantis: quid tu nunc̄ rescribere possis
solent enim auditore diutius vestes cōponere

c
Audire atc̄ togam iubeo componere. quisquis
vt attentiores sint — d — cupiditate honoris — diutinarum

Ambitione mala: aut argenti pallat amore
ꝓfusione — vel — numis cultu religionis

Quisquis luxuria tristi ne superstitione:

Aut alio mitis morbo calet huc propius me:
stultos esse — ex — accedite

Dum doceo insanire omnes: vos ordine adite

e
Danda est helleborī multo pars maxima auaris
recta — mittat

f
Nescio an anticyram ratio illis destinet omnem
g — hereditatis — rune

Hæredes scaberī summā incidere sepulchro
nisi quisq; summā — pugnantium in arena

Ni sic fecissent. gladiatorum dare centum
ex testamento — illius — ꝓfusi hominis

Damnati populo paria atc̄ epulum arbitrio arri
colligis — regio illa — verba scaberij

Frumēti quantum metit aphrica: siue ego praue
.i. iussi — h

Seu recte hoc volui: ne sis patruus mihi credo
ꝓscaberij — circumspectum

Hoc scaberī prudentem animū vidisse. quid ergo
scaberius — hereditatis

Sensit cum summā patrimonij insculpere saxo
iussit — scaberius

Hæredes voluit: quo aduixit: credidit ingens
esse — diligentius .i. quā ꝓpauperarē

Pauperiē vitium: & cauit nil acrius: vt si
morceretur

Forte minus locuples vno quadrante perieret:
quia.

Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res
sic

Virtus fama decus diuina humanaq; pulchris
obediunt — congesserit

Diuitijs parent. quas qui construxerit ille

f NESCIO anticyram. Metonomia per id quod continet. ꝓ id quod cōtinetur. Anticyra enim nomen est insulę in quā multa conficitur medicina posuit anticyram pro medicamine .i. nescio si omnis medicina danda sit auaris. magnitudinē vitii expressit.

g HEREDES scaberi. scaberius iussit heredes suo ꝓsepulchro incidere summā patrimonii quā illis relinquebat. adiecta pena ni scripsissent vt centum paria gladiatorū populo exhiberent. preterea epulum darēt eo sumptū quem censeret arrius.

h NE sis patruus. Ne sis cēsor vt patrui in nepotes esse consueuerunt vt alibi demōstratum est. hoc autem idcirco iussit quia putabat diuitias summū bonum esse. & illis omnes virtutes parere. & qui diues fuisset eum omnia esse. vt stoici de sapiēte dicūt. sic igitur vehementer dissentit ab Aris. cyrenaico qui cū e patria in greciam philosophandi causa proficisceretur iussit seruos aurum proijcere vt expeditiores ad iter carpendum essent.

Clarus erit fortis iustus sapiens etiam rex.
erit virtutem esse. acquisitum

Et quicquid volet hoc (veluti virtute paratum)
scaberius ad magnã gloriam s. fecit scaberio

Sperauit magne laudi fore: quid simile isti
non patria sed litterarum

i Græcus aristippus: qui seruos proijcere aurũ
alu qui. s. serui

In media iussit lybia: quia tardius irent
seruꝰ vel aristippus
h vel scaberius

Propter onus segnes: vter est insanior horum:
dixit damasippus cum de eodem confutat
o sterni disputari possit

l Nil agit exemplũ: litem quod lite resoluit
congregee

Si quis emat cytharas: emptas comportet in vnũ

Nec studio citharæ. nec musæ deditus illi
ferrea instrumento furoris
m n calceorum

Si scalpra & formas non sutor nautica vela
alienus a mercaturis

Auersus mercaturis delirus & amens
quomodo inquo ab

Vndiq; dicatur merito. qui discrepat istis

Qui numeros aurumq; recondit nescius vti
absõdit
acquisitus ranã

Compositis: metuensq; velut contingere sacrum
ali magnum

Si quis Ingentem frumenti semper æceruum
exercitus ab illo acerno

Porrectus vigilet cum longo fuste. neq; illinc
sumere frumẽti

Audeat esuriens dominus contingere granũ
sed

Ac potius foliis parcus vescatur amaris.
aliquis optimi vini
o

Si positis intus chij venetisque falerni
plaustris quin cnã bibat acetũ cadis

Mille cadis: nihil est. tercentum millibus acre
horreatis est tacear

Potet acetum age. si & stramentis incubet. vnde
ad sternendum apta
p

Octoginta annos natus cui stragula vestis
p. deest.

Blatarum ac tinearum epulæ putrescat in arca:
hominibus

Ni mirum insanus paucis videatur. eo quod

---

i GRECVS. Non patria: nam cyrene in aphrica sunt. sed quia litteris græcis philosophat' est quin et pecunias ad socratem misit. quas ille respuit asserens id nolle deũ suum habuit autem vt scribit xenophon ingenium ad omnia pro tempore loco & persona simulanda omnino promptum & ob hoc dionisio prẽter omnes erat charus. & vt pñibus voluptatibus libẽter fruebatur. ita et absentes facile contemnebat a diogene regius canis appellabatur Summũ bonum posuit in leui motu ad sensum emanantiideſt in voluptate corporis sensus titilante.

k VTER est insanior horum. Vtrumq; carpit & eũ qui nimis diuiciis tribuit & eum qui omnino negligit Sed tamen ad auarum reuertens disputat quod vt illi reprehendendi sunt qui instrumenta aliquarum artium comparant et illis vti nesciũt Sic & auari sunt vituperandi qui diuitias viuẽdi instrumenta possidentes illis non vtantur.

l NIL agit exemplũ Illud exemplũ nihil est quod litem vertit in litem. ideſt vitium. quia dum damus exẽplũ aristippi litẽ liti opponimus. nam si staberius vitiosus. aristippus vitiosior. ergo nil valet exemplum aristippi aduersum staberiũ. ad rem dubitatam aperiendã nemo vtitur dubio argumento. Incertum est vtrũ insaniat qui despicit pecunias nullo moderamine vtitur ad eas despiciendas. Et ait quemadmodum insanit contemptor pecunię videat esse isanus. q.d. damasippus stertini nõ opus est exemplo ad dirimendam litẽ. quia ex eo disputari potest. ipse videtur sibi subiicere nolo corripas vitium vitio dum culpas auaritiam exemplũ summis insanię. quia non potest exemplar laudari cum ipsum vitiosum sit.

m SCANPRA. Instrumẽta ferrea quibus calceorum sutor coria radit.

n FORMAS. quibus vtũtur ad calceos cõponendos.

o SI positis intus chii Correptio est vt sit sensus qd' non solum potabit acetũ cũ sint sibi mille cadi aut chii aut falerni. Sed etiam si centum milia cadorum.

p OCTAGINTA annos natus &c. Augmentum ab ętate in quo tanta auaritia sit vt vestes quibus lecti sternũtur. id enim sunt stragulę blatis & tineis rodendas in arca condat. & in ea ętate quę moliora cubilia desideratim culmorum stramẽtis iaceat.

virio vexatur

Maxima pars hominũ morbo iactatur eodem
cius verclecrum

q
Filius aut etiam hoc libertus vt ebibat hæres

Dijs inimice senex custodis ne tibi desit
quam modicum recipe

Quantulum enim sume curabit quisq; dierum
p olentibus

r
Vngere si caules oleo meliore caputque
immundũ morbo scabioso

in s t
Cæperis impexa fœdum porrigine quare.
quantũcunq; modicum

v x
Si quid vis satis est periuras. surripis aufers
ex omni parte

x
Vndiq; tum sanus populum si cædere saxis
seruos pecunia
ocquisueris

Incipias. seruosq; tuos quos ære pararis
demeretem

Insanum te omnes pueri clamentq; puellæ
ruam occidis

Cum laqueo vxorem interimis matrẽq; veneno:
integro sensibus q.v.nequaquam

z a
Incolumi capite es quidem. neq; hoc tu facis argis
gladio matrem
sicue

Nec ferro vt demens genitricem occidit horestes
optimam
horestem q.v.non

An tu reris eum occisa insanisse parentæ
reris agitatum fuisse

Ac non ante malis dementem actum furis. quã
sue collo alq repefecit

In matris iugulo ferrum tepescit acutum
eniam estimatus .i.insane

Quin ex quo est habitus male tute mẽtis horestes
cerre

Nil sane fecit. quod tu reprehendere possis
amicum suum ledere fecit orestes
gladio

Non pyladen ferro violare aususue sororem
sic dicram horestes

Electram. tantum male dicit vtriq; vocando
sororem amicum. quodcunq; ira

b
Hanc furiã. hunc aliud iussit quod splẽdida bilis
p.n.quantũmut re

c
Pauper opimius argenti positi intus & auri.
talis vile vinum

d
Qui veietanum festis potare diebus
ex ferat

e f
Campana solitus trulla. vappamq; profestis

q FILIVS aut etiã Summa stultitia quod se defraudet rebus necessariis. vt deinde heredes luxuriose degant.

r CAPVT. quod vngi debeat quoniam sit infectũ prorigine. is enim morbus est scabiosus. qui crescẽdo porrigit

s IMPEXA. Quoniã caput pecti non sinat.

t QVARE si quid vis. Si forte respondeat auarus sed circo illis non vti. quoniã queq; minima sibi satis sint. Interrogat poeta siue damasippus cur periurio & furto & rapinis vndiq; per summum scelus patrimonium augeat.

v SVRRIPIS. Clanculũ.

x AVFERS. Per vim.

y TVM sanus populum &c. Tu ne eris sanus si populum infectaberis, certe non eris. At dic mihi si es insanus cedendo populũ saxis eris ne.

z INCOLVMI capite. id est integris sensibus & non furiosis si vxores laqueo aut matrẽ veneno tollis propter auaritiam.

a NEq; hoc tu facis argis &c. Demonstrat poeta illum magis insanire quã horestem qui matrem interemit. nam ille & aperte rem egit. et vt patrem vlisceretur Tu autem & dolose aggrederis & quod omniũ flagitiosissimum sit ppter auaritiam scelus commiteris preterea post occisam matrem nullum aliud scelus commisit horestes. neq; pyladem amicum neq; electram interemit. sed solum maledicebat illã furiam. & hunc aliquid aliud appellans.

b SPLENDIDA bilis. Que omnia in lucem profert Persius vitrea bilis. quia nunquam stat. vel splendida lucida. quia nemo potest irasci. ita vt non appareat eius iracundia.

c PAVPER opimius. Sic dicitur magnas inter opes inops. Opimius autem ditissimus & auarus cum letargico morbo laboraret a peritissimo medico ita sanatus est. autum multũ posuit in mensa. et fecit a multis numerari & que dicebat ille audiebat excitabat et sanus est.

d VEIETANVM. Veietana ciuitas est cãpanie in qua nascitur pessimum vinum.

e CAMPANA trulla. Trullam dicit deformẽ caliscem vel rusticanum.

f VAPPAM. Vinũ quod iam exhalauerit.

morbo suus
6
Quõdam lethargo grandi est oppressus vt hæres
pecuniarũ gaudens
h t
Iam circum loculos: & claues lætus ouansq;
pauperẽ
viuitem h
Curreret hunc medicus: multum celer atq; fidelis
sanat ad ap medicus
Exiccat hoc pacto mensam poni iubet: atque
Effundi saccos nummorũ: accedere plures
pecuniam auarum
Ad numerandũ. hominẽ sic erigit: addi & illud.
bona tuus
Ni tua custodis auidus. iam hæc auferet hæres
mene viuente
loquitur auarus egrotus
loquitur medicus
Men viuo? vt viuas igitur vigila. hoc age qd'vis
vires
i
Deficient inopem vene te: ni cibus atq;
addatur infirmo
Ingens accedat stomacho vultura ruenti.
mihi vare cibum
m n
Tu cessas. age dum sume hoc ptisanarium oriza
loquitur egrotus loquitur medicus
o
Quãti empte: paruo q̃nti ergo? octusibus. heheu
Quid refert. morbo an furtis pereãq; rapinis
respondet sterinius loquitur damasippus
p
Quis nam igitur sanus. qui non stultus. qd auar?
respõdet sterinus loquitur damasippus
Stultus & insanus. qd si quis non sit auarus
sest ne rñdit sterinius loquitur sterinio
loquitur damasippus
Continuo sanus. mínime. cur stoice dicam
p.n. medici
q r
Non est cardiacus. craterum dixisse putato.
ex infirmitate sua
Hic eger recte est igitur. surgetq; negabit.
vehemẽti
Quod latus aut renes morbo temptantur acuto
auarus fauentibus
Non est periurus neq; sordidus. immolet æquis
aliquis viis familiaribus temerarius
Hic porcum laribus. verum ambitiosus & audax
ad illam insulam an
o t
Nauiget anticyram. quid enim differt baratrone
ris collectis
Dones quicquid habes. an nunq; vtare paratis
p canusq; nomen oppidi
Seruius oppidius. canusi duo prædia diues

g LETHARGO. Morbus est somnũ inducans cui haud mediocre remediũ Plinius vrticam dicit esse.

h LOCVLOS & claues Thecas clauium quibus cuncta recluderet.

i LETVS ouansq;. Qui putabat illum auarum cito moriturum.

k MEDICVS. Hic hominis auaritiam noscens. non videbat qua alia ratione illũ excitare posset.

l DEFICIENT vene. quia cũ nihil sumas in venis sanguis deficit. Vel posuit venas pro arteriis. idest venas pulsatiles nam cum pulsus spiritalis in arteriis non est mors aduentare videtur.

m PTYSANARIVM. Poculum siue pulteni ex ordeo in qua maxima vis est restaurandi vires & nutriendi.

n ORIZA Frugũ genus est. folia carnoso habet porro similia scelatiora. altitudo cubitalis flos purpureus.

o OCTVSIBVS. Octo assibus vt etiam centussis. id est centum assium.

p QVIS nam igitur sanus. Sensus est. quod quãuis auarus insanus sit tamen non sequitur si quis auarus nõ sit idcirco esse sanũ. nam potest laborare alio vitio vt dato aliquẽ nõ esse cardiacũ poterit laborare alio morbo Sunt autem verba damasippi ex sterinio querentis.

q NON est cardiacus. Si tibi dixerit medicus de ęgro. quod nõ est cardiacus. tu ais quod surget de lecto Iterum medicus adiicit q̃ nõ surget q̃ alio morbo laborat. Sicęr go dici ille non est periurus neq; sordidus immolet diis porcam. sed ambitiosus & audax alio vitio laborat & debet ire ad antycirã vt curet

r CARDIACVS est. morbus stomachi tremor cordis dictus.

s QVID enim differt Idem crimẽ est. aut bona prodigalitate profũdere aut nullo pacto vti quod probat p duos fratres Seruii oppidii filios quorũ aulus prodigus Tyberis vero auarus esset.

t BARATRONE. scurra & triuiali. Nã balatrones dicuntur rustici homines inepti & triuiales publicus seruilius balatro multa in augustum amare et non sine ioco dixit. fuit autem tantus deuorator vt simili vitio laborantes balatrones dicti sunt.

antiquis opibus

Antiquo censu naris diuisse duobus

Fertur. & hoc moriens puris dixisse vocatis
capillos
o filt
Ad lectum: postq; te talos aule nucesq;
gremio alios
Ferre sinu saxo donare & ludere vidi
filt pecunias aureis
o
Te tyberi numerare: cauis abscondere tristem
dissimilis
Extimui: ne vos ageret vesania discors.
eulius prodigum illū sequereris
v x
Tu nomentanum: tu ne sequerere cicutam.
tdeo deos vestrum domesticos
Quare per diuos oratus vterq; pœnates
aulius hereditatem euam.
y z
Tu caue ne minuas: tu ne maius facias id.
a f.q6
b
Quod satis esse putat pater: & natura cohercet
sæuo vobis dilectissimi pueri mei
c exigeret
Preterea ne vos titillet gloria iure
obligabo p ambos p vel
b
Iurando obstringam ambo vter ædilis fueritue
talis
e
Vestrum prætoris: is intestabilis & sacer esto:
illis leguminibus tua tu case ne.
f
In cicere atq; faba bona vt perdasq; lupinis
theatro ns erigetur tibi
erea statua
g
Lætus vt in circo spaciere aut eneus stes:
petuarus tuis
Nudus agris nudus nūmis insane paternis
fauor populi.
h
Scilicet vt plausus quos fert agrippa feras tu
cauta
i f.est
Astuta ingenuū vulpes imitata leonem:
plebeus loquitur plebeo
k
Ne quis humasse velit aiacem atrida vetas: cur:
f.respondet
l
Rex sum: nil vltra quero plebeius & æquam
aliter sine vin
dicta
Rem imperito. ac si cui videor non iustus: inulto
plebeus
m
Dicere quod sentit: permitto maxime regum
expugnata
Diꝫ tibi dent capta classem deducere troia:
quia hoc dicis
Ergo consulere & mox respondere licebit.

v MOMENTANVM. Desidem & luxuriosum. vt supra pantalabo scurre nomentanoq; nepoti.

x CICVTAM. Auarum foeneratorem vt paulo supra patuit.

y TV ne minuas. Quoniā prodigus es.

z Ne maius facias. Quoniā es auarus.

a PATER putat. Qui & prudentior est vt sciat & benivolus vt velit nobis bene consulere.

b ET natura cohercet nam ipsa paucis contenta est. Debemus autem naturam tanquam optimā ducem sequi.

c TITILLET. Iocūde moueat: Titillare enim dicitur. cū sensus ita tangitur. vt iocūde moueatur. Ergo vt auaritiā & prodigalitatem a pueris arcere volebat. ita de terrere a nimia honorū cupiditate.

d VTER ędilis. Posuit ędilitatem & preturam pro omnibus magistratibus. quos si peterent volebat eos sacros ideſt execrabiles esse Virgil. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames.

e INTESTABILIS. is est cui ademptū est ius testandi.

f IN cicere atq; faba. Nolo te perdere bona in ędilitate capienda. Nam ędiles multo sumptu magnificos ludos pplo parabāt noiauit autem cicer & fabam & lupinum. quoniam vt patet etiā apud Pluta. invita catonis talia munera apud priscos populo dabant ędiles. Nam cū in precio tunc esset agricultura laudabātur hi. qui aut leguminā. aut fruges ex suis agris collegissent. Hinc teste Pli. eum primum ciceronem appellarūt cuius optima fuisset cicera. Eodem pacto & a fabis fabios. a lennibus lentulos appellarunt. Ergo in cicere & faba. ideſt in muneribus ędilitus. nā is erat ordo in magistratibus petendis. vt primo ędilitatem. deinde preturam. postremo consulatū peterent. Qua propter ludos magnificos pro viribus parabant ędiles vt promptiorē sibi populum & fauentiorē ad reliquos magistratus deinceps peterēdos sibi redderēt.

g SPACIARE. Quod in spectaculis sedem habeat in podio. in quo non solum sedere sed etiam deambulare licebat. Erat autem locus nobilioribus assignatus. Iuue. Omnibus ad podiū spectantibus. Spaciari autē intra certū spaciū deambulare. Virg. aut ante ora deum pingues spaciatur ad aras.

h QVOS fert agrippa. q.d. nō decet te honores illos quere qui tribuuntur agrippe qui secūdus post octauianū auctoritate pollet.

i VVLPES imitata leonem. Abusopo est qui inducit vulpem. quoniā a nobilioribus animalibus contemneretur exuuias assumpsisse.

k NE quis humasse velit. Ad notandum q; dialogum confecit. Introduxit enim quendam altercantem cum agamēnone. vt doceret sanniores esse eos qui insanivi denēis quos sanos putam⁹.

l REX sū. Verba superba regis qui putet cū rex sit omnia sibi licere. q.d. sic volo sic iubeo sit pro ratione voluntas

m PERMITTO sibi dicere multo. Sententia est. permitto vt impune liceat dicere quid sentiat.

n CONSVLE. Loquit rex

o CVR aiax. Interrogat plebeus cur aiacis cadauere sepultura prohibeat. cū de suis benemeritus sit. et id hostib⁹ futurum gratum sit.

p MILLE ouium. Rex loquitur.

q TV cum pro vitula. Arguit plebeus regē magis insanum fuisse. cum iphigeniā sacrificare voluerit q̄ aiacē qui dum oues necat se greco rum principes occidere putat At rex insanum se fuisse negat quia vt dianam placaret filiam sacrificare noluit.

r QVI speties &c. Argumētum stoicum quod tale est. qui cumq; cupit speties veri & sceleris. idest honesti & turpis permixtas & confusas. idest quicumq; nescit discernere rectum a turpi sed cum animi commotione. scilicet ratione minime obtemperāte is habebitur. idest putabitur commotus. idest perturbatus & quicūq; perturbate agit errat. Ergo ita errat rex. qui ambitione. que magna animi perturbatio est. mouetur ad iphigeniā imolandam. vt errat aiax propter stulticiā que prouenit ex ira qua in vlixem inflammatus est. Erat aiax fateor stulticia occecatus. At tu ob inanes titulos. idest appellaris maximus regū & troie dominus que res plena est vanitatis cōmittens scelus putas te stare animo. idest esse extra motus perturbationis. Erras si hoc putas. namvt insanus est qui nutriet agnam pro filia. ita et is qui filiam pro agna.

interroga plebeus loquitur

n o

Consule: cur aiax heros ab achille secundus
ex hoc clarus est greco
defensio

Putrescit: totiens seruatis clarus achiuis
troiani gaudeat iacet

Gaudeat vt popul⁹ priami priamasq; inhumato
eius

Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro
furibundus iaz inimicū
p suum

Mille ouium insanus morti dedit: inclitum vlixē
fratrem meum

Et menelaum vna mecum se occidere clamans
loco victime

in oppidonillo

q Tu cum pro vitula statuis dulcem aulide natam
salsis frugib⁹.

Ante aras spargisq; mola caput improbe salsa
integritatem s. hoc dicto plebeus loquitur

Rectū animi seruas. quorsū: insanus. quid. n. aiax
occidit glocio continuit

Fecit. cum strauit ferro: pecus abstinuit vim
ab filio im filius amicis suis

Vxore & gnato mala multa precatus atridis
iaz fratrem suū

Non ille aut teucrum. aut ipsum violauit vlixem
sed nocuo classem

Verum ego vt hærentes aduerso littore naues
mitigatus filie mee
deos

Eriperem. prudens placaui sanguine diuos
certe. s. placasti agamēnon loquitur s. placaui meo sanguie
sanguine

Nempe tuo furiose. meo. sed non furiosus.
honesti turpis perturbatione

r

Qui species alias veri sceleriscq; tumultu
m insanus plebeus loquit

Permixtas capient cōmotus habebitur atq;
demens an si quis intercrit perturbate

Stultitia ne erret nihilum distabit an ira
insonit

Aiax immerito dum occidit. desipit agnos
ru rex gliam

Cum prudēs scelus ob titulos admittis inanes
recto s. stas inflatū

Stas animo: & purum tibi cum vitio tumidū or
in candidum

Si qtis lectica nitidam gestare amet agnam
ego sicut ornamē
filie et aurea

Huic vestem vt gnatæ paret, ancillas paret aurū
s. agnam appellet nōie nobilis virginis

t

Rufam aut pusillam appellet. fortiq; marito

cõstituat, talẽ agnam taliosfaciet

Destinet vxorẽ: interdico huic omne adimat ius
vrbanus quidos ventac ciuo.

Pretor & ad sanos abeat tutela propinquos
filiam suam destinet in sacrificiũ

Quid si quis gnatam pro muta dauouet agna.
q. dam agamẽnon loquitur plebeus vel poeta loquitur

Integer est: animi ne dixeris, ergo tibi pratta
f. etiam est f. est

Stulticia est. hic summa insania, qui sceleratus
etiam fragilis.
insanus

Et furiosus erit, quem cepit vitrea fama
dea belli. hominibus

Hunc circumtonuit gaudens bellona cruentis.
vera pdigum homine repehende

c
Nũc age luxuriã. & momentanũ arripe mecũ
quia recta pfusoꝛe

Vincit enim stultos ratio insanire nepotes
pdigus postq̃ pro patrimonij

Hic simul accepit patrimoni mille talenta
tuber

Edicit. piscator vti. pomarius. auceps
vel negotiatores vt
v lenones intellige. ꝛ

Vnguentarius ac tusci turba impia vici
oẽs q̃ cibos ven
dunt ꝛ

Cum scurris fartor cum velabro omne macellum
ro qui acceꝑt mille q. d. aliquis omnes predicti
talenta patrimonij

Mane domũ veniat. quid tum venere freq̃ntes
loquitur illi profusoꝛi patrimonij

Verba facit leno. quicquid mihi. quicquid horũ
esse a nobis pete

Cuiq̃ domi est id crede tuus vel nũc pete vel cras
intellige f. verba lenonis ironice loquitur tuꝛtus
a

Accipe quid cõtra hæc iuuenis reꝑonderit æqui?
o venatoꝛ

In niue lucana dormis o creatus, vt aptum
piscatoꝛ

Cenem ego. tu pisces hiberno ex equore vellis
piger f. tum

Segnis ego indignus qui tantũ possideam. aufer
sq̃ ex hereditate mea alteri alteri

Summe tibi decies tibi tantundem. tibi triplex
tibi sq̃ ad me

Vnde vxor media currit de nocte vocata.
illius hystrionis sumptam
b illius nobilis femine

Filius æsopi detractam ex auræ metelle
ꝓpterea talentum

Scilicet vt decies solidum exhoreret aceto:

☞ OMNE adimat ius. Nã pretores interdicunt administrationem suorum bonorum illis qui insani sunt. & curatores ex gentilibus, sibi parant. Ergo concludit ex superioribus omnes stultos insanire. ergo quisquis sceleratus furiosus erit. Eadem ratio erit de ambitioso & luxurioso. Quod vt perspicuũ faciat inducit concionantem apud omnes cupidinarios momentanum virum extrema luxuria perditum.

t NVNC age luxuriam. Nunc luxuriosos insanos probat.

v TVSCI vici. Vicus rome erat dictus tuscus. quia eum habitarunt tusci a persenna ex obsidione recedẽte relicti.

☞ x IMPIA turba Negociatores aut lenones accipimus. Sed melius negociatores intelligimus. quia inhumanissimi sunt & nec misericordia nec precibus flectuntur. deinde quod in vico turario ante meretrices prostabant nomen vico dederunt vel impia turba. quia locum suum derelinquerũt nam ab hercinnis pulsi sunt. in hoc vero vico meretrices esse consueuerant. impia ergo turba periura. aut quia omnes ibi habitabant negociatores.

y VELABRO. Velabrũ rome est iuxta auentinum. nam seclusus mons iste fuit a ceteris aqua. & locus in quo aqua fuit velabrum appellabatur quod ea veiis iret

z MACELLVM. Macellus a mactandis pecudibus macellum dici volunt.

☞a EQVVS. Ironice vel equus in referenda gratia.

b FILIVS ęsopi. Cecilia metella metelli filia cũ ęsopi tragedi filium adamaret ex aure pasta est vnionem sibi detrahi. quem ille liquefactũ aceto absorbuit huius pater patinam sexcentis sexterciis taxatam posuit. in qua erant aues cãtu aliquo aut humano sermone preclare esui singule compte nulla alia inductus suauitate nisi hac.

c LVSCINIAS. Huic aui diebus ac noctibus cōtinuis xv. garrulus cantus est dens sante se frondiū germine. Mirum profecto tantam vocē in tā paruo corpusculo inesse tam pertinacem spiritum & musice perfectum modulatum sonum. Hec in ore ficori poetę adhuc infantis cecinit.

d SANI an creta &c. id est albo an nigro colore .i. sunt ne inter bonos an malos enumerandi.

☞ e AEDIFICARE casas puerorum est ęno & lapillis casulas edificare et mures veluti iumēta paruis plaustris iugare. & harūdine pro equis vti. Sed magis puerile est plorare amore mulierculę victum. Nequeo si velim mentis refrenare impetū. & in presides summis exire conatibus. quibus vt pluriū adeo castitas exosa est, vt si ad explendā eorū prurigine omis matronarū multitudo veniat, luxuria saciari non possit. hii quidē passionum sectatores tuxpiū. hianibus oculis. ambientes templa. plateas. aulas. et loca que cūq; (in quibus forte ornate suo more mulieres insident) dum illecebri appetitu cunctas actas faciūt omēs eque cupiunt. Hinc faciente spem potentia circūcionis aucupātur. & has blandiciis illas nimis alias muneribus. nōnullas sponsionibus. & si cetera nō sufficiant in quasdā in casses voluntates suas cōtrahunt. & cantu & choro. ineptias celebrantes suas. existimant per maximum decus quocūq; polluisse thalamos. Et si contingat in horū scelestę studiū aliquē loqui (sinamus q; nōnūquā tanquam in hostes salutis publice sumunt) confestim impudica fronte surgēt friuolas quasi sanctissimas quasdā suas rationes eructāt. vt puta dauid adulteriū i bersabee sampsonis in meritriculam salomis ob mulieris idolatriam & huiusmodi plura adēntes. Insuper iuuentutis ludū luxuriā fore. nature non malicie crimen. etatem se frenare nō posse. preterea eos in rem suam agere. & sic nemini iniuriam facere. sed; immaturam etatem senectutis continentiam seruare.

☞ f MVTATVS palemon. Palemon atheniensis iste fuit philostrati filius adeo petulans in iuuentute vt pecunias circūferret & per angipotus absconditas dispone ret. quibus ad voluptates paratius vteret. sed aliquādo ebrius et coronatus xenocratis scolam ingressus eius oratione que tunc de pudicicia erat adeo mores immutauit tantūq; in philosophia profecit. vt xenocrati in scola succederet.

g MAGISTRI. f. xenocratis agathōis filii qui calcedo m⁹ fuit et aristotelis auditor.

☞ h PORRIGIS irato Ostendit amatorem puero fuisse similem cui irato si poma porrigas recusat. & si dicas summe citille. idest cito a quo diminutiuum est negat velle accipere. Si autem non des optat.

☞ i EXCLVSVS. Ostendit inconstantiam amantiū ex versiculis terentianis quibus phedriam thaidi irati demonstrat poeta.

dissoluit nobilem margaritham. f. fuisset sed

Diluit insignem baccam. qui saniorꝫ ac si
v. l

Illud idem in rapidum flumen iaceret vehoacam
illius nobilis viri notum

Quinti progenies arri par nobile fratrum
q. p gemellorū

Nequitia & nugis prauorum & amore gemellū
auco illius sunt magno pecto

c
Luscinias soliti impenso prandere coemptas
in quam partem .t. an inter bonos vel ma
d los sunt numerandi

Quorsum habeantꝫ sani an creta carboni notandi
c plaustro

Aedificate casas plostello adiungere mures

Ludere par impar: equitare in harundine longa:
aliquem stultitia

Si quem delectat barbatum amentia versat
pueritibus ludis recta ostendet

Sic puerilius his ratio esse euincet amare
trium an
norum

Nec quicquid differre vtrum ne in puluere trimꝰ
lusisti iam in senectute

Quale prius laudas opus: an meretricis amore
ex ne an f. fecit

Sollicitus plores: quero facias ne quod olim
in⁹ meltino adolescens luxuriosus
f ornamenta

Mutatus palemon: ponas insigna morbi.
sudaria ornamentū ornamentum colli f. palemon
brachiorū ficus

Fasciolas: cubitale focalia: potus vt ille
occulte obstruxisse serta

Dicitur excollo furtim carpsisse coronas:
sobrij repetentibus g

Postq; est impransi correptus voce magistri
h f. accipere

Porrigis irato puro cum poma recusat
f. pomum f. pomū
f. r. scio cupiet

Sume citelle negat si non des optet amator
quomodo differat quando
i ab hoc puero ne

Exclusus: qui distat: agit vbi secum eat: an non
sponte sua vocatus

Quod rediturus erat: non accersitus: & hæret:
sibi

Inuisis foribus: nec nunc cum me vocet vltro
curem .f. me absoluere
ab amore eius

Accedam an pocius mediter finire dolores
f. me f. radibo

Exclusit: reuocat: redeam non si obsecret: ecce

.i.multo sapientior

k Seruus non paulo sapientior. o here quæres

Nec modum habet. neq; consiliū: rōne modoq;
ratio/ree

Tractari nō vult: in amore hæc sunt mala bellum
immediate sequitur fere more

Pax rursum: hæc si quis tempestatis prope ritu
instabilia in certo casu casu conetur
currenera

Mobilia & cæca fluitantia forte laboret
efficere firma efficaci

Reddere certa sibi nihilo plus explicet ac si
conetur

Insaniret paret certa ratione modoque
illius regentis grana
l m

l Quid cum picenis excerpens semina pomis
amice p percussisti
n

Gaudes: si cameram percusti forte penes se es
more infantum .i.senex
o .i.fere p

Quid cum balba feris annoso verba palato
sicut pueri s.eo q hominadū

Aedificante cassas quid sanior: adde cruorem
amoris amorem tuū dico

Stulticiæ at ignem gladio scrutare modo inquam
p n.femine p.n.
r

Helade percussa marius cum præcipitat se
furiosus a cerere
o q

Ceritus fuit: an cōmotæ crimine mentis
scz marium seueritatis

Absolues hoiem: & sceleris damnabis eundem
consuetudine
t

Ex more imponens cognata vocabula rebus
quidam rerum differimina
v sobrius

Libertinus erat: qui circum compita siccus
.i.ioris z

Lautis mane senex manibus curiebat & vnum
scz o vos vu p sumpitē

Quiddā magnū addens vnum me surpite morti
quia
pitare immortalitatem.

Dijs &.n. facile est orabat sanus vtriusq;
toto corpore .i.deceret emptor eum esse nō sane mentis
x

Auribus atq; oculis: mentem nisi litigiosus
in venditōne talē libertinū eniam

Exciperet dominus cū venderet hoc quoq; vulgo
principio z auctor stoicorum familia

Chrisippus ponit fœcunda ingente menenī:
remouco

y Iupiter ingentes qui das adimisq; dolores

k SERVVS non paulo sapientior. ideſt multo ſapientior nam ſanum conſilium a ſeruo illi datur vt apud eūdem poetam patet. Et horatius eandem ſententiā in hoc loco repetit.

l QVID cum picenis. Multa in amore pueriliter faciunt viri quibus oſtenditur amore homines deſipere.

m SEMINA. Grana pomorum. puerile enim eſt grana pomorum in cameram. ideſt in tabulatum cameratū iactitare.

n PENES ſe es. ideſtes ne ſane mentis.

o BALBA verba. Nam amantes cū alloquūtur amicas balba vt infantes verba pronunciant.

p ANNOSO palato. ideſt tu annoſus & ſenex. tūc enī nō es ſanior puero caſas edificante.

q ADDE cruorem. Nam ſepe homicidiū ꝓpter amorē & alia ſcelera cōmittunē.

r HELADE percuſſa. Nā iſte helladem puellam quam adamabat zelotipia iteremit ac mox penitentia ductus ex alta ſpecula ſe precipitē dedit

ſ CERITVS. inſanus. Nā in cereris ſacris furore corripiebatur. ergo vt à bacho bachantem dicimus. ſic & a cērere ceritū. plautus ergo pro cerito circumferri iubet.

t COGNATA vocabula q. d. conuenientem proprietatem vocabulorum obſeruaueris. hoc autem intendit ex conſuetudine vulgari. quia vulgares putant aliū eſſe inſanum alium crudelem egō aūt ſtultos et inſanos vtroſq; appello.

v LIBERTINVS erat Hic incipit de ſuperſticioſis & religioſis loqui.

x MENTEM niſi litigioſus & c. Oſtendit etiam ſuperſticioſos nō eſſe ſanos ideſt confitetur mentem ſanā non habere ſeruum ſuperſtitioſum quem vendebat niſi forte amat litem quia licebat emptori agere contra venditorē ſi inueniebat poſtea ſeruus vitioſus. Iuris erat apud veteres ſi quis ſeruum diſtraheret quis eius omnia vitia vel animi vel corporis publicaret. ergo dicit hunc furioſū cuius mens excipienda eſſet.

y IVPPITER ingentes Aliam oſtendit ſuperſtitionē nam in graui egritudine pueri mouet ſtulta mater quod ſi euadet illum in fluminē mittendum demerget. vt ſi vel caſu vel medici arte ſanē illa ſua ſtulticia rurſus in morbum reducant.

a IEIVNIA. Ergo & ieiunia indicebant sacerdotes apud romanos.

a IGNOTO sibi. Nam tergum suum nemo nouit.

b PENDENTIA tergo. Fingit enim esopus quemlibet hominem duplici pera esse onustum. & alteram a tergo pendere qua nostra vitia condamus alteram a pectore in qua seruemus aliena. Figmentum sapienter fabricatum. nam ita vitia nostra nō videmus vt quea tergo sunt videre nō possumus contra autem aliena assidue intuentur. vt ea quea fronte nobis sunt.

c STOICE post damnum &c. Ostendit que stertino dixerit.

d VENDAS pluris. Vt preteritam iacturam ex amissis mercibus reitaures. rogat autem vt dicat qua insania laboret. cum sibi sanus esse videatur. Cui respondet stertinius non mirum esse quod

culusdam e grotantis

Mater ait pueri menses iam quinq; cubantis
mecum febris

Frigida si puerum quartana reliquerit: illo
iupiter mandas

Magne die: quo tu indicis ieiunia nudus
flumine puer tunc si vel sanauerit

In tyberi stabit casus medicusue leuarit
puerum morbo stulta occider.

Aegrum ex precipiti mater delyra necabit
frigido flumine
positum puerum

Ingelida fixum ripa: febrimq; reducet:
an est mater s.an vitio natus

Quo ne malo mentem concussa: timore deorum
damasippo numerandus post sepiēsapienteco gratie
philosophus et quod ipse sit octauus

Haec mihi stertinius sapientum octauus amico
insanus vocatur

Arma dedit post hac ne compellarer inultus
s.se insanum esse ra

Dixerit insanum. qui me totidem audet atque
vicis
a b

Respicere ignoto discet pendentia tergo.
o damasippe bona, rua
c d

Stoice post damnum sic vendas omnia pluris

Qua me stultitia: quoniam non est genus vnum
me horetur

Insanire putas ego nam videor mihi sanus
p.s.

Quid: caput abscissum demēs cum portat agaue
sicq q.d. nequaquam sed nihil
omnino fuit furiosa.

Gnati infœlicis sibi tum furiosa videtur.

Stultum me fateor: liceat concedere veris
eloquare et mihi dicas.

Atq; etiam insanum. tantum hoc edisce re: q; me
loquitur damasippus

Aegrotare putes animi vitio accipe primum
magnus domos diuites
e

Aedificas: hoc est longos imitaris ab imo
tu

Ad summū totus moduli bipedalis & idem
suo irrides
f illius gladiatoris

Corpore maiorem rides turbonis in armis
animum superbum quomodo sit
g

Spiritum & incen sum: qui ridiculus minus illo:
speras etiam posse te facere. q.d. non

An quodcunq; facit mœcenas: te quoq; verū est

sibi sanus videatur. Nam & agaue furore parcita. cum filii caput apri caput esse putabat. sibi sana videbatur.

e EDIFICAS &c. Dicit nūc poeta insanire etiā illum qui sit minori fortuna. et opibus. velit in edificando parem se mecoenati & aliis diuitibus & potentibus reddere. Ergo bipedalis. i. duorū pedum longitudine imitaris longos. ideſt diuites. nā pauper te diuitibus equiperas. & tamē ita paruus cum sis parui torbonis vehementiam irrideas.

f TORBONIS. Turbo quidam dicitur fuisse gladiator siue miles exigue staturę. sed magni animi. ideſt prelio fortis cum esset armatus.

g QVI ridiculus minus illo. Quare tu minus ridearis cum rideas gladiatorē illum qui fuit breuis staturę. aliter quomodo, potes minus ridēculus esse quā gladiator turbo. cum sis eadem statura et tamen derides eum.

viro viro

Tanto dissimilem & tanto certare minorem:
ranunculus

h Absentis rane pullis vituli pede pressis.
calcatus
pullus qualiter

Vnus vbi effugit: matri denarrat. vt ingens
posquā
fratres pullos calcauerit regnum
rana

Belua cognatos eliserit illa rogare.
f. fuit belua rana.

Tanta ne? num tandē suffluans si magna fuisset
respondet pullus

Maior dimidio. num tanto. cum magis atq;
pullus

Se magis inflaret non si te ruperis inquit
horatio fabula

Par eris. hæc a te non multum abluit imago
ad fiduciam tuam inedificando etiam illam insaniam

i k

Adde poemata nūc hoc est oleū adde camino
insaniam poetarum i

Quam si quis sanus fecit. sanus facis & tu
f. facere

Non dicam horrendam rabiem iam desine cultū
sumptuosiorem loquitur horatius rebus
tuo o

Maiorem censu. teneas damasippe tuis te

Mille puellarum puerorum mille furores.
m damasippe mihi horatio

O maior tandem parcas insane minori

h ABSENTIS rane. Accommodatus apologus Nā tante filii bouis pede pressi perierant. Superstiti autem vni referenti calamitatem & magnam fuisse bestiam dicenti. aiebat mater an tanta fuisset. & inflando se maiorem reddere conabat respondente autem filio maiorem esse illa magis atq; magis sufflabat donec filius dixit si te rupis inflando non illā equalis. Sic igitur euenit minoribus qui maiores equare volunt. prius enim pereunt q̄m id possunt.

i ADDE poemata. Hic sensus. adde illud quod poeta est ideſt preter reliquū errorem poetam iure insanis & vsus vulgari prouerbio.

k OLEVM camino. ideſt igni ardēti vt magis ardeat.

l SANVS facis & tu. Nō dico inquit sanus. non dico horrendam rabiem. vt tibi parcam, non dico poeticam rabiem esse.

m O MAIOR. Hec horatius. ideſt cōprime te tādē damasippe cum suadeat etiam pueros insanos esse longos imitaris. ideſt freus ambulas et proceres imitaris ac nobiles. hoc propter mecoenatē qui tunc hortos edificabat magnos ac diuites imitans ac te in altum erigis cum sis pauper & pusillus.

Argumentum in satyram Quartam

h Ec satyra inducit familiarem sermonem inter horatium & quendam catium Epicuree secte auctorem. Catius enim epicureus philosophus summum bonum in voluptate: vt ceteri eiusdem dogmatis philosophi, ponebat. Hic a poeta prudentissimo interrogatur de ordinatione cenarum: & p̄cepta gule inquirit. Lepide igitur poeta vt prius stoicos, ita nunc epicureos irridet. Hoc dicit.

Satyra Quarta.

loquitur horatius respondet catius
i.venit p.n.

VNde & quo catius: nõ est mihi tẽs auenti
nomina mee secte nomina fugare
sẽs epicuree b c
Ponere signa nouis preceptis q̃lia vincũt
philosophia pithagore socratẽ accusatum ab anito
d platones
Pythagoram anticq; reum doctumq; platona.
loquitur horatius captans benivolentiam similtro
Peccatum fateor: cum te sic tempore leuo
allocutussum. tu
Interpellarim: sed des veniam bonus oro
p cpadere memoria primo
Quod si intercideritibi nũc aliquid repetes mox
q̃ acumine ingenij
assecutus fuero
Siue est nature hoc: siue artis mirus vtroq;
rũder catius
mihi
Quin id erat curæ: quo pacto cuncta tenerem
stabiles descriptas
Vtpote res tenues tenui sermone peractas
loquitur horatius fuerit peregrin⁹
eloquere.
Aede hõis nomen: simul et romanus an hospes
loquitur catius. describam a me
b
Ipse memor precepta canam: celebitur auctor
forma
Longa quibus facies ouis erit: illa memento
tanq; albiora
Vt succi melioris & vt magis alba rotundis
ad mensam confringens solida dura ous
Ponere: namq; marem cohibent callosa vitellum
vbi homo irrigatur caulis
c
Caule suburbano: qui siccis creuit in agris
est limatius
f
Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
de impensis venerit
Si vespertinus subito te oppresserit hospes
reluctetur ad manducandum
g
Ne gallina malum responset dura palato
a me gallinam s.aqua vino.
Doctus eris viuam mixto mersare falerno
mersare qui in pratis nascuntur
gallinam
Hoc teneram faciet: pratensibus optima fungis
fungis
Natura est alijs male creditur ille salubres
Aestatis perager: qui nigris prandia moris.
moris decerpserit ab
Finiet ante grauem quæ legerit arbore solem
vir ille h
Aufidius forti miscebat mella falerno

a VNDE & quo. Exprimit per catium nõ modo sectam epicureorum. sed ingenium & mores. Erant enim inclinati in meliorem vitam. Sed sine doctrina & qui se solos recte sapere. et vera deprehendisse putarẽt. Familiaris interrogatio & que lepide peratur cum sermo ad secundam personã tanquã de tertia cõstituitur. vnde ergo venit catius et quo vadit. At ille respondet. non est mihi tẽpus. i. non suppetit in tãtis negotiis tẽpus ponere tibi auẽti. i. maximo opere cupienti.

b SIGNA. q.d. noia mee secte & intelligit epicuream que nomina talia sunt vt notis: desit ad mirandis et inauditis preceptis suis.

c VNICVM T pithagorã: deest philosophiã pithagore a quo italica philosophia originem sumpsit. & socratem vnde habuit initium ionica moralis philosophia.

d ANTI reũ. i. socratẽ. Hic enim innocentissimus philosophus, Fertur etiã oraculũ appollinis cherophõti dixisse. Socratẽ omniũ sapientissimũ esse. que res illis summã conflauit inuidiã. preterea cũ omnes seipsos magnificãtes irrideret sibi infensum animũ reddit quare et Aristophanẽ poetam in eũ incitauit & miletum vt eũ impietatis & corruptõis iuuentũ accusaret impulit. Tres illum accusauerũt anitus qui partes opificũ ciuilliumq; tuereretur. Lycon orathorũ. Melitus poetarũ. Sic autem scripta est in actis accusatio iura violabat Socrates. deos quos ciuitas & institutio maiorum susceperat deos esse negans alia demonia inducit iuuenes cõtra ius corrũpit pena sibi mors damnat⁹ assumpto veneno periit atheniẽsibus eius mortis tanta penitentia incessit vt gymnasia & palestras clauderent et alios accusatores exilio. miletum vero morte donarent. Socratẽ ipsum aerea statua a lysippo perfecta donarent. anitũ ab exilio redeũtem heraclcote exterminauerunt.

d CELEBRABITVR auctor. Nam tanta vis est nature. vt quamuis summũ bonum in voluptati nonnulli ponant. tamen non possunt sine pudore illa efferre. preponit ergo ouа longa orbiculatis quoniam sint melioris saporis. & sint albiora & albũ ita callosum. vt non defluat vitellus. i. rubrum oui. quod idcirco matrẽ appellat. quia in illo est semẽ masculi. inde q; est materia pulli.

e CAVLE suburbano: Olera enata in arridis terris dulciora sunt. quam que in suburbanis vbi horti irigantur crescant.

f ELVCIVS. Insipidius Eluere enim est luendo deterrere.

g RESPONSET Reſistat reluctetur in faucibus. Enumerat autẽ poeta ea quevsus hominũ contra morem anti quorum excogitauerit. nam ętas aurea sub saturno testata est cui ad sedandam samẽ sitimq; sufficisse glãdes & riuulos veteres tradidere hoc idem lactucis agrestibus & radicibus approbauit recentior diogenes. & longe clarius gloriosissimus iohannes noster sanctificatus in vtero quem in asperis. desertisq; locis. a mellelocusta legimus quorum ciborum loco iuniores atq; lasciuientes. non solum innocentium carnes. & vina sponte nascentia comperit. verum vice ministrantis naturę superinduxit artifices sagacitate quorũ ad incitandum appenitum quiescẽtem componuntur edulia & succis exteris vina miscentur & vtinã sufficeret ad facietatẽ inuenisse talia. ad vlteriores voraces progrediuntur plurimi. nolẽtes aduertere quibus vitiis ob ingluuiẽ mentis reterẽ iterit⁹

h AVFIDIVS forti &c: Aufidius conditum de falerno vino faciebat sed stulte qa austerum est & non debeat nisi mollis vini conditum ietunus gustare.

Mendose: quoniam vacuis committere venis

i MVLSO. Vinū cui mel admixtū sit. quin et mulsam aquam faciunt. de mulso autem & de passo & defruto & sapa abunde est apud columellam.

Nil nisi lene dicet: leni precordia mulso
pfudens eppetet.

Proueris melius si dura morabitur aluus
de impedientis flugū egestionis

k MVGILVS. Species piscis mire velocitatis qui cum lupo eternas inimicitias gerit

Mugilus & viles pellent obstantie conchæ:
pellet .i. cum vino ex[illegible] coo insula.

l LAPHATI. Alio vocabulo rumex dicitur.

Et laphati breuis herba: sed alba non sine coo
crescentes

m NASCENTES. Crescentes nam omnia conchilia crescente luna implentur.

Lubrica nascentes implent conchilia lunæ
bone ferax

n TESTE. Omnem piscē intelligimus qui duriori cortice tegitur. Aquatilium enim teste pli. alia corio & pilis teguntur. vt vituli & hippotami. Alia corio tantum vt delphini. alia cortice vt testudines. Alia silicum duritie vt ostrea & conche alia crustis vt locuste. Alia crustis & spinis vt echinni. alia squamis. vt pisces. alia aspera cute. vt sua tina qua lignum & ebora poliuntur.

Sed non omne mare est generosæ fertile teste
quem baiano q̄m lucrino lacu capitur.
sinu capitur

Murice baiano melior lucrina pelori
in locis vel insulis illis

o PECTINIBVS. Pectines siue petunculi pisces sunt. qui se ex aqua iaculātur sagitte modo. idem facit & polybus.

Ostrea circeis miseno oriuntur echinni.
piscibus illis oppidum illud

Pectinibus patulis iactat se molle tarentum.
pparandarum assumet

p NEC sibi cenarum. Nemo debet arroganter dicere scire apparare cenas. & est ardui artificii est. eas diligentius apparare.

Nec sibi cenarum quiuis temere arroget artem
precepta disertione

Non prius exacta tenui ratōne saporum
q emere piscatoria magni vēdentes

Nec satis est cara pisces auertere mensa
s. opus est vt sciat lignum piscibus testis
piscibus r

Ignarū quibus est ius aptius: & quibus assis:
pper crapulam surget rursus ad comedendum
p

Languidus incubitum: iam se conuiuia reponet
ex vmbria regione postuo

s VMBER. i. de vmbria persuauis crassitudine sua lactes. s. que vitant corpus hois.

Vmber: & iligna nutritus glande rotundas
ab ilice
fleete pper pondus teo
pinguem

Curuat aper lances carnem vitantis inertem
aper apud laurentum captus herbas illis

Nam laurens malus est vlnis & arundine piguis
administrat siluestres
v

Vinea summittit capreas non semper edules
qui recte sapit

t CAPREAS. Capree et capreoli dicūtur quibus palmites vitis sustentaculis herent sed non nisi teneli edules sunt.

Fecundi leporis sapiens sectabitur harmos

x FECVNDI leporis. Quia dicitur sepe in anno parere. aut quia vno coitu concipit.

Piscibus atquæ auibus que natura & foret ætas
exquisitas diligentiam
meam

y ANTE meum palatum idest ante quam ego illorum saporem inquisiuissem. Saporis enim sensus in palato & lingua consistit.

Ante meum nulli patuit quæsita palatum
aliqui industrie placentes
z
pferre.

z SVNT quibus ingeniū. Sunt qui in inueniendis crustulis ingenioli sunt. ideo nō satis est ydoneus apparator conuiuiorum. qui nouit quē sunt optime placente.

Sunt quibus ingeniū noua tantū crustula p̄mit
est finire diligentius

Nequaquam satis in re vna consumere curam

aliquis in

Vt si quis solum hoc male ne sint ;vina laboret
negligens .t.oleo
Quali perfundat pisces securus oliuo
falerna exponas

Massica si cœlo suppones vina sereno.
per nocturnam curam asperaueris in illo vino
aliquid purgabitur
Nocturna: si quid crassi est: tenuabitur aura,
nocuus

Et decedet odor neruis inimicus at illa
gfecum collata g fecū

Integrū perdunt lino vitiata saporem
afluetus est

Surrentina vafer qui miscet fæce falernam
fecem
a b
Vina columbino limum bene colligit ouo:
vt ad fundum amplectens rubrum aut

Quatenus ima petit voluens aliena vitellus
aliena vastidientem piscibus illis refectos ex offa ea allata
c
Tostis marcentem squillis recreabis & asra
pisce illo hic apparet apud veteres
vitium: mensis lactuca vari solitā

Potorem coclea: nam lactuca inatat acri
salita carne farcimi
b nibus

Post vinum stomacho perna magis ac magis hilp
cupit vt non

Flagitat immorsus reficiq; quin omnia malit
calens .t.loci in quibus
ibi coquuntur

Quecunq; inmundis feruent allata popinis
liquaminis

Est operepreciū duplicis pernoscere iuris
ius

Naturam. simplex e dulci constat oliuo:
ius e componere condimento salsa
vino f

Quod pingui miscere mero muriaq; decebit:
Cmuria constantino politana amphora

Non alia quam qua bizantia putruit orca.
.t.tus postq; mitrum culleus cum

Hoc vbi confusum sectis conferbuit herbis
a monte illo bene oleum
g c
Corithioq; croco sparsum stetit insuper addes.
a loco oleum emisit arbore

Pressa venefranæ quod bacca remisit oliuæ
poma bonitate saporis
b
Picænis cedunt pomis tyburtia succo:
vua a loco dicta in
i b
Nam facile præstant. invenucula conuenit ollis
melius a loco siccaueris

Rectius albanam fumo duraueris vuam:

a COLVMBINO. Quin & gallinaceo etiā addita sac cula & modico sale.

b LIMVM. Fecē colligit quia totam ad fundū trahit.

c SQVILLIS. Piscis est.

d PERNA. Salita carnevt sit pars pro toto. vel quod il lud membrum insue sit effi catius.

e PINGVI. Dulci et crasso.

f MVRIA. Sal est ea aqua medicatum & induratum. Sed vide apud columellam.

g CORITHIO. A loco vbi abundat.

☞ NOTA mirabiliterepi cureorū secta reprehēdit nūc hoc nūc illd trāsgluciētes aui de etiam fecundissimos cali ces exhauriendo nō ad sedā dā nature oportunitatē sed ad implendam amplissimi vētris voraginem calefacto euaporantium ciborum fu mositate cerebro illico exhila ritate in insaniā fertur exqua de se audet magna presume re iactationes emittuntur im mense facilis subintrat credu litas. & archanorum reseratio. & obtrectationes quoti cumq; misere oriuntur blā dicijs patent aures. cor qui buscumq; cōsiliis & anima ampliata nil nisi qd honestū sit rennuit. sane nisi in aliorū & innocentium sepe perniciē tā dira decurreret pestis opti me a rerum natura cum epu lonibus actum erat. eo quod scelesto crimini euestigio pe nitentia subsequatur. Nam ante alia cerebri stupefactivo ragines paciuntur offitatio nes crebras sui obliuionem sermonis indecentiam. sen suum ligationes gressus in certos eructationes vomituſ q; illecebres.

h SVCCO. Sūt pulchrio ra picena. Vnde Iuue. Emula picenis & odoris mala recen tis. sed suauiora tyburtina.

i VENVCVLA. Vua a loco dicta.

k OLLIS. Nā & Plinius et columella ostendunt mul tis modis posse seruari vuas integras & inuiciatas.

ALLEC. Quidam spe ciem piscis putarunt. sed res videtur non multum a garo dissimilis. Est enim garum liquamen ex piscibus et sepe ex salsamentis.

m PIPER album. A colore dicitur & inter nigrum legitur. Est enim triplex. albū nigrum. & longum. Poeta enumerat multa que ad voluptatem spectant. Sed tamē omnia hec ironice hinc extat oratio Architę tarentini magni in primis & preclari viri. Nullam capitaliorem pestem. q; corporis voluptatem dicebat hominibus a natura datam. Cuius voluptatis auide libidines temere & effrenate apetiundum incitarentur. Hinc patrie proditiones. Hinc publicarum rerum euersiones. hinc cum hostibus clandestina colloquia nasci dicebat. Nullum denicq; scelus nullum magnū facinus esse. ad quod suscipiē dum. non libido voluptatis impelleret. Stupra vero & adulteria & omne tale flagitiū nullis aliis illecebris excitari nisi voluptate. Cumq; homini deus nihil mente prestabilius dedisset. huic diuino muneri ac dono nihil tam esse inimicum quam voluptatē Nec enim libidine dominante temperantie locū esse omnino. nec in voluptatis regno virtutē posse cōsistere. quod quo magis itelligi posset. fingere aio aliquem iubebat tanta incitatum voluptate quanta percipi posset maxima. ne mini censebat fore dubium quin tam diu. dū ita gauderet. nihil agitare mente. nihil ratione. nihil cogitatione cōsequi posset.

n SAL niger. Fortasse muriam dicit.

o INCRETVM. Condentatum, in formam vertit.

p IMMANE est vicīū Res digna est vt in mane inuehamur si macello. idest piscibus. in macello venalibus dentur tria milia.

q ANGVSTO. Nā quorū natura vaga est. hi angustias odisse videntur.

pomis

Hanc ego cum malis ego fœcem primus & allec

Primus & inueni piper album cum sale nigro
nigrum nitidis lancibus

Increturn puris circum posuisse catillis
magnū expandere in orbis

Immane est vitium dare milia terna macello
paruo magnos torquere

Angustoq; vagos pisces surgere catino:
Vitumq; hoīū siue seruus

Magna mouēt stomacho fastidia: seu puer vnctis
ciphum fragmenta deuorat

Tractauit calicem manibus dum furta ligurit:
fœx vini

Siue grauis veteri: cratere limus adhæsit
sorde.

Vilibus in scopis in mappis in scobe quantus
illius est magnū

Constitit sumptus: neglecti flagitium ingens
.i. nec .i. marmoreas mensas tangere manu

Ten lapides varios lutulenta radere palma.
purpureas lintea q̄bus ad mensas verbant

Et tyrias dare circum illota toralia vestes.

Oblitum quanto curam sumptūq; minorem
est

Ne habeant tanto. reprehendi iustius illis

Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis
loqtur hocanus
p.n.
Docte cati per amicitiam diuosq; rogatus
memor sis

Ducere me auditum perges quocunq; memētō
licet nares q̄ audiuit

Nam quāuis referas memori mihi pectore cūcta
quantum si magistrum audirem

Non tamen interpres tantundem numeris, adde
actum formam precepeuis

Vultum habitumq; hoīs quē tu vidisse beatus:

Non magni pendis, quia contigit, at mihi cura
preceptores accedere

Non mediocris inest fontes vt adire remotos:

Atq; haurire queam vitæ precepta beatę.

r DVM furta lygurit. Dū furtim vorat que furatus est. Vnde necesse est quod inquinatis furto manibus inquinat que attingit pocula.

f ADHESIT. Quia diu insedit.

t VILIBVS in scopis. Sensus est. Paruo sumptu scoparum quibus de perras scolē ex pauimento & vappularū quibus abstergas vasa. vel quas super imponas puris pureis vestibus lecti vitabis omnes sordes. Et quāto hec minoris constant. tanto maius flagitium commiseris. nisi curaueris.

v LVTVLENTA. Non lota.

x RADERE. Tangere leniter. nam vasa non ea tenentur que priuantur gemmis. sed tamen manus pxime accedit

y TORALIA. Appositio est. Sunt autem toralia a thoro dicta vestes quibus lecti ornantur.

z DOCTE cati & c. Ironia est & irrisorius sermo. sed quomodo se vanus homo laudari putet.

a NAM quāuis & c. Memoriter quidē referas cūcta tamen cū interpres sis nō tantum iuues quantum magister vnde hec habes.

b NON magni pendis. Tu enim propter copiam hominis non illum tanti facis quāti ego propter inopiam.

c FONTES remotos. s. mihi. Nam primus ille auctor fons est. Tu autem nuus ex illo fonte.

Argumentum in satyram Quintam

h Ec satyra salibus iocis refertissima: artificio miro composita: alternoq; sermone aptata auariricrimen sordesq; auarorum spurcissimas acri telo lancinat. Insuper & testamentorum captatores reprehendit. Inducit vlixem vatem tyresiam apud inferos consulentem: qua ratõne: quoue pacto ammissas opes reparare posset: & ditescere. Hoc dicit.

Satyra Quinta.

quero vates mihi

a b

h Oc quoq; tyresia preter narrata petenti

dic

Respõde: quibus amissas reperare queã res

eyresia rñder tyresia

Artibus atq; modis: quid rides? iam ne doloso

ad insulam deos domesticos

Non satis est ithacam reuehi patriosq; pœnates

respondet vlixes quemad modum.

Aspicere? nulli quicquam mentire: vides: vt

ego vaticinante seq; in patria

Nudus inopsq; domum redeaz te vate? neq; illic

d e f. est in rerum certe

Aut apotecha procis intacta est aut pecus: atqui

diuitijs

Et genus & virtus nisi cum re vilior alga est.

et quo loquitur tyresia diuitijs.

Quando pauperiem missis ambagibus horres.

seq accipe a me tibi dicente quia illa inter

f sepulcas laudata

Accipe: qua ratõne queas ditescere: turdus

munus pceraturia te

g Siue aliud priuum dabitur tibi deuolet illuc

existente

Res vbi magna nitet domino sene, dulcia poma

a HOC quoq; tiresia. Inducitur persona vlixis ad tiresie vmbram loquentis apud inferos quõ amissas opes reparet. Et hoc ex homeri. odissea sumptum est. illud agens ante heredipetarum lacerat tiresiam. nam multa dixisse eũ ait preter naturã. Artificiose aũt auaritiã carpit vt patebit ex sequentibus.

b TYRESIA. Hic vates thebanus fuit qui exorta cõtrouersia inter iouem iunonẽq; vtrius sexus maior extaret libido. Iudex a diis electus maiorem muliebrem quam virilem pronunciauit. Quo iudicio offensa iuno illũ lumi nibus orbauit. At iupiter orbitatem oculorum vaticinatione sibi tradita subleuauit.

c NON satis est. Tiresia loquitur.

d APOTHECA. Grecũ latine penum dicimus.

e PROCIS. Qui procaciter et sine modo modestiaue mulieres insectantur. ostendit autem diuitias querere. quoniam a procis vxoris omnia domi direpta inuenturus sit. Ostendit autẽ querendas esse opis quoniam sine illis virtutes in nullo precio sunt.

f TVRDVS. A turido colore dictus est. vt ait Varro. Auis inter epulas laudata. Color est illi circa ceruicẽ in estate varius in hieme concolor. Turdum habuit agrippa claudii vxor sermones humanos imitante.

g SIVE aliud priuum. Priuum est quod vniuscuiusq; proprium est. & alterius nõ est. legitur & priuum. vt prima poma. Priuũ autem est quod vnius est. vnde & priuilegium. & hoc platinum indicat. Exite & ferte fustes priues in manu. Sensus aũt est. vt captet orbos senes suis muneribus. et illos ante deos veneretur. quam illi periuri. aut ignobiles aut homicide sint.

fructus

Et quoscunq; ferret cultus tibi fundus honores
deum domestico deo domestico
7 familiari.
h Ante larem gustet venerabilior lare diues.
diues sit ignobilis.

Qui quamuis periurus erit sine gente.cruentus
i
Sanguine fraterno fugitiuus ne tamen illi:
k
Tu comes exterior:si postulet ire recuses
contempto
l m liberrimo illo deuice n
Vt ne tegam spurco damæ latus:haud ita troiæ
exhibui respondet regelia
contendens
Me gessi certans semper melioribus:ergo
ru vlixes qõ vixi.

Pauper eris fortem hoc animum tollerare iubebo
gerili
Et quondam maiora tuli:tu protinus vnde
eruam
Diuitias arisq; ruam dic augur aceruos:
ego quidem tu
loquitur regelia
Dixi equidem:& dico captes astutus vbiq;
victimas voluntates
Testamenta senum:neu si vafer vnus & alter
insidias euidentem euaserit cum
re
Insidiatorem preroso fugerit hamo
quam tibi dico
ru
Haud spem deponas haud artem illusus omittas
in iudicio quiq;
causa aliqua
p Magna minor ve foro si res certabitur olim
seq; eorũ certantium filius s. sit etiam remere.
quis
Viuet vter locuples sine gnatis improbus vltro
honestior ẽ insolens citet sis

Qui meliorem audex vocet in ius illius esto
patronus recta posteriorem
Defensor famã ciuem causaque priorem
ru vlixes salutem p vel
filius
Sperne domi si gnatus erit fœcunda ue coniunx
q iudica

Quinte puta aut publi: gaudent præ noĩe molles

Auricule tibi me virtus tua fecit amicum
complexum

Ius anceps noui causas defendere possum
sensus est.facilius potes me omni labore
requiri quam te partem nucis quinquerere.
Eripiet quiuis oculos cicius mihi quam te
a se fracta fraudet spolier
s
Contemptũ cassa nuce pauperet.hęc mea cura est

presens autem cuiũ spreta vetterum solertia non dicã a grãmaticalibus regulis.sed a nutricum vberibus euellit infantulos vt eos non in scolis sed fornicibus trudat. nec agitur hoc vt aliqui conantur prętendere tenella ętas nõdimissura q̃ cepit aptius imbuaẽ legib⁹. quinimo vt citiꝰ auaritie seruiatur.nec hoc verentur profiteri clamore sonoro qui fimbriati cathedras conscendunt vt publica dũ omissis philosophicis demonstrationibus tãquã superfluis et quibus expertibus iusticia constat & mores hoĩum reformãtur in melius ore spurcido & obsceno vocabulo aientes. Sinamus hec superflua sunt nec de pane querendo nos instruunt.Et sic dum faleratis onagris non sufficit neglexisse q̃ nesciunt. conantur etiam turpi nota fœdasse si possint ex totis incumbentes viribus.moliuntur eia le simplicitatẽ ac sanctitatemũ gum incrustare.& litigantir lites cauillationibus immo tales facere. sic non de pane querendo imo aufferẽdo certissima disciplina tradit. habemus vt plurimũ assessores iudices.& patronos quibus vncte sunt manus impudici oculi. inuicta luxuria cor saxeum.ficta grauitas. lingua melliflua.dentes ferrei.& breuiter auri insaciabilis appetitus.hec Iohannes boccacius.

h ANTE larẽ gustet idest antequam primitias laribus tuis offeras mitte diuiti qui est ipsis diis.s.venerabilior.

i SANGVINE fraterno cruentus. & propter scelera patriam deseruit.

k COMES exterior.Nam interior in honoratiori loco habetur.

l VT ne tegam.Verba vlixis.

m TEGAM latus.Interiorem habeam.

n HAVD ita troię &c. Ostendit non conuenire hoc suę anteactę vitę.in qua semper meliores superare virtutibus contendit.

o PREROSO. Similẽ piscatori captatorem facit & pisci captatum. Captor enim munera mittit.sed que sintve lud esca in hamo cui piscis hereat. Quãrem suauissime martialis in epigrammate expressit. in quo est. Munera magna quidem misit.sed misit in hamo. Sic piscatorem piscis amare potest. ergo qui munera a captatore accipit. nec tamen illum heredem facit similis est pisci qui arroso hamo escam forat.atq; abit.

p MAGNA minore Si litigiũ inter duos erit. aut de magna aut parua re videt vter locuples & orbus sit.& illius defensionem quamuis audax meliorem in ius vocet. suscipito neq; te moueat quod is aduersus quem litigas sit melior modo ille habeat filios. Sic etiam nostra tempestate multi iuristarum faciunt qui iustissimas leges turpi quodam lenocinio ex iustissimis in scelestas trahũt illecebras veteres quidẽ grauissimos homines & sacris philosophie doctrinis imbutos.ad capescendos iuris apices destinare consueuere. vt non solũ valerent memoria sanctionum. sed maturitate morum.sanctitate virtutum & etatis veneratione legum iussionibus cõformes essent

q QVINTE puta &c. Veteris oratione blanda & dices o quinte o publi.

r MOLLES auricule.i. mollium hominum.

s CASSA vnce pauperet. Etiam ille qui est casus idest priuatus vnce. idest cuine vncia quidẽ sit est mea cura.q.d.ego non moueor diuitiis sed amicicitia. vt etiam pauperes amicos curẽ ne dũ ego te velim vt aliquid perdas. Vel lege & mea cura est ne tu pauper cassa vnce.idest ne effectus pauper & immi nutus minima particula perdas aliquid vncia enim minima in asse minima particula est. Et cũ huiusce modi oratione vsus fueris iube illũ ire domũ & curare corpus & tibi negotia & labores relinquere.

t PERSTA. ideſt perſeue-
ra & obdura ad omnes dif-
ficultates. ſiue ſint canicula-
res ſoles. ſiue ſint frigora.

v RVBRA. Nam de colo
re martis eſt.

x OMASO. Pinguius
atq; craſſius inteſtinū qđ nō
nulli bubulum eſſe credunt.
Ergo te omaſo. ideſt ventro-
ſo. vt ſit indicium tardi inge
nii potius quam edacitatis
Nam irridet furium poetam
abinepta & nimis dura trā-
latiōe ipſe enī ad fruſtula illa
alba niniū m que ſputū imi-
tan videnī dixit. Iupiter hiber
nas cana niue conſpuit alpes.

y VT patiens. Sic enim al-
ter alterum tangens de te lo-
quetur qua fama tua ſic cre-
ſcendo comparabit tibi no-
uos amicos.

z PLVRES annabūt. Per
ſeuerat in tranſlatione capta-
toris a piſcatore.

a CETARIA. Loca ſunt
vbi cete aluntur quod nuſq;
fit. ſed poſuit cetaria proviua
riis & piſcinis vbi maiores
piſces aluntur. Sententia eſt.
quod illa increbeſcente fama
plures orbos captabis. & a
pluribus heres relinqueris.

Ne quod tu perdas, neu ſis iocus. ire domū atq;
corpus ſuum tempora acer cauſe ſue
Pelliculam curare iube. ſis cognitor ipſe
tu tudino mane in incepto ꝓpter calorem vtuntur
t
Perſta, atq; obdura. ſeu rubra canicula findet
non loquentes
imagines f
Infantes ſtatuas: ſeu pingui tentus omaſo.
poeta ille alba deſcribat
Furius hibernas cana niue conſpuet alpes

Nonne vides? aliquis cubito ſtantē prope tangēs
quantum quantū diligens
y eſt ille ſuis
Inquiet vt patiens vt amicis aptus vt acer.
aduenient piſces illi magni.
z a vtuntur
Plures annabunt tunni, & cetaria creſcent.
alicui deinceps egrotus
Si cui præterea validus male filius in re
magna ſuſceptus educabitur
b
Prædara ſublatus aletur. ne manifeſtum
.i. caſti officiū detegat. eſſe expectatōē expectatōnem
hereditatis.
Cælibis obſequium nudet. te leniter in ſpem
obſequens rio poſt puerum
Arripe officioſus, & tu ſcribare ſecundus
ali miſerit
ad inferos.
Hæres & ſi quis caſus puerum egerit orcho
locum hereditatis
Inuacuum venias: per raro hæc alea fallit.
rhemaſio
c
Qui teſtamentum tradet tibi cunq; legendum
noſti legere
teſtamenti
Abnuere & tabulas a te remouere memento
obliquis oculis
celeriter ſpicias
Sic tamen vt limis rapias. quid prima ſecundo
ante ſ. ſis heres an ſ. ſis
aliꝙs
Cera velit verſu. ſolus. multis ne coheres.
exercitatus.
d
Veloci petcurre oculo plerumq; recoctus
ex magiſtratu illo d̄ pre auidum
erat ogendis reb⁹ in officiꝭ
e
Scriba ex quinquiuiro coruum deludet hiantem
expectato: teſtamēti vir ille alteri vero nobili
Captatorq; dabit riſus naſica corano
infanto de ignoto dicendo
Num furis? an prudens ludis me obſcura canēdo
.i. vtpote filius incerto

Olertiade quicquid dicam aut erit aut non
futurū ꝑdicere
Diuinare etenim magnus mihi donat apollo.

b PRECLARA
ſublatus &c. Cautum pre-
ceptum. Monet enim ne ſolū
celibes & propterea filiis ca-
rentes capiet. nam poſſet de-
tegi eius ſubdolum conſiliū
ſed etiam illos quibus & ſi
filius ſit tamen eſt adeo vali-
tudinarius vt breui ſit mori
turus dabit ergo operam vt
illi ſcribatur ſecundus heres.

c QVI teſtamentum &c.
Quouiam omnē fidē amitte
ret vere amicitie ſi appareret
conſilium ſuum. oportet eū
cuncta diſſimulare & pro-
pterea ſi ſenex teſtamentum
ſibi legēdū ſuū porrexerit an
nuet. ideſt approbabit ante-
quā legat. tanquā id ad ſeni-
hil attineat. & id remouens
finget nolle legere & tamen li
mis oculis rapiet. ideſt velo-
ciſſime leget eū verſum vbi
ſolent poni nomina heredū.
an videat quot habeat cohe-
redes.

d RECOCTVS. Nam iſte
coranus ex ſcriba quinq; vir
effectus iterū inſcribā rediit.

e CORVVM hiantem. Per
ſtringit fabulā eſopi que eſt
talis coruus cū predam ore
portaret Iaudatus a vulpe.
quod bonam vocem habe-
ret clamare accipiens omiſ-
ſam predam perdit. Sic cor
anus fecit qui naſice filiam ac
cepit. & auaritiam ſoceri te-
ſtamēto deluſit. qui ſperabat
hereditatem generi.

rumor dic

Quid tamen ista velit sibi fabula: scilicet ede
scz augustus cesar magno
f illis populis
Tempore quo iuuenis parthis horrenda ab alto
descendens ens postq̃ erit, dñs in mari & terra.
duce troiano
Demissum genus enea, telluri maricq̃
egregie staturę
Magnus erit. forti nubet procera corano
.i mercenis reddere
tacegram, dotem
Filia nasice metuentes reddere soldum
corano qđ dicam suo
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit: atq̃
eas vim socer f. tabulas quas multo
tiens abnuerat legere
Vt legat, orabit, multum nasica negatas
Accipet tandem. & tacitus leget. inuenietq̃
amicis
Nil sibi legatum prætor plorare suisq̃.

Illud ad hæc iubeo. mulier si forte dolosa
aliqs vel stultum regat f. liberto & muliere
Libertus ve senem delyrum temperet illis
ab eis apud senem
Accedas socius. laudes laudaris vt absens
Nam hec est melius
Adsuuat hoc quoq̃ sed vincit longe prius ipsum
superare vomitum senes
Expugnare caput scribet mala carmina vecors:
tu facere rem cum scorta
Laudato: cortator erit caue te roget. vltro
vxorem tuam oderunt mittet loquitur vitiges
Penelopen facilis potiori trade: putasne
in adulterium mulier
Perduci poterit tam frugi tamquam pudica.
f mulierem rune amatores
Quam nequiere proci recto depellere cursu
accessit vxorem tuam ad vouandum .i. iuuenes pd
Venit enim magnum donandi parca iuuentus
non volebant dare pecunias .i. ad epulas
ideo vxor tua proba dum veneres.
Nec tantum veneris quantum studiosa cil inæ
vxor tua velis
Sic tibi penelope frugi est, quæ si semel vno
p gustauerit modicum lucrum
De sene gustarit tecum partita lucellum
quemadmodum
Vt canis a corio nunquã absterrebitur vncto
viuente est impudica / in illo oppido
Me sene (quod dicã factum) an⁹ improba thebis

qui tempore domiciani perfectus vrbis fuit cuius meminit Iuuenalis Rapta properabat ab olla Pegasus Attonitę positus modo villic⁹ vrbi.

g ILLVD ad hec &c. Preceptū aliud. vt ineat amicitiam illorum qui gubernāt senem. vt illi deinde hominē absentem laudent. Sed tamē nil melius est quā expugnare ipsum caput. ideſt ipsum senem cuius causa omnem laborem sumis. dixit autem expugnare quia tanquā bellum quoddā est huiuscemodi captatio. Vnde expugnant cum iam suis dolis eum ceperint. Ergo laudato quicquid faciat & si scortor est. i. delectatur scortis ne dubita sibi supponere penelopē vxorem tuam.

h PVTAS ne. Interrogat vlixes an putet posse cortupi penelopen que sollicita a tot procis incorrupta manserit. Cui respondet. mansisse incorruptam quia proci auari fuerint in dando.

i QVE si semel &c. Si lucellum de fœnere tecū gustauerit. nunquā deinde abstinebit vt canis qui semel gustato vncto corio nunquā deinceps inde dimoueri potest.

k ANVS improba. Anus quedam a captatore nudam sese efferri voluit. ea videlicet cogitatione. vt si ipa mortua nudis hūeris herediperę oleo vnctis ad sepulchrum delata esset partem testamenti habet captator.

Thyresias

ad funus

Ex testamento sic est elata cadauer
gfusum multo fuit

Vnctum oleo largo nudus humeris, tulit hæres
l ab humeris eius

Scilicet elabi si posset mortua credo
nimus molestę verute accedito
ipse heredipeta

Quod nimiũ institerit viuenti: cautus adito
labor

Ne desis operæ neue immoderatus abundes
astiurum importunum gturbabit loquaz

Difficilem & morosum offendet garrulus vltro.
.i. quemadmodum

m
Non etiam sileas dauus sis comicus atq;
aspectu trecto
m

Stes capite obstipo: multum similis metuenti
cultu inuade cum maluit ventus
o cum

Obsequio grassare mone. si increpuit aura
ipse ve suum educ cum
tegat

Cautus vti velet carum caput extrahe turba
tuto p caute admoue

Oppositis humeris, aurem substringe loquaci
ipse caput quousq;

Importunus amat laudari donec ohe iam

Ad cœlum manibus sublatis dixerit vrge
tumescentem p laudibus superbum illũ

Crescentem tumidis infla sermonibus vtrem
q ipse morte sua

Cum te seruitio longo curaq; leuarit
p certe bonorum meorum

r
Et certum vigilans, quarte sit partis vlixes
ex recuratõe testamenti cum audieris meus quem colui
o t

Audieris hæres ergo nunc clama sodalis
excessit vita reperiam dominum

v
Nusq; est. vnde mihi tam fortem tanq; fidelem
diuulga
postquam

Sparge subinde: & si paulum potes illacrymare
absondere

Gaudia prodentem vultum: celare sepulchrum
tuo sine auaritia
fac

Permissum arbitrio sine sordibus extrue, funus
vicini rui

Egregie factum laudet vicinia. si quis
tuorum tussi se indicat non eiu vicinum

Fore cohæredum senior male tussiet: huic tu
rue hereditatis

Dic: ex parte tua seu fundi siue dominus sit

Emptor gaudentem nummo te adicere: sed me
violenta ypo: plutonis
p

Imperiosa trahit proserpina, viue valeq;.

a SCILICET elabi posset Sensus est ita declarat anum testatam esse. vt si cadauer ei elapsum esset ille careret hereditate. hoc autem dicit vt heredipetas moueat ad nimia obsequia declinari.

m NON etiam sileas & c. neq; nimis sileas neq; nimis loqueris. sed ita callidus esto vt dauus qui inducitur in comedia.

n OBSTIPO. Procliui cogitabundi enim & metuẽtes caput ad terram vergunt.

o GRASSARE. obsequio adulare. vel vehemens multusq; sis in obsequio. Grassari enim teste festo antiqui ponebant pro adulari. sed grassari dicũtur latrones vias obsidentes. Gradi siquidem ambulare est. ergo ab ipetu gradiendi. Iuue Interdum ferro grassator agit rem. Hic vero quicquid vehementius impetuosue fit grassari dicit. Saltusti. in iugu. sed dux atq; imperator vite mortalium animus est. qui vbi ad gloriam virtutis via grassatur abunde pollens est.

p AVREM substringe. q d. pacienter audi ipsũ loquacẽ
p CRESCENTEM vtrẽ. na quemadmodũ vtres vento turgescunt. sic stultus ille adulationibus inflatur.

q CVM te seruitio longo. Cum mortuus fuerit diues vel cum te heredem fecerit. vt eius causa seruias imperabis

r ET certũ vigilans. Quia solent homines quod cupiũt per somnum videre ergo non lite heredem factum credere nisi vigilans videris.

s HERES quarte partis. Heres ex quadrante.

t CLAMA sodalis. Proser magna voce ad sodales.

v VNDE. ideſt ex quo. s. laudem tam fortem & fidelẽ vel dicamus hec esse verba adulatoris post mortem testatoris vt sua ficta pierate alios facilius capiare possit. Et tunc dicemus clama. ideſt cũ clamore & vociferatione dic sodalis meus nusq; est et subinde sparge ideſt diuulga hec verba vnde nihil tam fortem & fidelem. s. reperiã. Et si potes clare vultum prodentem gaudia. ideſt si potes occultare in facie tua eam hilaritatẽ que indicat gaudium.

x HVIC tu dic. Huic te dic libenter vendere quicquid hereditatis ipse desiderat.

y PROSERPINA imperiosa. Nam cum inferiorum dea sit imperium in me vsq; summum habet.

Argumentum in sextam satyram.

i NHac satyra poeta frugalitatis amicus describit modestum virum: quem in rebus paucis contentum esse oporteat. quia ipsa natura optima vitæ dux: nihil vltra modū desiderat. sed paucissimis contentatur rebus. Laudat vitam rusticam & eius securitatem: laudat iucunditatem secessus sui: qua in sabinis fruebat. Simul etiā de incōmodis vrbis cōqueritur q̄ passus est dū mœcenati obsequit. h.d.

Satyra VI. De vita rustica

qō vicam desyderijs meis
a b

h OC erat in votis. modº agri nō ita magnº

Hortus vbi. & tecto vicinus iugis aqua
vltra hec
mihi

Et paulum siluæ superhis foret auctius atq; fons
quam optaui

Dum melius fecere. bene est. nihil amplius oro
ex mercuri firma
c e

Maia natæ. nisi vt propria hec mihi munera faxis
et hoc fraude diuitias meas
d non

Si neq; maiorem feci rōne mala rem:
rem libidine p vel

Nec sum facturus vitio culpaue minorem:
venerando re pero q̄ vicam agri alieni
e f

Si veneror stultus mihi horum. o si angulus iste
adiungatur ad agrum meum

Proximus accedat qui nunc denormat agellum.
quēad
aliqua g modū

O si vrnam argenti fors quæ mihi mōstrat vt illi
in agro

Thesauro inuento qui mercenaris agrum oro
agrum est f. facius h

Illum ipsum mercatus arauit diues amico

c SI veneror stultus & c. i. si nihil horū que ꝓxime dicā veneror. i. vos venerādo precor. Stultus. i. q stultus essem si precarer, dicit igit quod nihil illorū deos oret que multi per auaritiā orare solent vt cū dicunt. vtinā ille angulus q denormat agellū. accedat adiungat ad meū agrū q̄ nō accedēte denormat. i. nō corrūdet ad normā. Norma enī instrumētū est. ad quā mēsuras dirigūt sine ꝓpēdicti rōe.

f O SI vrnam argēti & c. Vir. Si nūc se nobis ille aureꝰ arbore ramus oñdat. hūc locū ex cōtrario ponit plius. illa sibi introrsū et sub lingua murmurat o si ebuliat patrui preclarum funus.

g VT illi thesauro & c. Mercenarius agrū arans thesaurū inuenit. eoq; agrum a dño rei emit. Ergo qui prius mercennarius arabat deinde mercatus illū ipsum agrū dines illum arauit.

h AMICO hercule. Fauē te hercule. quia et ipse diuitijs preest. Persius & o si sub rastro crepet argenti mihi seria dextro hercule.

a HOC erat in votis. Describit in paucis rebº cōtētū esse oporteat modestū virū qm̄ natura ipsa optia nobis dux nec plura nec maiora desiderat laudatq; ꝑcipue vitā rusticanā qm̄ ꝑcul ab oibus delitiis atq; oi luxu frugi ꝑata; q; sit. demōstrat igitlcū id qd ꝑ sūmā modestiā cōcupierit & aliquāto plusculū cōtigerit nihil vltra desiderare. Hoc erit ne votis. idest desiderio ponit eni votū qquod desiderijū subsequit ꝓ ipso desiderio quod añcedit. Sic per. Scire erāti voto qd dexter fenio

b MODVS. Hoc in (ferret: qt optabā. vt habeꝝ modicū agrū & in eo fontē & vicinā siluā. plus autē concessit fortuna quam optarem.

c MAIA. o mercuri in cuiº tutela diuitie sūt. vt in alio loco demōstratū est fuit aūt filius maie q̄ estyna ex pleiadibus a q̄ quis alii aliter sctiāt. sūt q maiū mēsem appellatū velint ducti qd hoc mēse mercatoribº mos erat mercurio pariter & veneri sacrificare.

d ¡SI nec; Arguit ab honesto. Iustū eni est vt dii opitulētur his q nec cōmiserint fraudē vt patrimoniū augeāt. ne q; sua libidie illud iminuāt.

e SI veneror stultus & c. i. si nihil horū que ꝓxime dicā veneror. i. vos venerādo precor. Stultus. i. q stultus essem si precarer, dicit igit quod nihil illorū deos oret que multi per auaritiā orare solent vt cū dicunt. vtinā ille angulus q denormat agellū. accedat adiungat ad meū agrū q̄ nō accedēte denormat. i. nō corrūdet ad normā. Norma enī instrumētū est. ad quā mēsuras dirigūt sine ꝓpēdicti rōe.

f O SI vrnam argēti & c. Vir. Si nūc se nobis ille aureꝰ arbore ramus oñdat. hūc locū ex cōtrario ponit plius. illa sibi introrsū et sub lingua murmurat o si ebuliat patrui preclarum funus.

g VT illi thesauro & c. Mercenarius agrū arans thesaurū inuenit. eoq; agrum a dño rei emit. Ergo qui prius mercennarius arabat deinde mercatus illū ipsum agrū dines illum arauit.

h AMICO hercule. Fauē te hercule. quia et ipse diuitijs preest. Persius & o si sub rastro crepet argenti mihi seria dextro hercule.

i SI quid adest & c. q.d. si quod adest mihi gratum est ideſt si sum contentus presenti nec quero maiora. oro teut facias mihi omnia pinguia preter ingenium. Nã pingue ingenium crassum est & obtusum.

k MVSAq; pedestri. ideſt versu pedibus colligato. vel musa pedestri stilo infimo, propter quem has satyras sermones appellat. Translatio a peditibus qui equitibus humiliores sunt.

l NEC ambitio nec auster perdit. Nõ afficior perturbatione neq; si honores nõ assequor. neq; si auster pluuias inducẽs nocet agris et pecori

m PLVMBEVS. Vel propter colorem vel propter grauitatẽ aris q̃ inducit.

n QVESTVS. Lucrum Nam pestiferi morbi multi in autumno vigent.

o MATVTINE pater Matutinum tempus. vocat quo cogit̃ vigilare qui in vrbe est. Et quoniã dixerat quã amabile sibi esset rus. Nunc contrario vult dicere. quam plenum tedii sit in vrbe viuere. aliter matutinum patrem vocat ianum. quia ipse dicit presse rebus incipiendis. & ideo omnes qui incipere volunt aliquid ipsum inuocant aut quia qui vult aliquid incipere matutino tempore incipit aut quod eo ideſt matutino tempore conuenire soleret. vel ideo primus ianus est inuocandus. vt precibus nostris ad deum aditum prestet & ianuam.

p ROME sponsorem' me rapis. Si inquit rome sum cogis me sponsorẽ esse. & multa vrbana officia vrgẽt vt est sponsio. Cum etiam in magnis frigoribus summo mane surgendum let ad sponsionem faciendam sit properandũ ne quis alius te preueniat & tardior in officio prestando habearis.

quicquid habeo dedarat
1
Hercules: si quid adest: gratum iuuat hac p̃ce te
reliqua omnia facias pinguia
Pingue pecus domino facias: & cætera præter
qõ si pingue fuerit est obtusum et crassum
Ingeniũ (vtq; soles) custos mihi maximus adsis
postq̃ rus vbi libere viuo
tranq̃ rẽp in arce.
Ergo vbi me in mõtes & in arces eurbe te moui
portus celebre reddam carmine
prerẽp satyras
h
Quid prius illustrez satyris musaq; pedestri.
.i.non nota veyat
l m
Nec mala me ambitio perdit: nec plumbeꝰ auster
corporibus lucrum mstis
n
Autumnusq; grauis libitinæ quęstus acerbe
o .f.si
Matutine pater seu iane libentius audis.
a quo suorum
Vnde homines operum primo vitæq; labores
incipiunt .f.est qõ semperurus sum
sis
Instituunt sic dijs placitum: tu carminis esto
si fuero .pmittentem hortantis
p .p alio
Principium: rome sponsorem me rapis? eia
iusta
o erari
Ne prior officio quisq̃ respondeat: vrge
ventus ille media hiems
hibernum.
Siue aquilo radit terras: seu bruma niualem
q circulo
Interiore diem gyro trahitur ire necesse est.
deinde mihi sq̃ volo ventre ero tibi
r nocear sponsor vel pro re
Post modo quod mi obsit clare certumq; loquto.
est .i.hominũ precedentium lente cunctis.
clabozandum
Luctandum in turba: & facienda iniuria tardis
cur me tu vrges .f.agis
s
Quid tibi vis insane & quas res improbus vrget
imprecarõibus de via
Iratis precibus tu pulses omne quod obstat
t beneficiorũ redeas
Ad meccenatem memori si mente recurras
sq; redire ad suauitatem postquã
meccenatem v f
Hoc iuuat. et melli est. non mentiar at simul atras
ad locum in quo habitat meccenas
Ventum est a squilias aliena negotia centum
meum micum
Per caput & circa saliunt latus ante secundam
cuius ille vbi habitabant feneratores
f
Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras
nomina ciuium sunt
z a
De re cõmuni scribe magna atq; nouatæ
erari
Orabant hodie meminisses quintæ reuerti.

q INTERIORE gyro. Interiore ambitu ergo minori circuitu. Causa enim brume ideſt breuis dies est. quod sol in capricorno constitutus signo omnino australino. & a nobis remoto a nostro polo recedit.

r QVOD mi obsit. Si quid libere ac vere. dicam veritas odium parit.

s QVID tibi vis. Verba sũt illorum quos vrget. Est autẽ ordo. Quid tibi vis o insane s. quod ita me trudis. quas res. s agis. deinde cum a proposito non discedas indignabundus clamat improbus. ideſt insatiabilis. ideſt sine modo et modestia me vrget. vel dicat horatius ille improbus. q. ipudens nullicq; cedens vrget q.d. trudentem retrudit.

t AD meccenatẽ & c. Si mecc'. in animo habeas vel cius causa romam iter facias. hec eni magis affert voluptatẽ .i. habebis in memoria officia meccenatis.

v MELLI est. ideſt suauissime & dulcedini. i. ad mel. vt diis pietas mea & musa cordi est.

x ATRAS. Retulit ad frequentiam sepulchrorum. vel ad horam diei in qua nõ dũ orto sole omnia atra & obscura sunt.

y ROSCIVS orabat. Enumerat negotia aliena quibus implicatur.

z DE re cõmuni. ordo est. O quinte scribe atq; nouate orabant vt meminisses reuerti hodie de re communi atq; magna. De re propter remvt cũ dicimus pluribus de causis hoc cupio .i. propter plures causas.

a NOVATE. Qui testamenta renouant propterea que indigent scriba & signatoribus.

signee o orari,da vt sua ostamenti
b operam
Imprimat his cura mœcenas signa tabellis
.s.si vigero f.efficere vt signet.
c
Dixeris experiar:si vis.potes addi.& instat:
.i.fugit.
d
Septimus octauo proprior iam fugerit annus
famigerarum

Ex quo mecenas me cœpit habere suorum
e assumere secū

In numero duntaxat ad hoc.quē tollere rheda par
cupiret f.mecenas res inanes

Vellet iter faciens & cui concredere nugas
exempli gratia interrogabat mecenas fuit gladiator.
f tracensis p.n. p.n.
Hoc genus hora quota est.trax est gallina syro
offenduntur

Matutina parum cautos iam frigora mordent
f.reliqua interrogat me mecenas
g h
Et que rimosa bene deponuntur in auræ
f.fiut .i.de die in diem

Per totum hoc tempus subiector in diem & horā
.i.ilium hominum f.si cum mecenate.
i f.horatius
Inuidiæ nostet ludos spectauerat vna:
f.si marito
cum mecenate
Luserat in campo:fortune filius omnes.
negotius a foro concursus virorum

Frigidus a rostris manat per compita rumor
mihi horati

Quicunq; obuius est. me consulit. o bone nasi te
k propter assiduam familiaritatem

Scire deos quoniam proprius cōtingis:oportet
cum quibus nunc
belluz gerebatur audiui respondet horatius
Nunquid de dacis audisti?nil equidem.vt tu
l occurrunt ibi affligent
m
Semper eris derisor ad omnes.dū exagitent me
audierim n in o

Si quicquam quid militib
us promissa triquetra
f.facies in

Prædia cesar an est italia tellure daturus
de hac re ista solum

Iurantem me scire nihil.mirantur & vnum
hominem p̄fundi
p silentij
Scilicet ægregij mortalem alti silenti
consūmitur f.nugatoria dies .i.cum desidero
p
Perditur hæc inter misero lux non sine votis.

O rus quandoq; ego te aspiciam:quādoq; licebit
pigris

Nunc veterū libris,nūc somno'& inertibus horis

h DEPONVNTVR. Nam species depositi est argenti canum commissum.

i NOSTER fortune filius Mecœ.vir felicissimus & propterea fortunę filius.

k DEOS.Octauianū & mecœnatem.

l SEMPER eris derisor. Verba interrogantis.

m DII exagitent me.id est male vexent verba horatii.

n MILITIBVS. Cum militibus suis agrum promisisset interrogabat in sicilia an in italia daturus esset.

o TRIQVETRA. Grecę trinacria dicitur. quod inter tres partes. id est promontoria diducta. pachynno lilibeo & peloporo. Lucretius. Insula quem triqueris ferrarum gessit in oris.

p HEC inter. Inter hec frivola & nugatoria.

peragere lera depositionem curarum
sęz vrbaſſe

Ducere ſollicite iocunda obliuia vitæ?

qui a fabis abſtinuit eo qđ animarias credidit
q

O quando faba pythagore cognata ſimulq;
op minuta olera
r

Vncta ſatis pinguí ponentur holuſtula lardo
deorum ego ſumuli
s

O noctes cenęq; deum. quibus ipſe meiq;.
domum ſeruo vicaces.
t v

Ante larem proprium veſcor. vernaſq; procaces
deguſtatis
x y

Paſco libatis dapibus prout cuiq; libído eſt
p eo
y

Siccat inequalis calices conuiuia ſolutus
grandia

Legibus inſanis. ſeu quis capit acria fortis
paruis hauſtis melius
vino z

Pocula ſeu modicis humeſcit. lætius ergo
a

Sermo oritur. nõ de omnib⁹ villis ve alienis
an non b querimus
leno ille

Nũ male nec ne lepos ſaltet ſed ꝺ magis ad nos
tractamus
dicimus

Pertinet. & neſcire malum eſt agitam⁹. vtrũ ne

Diuitijs homines an ſint virtute beati?
vel ſeruandas holco.
cõſeruado

Quid ve ad amicitias vſus. rectum ne trahat nos,
querimus z boni
.ſ.ſit

Et quæ ſit natura boni. ſummũq; quid eius
p.n. meus narrat
c b

Gerruís hæc inter vicinus garrit aniles
c p commodo oli illius viri

Ex re fabellas. nam ſi quis laudat atelli
gerrius

c

Sollicitas ignarus opes. ſic incipit olim
ex oppido dicit

Ruſticus vrbanum murem mus paupere fertur,
inuitaſſe antro mus vrbanum

Accepiſſe cauo. veterem vetus hoſpes amicum
ſollicitus parcuz
collectis b

Aſper & intentus quæſitis. vt tamen arctum
laxarec hilaritate hoſpitis tuenda ſunt ruſticus mus

Solueret hoſpicijs animum quid multa. neq; ille
r.condit in antro

Sepoſiti ſiceris nec longe inuidit auenæ
ſiccatum portans ad menſam coreſa
t

Aridum & ore ferens acinum ſemeſſaq; lardi

a DE villis domibuſue alienis. Quod aut inuidi aut detractores faciunt.

b LEPOS. Scurra fuit auguſti.

c GERRIVS. Vel poeta apologorum. vel probus paterfamilias qui ſuos ad recte viuendum hortabatur.

d ANIBLS. Non quod non ſint ad vitam recte degẽdam inſtituti apologi. ſed ami les quia familiares ſint animis culis. Nam iis & delectant et pariter iuuant pueros.

e EXre. Ex vtilitate Nam ſi quis probat quomõ per apologos ſuos corrigat Nã ſi quis magnas diuitias vt ardli fuerunt admiratur. Ille ex apologo vrbani ruſtici muris oſtendit quã melius homini ſit otioſam paupertatem quam ſollicitas diuitias querere.

f SOLLICITAS opes. Quia nimius cẽſus ſollicitos facit.

g ASPER et intentus que ſitis. Qui moderate vtebatur acquiſitis ita parc⁹ ita tenax. & tamen ſe largum circa hoſpitem cupiebat.

h ARCTVM. Anguſtum ex anxietate.

i ACINVM. In teneriorib⁹ dicimus vt vuę mali punici. ebuli & ſimilium. Bacas vero in durioribus vt lauri. oleę & corni.

k FASTIDIA. Nã vrbanus mus reliquiis vrbanarũ epularum assuefactus cibaria illa asperiora fastidiebat.

l SVPERBO dente. dedit denti quod erat muris.

m ORNA Eiusdem anni q.d.nouella.

n ADOR. De quo Plinius Frumẽti genera in italia vulgatissima sunt. far. quod adoreum veteres dixere. Siligo et triticum.

o MORTALES anias: Vel epicuream sententiã muri tribuit vt iubeat quoniam post mortẽ nihil supersit esse viuendum in voluptate. vel terrestria dixit bruta animalia quibus ania est. Animus vero non est.

p DVM licet in rebus &c. Prouerbialis & pulchra sententia. vsq; ad finẽ satyre poeta nihil aliud facit quam persuadẽdo temperantiam esse amplectendam. Temperantia autem est mediocritas circa voluptates atq; dolores et proprie circa eas voluptates que gustu percipiũtur & tactu vt in cibo potuq; & rebus venereis. circa que versatur intemperantia que exuperatio. Vnde philoxenus auctore Aristotile collum gruis optabat vt maiorem voluptatẽ in epulis sentiret que maxime sensum tactus et gustus moueret. Vnde magis vituperãda est cum sit nobis communis cum beluis que tactu delectantur & gustu: odore autem non per se. sed per accidens. vnde cum id q̃ est causa odoris, assequuntur non curant illum amplius: vt canes qui feras odore inuestigant & aues. Relinquitur ergo temperantiam & intemperantiam versari circa ea que gustu tactuq; percipiuntur. Temperantia est temperatrix omnium commotionum & a libidine auocat. Ingẽtiq; alacritate gestire nõ sinit. & vt honeste viuamus & a nulla voluptate subigamur sua nobis lege prescribit. Est etiam prudentie conseruatrix & a prudentia deriuatur nam phronisis grece latine temperãtia dicitur. Sophrosyna dicitur temperantia. q. conseruatrix mentis & prudentie. Intemperantia vero corrumpit prudentiam et bonam estimationẽ atq; iudicium. Vnde potest recte dici omnem virtutem esse temperatiam atq; modestiam. a cuius fine. i. honestate ipsum decorum seperari non potest nisi libera cogitatione.

vrbano muri multiplici

Fruſtra dedit: cupiens varia faſtidia cœna
superare ferculo fastidioso

Vincere tangentis mala ſingula dente ſuperbo
mus rusticus exercitus eiusdem anni

Cum pater ipſe domus palea porrectus in orna
cõmederet fur

Eſſet ador loliumq; dapis meliora relinquens
mus rusticum murẽ vescor

Tandẽ vrbanus adhunc: quid te iuuat inqt amice
morari

Prærupti memoris patientem viuere dorſo
est ypologia. vis tu preponere deserta
hominibus q̃ vrbi feras q̃ siluas.

Vis tu homines vrbemq; feris præponer ſiluis
mortalia postquã

Carpe viam (mihi crede) comes: terreſtria quãdo
sunt in vita

Mortales animas viuunt ſordida: neq; vlla eſt
morte late q̃pter.

Aut magno aut paruo lœti fuga: quo bene circa

Dum licet in rebus iucundus viue beatus
crastino.

Viue memor: quam ſis eui breuis: hæc vbi dicta
murem runt facilis egreditur

Agreſtem pepulere: domo leuis exilit inde
murem cupientem

Ambo propoſitum peragunt iter: vrbis auentes.
portas p no intrare

Mœnia nocturni ſubrepere: eamq; tenebat
mus

Nox medium cœli ſpacium: cum ponit vterq;
murus pedes purpureo
in qua domo

In locuplete domo veſtigia rubro vbi cocto
colorata splenderet

Tincta ſuper lectos conderet veſtis eburnos

Multaq; de magna ſupereſſent fercula cœna
fercula longe clausa erant sportis

Quæ procul extructis inerant externa caniſtris
postq̃ exercitum

Ergo vbi purpurea porrectum in veſte locauit
murem mus vrbanus

Agreſtem veluti ſuccinctus curſitat hoſpes.
cõiungit vnum ferculum alteri similiter
etiam

Continuatq; dapes, nec non vernaliter ipſis
erat familiaris hospiti

Fungitur officijs prelambens omne quod affert

q MOLOSIS. NAM in molossia epyri parte robusti canes gignuntur.

r TVM rusticus. Concludit ex apologo melius esse hoi ociosam paupertatē ḡ̃ sollicitas diuitias querere nā eā amor lubricus delicioſa lasciuia. venus sordida. aut nō sequitur aut fugit. O male cognita plurimis humilis et appetēda paupertas tu sola dū naturę leges obseruas noctu as solertias subigis. caducos vilipēdis honores. discursus hoim varios. transferationes nautiças & sudores rides armorū. et dū supernatanea despicis estiuos soles. nuda fa

mus rusticus — conditione — felicibus

Ille cubans gaudet mutata sorte: bonisq;

ostendit

Rebus agit lætum conuiuam: cum subito ingens

fenus — murem

Valuarum strepitus lectis excussit vtrumq;

currebant — cubiculum

Currere per totum pauidi conclaue magisq;

trepidabant — magus — venaticus

Exanimes trepidare: simul domus alta molossis

q

nunc — mus

r

Personuit canibus. tum rusticus haud mihi vita

anterum

Est opus ac ait: & valeas: me silua cauusq;

medico — legumine.

Tutus ab insidijs tenui solabitur heruo.

cie pateris. hiemales prumas summa pacięcia superas. vmbris contēta nemorū. & vidi pluuias euitasse sub tecto. si fames instet aduersa lōge fortioni pectore pfers. tibi stabilitas. tibi munitas. tibi siqua est quies in mūdanis cōcessa est. tu artificiosa tu ingeniosa. tu studiorū oim laudabilīū mī egregia es te fortuna despicit. quā tu vice versa cōtēnis. Quid dotes? tuas enumerare fatigor infinite sunt: & omnes virtutes cōspicue. Si tecū xenocratice cenasset Agamē non vix credā in eū quid ausus desidiosus fuisset egistus

Argumentum in satyram septimam'

h Ec satyra seruum inducit in saturnalibus sacris: que in mense decembri celebrabantur: nam q̄a regnante saturno nemo seruiuit. Licebat igitur seruis summa cum libertate atq; leticia in domi nos inuehi: dominum ita alloquentem: vt rectum det consilium. Ex quo poeta significat esse ex re. vt & seruorum aliquando sententias audiamus: eorūq; precepta non spernamus. Hoc dicit.

Satyra VII.

a — domino — ego

i Amdudū auscultо: z cupiēs tibi dicere seru⁹

b — c — ñ

Pauca reformido dauusne? ita dau⁹ amicū

seruus — vtile.

Mancipiū domino: & frugi: quod sit satis, hoc est

vtilium — loquitur tōs

d

Vt vitale putes: age libertate decembri:

a IAMDVDVM auscultо. Seruū inducit in saturnalibus sacris in qbus licebat seruis sūma cū leticia inuehi. dominū ita alloquentē vt rectū det cōsiliū. Ex quo significat esse ex re. vt & seruorū aliqñ sententias audiamus. eorūq; vtilia precepta nō spernam⁹. Sensus est. p totū annū tibi fideliter obedio. neq; quicq; cōtra te ppero nūc vero ni verearte dñm'. sunt que dicere cupiam.

b DAVUS ne. s. audet loqui & dñi verba sūt fastidiētis seruum. Arguit autem occultius illorum superbiam qui ita seruum contemnunt vt neq; iisdem constare elementis neq; eodem spiritu viuere putant quo ipsi viuunt. Neq; aduertunt posse quandoq; & ipsos in seruitutem cadere.

c ITA dauus. q. d. seruus sum. sed tamen amicus & vtilis domino.

d LIBERTATE decembri. idest ea libertate que concessa est seruis in saturnalib⁹ que in decembri mense celebrantur. Nam quia regnante saturno nemo seruiunt. idq; circo in saturnalibus tota seruis licentia permittebatur. in illis autem seruis dominorum more epule parabantur. deinde illis instauratis domini comedebant.

quoniã maiores voluerunt
libertatem decembrem
(Quando ita maiores voluerunt) vter e: narra
loquitur seruus gemmatter instanter
c
Pars hominum vitijs gaudet constanter: & vrget
hominu inconstans est
f
Propositum pars multa natat: mõ recta capescens
pbat exemplo.
g
Interdum prauis obnoxias sæpe notatus:
anulis. frustra manu
h p.n. vacua
Cum tertius anellis modo leua priscus inani
mutabilis vestem senatoriam
Vixit inequalis: dauum vt mutaret in horas
ex quibus
Aedibus ex magnis subito se conderet: vnde
p mundus
Mundior exiret vix libertinus honeste.
dicitur enim priscus
orator fuisse
Iam mæchus romæ: iam mallet doctus athenis
ds qui præst sen qa in omnibus locis ingratis.
i subus humanis cinitatis positus erat
Viuere vertunnus quotquot sunt natꝰ iniquis.
p.n. morbus siue con
l tracto inanium
Scurra volaterius. postquam illi iusta chiragra
fregit vigilos leuarer
Contudit articulos: qui pro se tolleret atq;
tabulam lusoriam
l
Mi teret in pirgum talos mercede diurna
quendam eluit erat volaterius
Conductum pauit quanto constãtior idem
suto minus infelix infelicior erat
m priscus
In vitijs. tanto leuius miser acrior ille.
astricto parco vitiosum
n o agitatur
Qui iam contempto. iam laxo fune laborat
odiosa
q
p
Non dices hodie quorsũ hæc tam putida tendãt.
ignominiose pertinet loquitur dñs loquitur seruꝰ.
q r loquitur seruus
Furcifer: ad te inq;. quo pacto pessime laudas.
viram patrum antiquorũ tu
s
Fortunam & mores antiquæ plebis et idem
instituta antiquorũ pura omni modo
fortunam & mores
Si quis ad illa deus subito te agat. vsq; recuses
intelligis
Aut quia non sentis. qd' damas rectius esse.
constans adhærere.
t
Aut quia non firmus rerũ, defendis et hæres
frustra luto exerahere et gurgite vi
ctorum pedem tuum
Ne quicquam cænocupiens euellere plantam
tu existens
v
Romæ rus optas. absentem rusticus vrbem

e PARS hominum. Oratio serui in qua concludit nimis miserum esse constanter in vitiis versari quam inconstanter.

f NATAT. Inconstanter viuit. Nã natẽtes modo emergunt modo immerguntur.

g SEPE notatus. Probat exemplo prisci qui sepe tribꝰ anulis vtebat modo nullo.

h LEVA. Nam illa annulos gerimus. quoniam ocio sior est. & propterea minus illa atteruntur.

i VERTVNNVS. Ita enim in varia videndi genera se cõuertebat vt vertunnus in varias figuras se conuertebat. Fuit enim vertunnus deus rusticanus qui pomonã hortorũ deã adamauit ac demũ in coniugem sumpsit. in hũc extat elegia propertii cuius initium est. qui mirare meas tot inuno corpore formas ac cipere vertunni signa pater na dei. in quo loco etiã ostendit quare vertũnus appellat.

k IVSTA chiragra. Bene iusta. que eius puniret insaniam. nequam enim fuit.

l PYRGVM. Quẽ & alueum & alueolũ alio vocabulo vocitabant vas est in quo iaciuntur tali.

m ACRIOR ille &c. Vt hic qui constantior in vitiis est minus est miser. sic magis miser qui in illis incõstãs est.

n CONTEMPTO fune. Quia fugere cupit.

o LAXO. Quoniam nõ querit fugam. Translatio autem est a colligata fera. qua quiescente laxus manet funis fugã vero querente extẽditur

p NON dices. Domini oratio.

q PVTIDA. Rancida inepta & odiosa.

q EVRCIFER. Nomen hinc est quod maxima poena apud antiquos seruo peccanti erat. vt is plaustri lignũ cui remo affigitur spectante vicinia ferens circum ageret. Quod vbi factũ erat infidus a domesticis & vicinis existimatus furcifer appellabatur nam latini lignum illud furcam appellant. hec ait pluarchus in vita corionali.

r AD te inquam Rogauerat dominus quorsum illa verba tenderent. ergo respõdet seruus ad te q.d. tui causa qui tanta fis inconstantia vt antiquorũ mores laudes & tamẽ si ad illos te deus vellet recusares.

s ANTIQVE plebis. Quã omẽs scriptores parce sobrie & laboriose vixisse affirmant. Hoc autẽ est. vel quia non sentis id esse rectũ quod loqueris. vel quia non confirmatus es in iis que probat.

t HERES. idest non potes euelli e cœno in quod plantã immiseris. nam cœno inuersus est qui vitiis est obrutus.

v ROMÆ rus. Ex iis omnibus indicat hois leuitatẽ.

effero celum inconstans

Tollis ad astra leuis, si nusq; es forte vocatus
cena tanq;.

Ad cenam. laudas securum holus: hac velut vsq;
ligurus

Victus eas. ita te felicem dicis amasq;
apud nominem

Quod nusq; tibi sit. potandum. viserit ad se
li ſero

Mecenas serum sub lumina prima venire
te tunc tecis quo vngaris in balneo

Conuiuam nemon oleum ferret otius? hæc quis
damas celeriter cumis

Audit cum magno blateras clamore. fugisq;
p.n. aliq im

Miluius & scurre tibi non referenda precati
quia priuati sunt cena miluius

Discedunt. & enim fateor me dixerit ille
cupiditate gule suaui odore

Duci vent re leuem. nidore supinor.
ego piger a

Imbecilius iners. si quid vis adde popino
deus meus qualis

Tu cū sis. qd & fortassis nequior. vltro
ris reprehendas

Insectere velut melior. verbisq; decoris
regas ru existens

Obuoluas vitium. quid si me stultior ipso
qui emptus sum desine

Quingentis empto dragmis deprehēderis: aufer
seuero aspectu indignoroem ruam

Me vultu terrere. manum stomachūq; teneto
quousq; p.n. philosophi seruus hostiarius

Dum quæ crisippi docuit me ianitor. edo
damon ipse crisippus edixero.

Te coniunx aliena capit. meretricula dauum
delectat delectat me seruum

Peccat vter nostrum cruce dignus: acris vbi me
vel ego vel tu q.d. tu vñe postquā.

Natura incendit. sub dara nuda lacerna
vehemēs libido morte vestis tenuissima

Quæcunq; excepit turgentis verbera caude
meretricula

Clunibus. aut agitauit equum lasciua supinū.
suis meretricula

Dimittit neq; famosum. neq; sollicitum ne
infamem timentem

Ditior aut formæ melioris meiat eodem.
pulchrioris loco

---

x BLATERAS. stulte & percupide loqueris. id enim significare hoc verbum affirmat. Dicitq; a greco ducere originem & camelos etiam dici blaterare.

y MILVIVS & scurre. Qui molestę ferunt tuas inuectiuas & propterea imprecātur adeo horrenda mala. vt non sint referenda. nam dixerit miluius ego fateor me diuentre ideſt trahi edendi cupiditate. & supinor nasum ideſt habeo nasum supinum q. paratum ad olfaciendum

z NIDORE. ideſt suaui odore epularū. Vnde Iuuen. Captum te nidore sue putat ille culinę.

a POPINO. Nam popinonem appellat qui popina delectatur. hic popino huius popinonis.

b TV vero insectere. Insectęris me tuis reprehensionibus. cū sis vt ego. ideſt talis qualis ego & fortasse neq;or.

c VERBIS decoris. Sic & Iuuenalis. qui curios simulāt & bachanalia viuunt.

d OBVOLVAS. Obuoluere hoc pacto potest vitiū verbis. quia honestate verborum tegit turpia facta.

e QVID si me &c. Cōcludit ergo si tu dominus stultior me empto quingentis dra chmis aufer terrere me vultu tuo.

f DRAGMA. Sed vt certus appareat ordo in ponderibus. primū pondus nomę siliqua erat. inde obulus grę ce scrupulus sex siliquas cōtinēs. inde drachma que ex decem & octo siliquis. ideſt ex tribus obulis cōstat. inde denarius qui argenteus nummus erat. & cōtinebat. xxiiii. scrupulos. ideſt drachmā tertiā et tertiā eius partē. indevncia octo drachmas siue septē denarios inde libra que habet. xii. vncias. ideſt denarios lxxii. siue drachmas. lxxxvi

g MANVM & stomachum. ideſt contine manum & iram tuam.

h DVM que crysippi. opti me seruus nō a crysippo. sed a crysippi seruo se doctū dicit. Sic & rem verisimilem facit et simul ostēdit errata eius huiusce modi esse vt facile ab iperitioribus cornigi possit.

i PECCAT vter nostrum q.d. tu ab vteris aliena vxore

k AVT agitauit equū supinum. Qui super incubando me agitat veluti eques equū et satis obscena sūt hec metra

l DIMITTIT neq; Hoc est dimittit me meretrix ideſt ex eo de cella meretricis neq; mala laborans fama. neq; sollicitus ne alter me fortior aut ditior capiat amicā meam. Nā hac molestia afficiuntur qui amāt matronas vt tu. non qui adeunt prostibulas vt ego. ergo hec aperte facio. Tu autem matronam clanculum adis. & ne agnoscaris deponis insignia. quibus cognosci posses vt est anulus & romana toga.

m ANVLO equestri. Non licebat equitibus romanis anulis vti nisi a pretoribus donati fuissent.
n ALTERCANTE. idest repugnante. idest in te simul et libido et timor repugnant dum & cupis & times adulterium committere.

o QVID refert.q.d.quid refert virum gladiator te periculis exponas. An adulter cū vtrumq; interfici liceat.
p AVCTORATVS. Proprie miles est sacramento obligatus. Vnde ex auctorati dicuntur qui sunt a sacramento soluti. Sed hic posuit pro gladiatore.

q AN turpi clausus in arca. Nam redeunte viro ancilla matrone conscia solet adulterū, ne dephēdat occultare

r TANGAS caput. Propter angustiam eus loci
s EST ne iusta. Imo est iusta. sed iustior in corruptorē. qui illa sollicitauit & domū alienam mutato habitu ingressus est.
t SVB furca. q.d. sub hasta & est trāslatio a deuictis militibus qui sub iugum ire coguntur.

v DOMINOq; furenti. Nam in eius potestate veluti seruus constitus es. furēti autem propter iniuriā acceptā.

x QVERES quando iterum. Quando iterum te illa velit admittere vt paueas vt in periculum incidas. Oratoria est dissuasio. non eni dicit id cupiat. sed quod periculum inde prouenturū sit ostendit. Notat poetasum mam dementiam amatorū. Nam paulo ante deceptus a fictis lachrimis verbisq; meretricule victus iterum se decipiendum tradit. Huius igitur pestis qui ingreditur labo rintum. aut post longas circumductiones lusus excludi tur aut inani spe tractus circumeundo labore cōficitur aut vagans ab insidiis male sanus oprimitur. Videāt hoc queso quibus paruum est vires impendere. substātias cō

dñe depositio ornamentis tuis (i. quā. q. eques bonus a pretore meruisti.
m

Tu cum proiectis insignibus anulo equæstri
depositio egredieris .i. in seruitudinē seruat q iuxta nos it vt domus fuit

Romanoq; habitu prodijs ex iudice damna,
vsurpantis perfusum illa veste
regente.

Turpis odoratum caput obscurante lacerna:
in domū adultere

Mores: quod simulas metuens induceris, atq;
expugnante timore
n

Altercante libidinibus tremis ossa pauore
q differentia est sicut seruus occidi
o gladio

Quid refert vri virgis: ferroq; necari
condemnatus.
p q

Auctoratus eas: an turpi clausus in arca
in quam archam ancilla domine sue

Quo te demisit peccati conscia herilis
curiosarum ita contractum legitimo
r vt s

Contrectum genibus tangas caput. est ne marito
scz in adulteram q in adulterum

Matronæ pectantis in ambos iusta potestas
adulterum eram mulier.
potestas est

Incorruptorez vel iustior illa tamen se
veste periculose

Non habitu mutat ve loco peccat ve superne
procum vt veniat ad eum

Cum te formidet mulier: neq; credat amanti
periculum vite marito irato
t tronice v

Ibi sub furca prudens: dominoq; furenti

Cōmittes rem omnem. & vitā. & cū corpe famā
p causisti periculum ne amplius accedas. q. d. nō sed quereris &c.

Euasti credo metues. doctusq; cauebis:
timens q

x
Queres quando iterum paueas iterumq; perire

p s

Possis o totiens seruusq; belua ruptis

Cum semel effugit. reddit se parua cathenis
a

Nō sū mechus ais. neq; ego hercule. fur vbi vasa.

Pretereo sapiens argentea tolle periclum
velox ad peccandum
periculo q merū

In vaga prosiliet frenis natura remotis:
b eno

Tu ne mihi dominus: rerum imperijs hominūq;
tōm virga pretoris
c d

Tot tantisq; minor. quem ter vindicta quaterq;

sumere tempus omne perdere. secq; dedecorose morti subiicere. monitiq; discant sibi consulere & si; imperuose veneri constantiam absistere nequeunt vetita sināt. & faces noxias incōcessis extinguāt.

y OTOCIENS seruusq; Nam toties in seruitutem cades quotiens in adulterio deprehenderis.

z BELVA ruptis. Mira stultitia ostenditur in adulterio qui cū semel euaserit rursus tamen in periculum redeat. Cum nulla sit tam parua bestia que ruptis vinculis se illis reddat.

a NON sum mechus: Demonstrauerat quid mali eueniat mechis. Nunc ostendit esse mechos qui cupiunt mechari sed propter metum abstinent. quemadmodum & seruus fur dici potest qui cupiens furtum facere tamen metu abstinentus omittit. Voluntas eni est que peccat non actio. Qua propter longo ordine docet aristoules que voluntaria dici possunt & que cōtra. nā nisi illa adsint neq; virtutem neq; vitium cōmittimus. Et iuue. nam scelus intra se quicumq; cogitat vllū facti crimen habet.

b TV mihi dominus. Cū tu sis minor & inferior mihi tot & tantis imperiis rerum & hominum quia & adulterē iperant & multa tibi alia vitia imperant.

c QVEM ter vindicta. Sensus est. seruo imposita vindicta statim liber efficitur. nam exit de potestate domini. Tu autem & si quater vindicta imponatur nō eris liber. quia mancipiū es multorum vitiorum et presertim formidinis.

d VINDICTA. Virga qua percutiebantur serui dum liberi fiebant.

nunq̃ liberę

Impoſita haud vnquam miſera formidine priuet
minus

e Adde ſupradictis: quod non leuius valeat: nā

Siue vicarius eſt. qui ſermo patet vti mos
ſit vsus

Veſter ait: ſeu conſeruus: tibi quid tū ego nempe
vsu imperas

Tu mihi qui imperitas: alijs ſeruus miſer atq;
alienę poteſtatę

Duceris: vt neruis alienis mobile lignum
f respondet ſeruus

Quiſnam igitur liber: ſapiens. ſibi q imperioſus

Quē neq; pauperies, neq; mors neq; vincula terrēt
cōtradicere

Reſponſare cupidinibus: contemnere honores
poſſe

g
Fortis & in ſe ipſo totus teres atq; rotundus
habere

h Externi ne quid valeat per leue morari
ſine viribus
i
In quem manca ruit ſemper fortuna: potes ne
q̃ vti habere in pectus aduersū

Ex his vt proprium quid noſcere: quinq; talenta
tanus re

Poſcit te mulier: vexat foribuſq; repulſum
ſ. aqua vel vrina

h i s
Perfundit gelida. rurſus vocat. eripe turpi
ſecundum ruam opinionem

Colla iugo liber ſum dic age: non quis
quia ruam miris ꝓ sacro.

Vrget enim dominus mentem non lenis. et acris
inſtigat fatigato amoris agitat re. ſ. reſidere.

Subiectat laſſo ſtimulos: verſatq; negantem
a pausia pictore illo nobili tabula picta.
ſtupeo

Vel cum pauſiaca torpes inſane tabella:
q̃modo quam ſ p. n. pictorum.
m
Qui peccas minus atq; ego cū fului rutubæq;
crure

Aut placide iani contento poplite miror
de

Prælia rubrica picta aut carbone. velut ſi
gerunt ſe.

Rectera pugnet feriant vitent mouentes
iſti inutilia ſaucio

Arma viri: nequam & ceſſator dauus ipſe

e ADDE ſupradictis. Sē ſus eſt. quāuis vicarius a domino impoſit⁹ imperet aliis eiuſdem familię ſeruis. tāmē quia eidē domino ſeruit: non dominus illorum eſt. ſed cō ſeruus eſt ita tu imperas quidem mihi. ſed quia ſeruus es eiuſdem vitii cuius ego non iam dominus. Sed cōſeruus es meus. nam quēadmodū lignum non ferit. ſed manus eius qui mouet lignū ita cū tu mihi imperas ea que tibi aliquod vitium imperat non tu es imperator qui es veluti illud lignum ſed vitium.

f QVIS nam igitur. Concludit ex ſententia ſtoicorum ſolum ſapientem liberū eſſe. quoniam in ſua & non aliena poteſtate cōſtitutus ſibi imperet. & ita cuncta que hic enumerantur contemnit vt nihil externi. ideſt nihil preter virtutem que ſola eſt. reliqua ſūt externa. poſſit illum impedire.

g ET in ſe totus teres Equalis rotundus conſtans in ſe.

h EXTERNI ne quid valeat. Illecebre & blandimenta non blandiūtur nobis honores. methaphora a leui ligno ſiue marmore. cui ſi qd imponas herere non poteſt. ſed labitur. ſta et philoſophū ſi tetigerint vitia herere non poſſunt ſed labuntur. & cadunt ab eo.

i MANCA. q. ſine viribus quia tibi nocere nō poteſt.

k PERFVNDIT gelida. Nam muliebris iniuria eſt. vt hoſtium pulſantem aqua ſuperne infuſa operiat.

l ERIPE turpi iugo. Nam ſeruꝰ es mulieris ꝓpter amorem. o mortale predulce gaudium mulier. quid concupiſci potes quin velis. quid vis quin audeas. qd audes. quid ꝓficias ergo in tam validas humane libertatis hoſtes vellē iuuenes referatis mencium oculis. dū formarum mulierū arbitri ad ſpectacula preſidemus. troianum intuemur incendium. Agamennonis necem. herculis deſidiam & earum inſuper meditaremur ingenium. artes. laqueos. & mētis proſpiceremus aciem quot & que nephanda ſub vulturibus abhorrenda ſub illa oris colorata pigmentis pellicula. ſub veſtibus aureis atq; purpureis abſcondātur inſuper quid ſimus. & ad quid nati vtinam ſano intueremur animo liberiq; & indignantes animali tam indomito recuſaremus ſubiicere colla. Et ſi dicta mouere neq; queant. ſaltem efferati mores earum timorem iniicerent & cautiores nos earum in amplexibus facerent. amariſſimum quippe anial eſt feminarum cundum. infidele. libidinoſum truculentum vanis q̃ potius certis auidum.

m QVI peccas minus. q. d. ita peccas cum minis mirari pulchram picturam vt ego admiranis que fuluus & rutila mali pictores facere qui aut rubrica aut carbone pingebāt. Quorum cum prelia picta admirans ceſſo nequā dicor. Tu autem ſubtilis iudex veterū picturarū diceris.

q.bene ſciao iudicare q̄ pictor melior ſit

Subtilis veterum iudex & callidus audis
ſ.ſum.i.abiectus .i.bono cibo calido domino
n o
Nil ego ſi ducor libo fumante: tibi ingens
habeto magnanimus deliciato
Virtus atq; animus cenis reſponſat opimis:

Obſequium ventris mihi pernitioſius eſt cur
in dorſo
crucior
Tergo plector enim: qui tu impunitior illa
prec.o
Que paruo ſummi nequeunt obſonia captas
in amaritudinem .i.modo
verruntur
Nempe inamareſcunt epulæ ſine fine petitæ
a podagra vel ebrietate
p q
Illuſiq; pedes vitioſum ferre recuſant
magis vt ſic comedat ꝓpter gulam m
r
Corpus. an hic peccat ſub noctem qui puer vuã
cõmittat mappa ſicut ru
Furtiua mutat ſtrigili qui prædia vendit
ad precium
s
Nil ſeruile gule parens habet adde quod idem
nam curreũ fluctu ſemper eſtuas
t v
Non horam tecum eſſe potes non otia recte
potes nri caſus
x y
Ponere tecũ ipſum vitas fugitiuus vt erro:

Iam vino querens iam ſomno fallere curam
exiſtens fugientem
Fruſtra nam comes atra premit ſequiturq; fugacẽ
accipiam loquitur ſeruus loquitur dñs
z a lapide
Vnde mihi lapidẽ? quorſũ eſt opus vnde ſagittas?
ille dñs loquitur dñs.
b a me
Aut inſanit homo aut verſus facit ocius hinc te
.i.nouem dierum que habeo in ſabinis
c
Ni rapis accedas opera agro nona ſabino.

n LIBO. In ſacris libum offerebant de farre melle & oleo vt dicit Seruiꝰ. At in epulis libum ſic fieri conſueuiſſe a marco cathone in libro de agricultura ſcribitur his verbis. Libum ſic facito caſeum bene diſterati mortario vbi bene triuerit farinę ſiliginęq; librã aut ſi voles tenerius eſſe libam. Similaginis ſolũ eodem indito permiſceto q; cũ caſeo bene. Ouum vnum adhibito. & permiſceto vua bene inde panem facito. folia ſubdito in loco calido ſub teſta eo coquito leniter.

o TIBI ingens virtus Senſus eſt. tu magnanimus haberis ſi magnas cenas paras. Ego ſi obſequor ventri plector tergo. Tu autem impune capis obſonia. quę niſi magno precio ſumi non poſſunt.

p ILLVSIq; pedes. Qui cũ ſtare non poſſunt. creduntur ꝓpter ebrietatẽ vacillare.

q VITIOSVM corpus. Ex crapula vel illuſi a podegra.

r AN hic peccat & c. Vtrũ maius peccatũ. an ſerui qui ſtrigilem quã furatus eſt cũ vua cõmutat. an tu qui prędia gulę ſeruiens vendis.

s NIL ſeruile habet parens gule. q.d. Nõne habet aliquid ſeruile quod pareat. ideſt obtemperat gule.

t NON horam tecum eſſe potes. Nam tot curis afficeris vt ſemper in diuerſa diſtracteris tecum eſſe non poſſis.

v OCIA recte. Ocia non inertię ſed ſtudiorũ intelligit

x TE vitas. Quia tui oblitus per varia diſcurris.

y ERSO. Nominatiui caſus. dicuntur autem errones qui per alienas regiones vagantur.

z VNDE mihi lapidem. Iraſcitur dominus ſeruo vera canenti.

a QVORSVM eſt opus: Interrogat ſeruus ad quam rem lapide vti velit. Sed ille ira inflammatus petit etiam ſagittas.

b AVT inſanit homo. Verba ſerui nam cum videat dominum tanto furore percitũ putat illũ aut inſanire ex atrabili aut facere verſus. i. agi illo furore diuino. quo poetę afflãtur cum verſus condũt.

c NONA opera. Minatur ad opus ruſticũ in ſabinos ſe illum miſſurum vt nouẽ aſſiduos dies ibi fodiãt. Nona opera ideſt nouem dierũ operarius.

Argumentum in ſatyram octauam.

i N hac ſatyra vltima ſecundi ſermonum libri: Naſidieni equitis romani Epicureiq; philoſophi cenam deſcribit: que honeſtis quibuſdam hominibus ſimul & turpibus atq; guloſis celebrata fuit. Hic naſidienus in alijs elegans. In enumeratione aũt ſuarꝫ lauticiarꝫ putidus: luxũ immodeſtiãq; carpẽs poeta: Epicureos deridet: quẽadmodũ ſuperius in perſona Catij. Alloquitur fundanium amicum: qui etiam cene interfuerat. Hoc dicit.

Satyra. VIII. De cena nasi

qualiter delectauit felicis

v T nasidieni iuuit te cena beati.

es p heri apud nasidienū

Naui mihi q̄renti conuiuā dictus here illic

iuuit respondet fundianus

De medio potare die sic vt mihi nunc̄

loquitur horatius
o fundani

In vita suerit melius dic (si graue non est)

esurientem

Quę prima iratum ventrem placauerit esca:

fundanius loquitur e vento illo flante

ex lucania

In primis lucanus aper (leni fuit austro

coutuꝰ dñs.f.nasidienus

f.aprum

Captus) vt aiebat cæne pater: atria circum

defatigatum

Rapula lactucæ radices. qualia lassum

cum quadam delectatōne pungūt

f g

Peruellunt stomachum: siser: alec sæcula coa:

postq̄ seruus

His vbi sublatis puer alte cinctus acernam

mappa purgauit seruus.

Gausape purpureo mensam pertersit. & alter

f.sub mensa remaneret z

Sublegit quodcunq; iaceret inutile quodq;

ne p es tanq̄

h

Posset cænantis offendere (vt attica virgo

al. q̄ solet in capite sacra p.n.seruꝰ

i

cereris portare

Cum sacris cereis) prócedit fuscus hidaspes

d VT nasidieni. Nasidieni epicurei cenā honestis quibusdā simul & turpibus viris posita describit, in qua luxum carpens epicureos deridet. Alloquitur autem fundianum amicum. qui cenę interfuerat. Querit autem pœta a fundiano quomodo eū Nasidieni iuuerit cœna.

e LENI austro. Quia caret frigore. Austro autem flante carnes tritę sunt.

f SISER. Species herbe. est cuius radice adeo delectatus est tyberius cęsar. vt eam singulis annis a germania peteret. de hac columella in suis carminibus vlpiça quoq; sa bis habilis fabrilia miscet. ita siser assiriocꝫ venit quę semine radix. Sunt qui eam putēt quam vulgo sermontanam nominant.

g SECVLA coa. Vinum coum ad vappam exhausta amphora redactum.

h VT attica virgo. Nā in sacris cereris diligētius curant vt omnia munda sint.

i HIDASPES. Nomē serui a fluuio qui parthos in indiam fluit. vnde oriundus fuit. Fuscus autē, quia in illis partibus colerati sunt homines.

illius regionis seruus ille vinũ ferebat careno aq̃
Cæcuba vina ferens alcon chium maris expers
nasidienus vinum o vinum.
Hic herus albanum mecœnas siue falernum
quam vina que sunt allata vinum.
Te magis appositis delectat: hẽmus vtrumq̃
quibus .i. quos fuit secum, in cena
h
Diuitias miseras sed quis cenantibus vna
scire
Fundani pulchre fuerit tibi nosse laborq̃
scz eram in ordine cenantium p.n.
s. sedebat
Sumus ego: & ppe me visc⁹ thurin⁹ & infra
p.n. p.n.
(Si memini) varus: cum seruilo balatrone
p.n. secum manes.
t
Vibidius: quos mecenas adduxerat vmbras
p.n. mecenatem mecenatem
p.n.
Momentanus erat super ipsum portius infra
m n
Ridiculus totas simul absorbere placentas
sedit in epulis.
Momentanus ad hoc: qui si quid forte lateret
o
Indice monstraret digito: nam cætera turba
Nos inquam cœnamus aues: conchilia pisces
omnibus visitato
Longe dissimilem noto cellantia sucum
etiam edere incepit
Vt vel continuo patuit cum pasceris. atq̃
scz alius qui nescierũ pisces alius
suauitatem eorum
Ingustata mihi porrexerit ilia rombi
mommentanus
Post hæc me docuit melumella rubete minorem
in decrescentia lune momẽtano qui
ob arbore mihi narrauit
Ad lunam delecta: quid hoc interfit: ab ipso
vir ille inquit
Audieris melius: tum vibidius balatroni.
cum damno hospitis nunq̃ refundere possumus
Nos nisi damnose bibimus: moriemur inulti:
pocula verebar
vibidius
Et calices poscit maiores vertere pallor.
in caneũ quantum
p
Tum parochi faciem nil sic metuentis. vt acres
eo
potores
Potores vel quod maledicunt liberius. vl quod
calida obtundunt gustũ venefitur vi
q secernere sapores.
Feruida quod subtile exurdant vina palatum.
exhauriunt vasis vel poculis
r et loca in quibus vina reponuntur.
Inuertunt aliphanis vinaria tota
z s vibidiũ in potando
Vibidius balatroq̃. secutis omnibus imis.
vt mecenas varus z alii q.d. non recesserunt a temperantia
Cõuiue lecti nihilum nocuere lagænis

k DIVITIAS miseras. Exclamatio poetę carpentis luxuriosam cœnam. Quia ad miseram vitam inducunt homines. Quid indecentius est q̃ sic sui obliuiscivt se epulis vinoq; capi quis permittat nõ hominum cooperta ingenio pocula et pulmenta quorum sardinapilis faber fuit ci boq̃; sic inordinate sumpto a brutorum cibis & viuẽdi ritu seperari apparet hominũ genus. nec sufficit aliquibus perniciosissimis plures ingurgitare calices. assistẽtes etiam exhortantur ad id faciendũ preterea cp ceteris dãnabilius multum temporis somno deperdunt. amittunt penitus animum ingenium dissoluitur. membra torpescunt. & iners totus somnolentus redditur.

☞ l VMBRAS. q.d. scuras illos, non homines esse. sed vmbras hominis.

m RIDICVLVS absorbere. Quia absorbẽdo risum captaret.

n PLACENTAS. Placẽta autem teste cathone fit ex farina siliginea & ouillo caseo bene recente et ex melle dicitur autẽ vt puto a placẽdo.

☞ o NAM cetera turba. Sensus est. Reliqui turbam sũt. q.d. insci rerum. Sed nos cœnamus. i. nos scimus eligere que cenãda; sunt quod paruit, nũc cũ puer portexit in

gustata. vel qa nolui gustare tãq̃ nõ bona. vel contra nõ gustata aliis qui non norunt suauitatem eorum.

p PAROCHI. Qui sunt parochi dictum est in odis. sed hic ponitur pro magistro cõuiui. Hic enim permouit ingurgitationem potatorum vel quia illi liberius maledicunt vel quia nimis subtile vinum stupefacit palatũ. ita vt non valeat gustu. Timuit ergo ne possent percipere saporis suaues epularum.

q EXVRDANT. Surdũ faciunt. idest hebetant. & dedit gustui quod est auditus.

☞ r INVERTVNT aliphanis. Vinaria vasa maiora sunt quibus vina e cella prompta in triclinium deferebant. Ex his autem vinum in aliphanos que poculorũ species sunt transfunduntur.

☞ s SECVTIS omnibus imis. Incepit nimia illa ingurgitatio a vibidio & balatrone hominibus perditis quos secuti sunt omnes qui erant in inferiore parte thori. Nam mecenas & Varus et reliqui egregii viri q primas in conuiuio partes tenebant ã temperantia nõ recedebãt.

piscio ille
Affertur squillas inter murena natantes
lance extensa v
In patina porrecta, sub hoc her⁹ hęc grauida ingęt
Capta est. deterior post partum carne futura
ſcs piscibus predium oleum
prestantissima.
His mixtum ius est oleo. quod prima venafri
f humentibus
Pressit cella garro de succis piscis haberi.
veruleo ex hac parte maris
Vino quinquenni verum citra mare nato
tuo illud iure vinum aprum est.
Dum coquitur cocto chium sic conuenit. vt non
quam vinū illud z mixtum
Hoc magis vllum aliud pipere albo nō sine aceto
acerum ab oppido grece corruperit
f
Quod mythimneam vitio mutauerit vuam
h.rūas illas
ſ .Lacres
Erucas virides. inulas ego primus amaras
coq̄ndo miscere p.ri monstrauit.
non lotos a
Monstrauit incoquere illutos cotillos ethimos
ranęs co tenerosſtas
Vt melius muria. quod testa marina remittat.
cum ceneremus ad o.nandum ceneculum
Interea suspensa graues aulea ruinas
runt
In patinam fecere trahentia pulueris atri
vrsus us
Quantum non aquilo campanis excitat agris
conume
b maiorem ruinā
Nos maius veriti postquam nihil esse periclī
vnde in terramsse ꝓcesserunt conume
c p.n.
Sensimus erigimur rufus posito capite. vt si
adhuc inuentus flebat
Filius immaturus obisset flere quis esset
flendi nasidieno
Finis. ni sapiens sic nomen tenus amicum
ex tristicia
dicens
Tollere. heu fortuna. quis est crudelior in nos
quam tu
quomodo d
Te deus. vt semp gaudes illudere rebus
virsapiens
Humanis varius mappa compescere risum
p.n. qui omnia solebat deridere
e
Vix poterat balatro suspendens omnia naso
nasidieno
Hec est conditio viuendi aiebat. eoęs
.Lcondigne laudari non potes
f
Responsura tuo nunęs est par fama labori.
decet ne decet
Tene. vt ego accipiar sante torquerier omni

t SQVILLAS. Piscis est genere mollium est murena hic piscis quocumęs tempore parit ouā eius eitissime crescunt. Vulgus cum serpentibus illas coire putant. Aristoteles mirinuū vocat marēq; generat discrimēq; est quod murena varia & infirma est Mirinus vnicolor & robustus. dentesq; extra os habet in gallia septētrionali murenis omibus in dextra maxilla septenę macule ad formā septētrionis aureo colore sūt dum viuunt. nam pariter cū vita extinguuntur.

v SVB hoc herus &c. Sensus, hac posita oratione locutus est heres. idest coenę dñs illam grauidam captā fuisse quia cum murenę pepeint deteriore carne sunt. Deinde demonstrat quo pulmentario condiator ius eni ipsius cum oleo venafrano miscebant.

x GARRO. Garrū liquamen est ex pisce sale maceratis. is enim liquor ex sale & pisce liquefactis presertim scōbro fit.

y MYTHIMNEAM Ab vrbe lesbi vbi optimum fit vinum. Vir. Qua mythimneo carpit de palmite lesbos.

z INVLAS. Bulbi spēs est
a CATILLOS. Monstrauit vt echinos illotosi. q. diluto melius remittat muria quam testa marina.

b NOS maius veriti &c. Ruebat enim aulea at nos verebamur ne rueret domus.

c ERIGIMVR. ¶ idest liberamur a metu quemamodū deiicimur cum metu deprimimur. Rursus deplorabat coenę interitū hic nebulo deiecto capite ex dolore. vt si ploraret interitum filii.

d ILLVDERE rebus humanis. Verba digna odio vt ita lamenteur rem minimā veluti si capitis periculū immineret.

e SVSPENDENS oīa naso. Quia omnia deridere solebat. Et ostendit anxium & cogitabundum. veluti in re grauissima & vtitur velut parasitus multa adulatione. et in re ridicula tragoedias excitat ex epicureorum sentētia quibus hec coene perturbatio summū malum videri possit. Enumerat ergo herculeos labores in coena parāda maxime in qua huiusce modi casus euenire possunt.

f RESPONSVRA tuo nunęs. Superat factum tuas laudes. hoc est condigne laudari non potes. illi autem dicit balatro qui prebet conuiuium idest nasidieno. Laenter autem monet poeta ne facile adulatoribus aures cordis habeamus patulas. Nā minime decet quoscumq; more frondiū quibuscumq; flatibus flexibiles esse eis ꝓsime indecorum imo mortiferum est quos penes tā grādis potestas. vt quod velint facile exequantur. Nam & si quando leserit obstinata nō credendi duricies leuiter crediderit per sepe multis fuit exicio. Quid obsecro stulticius q; quibuscūq; fabellis aures cordis habere patulas & tā certissimis oib⁹ adhibere fidē cū tot homines videamus tot inter se variantia inesse cernamus studia. & cū ita sit omnes ne putabis vno eodemq; animo verba proferre. Nil ꝓfecto hac existimatione stolidius circumspecti quidem viri atq; constantis est negligere neminem. sed vnumquęq; pretendere. & ne possit de incognitis precipiti sentētia falli se in ipsum colligere. & q. especulo mentis librato iudicio intueri. quis verba faciat quid ob meritū. quis in quē facta. quo in loco. quo in tēpore iratus an quiet⁹ animo hostis an amicus. Infamis. aut honestus homo sit.

occupatum sit
Sollicitudine districtum. ne panis adustus
intentum ossa
Ne male conditum ius apponatur: vt omnes
Percincti recte pueri comptiq; ministrent
repera
Adde hos preterea casus: aulea ruant si
quemadmodū g seruus q administrat mēse
Vt modo si patinam pede lapsus frangat agaso:
h sicut
Sed cōuiuatoris vti ducis ingenium res
ostendere rep̄spere
Aduerse nudare solent: celaræ secundæ
t agit gratias sibi i
Nasidienus ad hæc. tibi. dij quecunq; precaris
q.d. dij tibi dent cōmodo quecunq; precaris.
Commodo dent. ita vir bonus es cōuiuaq; cōis
k nasidienus qualiber mensa
Et soleas poscit. tum in lecto quocunq; videres
sonare dispersa murmura
Stridere secreta diuisos aure susurros:
l
Nullos hijs mallem ludos spectasse: sed illa
rūdit funditus cōuiuium
Reddere agæ: quæ deinceps risisti: vibidius dum
seruus ex ruina illa vasculum.
Querit de pueris. num sit quoq; fracta lagena
co
Quod sibi poscenti non dentur pocula: dumq;
Nasidienus tocis viro illo
Ridetur fictis rerum balatrone: secundo
digne irerum hilarioz q̄ petius sicute
balatro o n ingenio
Nasidiene redis mutate frontis vt arte
quia rapera casum fecerant postea sune
aduersam
Emendaturus fortunam: deinde secuti
o hince illa
Mazonomo pueri magno descripta ferentes
Membra grauis sparsi sale multo: non sine farre
ferentes aucrum
p
Pinguibus & ficis pastum iecur anseris albi:
humero
Et leporum auulsos vt multo suauius armos
commedit
Quam si cū lumbis quis edit: tum pectore adusto
rales aues ad mensam
parentes
Vidimus & merulas poni: & sine dune palūbes.
lumbis.
f esse ad commedendum
q
Suauis res: si non causas narraret earum &
nasidienus dominum
vindicari
Naturas dominus: quem nos sic fugimus vlti
ira vlti deapposita abis
Vt nihil omnino gustaremus: velut illis
venefica illa noxios r
Canidia afflasset peior serpentibus aphris.

Finiunt Libri Sermonum.

g AGASO. Proprie dicit̄ seruus qui iumenta curat. hic autem satyrice escarum ministrum agasonem appellauit quē vulgo dicunt inferiorem

h SED conuiuatoris vti. Quemadmodū dux exercitus in aduersis rebus probatur vtrum sciat bene opitulari suo exercitui. et tutari illū Nam & fœliciras etiā & imperium milicie celat. ita & cōuiuatoris prudēcia in aduersis rebus probatur. quemadmodum sciat consolari suos conuiuas.

i DII tibi. Homo vanus adulatione demollitus omnia se illi debere putat. & propterea omnia precatur & poscit subito soleas vt in culinā preparans cenā restauraret.

k SOLEAS poscit. Nam in thoris et conuiuio sine calceis erant.

l NVLLOS mallē. Hoc hora. idest magis vellē hos cenantes spectasse. quā quosuis ludos.

m VIBIDIVS. Cōtinuat narrationem fundanius. et hūc bibacitatis notat

n MVTATE frontis. Redibat enim letus cū epulas restaurasset. & casum fortunę sua arte emendaturus esset.

o MAZONOMO. Nasis species.

p FICIS. Nam iecur in anſere laudat̄ presertim si ficubus auis postea sit. Farta enim in magnam amplitudinem crescit iecur anserinum. Exemplum quoq; lacte mulso augetur. Questio tamē est quis primus huius rei auctor fuerit. Scipio an metellus vir cōsularis an M. fellius eques romanus Rome in venratione fuerunt anseres quia clangore suo canes custodesq; excitando capitolium ab irruptione gallorum seruarunt. Propterea q; censores cibaria anserum in primis locāt. Anserlacydi philosopho ita semper adhesit. vt neq; domi neq; foris vsq; ab eo discederet

q SVAVIS res si nō causas etc. Suaues epulę erāt sed ille eas in suauē reddebat nos misere longo sermone fatigando. dum singularium naturam docere nos & cautas voluisset in quo loco notat poeta epicureorū longissimos atq; friuolos & vanos de philicis sermones. Sed tedio orationis fastidit in illū vlti sumus nil comedendo. hoc enim graue est domino cōuiuii intactas ergo epulas reliquimus veluti si canidia que anhelitu suo seuior est serpentibus illas afflasset.

r APHRIS serpentibus. i. aphricanis. Ibi enī lybia est harenosa in qua omnis generis serpentes abūdant. & propter calorem regionis et aque inopiam seuissime nocent.

Argumentum epistole prime.

p Rohemij munere fungit hæc epla. nam cū grauiore iam etatę cōstitutus teneriora poemata ob mittere (quāuis mœcenatis rogatu ea fuscepisset) & res grauiores atcę ex intima philosophia depromptas vt sibi ciuibuscę suis pdesset lris mādare decreuisset. Excusat ingraescentē etatē veluti la scriuioribus nequicjs ineptā: & veluti pteritę negligētie penitētia ductus suā in hæc studia pperatōes describit: Captat igit benuolentiā a psona mœcenatis cū illū dignū pnūctiet / & qd olim laudat? sit & qd rursū deinceps laudandus captat a sua: cū se veluti memorē gratūcę beneficiorū cōmendet. Captat a re ipsa que ad communē omnū vtilitatē pertineat / cū ab eadem re magnitudine vtilitatis propo sita / auditores in summā attentōem adducere valet. Quā dū proponit simul ac docilitati inseruit. h. d.

Epistola prima ad Mecen.

p RIma dicte mihi summa dicende camœna
pbarum quid sit valeat ingenij.
Spectatum satis & donatū iā rude quæris

a PRIMA dicte. Hac epistolarū libri titulo tātū dissimiles a sermonibus sunt. Nā & metrū & verborū cōmunis assūptio sui vltimos ipse testat. mecœnati cū dicit finire se operā velle. et philosophie malle inseruire. Sēsus autē est Dicat quod tm philosophie incūbere voluent. sed mecœnatis rogatu cogat iterū poema assumere vt patet ia gumto

b DICTE laudate. Virgi. Cui non dictus hilas.

c SPECTATVM. Vel probatū. Virg. Et rebus spectata iuuentus. vel spectatum. quia translationē a gladiatorū spectaculo sumpsit.

d RVDIS. Secūdū prisciānū virga est qua donati gladiatores a gladiatura cessā

bāt. Iuue. Hic sergius idē accepta rude accepisse veteto videri.

vt sq ludicra scribam]

Mecenas iterum antiquo me includere ludo

Non eadem est ætas: non mens veianius armis

Herculis ad postem fixis latet abditus agro:

Ne populum extrema totiens exoret harena

Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:

Solue senescentem mature sanus æquum: ne

Peccet ad extremum ridendus: & ilia ducat:

Nunc ἴαμβος & versus & cætera ludicra pono:

Quod verũ atq; decens curo. & rogo: & omnis in hoc sũ

Condo et compono quæ mox depromere possim

Ac ne forte roges: quo me duce quo lare tutus

Nullius addictus iurare in verba magistri

Quo me cunq; rapit tempestas deferor hospes

Nunc agilis fio. & mersor ciuilibus vndis

Virtutis veræ custos rigidusq; satelles

Nunc in aristippi furtim precepta relabor

Et mihi res non me rebus submittere conor

Vt nox longa quibus mentitur amica. diesq;

Longa videtur opus debentibus: vt piger annus

Pupillis quos dura premit custodia matrum

Sic mihi tarda fluunt ingrataq; tempora. quæ spem

Cõsiliumq; morantur agendi gnauiter. id quod

Aeque pauperibus prodest locupletibus æq;

Aeque neglectum pueris senibusq; nocebit

Restat vt his ego me ipse regam. solerq; elementis

Non possis oculo quantum contendere lynceus:

a LVDO. arte Nam ludũ latini locum dicunt vbi ars aliqua traditur. Eadem ętas Diuerse enim etates diuersa studia habent. Qua propter mutatione ętatis. fit mutatio mentis & voluntatis.

f VEIANIVS. Gladiator fuit non ignobilis qui aduentante senectute ab arte discessit. Erat autem de antiquorũ cõsuetudine vt q ab artificio aliquo discederet arma & instrumenta sui artificii in templo eius dei suspẽderet. in cuius tutela esset id artificium quoniam ergo gladiatura & robustũ & laboribus inuictũ corpus et animũ in periculis intrepidum requirebat. idcirco herculi omniũ heroũ maximo consecrata est. Ergo vt in carminibus arma veneris in veneris templo suspendit. sic nũc gladiature arma herculi consecrat & a postibus eius templi pendere vult. Sic et maro i bucolicis. hec arguta sacra pendebit fistula pinu

g VERSVS et ludicra. Nõ ergo omnes versus. sed eos qui ad ludos. i. ad res lasciuiores pertinent. Ludicra omnia que ad ludos pertinent et ipse exercitationes circa ludos & illarum instrumenta ludicra appellantur.

h PONO. Non vt in secordia degam. sed vt ocium mihi datũ ad maiora cõuertã.

i QVOD verum atq; decens. vtramq; philosophiam significat philicen que circa veri inuestigationẽ consistit & ethicẽ que vite magistra ad rectas condecentesq; actiones nos perducit. Naturali enim philosopho satis est. verum quid sit cognoscere. Morali autem quod rectum iustũq; est nosse nõ est satis nisi recte iusteq; agat. Opus enim moralis virtutis non cognitione sed actione perficitur.

k QVO me duce. &c. Nulli secte addictũ se ait. sed ex omnibus quicquid optimũ sit dicturum promittit.

l ET mersor ciuilibus vndis. Inter stoicam sectam & epicureã iactari se ait. Et ideo se vndis ciuilibus mergi dixit. Quia stoici administrationem reipub. probãt Epicurei voluptatem. ide furtim se relabi ad eam ait.

m NVNC in aristippi. Quia Aristippus epicuree secte princeps fuit.

n VT nox lõga. Mirus progressus & sapientia atq; artificio accumulatus primo ei grauiore iam ętate ea que leuiora & adolescentie condonanda sunt relinquenda iudicauit deinde grauiora et que ad bene beateq; viuendũ pertinent inquirenda proposuit Sed cũ ad verũ inueniẽdum optimo duce opus sit. ex omnib⁹ philosophorũ familiis achademicos tanq; excellentiores delegi. Verum cũ nec nugas omittere nec seria ponere. nec ad illa recta ratione ac vitia progredi satis est. nisi eodem ardentissimũ studiũ quo omnis secordia amoueatur accesserit. Idcirco tribus efficacissimis cõparationibus quanto animi ardore hec prosequaẽ mite exprimit. Vt nox & c. Omnes cupiditates ardorem habent. sed nulla magis animũ egrotum inflammat. quam cupiditas rei amate potiendę. ac hec ipsa augetur cũ spes prouenit ex amice promissis.

o PVPILLIS quos. Sunt cupiditates in puero & adolescẽte inflamatiores quã in ceteris ętatibus. has autẽ minime explere possunt qui sub alieno imperio constituti. nihil ex suo arbitrio agere possunt. Ardent ergo exire a potestate illius que maxime ab iis quas capiunt voluptatibus arcent.

p DVRA. Epitheto discreuit. Nam sunt quoq; indulgentiores matres quarũ ipsarũ nõ ita exhorreat pupillũ.

q ID quod. Maxima laus sui ꝓpositi. cũ huiusce modi illud affirmet. quod obseruatum omnibus prosit. neglectum omnibus noceat.

r HIS demẽtis. Modesta locutio. nõ enim tm sibi arrogat poeta. vt se absolutissimȝ virtutes acquisiturũ dicat sed principia q̃dã ex qbus possit phici virtus que tm ꝓsunt vt recte dixisse videaẽ aristotiles ipsũ ꝓncipiũ esse plus quam dimidium totius.

s NON. His mẽdet q a studio sapiẽtie deterrentes negãt pfectã sapiam quẽq; assecutũ. dicẽs cõtentos nos esse debere q̃tulocũq; ꝓcepto. eo enim vtiq; deteriores nõ erimȝ. Et hãc sniam pulcra similitudie probat. Nã cõducere ait lippis vt quis ad integrũ videndi sensum redire desperẽt. tm eo colirio vngãtur quo cecitatem arceant.

recusee tu cristegis curari

Non tamaen idcirco contemnas lippus inungi:

non speres membrorū feeditudinem

ideo sc̄z pugil fuit

Nec quia desperes inuicti membra glyconis

ab effectu tuum curare

Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

adeptur; qō erut conciditurq

ad aliquod spaciū peedere

Est quoddam prodire tenus: si non datur vltra

incendirur si es cupidus tuum.

Feruet auaritia miseraq; cupidine pectus

in hoc meo tpo. pueria que sunt a prisco

philosophie scripta

Sunt verba et voces: quibus hunc lenire dolorem

si non omnia fugare vitiorum

Possis & magnam morbi deponere partem

populan fauere remedia

gloriosis

Laudis amore tumes: sunt certa piacula: que te

finitū ꝓ infinito tuuare

Ter pure lecto poterūt recreare libello

norat inuidiā accidiā gulam. luxuriam

iram

Inuidus: iracundus: iners vinosus: amator

generaliter vtio vicios⁹ a vitoriū seguitute liberari.

Nemo adeo ferus est: vt non mitescere possit

Si modo culture pacientem commodet aurem

virtuosum ⁊ bonum est maxima

Virtus est vitium fugere: & sapientia prima

tu cumq̄ non sint

Stultitia caruisse, vides que maxima credis

pauparuē q̄ pauperiatem seguitur

Esse mala, exiguū censum turpemq; repulsam,

fugias animę corporis periculo

Quanto deuites animi capitisq; labore:

non piger genere in

cognitam

Impiger extremos curris mercator ad indos

ecce pericula deuitans montes fulminiū

Per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes

non indiscrete ⁊ absq; rōne quia non sunt bona

Ne cures ea quæ stulte miraris: & optas

in patria tua sine periculo sapientiori

Discere & audire & melioti credere non vis

vilas vbi vie cōcurrūt

pugnabit

Quis circum pagos & circum compita pugnax

quis sc̄z

Magna coronari contemnat olimpia, cui spes

labore

Cui sit conditio dulcis sine puluere palme.

---

t NEC quia desperes. Nā quis non habeas corpus ita robustū vt glyco athleta inuictus. non tamē ita negligēda est illius cura vt in cyragram incidar. Nam si nō robustissimo tamen sano vti poteris.

v EST quoddā &c. Quasi aliqs dicat. qd studes philosophie rebus cū nō possis ad summam philosophiam peruenire.

x FERVET auaritia. Quia pessimū est omniū viciorum auaritia inde incipit que si non possit in homine non sapiente penitus tolli. potest tn leniri & minui. Dixit autem feruet. idest ęstuat. Nā ipsa cupiditas est habendi. et dēs cupiditates ardores sūt.

y SVNT verba & voces. idest precepta que si obseruētur auaritiam minuāt verba que scripta sunt a priscis philosophis. Voces que promūtur a viuentibus.

z MORBI. vicii. Nā ste ici morbos animi vitia appellāt teste Cicerone in tusculanis.

a LAVDIS amore. Post auaritiam iure ambitionem ponit.

b PIACVLA. Nam quia scelera quibusdam sacris expiabant. que piacula dicebantur placuit sanctissima philosophie precepta quibus vicia remouenē piacula appellare.

c TER. Allusit ad sacrificiū quia piaculū dixerat. Nā ternarius numerus in diuinis prefectus est Virgilius. Terna tibi hec primū triplici diuersa colore licia circūdo terq; hec altaria circum effigiem duco numero deus ipare gaudet.

d FERVS. Nam homovicia suscipiēs sequitur immanem feram. Deinde efferatus exuendo vitia paulatim feritatem deponit. & nitescit cultura philosophie. vt ager boni agricole cultura.

e VIRTVS. Quamuis virtus sit firmus habitus in ratione bene susceptā. tamē quoniam non potest intrare animū virtus. nisi cōtrariū eius scilicet vitium prius remoueatur. videtur esse initium virtutis ipsa viciorum fuga.

g STVLTICIA caruisse. Nam omnium vitiorū mater stultitia est.

h VIDES que maxima. Qui stultitia caret cognoscet nil melius esse virtute. quare ab ea perfecta virtutem ceteris omnibus prefert. Nam et que bona putamus ea. duce natura expetimus. & contra mala fugimus. Quapropter si paupertatem quia malum id putamus tot periculis laboribusq; fugimus. quanto magis viciū fugiemus. si id maximū malū intelligimus.

i IMPIGER extremos. Locus a maiori. Nam si vt paupertatem que aut non est malum. aut certe paruū est malum tu curris vsq; ad indos gentē nobis incognitam et a nobis longissime remotā. nō tuo itinere. sed per periculosissimā nauigationē & asperrima saxa. i. montes quātomagis in tua patria & sine periculo & labore debes discere & audire. s. rationes & credere melioti. i. sapientiori vt pariter & rationibus doctus et auctoritate motus non cures. idest nihil facies ea que tu miraris & optas stulte. quoniā bona non sunt.

k QVIS circū. Sensus est. Nullus erat q pugnet in viliorib⁹ plebeiscq; certaminib⁹ qualia. sunt in pagorū compitis qui quidem recusset coronā in certamine olympico maximo nobilissimoq; omniū si posset coronā sibi sine puluere. i. sine certamine acquirere. Quapropter & tu qui vt minor a bona assequaris tantū laboras puto voles eodem labore etiam maiora bona acquirere.

l VILIVS argentum. Causam quare diuitias virtuti ponat ostendit esse quod ipe pluris eas ex vulgi opinione faciat quam virtute. Et vulgus inducit ita loquens.

m HEC ianus. Hic intelligit ianū pro mercatoribus a quibus colitur quoniā templum suū habebat inter duo foca & propterea dixit ianus summus ab imo. q.d. si incipias ab ima parte vnius fori vsq; ad summam alterius omes mercatores hoc clamabunt. habebat autem plura tepla ianus sed in hoc sacratus erat. cuius rei testimonio est. Qui in lib. fasti. cuius versus sūt. Cum tot sint iani cur stas sacrate in vno. Hinc vbi iuncta foris templa duobus habes. Erāt autem fora boarium & piscarium.

n SI quadrigētis. &c. Sensus. Quamuis sit tibi animus. i. sapientia & mores. i. virtutes morales i vtraq; philosophia. et si ad tantam doctrinā atq; probitatē addas linguam & fidem. i. eloquētiam adiunctam probitati. Que quidem res faciunt hominem perfectissimū & absolutissimū. vt iure possis nobilissimus appellari et desint tibi sex vel septem ad summā equestrem. non inter senatorium aut equestrem ordinē sed inter plebē annūeraberis.

o PVERI ludentes. Erat enī a priscis illis optimis viris qualis fuit aut Curiꝰ quē nec; pyrrhus nec; samnites corrūpere potuerunt. aut camillus. cuius virtute roma a gallica seruitute erepta est. Erat inq; carmē pueris instītutū quod illi canerent cuius esset sententia eum vere regē esse qui recte ageret

p PALLESCERE. Nam scelera a nobis cōmissa semper nos vexant & tūmulant conscientia. hic recte iuuenal. prima est hec vltio quod se iudice nemo nocens absoluitur. Et paulo infra. Nocte die q; suum gestare in pectore testem. Spartano cuidā respondit pythia vates.

minus valens est vilius.

Vilius argentum est auro virtutibus aurum.

O ciues ciues querenda pecunia primum est

Virtus post nummos: hæc ianus summus ab imo

Pærdocet: hæc recinunt iuuenes dictata senesq;

Leuo suspensi loculos tabulamq; lacerto:

Si quadringentis sex septem milia desunt:

Est animus tibi: sunt mores: & lingua fidesq;

Plebs eris: at pueri ludentes rex eris aiunt:

Si recte facies: hic murus æneus esto

Nil conscire sibi: nulla pallescere culpa.

Roscia dic sodes melior lex: an puerorum

Nenia: quæ regnū recte facientibus offert:

Et maribus curijs & decantata camillis

Is ne tibi melius suadet. q rem facias: rem

Si possis recte. si non: quocunq; modo. rem

Vt propius spectes lachrimosa poemata puppi

An qui fortunæ te responsare superbæ.

Liberum & erectum presens hortatur. & optat

Quod si me populus romanꝰ forte roget. cur

Non vt porticibus sic iudicijs fruar isdem.

Nec sequar: & fugiam. que diligit ipse. vel odit

Olim quod vulpes ægroto cauta leone

Respondit. referam. quia me vestigia terrent

Omnia te aduersum spectantia. nulla retrorsum

q ROSCIA lex. A roscio othone lata de qua dictū est. Sententia est. vtrū melior sit lex othonis qua incendimur ad rem augendam. vt possumus in quatuordecim ordinibus sedere.

r NENIA. Carmen funebre. de quo dictū est. sed hic laudes virtutis nenia appellat.

s IS ne melius. Sensus. Nemo tam malus est qui nō diligat virtutem et oderit vitiū verū auaritia impulsi quod recta via nequeūt. praua queruntur.

t VT propius. i. vt sedeas in quatuordecim ordinibꝰ qui propinquiores sūt orchestre in qua ludi agebantur.

v LACHRIMOSA poemata. Cuius argumentū est miseriis que in eo continebātur lachrimas spectatoribus concitabant.

x PVPPI Puppius ea tempestate poeta tragicꝰ fuit. post fuit autē huius fabulas pro omni spectaculo. puto autē ignobilem fuisse poetam.

y FORTVNE superbe. Quia nemine placabature

y QVOD si me. &c. Ostēderat se longe diuersam opinionem a populo habere cū nō in diuitiis vt ille. sed in virtute sūmū bonū ponat. Nūc affert rationē quare non vtatur eodem iudicio. quam tū ex apologo esopi promit. viderat olim vulpecula astuta fera multorū animaliū vestigia apud leonis antrū. sed ita tū vt oia essent ingredientiū & non exeuntiū qua cōiecura rata. id quod erat ideo nō redire ingressas feras. quod leo illas voraret noluit ingrediri rogātiq; leoni cur nō ingrederetur. sic signa sunt que per niciem imitentur poetę non dari sibi reditū a vitiis si ad illa ingressus fuerit.

a BELVA multo. Crudelissima fera est auaritia cum auarus & sibi et aliis noceat & habet multa capita. quia variis vtitur cōsiliis variisq; artibus ad res autvi. aut fraude acquirendas. Capita enim iuidicia & consilia dicimus.

b NAM quid. Quasi qđ consilium aut quem. Nā & omnes iniqui sunt. et omnia eorum consilia deprauata.

c CONDVCERE publi Vt sunt publicani qui vectigalia redigunt & rempubli. & priuatos in illis decipere conantur. Sic etiam qui aliq; quid faciendum aut curādū publicitus conducunt etiam sordida de qbus iuue. Quis facile est edem conducere flumina portus & c.

d SVNT qui fruſtis. Carpit captatores hereditatū de quibus abunde in sermonibus dictū est. Hi & piscatoribus cōparantur qui esca pisces decipiunt qua propter plures adnabūt tinni dixit in sermonibus & venatoribus etiam comparantur.

e EXCIPIANT. Dolo capiāt. Ea enim propria verbi notio est. Vir. Excipit incautum patriasq; obtruncat ad aras.

f IN viuaria. Quemadmodum capti pisces mittuntur in viuaria ita & ipse captos custodit senes ne euadant.

g MVLTIS occulto &c. Tertium genus auarorum qui fenerant. Occulto autem dixit. qa occulte agāt. vt ignominiam vitent. vel occulte scelere. quia id damnū a principio paruum appareat. & occulte crescat.

h ESTO. Ostendit maiorem leuitatem. dicit ei Esto idest concedo vt diuersa sentiant homines. sed nō in proposito perseuerēt.

i NVLLVS. Probat leuitatem.

k PRELVCET baiis. Magis lucet quā baię luceant.

l LACVS & mare. Nam & lacus lucrinus in baiano est. et mare sinum baianum habet.

m FESTINANTIS. s. illic edificare. Si quis igitur baias laudauerit. statim mouetur dines qui in baiano agrū habet. vt ibi edificet.

n VITIOSA sibido. Perpetuum illius epithetum est. Nam libido corruptus appetitus est. Qui vero rationi obtemperat volūtas & non appetitus dicitur.

o FERRAMENTA theanum. Nam mutato consilio teani edificare parat. Teanum autem oppidū nō procul a fora & nola quod cognomine fidicinum dicitur. Aliud etiā in apulia Strabo non procul a cannis dicit.

p LECTVS genialis. Is proprie est qui nouis nuptiis sternitur sic dictus. quia gignendi causa paratus sit. sed hic posuit p vxore vt sit sententia. Quod si vxorē habeat propter vite inconstantiā cupiat esse sine vxore et amet vitam celibem.

q SI non est. &c. Sensus. si nō est lectus genialis. i. vxor nil melius putat esse cōiugio Nam quicumq; vitiis laborat animo quieto esse nō potest. semper res nouas desiderat non intelligens inquietudinem illam non prouenire ex conditione rerum presentiū. sed ex animi perturbatōe

r PROTHEA. Pro mobilitate animi ponit per quādā translationem vel potius per allegoriam. Nā deceptio ipsa & mendaciū quo sibi ea eligit pro bonis que bona non sunt. inducit semper per presentium penitentiam quoniā non ibi bonum quod putabat inueniat. Ceterum repete hic prothei fabulam que hec ubi aperiet.

f QVID pauper. Nam cū non possit mutare regiones mutat in eodem loco mansiones conducto nauigio. cū id suo sumptu sibi conficere nequeat.

t SI curtatus. &c. Mira profecto stultitia vt minimis erratis circa cultū corporis ac vestitū vehementer offēdamur. Erroribus autē quibus ipe miser secum pugnat non offendimur.

v SVBVNCVLA. Vestis est iterior ait eni Varr oposst binas tunicas habere cepe runt instituerūt vocare subūcula & indusiam.

---

que inniteretur multis consilijs quam sententiam
a ad acquirendas diuitias b

Belua multorū capitū es. nā quid seqr. aut quem
cupit cōmunia.
c d

Pars hominum gestit cōducere publica: sunt qui
edulijs allicunt eū deceptōe.

Fruſtis & pomis viduas venentur auaras
allectant sunt qui pascunt
e ꝛ sine herede f

Excipiantq; senes quos in viuaria mittant:
alijs romanis augetur vsura sed
g census

Multis occulto crescit res scenore verum
sit
h

Esto alijs alios rebus studijsq; teneri:
romani per per laudantes

Idem eadem possunt horam durare pbantes
toro mundo vbi balneum callidū est

Nullius in orbe sinus bais prelucet amcenis
sz diues qō nullus locus sit amenior baijs

Si dixit dives: lacus & mare sentit amorem
ad lecum diuitis corruptus appetitus
m hero n

Festinantis heri: cui si vitiosa libido
erit paulspio ferrea instrumenta ad locum illum.

Fecerit auspicum cras ferramenta theanum
rune dicet dines mancalis
portabris p

Tolletis fabri: lectus genialis in aula est:
o probilius. casta

Nil ait esse prius melius nil celibe vita:
genialis lectus in aula solos felices esse maritos
q

Si non est: iurat bene solis esse maritis
deū illū marmē.
r

Quo teneam vultus mutantem prothea nodo
facie vbi cenat
s

Quid pauper: ride: mutat cenacula lectos:

Balnea: tonsores: cōducto nauigio æque
pauper portat pauper nauis hās tres ordines remoꝝ

Nauseat: ac locuples: quem ducit priua tricemis
hās curtatos capillos
t

Si curtatus inequali tonsore capillos
genus est camisie pilose

Occurri: rides si forte subūcula pexæ
ppter vestitorem discoueuit.

Trita subest tunicæ: vel si toga dissidet impar
o maecenas facis est sibi ipsi contraria tunc cedere deberes.

Rides: quid mea cum pugnat sententia secum:
pauo contemp; sit.

Quod petit spernit: repetit qđ nuper amisit
seruet dissidet a recto tramite

Aestuat: & vitæ disconuenit ordine toto

x SOLEMNIA.i.Maxime insanire vtea insania ita excellat alias isanias.vt sacra que solennia appellāt reliqua sacra excellūt. Vel dixit eo furore rapi quo in solennib⁹ aliquorū deorū vt bachi & ceteris rapi consueuerant.

y NEC medici.Et vt altrebilis excludat furorem illum diuinum adiungit nec medici credis . Nam quiaut alterius humoris affluentia peccat insanit et in eā quam mamā greco verbo appellāt cadit.& medico curādus traditur et illi bonorū suorū curatione interdicit. Traditq; a pretore curator vnus ex iis q ppinquior in gēilitate est.nō credis igit me indigere curatore in tanta insania.

z CVM sis.q.d.ego metu tele tue cōmiserim & ex te totus pēdeā vt sit hec snia si cui cōmisi meū pīcipiū stomacharis et offēderis si occurro tibi vnguib⁹ male sectis.quāto magis deberes moueri si me insanire videres.

edificata diruta & rotunda quadrata

Diruit,ædificat;mutat quadrata rotundis

dissidet ira mea sententia

Insanire putas solennia,me neq; rides

Nec medici credis nec curatoris egere

A prætore dati:rerum tutela mearum

tamen indigneris

Cum sis:& praue sectum stomacheris obunguē

in re spem habentis

De te pendentis te respicientis amici

ad vtrumū vico ubi solo

Ad summam:sapiens vno minor est:: ioue dites

dignus honore moribus dūs dominantium

Liber honoratus:pulcher;: rex denicq; regum:

b sapiens est quando et

Præcipue sanus:nisi cum pituita molesta est.

a AD summā. Optima cōclusio ex superioribus. Nā si hoies propter insaniā inciderunt. & miseri efficiunē. qui ex virtute viuūt sapiētes erūt & oibus bonis abundabūt Concludit igit ex paradoxo stoicorū. Solos sapiētes liberos esse.solos diuites.solos reges.solos denicq; oia. atq; ita excellere.vt excepto ipso deo. nil maius sapiente sit.

b PRECIPVE sanus. Sūt qui velint ironice dictū in paradoxon stoicorū & pituitā p vana glīa posita esse. quod nō videt verisimile vt cludat in re tā graui. Sed qm sanitas ad animū & ad corpus refertur dicemus sapiētē sano aio sp esse quod in sua potestate sit.corpore aūt esse sanū.quia nihil cōmittit vnde. morbus peuire possit. nisi forte corporis imbecillitate reddat nō sanus cum aliquis humor in eo peccauerit. Et posuit pituitam quod greci phlegma appellāt pro quolibet humore.

Argumentum secunde Epistole.

p Roposuerat sibi poeta p̄ceptis suis homines meliores reddere / & ad virtutes q̄bus solis ducib⁹ ad beatam vitamq; peruenitur adhortaritatq; ostendere stulticiam vnde omnes perturbatōnes pullulant mortale genus infelicissimū fieri. Qua propter tanto consilio atq; artificio scribit. Vt quāuis argumentum immutet tamen iocunda interposita varietate eandem repetat sentētiam quā in prima epla expresserat. Scribit itaq; ad lollium maximū vel rhetorem / vel orathorem. Demōstratq; q d' oēs quoq; docti asserūt homeri poesim exemplar vere virtutis cōtinere: & in iliade quantum detrimenti animorū nostrorū perturbatōnes nobis afferāt. In odissea autē q d' virtus valeat ad bene beateq; viuendum prosequitur. Hoc dicit.

Epistola .II. ad maximum lollum

t Troiani belli scriptorem maxime lolli:

Dum tu declamas romæ: præneste relegi

Qui quid sit pulchrum: quid turpe quid utile quid non

Planius ac melius chrysippo & crantore dicit.

Cur ita crediderim: nisi quid te detinet: audi

Fabula qua paridis propter narratur amorem

Græcia barbariæ lento collisa duello:

Stultorum regum & populorum cõtinet æstus.

An tenor censet belli præcidere causam:

Quid paris: ut solus regnet: viuatq; beatus

Cogi posse negat: nestor componere lites

Inter peliden festinat & inter atriden:

Hunc amor ira quidem cõmuniter vrit utrũq;

Quicquid delirant reges plectuntur achiui:

Seditione: dolis: scelere: atq; libidine & ira

Iliacos intra muros peccatur & extra:

Rursus quid virtus & quid sapientia possit

Vtile proposuit nobis exemplar: vlixem

Qui domitor troiæ multorum prouidus vrbes

Et mores hominũ inspexit: latumq; per æquor

Dum sibi dum sociis reditum parat, aspera multa

Pertulit: aduersis rerum immersabilis vndis

Syrenum voces & circes pocula nosti

Quæ si cum sociis stultus cupiduscq; bibisset:

a TROIAM bellũ scriptorem. Scriptorẽ dicit per antonomasiam. Nam etsi plures scripserint nemo tamen eorũ tam perpetuo tenore neq; tã magnifice mirificeq; scripsit. Vel scriptorẽ quoniã hoc nomẽ poetis precipue attribuit.

b DECLAMAS. Sensus est. dũ te exerces in declamationibus si ętate grãdior. propterea eaq; doctior declamasideſt discipulos in declamationibus exerces.

c PRENESTE relegi. Vrbs olim fortunę templo in quo sortes sibi inuente manu pueri versabantur. Et dãculum docet studiosum veritatis indagatorẽ secessu quodam potius quam hominũ frequẽtia delectari. Relegiautem dixit. Nam tanta vis est homeri poetis tanquã variis multiplicibus maximis. sed penitus recõditis rebus referta. vt nisi pluries legatur profundi abstrusiq; illius sensus percipi non possunt.

d QVI quid sit pulchrum. Sẽsus dicit poeta lecto a se poemate homeri manifestius sibi & melius exprimi ab eo philosophie precepta quã ab optimis eius ꝓfessionis actoribus & chrysippo & Crantore. in iliade enim ostẽdit vitia hominum. in odyssea pulsis psonã virtutes demõstrat.

e CVR ita crediderim. ostẽdit quod ex iis que de bello troiano scripsit facile nos doceat quot mala. ex hominũ stultitia exqua omnia vitia pullulãt. mortalibus puenĩãt

f AESTVS. Perturbationes & tumultus. Nã vt mare variis ventis agitatũ ęstuat sic hominis appetitus variis pturbationibus velut in quasdam pturbationes insurgit.

g ANTENOR censet. Nã cũ legati grecorum helenam raptam repeterent censuit antenor reddendam.

h SOLVS. Amatorie dictum. Nam sine amica & simille alii circumstent sibi soli esse videntur amantes. ergo solus. ideſt sine hec ena.

i QVICQVID delirant reges &c. A recta via aberrãt trãllatio ab aratore. qui a lira sulco aberrat. litare eni significat agros in sulcos dirigere.

k ACHIVI. Populares & plebei.

l SEDICIONE. Vt fuit achillis militum a reliquo exercitu.

m DOLIS. Quibus vlixes palamedem perdidit.

n LIBIDINE. Paradis.

o IRA. Agamennonis: Homerus igitur hec referens docet vitiis et pturbatiõibus omnes esse infelices. sed tamẽ principium maius esse sceleꝰ quoniam sua delicta pluribus nocent.

p RVRSVS quid virtus: Quemadmodum quattuor & viginti libris iliados vitia humana expressit homerus sic totidem aliis qui odyssea continentur errores vlixis describit qui nobis eius viri exẽplar ponit. qui paulatim vitiis se exuens ad virtutem que sola nobis ad beatã vitã dux est. puenĩat. vult aũt longo vsu & multarum rerum experientia illum sapiẽtem effici. quoniam virtutes quales cõsuetudine perdiscũtur.

q DOMITOR troię Nãcũ doctissimus poeta homerus longe plura ingenii. quã corporis viribus fieri ab hominib⁹ intelligeret. neq; achillem. neq; aiacem. neq; diomedẽ viros fortissimos. sed vlixem virum sapientissimum vrbis euersorem appellat.

r REDITVM parat. Reuertitur enim a troia. ideſt a voluptate qui vir sapiens futurus est. & per varios errores rediit in patriam. ideſt ad originem animi sui.

s ASPERA multa. Quia difficilimũ est. & ea que sensum demulcent aspernari. & virtutem ipsam que sine labore & sudore nõ perficitur sequi difficilimũ etiam mentem a sensibus revocare. Hic Vir. Per varios casus per tot discrimina rerũ. Tendimus in latium sedes vbi fata quietas. Ostendunt. fas illic troias na resurgere regna.

t IMMERSABILIS. Nã vir sapiẽs nullius fortunę tẽpestatibus immergitur.

v SIRENVM. De his ac de circe. deq; multis aliis que ad vlixis errores pertinent copiose in odis dictum est.

x SVB domina meretrice. Nam vt virtus homini optima parens est & caste pudice que nostrum animū educat. Ita voluptas illum corrūpit et seruū sibi reddit et meretricio more animi corporisq; bonis expoliat.

y NOS numerus sumus. Eos qui absint studio philosophie ait numerum tātum modo explere hominū. nec alii vlli rei esse natos quā vt fruges & consumeret.

z SPONSI penelopes Non sponsi. erant enim proci. sed qui sponsi esse cuperent Sic Virg. Et gener auxilium priamo phrigiisq; ferebat. i. qui gener esse cuperet.

a NEBVLONES alcinoiq; Parasitos & adulatores intelligit. qui apud altinoum regem erant. hi ergo omnes voluptatem secuti secundum vitam degebant.

b OPERATA in cute curanda. ideest que se exercet in curādo corpore plusq; equū sit. Non enim negligēdus est cultus corporis. sed nō debemus nimiam & maiorē q; oporteat curam adhibere ergo recte adiunxit plus equo.

c VT iugulent homines. Res omino inique. vt qui scelus commissuri sunt adeo in re patranda vigilantes sint. Tu autem ea discas que ad salutem tuā pertinent non possis expergisci. Est autem contrarium color rhetoricus.

d SI nolis sanus. Primum autē est vt occurramus morbo antequā veniat. sed si hoc

quātū ad mores sine pudentia

Sub domina meretrice fuisset turpis & excors
viuendo fuisse s.q. fus in luto.

Vixisset canis immundus: vel amica lutosus
numerum huius adimplemus.

Nos numerus sumus & fruges consumere nati
sumus similes procis vani vt nebula

Sponsi penelopes nebulones alcinoiq;
nutricula quam vecat

In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
iuuenes cum nox non dies quieti concedatur

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies: &
somnum otiosorum habere

Ad strepitum cythare cessantum ducere curam
interpellante festinante

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones.
a medio autem con

Vt te ipsum serues non expergiscaris: atqui
recusso con te factus.

Si nolis sanus cures hydropicus: & ni:
tucem in quo studeas

Posces ante diem librum cum lumine: si non
intentō animum quātum ad voluntatē quantum ad opera

Intendes animum studijs & rebus honestis
quolibet vitio potus

Inuidia vel amore vigil torquebere. nam cur
propter toto

festinanter incendia

Que ledunt oculos festinas demere. si quod
corrodit

Est animum differs curandi tempus in annum:
in sapienter aggredere

Dimidium facti qui cœpit: habet: sapere aude
nam ille qui longat tempus curandi

Incipe: viuendi qui recte prorogat annum:
similis rustico s. qui donec vt post defluxum perassire possit alueum siccatis amnis

Rusticus expectat dum defluat amnis: at ille
sic enim tempus curandi labitur & labetur

Labitur: & labetur in omne volubilis euum
causa prolis parande & non voluptatis

Queritur argentum puerisq; beata creandis
queritur non arate mitigantur

Vxor: & inculte pacantur vomere siluæ

Quod satis est: cui cōtingit nihil amplius optet
quis illa sup stua ager

Non domus: & fundus: nō æris acernus & auri
ab possessoris remouit quolibet infirmi tare ponitur.

Aegroto domini deduxit corpore febres

tu non fecisti cura ipsum pelere postq; venit.

e HYDROPICVS. Metaphora a corpore ad animū.

f ANTE diem. ante lucem Raro tamen in hac significatione. potiusq; ante diem ante tempus significat. Maro. sed misera ante diem subitoq; accēsa furore. Et Ouidius Filius ante diem patrios inquit in annos.

g INVIDIA vel amore. Si nō excitaris vt philosophorum libris medearis animo tuo multe perturbationes vt iuidia est et amor te illis egrotantem vexabunt.

h TORQVEBERE. i. qū senserit maximum esse dispendium sapientia caruisse.

i DIMIDIVM facti. Ab Aristotile sumpsit hanc sententiam. Ille enim ait. principium plus esse. quam dimidium totius.

k INCIPE qui recte &c. Ait qui recte viuendi per viuendi tempus differt similis est rustico volenti flumen trānsire. & expectanti donec totū defluat.

l QVERITVR argentum Aurea sententia. Nam tantū diuitiarū querendū est quantum ad vitam degendam satis sit. Nam maiorem illarū cumulum qui querit sibi curas cōpat & sollicitudines quas omnes vitare cupiunt neq; morbos e corpore pellunt.

Non animo curas valeat possessor oportet:

m VALEAT. Nunc̄ potest frui bonis suis quisq; cuius animus non valet. idest non est a languoribus & solicitudinibus vacuus.

Si comportatis rebus bene cogitat uti

Qui cupit aut metuit: iuuat illū sic dom⁹ aut res

n VT lippum &c. Quemadmodum lippus nō delectatur pictura. quoniam illam cernere non potest. Sic animus noster variis curis confectus diuitiis non valet frui.

Vt lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram:

Auriculas cythare collecta sorde dolentes

Sincerū est nisi vas: quodcunq; infundis acescit:

o SINCERVM est. Nisi vas purum fuerit & malesaporis expers vinum quod infundit in eo sapore corrūpit. Sic animus aliqua molestia oppressus voluptatē sibi oblatam corrumpit.

Sperne voluptates nocet empta dolore voluptas

p SPERPE voluptates: Qui voluptates spernit illarū desiderio non torquetur. qui rursus sine desiderio est. is p̄ fecto trāquillam vitam agit.

Semper auarus eget: certum voto pete finem

Inuidus alterius macrescit rebus opimis.

q SEMPER auarus eget. Ergo nunquā quiescet si semper erit in desiderio. inuidus autem cum doleat secundis aliorum rebus seipsum semper excruciat iratus ea facit.

Inuidia siculi non inuenere tyranni

Majus tormentum: qui non moderabitur iræ:

Infectum volet esse. dolor quod suaserit & mens

r SICVLI tyranni. Siciliæ duo tyranni. phalaris agrigētinus. & Dionisius siracusanus. his visum est nullū tormentum tam grande esse vti inuidiam.

Dum pœnas odio per vim festinat inulto.

Ira furor breuis est: animū rege: qui nisi paret

Imperat: hūc frenis hunc tu compesce catena

Fingit æquum tenera docilem ceruice magister

Ire viam quam monstrat eques: venaticus exquo

Tempore ceruinam pellem latrauit in aula:

Militat in siluis catulus: nunc adhibe puro

Pectore verba puer nunc te melioribus offer

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem

Testa diu: quod si cessas aut strennuus anteis

Nec tardum opperior: nec precedentibus insto.

f INFECVM volet. &c. Nam ira qui caret rationē cōtractum condemnat. et optat infectum.

t ANIMVM rege. Nam animus nisi obedierit incipit imperare. imperium autem animi semp intollerabile est.

v FINGIT equum. Vt magister equum adolescentem in quemcunq; vsum volet fingit & formar. Sic nos animum nostrum si nō vitia ex habitu contraxerit ad omne rectū formabimus. permulti enim interest quavia a tenera ætate assuescamus. nam vt catuli si obiecta ceruina pelle domi eam feram insectari assueuerint. deide in siluis semper insectabūtur. sic animus noster virtuti principio assuefactus semper deinceps eadē via perget. Quia primitiua illa impressio in tenera mente facta ita durat vt odor reique in nouam testam. idest in fictile nouum infusa est.

x QVO semel &c. Prouerbialis sententia.

y RECENS. Nuper facta. & incū nondum quicq; infusum fuerat.

Argumentum tertie epistole.

a Diulium florum amicum suum ep'la est. Ad quem etiam in libro carminum odem scripsit. cuius principium est. Pindarū quisq; studet emulari. Mira aūt vtitur insinuatione. nam cū illum auaritie reprehendere instituisset. multa prius interponit quibus hominē patientiorem reprehensionis reddat. Interroget igitur quibus in regionibus sub claudio militet. & an quisq; sit qui res gestas cesaris scribere paret. Interrogat & diligenter de titio poeta. Reprehendit celsum q d'alienos' libros vendicet. ipm denicq; ab ingenio laudat vt his laudib⁹ eū ita demulceat vt patiēter sua errata audit⁹ sit. h. d

a IVLI flore. Fuit aūt vn⁹ ex claudii neronis cohorte. i. inter amicos claudii neronis de quo late in odis dictū est.

b NIVALI cōpede. Quia hiemali tēpore glacie cōgelat

c VICINAS vrbes. Sestū et abidon itelligit que ad stadia. xxx. id enim eſſ quattuor milia & quarta pars. quod spacium xerxes olim ponte coniunxit.

d PINGVES asie campi. Fertilissima enim asia campestris & collima est.

e QVID studiosa cohors Nam claudius iste. vt alibi legitur & Ouidius edocet studiosus fuit. & studiosos adamauit.

f BELLA & paces. idest que in pace & bello gessit.

g IN ęuum longum. q d in eternitatem. Nam preclara maximorum virorum facinora obliuione mergūtur

MV. hora. flac. Julio floro

binomius erat militiā exercet finitio

a Vli flore quibus terrarum militat oris
verſus filius claudij

Claudius augusti priuignus scire laboro
p rhracia fluuius glaciali
an rhracie b

Thraca ne vos ebrusq; niuali compede vinctus
ne maria fluuiu⁹

An freta vicinas inter currentia turres.
fertiles vertuntur
d

An pigues asiæ campi colleſq; morentur
scolares eut studiosi q̄ carmina scire etiam
c componit

Quid studiosa cohors operū struit hæc q̄q; curo
forta facta

Quis sibi res gestas augusti scribere presumit
curo scire ea que sparget eternitatē
f gessit augustus g

Bella quis & paces longum diffundit in ęuum
facta latina vt ciro legetur celebritatē vt oī
b scolaris cuius t hora de illo loq̄

Quid titius romana breui venturus in ora
a q̄ omnis lucubratio manat erimuit.
l:

Pindarici fontis qui non expalluit haustus
contemnere natus in promptu positos.
l est

Fascidire lacus & riuos ausus apertos
curo scire an
q̄aliter m

Vt valet. vt meminit nostri fidibus ne latinis

nisi scriptores suis monimētis illa ab interitu vendicent. Sicut etiam in odis ostēsum est. vbi dicit. Dignum laude virum musa vetat mori.

h QVID titius. Titius poeta hic voluit pindarū sermone vertere. Deridet aūt hunc Horatius quod ausus sit sacrū opus contaminare. Postea tñ & vere laudat. Nam tiberii comes et doctissimus fuit & lyriça conscripsit.

i IN ora. i. in celebritatē & famā. vt otium ora de illo loquāt sic Ennius de se. Nemo me lachrimis decoret. nec funera fletu faxsit. curvolito dea per ora virum.

k NON expalluit. Non timuit. quāuis ardua difficilimaq; res sit vt ipse in carminum libris ostendit pindarū imitari.

l FASTIDIRE lacus. Manet in trāslatione. Et pindarum sōtem appellat a quo omnis lyriça vis manare videtur. reliquos lacus & fontes qui inde pfluant appellat

m FIDIBVS latinis. Stilo & lingua latina.

pindaricos quis pin
darus thebanus fuit
auspicio musarū

Thebanos aptare modos studet. auspice musa
in tragedijs de ꝙ verbo in poetica dictū est

An tragica desæuit & ampullatur in arte.
etiam curo scire
quia non pfect.

Quid mihi celsus agit: monit? multūq; monēd?

Priuatas vt querat opes & tangere vitet

Scripta palatinus quæcunq; recepit apollo;
aliquando.

Ne si forte suas repetitum venerit olim
quas cernit assumpserat

Grex auiū plumas moueat cornicula risum
colorarias pennis quas furata erat.

Furtiuis nudata coloribus, ipse quid audes:
ironia

Que circūuolitas agilis thima. nō tibi paruum
qō est minus natura qō est arte ⁊ doctrine horsum nō exercitarum

Ingenium non incultum est. nec turpiter hirtum
quia qualita qō pueer ad iudicem

Seu linguam causis: seu ciuica iura
componis iucundus

Respondere paras: seu condis amabile carmen
dignitas victoriam suam indicantis

Prima feres hædre victricis premia: quod si
nociua quaritam que fouet ⁊ nutrit curas

Frigida curarum fomenta relinquere posses

Quo te celestis sapientia duceret: ires
nos

Hoc opus. hoc studiū parui properemus & āpli
q̄ cum enim ⁊ parte ⁊ nobis
prodesse poterimus

Si patrie volumus: si nobis viuere cari.
tuute sit

Debes hoc etiam rescribere: si tibi curæ
cōiuncta

Quanto conueniat numatius, an male sarta
frustra cōiungetur sed

Gratia ne quicquā coit. & rescinditur, at vos
feruens ppetua ignorantia

Seu calidus sanguis: seu rerū inscitia vexat
iniquū est

Indomita ceruice feros: vbicunq; locorū
qō olim fraternū fuit amorem

Viuitis indigni fraternum rumpere fœdus
q.d. ego multū opto vestrū reditum ⁊ sigr
ueritis immolabo p vobis pinguem bouem

Pascitur in vestrum reditum votiua iuuenta.

---

n MODOS. Nam versus lyricos modulātur poete.

o AN tragica. Ostendit illū vtraq; facultate valere lyrica & tragica.

p DESEVIT. Quia grandia & seua plerumq; scribunt tragici.

q QVID mihi agit &c. Loquitur tanquā si quid bene egerit sibi sit voluptati futurum. atq; hac beniuolētia preparat sibi locū ad illū reprehendendū. vt ex amicitia nō ex odio id aggredi videat

r OPES priuatas. idest ex se scribat vnde sibi gloriā paret non autem surripiet ex libris alienis que pro suis dein dedat.

s PALATINVS appollo Hoc templū ab augusto edificatum alibi ostēdit huic ergo deo poete sua volumina consecrabant.

t GREX auium plumas. Aiunt q̄q; cornicem ornatus causa pulcherrimas pennas a variis auibus clanculū surripuisse. & pprias exuisse illas induisse. & se spectandā in tanta pulchritudine omnibus prebuisse. sed paulopost reposcētibus suas quisq; plumas nuda relicta omnibus risum mouit. Idem ergo iure euenire potest illi poetę qui nihil ex se scribit sed aliūde omnia compilat.

v IPSE. Tu iuli flori.

x CIRCVMVOLITAS agilis thima. Optime hominē laborioſum & industriū apibus comparat, nam vt ille ad varia se cōuertūt et modo metyn parant que prima crusta est fauis. deinde pissoceron. Tertio propolim. Iste enim tres crustę veluti fundamenta sunt. postremo ceram fauosq; ac mella. sicille aduaria conuertitur:

y INGENIVM non parum. Quod nature munus est nō incultum quod est artis & doctrine. sunt igit̄ omnia preclara ab eo poēta expectanda. Qui & nature & doctrine opibus suffultus ad scribendum accedat.

z SEV lingua. Oratorem consultū. & poetam esse demonstrat.

a PRIMA premia. Vt nō solū secundas aut tertias. sed omnino primas obtineas.

b QVOD si frigida &c. Cum iam ab omnibus laudauerit amice errorem arguere. Ipse enim sibi causa est. ne euadat in egregiū poetā. quoniam mētem suam occupet variis curis. Oportet enī poete mentem vacare omni solicitudine vt vata ad musas conuertat. Recte ergo suuenalis. quis locus ingenio nisi cum se carmine solo. Vexant & dominis cyrrhe nyseq; furuntur. Pectora nostra duas non admittentia curas.

c HOC opus. s. incumbere studiis sapientie cui res parue & ampli. i. cuiuscumq; fortune sumus. Ea enī & patrie & nobis prodesse possum⁹

d NVMATIVS. Nunc ipsum inconstantie infidelitatisq; arguit. Incesserant enī inimicitie inter hunc & numatium plancū. deinde opera amicorum. et maxime horatii recōciliati inter se fuerāt nunc autem intellexisset poeta reconciliationem illā pene discindi familiariter vtrūq; increpat. Ostēditq; eos vehementer amare cū iuuencam pro illorū redditu voueret.

e MALE sarta. Translatio a veste. Sarcire enim et insupino sartū est diuisas partes cōiungere & cōsuere. Ergo male sarta. i. male cōiūcta est gratia. que non coit. i. non durat in coniunctione. sed rescinditur

f CALIDVS sanguis. Propter iram dicit que est accensio sanguinis.

g RERVM inscicia. Nam omnis animorum perturbatio ab inscicia est.

h INDOMITA ceruice. Indomita superbia qua inequalitatem qua amicitia cōtineatur descendere vetamini.

i FEROS. Contraria res humanitati & māsuetudini.

Argumentum epistole quarte.

a Dalbiū epla est que circa principiū eple laudat a rectitudine iudicij vt sibi viam muniat ad reprehēsionem iustissimam: Vult enim hoiem admonere vt cū in bonoꝝ affluctia cōstitutꝰ sit deponat superuacuas animi curas. Hoc dicit.

Ad albinū amicum suum.

carminū

o h l

a Lbi nostrorum sermonū candide iudex

studere an scribere a pedo op ptdo

Quid nūc te dicā facere in regione pedana

an dicā re m p cassij excellat

Scribere quod cassi parmensis opuscula vincat:

dicā re n laetenter subere

An tacitum silvas inter reptare salubres?

Curantem quicquid dignum sapiēte bonoꝝ est

o prudentia naturali

Non tu corpus eras sine pectore. dij tibi formam.

p modū exponendi

Dij tibi diuitias dederant artemq; fruendi

mouere? optare melius

Quid voueat dulci nutricula maius alumno

q intelligere vt eloqui r intelligat alumno

Quam sapere & fari possit quæ sentiat. & cui

vniuersal bōgolena robur in medus copiose.

Gracia fama. valitudo contingat abunde

vnde viuere possit r sacco numario

Et mundus victus non deficiente crumena:

s sechrendi vel vtu viuendi

Inter spem curamq; timores inter & iras

vinnū

Omnem crede diem tibi deduxisse supremum

Grata superueniet quæ non sperabitur hora

t

Me pinguem & nitidū bene curata cute vises

Cum ridere voles epicuri de grege porcum.

k ALBI nostrorū candide iudex. q. d. recte quoniā in iudicio tuo nulla appareat macula.

l SERMONVM. Vtebatur ni horatius iudicio huiꝰ hominis tanꝯ & veri & docti in sermonibus quos scripserat. Facileq; crediderim poetam ita poetā eum lauda re quoniam in iudicando libertate vteretur albius. ergo laudat vt videat̄ auidissime audisse si quid ab eo reprehēsū sit. & tacite amonet vt ipse quoq; non inuitus accipiat si qua in reab eo reprehēdat̄

m CASSI. Pro cassii per appocopē. Hic parma vrbe poeta non ignobilis. qui brutianas partes secutus est. atq; illo deuicto athenas se in studio litterarū se recepit de hoc meminit Quintilianus.

n SILVAS salubres. Nā et valitudini corporis seruiūt et secessum ad res altiores cogitandas prebēt. dixit autem reptare. vt gradiendi inter loca arboribus fructibusq; dēsa difficultatē ostenderet. vel ponit silvas philosophie abditas obscurasq; sentētias in quas ipsa repret. i. latēter subeat. et tunc erūt salubres. quonia a morbis. idest vitiis animū purgent.

o SINE pectore. Sine prudentia naturali. ostēdit enim fuisse in homine prima natura. quę propter se experenda multi philosophi dixerunt.

p ARTEMq; fruendi. Virtutem intelligit que cum prima natura recepit illis fruit.

q SAPERE. Quod est sapientie & doctrinę.

r FARI. Quod est eloquentie.

MVNDVS victus. Hoc enim requirit vt luxus invictu absit mūdicies adsit sed scdm facultatē pīmonii.

s INTER spem Misera ilorū vita quibus inter tot perturbationes vita fluit.

t ME pinguem. Porcum se appellat de grege epicurei. qa illi voluptuosam vitā agunt et nihil a suibus distant. Nā preter eas voluptates que aut gustu. aut tactu percipiūtur nihil in bonis numerāt. Nō autem se talem esse dicit. quia sit. sed conat illū a vita cōtraria hoc ōtrario ñ abducere. imitatꝰ eos qui curua ligna dirigunt qui non sunt contenti vt ad rectitudinē reducant nisi in tantundem in contrarium flectant.

Argumentum epistole.V

t Orquatum virum diuitijs affluentem: sed ob auaritiam partis vti nō audentē ad liberaliorē vi⸗ tam traducere conatur. Ita tamen vt frugalitas seruetur: neq; queratur luxus. Hoc dicit.

Ad torquatum.

a ARCHAICIS. Viliori⸗ bus & plebeis ab archa in⸗ scio fabro factis.

b MODICA. Modesta et tēperata. dat aūt patinę quod epularum quas modicas & frugales esse vult.

c OLVS. Etiam male cō ditum & plebeum.

d PATELLA. A patina diminutiuum est.

e SVPREMO sole. Vltima diei parte. illa eni hora tpati hoies cibū capiebant. Vir. de didone. nunc eadem labente die conuiuia poscit.

f PLAVSTRES minctur nas. Nā hec vrbs inter palu⸗ des sita erat. Iuue. Minctur⸗ narumq; paludes. in his aūt locis vina deteriora sunt.

g SINVESSANVMq; Est aūt sinuessa nō pcul mi⸗ cturnis. Ponit aūt hec vilio⸗ ra. nedū illū abundantius re bus suis vti admonet forte credat se in luxum aduocari

h SPLENDET focus. Ni tet domus multa. suppellecti li. vt sit posit⁹ focus p domo Vel nitet focus. qa ligna tibi abūde sunt. ybus focus igne splēdere possit. sed prima sen tētia melior. qa sequit & ti⸗ bi mūda suppellex Sēsus aūt est vt cū abūdet suppellectil diuitiis velit illis quādoq; vt

i LEVES spes. Nā qa spe rat ingētissimas pecunias ac cumulare abstinet illis vti. sed sunt spes leues. i. rerū leuium & mutabiliū vel hois leuis.

k CERTAMINA diuitia rū. Conatus quos sumis vt diuitias acquiras certa. enim ne quis ditior sit.

l MOSTHI. Moschus per gamenus orator sum⁹ in⸗ stituebat pueros. ac denicq; ve neficii reus factus et plurimis oratorib⁹ defēsus est de hoc meminit Quintilianus.

m NATO cesare. Idibus iulijs natus est. quē diē roma ni festum celebrabant.

n IMPVNE. Quia neminī nos reprehendere licebat.

o ESTIVAM Quippeque in ipsis iulijs idibus esset.

p FORTVNA. Pro diui⸗ tijs posuit que cū nō sint pro peter se expetēde. sed vt illis ad nostra cōmoda cōparanda possimus vti frustra possidē ter nisi vtamur.

q PARCVS. deest si. ordo aūt est. si aliquis parcus. idest auarus ob curā heredis. idest qui me cupiat. omnia confer uare heredibus & nimiū se uerus. i. nimis grauis censor.

Assidet insano. potare et spargere flores
Incipiam: patiarq; vel inconsultus haberi
Quid non ebrietas designat. operta reducit.
Spes iubet esse ratas: ad prelia trudit inermem
Sollicitis animis onus eximit, ac docet artes
Fœcundi calices quem non fecere disertum
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego, curare & ydoneus imperor: & non
Inuitus: ne turpe toral: ne sordida mappa
Corruget nares: necnon & cantarus & lanx
Ostendat tibi te ne fidos inter amicos,
Sit qui dicta foris eliminet: vt coeat par:
Iungaturq; pari. brutam tibi septimumq;:
Et nisi cœna prior potiorq; puella sabinum
Detinet ad summã locus est & pluribus vmbris.
Sed nimis arcta premunt olidæ cõuiuia capræ
Tu quottus esse velis: rescribe: & rebus omissis
Atria seruantem postico falle clientem.

r ASSIDET insano. idest non discedit a me ne ego patrimonium profundam. Insano. idest nimio in sumptu q.d. prohibet me ab ministratione honorum veluti si insanus furiosusue sim. Si ergo ita me phibere tentat ego cõtra faciam. Nam incipiã potare & vti lautiore conuiuio. id enim significat per florum copiam. & patior haberi inconsultus. i. parum cautus in meis rebus. Nam si dicũtur a quibus consiliũ petitur ille erit incõsultus cuius rationẽ apetitus nunquam consulit.

s QVID non ebrietas. Alterum extremorum laudat vt hunc hominem ab altero abducat. & in mediocritate in qua virtus est collocet.

t AD prelia trudit. Nã accenduntur spiritus. vnde pellitur timor.

v DISERTVM. Nam eloquentiores reddit vinũ hoies ac etiã qui angusta paupertate premunt liberat a curis.

x IDONEVS. & nõ inuitus. nã qui a ratione imperatur is iam institutus ad rem est & bene volens agit. Quia iam ingreditur ad virtutẽ & per electionem agit.

y TORAL. Neutri generis. vt ceruical. Est autem vestis qua torus ornatur.

z MAPPA. Qua mensa sternitur.

a CORRVGET nares. i. moueat fastidium et nauseã inducat. tunc enim tegitur os. operiuntur oculi. et nasus in rugas cõtrahitur cum aliquid sordidum ostendit. Imperat ení ratio non vt nimio luxu lasciuiat in cõuiuio sed vt vitet sordes.

b OSTENDAT te tibi. Demonstrat qualis sis. i. demonstrat tu ad facultates. q.d. nec maioris nec minoris comparata sit quam conuiniat tuis facultatib⁹ vel adeo tersa sit vt tanquã in speculo in illis tuam imaginẽ cõtemperis in sentẽtia vult luxurie abesse. mundiciam adesse.

c NE fidos. Descripsit quale preparet conuiuium. Nũc addit conuiuas ita eligere vt omnes fidi inter se sint. nec extra illud limẽ proferat quẽ in conuiuio dicuntur. Nam multa dicuntur ex hilaritate vini que disseminanda minime sunt.

d VT coeat par. Ordo est. sic instituam conuiuas. brutã puellã vt par pari iungat.

NISI te sabinum potior. idest melior cœna & potior puella.

f LOCVS pluribus vmbris. idest plures sunt loci in meo rure qui vmbris operti pulchre nos recipere possunt. Et eligamus loca aperiora nam arctiora premunt malo odore caprarum. vel dicamus vmbris. q. scurris vt supra in sermonibus dixit. Cũ seruilio balatrone vibidius quos mecœnas adduxerat vmbras dinde ponit olidas capras pro mordacib⁹ scurris vt moneat si scurras velit ducere nõ ducat mordaces. nam premũt uetro odore cõuiuium.

g TV quot⁹ esse velis. q.d. scribe cuius fortune homies tibi cõuiuas adhibeam. nã si cupis digniores te eris postremus si iteriores eris primus.

h ATRIA seruantẽ. Assĩte tibi clientes qui atrio tuo te expectãt. vt te cosulant. et suas tibi causas cõmendent. tu autem illos falles. nam nõ illac domũ ingredieris. sed per posticum. ne te ingredientem intueantur. Sic enim olim expectantem Ciceronem auxiliũ contra clodiũ imploraturũ pompeiũ fefellisse dicunt.

Argumentum Epistole Sexte

a Vrea epistola. & ex grauissimorũ philosophorũ sententia rectissime cõcludatur animũ pturbationibus vacantem btm esse. Contra vero qui illis agitatur: eum miserum esse. Hoc dicit.

Ad Numicium.

Nil admirari properes est vna numici
Solaq; que possit facere & seruare beatum
Hunc solem & stellas & ducentia certis
Tempora momentis: sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera terræ
Quid maris extremos arabas ditantis & indos
Ludicra quid plausus & amici dona querinis.
Quo spectanda modo. quo sensu credis & ore
Qui timet his aduersa fere miratur eodem
Quo cupiens pacto pauor est vtrobiq; molestus
Improuisa simul species exterret vtrumq;
Gaudeat: an doleat: cupiat metuatue: qd ad rem

i NIL admirari & c. Hac epistola docet victurum feliciter eum qui sine admiratione omia habiturus sit. vt omnem sollicitudinem excupiditatibus nasci dubiũ non est. Ita cõtemptu diuitiarum constitutum esse ait.

k ET seruare beatũ. Nam que felicitatem inducunt eadem illa inductam cõseruãt Sed optime dixit seruare. Nã aduentus boni non facit felicitatem nisi idem bonũ maneat. Recte enim Aristoteles quod quemadmodum vna hirundo non facit ver. ita nec vna dies facit hominẽ beatũ

l SVNT qui formidine nulla. Locus a minori. Diceret enim aliquis difficile est non admirari diuitias et honores cui respondet si inon inuenimus sapientem. qui non admiretur vltra modũ celestia quãto minus admirabimur terrena que celestibus inferiora sunt. At sapiens adeo intrepide cuncta aspicit. vt etiam si celum ruat et tranquillo animi sui statu. non exanimatur. Ergo nunq; mouebitur diuitiis & honoribus. que terrena sunt.

m QVID. Interrogantis est & erit ordo. Quid quo modo & quo sensu et quo ore censes tu & credis tu esse spectanda munera extremi maris que maxime sunt vniones & margarite que legũtur in mare indico. & appellat etiã munera maris oblatas merces. que ex oriental plaga ad nos mari vehuntur.

n LVDICRA. Ludus appeller equibus victoria parta in summa admiratione erat.

o PLAVSVS. Qui victoribus reddebatur.

p DONA. Hi sunt magistratus. qui in suffragio populi accipiũtur. Ergo sunt dona populi te amãtis.

q QVI timet & c. Qui timet his siue perturbatio sit in cupiditate. siue in fuga malorum semper cupiet bona.

r PAVOR est vtrobiq;. Nam siue cupias bona siue timeas mala semper eris in formidine. Nã qui cupit diuitias sp abhorreat paupertatẽ

s IMPROVISA species. Probãt stoici omnes perturbationes esse opinione. nam essent a natura non possent tolli. sempe enim essent. Ergo in opinione sunt. & semper improuisa magis leduut. nã non fuit datum spatium recognoscendi eam opinionẽ fallam.

t GAVDEAT an doleat. Nihil refert qua cũq; perturbatione afficiatur modo illa cita rapiat vt stupeas & torpeas. Gaudeat. quod est de presenti bono & dicitur letitia gestientis. doleat de presenti malo que appellatur egritudo. Cupiat de futuro bono & hec libido est. Metuat nam metus est de futuro malo.

v MELIVS sua spe &c. Melius q̃ sperauerat et est in bono. aut presenti aut futuro. Peius similiter in malo. Stultis autē accidit quod hec preueniant impremeditata. Vnde magis perturbantur, quia non fuit spatium cogitandi. Nā sapienti cui omnes fortune impetus noti sunt nihil impremeditatum accidere potest. Cogitat enī ea nos conditione natos esse vt omnibus calamitatibus subiecti simus. itaq; omnia illa sibi accidere posse premeditaē Ergo si euenerint qm̃ prouisa accidunt multo minus lędunt. Que aūt non euenerint ea, veluti terentianus ille senex sibi lucro apposuit.

x ANIMOq; &c. corpore torpet. Nā cū animus torpet idem etiā et corpus quod ab animo moueē facie. proprietē torpere est cū nerui siue frigore siue aliā re ita rigēt vt corpus moueri flectiq; ne queant. Sed ad animū inde transfertur. Et dicitur torpere quotiens adeo ob aliq; curā premimur vt imobilis fiat.

y INSANI sapiens &c. Vsq; adeo debemus cauere ne quid supra modū cupiamus aut admiremur vt etiā si id in virtute agamus quāuis summopere expetēda nō sani sed insani iure dicamur non iusti sed iniusti. Quanto ergo minus cupiende sūt aut diuitie vt est argentū & marmor vetus .i. antique statue & ęra et artes .idest ęnea vasa multo artificio fabricata. que omnia inferiora virtute sunt aut si nimiū laboras habere eloquens. & assiduam operam in foro prestas vt diuitias assequaris.

z PEIORIBVS. Ignobilioris genere.

a QVICQVID sub terra. Ostendit fragilitatē & mutationē rerū que habēt. nā que sub terra nunc latent in lucē venient. & que effossa multa arte splendēt rursus fodiēt

b CVM bene notum. Quāuis in celebri fama sis moriē dum tibi est vt mortui sunt illustrissimi viri. vt numa sit. & anchus romanorum reges. de qbus in odis dictū est

v

Si quicquid vidit melius peiusue sua spe
quia nil aliud inuenitur — afficitur gaudio
Vel timore
Defixis oculis animoq; & corpore torpet:
reputatur pro insano
Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui.
Vltra quā satis est virtutem si petat ipsam
vade — diuitias — fractas a antiquas
I nunc argentum. & marmor vetus: æraq; z artes
p modū cupientis — ad
Suscipe cum gēmis tyrios mirare colores:
eo — homines — facundus
Gaude q̃ spectant oculi te mille loquentem
inclusimus — in vespero
Gnauus mane forum & vespertinus pete tectū
colligat
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
viuacis nobilis ille — eo — parentibus — natus
3
Mutus et indignū quod sit peioribus ortus
mutus — .i. ponus opes q̃ mutus sit dirior re quam tu illo
Hic tibi sit potius quam tu mirabilis illi.
a — latet — apertum
Quicquid sub terra est in apricū, pferet ætas
extrahet — b
Defodiet. condetq; nitentia: cum bene notum
— — — p poppi
Porticus agrippe & via te conspexerit appi
illo vel illuc — pompilius — p. romani
Ire tamen restat: numa quo deuenit & ancus
cuum — rut — grauentur — acerbo
c
Si latus aut renes morbo tentantur acuto
ris — remedium — si quereretur
d
Quære fugā morbi. vis recte viuere: quis nō
recte viuere — sapiens
ru
Si virtus hoc vna potest dare: fortis omissis
mundanis — esse — sicut
c
Hoc age delicijs virtutem verba putas: vt
putas esse
f — 6 — h
Lucum ligna. caue ne portus occupet alter:
f. caue — loca sunt mortua
i
Ne cybiratica ne bichina negotia perdas:
— — talēta
k — l
Mille talenta retondentur: totidem altera porro
f. mille — plciat
Tertia succedant & quæ pars quadret acerū
certe — .i. fides amicos
endiadis
Scilicet vxorem cum dote fidemq;: & amicos
nobilitatem — pulchritudinem — que reges facit
Et genus & formam regina pecunia donat.
diuitem — .i. vis psuadendo.
m — venustos
Ac bene nummatum decorat suadela: venusq;

c MORBO acuto: Acut9 enim & acer dolor est lateris & renū. Renes autem dicti. quod in eis riui sūt spermatis quod inde ad medullam spine defluit. et ad colen vsq; descendit. duo sunt & lumbis sub imis coxis adherēt adipe immerguntur habent cauernales sunt venosi & tunicati

d QVIS non. Nam nature impulsus omnes summum bonum desiderant.

e VIRTVTEM ver. q d minime. Nā virtutis moralis finis est actio. et nō cognitio.

f LVCVM ligna. Nō enī ex solis arboribus constat silua. sed ex religione numinis eius dei cui sacer est. Nā non omnis silua lucus est. sed is qui deo sacer habetur. Ergo vt lucus aliud est preter ligna sic virtus aliud continet preter verba.

g CAVE ne portus. Stulticiam hominū ostendit. qui in re vana & momentanea. vt diuitie sunt tm laborant. In virtute autem acquirenda in qua sola consistit vita beata non laborant.

h OCCVPET. Nam mansoris vendit merces qui prior illas in portum vehit negotia aūt is perdere dicit, qui ex mercelucrum non facit. sed potius minoris vēdere cogit

i CYBIRATICA. Cybira vrbs magna teste Strabo. in asia iuxta sindā.

k RETONDENTVR. Peficiātur. vt nihil ab aliqua parte desit. Nam forma rotūda perfecta est dicitur autem rotunda a rota. Rota vero a ruendo.

l ALTERA. s. mille. vt Catullus. Da mihi basia centū. da deinde altera centū. Est autem inflexibile & omnis generis in plurali vnde est. Mille hominum species. et mille talenta.

m SVADELA. Vis psuadendi. nam cum diuiti tanta fides adhibeatur videt preter quandam efficaciam persuadendi.

famſtijs auri ⁊ argẽti

n Mancipijs locuplex: eget ęris cappadocum rex
vide sicuſ

o
Ne fueris hic tu / damydes lucullus (vt aiunt)
p ornatu rhemi q senatu sę

Si posset centum scenæ prebere rogatus
quomodo lucullus

Qui possum tot ait tamen & querã & habebo

Mittam: post paulo scribit sibi milia quinq;
senatus

Esse domi damydum. partem vel tolleret omnes
tnepo in qua

p
Exilis domus est: vbi non & multa superſunt
quia nesar se habere q

Et dominũ fallunt: & prosunt furibus: ergo
diuitie

r Si res sola potest facere & seruare beatum
appetas

Hoc primus repetas opus hoc postremus omittaſ
spectositas p fauor

Si fortunatum ſpecies & gratia præſtet
pulcer

Mercemur seruum qui dictet nomina: seruum
sculper turbam que pondus affert transmisse vexte

Qui fodiat latus & togat transpondera dextram
t
vñs meus v ſ

Porrigere hec multum in fabia valet ille velina
honores .i. curules sellas ex eboe factas

Cui libet hec fasces dabit eripietq; curule
quia aufert

Cui volet importunus ebur: frater. pater. adde:
curulis a

s
Vt cuiq; est ætas: ita quemq; facetus adopta
ille recte

clarũ est
Si bene qui cœnat: bene viuit lucet. eamus
nos sicut

Quo ducit gula piſcemur: venemur. vt olim
ille romanus theria

f. fecie
Gargilius qui mane plagas. venabula. seruos
boibus repletum

b
Differtum transire forum populumq; iubebat
quotenus

Vnus vt emultis populo spectante referret
quem se dixit venando ſcepisse

Emptũ nullus aprum crudi tumidiq; lauemur
nos c

Quid deceat. quid non obliti. cerite cera.
nos boies remiges
d

Digni remigiũ vitiosum. ītacensis vlixei

v MVLTVM valet. Ergo blande hominẽ ambire memento.

x FABIA & velina. Nomina sunt tribuum.

y DABIT fasces. Tot secũ trahit suffragatores vt possit & dare & eripere magistratus cui volet. ergo diligenter est ambiendus. Posuit autẽ fasces & sellam curulẽ que eburnea erat insignia magistratuũ, p ipsis magistratib⁹.

z VT cuiq; est ętas. Hortatur vnumquemq; honestatẽ amantem. vt omnem hominem prout eius ętas exposcit alloquitur illum.

a ADOPTA. Vrbana locutio. nam qui eum fratrem qui non frater sit videtur illũ adoptasse.

b DIFFERTVM. Vndiq; refertum hominibus. & per transitum carpit vanitatis gargiliũ qui magna pompa per cospectum populi venatũ ibat. Deinde ferinas nõ captas sed emptas referebat.

c CERITE cera. Cerites populi sunt quos cum vicissent romani statuerunt vt nunq; leges ederent nec leges haberent. Quod multum ignominiosum fuit. Et per hoc dum secundum sectam voluptuosorum postponamus omnẽ honestatem & simus in numero ceritum, ideſt sine lege Ita hũc locũ intelligit Acron

d Remigium. Homines remiges sic & salustius. sollicitata seruitia pro seruis dixit. proprie tamen remigium est ipsa remigatio. Vir. Remigio allarũ .i. tales sumus quales fuerunt remiges vlixis quos homerus in varias feras mutatos fingit. quia variis vitiis laborabant.

n MANCIPIIS. In eadẽ irrisione permanet vt hortetẽ non satis esse vnũ genus diuitiarum. sed querenda omnia genera.

o CLAMIDES lucullus Approbant auari opinionẽ illam q̃ plutarchus in vita aristõis philosophi esse vult homines potius superfluis fortune bonis quam necessariis & cõmodis beatos esse. Vnde scopas thessalus cum quidam ab eo quippiã contenderet quod nec; necessarium sibi nec; valde cõmodum esset huiusmodi inquit rebus locuplex sum. et felix superuacuis. s. & nihil necessariis. Hac ergo ratione fuisset beatus Lucullus cuius tot sestis ranta esset vt quinq; milia clamidum domi inscius haberet. Rogatus itaq; vt in vsum scenę centũ clamydes cõmodaret. negauit se scire an haberet. Deinde domum reuersus cõperit habere quinq; milia.

p EXILIS domus. Irridẽdo hoc dicit. dum reprehendit superuacua auaritię.

q FVRIBVS. Quia licet ipune ea tollere que sibi adesse signorat dominus.

r SI res sola. Enumerat. diuitias. honores. voluptates & reliqua huiuscemodi. & dum videtur concedere vt illis vduti summo bono vtamur arguit nõ esse bona. Denicq; concludit vt si nouit aliquid rectius quam sua opinio que est vt in virtute sit sũmũ bonũ doceat. Si non nouit sequatur sentẽtiam suam Ergo concludit si res ideſt diuitie potest facere hominem beatum incumbe diuitiis.

s SPECIES & gratia. pro honoribus ac magistratibus posuit.

t LATVS suffragatoris. Vt excitat & porrigat dextera & promittat suffragationem.

viri e verita
Cui potior patria fuit interdicta voluptas
poeta sicut
Si menermus vti censet sine amore iocisq;

Nil est iocundum viuas in amore iocisq;
q̄ dixit de summo bono
f
Viue: vale. si quid nouisti rectius istis,
g h
Candidus imparti si non: his vtere mecum.

e PATRIA. Hāc ponit homerus p̄ sūmo bono que est patria animorū nostrorum tunc eni in suā patriā redit, sed vitiosis voluptas potior est quam patria.

f VIVE vale. Hoc ad epistole principium referas sitq; sententia. O numici si tu nouisti rectis & verius q̄ ista que dixi de summo bono.

g CANDIDVS. Bon⁹ & sine inuidia. nā inuidus non candidus sed liuidus est. Sin aūt nihil nouisti rectius vtere his que ego dixi. Nō aūt sine ratione dixit mecū. q.d. non ego hec precipio & facio.

h IMPARTI. idest redde me participem. nam cū academicus sit nullius addictus iurare in verba semper melioni obtemperabo.

Argumentum Epistole. VII.

e T vera & ad legendū salutaria p̄cepta in hac epl'a concludit horatius. Primo enim demōstrat licere nobis saluo iure atq; honesto nō seruare, p̄missa que seruata & nobis nocerent & ei cui p̄misimus nulla in p̄te prodessent. Preterea esse veri amici nō exigere ab amico id q̄ aduersus cōmodū suū sit postremo negat esse boni viri vel suis beneficijs alterius libertatē emere: turpeq; esse hoībus illā vl' mūerib⁹ vēdere: lōgeq; p̄stare ī pauptate degere citra tā ēvitiū q̄ aduersus naturā suā laboriosa subire.

Ad Mecenatem

a p ruri.
q Vinc̄ dies tibi pollicitus me rure futurū
augustum a re certe
Sextilem totū mendax desideror atqui
Si me viuere vis rectec̄ videre valentem
dare debeo c
Quam mihi das ægro: dabis ægrotare timenti
manendi est enim ficus bifera. t. g
in rure bis f. ren⁹ fructū in anno
o
Mœcenas veniam dum ficus prima calorc̄
eū qui titulos nigris
sculpte in sepulchro e
Designatorem decorat lectoribus atris
Pauperes immutt quorū filii calori
solis exposiri ceo febricitabant
Dum pueris omnis pater & matercula pallet

b RVRE. Pro ruri. Sic Maro. Numero deus īpare gaudet pro impari. nam rectō dicimus rure reuertor. sed maneo non rure sed ruri.

c EGROTARE. Nam si das ocium. vt fugem morbū iam profectum dabis etiam vt fugiam profecturum.

d PRIMA ficus. Est enim & secūda. quia hec arbor bifera est.

e LECTORIBVS. Nam heredibus defuncti qui pullati sunt designat titulum quē legant. Alii textus habent lictoribus vt videatur signare consulare aut pretorium fuisse tus. Per hoc vero ostendit finem estatis et autumni principia in quo tempore pestiferi & letales morbi sunt.

officia intenta ab opera a foro

f
Officiosaq; sedulitas & opella forensis
est causa .i. est causa quare testamenta resignentur

g g
Adducit febres: & testamenta resignat
hyemes valde linem

Quod si bruma niues albanis illinet agris
ad loca marina ego horatius pauidebit.

h
Ad mare descendet vates tuus: & sibi parcet
p frigus vel contracte vinum tuus vates

Contractusq; leget te dulcis amice reuiset
.i. tu vere cum zephiri .i. tu vere venies in
i flare incipiunt velis quo primo apparet.

Cum zephiris: si concedas & hirundine prima
t meum redibo hospitem suum incola calabrie. vbi est
copia pirorū inutilium

h
Non quo more piris vesci calaber iubet hospes
vtentem blandiente

Tu me fecisti locupletem: vescere sodes
verba hospitis calaber loquitur lecteur hospes dicit

Iam satis est: at tu quantum vis tolle: benigne
calaber portabis
sed desiderata

Non inuisa feres pueris munuscula paruis:
verba hospitis oneratus
delectos

Tam teneor dono: quam si dimittar honustus
calaber pira

Vt libet hæc porcis hodie comedenda relinques
verba hospitis

l
Prodigus & stultus donat: que spernit: & odit
hospites at

Hæc segis ingratos tulit: & feret omnibus annis
liberalis vt doneret eis digna

Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum
sapiens aurū t argentum.

m
Nec tamen ignorat: quid distent aera lupinis

n
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis
fa seruitio tuo ea mihi que expē
di in seruitō tuo.

Quod si me noles vsquam discedere: reddes
seruitudinē q modo est calus t
o iuuenilem rudis inlarata

Forte latus. nigros angusta fronte capillos
quia affabilis eram iocundū risus

p
Reddes dulce loqui: reddes reddere decorum: &
pocula plorare.

Inter vina fugam cinaræ mercere proterue
macilēta

p
Forte per angustam tenuis vulpecula rimā
rependo intrauerat fa cuera per, pallū

granarium
Repserat in cameram frumenti: pastaq; rursus
referro nitebatur quia non poterat exire

Ire foras pleno tendebat corpore frusta

f FORENSIS oppella. q.d. quod nobiliores patroni eo tempore cessant et propterea dixit oppella & non opera.

g TESTAMENTVM. Vt vulpiano placet voluntatis nostre iusta sentētia. de eo quod post mortē nostrā fieri voluerimus. Estq; proprie testamētum illud quod iure perfectum est. Abusiue tamē ea quoq; testamenta appellātur que falsa sunt. vel iniusta vel irrita. vel rupta. Testamē tū falsum est quod nō secūm voluntatem testatoris scriptū est. sed habet aliquid additū vel diminutū vel mutatum. vel aliud pro alio suppositū Irritum vero testamentū est quando de iure inualidū est. vt si is qui testatē sit capite diminutus. Iniustum quando non recte factum est. vtputa si sit inofficiosum. exheredatis liberis. & extraneo herede cōstituto. quod est cōtra pietatis officiū. Ruptū est quod ex aliqua causa infringitur. vtpote mortē patris illius nascatur qui dicitur posthumus. Isq; nec; heres institutus nec; exheredatus sit vel si duo testamenta condita sint. Posteriore enim rūpitur prius.

g RESIGNAT. Aperit. Nam tunc aperiuntur testamēta cū testator defūctus est

h AD mare. Nā loca marina calidiora in hyeme sunt quam montana.

i ZEPHIRIS & hirundine. i. vere in quo hec apparet.

k NON quo. Ex fabella rustici calabri demonstrat qualis in eū fuerit liberalitas mensis.

l PRODIGVS & stultus Hic similis in dando est calabro de quo hactenus. Sed vir bonus & liberalis donat iis qui donari digni sunt.

m NEC tamen ignorat. quid di. era. lupinis. idest pecunia a vili legumine. Animaduertit igitur cui donandū sit & quantum.

n DIGNVM prefatabo: Aurum preceptum. Nam suo nomine ostendit gratos esse oportere & memores beneficii eos qui munera acceperūt. Sed tamē debere ex beneficiis subire seruitutem. Nā vt inquit Cicero debemus plurimū illis a quibus plurimū firme & constabiliter diligimur sed si aliquibus ob beneficia in nos ante collata reneamur tunc magnā curā adhibere debemus. quoniā nullū officiū magis necessariū est. q; referre gratiā. ne ingrati videamur et cum turpe sit officio vinci et beneficio. quoniā illi qui conferunt superiores sunt. Vnde dicit Seneca. quid tam laudabile. quid tā equaliter in omnū animos receptū q; referre benemeritis gratiā Et nō potest fieri sine ingrati dinis nota. si non referat gratia ob beneficia in nos ante collata. Hesiodus poeta scripsit de agricultura ad persen fratrem quem monuit. vt si a vicino aliquid ad vsum domesticum acceperit. restituat maiore mēsura si potest. quā tomagis ei gratiā referre debemus qui non aliquid vtēdum cōcessit ad tempus sed spōte sua in nos beneficus vt ingratis essenobis nō liceat. nisi cum ingratitudinis nota versus hesiodi. Acceptū meri re & eodem pondere redde.

o FORTE latus. Significat per forte latus. & nigros capillos ac dulce eloquiū seu per risum decorum. & quia potuit flere ebrio fugā cinare.

p FORTE per angustam Huiusce modi apologo docet potius accepta relinquenda esse quam libertatē amittendam. quod autem in hos laqueos incidisse vulpem dicit ostēdit callidos quoq; decipi posse.

vulpi videns hoc ab hoc loco

q
Cui mustela procul si vis: ait, effugere istinc
tu foramen angustum intrasti

Macra cauum repetas arcton quem macra subisti
horatius a re discedere sitientibus que mihi dedisti

Hac ego si compellor imagine cuncta resigno
veram quiescam

r s
Nec somnum plebis laudo satur altilium: nec
p auro arabico liberam animi erga illustrem
mutare volo

Otia diuitijs arabum liberrima muto.
me horatium mecenas

Sæpe verecundum laudasti rexq; paterq;
a'me in p'nti tua aliquo s. laudo minus
a re ego

Audisti coram. nec verbo partius absens
cōsidera que mihi dedisti sine omni molestia

t an
Inspice si possum donata reponere lætus
agamemnon p.n. filius multa tolerantia

v
Haud male telemachus proles patientis vlissei
sed portus asinis pperet sicut ille q
alros montes regio

Non est aptus æquis ithacæ locus: vt nec; plenis.
nō hīs latos campos fertilis

x est y
Porrectus spacijs. nec multæ prodigus herbæ
agamemnon sunt verba horatij adaptantis r
vocat horatius mecenatem utrique.

Atride magis apta tibi tua dona relinquam
q.d. tua magnis dona non sunt mihi apta

Paruū parua decent: mihi iam non regia roma
ab habitatoribus pper incolas sunt. n. effeminati
nomen ville z

Sed vacuū tibur placet: aut inbelle tarentum
largus causidicus fuit

a m
Strenuus & fortis causisq; philippus agendis
causis b

Clarus: ab officijs: octauam circiter horam
causarius

c
Dum redit: atq; foro nimiū distare carinas
senescens cor

Iam grandis natu queritur conspexit: vt aiunt
inuenem quia tibi solus erat vmbrosa domo

Abrasum quendam vacua tonsoris in vmbra
radentem

Cultello proprios purgantem leniter vngues
famulus philippi

Demetri puer hic non leue iussa philippi
adimplebat pdictū iuuenē de quo familia. mihi

Accipiebat abi quere: & refer vnde domo: quis
pauper an diues nobilis an ignobilis. ratione

Cuius fortunæ: quo sit patre: quoue patrono
vadit demetrius

It: redit: & narrat vulteium nomine menam

---

q MVSTELA. Grecum nomen est. idest mus longus hec in muriū venatu ruri se munit & cū basilico serpēti nulla fera par esse possit mustele sola labe interficiūt. Nec preter mustele virus quicq; huic serpenti exicio est.

r NEC satur. Nō vt multi faciunt tenuemq; victū crapula plenus laudato. Nec tamen muto ocia mea diuitiis arabum. idest magnis diuitiis & quante sunt apud arabas pper thuris ac reliquorum aromatum affluentiā.

s ALTILIVM. Non solū aues. sed quecunq; animalia que vt iis inde vescerentur saginabant altilia vocabant vt apparet apud Pli.

t INSPICE. Sensus est. Experire an inuitus reddāt que dedisti. imo quam letus tiam si dedero.

v HAVD male telemachus. &c. Nemo dona accipiat quibus libertatē perdat sed potius oblata relinquat. imitatus telamachum vlixis filium. Hic enim agamennonem sā domū reuersum profectus de patre scicitaturus cū illi equos donare vellet aga-

mennō nō accepit excusans tenuitatem populi patrie sue que ad illos alendos minime idonea esset.

x PORRECTVS. In longum extensus. idest non habens latos campos.

y PRODIGVS. Abūdās Acyrologia est. nam de solo homine dicitur prodigalitas

z IMBELLE. Luxut quā armis inseruiens vt maxime apparet apud plutar. in vita pyrrhi.

a STRENVVS & fortis Vrbana eabella sed que grauem occultet sententiam. nā in ea ostenditur quam stulti sint qui ocium liberale et turpitudini carentes sollicite vite spe pecunie mutent.

b AB officiis. A foro in quo clientibus officia prestabat.

c CARINAS. Via erat rome. que edificia haberet in naiuum carinarum similitudinem factam. in illis sunt vincula sancti petri. Vir. Et lauis mugire carinis.

☞ h TENVI censu. Sine crimine notu, nō parua laus nam qui pauper est raro nisi ex infamia solet esse notus. hec autē adiungit poeta quia huiusce modi ocium sine bonis morib⁹. aut luxuria. aut desidia est.

☞ i ET querere. Excludit gnauiam.

k ET vti. Remouet auaritiā

l SODALIBVS ergo humanus & liberalis. dicit autem paruis: quia prudēs fuit in eligendis iis qui a sua fortuna non abhorrerent.

m LARE certo. Ita delectabatur sodalitiis & conuiuiis. vt tamen non vagaretur tanquam parasitus per domos alienas. Sed maximum est in amicitia superiorem parem esse inferiori. Sepe eni excellētie quedam sunt. qualis erat scipionis in nostro vt ita dicā grege. Nūquam se ille Philo nunquam Rutilio. nūquam Mūmio antepositit. nunquā iferioris ordinis amicis. Qui vero Maximū fratrem egregium virum omnino sibi ne quaquā parē quod iis antebat etate tanquā superiorem colebat. Quod faciendū imitandumq; est omnibus. vt si quā præstantiā virtutis. ingenii fortune consecuti sunt. impertiant eā suis. cōmunicētq; cum proximis. vt si parentibus nati sunt hūilibus. si propinquos habeant imbecillores. vel animo vel fortuna. eorum augeant opes. eisq; honori sint & dignitati. vt in fabulis. qui aliquādiu propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint. cū cogniti sunt. & vt deorū aut regū filii inuenti. retinent tamē charitatem in pastores. quos patres multos annos esse du

ꝛ natret pauperem
h
Preconem tenui censu: sine crimine notum
narras illum lopes
i h
Et properare loco & cessare & querere & vti
ergo humanus ꝛ liberalis sibi similibus domo
l m
Gaudentem paruisq; sodalibus & lare certo
refert cū gaudentē peracta
n o p
Et ludis & post decisa negotia campo
inquirere de illo narrabis
o venerit
Scitari libet ex ipso quodcunq; refers dic
vulteius verba domi reducentis.
q credebat
Ad cœnam veniat: non sane credere mena:
mirabatur dicam o philippe
Mirari secum tacitus: qd multa: multa benigne
vulteius mihi vulteius
Respondet: negat ille mihi enegat improbus & te
contemnit timet
Negligit, aut horret vulteium mane philippus

Vilia vendentem tunicato scruta popello.
ex improuiso inuadit vulteius
Occupat: & saluere iubet prior: ille philippo
excusabat ꝺa erat impeditus labore
ꝛ mercibus suis
Excusare laborem: & mercenaria vincla:
ipsius philippi excusat se

Quod non mane domū veniſſet denicq; q non
putet uidisse verba philippi
eu vulteii
Prouidisset eum: sic ignouisse putato
rīdet vulteius
Me tibi si cœnas hodie mecum: vt libet: ergo
vade merces tuas vendēdo
e
Post nonam venies: nunc ij rem strennus auge
erat multū modestus vulteius
Vt ventum ad cœnam est dicenda tacenda locut⁹
vulteius ꝛ omnes de domo
postquā
Tandem dormitū dimittitur: hinc vbi sæpe
esca coopertū ad cenam
s est vt
Occultum visus decurrere piscis ad hamum
philippi philippo
Mane diens etiam certus conuiua iubetur
a sacerdote vel diū. philippo festiū ill
Rura suburbana indictis comes ire latinis.
vulteius equis uerem
Impositus mannis aruū cœlumq; sabinum
vulteius
f v
Non cessat laudare. videt. ridetq; philippus.
delectōem ꝛ ludum philippus
Et sibi dum requiem: dum risus undiq; querit

xerant. Quod quidē est multo pfecto magis in veris patribus certisq; faciendū. Fructus enim ingenii & virtutis omniscq; prestantiæ. tū maxime capitur. cum in proximū quemq; confertur. Vt igitur hi qui sunt in amicitiæ coniūctionisq; necessitudine superiores. se equare cum inferioribus debēt. sic inferiores dolorē non debent se a suis amicis aut ingenio. aut fortuna. aut dignitate superari. Quorū plenq; aut querūt semper aliquid. aut etiam exprobrāt Eocq; magis si habere se putant quod officiose. aut amice cū labore aliquo suo factū queant dicere. Hec Cicero de amicicia.

n LVDIS. Quia feriatis diebus cum fierent nō dimouebant illum a re sua.

o DECISA negotia. Ita enim se exercebat. vt tū prius agenda ageret.

p CAMPO. In quo & desidiam excludens & valitudini cōsulēs corpus exerceret

q NON sane credere. Narratione verisimilis. seruat enī naturam inferioris qui non est sine suspitione. cū a superiore preter solitū blande appellatur.

r POET nonam. Eo enim tempore iam balneis egressi cibū capiebant.

s OCCVLTVM hamū. Cupiebat fallere nō vt homini noceret. sed vt prudens tentaret qd mutatio vite afferret.

t NON cessat laudare. Nā ifā amoenitate ruris capiebat

v RIDETq;. Animaduertens iam illum captum.

philippus sesterria
vulteio

Dum septem donat sestertia: mutua septem
quatenus

Promittit persuadet: vti mercetur agellū.
verba horatij ad mecenatem circumstantibus plus quam decent

Mercatur: ne te longis ambagibus vltra
verecundum vrbano

Quā satis ē: morer ex nitido fit rusticus: atq;
ad vites sustes
f

Sulcos: & vineta crepat mera preparat vlmos

Immoritur studijs: & amore senescit habendi.
sed perierunt

Verum vbi oues furto: morbo periere capelle
.i. nō tantū messuē quantum seminauit necatus

Spem mentita seges: bos est euectus arando.
vulteius ipse tertius equum

Offensus damnis: media de nocte caballum
domini sui festinat

Arripit iratusq; philippi tendit ad ædes:
vulteium scabiosum

Quem simul aspexit scabrū intonsūq; philippus
philippus sollicitus ad acquirendam pecuniam

Durus ait vultei nimis attentusq; videris
2 non durum 2 nimis attentū philippe
3 o

Esse mihi pol me miserum patrone vocares: Verba vulteii dari

Si velles inquit verum mihi dicere nomen
propter qō deum nature fidelitatem tuam

Quod te per genium dextramq; deosq; penates
vrbane

Obsecro: & obtestor vitæ me redde priori.
Vrbanitas
a posteaquam cognouit prius vrbana appetitio

Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
melioza sunt ille ad dimissa.

Præstent. mature redeat repetatq; relicta
rite
convenientem formam mensura vtile et honestum
b

Mentiri se quenq; suo modulo ac pedeverum est.

gnantia intellectus. Vnde magis vituperat̄ q̄s incontinens quoniam in ipsa incontinentia fit aliqua pugna inter rationem & apetitum. vincit tandem appetitus. succumq; bitq; ratio. Temperans vero magis laudatur quam continens. quoniam nullam habet perturbationem. et appetitus paret rationi sine aliqua repugnantia. In ipso autem continente non est sedata perturbatio. Sed fit pugna inter appetitum & rationem. Vincitur tandem appetitus a ratione. Ergo temperantia maior est quam sit continentia. & intemperantia est maius malum q̄s sit incontinentia.

a QVI simul aspexit. Horatius ex dictis illis cōcludit & applicat generalem et bonam doctrinam.

b MODVLA. Modulę proprie appellantur formule que sint future exēplar edificii quod erigere destinauerim. Ergo vnusquisq; sequetur formulam sibi a natura impositam.

HH

Argumentum Epistole octaue

d Escribit se non recte valere. non quia aut corpore egrotet, aut calamitatē in bonis fortune passus sit. sed quia varijs perturbationibus afficiatur animus suus: atq; in omni vita summa vtatur inconstantia. neq; tamen recta monentibus amicis & philosophis obtemperare velit. Hec ineſſe fingit que tamen in celso erant. Sed q̄niam homo superbus in ijs corrigi iniquo animo ferret tentat illū exemplo sui a vitio auertere. nam multa vitia in alio cognoscimus. ac summopere damnamus: que nimio amore nostri in nobis esse negamus: sed cum in alijs audimus nulla reprehensione irritari, sed vero iudicio moti: tunc demum ad nos reuersi nos illorum pudet. Hoc dicit.

Celso albinouano.

c Elso gaudere & bene rẽ gerere albinouano,
Musa rogata refer comiti scribecq; neronis
Si q̃ret. quid agam dic multa & pulchra minãtes
Viuere nec recte nec suauiter: haud quia grando
Contuderit vites. oleamq; momorderit æstus!
Nec quia longinquis armentũ ægrotet in aruis
Sed quia mente minus valid⁹ quã corpore toto
Nil audire velim: nil discere: q̃d leuet ægrum
Fidis offendar medicis: irascar amicis
Cur me funesco properent arcere veterno
Quæ nocuere sequar: fugiam que prosore credã,
Rome tiburem amem: ventosus tiburre romam:
Post hæc vt valeat: quo pacto rem gerat & se
Vt placeat iuueni percunctare: vtcq; cohorti
Si dicet recte primum gaudere: subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento
Vt tu fortunam: sic nos te celse feremus.

a CELSO gaudere. Ordo autem est. O musa rogata. i. interrogata celso albinouano refer. idest respondepollicentem &c.

b MINANTEM. Res nota est quid mirari sit. sed qui confidentia sui aliquid de se superbe promittũt. et minus cõsibenter nescio quid minarũ preferre videnẽ idcirco minantem dixit.

c NEC recte. Quia non secundum virtutem.

d NEC suauiter. Quia ex perturbationib⁹ multã prouenisunt mala.

e CONTVDERIT. Nam grãdinis est nõnullos palmites & vuas cõtundere.

f MENTE minus validus. Nã ex ipsis pturbationibus oriunẽ in aio quas ad similitudinẽ corpis egrotatões et morbos appellam⁹. i. vitia

f NIL audire velim. Tria genera hoim p̃ponunẽ ab hesiodo quorum primũ optimũq; eorũ est. q agenda sũt ex se ipi sua virtute cognoscũt. Secũdũ aũt illorũ est q & si nõ ea sapiẽtia sũt vt meliora cognoscãt. tñ recta monenti obtẽperãt. & q̃ precipiũt diligẽter exequũt. Tertiũ postremo oium pessimũ est eorũ. s. hoim q nec ex se q̃ rectũ bonũq; sit norũt. nec q̃ bona sũt monẽti obtemperare volunt in hoc genere esse ponit: sed quod de se dicit de albino intelligit.

g FIDIS medicis. Desperandũ oino est de salute qui nõ obtemperet fidis medicis Sed transfer ad animũ & intellige de philosophis qui aio rũ nostrorũ fidi medici sunt.

h ARCERE me veterno. Hippaloge est. i. arcere veternũ a me. veternũ autẽ p morbo intercutaneo ponit qui pe ne immedicabilis est. sed hic intellige p vitio quo animus occidit. Summa igit stulticia est irasci iis qui te a morte vẽ dicare volunt.

i POST hec vt valeat. Hec admiscet beniuolentie oñde causa vt amicę nõ aũt cũ inuidia videat vlumũ carmen esse dictum.

k INSTILLARE. Clãcur Jũ imittere. ꝓprie instillare signilicat gutta imitescere. i. Fit eni a stiria stilla. inge instillo. luue. Nã cũ facilẽ stillauit in aurem. Exiguũ de nature patrie q̃ veneno.

l VT tu fortunã Qui enim fortunam secundã ita ferunt vt nõ superbiant non efferãter. nõ se superiores per superbiam gerãt. Sed inferioribus quoq; se coequãtes opes suas non ad factũ. sed ad liberalitatem conuertant eos. Ceteri pomines non modo ferunt. sed vltro appetunt atq; amãt qui aũtẽ tumidi inflatiq; neminem parem patiãtur eos hostes fugiunt atq; oderunt.

Argumentum epistole.ix

n Ec magna epistola est nec ex abdito eius ertuenda sententia cõmendatitia est & in genere deliberatiuo scripta cuius finis est vtilitas atq; honestas. Ostendit autem maxime pudorem nõ mediocrem nos seruare oportere si quem magno viro cõmendamus. ne forte insolenter videamur quicquam nobis per ambitõnem arrogare magis quam officio coacti petere. Captat ergo benivolentiam a persona sua. q nisi officiosa necessitate cogatur sibi molestus nõ sit futurus. Oñdit petitõem honestã q & amicũ & studiosũ hoiem cõmendat. Oñdit vtilẽ qñ a docto. ctus. doctrine fructũ capere possit. h. d.

Ad Claudium Neronem.

Im SEPTIMVS claudi. De hoc meminit in. ii. lib carminum in oda que incipit. Septimi gades aditure mecũ

In CLAVDI. Hic priuignus augusti doctus fuit. & de astrologia versib⁹ scripsit.

Io INTELLIGIT. Nõ possum igitur dissimulare. nec fuit mediocre consilium potẽ in scribẽdo nam dum pre se fert commendationis munus effugere tentasse latẽter admonet non posse diu hoc sibi denegare. cum is petat qui amicus. qui ab eo diligatur. qui iusto ac prope necessario officio fũgat qui denicq; rem petat qui amicus sit qui ab eo diligatur. qui iusto ac ppe necessario officio fungatur. qui denicq; rem petat. que ei a quo petẽ fructuosa sit futura.

Septimius claudi nimiũ intelligit vnus
Quanti me facias: nã me rogat & pce cogit
Scilicet vt tibi se laudare & tradere conet
Dignum mẽte: domoq; legentis honesta neronis
Munere cum fungi proprioris censet amici
Quid possim videt: ac nouit me valdius ipso
Multa quidem dixi cur excusatus abirem
Sed timui. mea ne finxisse minora putaret
Dissimulator opis propriẽ: mihi cõmodus vni
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ
Frontis adurbani descendi premia: quod si
Depositum laudas ob amci iussa pudorem
Scribe tui gregis hunc fortem crede bonumq;.

p LEGENTIS honesta. Quem non esse dignum nisi & ipse doctus probusq; videatur.

q FINXISSE minora: Ostenderẽ minus posse quã possim apud te.

r OPIS. Facultatis et possibilitatis Virgil. Non opis est nostre.

s MIHI commodus. Quã quidem suspitionem omnẽ probum virum fugere decet preferri in ex scola Platonis qui hominem non sibi soli sed aliis quoq; natum censet.

Liber Primus

Argumentum epistole x

o Stendit posse quidem homines in probitate vite: & in omni virtute conuenire: & inde in ipsa vario viuendi genere delectari: Componitq; vrbanam simul et rusticanam vitam sed preponit rusticanā vitā qm̄ maioris ocij sit ad tranquille viuendū minora & min⁹ mlta instrumēta exigat. h. d.

Ad Fuscum aristium.

a VRBIS amatorē. Amatorem expresse locutus est. nā hec verbalia non notant solū actus. sed etiam habitus. sic Iuue. ędificator erat ceirom⁹ ostendit enim non ędificasse quandoq; sed habitū edificādi contraxisse. Dicemus igit & horatium & fuscum viri usq; loci amantem. sed alterū alterius amatorem.

b GMELLI. Sunt qui eo dem partu sunt nati. sed quoniam hi simillimi inter se & pares esse solent pro similib⁹ paribusq; capiuntur.

c VETVLI notiq; columbi. Eo amore & assensu quo columborum veterū & nostrorum paria consueuerunt. Nam columbi vt simul cōiugia inierūt firmiter obseruāt.

a VRbis amatorem fuscum saluere iubemus

Ruris amatores: hac in re scilicet vna

Multum dissimiles ad cetera pœne gemelli

Fraternis animis: quicquid negat alter & alter

Annuimus pariter vetuli notiq; columbi

Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni

Riuos: & muſco circumlita saxa nemusq;.

Quid quæris? viuo & regno. simul ista reliqui

Quæ vos ad celum fertis rumore secundo:

b Vsq; sacerdotis fugitiuus liba recuso

Pane egeo iam mellitis potiore placentis:

c Viuere nature si conuenienter oportet:

d SIMVL ista reliqui: f. ista vrbana. In quo ostendit quanto vrbanarum rerū tedio afficiatur. vt ex eo solo quod illa relinquat sibi regna re videatur.

e RVMORE secūdo. Approbante vulgo. a quo dicendus potius sit rumor q̄ fama. Nam vacillat semper iudicium vulgi. Neq; quisq; in eo est quod certos auctores habeat

f VTq; sacerdotis fugitiu⁹ Ostendit fugisse exemplo libertatem cū tenui victu. lautissime luxurioseq; seruituti anteponendam. fugit enim seruus sacerdotis. & mauult in libertate esurire deficiente pane. qui quidem in summa penuria placentis iocundior est q̄ in seruitute vesci libis quibus sacerdotes abūdāt. quoniam diis a multis offerunt.

g Si oportet. Quia oportet

edificande

h

Ponendæq; domo querenda ē area primum

an aliquem ad edificandum domum ꝛ ad recte viuendum

Nouisti ne locum potiorem rure beato?

ne locus hyberna tempora in quo mollitora sunt in quo

Est vbi plus tepeant hiemes: vbi gratior aura

mitiget furorem huius sidera tempora.

Leniat: et rabiem canis ꝛ momenta leonis

ex nimio estu

Cum semel accepit solem furibundus acutum.

ne aliquis locus quam in rure acerba

i in q̄ vepellat

Est vbi diuellat somnos minus inuida cura

q.d.uno plus nocte redolet splendet

Deterius libycis olet aut nitet herba lapillis

vbium conatur impetu

lz suo

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbū

silla aqua deliuium celeriter curre

Quam quæ per pronū trepidat cū murmure riuū

plateatur in vrbe viridarium

Nempe inter varias nutritur silua columnas

in vrbe in larum campum

Laudaturq; domus quæ longos prospicit agros

.i. quamis labores in vrbe assiduc.

naturam rursus expellere

Naturam expelles furca: tamen vsq; recurret

de nescientē ipsa natura

Et mala perrumpit furtim vestigia victrix:

sille a sidone comparare ꝛ silem reddere

Non qui sidonio contendere callidus ostro

ab equino vbi adulterino tingitur purpura

Nescit aquinatem potantia vellera fucum:

grauius fustinebit q̄ grauius conquear animū

Certius accipiet damnum propiusue medullis

bono discernere malum

Quam qui non poterit vero distinguere falsum

supra modum rune pspere

Quem res plus nimio delectauere secundæ

nimio secundem rio de

aduersitatem perturbabunt

Mutatæ quatient: si quid mirabere pones

ergo ducendo vitam priuatam

Inuitus: fuge magna: licet sub paupere tecto

felicitate vite familiares ministros.

Reges & regum vita precurrere amicos

fortior pascuis.

Ceruus æquum pugna melior cōmunibus herbis

equus debilior

Pellebat: donec minor in certamine longo

auxilium

Implorauit opes hominis frenumq; recepit:

h AREA. Spatium quod edificatio occupandū sit. Sēsus est. Quemadmodū edificaturo i primis area querenda est in qua opus surgat sic nobis in vita querendus est locus in quo vita cōmode agi possit. is aūt est rus.

i EST vbi inuida cura Nam in vrbe cura afficimur cum inuidemus iis qui nos opibus & honoribus anteceſſūt. Rurivero herbe et odore & nitore superant lapillos indicos, puriorq; aqua fluit priuos in agris. quam rome per aqueductus plumbeos.

k VICI. Vie sunt. Hinc vicini qui eundem vicū habitāt. l SILVA inter varias columnas. q.d. nō sunt antenponenda vrbana viridaria. quāuis sint distincta columnis ex vario marmore factis naturalibus siluis.

m LONGOS agros. Neq; ville preferenda est vrbana domos que habet longos hortus. nam quāuis nature vim afferamus cū vrbē rursi similē reddere volumus ipsa refluit quemadmodum illa que in cumulū furca impelluntur.

n CALLIDVS. Non qui sit si nescit. sed qui esse si sciret. Sensus est. Nō afficitur ille tanto detrimento. qui nescit adulterari.

o NESCIT acquinatē. i. qui nescit reddere colorem acquinatem qui deterior tyrio est similem tyrio. quantū accipit qui nescit distinguere verum a falso. Nāhic putabit summū bonum esse in diuitiis & honoribus. et reliquis rebꝰ incertis que mutate plus doloris afferent. quam afferebant voluptatis dum aderāt & quanto maius bonū aliquid esse credit. tantomagis inuite reliquet. Qua propter fugienda sunt magna que neq; acquiruntur. neq; acquisita retinentur sine summo labore. Et sequenda parua tu quibus tranquille & sine perturbatione viuentes & regū & eorum qui amici sunt regum superare vitā possumus. Neq; vt optata assequaris variis perturbationibus et vitiis inseruiendum est. non acquisita ea requā cupiebamus inseruiate reliq̄mur. quod opti me ꝓbat apologo equi et cerui. Nam equus aduersarium superare contēdens hominē a quo iuueretur sessorem sibi & frenum ab eo impositū recepit. Vicit igitur ille quidē. sed victor semper in seruitute mansit. nam neq; equitem a dorso. neq; frenū ab ore de pellere potuit. Sic clarescit textus vsq; adver. seruiet eternū

p SIC qui pauperiate &c. Adaptat comparationem.

q SERVIET eternum. Nã si illo nõ est contentus sp in anxietate viuit nec; acquiret maiora sine multa ai vexatione. Vnde auari pecuniosi vituperãdi sũt. cũ oino naturã relinquãt & humanitatẽ. & videnẽ seruí atriẽses. cũ pecuniis reipub. s. vilissime seruiant. qua seruitute nihil põt esse. aut excogitari miserius & illi sũmis laudib⁹ celebrãdi sũt. & quodã. q. pleno ore laudãdi q opibus ad conseruationẽ hũani generis vtunt nec incũbant thesauris & infossis loculis. sed diuitiis sciunt addere lucẽ. & vt virtutis finẽ cõsequanẽ opibus. q. instrumento vtunt. tũc gestiẽtes aio. cum aliquem exigere & vouere possunt sed in tanta confusione temporum & peruersis moribus. ac auaritie estu & rabie pauci admodum inuenitur. Cyrus apud xenophõtem li. iii. dicit pecuniis vtimini. Nam in terram satis sit corpora defodere cum quisq; diem obierit. Vtiturq; cõuenientissima similitudine a pede. Nam si illi laxior est calceus cũ subuertet. si angustior premet ab eo & vretur. Ergo si tibi satis id

equus superbus — seruo

Sed postquam victor violens discessit ab hoste
a — s. equus — suo

Non equitem dorso non frenum depulit ore:
p — timet — etuitrys

Sic qui pauperiem veritus, potiore metallis
s. cupiditatem — quemadmodũ equus

Libertate caret: dominum vehet improbus atq;
cupiditati — modico

q
Seruiet æternum: qui paruo nesciet vti.
illum vel subuertet — quemadmodũ

Cui non conueniet sua res: vt calceus olim:
amplior — pstringet — est pede — vrget

Si pede maior erit: subuertet si minor: vret.
p. n. illius ad quẽ scribit

Lætus sorte tua viues sapienter aristi.
r — non reprehensum — postq;

Nec me dimittes incastigatum: vbi plura
congregare — supra modũ — a colligẽdo diuitias

Cogere quam satis est: ac non cessare videbor
quia dominatur: hoc si non conuenit

s
Imperat aut seruit collecta pecunia cuiq;.
pecunia

t
Tortũ digna sequi potius, quã ducere funẽ.
pmissa — veruntamen contritũ.

Hæc tibi dictabam post fanum putre vacumne

x
Excepto quod non simul esses: cætera lætus.

quod adest ne vrgearis si minora videbunt. neue rursus ex maioribus sollicit⁹ reddaris

r NEC me &c. Rogat amicũ vt vicissim se quoq; reprehendat si non viuat cõtentus sua sorte.

s IMPERAT. Si illa vti nescim⁹. Sin vero recte vtamur seruit. nam is vere diuitiarũ dns est. qui illis ex liberalitate vti sciuerit. Contra vero seruus si ob auaritiam. aut vnde non oportet accipiet. aut vbi oportet non dabit.

t DIGNA sequi. Sequitur funem qui vinctus trahitur. ducit funem qui vinctus trahit. ergo hic dominus est. ille vero seruus.

v VACVMNE. Hec dea incerta specie ab aliis diana. ab aliis belona habetur.

x LÆTVS. Quia presentibus cõtentus viuit nec plura querit. nisi quod amicorum desiderio habetur.

Didoue est Auare vt dixi Cypriani

Argumentum Epistole. XI.

e Odem pene argumento vtit. q & in pleriscq;. sed miro ingenio eandẽ rem mirifice variat. Ergo sub noie bullaq; amici sui dominis omnino plurima cupientis: & pptere avarias regiones q̃stus causa petentis pturbatõnes aiorũ damnat. negat quenq; bnũ esse posse qui illis modũ nõ statuit. Hoc dicit.

Ad bullatium

a QVID tibi &c. Bullatiū alloquitur. qui omnes regiones sordidas putabat ad cōparationem vrbis romę. eo quod ibi semper manens ad alia non transierat.

b CHIOS. Insula in egeo vino optimo abūdans olim metalia & alipios dicta.
c NOTAq; lesbos. De insula in odis dictum est. Nota autem dicitur propter Alceū & Saphon poetas celebratissimos.

d SAMOS. Insula iuonj sacra Icariis proxima.
e CONCINNA. Propter pulchra ędificia. de quibus multa scribit herodotus. Ex hac oriūdus fuit pytagoras.

f SARDIS Vrbs in lydia vbi olim regia cresis fuit.
g SMYRNA. Hec vrbs homerum vendicare nititur. Multiq; illum smyrneū fuisse credunt.

h PRE cāpo. Ad comparationem campi martii. Tacite autem innuit bullatiū non qui alias vrbes romę preponat. sed vt questū faciat hanc peregrinationem suscepisse.

i ATTALICIS. i. que sub atalo pergami rege fuerunt.
k SED neq; capua &c. Sententia est. Eum nō posse quiescere in aliquo illorū locorum quia non expetuntur propter se sed propter lucrū. quemadmodum qui romā capua tendit nonvult viuere in caupona. quoniā non propter se illam petit. sed propter requiē que ad tēpus duratura est. Nec ille quiesceret semper in balneis qui illas vt frigus vitet petiit.

k FVRNOS. Furnū veteres obscurum dicebant. Sūt autem loca in arcū edificata sub obscura. Ab eo fit fornicor verbū quod est meretrizo

q Vid tibi visa chios bullati nota lesbos
q Quid cōcinna samos. qd cresi regia sardis
Smyrna qd et colophon maiora minoraue fama.
Cūcta ne pre campo & tyberino flumine sordēt
An venit in votum atalicis ex vrbibus vna
An lebedum laudas odio maris atq; viarum
Scis: lebedus quid si gabijs disertior atq;
Fidenis vicis: tamen illic viuere vellem
Oblituscq; meorum obliuiscendis: & illis
Neptunum procul e terra spectare furentem:
Sed neq; qui capua romam petit imbre lutoq;
Aspersus nolet in caupona viuere: nec qui
Frigus collegit furnos & balnea laudat
Vt fortunatam plæne præstantia vitam
Nec si te validus iactauerit auster in alto
Ideirco nauem trans ægeum mare vendas.
Incolumi rhodos & mytilene pulchra facit q
Penula solstitio: campestre niualibus auris
Per brumam tyberis: sextili mense caminus
Dum licet & vultum seruat fortuna benignum.
Rome laudetur samos & chios & rhodos absens.
Tu quamcunq; deus tibi fortunauerit horā
r Grata sume manu: nec dulcia differ in annum
Vt quocunq; loco fueris: vixisse libenter

cor quoniā meretrices in fornicibus habitare cōsueuerūt Ab hoc fornicator & fornicatio deducuntur. hoc est meretricator & meretricatio.

l TRANS egeū, Quia nō illic sedes posituris negabis Sed vt facto questu redires: hec autem non prosunt. quia non lucrum facit hominem beatum. sed cessatio cupiditatū. Ergo illa loca nō aliter remedio tibi erunt. quam sit penula vestis apta ad frigus arcendum.

m SOLSTICIO. id est magnis caloribus quales sūt circa solsticiū estiuum. cum sol cancrum ingreditur.

n CAMPESTRE. Vestis apta caloribus. quia loca campestrea calidiora sunt.

o NIVALIBVS auris. iventis a niuibus gelidis.

p TYBERIS. Abluio tyberia.

q CAMINVS. Ignis qui in camino efficitur.

r GRATA sume manu. Sēsus est. Vtere donis que tibi fortuna subministrat. & viue sine animi perturbatione vbicunq; fueris. quia ratio & prudentia nō locus curas aufert. Nā qui mare transeunt mutant celum & aerē qui nullam habent perturbationem. animū autē vbi omnis est perturbatio nō mutāt. Quid enim superflua anhelamus venenum porrigitur gēmis et auro. riuuli autem immunes a pestifera labe decurrunt. Quid multa imo clarū est cessa petītur fulmine. aut ventorū rabies. et motu terre concutiūtur assidue. vbi stāt humilia in quiete. ex quo modo nō pspicit. quod suspiria quot labores animi. quot mētis anxietates vestis contegat inclita. que nonnunq; nō vestes sed sepulchra sūt sedis cadaueribus plena ornato gēmis & auro.

ostenditq; locorum amenitas nihil
facit ad beatam vitam solicitudines
Te dicas: nam si ratio & prudentia curas
f. aufers tuder remouet
Non locus effusi late maris arbiter aufert.
aerem animi
Cœlũ non animũ mutant qui trans mare currũt
quis non sedamus passiones
b fortes ignauis
Strenua nos exercet inertia nauibus atq;
in terra illud rome.
Quadrigis petimus bene viuere: quid petis hic est
bñ viuere in ẽsalubri loco vili desert sine perturbatõne
2 deserto vt vlubre sunt
Est vlubris, animus si te non deficit æquus.

f STRENVA inertia. Est quidẽ inercia non sedare passiones sed est strenua propter labores quos suscipimus. vt cupiditates nostras explea; mus. Nam longinquas peti mus vrbes. sed bene viuere quod petimus est & hic & vlubris. ideſt in vis deserto q̃ loco vt vlubre sĩt. Modo sit animus equus. ideſt sine perturbatione.

Argumentum Epistole. XII

1 Audat vitam Icci si fructibus agrorum suorum qui sibi satis sunt liberaliterq; vtitur. Hoc dicit.

Ad ictium.

reddimus facilenibus
a agros
f Ructibus agrippæ siculis quos colligis icci
o
vispensando aliquis modus abundantia.
quo b
Si recte frueris: non est vt copia maior
conẽrebatur enim sene
ausi paupar esse,
Ab ioue donari possit tibi. tolle querelas
is sz
c
» Paup enim non est: cui rerum suppetit vsus.
.i. si eo sanus recte vestitus recte calamentũ
b
Si ventri bene: si lateri est: pedibusue tuis: nil
regum melius
Diuitiæ poterunt regales addere maius.

a SICVLIS. Nam in sicilia agros habebat.

b COPIA maior. Nã qui benevtĩ iis que sibi satis sunt ditior esse nõ potest. Nam vt ait. M. Tullius. Animus hominis non arca diues appellandus est.

c SVPPETIT. Ad sufficientiam prouenit. suppetere enim non ingentem excellentiam rerum significat sed facultatẽ que in necessariis non deficiat.

d SI ventri. Sẽsus est Si corpore vales & vsus rerum suppetit, adeo diues es. vt regales copie ditiorẽ te reddere non possint.

congregatorum

e SI forte in medio. Hortatus fuerat ne cum vsus suppeteret rerum plura concupiscerent. Nunc autē addit q. in ipso vsu rerum summā parcitatem non ex auaritia. sed ex continentia adhibeat tunc fore vt riuus fortune illū inundet. i. vt ditissimus sit futurus. primo eni diues erat cū que adderant sibi sufficerent. Nunc ditior quia sua contincntia facit. vt etiam mediocria superabundent. Fingit autem eam virtutem in hoie esse que non sit. sed summo cum artificio agit. nam cum fingimus aliquid egregium in hoie esse quod re uera non est stimulos iniicimus vt qñ doctq; se talē exhibeat. qualem se habere putat. Maxime aūt hac via progrediendum est. si illos a vitiis abterrere cupimus qui iniquo animo apertam reprehensionē patiūtur.

Si forte in medio positorum abstemius herbis
vilibus cibis communis ideoq;

Viuis & vrtica: si viues protinus: vt te
f aureū te reddat

Confestim liquidus fortune riuus inauret.
ideo sc; viuente nescius

Vel quia naturam mutare pecunia nescit
ideo omnia

Vel quia cuncta putas vna virtute minora
tronce loquitur corrodit

Miramur (si democriti pecus edit agellos
segetes ad peregrinandum promptus

(Cultaq;) dū peregre est animus sine corpe velox
existens amorem pecunie desiderio

Cum tu inter scabiem tantam & contagia lucri
immunis pecunie tunicatus

Nil paruum sapias: & adhuc sublimia cures:
su curas cohercant temparum reddat

Que mare compescant causæ: quid tēperet annū
sine retrope

Stellæ sponte sua iustæ ne vagentur & errent.
f curas obscurent

Quid premat obscurum lunæ qd proferat orbem
circulū lunę

Quid velit: & possit rerum concordia discors.
illi pythagoricus c curas a, venerate erret
p stertinū

Empedocles an stertini deliret acumen.
qualitercūq; viuas q. cedendo trancas
m auare vel pfuse

Verū seu pisces seu porrum & cepe trucidas.
familiariter illo vito alt a re sponte
n

Vtere pompeio grospho: & si quid petet: vltro
exhibe rectum iustum

Defer. nil grosphus nisi verū orabit & æquum
continenda pueritus f. viris pauperes
o leuis precij amico intelligę

Vilis amicorum est annona bonis vbi quid deest
romanum imperium,
p staru

Nec tamen ignores: quo sit romana loco res
populus hispanie quem. nberq; cesar
deuicte agrippa

Cantaber agrippæ laudi virtute neronis
populus

Armenius cecidit: ius imperiumq; phraates
q

Cæsaris accepit genibus minor: aurea fruges
abundantiam norat
r distribuit

Italie pleno diffudit copia cornu.

e SI forte in medio. Hortatus fuerat ne cum vsus supperet rerum plura concupiscerent. Nunc autē addit q. in ipso vsu rerum summā parcitatem non ex auaritia. sed ex continentia adhibeat tunc fore vt riuus fortune illū inundet. i. vt ditissimus sit futurus. primo eni diues erat cū que adderant sibi sufficerent. Nunc ditior quia sua contincntia facit. vt etiam mediocria superabundent. Fingit autem eam virtutem in hoie esse que non sit. sed summo cum artificio agit. nam cum fingimus aliquid egregium in hoie esse quod re uera non est stimulos iniicimus vt qñ doctq; se talē exhibeat. qualem se habere putat. Maxime aūt hac via progrediendum est. si illos a vitiis abterrere cupimus qui iniquo animo apertam reprehensionē patiūtur.

f RIVVS fortune. Fabulā. Mide de qua in libro carminum mentio facta est tangere videtur.

g VEL quia naturā. Das operā vt que ad vsum sufficiunt sed auari non sufficere putant tibi supersunt. hoc autem facis vel quia diuitie tibi naturam immutare nequeūt Nam nihil cōtra naturalem tuam continentiam affluentiam illecebre valēt. Vel quia existimas omnia virtutibus inferiora esse. Itaq; tuo exemplo facile credēdum est quid de Democrito legitur eum s. studio virtutis acquirēde patrimonium suum contēsisse. de hoc etim Laercius refert quod cum esset tertius frater minorem patrimonii portionem sibi delegit que peregrinationi vsui esse que tū centū talenta, secundū demetriū excessit. hāc aūt breui cōsūpsit.

h PEREGRE est animus Nā stante corpore mens sua per omnes mundi partes cō templando discurrebat. sed etiam multum spatiū terrarū peragrauit. Demetrius eni

& anisthenes scribūt illum in egyptum ad sacerdotes. et in persidē ad chaldeos peruenisse. sunt etiam qui addāt in indiam ad gymnosophistas profectum esse.

i QVE mare compescant causę. Ne terras obruat cum elementum altius sit.

k TEMPERET. Gubernet vt certo semper ordine q̄ sua tempora fluat.

EMPEDOCLES. Qui sex posuit principia. quatuor elementa & amicitiam & discordiam Stertinius aūt philosophus aduersus Empedoclem disputat.

m VERVM seu pisces seu porrum &c. Seu pisces seu porrum quocūq; victus victu seu exquisitioti seu parco victu.

n VTERE. Commendat pompeium grosphū virum bonum cui vltro subueniendum est.

o VILIS amicorū est annona &c. Paruo subuenitur amicis si boni sint. quoniam modestissima petunt

p NEC tamē ignores &c. Historie hę in odis ad plenū narrate sunt.

q MINOR genibus. Nam qui supplicant genu flectuntur & minores redduntur a genu ad pedem.

r COPIA cornu. Decor nucopiis in odis abūdis scriptum est.

Liber Primus

Argumentum Epistole. XIII

v Innium ministrum cõmonefacit quo pacto libros augusto reddat. Hoc dicit.

Ad vinnium Asellam

a VT PROFICISCentem Vinnius fronto ad quem hec epistola scripta est patrem habuit cognomine asina. Alludit ergo nomini eius & quasi conuenire hanc appellationẽ nominis eius ingenio vult videri.

b SI validus & c. Hec omnia que ponit obseruãda sũt cum munus offerimus.

c NE studio nostri. Nã sepe dum studiose prodesse cupimus inscicia quedã nocemus. Ergo non solum fidelibus verum et prudentibus nostra negotia committenda sunt.

d ABIICITO. Tanquam rem vilem. Prestat enim non reddere munus quam inepte reddere.

e CLITELLAS. Thecas librorum hic intelligit.

f FESSVS impingas. Nã qui ex onere fessi sunt. solent impingere potius ex properatione quam porrigere.

g ASINEq;. Nam cũ asinus cognominaret poterat propter ineptias mouere risum tanquam cõmode sibi impositum esse cognomen.

h LAMAS. Loca sunt humidiora iuxta flumina arboribus vestita.

i VICTOR propositi. Cõpos voti quia veneris quo peruenire volebas.

v TProficiscentem docui te sæpe diuq;:
Augusto reddes signata volumina vinni
Si validus si lætus erit: si deniq; poscet:
Ne studio nostri pecces odiumq; libellis
Sedulus importes: opera vehementæ ministet.
Si te forte meæ gravis vret sarcina charteæ.
Abijcito potius, quam quo perferre iuberis.
Clitellas fessus impingas, asinæq; paternum
Cognomen vertas in risum. & fabula fias.
Viribus vteris per cliuos, flumina lamas.
Victor propositi simul ac peveneris illud.
Sic positum seruabis onus, ne forte sub ala

furtiuam meo quemadmodū soleo portare

Fascisculum portes librorum: vt rusticus agnum;
cumulos auus illa
Vt vinosa globos furtiue pyrrhia lanæ:
Vt cum pilleolo soleas conuiua tribulis
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
portata videndo detinere
Carmina quæ possunt oculos aures q morari.
Cæsaris: oratus multa prece nitere porro
Vade. vale caue ne titubes: mādataq frangas:

k VINOSA. Que vino delectaretur.

l GLOBOS. Speculas ex filo lanę nam cum domina neret lānam furripiebat paruiculam quam sibi venderet.

m CVM pilleolo soleas. Nam rediens ex cōuiuio bene potus neq soleas in pedibus. neq in capite pileum gestare pōt. ergo brachio gerit.

n TRIBVLIS. Vel nomē hominis est. vel ex eadem tribu quasi vicinus.

o MANDATA. Aq fiangas. Mandata nunc parui piū est non nomen. Frangas autem bene dixit. q. asima vt supra ciuella feras impingas

Argumentum Epistole. XIIII.

a Dvillicum suum scribit. Ostenditq ex imminutis cupiditatibus sobrietatem ruris sibi placere Villicum autem vrbem in qua voluptates explere queat desiderare. Hoc dicit.

Ad villicum suum.

custos
a b
v Illice siluarum & mihi me reddentis agelli
agellum cōcremuit in quo sum quoq foci
c
Quem tu fastidis habitatum quinq focis
honestos agellū ad oppidū illud
d
Quinq bonos solitum bariā dimittere patres
mq uremus curas vtras an melius
e f
Certemus spinas animo ne ego fortius an tu
certemus q̄ magis purgetū animā habeat
g b
Euellas agros: & melior sit horatius an res:
sc̄antem solatium
t
Me quamuis lamie pietas & cura moratur:

a VILLICE. Villicū ei appellabāt. quē ex prudentioribus fidelioribus seruis villę agroq ꝓponebant. cui reliq serui qui in agris colēdis versarentur obsequentes erant.

b ME reddētis. Quoniam cū ibi esset ab omnibus curis liber sibi indulgebat.

c QVINq. Quinq familiis ex quib⁹ patresfamilias senatores erāt. qui barie cōsulerēt.

d BONOS. Primores. Nā ciues principes sepe Tullius bonos appellat. i. magnos vt bona pars pcerū tacita libabit acerra. vel bonos q boni esse debeant. Nā magistratus & honores premia sunt virtutum & bonis debentur.

e CERTEMVS. Nā iustū certamē est vt alter alterū suo qsqs munere superare conet.

f SPINAS. Recte de animo per trāllationē curas dixit. q̄ mentē pungūt. Recte tñ dē ꝓpria notiōe spinas ex agris vellendas dicit. qm illos infoecundos sterilesq reddūt. Ergo ego colā animū et cupiditatibus que veluti spine pungunt purgabo. tu agrū a spinis & sentibus.

g MELIOR. Quia magis purgatum habeat animū.

h AN res. An ager magis cultus sit.

i ME quāuis. Sensus est cupio rus petere nisi retardet officiū quo solari debeam fratris mortem.

Fratrem merentis rapto de fratre dolenti
quia non potuit ei adhibere solatium

Insolabiliter: tamen istuc mens animusq;
me cupit impedimenta occationes

Fert. & amat spacijs obstantia rumpere claustra
ecce vsurpatio tu seu vrbis soeo sua vsplacet

Rure ego viuentem tu dicis in vrbe beatum
illi sloto et condito

Cui placet alterius sua nimirum est odio sors
ego tu vituperat intuste

Stultus vterq; locum immeritū causat inimicū
animus.

In culpa est animus: qui se non effugit vnquam:
rurus habitationem.

Tu mediastinus tacita prece rura petebas
vrbis habitatōm tu sacrus
campi martij

Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas
in pposito meo manere
tu villice

Me constare mihi scis & discernere tristem:
sanum
cognunt

Quandocunq; trahunt inuisa negotia romaz.
cum tu vrbem ego verorus videro
nos cupimus

Non eadem miramur: eo disconuenit inter
ea loca inculta in quibus sine difficultate
esse non possum

Meq; & te: nam que deserta & inhospita tesqua
tu tucunda ea loco ille

Credis amena vocat: mecum qui sentit & odit
loca lupanar

Que tu pulchra putas: fornix tibi & vncta popina
etiā tibi o incute ti
bi vrbis delideriū

Incutiant vrbis desiderium: video & quod
ager meus citius

Angulus iste feret piper & thus otius vua
poste est in rure meo

Nec vicina subest vinum prebere taberna
meretricis.

Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina: cuius
salnes exercet

Ad strepitum salias terræ grauis: & tamen vrges
longo tempore

Iam pridem non tacta ligonibus arua. bouemq;
vsolutum ab aratro
.i. pcuras cibum vando
faturas

Disiunctum curas & strictis frondibus exples.
auget

Addit opus pigro riuus: si decidit imber.
magno aggere
delectabili

Multa mole docendus aprico parcere prato.

k STVLTVS &c. Stulte tu agrum. stulte ego causamur quia nō locus nobis nocet. sed animus. idest animi cupiditates. q. animus quocunq; peregit qui secum illas fert fugere nequit. Omnium autem perturbationū fontem esse dicunt intemperantiam que est a tota mente & a ratione defectio. atq; sic aduersa a prescriptione rationis vt appetitiōes animi nullo modo nec regi nec cōtineri queant. nam vt temperantia sedat ipsas appetiones. & efficit. vt recte rationi pareāt conseruatq; considerata iudicia mentis. sic huic inimica temperantia omnem animi statum inflammat. cōturbat incitat. Video me has arctius coāgustasse q̄ illarum ratio patiatur sed in tanta rerū varietate non possum de singulis explicatius dicere. Ergo quēadmodū cū sanguis corruptus est. aut pituita nimis abūdat. aut bilis vltra q̄ par est veruescit. morbi egrotationesq; in corpore nascunt. sic animorum perturbatio & ipsa inter se repugnantia sanitate spoliat animū morbisq; pertubat. Morbos autem vitia dicimus. Vitiū aūt summum malum est ergo a pertuurbatōibus est summū malum. Sed quoniā perturbationes aut in opinione boni sunt vt mali. & siue bona cupias. siue iis contraria timeas. semper euenit q̄ ipsa que bona putas pluris facias q̄ oporteat. et cum pluris facias admiratis. ex quo sequitur q̄ nihil admitari solū sit q̄ faciat nos beatos.

l CAVSATVR. Causari aliquando est causam & excusationem profertre. Virg. Causando nostros in longū ducis amores. Aliquando causari est causas afferendo accusari vt hic.

m MEDIASTINVS Vrbis cultor.

n TESQVA Loca augu ria consecrata dixit. Pomp. Cicero vero inculta & difficilia. Ex eo puto quia sacra que sunt non coluntur.

o FORNIX. Pro lupanari posuit. Nā meretrices sub fornicibus prostabant. Inde fornicari meretricari.

p POPINA. Vt illud adrem venereā hoc ad gulā referatur.

q OCIVS vua &c Nam adeo aduersus vitibus est vt citius thus et piper quod impossibile est uuā ferat. Thus enim in sola sabea que fœlicis arabie pars est. nascitur piper vero arbos fere iunipero similis. sunt qui in fronte caucasi montis solum hanc arborem nasci tradant. Grana sua non nuda vt iunipe rus fert. sed siliquis inclusa. que si antequā dehiscant carpantur ac sole torreantur piper longum sunt. Dehiscētes candidum semen emittunt. quod toxtum sole nigrum et rugosum efficitur.

r TERRE grauis. q.d. ineptus ad saltationem.

s STRICTIS. Collectis: Virg. Hic vbi frondem agri colestringunt.

portandi consensum nostrum

Nunc age: quid nostrum concentū diuidat: audi:

deducere

Quem tenues decuere togæ nitidiq; capilli:

Quem scis immunem cynaræ placuisse rapaci.

edacem

Quem bibulum liquidi media de luce falerni

Cœna breuis iuuat: & prope riuū somnus in herba

peccasse pudet interrumpere

Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum

in rure inuidioso

Non istic obliquo oculo mea commoda quisq;

inuidiam verrahit latenti verractione que occulta est.

Limat non odio obscuro morsuq; venenat:

benigne ferūt inrure

Rident vicini glebas saxa mouentem.

Cum seruis vrbana diaria reddere mauis

seruetis vrbanorum socieratem desiderio

Horum tu in numerum voto ruis, inuidet vsum

ligniferi colonum.

Lignorum & pecoris tibi calo argutus & orti

sicut bos equ°.

Optat ephippia bos piget optat arare caballus

siue vrbanus seu villanus

Quam scit vterq; libēs censebo exerceat arte.

t CONCENTVM. Pro concordia posuit.

v QVEM. Demōstrat aūt aliā ętatē alios sibi mores postulare. Ergo nō ita i amore versaī. vti iuuētute versabaī.

x TENVES. Quibus iuuenes vtuntur.

y IMMVNEM cynare rapaci. Non parū est in amore virū placeri mulieri. sed illud mꝛi quod placeat sine munere. nā vt est apud Oui. Ipse licet venias musis comitatus homere. Si nihil attuleris ibis homere foraī. Maxima ergo res videt quod placuerit sine munere ipi cynarę presertim cū rapax & auara fuerit.

z LIQVIDI. Puri & defecati de media luce. Sēsus aūt est. qđ deceret illū multū bibere etiā in tempore nō cōcesso

a CENA bre. Oñdit quātū absciderit de voluptatib⁹ cū nūc illis temperatis fruatur.

b NEC lusisse. Nō turpe est ludere sed turpe est nō incidere ludū. i. in ludo ita occupari et detinerivt nō possit si res postulat vel ipsectū relinq̄re.

c OBLIQVO. Ex obliquo ituēti qđ maliuolētie signū ē.

d LIMAT. Paulatim carpit vt lima ferrū et lignū paulatim minuit.

e ODIO obscuro. s. dissimulato odiū Multi eni dissimulāt odiū. donec nocēdi tempus nanciscatur.

f MORSV. Detractatione que occulta est veluti venenū. qđ nō sentitur antea q̄ sit intra viscera receptuū. Iste aūt simulates maxime in vrbibus non nocent.

g RIDENT. Tanq̄ ineptū operi & min⁹ validū. sed nō tamen inuident.

h VRBANA. Oñdit stulticiā villici q vrbē in qua & maiores labores & minora cōmoda sit ruri anteponat.

i DIARIA. Diariū lucrū vnius diei est. At serui rome oia diaria dñis reddere cogebant. Certā eni pecuniā a domino accipiebāt qua victū vestitūq; sibi cōpararet. De qua si q parce viuēdo corroserat debāt id sibi. p peculio relinquebaī. qđ aūt lucri ex artificio suo acquirebāt id omē dño acquirebāt. Appellabāt etiā diaria libellos in q⁹ singulor⁹ dierū res describebāt.

k RVIS. Si cū impetu & sine ratione. nā si ratione duceris & nō appetit⁹ impetu tractaris id eni est ruere. nā vo tu cuperes quod est fugiēdū.

l CALO. lignorū faber q̄ in vrbe manet inuidet tibi copiā q̄ habes lignorū.

m ET orti. i. olerū q̄ in hortis nascunt. atvitio hoim euenit quod tediorerū presentiū absentia optēt. qđ demōstrat apollogo illo quo bos ephippia q̄ equor⁹ stramētā sūt & cōtra equ⁹ aratrū optat. Poeta aūt censet vt ex greco⁹ proverbio q̄ quisq; norit in ea libenter se arte exerceat.

Argumentum epistole. xv

Cribit satyrice de baiarū luxuria: tangitq; eos quam in penuria habeant potestatem. Hoc dicit.

Ad Vallam.

n QVE sit hyems. Hyperbaton ab hinc vsq; ad vltimum versum. Ordo autem est. Par est. ideſt equum est tu scribere nobis. ac nos credere tibi que hyems sit velie. que aeris qualitas in hyeme quod celum vala salerni quorum hominum regio et qualis via tractus vter plures lepores. vter educet aprosvtra magis pisces et escinos equora celent scribere te nobis.

o SALERNI. In agro piceno opidum est.

p QVORVM hominum ideſt quibus morb⁹ ibi sint homines.

q BAIAS. De his in odis dictum.

r ANTONIVS musa. Augusti cesaris medicus horatium iusserat vt ipse lauacro vteretur propter oculorum debilitatem.

s MIRTETA. Myrtheta proprie sunt aque sulphuree atq; salubres ad quasdā infirmitates depellendas quales erant apud baias ad quas ex diuersis partibus affluebant sed postq; ob lōgitudinē itineris cepissent derelinqui ad clusinos fōtes et gabios vbi erāt frigide aque cepissent cōcurrere intermisit baias dicit q; ipse vicus cepit igemiscere contemptus in aquis suis. dicit autem myrtheta .q. morę tueta quod omnes aīe mortuorū inde inferos petere credantur.

t CLVSINIS. Clusine & Gabine aque frigide sūt. Clusine in ethruria Gabine in sabinis.

v SED equi frenator &c. Lepidus sermo. Equus enim non verbis obtemperat sed freno.

x COLECTOS. In cisternis.

y PVTEOS perēnes. Qui ex perpetua vena scaturiant.

z IVGIS perpetue. Quenīquā desit. Quicquid enim sine interruptione cōtinuatur iuge dicitur.

a MANET. Fluat in venas & cum leticiores gignās spiritus mouet animū.

b COMMENDET amice. Nam cum illo exhileratus sim videor iunior anicule: Nam et Therentianus senex plus solito potus iuuenescere se sentit.

c VTRA. scilicet regio.

d PHEAX. Pinguis etvo luptuarius pheaces enim populi lautissimo conuiuio & abundantissimo vlixem acceperunt vt ait Home.

Vis

Vini

Vini imittam qui nobis

Qui mihi

Quid mihi possis

Epi

Quid

Quid mihi

Phearis

Phearis popili

Logmiosissimi

Qualis n

q Væ sit hiems veliæ: quid celuz vala salerni

aspera

an plana q

Quor: hoim regio: z qlis via nā mihi baias

cognomen'sit p.n.medici baiis.

inutiles r dicit

Musa superuacuas antonius: & tamen illis

reddit frigida

Me facit inuisum: gelida cum pluor vnda

hyeme cette balnea impreta obsita.

Per medium frigus: sane myrteta relinquit

offidus ejicere

Dictaq; cessantem neruis elidere morbum:

sulfurea baianus edit egros

dolet.

Sulfura contēnis: vicus gemit inuidus ægris

egri subministrare

Qui caput z stomachū supponere fontibus audēs

quia itur ad clusinos fontes

edit qui

Clusinis: gabioscq; petunt & frigida rura

Mutandus locus est diuersoria nota

t.erunt t.est virgis cursum

Præter agendus equus: q tendis: nō mihi cumas

sinistra iratus hoc est ad lenā vasa

Est iter aut baias: leua stomachosus habena

ad equū suū loquitur horatius [q.d. per os frenarū accipit quid sibi dicatur. vnde non verbo sed freno obtemperat

Dicit eques: sed equi frenator est auris in ore:

Maior vtrum populum frumenti copia pascat

in asserris

Collectos ne bibant vmbres puteosue perennes

perenne q.d. scio qō crescit vina in clusino agro ergo de vino non aqua quero.

Iugis aquæ: nam vina nihil moror illius ore

more latyrico sub persona sua altum carpit

Rure meo possum quid vis pferre patiq;

hoc est alienū locū nobile vinum dulce

Ad mare cum veni generosum & lene requiro

vitium repellat

Quod curas abigat quod cum spe diuitis manet

vt sis factar me lerum factar me secundū

In venas animūq; meum quod verba ministret

in lucania existenti prestando lenitam

b amasie

Quod me lucane iuuenem cōmendat amicæ

regio z par est te nobis scribere nutriat

Tractus vter pluris lepores vter educet apros

q regio genus piscium

Vtra magis pisces, & echinnos equora celent

crassus splendidus.

Pinguis vt inde domum possim pheaxq; reuerti.

Scribere te nobis: tibi nos ac credere par

Argumentum Epistole.XVI

e xemplo huius hominis in eos inuehitur qui alligurito patrimonio scurre parasitice effecti alie na vorant. Ac dum sint q illos accipiant dicuntq; nihil esse beatius victu splendido & affluen ti. Cum aũt a nullo accepti sordido victu domi viuere cogunt frugalitatem sũmis laudibus extollunt hoc demũ vitiũ sua solita Ironia ne quempiam offendat in se transfert poeta. Hoc dicit.

c MEVIVS vt rebus &c. Scribit aũt q̃nto de equani mitate actpũtia quare se par tio contentũ demonstrat ar guens alios dissimulantes vi tia magna bonos videre vel le quam fieri.

d FORTITER absũptis. Atq; qui fortiter agit cũ vir tute agit. Sed dixit fortiter ex stulta hominis opinione qui vehementem illam suã ally guritionẽ fortitudinẽ putent Vel ex ironia fortiter dixerit cum nihil ignauius sit ipso guloso

e VRBANVS scurra. At quantũ vrbanitatis a scurri litate differat alio in loco. M. Tullii testimonio ostensũ est cũ vrbanitas virum grauẽ & egregium deceat. Scurili tas autem impudentẽ leuita tem habeat. Sed dixit scurra vrbanus vagus i. scurra qui per totam vrbem vagareur suis enim scurrilibus salibus sibi victum querebat.

f CERTVM presepe De homine bestie simili presepe in quo quadrupedes pascun tur recte dixit.

g NEC qui ciuem & c. Vt risum aliis moueret in quẽ

Ad eundem.

m Euius vt rebus maternis atq; paternis

Fortiter absumptis vrbanus cœpit haberi

Scurra vagus: non qui certum præsepe teneret.

Impransus: nec qui ciuem dignosceret hoste

Quolibet in quemuis opprobria fingere seuus

Pernities /tempestas baratrumq; macelli

Quicquid quesierat ventri donabat auaro.

Hic vbi nequitie fautoribus & timidis nil

Aut paulum abstulerat: patinas cœnabat omasi

Vilis & agnini: tribus vrsis quod satis esset

Scilicet vt ventres lama candente nepotum

cumq; opprobria fingebat. nec rationem habebat ciuis esset an hostis.

h HOSTIS. Perduellus aut pergrinus.

i BARATRVM. Pro de fundavorago est & grecum vocabulum Erat enim gula tam immẽsa vt omnequod in macello vnale esset vora re facile posset. Qua propter iure in illũ bionis boristenis facere sed mordax dictũ faci poterat. IS enim homini qui vniuersũ iurauerat patrimo niũ dixit. Nẽpe amphierãũ terra obseruabit. At tu terã.

k AVARO. Multa cupiẽti.

l ABSTVLERAT. Non eni libenter illis dat. sed qui dat aut illum ex perdito perditissimũ reddere volunt aut dant quia timẽt eorũ sce mata aut morsus.

m OMASI. Credunt nõ nulli Omasum bebulũ esse intestinum pingue & crassũ Sed in reliquis quadrupedi bus omasum nũc videmus dixit igit Omasũ agninũ q; viliorẽ etiã quia parua res est in agno dixit patinas vt oñde ret plures eas em eadẽ patina

respiscamus seq; vt morte bestiamus

Diceret vtendos correptus: bestius idem
habere poterat vt meritis lucri postq;

Quicquid erat nactus prædemaioris: vbi omne
consumpserat

Verterat in furniū & cinerem non hercule miror
meritus consumunt sua pigui ? rotundo.
aliquot n

Aiebat: si qui comedunt bona: cum sit obeso
illa que mamma porcina cum lacte
que aliqs sumē dicitur
o

Nil melius turdo: nil vulua pulchrius ampla

Nimirū hic ego sum: num tuta & paruula laudo
tenues res

Cum res deficiunt. satis inter vilia fortis
sede emunt pinguius

Verum vbi quid melius cōtingit: & vncti? : inde
sapientes esse feliciter.

Vos sapere: & solos animo beneviuere: quorum
collocata
q

Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

n OBESO pingui. Nam pinguiores rotundiores ducs habent.

o VVLVA. Mā ma porcina est cū lacte auulsa. de qua multum apud Plinium. Dicitur etiam sumen. q. numē vt valerius pro valesius.

p NIMIRVM hic ego sū. Interponit personam suam

ironice. vt liberius cum sibi non parcat in ceteros inuehi possit.

q FVNDATA pecunia villis. idest quorum opes cōstabilite sint in agris qui habent villas. agri enim stabiliores sunt quam nummi qui facile alio transferūtur. Vnde agros fundos appellarūt. q. fundamētum pecuniæ. idest opum. Nam prisci pecunias opes dixerunt a pecore in quo prisci omnes suas diuitias habebant.

Argumentum epistole. XVII

m Irifice reprehendit stulticiam & vanitatem quinticij qui cum sit vitijs infectus tamen adulatoribus aures prebeat. & talis esse credat qualis ab illis dicitur. Concludit ergo non esse credendum quede nobis populus dicat: neq; letandum falsis laudibus: neq; dolendum falsa infamia. Vtitiur tamen a principio veluti insinuatōne quadam. Describit enim agrum suum vt mentem hominis demulcendo patientem ad audiendum comparat. Hoc dicit.

Ad quintium.

agerineus

n E percūcteris fundus meus optime quinti:
faciendi agro fructibus diuites facat

Aruo pascat herū an baccis opulēter oliuæ.

tentum demonstrat arguens alios dissimulantes vitia magna bonos videri vel; fieri

a NE percūcteris. Scribit Quinto de equanimitate actē perantia quare se paruo con

b CVRRV fugi. Nam in quadrigis fingunt solem.

c PRVNA. Siluestria que in vepribus oriuntur. Nam mitiora etiã sucina appellãtur & scribitur sine aspiratione bacca. nam si bacca aspiretur erit bachi sacerdos.

d FRVGE. id est glãde per Acyrologiam.

e DARE nomen riuo. Nam tanta erat aqua vt fluuius appellari posset.

f THRACAM. Pro thraciam

g HEBRVS. Non insule magno flumini comparat aquarum redũdantia sed frigiditate & perspicuitate. Vincit autem in eo quod capiti aliquos conducat.

h SEPTEMBRIBVS. q. d. in salubribus propter autumnum.

i QVOD audis f. de te. & intellige de adulatoribus. Pelenda est adulatio & assentatio. que est vitiorũ adiutrix. & non modo amico. sed ne libero quidem digna est omnes enim adulatores sunt seruiles Solon dicebant. Caute singulos obserua. Ne forte odium in corde tegant. dum blanda & arridendi facie te alloquunt. dupplaq; illis lingua atra ex mente sonat. Et cesar augustus pellẽdas esse indecoras adulationes dicebat. Assentatio inquit Cicero nemini nocere potest nisi ei q̃ eam recipit atq; ea delectetur Itaq; fit vt is assentatoribus patefaciat aures suas maxime qui ipse sibi assentetur & se maxime ipse delectet. Multi gnatorum similes sunt. cũ sint loco fortuna. famaq; superiores. horum est assentatio molesta. cum ad vanitatẽ accessit auctoritas. Adulator est is qui affert ea que non fecit is cui adulat. Assentator est is qui extollit & auget ea que facta sunt. Et adulator semper loquitur emolumenti sui causa et ideo deterior est Assentator enim placere studet. Adulator autem lucrari vt scribit Aresto. li iiii. moralium. Et qui gerit morẽ adulator est. Et qui morem gerit decet vt amicus est. Qui in omnibus rebus aduersatur dicitur cõtẽtiosus. Qui magis q̃ debet gerit morẽ. adulator est Amico igit credendũ est q̃ re cte de cõsulto

Pomisue & partis: an amicta vitibus vlmo

Scribentur tibi forma loquaciter & situs agri
distinguantur obscura

l

Continui montis nisi dissocientur opaca
rumen ira dissocientur illuminet

Velle: sed vt veniens dextrum latus aspiciat sol
latus agri suo calefaciat

b

Leuum discendens curru fugie. : vaporet
laudare possis

Temperiem laudes. quid si rubicunda. benigne
nam in vepribus oriuntur

c pferant

Corna vepres & pruna ferant & q̃rcus & ilex
ferunt

d

Multa fruge pecus: multa dñm iuuet in vmbra.
florere

locum amenissimum

Dicas addictum propius frondere tarentum
est tibi in rure meo

e

Fons etiam riuo dare nomen idoneus: vt nec
regionem illam lucidior pfluat fluuius thracie.

f g

Frigidior thracam nec purior ambiat hebrus
fons meus venit

Infirmo capiti fluit aptus: & vtilis aluo
loca secreta

Hæ latebre dulces: etiam si credis amene
sanum quinto cum tempus est morbidum

h

Incolumem tibi me præstant septembribus horis
ita ego viuo dici de te

i

Tu recte viuis: si curas esse: quod audis.
recte viuentem

k

Iactamus iam pridem omnis te roma beatum
aliqui

l

Sed vereor: ne cui de te plus quam tibi credas
.i. neue esse

m

Neu putes alium sapiente bonoq; beatum:
s. te vereor

n

Neu si te populus sanum rectecq; valentem
frequenter dicat cõmederidi.

Dictitet: occultatam febrem sub tempus edendi
occultes febrilis

o

Dissimules: donec manib⁹ tremor incidat vnctis
sine adhibitione cure

o

Stultorum incurata pudor malus vlcera celat: &

p

Si quis bella tibi terra pugnata mariq;
asserat frequentibus obtegere

Dicat. & his verbis vacuas permulceat aures:

cte monet ab aliis aũt cauẽdũ Vñ dicit Seneca. Nihil tã eque delectauerit animũ q̃ amicitia fidelis adulationibus autem facile decipimur. quoniã nobis nimium placemus. et arbitramur esse tales quales dicimur ab adulatoribus vnde de adulatoribus vt dello mitiano scribit Iuuenalis. qd apertius. & tamen illi surgebant criste. nihil est quod credere de se non possit. cum laudatur diis equa potestas. Si cõtinẽs es. inquit Seneca adulationes cuita. Sitq; tibi tam triste laudari a turpibus. quã si laueris ob turpia. lętior esto quotiens displices malis & malorum de te estimationes malas veram laudationem tui scribe

k OMNIS te romã iactamus. Denominatio est. Posuit enim continens pro contento. vt sit roma. i. dest nos romani.

l NE cui de te plus. Magna pfecto stultitia quod de nobis nostrisq; moribus qui aliis non multum cogniti sunt. plus aliis quã nobis credamus. Maximã eni pestem inferũt adulatores. atq; ad vltimã perniciẽ eos inducunt qui sibi credunt.

m NEV putes alium. Sensus est. Neu putes beatũ esse alium a sapiẽte & bono i. dest ne tu putes bonum cõsistere in alia re quã virtute.

n NEV si te populus &c. Optima comparatio. Nãis qui prauis moribus tanquã bonus laudetur propterea q; ipsa vitia dissimulãs illis vtatur similis est ei qui cum veluti bene valens laudetur in ipso ingressu febris cibũ capiat febremq; dissimulet.

o TREMOR. Ex rigore febris.

o MALVS pudor. Nã bonus vetat ne a virtutibus vitia faciamus. iste autem vetat facienda.

p SI quis bella. Interrogat an adeo stultus sit. vt respondeat suo nomine. i. tanquam si sibi dicatur si quis dicat illum gessisse bella & mari & terra. Et dicat putasne vt populus malit te saluũ esse. an tu populũ. Nã magna laus in ciue est et ipse tãquã rempub. faciat vt cõmunem salutem proprie anteponat. et rursus cum populus tanti faciat vt illius salutẽ cõmuni preferat.

ecce verba

Te ne magis saluum populus velit: an pplm tu
temnat puidit Romani

Seruet in ambiguo qui consulit: & tibi & vrbi
non tuas nunc tu possis

Iupiter: augusti laudes agnoscere possis.
integer

Cum pateris sapiens emendatusq; vocari
blanditeris si audes i. certe

Respondes ne tuo dic sodes nomine: nempe
sicut es

Vir bonus ac prudens dici delector ego ac tu

Qui dedit hoc hodie: cras si volet auferet vt si
dederit insignia honoris auferet populus

Detulerit fasces indigno derrahet idem:
te qñ tibi dedit tunc ego ppter repulsam

Pone: meum est inquit pono tristisq; recedo
ille me

Idem si clamet furem, neget esse pudicum
contra ejus non sit verum

Contendat laqueo collum pressisse paternum.
constrictu

Mordear opprobrijs falsis mutentq; colores
adulatorū falsa mendet
delectat

Falsus honor iuuat et mendax infamia terret
iuuat vrijs, infectum q̄ ad verba verba quinctj

Quem: nisi mendosū & mendacē, vir bonus ē q̄s
ille est vir bonus
statura

Qui consulta patrum: qui leges iuraq; seruat

Quo multæ magnæq; secantur iudice lites,
ficiausse in iudicio obtinentur.

Quo responsore: & quo causę teste tenemur,
ꝓpriat tota familia sua omnes vicini

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
en paruula vita sua honestum in honesta
vicioſū pulchrum
Introrsum turpem, speciosum pelle decora
cōmuti honesto

Nec furtum feci: nec fugi: si mihi dicat
aliquis hunc facta flagellis
Seruus: habes prēcium, loris non teris aio
tu es seruus

Non hominē occidi: non pasces in cruce corvos:
honestus integre

Sum bonus & frugi: renuit negat atq; sabellus
asturus

Cautus enim metuit foueam lupus: accipiterq;

equitatis posuit autem forū & tribunal pro iudicibus. Sic Virgilius de viro bono & sapiente. Vir bonus & sapiens qualem vix reperit vllū Milibus ecūctis hominum consultus apollo. Iudex ipse sui totum se explorat ad vnguem. Quid proceres vanicq; leuis quid opiniovulgi. Securus mundi instar habens teres atq; rotūdus. Externe ne quid labis per leuia sidat. Ille diem cū longus erit sub syde re cancri. Quantaq; nox tropico se porrigit i capricorno Cogitat & iusto trutine se examine pensat. Ne quid hiet ne quis porturbet angulus equis. Partibus vt coeat nil vt deliret amussis. Sit solidū qcūq; subest nec iania subtus. Iudicet amotus digitis pellentibus ictus. Non prius in dulcē declinat lumia somnum. omnia cū longi reputauerit acta diei. quo pretergressus quid gestum in tempore quid nō. Cur isti facto decus affuit aut ratio illi. Quid mihi preteritum cur hec sententia sedit. Quam melius mutare fuit miseratus egētem. Cur aliquem fracta per sensi mentedolorem. Quid volui quid nolle bonum foret vtile honesto. Cur malus antetuli num dicto aut denicq; vultu. Perstrictus quisq; cur me natura magis quam. Disciplina trahit sit dicta & facta pomnia. Ingrediens ortoq; a vespere cūcta reuoluens. Offensus prauis dat palmā & premia rectis.

q IN ambiguo. Rebus pe/ iculosis.

r AVGVSTI laudes. Sen sus est. Si hec de te credis potens & attribuere tibi laudes augusti.

s VIR bonus. Respondet quintitius ita bonꝰ cupio di/ ci vt tu. Ad hec horatius ifert nō esse falsas laudes a popu lo accipiendas. Nam qui dat populo post auferet.

t IDem si clamet. &c. Sen/ sus est. Quemadmodū vitu/ perauit qui falsis laudibus letantur. sic nunc qui falsis op probriis dolēt. Additq; nul/ lum neq; falsis laudibus ne/ q; falsis criminationibꝰ mo ueri nisi mendosus. i. viciis in fectus & nisi mendax sit. Nā mendaces alios fallere volūt. Bonus igit̄ is est qui sua spō te rectum sequitur & amore virtutis vicium fugit. Qui au tem nō peccat quia timet pœ nas non bonus est. Nam re moto timore statim peccabit quod si quis dicat parū fur/ tum feci respōdebo ex stoico rum sententia omnia vitia pa ria esse. Itaq; si vnum mille modios fabe surripuerit erit minus damnū mihi sed Pec catū erit par. Quomodo aūt vitia paria sint ex sentētia sto icorū in sermōibus dictū est.

x VIR bonus. Quē spectat omne forum. Tanquam nor mam & exemplar iuris &

y ODERVNT peccare boni &c. Dicit poeta bonū virum sponte sua sequi rectū et spote sua vitiū fugere. Vir autem bonus siue iustus est (nam bonus & iustus conuertuntur) qui in magistratu aliis nō sibiipsi laborat atq; ob id ipsum alienum dicunt iusticiam esse quoniam non in nos. sed in alios seruanda est iusticia. quam vt volunt stoici. Sequuntur equitas & gratitudo. i qua virtutis splēdor est maximus. in qua plurimum residet virtus. Nam preclarissima est omniū virtutum et neq; hesperus. neq; lucifer adeo mirabilis est. Iusticia certe est virtus perfectissima quia perficit ceteros homines & quia est vius perfecte virtutis. & quia eam habet & ad se & alios vti potest preclarissima est omniū virtutum. quia est perfectissimum quid. Officiū iusti & boni viri est bonos efficere. quod difficile est & preclarum. quoniam multiplicat bonū. & pessimus is est qui & ad seipsum et ad alios vitiatur vitio optimus est nō qui ad seipsum. sed ad alios vtitur virtute.

y QVANDOCVMq; deos &c. Sensus est. Quod vir bonus ex precepto philosophorum neq; vnquā quicq; deos precabitur. quin credat deum cuncta audire Ergo bonus Ianū aut appollinem rogaturus claravoce rogabit. quia petit honesta. Malus autem labra mouet idest submissa voce loquit. pudet enim audire cū iniusta petat.

z LAVERNA. Dea furū est. Vnde lauerniones fures quod sub tutela diane lauerne deq; essent in cuius loco obscuro abditoq; soliti essent predam & furta inter soluere. Hinc lauernalis porta dicta est.

a NOCTEM & nubem. Pro latebris posuit.

b QVO melior &c. q. d. in nulla re melior liberalior ue est auarus quam seruus. Nam auarus semper cupit. Nullus autem potest cupere quicq; qui illud amittere me

metuit tergiuersarum

Suspectos laqueos. ad opertum miluius hamū.
ven honesti

f Oderunt peccare boni virtutis amore

Oderunt peccare mali formidine penæ
peccabis pœna propter formidinem

Tu nihil admittes in te formidine penæ
nihilq; sine pœna furando viraq; sacra q; pfana q; equali.
ter peccabis in magno paruo

Sit spes fallendi: miscebis sacra profanis.
nunc modum

Nam de mille fabæ modijs cum surripis vnum
deterum hanc conditore

Damnum est: non facinus mihi pacto lenius isto
est omnes in foro existentes

Vir bonus: omne forū quē spectat & oē tribunal
illis victimarum generibus sacrificat.

f Quādocunq; deos vel porco vel boue placat
vt audiretur postea.

Ianē pater clare dixit: cum dixit apollo.
labia sua a circumstantibus

Labra mouet metuens audiri pulchra lauerna
cōpo de integrum

Da mihi fallere: da sanctum iustumq; videri
ignoranam hominū oppone latibulum

a
Noctem peccatis & fraudibus obijce nubem
quomodo

b
Quo melior seruo: quo liberior sit. auarus
cōparto officium deorsum mittere
c b
Intriuijs fixum cum se demittit ob assem
est auarus ne perdat

Non video: nam qui cupiet: metuet quoq; porro

Qui metuens viuit: liber mihi non erit vnq;
animum

c
Perdidit arma: locum virtutis deseruit. qui
accumulanda oppetatur

Semper in augenda festinat: & obruitur re

Vendere cum possis captiuum. occidere noli:
vt comode cū permitte laboranti suo
lucro

Seruiet vtiliter. sine pasca durus: aretq;
fit minister in nauigio hyemē agat

Nauiget ac medijs hiemet mercator in vndis
afferat reliqua vite necessaria

g
Annonæ prosit portet frumenta pœnusq;
b a

Vir bonus ac sapiens audebit dicere pentheu

tuat. Qui autem in metu est. is liber esse non potest.

c DEMITTIT. Ad humū se inclinat.

d OB assem infixum. Vt legat infixum assem. Erat enī ludus puerorum vt deindustria humi nummū relinquerent. ac deinde negotiū dissimulantes obseruarēt clancu lum si quis ex transeuntibus legeret vt illum veluti auarū increparent. Hunc totum locum imitatus est persius.

e PERDIDIT arma &c. Translatio a militia. Nam multi ignominiosissimū erat si aut locum in acie deseruisset. aut viuenti sibi arma ab hoste essent erepta.

f OCCIDERE noli Auarus enim cuncta ad vtilitatem nihil ad honestatem refert. Ergo nō occidit captū ex hostibus. non qui humanitate aliqua moueatur. Sed motus spe lucri seruat vt illo seruo aut ad arandum. i. ad agriculturam. aut ad pascendum. i. ad rem pastoralē rem vtatur. Iubebant enim leges vt captum non occiderentur sed seruarentur. vnde a seruādo serui dicti sunt.

g ANNONE prosit. Nā cum aliunde frumēta importauerit faciet annonā viliorē:

h PENTHEV. Pentheus ex agaue filia Cadmis thebarum cōditoris nepos fuit. illa enim eū ex echioneyno ex comitibus Cadmi peperit. Hic thebis regnās sacra bachi celebrari prohibebat. Qua propter eū furorē matri materterisq; eius in silua bacho sacrificantibus iniecit bachus: vt veniente aprū crederent atq; laniarent. Quivero fabulam ad historiam reducūt volūt hunc virum cōtinentissimū incōtinētes mulieres ad mores reuocare cētasse. At ille occidendū hominē curarūt. Ergo poeta inducit virū sapientē: qui pētheo sibi sacra vetanti magna animi libertate respondeat: et qui ne metu quidem mortis a re diuina deterreatur.

i QVID me proferre. &c. Verba sunt sapientis.

Rector thebarum quid me perferre patior
Indignum coges: adimam bona: nempe pecus rē
Lectos argentum. tollas licet & manicis &
Compedibus seuo te sub custode tenebo.
Ipse deus simul atq; volam: me soluet: opinor
Hęc sentit, moriar. mors vltima linea rerum est.

k ADIMAM bona. Hepenthei mine sunt.

l TOLLAS licet. Respondet sapiens. At postremo cū tyrannus militetur habiturū se illum in vinculis ita in deū spem reponit. vt tamen mortem non horreat.

m MORS vltima rerum: Aristoteles quoq; vltimum terribilium illā appellat. Neq; vltra sevire possunt hoies.

Argumentum Epistole. xVIII

I Audat id vite in quo & si res affint recte liberaliterq; fruamur. Et si desint equo animo illis careamus. Maximopere aūt laudat eos q in maioribus obsequiosos sine tamen adulatōne se p̄bent Propterea q; p̄ponit institutum Crisippi austentati que in diogene erat. Si quis igitur qui eam vitam adimat & presentibus est contentus viuat vt diogenes. Sin autem & sibi et suis plura acquirere cupit sciat vti foro vt est apud therentium & imitetur aristippum: Hoc dicit.

Ad sceuam.

a QVAMVIS sceua Precepta vite ad lollium segnitiam equitem romanum alsecrandi se potiores et laudat Aristippum cirenaicum qui affectauerat cum regibus viuere.

q Vamuis sceua satis pte tibi consulis & scis
Quo tandem pacto deceat maioribus vti.
Disce docendus adhuc: quid cēset amiculus: vt si
Cæcus iter monstrare velit: tamen aspice si quid
Et nos quod cures proprium fecisse loquamur
Sin te grata quies & primam somnus in horam

b AMICVLVS. Vt modeste de se loquatur amiculus dixit non vt imminuat de fide amici. sed deprudentiā qd' vt aperiat. addit quod etiam cecus audiendus sit si quereti tibi iter monstrare velit.

c SI te. Sensus est. Si ocium amas & velis labores fugere viue in solitudine vt est sentiri qui locus desertus est. Verū ita huiusemodi ociū laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec sibi nec aliis prodest.

c SI te Sesus est. Si otiū amas & velis labores fugere viue in solitudine vt est ferentini qui locus desatus est Verū ita huiuscemodi otiū laudat vt occultius damnare videatur. nam hic nec sibi nec aliis prodest.

d NEC vixit male. Nam sortitus est aliquis speciē beate vite.

e NATVS moriensq; fefellit. q. d. cuius ortus est obitusq; pariterq; ignoratus. qui nullo vnquā negotio cogniti sunt. Alii exponunt natus moriēsq; fefellit idem quam primus mortuus est vt sit verum illud primum homini esse nunc̄q; nasci proximum autem quam primū mori.

f SI prodesse. Quod sit in vita negotiosa.

g ACCEDES siccus ad vnctū & c. idest pauper ad diuitem egenus ad abūdātē.

h SI prandere olus Ex historia sumptum exemplum quod plerumq; prosit amicitia maiorum proponens duos philosophos. Diogenem cinicum & Aristippum secte epicureorum fautorem hic monet diogenem Alexandri magni et Aristippum sectatorem. qui cōtemnebat paupertatem. Quodā igitur die Diogeni olera collegēti. Dixit Aristippus Diogenes si sciret vti regibus fastidiret olus. Cui Diogenes Aristippus si nollet regibus vti prāderet olus. Petit igitur poeta vt respōdeat sceua vtri us philosophi dictum probet. Ipse autem Aristippo as-

iuuet exercitacio et mulcedine hominum plausiroꝝ

Delectat si te puluis strepitusq; rotarum:
offendit ad locum illum

Si ledet caupona; ferentinum ire iubebo
non voluptates vite.

Nam nec̄q; diuitibus contingunt gaudia solis

Nec vixit male: qui natus moriensq; fefellit.
succurrere medico minus

Si prodesse tuis paulocq; benignius ipsum

Te tractare voles: accedes siccus ad unctum
vilis cibos

Si prandere olus patienter regibus vti

contemnere verba aristippi reprehendens vicissim diogenem

Nolet aristippus: si sciret regibus vti:
contemnere reprehendit

Fastideret olus. qui me notat vtrius horum
laudes me

Verba probes: & facta doce vel iunior audi

Cur sit aristippi potior sentencia namq;
acrem reprehensorem eludendo reprehendere solebant

Mordacem cynicum sic eludebant vt aiunt
blandiendo victū quero
ad vnitatem meam

Scorror ego ipse mihi populo tu rectius hoc et
me

Splendidus multo est equus vt me portet.
aliquid vtile in vita facto

Officium facio tu possis vilici verum es
vbi olera

Dante minor cuius te fers nullius egentē alat rex

Omnis aristippum decuit color: & status & res
appetentem q̄ habeat

Tentantem maiora fere presentibus æquum
sed contrario vili veste rerum circumdat.

Contra quem duplici panno patientia velat:

Mirabor vite via si conuersa decebit.
aristippus

Alter purpureum non expectabit amictum
quamlibet vestem
vestitus

Quid libet indutus celeberrima per loca vadet
inepte vel incōmode
diuitis et pauperis

Personamq; feret non inconcinus vtramq;
diogenes insula

Alter mileti textam cane penis & angue

sentitur. Nam fatebatur ille scurrilitate quidem vti sed sibi. idest vt sibi consuleret. vt equum haberet quo veheretur et ita a rege aleretur. Diogenes autem illo genere vite populo scurrari videbatur. Nam et nihil inde consequebatur. et cum mendicabat fatebatur se dante minorē esse Preterea omnis conditio rerum quadrabat Aristippo. & omnem fortunam equo animo subibat. Diogenes autem dupplici panno vti volebat. hanc autem vilem vestē volunt quā diploidē appellant. Si autem offerretur clamis milesia quevestis purpurea pulchraq; erat illam veluti canem rabidam aut venenosam serpentem vitabit. et nisi pannum. idēt vilem vestē reddes frigore perire malet. Aristippus autem et purpuream & vilem cum opus fuerit induet.

i OMNIS Aristippum et Laudat aristippum exsentētia platonis qui cum inuenisset illum naufragio panno duplici inuolutum. idest diploide ac per hoc vili vestimento laudauit autem eum dicens omnis calor et status & res decuit. Aristip. scientia preditum si ea tentasset habere qui ita sciebat paruis vti: vt magnis.

k EQVVM idest equaliter pacientem paupertatem.

MIRABOR. Mitor inquit se decepit splēdor hominem sordibus assuetum.

m MILETI. Miletꝰ insula fuit optima lana abundans. Hinc Virgil. Milesia vellera nymphe carpebant.

horebit vestem purpuream n

n MORIETVR frigore Aiũt aristippũ inuitato Diogene ad balneos dedisse operam vt omnes prius egrederentur ipsiusq; pallũ induisse illicq; purpureũ reliquisse quod Diogẽ cũ induere noluisset suũ repetens. Tũc Aristip. increpuit cinicũ fame seruiẽtem qui algere mallet quã conspici in veste purpurea.

Vitabit damidem morientur frigore; si non
a seruio alexandri aut alexander
receptum gemitu
Retuleris pannum reffer & sine viuat ineptus,
verba horatij laudantis curiosam vitam
o administrare in bello in triumpho
Res gerere & captos ostendere ciuib⁹ hostes
g famam throno tubumia.

Attingit solium iouis: & celestia tentat,
egregio imo maxima

Principibus placuisse viris non vltima laus est
non quemlibet contingit esse principem
p q
Non cui vis homini contingit adire corinthum
r verba diogenis aspere euenire

o LES gerere &c. Sensus est. Rem publi. administrare et hostes superare res magna est. Sed non minima laus ista principibus obsequi vt illis placeas.

p NON cui vis. idest nõ omnibus.

Sedit qui timuit: ne non succederet; esto:
sicut ille ad curialem, virum certe

Quid qui peruenit: fecit ne viriliter: atqui
in agendo viriliter esse virum aliud diogenes.
nullo loco s
Hic est: aut nusq; quod querim⁹ hic onus horret,
tanq; onus, q̃ sit difficilius

q CONTIGIT adire corinthũ. i. tenere primas partes. Id enim importabat huiusce modi, puerbiũ apud grecos vel propter nobilitatem & pulchritudinẽ vrbis q; CIC. totius grecie lumen appellat. vel propter vasa corinthia que omniũ essent pulcherrima. vel ꝓpter difficultatem arcẽ ascendẽdi que acro corinthos appellabatur. vel propter excellentem victoriã quã Munius de vrbe reportauit. vel ꝓpter ludos isthimios qui non procul ab ea celebrabantur.

Vt paruis animis & paruo corpore maius
aristippus onus ergo nihil significo.

Hic subit: & perfert aut virtus nomen inane est:
virtutis fortes.

Aut decus & precium recte petit experiens vir
t potente dominо.

Coram rege suo de paupertate tacentes
differentia est modeste.
Plus poscente ferent: distat sumas ne pudenter
g importunitatem abstrahes.
principium
An rapias, atqui rerum caput hoc erat hic fons
verba cõtinentis apud regem inopis.

r SEDIT qui timuit Nam multi deterriti difficultate rei nõ audent periculum facere. Sed tantum qui illuc viriliter se gessit. Sententia est Multos hanc vitam negotiosam non tentasse moti desperatione. tamen qui illuc peruenire potuerunt. preferendi. videntur. Ergo non tentant quia nõ cupiant. sed quia desperant. Qui autem assequũtur digni laude sunt et decus assequũtur. Modo modesti sunt, et non queruli. nec adeo procaces & proterui petitores vt rapere potius q; sumere videantur.

Indotata mihi soror est: paupercula mater
agar quia vitio ad pascendũ non sufficit.

Et fundus nec vendibilis: nec pascere firmus
ad vsum suum erunt post proximum
regar
Qui dicit damat: vicium dare succinit alter
t videtur particula panis.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra:

Sed tacitus pasci si posset coruus haberet
certaminis

Plus dapis & rixæ multo minus inuidiæq;
ad illum locum locum illum
v
Brundusiũ comes aut surrentũ ductus amenum
con asperitatem viarũ
cumulũ lapidum
Qui queritur salebras & aceruũ frigus & imbres
esse

Et cistam & fractam & subducta viatica plorat

f HIC onus horret &c. Hic loquitur quod in fine voluit sibi responderi illũ esse timidum qui officium fugiat. illum fortem qui subeat perferatq; ac per hoc hunc laudandum illũ viturperandũ. hec igitur cum scribat poeta & institutum suum defendit Erat enim tanquã alter Aristippus apud augustum & simul se a modestia petendi commendat.

t CORAM rege suo &c. Iam precepit dicens verecũdiã plus prodesse apud maiores amicos q; procacẽ impudẽtiam. presertim cum tacentibus magis q; poscentibus largiantur. Sensus autem est. Huiusce modi querela non rogitatio solum verũ & flagitatio quedã est. Quibus verbis cum veteris exciatas & alios ad petendum & quod solus acceptarus fuisses alius diuidendum poscit Vnde imitaris coruum illũ qui cum inter pascendũ garriret alias aues ad candẽ escã illexit. Fuit igitur diuidendũ cũ aliis id quod si tacuisset solus possedisset.

v BRVNDVSIVM Oportet omnino modestũ esse qui apud principem degit. In primis enim clementẽ liberalemq; eligat & qui beneficiorũ non sit immemor actum demũ nec petat quic q;. nec paupertate queratur. nec fingat sibi aliquid subreptum. vt ille damnum resarciat. Neq; imitetur illos qui iter cum aliquo agentes queruntur difficultatem itineris & pluuiam & cistam qua viatica ferebant sibi effractam fuisse atq; inde cibaria subtracta. Cistam effractam de Truculento plauti est. Nam hec meretricũ astucia est qua ornatũ sibi apud amatores subtractum finguntvt illi eũ reparent.

x CATELLAM. A cathena diminutiuum est.

y PERISCELIDEM. ornatus est circa brachia. Alii dicũt ornatꝰ pedis circa crura. Cum igitur hec sepe cõmiscantur meretrices euenit vt fidem in ueris damnis faciãt

z NEC semel irrisus. Cum sepe decepti fuerimus ab iis qui fractum crus simulantes et humi iacentes clamẽt attollite. non prestamus fidem iis qui fracto crure planum. i. vere auxilium implorant.

fraudes parua cathenam
Nota refert meretricis acumina: sæpe catellam
ornamentum brachiorũ sicut
Sæpe periscelidem raptam sibi flentis: vti mox
Nulla fides damnis veriscꝫ doloribus adsit
deceptus in
Nec semel irrisus triuijs attollere curat
Eracto crure planum: licet illi plura maneret
deum illum
a b egyptiorum
Lachrima. per sanctum iuratus dicat osirim.
o viant decipio vos subleuate me
Credite, non ludo, crudeles tollite claudum:
impedita
Quere peregrinum vicina rauca reclamat.

a IVRATVS. In significatione actiua.

b OSIRIM. Vetustissimi egyptiorum cum mundum naturamq; eius admirarent duos deos sempiternos et primos putauerunt solem atq; lunam & hunc quidem osirim illã lsim nominauerunt Osiris autem multos oculos habere interpretatur. quoniã sol multis emissis radiis vniuersam terram intuetur. De hoc plurima inuenies apud Diodorum siculum.

c QVERE peregrinũ. q.d. quere qui fraudes tuas non nouit.

Argumentum Epistole. XIX.

e Sit in vita humana quedam iusticie particula quam integritatem vocamus que & amicos nobis vehementer conciliat & conciliatos conseruat. Huic aũt insunt. Fides. veriloquium. & simplicitas. Fides est integritas qua dictorumq; conuentorum communiter vel specialiter constitutorum intemerata veritas custoditur: Hoc dicit.

Ad lollium

d SI bene te noui. Ad lollium scribens tradit preceptum quo monet fugiendã esse vel leuitatẽ assentatoris vel ecõtrario amantudinem

raro
f I bene te noui metues liberrimi: me lolli
adulatorem simultatem
Scurantis spẽm præbere professus amicum
quantum dissimilis
Vt matrona meretrici dispar erit: atq;
non fidelis tantum verus
Discolor infido scurræ distabit amicus

resistentis & dicit in omnibus mediocritatem seruãdã

e PROFESSVS amicum Cũ profitearis te amicũ esse:

f ASPERITAS agrestis. Quidem inquit fugiētes vitium adulationis incidūt in pe⁹ vitium inconcinni & incōpositi hominis. idest feri & asperi. q. agrestis. Sunt enim qui facta sua liberrima & pura confidentes contra amicos suos seueri & asperi apparent dum eos volūt castigare & in tantum vt ipsa cutis nimia seueritate tēsa dicatur. q. capillos habuerint et atri sint dentes.

g INCONCINNA. Insocialis grauis nūc molesta & odiosa que se commendat dicendo. nā ipsa odiosa est quia commendari se putat.

h DVM vult libertas. Facere vult dixit quia non sufficit quod cupit tonsa cute dentibus atris charactersimos hominis tristis & amari.

i MEDIVM vitiorū. Virtus inquit ita debet in contraria vitia ita in medio esse posita vt ab vtroq; crimine sit remota. i. vt nec nimiū adulationē se austentati adiūgat.

k ET imi derisor lecti &c. Ego melius intelligo ab his qui putant metonymicos dictum imi lecti derisorem pro eorum derisorem qui in eo imo lecto accūbunt. idest dominorum cōuiuiis. Nam in summo & in medio amici in imo vero ipse discumbit hoc dicit virtus est medium vitiorum vtriq; reductū. virtus inquit inter contraria vitia debeat in medio sita esse vt ab vtroq; crimine tantundē remota sit.

l SIC mutum diuitiis Hic characterismos adulatorum est. iterat voces et verba. hoc est omne quod leue dictū est repetit & omnia verba colligit ne sint sine laude dicta. ac

Est huic diuersum vitio vitium prope maius,
Asperitas agrestis & inconcinna grauisq;
Que se commendat tonsa cute dentibus atris
Dum vult libertas mera dici veraq; virtus.
Virtus est mediū vitiorū vtrimq; reductum
Alter in obsequium plus equo pronus & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret.
Sic iterat voces & verba cadentia tollit.
Vt puerum seuo credas dictata magistro
Reddere. vel partes mimum tractare secundas
Alter rixatur de lana sæpe caprina.
Propugnat nugis armatus: scilicet vt non
Sit mihi prima fides & vere quod placet: vt non
Acrine elatrem: precium æras altera sordet
Ambigitur quod enim castor sciat an docilis plo
Brundusium numici melius via ducat an appi
Quez damnosa venus: quē pceps alea nudat
Gla'quem supra vires & vestit & vngit:
Quem tenet argenti sitis importuna famesq;
Quem paupertatis pudor & fuga diues amicus
Sæpe decem vicijs instructior odit: & horret
Aut si non odit: regit ac veluti pia mater,
Plusq; se sapere: & virtutibus esse priorem
Vult: & ait prope vera, mecum contendere noli

per hoc dicit eadē que ille dixerit & nullum verbum nō admiratur quamuis interdū eiusmodi vt si tunc ceciderit ore potius q; sit meditate sapienterq; prolatum.

m VT puerum credas. Mirum et facetum exemplū

n SECVNDAS. Secūdarum partium actores omia sumpsisse agunt & simpliciter. Notandū autem q; in tragedia nō plus q; quinq; personarum actus debent fieri Ergo minus dum secūdam partem tragedie agit humili actu agit.

o ALTER rixatur. Descriptio tristis ac duri.

p AMBIGITVR quod enim. lq. d. de nugatoriis & nihil ad nos pertinentibus.

q CASTOR an docilis. Nomina sunt gladiatorum.

r GLORIA quem supra vires. Quis ille inquit est qui gloria & vanitate ductꝰ maiorem sumptum in vestibus & vnguentis facit quā sue facultates patiantur.

f SEPE decem vitiis. Sepe diues qui vitiosior est carpit minus vitiosum. & odit.

t AVT si non odit. Vult esse reprehensor & censor tanquā si illi pia mater sit & ait se esse sapientiorem.

v ET ait prope vera. Non omnino vera. quia si verum queramꝰ nihil stultitior esse debet diues q; paup sed ppe vera dixit. qa sic putat vulgꝰ.

x STVLTICIAM paciũ tur opes. Opibus inquit cõ penso stulticias. cum stultus sum. simile est illud Salustii quia secunde res mire sunt, vitiis optem tui.

y ARCTA toga. Vilior vestis.

y DECET. q.d. requirit. Nõ oportet prudentem esse pauperem.

z EVTRAPELVS. p n. hominis. Ceterum eutrapeles dicunt greci quorum animi versatiles et facile se ad omnia vertant. Est autem hec cẽsoria oratio ditioris pauperiorem monentis.

a NOVA consilia. Quia mutato fortuna mutabit cõsilium & spem quia audebit & sperabit maiora.

b DORMIET in lucem. Hoc est nõ euigilabit nec elucubrabit.

c SCORTO postponet honestum. Canus illi scortũ erit & dulcius honestate.

d NVMMOS alienos pascet &c. Fœnerabitur & faciet es alienũ vsuris crescere.

e TRAXERIT. Efficietur gladiator vrgẽte fame. Trax enim p.n. gladiatoris.

f AVT olitoris ager Satyrice inuenit sordidissima iuturo mercẽnario post beatũ incessum. cultumq; lerantem Sẽsus. aut gladiator aut mercẽnarius erit olitoris. Olitoris autem dicuntur olearum venditores: sicut olim erat vẽditor olerum: ita negociatori incipient vendere caballũ.

z si stulte egero diutie superant stulticiam meam.
Stulticiam paciuntur opes tibi paruula res est
vilis
a f
Arcta decet sanum comitem toga desine meum
velle par esse mihi
Certare eutrapelus cuicunq; nocere volebat:
quonia muratur animus pauperũ mutatõe vestis
Vestimenta dabat preciosa: beatus enim iam
ornatis q. mutare accepit a sperat sibi melora puenire.
Cum pulchris tunici sũmet noua cõsilia & spes
b mediam diẽ c meretrici.
Dormiet in lucem scorto postponet honestum
opus virtutis quos ad fenus acipier pecunias
d
Officium: nummos alienos pascet adimum
vilis ornari impelle
e f
Trax erit: aut olitoris aget mercede caballum
seretum
Arcanum neq; tu scrutaberis vllius vnq;
creditum celabis euitare
g
Commissumq; teges & vino tortus & ira:
ebriolos cõtemnes
Nec tua laudabis studia aut aliena reprendes
bonus amicus cuius retrahis
Nec cum venari volet ille poemata. panges
amicus ferarius studius sq;
h simul natorum
Gratia sic fratrum geminorũ amphionis atq;
diuisa odiosa austero
zeti dissiluit. donec suspecta seuero
amphionis indulsisse
Conticuit lyra fraternis cessisse putatur
obsequere magni
Moribus amphion. tu cede potẽtis amici
mitto mandatis. educi iubet
Lenibus imperijs. quotiẽsq; educet in agros
illius regionis equos
i
Aetholijs honorata plagis iumẽta canesque
austere eam tristiciam que circa senem esse solet
k l
Surge & inhumane senium depone camenæ
simul cum eo boũs venationibo
acquisitis
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta.
insigne
m
Romanis solenne viris opus vtile fame.
sanatis roboti sanus sis.
n
Vitæq; & membris: presertim cum valeas: &
porcũ siluestrẽ
Vel cursu superare canem vel viribus aprum
predicetis agilius opera robore
Possis: adde virilia quod speciosius arma

g COMMISSVMq; teges. idest ab amico aliquid dictum debes celare.

h GRTIA sic fratrum. Iupiter & antiope amphionem cetumq; geminos sustulit. quamuis homerus tertiũ addat calai. amphion autem musica zetus vero venationibus delectabatur. penecq; iam ad discordiam venerãt propter diuersitatẽ studiorũ sed amphion rem suspicatus relicta musica venationibus ne fratrem alienaret tradidit

i ETOLIIS nobilibus & quales habuerũt in venatiõe apri calidonii. nam calidon grecie vrbs est.

k INHVMANE. Non inhumane. sed cuius grauitas inhumana videtur.

l SENIVM. idest eam tristiciam que circa senium esse solet.

m ROMANIS viris. Nã prisci romani qui viri erant venationibus exercebantur. Ab honesto autem vult persuadere laborem venaticum non detractandum.

n VITEq; & membris. Hoc abvsu sumptũ est. dicit autem vite & membris. mẽbris. idest vite membrorum hoc est corporis. Nam exercitatio corporis cõseruat valitudinem. Nam si somnus quies & frigus gignunt noxiam pernitiam quam multorum morborum causa est exercitatio que amouet somnium & quietem & ex motu gignit calorẽ. morbos pellet & valitudinem conseruabit presertim robustis qui tolerare labores querunt.

KK

quisq; exercent quanto laudet fauore

Non est qui tractet: scis quo clamore coronæ
certamina in campo martio

Prælia sustineas campestria. denicq; sæuam
exilient cantabri sunt populi hispanie
de quibus late in octo

Militiam puer & cantabrica bella tulisti
imperatoie augusto militaria

Sub duce: qui templis parthorum signa refixit.
debit
venditat

Nunc & si quid abest italis adiudicat armis

Ac ne te retrahas: & inexcusabilis absis
supra .i. extra mensuram hoc est in ceteris
tuis actionibus medium seruet

Quamuis nil extra numerum fecisse modumq;
tu

Curas: interdum nugaris rure paterno
vitulat nauigia numerus seruet ruoiu
bellū accitq;

Partitur lintres exercitus accia pugna
ducente representatur

Te duce per que: os hostili more refertur
tuus fluuius ville tue

Aduersarius est frater lacus adria donec

Alterutrum velox victoria fronde coronat:
desiderius

Consentire suis studijs qui crediderit te.
exilient vtraq; probabit manu hoc quod facis

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum
o iolli te q.d. quamuis non opus sit

Protinus vt moneam. si quid monitoris eges tu
.i. ne passim vbiq;
de quecunq; loquaris

Quid de quoq; viro & cui dicas sæpe videto
qui pauca reticet

Percunctatorem fugito. nam garrulus idem est.
ad audiendum capaces

Nec retinent patulæ commissa fideliter aures

Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
serua desiderium. vel

Non ancilla tuum iecur vlceret vlla. puerue
a veritate colonis

Inter marmoreum venerandi limen amici.
dues dilecte

Ne dominus pueri pulchri caræue puellæ
beatum facier molestus

Munere te paruo beet: aut incommodus anget.
diligenter

Qualem cōmendes etiā atq; etiam aspice ne mox

o SCIS quo clamore &c. idest suffragio multitudinis spectaturis in campo martio exerceri solcas. Magna auxesis Nam si in etate tenera puerile potuit perferre militiam rem periculosissimā. nonne poterit in robustiore etate, ferre venationem rem multo minus periculosam.

p SIGNA refixit. Sub octauiano & cantabri in hispania & in orientali plaga parthi victi sūt sed a diuersis ducibus. sed hic sub duce augusto intelligit. nam & ipse ventidium bassum misit qui de parthis triumphauit.

q RETRAHAS. q. d. recedas ab istituto genere viuēdi

r NVMERVM. Pro concedentia & proportione possuit quod exprimit cū addit modum.

ſ NVGERIS in hoc loco ludis significat quia cū facies simulachra maritimi belli quale apud actium promontoriū gestū est ab octauiano contra M. antonium:

t RVRE paterno. Quod iuxta mare est.

x

v PARTITVR. Pari numero.

x EXERCITVS. Ex tuis seruis factus.

y LINTRES. Nauigia. Proprie tamen fluuiales naticule sunt.

z REFERTVR Exprimitur agitur. Iuue. Et multum referēs de mecœnate supino.

a ADVERSARIVS. Loco aduersarii ducis.

b ALTERVM. Alterum ex duobus. i. aut te aut fratrē.

c VTROq; pollice. Vtraq; manu. Tropos synedoche a parte totum prouerbium est vel quia obstupentes aliquid pollices iungimus.

d SI quid monitoris. q. d. quis non egeas monitoris:

e QVID de quoq;. Nam videndū est ne passim de quocunq; loquaris. Multis enim parcendum est. neq; etiam cū de aliquo dicas omnibus est dicendum.

f PERCVNCTATOREM fugito. &c. Nam qui multa percūctatur pauca reticet. Garrulus qui multa & sine penso loquitur. non ancilla. neq; seruus amici amādus. nam si eorum tibi copiā faciet paruo munere illi eris multum obnoxius. si autem non faciet minus te anxium reddet.

g ET semel emissum. Terribiliter pronunctiandū est.

h NON ancilla tuum iecur Non ames inquit seruum vt ancillam diuitis &c.

i QVALEM cōmendes Sensus est. Cum aliquem laudarevis in presentia aliorum diligenter considera anteq; illum laudes ne eum forte quē postea deturpauens incurras in verecundiam.

impellant illius quem cõmendasti

Incutiant aliena tibi peccata pudorem:
in commendando deceptimur — commendamus amore alicuius
Fallimur: & quendã nõ dignum tradimus: ergo
reprehendet desine
Quem sua culpa premet deceptus omitte tueri.
quemadmodũ diffamatum defendes
Vt pœnitus notum si temptent crimina seruẽ
cõfidentẽ
Tuteriscq; tuo fidentem presidio: qui
mordaci calumnioso. nõne
Dente theonino cum circumroditur, en quid:
amici tui
Ad te post paulo ventura pericula sentis:
quia negotiũ tuum dom⁹
Nam tua res agitur: paries cum proximus ardet
contempta periula
Et neglecta solent incendia sumere vires.
est ignoris quem colimus & obseruamus.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
nõ o res tua
Expertus metuit: tu dum tua nauis in alto est
seruа hec precepta que ad amicitiam seruandã valẽt — fauor amici
Hoc age: ne mutata retrorsum te ferat aura
seueri grauem
Oderunt hilarem tristes: tristemq; iocosi
querum promptum industrium segnes
Sedatum celeres, agilem gnauumq; remissi
Potores bibuli media de nocte falerni
eis oblata
Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
tu obtentores.
Nocturnos vires te formidare tepores
auser seuectutem mansuetus
triſtitiam
Deme supercilio nubem: plerũq; modestus
incogniti hec est hois. cuius mens nõ facile deprehẽdatur
Occupat obscuri speciem: taciturnus acerbi
hec precepta
o lolli
Inter cuncta leges & percunctabere doctos.
quo viuendi modo
Qua ratione queas te adducere leniter aeuum
egena cupido
Ne te semper inops agitet vexetq; cupido
qui est te imminuere malo
Non pauor & rerum mediocriter vtilium spes.
in hominibus
Virtutem doctrina paret natura

k DECEPTVS. Quia credidisti bonum. Ergo cũ non est ne perseueres in laudãdo. Cõtra vero serua & defende eum quem penitus bonum nosti si mordeẽ: quia si innocens mordetur: neq; defendatur serpit latius ea calumnia ad reliquos.

l DENTE theonino Mordaci et calũnioso. Theõ enim mordacissimus calumniator fuit.

m NAM tua res agitur. Ergo vt res tua agitur si succurratur incendio vicino quod mox sit ad te transiturum. sic & tuam rem agis cum innocentis calumniam propulsas que paulo post ad te prouenire posset.

n DVLCIS inexpertis &c. Sensus est. Qui non sunt experti suauem rem putant amicitiam magnorum virorum. Qui autem sũt experti metuunt. Nam quãuis honor inde atq; vtilitas proueniat: tamen multa subeunda sunt incommoda in eam obseruandam valeant.

o DVM tua nauis in alto est. Cum prosperum cursum amicitie tenes: & est tropos allegoria dulcis inexperti: ne ob aliquam offensionẽ mercaris excludi.

p Hoc age &c. idest serua hec precepta que ad amicitiã seruandam.

q NE mutata aura. Manet in translatione: & est sententia: ne amicitiam amittas.

r ODERVNT &c. Optimum est preceptum in amicitiis conseruandis vt nõ ex adulatione, sed ex morum facilitate cohuertamus ingenium nostrum ad amici ingenium: et quales esse cupiũt tales nos prestemus. Si igitur seueriores vita sint. & nos eandem tristiciam. idest seueritatẽ preferamus si iocosi iocos

s ODERVNT porrecta. Hic ostendit quid sit leuis aura hoc est parua causa cur quis non ametur pocula autem negantem non amant. etiam si malam valitudinem ostendas ad excusationẽ non bibendi.

t DEME supercilio nubẽ. idest austeritatem & tristiciã que maxime ostẽditur in cõtractione superciliorum.

v MODESTVS occupat obscuri speciẽ &c. idest hominis cuius mens facile non deprehendatur.

x INTER cuncta leges. Doctrinam dicit necessariã ad commendationem amicitiarum.

y PERCVNCTABERE doctos. Que legendo non intelligis ea tibi doctiores interpretentur.

z INOPS cupido. Nã cupido est earũ rerũ que absũt.

a ET rerũ mediocriter vtilium. Recte dixit vtriq; enim est stulticie vel pauere ne amittat vel sperare cum voto ingenti res mediocriter vtiles.

b VIRTVTEM doctrina paret. He omnes questiones de morali philosophia sumuntur.

auferat animi passiones q reddat te liberū a curis

Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicum
honor
Quid pure tranquillet honos an dulce lucellū
latens ignorare ab hostibus.
An secretum iter & fallentis semita vitæ:
recreat p.n.fluuij
Me quotiens reficit gelidus digentia riuus:
nomē terre in q̄ horatius agrū habuit
rogosa hñs corpore.
Quem mandela bibit rugosus frigore pagus]
qua purus me habere opinionē
Quid sentire putas: quid credis amice precati:
vt sperner qō nunc habeo sic mihi.
Sit mihi quod nunc est: etiā minus: vt mihi viuā
relict aliquid eut nō sū anxius ō vita
Quod supersit æuissi quid superesse volunt dij
mihi victuro.
Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum
veter. ambigui tēporis
Copia. ne fluitem dubie spe pendulus horæ
sufficiat
Sed satis est orare iouem: qui donat & aufert
eo ipo q̄ō habet contentū
Det vitā det opes: æquū mihi animū ipe parabo.
ego

c QVID pure & c. idest quid vere te tranquillum reddat. idest quid sit summū bonum an honores an diuitie an ipsa philosophādi via que secreta a vulgo est: et fallit illa ignorantes quia non possūt adduci vt in ea summū bonum putent.

c AN secretum iter. Videtur hoc ꝓbare quod vltimo posuit. an quod alibi dixit. Nec vixit male qui natus moriēdo fefellit.

d ME quotiens reficit. & c. idest quotiens in meo rure sū

d DIGENTIA. De quo flumine in odis dictum fuit iuxta pagum mandelam.

e MANDELA. Pagus est in sabinis nimis cōtrahēs atq; algidus frigora et rugosa facies hominū corpora.

g BIBIT pagus. Tropos metonimia hoc est pagani bibunt.

h QVOD sentire & c. idest quam opinionem putas me habere & qd putas me a diis precari. Nēpe vt seruent quod mihi adest.

i VIVAM mihi. Ille enim sibi viuit qui nullis curis distrahuntur. et quicquid euenerit eo bene vtuntur & in bonam partem accipiunt.

k SI quid supesse & c. q. d. nec; sim anxius de vita.

l SIT bona li. Modeste petit. Notādum autem quia studio solitus librorū copiā primū q̄ fruges victumq; precatus.

m Sed satis est & c. Hec inquit a ioue petam que mihi prestare non possum. idest vitam opes & c. vt equum animū geram: in mea magis est potestate. Hec autem sunt ex prisca philosophia. Nā christiani volunt nihil posse nos sine diuina gratia. sed illā accedere quotiēscūq; eam imploramus.

Argumentum Epistole. xx

h Hanc epl'am ad mecenatem scribit in qua demōstrat pragmaticam suā. i. causam propter quam cōposuerit carmina: sed prius vituperat imitatores Cratini q̄ docuit nullorū carmina esse stabilia nisi potulenti & ebrij essent: trahens occasionem ipe Cratinus ex homero & Ennio in quorum libris laus inuenitur vini. Non tñ poetas dixerunt debere vinosos qui Cratinus tante vinolentię fuit vt solitus fuerit supra pelles recumbere: in quas comedere cōsueuerūt. Hoc etiā epigramma in monumento eius testatur. in suis etiā fabulis negat bonū esse poetā qui vinosus non fuerit. Hic p̄ hanc vinolentiā tante libidinis fuit vt cubiculū suū speculis adornaret q̄tenus & coitū suū spectare posset. Hoc dicit

Ad Mecenatem

qui priscam comediam scripsit prudens g.n.

n PRISCO si credis. Vitu perat eos qui quorū hoium vitia imitati sunt eorū virtutes imitari non valent vt quidam qui cum audiāt homes rum vinosum fuisse ebriositatem imitantur.

o VT male sanos adscripsit liber & c. Sensus est. Nam vt liber in tutela habet satyros & faunos ita deinde habuit poetas ex quo et ipse muse vinosq; videri possunt.

p LAVDIBVS arguitur. Ordo est. Homerus arguit. i. demonstratur & conuincit vinosus laudibus vini. idest quia laudat vinum vt sepe apparet in iliade & odissea.

q ENNIVS. Hec omnia Per ironiam dicuntur.

r FORVM putealq; idest causas agendas & oratoriā.

s PVTEALq; libonis. Sedes pretoris fuit prope arcū fabianum dictū a libone pretore. a quo illic primū tribunal & subsellia collocata sūt:

t SICCIS. Sobriis vt cōtra madidos ebrios dicimus.

v CANTARE. Poema scribere.

x SEVERIS. i. ipsis sobriis

y QVID si quis & c: Sensus. Si hos homeri et Ennii imitatores dicemus. quia ebriositatem solam imitatur eodem modo dicemus alium esse similem Cathonem si illum imitemur in toruitate vultus in pedibus nudis. & in breuitate toge. Nam legitur sepe in publicū prodisse Cato pedibus nudis & cum sola tunica. Non igitur imitabitur virtutes Catonis. quia hec minima imitabitur.

p Risco si credis mecenas docte cratino
n
grate esse

Nulla placere diu: nec viuere carmina possūt
carmina a.a sobrijs. hominibus qi ebriosos.
s a o

Quæ scribuntur aque potoribus: vt male sanos
adūgis bechus ops siluestribus

Adscripsit liber satyris fauniſquæ poetas
fauues raddiderunt odorē vini.

Vina fere dulces oluerunt mane camenæ.
p demonstratur

Laudibus arguitur vini vinosus homerus:
poeta latinus q primus fuit inter poetas
q

Aennius ipse pater nunq; nisi potus ad arma
aggressus est describendę verba cruū
r s

Prosiluit dicenda: forum putealq; libonis.
commēdabo sobrijs auferam vim faciendi carmina
c v x

Mandabo siccis adimam cantare seueris.
postq;

Hoc simul edixit: nec cessauere poetæ
contendere inter se vt fierent eo ebriores.

Nocturno certare mero putere diurno

Quid: si quis vult toruo ferus & pede nudo
augustę effigiem catonis.

Exiguæ que togæ simul & textore catonem
integritatem q.s. non

Virtutem ne representet moresq; catonis:

Rupit hyrapitam timagenis æmulia lingua
hyrapta facundus

Dum studet vrbanus tenditq; disertus haberi:
a quia victose imitetur

Decipit exemplar vitijs imitabile: quod si
ego horatius tunc alij poete

Pallerem casu: biberent exangue carminum
efficerem alicne voluntati addicti
b

O imitatores seruum pecus. vt mihi sępe
iracundum risum
c

Bilem sępe iocum vestri mouere tumultus:
d primū caput

Libera per vacuū posui vestigia princeps.
ingenio suo

Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidet.
exercitum
e

Dux reget examen parios ego primus iambos
latinis pedes animositatem inferentes.
f g

Ostendi latio numeros animosq; secutus

z HYRAPITAM. Hic maurus fuit. qui dum cupit parem se in declamando & vrbanitatibus Tymageni facere disruptus est.

a DECIPIT. Multi enim decipiuntur. Nam dū proponunt sibi magnum virū tam quam exemplar. et eius vitia possunt imitari. putāt etiam virtutes imitari posse. Ergo si casu pallerent vt et ipsi pallorem imitarentur: biberent cuminū. Cyminū dicitur & cuminum mutata vt in y. vt cypressus & cupressus. est aūt eius granū vehemēter pallēs Persius. Rugosum piper & pallentis grana cymini. ergo ex angue: idest pallidum.

b SERVVM pecus. In quibus animus nō homini sed pecudis sit & oino seruilis.

c BILEM. iracūdiā. Nam in tanta stultitia & pervicacitate modo risum. Modo iram concitant.

d LIBERA per vacuum. Primus fuit horatius q apud latynos lyrica scripsit carmina. Per vacuum translatio a viatore. qui nō ita precedēte sequitur vt pedem in suo vestigio ponat sed ponit in vacuo. i. descripsi que prius descripta ab aliis non fuerant. Quod etiam Virgil. Gloriat primus ego in patriā mecū modo vita supersit. Aonio rediēs deducā vertice musas.

e PARIOS. Ab Archilocho inuentos qui ex paro insula fuit.

f NVMEROS pedes

g ANIMOS. Spiritum et vehementiam stili.

h ARCHILOCHI. Iambici carminis scriptor. Nam Archilocho inquit transtulit nil preter metrū. sed res & argumenta neglexi quibus ille lycambē persequitur: a quo repudiatus est gener.
i LYCAMBEM. De quo in odis dictum.

k ACne me foliis &c. Dixerat se materiā mutasse. sed genus carminis quod in alceo est retinuisse: sed non propter hoc minori corona & premio dignū esse. Nā Alceꝰ & Sapho idem factitarunt. nec propterea in minori precio sunt.

l BREVIORIBVS foliis. idest minori corona.
m MODOS & artē. idest artificiosam illius modulationem.
n TEMPERAT archilochi &c. Metrum inquit Archilochi quod nos imitamur temperamus versibus Alcei & Saphus quos imitor. Sed nec eodem ordine versuum vtuntur: nec res quibus socerum insequitur.
o MASCVLA. In qua vile ingenium sit.
p NEC querit socerum. id est non describit eandem materiā de socero. cū archilochus
q OBLINAT. Deurpet ab eo quod est lino nis.
r NEC nectit. idest non describit ea quibus neobole sibi laqueum nectit.

f HVNC. f pedem iambū.
t INGENIIS oculisq; legi &c. Quia que legimus ad ingenium nostrum inducunt.
v SCIRE velis. Causam profert vnde sit quod carmina sua domi laudet lector: foris autem premat. idest vituperet: Ait enim inde prouenire quia nō corrūpit illos cœnis autiam cōlumptis vestibus

x SVFFRAGIA. Trāslatio ab iis qui magistratū petunt: illi enim venātur suffragia. idest comparant sibi suffragatores.
y VENTOSE plebis. Vaneꝫ et leuis. Vituperat eni eos qui cœnis & muneribus cōparant laudatores ex iperita plebe. Sic persius Cali. dū scis

ponere sumē scis comitē horridulū trita donare lacerna.
z NON ego &c. Sensus est cum solitus sim audire nobiles scriptores.
a ET vltor. idest punire. Nā quis sint: nobiles tū si quando errat reprehendo.

b GRAMMATICAS ambire tribus. idest humilis precari turbam grāmaticorum. q.d. cōdiscipulos meos
c ET pulpita. idest preceptores. Indigna enim res videtur cū audeam corrigere doctiores descendere in eā humilitatem vt ambiam turbā grammaticorū. Quod aūt tribus dixit manet in trāslatione suffragiorū qui tributim: idest p singulas tribus petuntur.
d HINC. Ex hac causa. quia ego nec dono munera. nec; ambio illos.

e SPISSIS indigna theatris. & a. Ordo est si ego excusās quare nolim recitare dixi pudet me recitare scripta que nō sunt digna spissis theatris. i. frequentibus auditoribus: & addere pōdus nugis idest dare auctoritatē rebus leuibus vt multi faciunt: qui suas nugas tanq; res maximas recitant: aliquis tunc ait tu nos derides: & tua scripta iouī audienda reseruas: & si dis te solum manare. i. fluere poetica mella. i. suauitatē poeticam. q.d. idcirco nō recitas nobis: quia suauiora sunt cęlestia que digna sunt que a nobis laudiantur.

f AD hec. i. ego ad hec respondeo nō idcirco non recitare: quia putē mea scripta iouis auribꝰ seruāda: sed quia timeo vtinaribus. i. vt acutiori iudicio. Nam dicimus aliquid oliacere nos cum acriter iudicamus. Hinc illud naribus suspendis aduncis.
g FORMIDO ne secer acuto vngui luctantis. i. eius qui mecū luctetur.

h DILVDIA posco. i. in termissionē vel dilationē ludorum. q.d idcirco non placet theatrū: quia volo differre ludos. Nam ex ludo certamen oritur & cōtentio et ira. Ab ira aūt inimicitie sunt: & tandem bellum.

Argumentum Epistole.xxi.

i Increpat librum suum in publicum prodire cupientem. Hoc dicit.

Ad Librum

dō sunt mercatorum
b respicere
v Ertunum ianumq; liber spectare videris
illorum fratrum tuorum
t h
Scilicet vt prostes sosiorū pumice mundus
quia secretum domus mee
l
Odisti;claues & grata sigilla pudico:
q.pclosis publica.
Paucis ostendit geminis & cōmunia laudas
his moribus imburus cupis
Non ita nutritus fuge quo discere gestis:
adme m
Non erit emisso reditus tibi.quid miser egi
tunc postquam reprehenderit
alt
Quid volui:dices:vbi quis te læserit: & scis
artari facererare effectus
n
In breue te cogi:cum plenus languet amator
erat ¦varca ego
o
Quod si non odio peccantis desipit augur;
Carus eris romæ:donec te deserit ætas.
versatus postquam
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
que te corrodent
p q
Cæperis;aut tineas pasces taciturnus inertes;

h VERTVNNVM ianūq; Hanc epistolā methaphorice inscripsit .q. in rem animatam significans librū suū in publicū velle procedere se vero prohibere. Vertunnus autem & ianus dii sunt qui presunt negotiis emētium & vendētiū ante quorū templa erant:loca in quibus cū ceteris rebus etiam libri venales erant. Per deos autem loca significant.

i VT prostes. Palam te venalem offeras nec; sine conuicio prostes nam hoc impudicarum est: vt ostendat illū pudore carere.

k SOSIORVM. Librarii duo fratres erant in precio ea tempestate acute cognitores omnium librorum & extimatores.

l GRATA pudico. Nam in quib⁹ pudor est ii sub claue; & sigillo custoditi nō autem in publicum prodire cō sueuerunt.

m QVID miser. Vetba libri.

n IN breue te cogi. Senisus est. Multi te nō amabunt & reprehendent. Sed etiā qui amator est cū erit plenus.i.sacietate affectus coget in breue.idest ex fastidio. nec totus nec ex ordine recitaberis.

o QVOD si non odio.i.si ego qui tibi peccāti vt augur futura predico non desipio odio tui tamdiu rome carus eris q;diu retinueris pulchritudinem noui libri.

p PASCES tineas. Que te corrodent.

q TACITVRNVS. Quia non legeris.

Primus Liber Epistolarum

oppidum illud

r VNCTVS. Fiet ex te opistographie epistole. Est enim opistographie epistole inscriptio que a tergo fit. vel eris tunica reum venalium.

Aut fugias vticam: aut vnctus mittere illerdam
sicus risis

Rediit monitor non exauditus: vt ille
inobedientem fuga a via depulit

Qui male parentem in rupes detrusit asellum
nolentem curet

Iratus: quis enim inuitum seruare laboret?
etiam epperat caracteres litterarum

Hoc quoq; te manet: vt pueros elementa docentē
veiness

Occupet extremis in vicis balba senectus.
postquam habitueris

Cum tibi sol tepidus plures admouerit aures
modus

Me libertino natum patre & in tenui re
res meus amplissime

Maiores pennas nido extendisse loqueris
origini mee.

Vt quantum generi demas. virtutibus addas.
primarijs principibus

Me primis vrbis belli placuisse domiq;
breuis statura .i. aīs rgo canis

Corporis exigui præcanum solibus aptum.
ad trascendū velocem reuocabilis

Irasci celerem: tamen vt placabilis essem:
a casu interrogabit

Forte meum si quis te percunctabitur ævum
.i. quadragesimū quater annos

Me quater vndeno sciant impleuisse decembres
inconsolatu socium ille consul

verum illum

Collegam lepidum quo duxit lollius anno.

Finit liber primus Epistolarum.

I ILLERDAM. Hispanie vrbs.

t IN rupes: Nam cū recta asinum ducere voluerit nec ille peruerit iratus in rupem detrusit.

v PVEROS elementa docentem. Nam senes questum facere cupientes docent pueros prima elementa. ideīt cognoscere characteres litterarum & componere in syllabas & dictiones: & ad eam rem vilioribus vtunt libris.

x CVM tibi sol. Nam post ortum solem pueri ad senem docendi veniunt.

y ME libertino &c. Ipse enarrat sermonem suam cynice non dissimulans humilitatē generis ac se esse pietū.

z VT quantum generi demas &c. Causam exponit cur non verecundetur humilem genologiam profiteri. id est quod non haberet ex parentibus haberet ex sapientia

C CORPORIS exigui. Hec descriptio charatheris mos dicitur.

b PRECANVM. Propter caniciē & ante annos albos capillos.

c SOLIBVS aptum. Solitum iacere sub sole & chroma facere.

d FORTE mei &c. Sensus est quod anno consulatus Lepidi et lollii poeta explerat quartum atq; quadragesimū annum vite sue.

Argumentum Prime epistole

a D Augustum liber est. Nam & apud Suetoniū legitur epla augusti Horatiū arguentis q̄d ad se non scribat. Excusat ergo se nō scribere ne illū tot negocijs occupatum impediat & simul eius laudes aggreditur: In tota aūt epistola subtiliter in fauore poetarum versatur. Hoc dicit.

Ad augustum

quo ad numerum
e administres
c VM tot sustineas & tanta negocia solus
bellis honestare vite
f g h
Res italas armis tuteris: moribus ornes;

e CVM tot sustineas. Est autē principiū pene heroicum & quo optimi sapientissimiq; ducis officium absolutissime describat. Optimus enī princeps non solus cōsultat, sed eligit quos prudētia fideq; insignes nouit cū quibus cōsultet. sed tū solus sustinet ga nō ita cuiq; aliqd demandat quin ipse pariter quo ad res patiat curet. oīa circūspicit oībus cōsulit nihil omittit. nihil negligit. Ergo sustinet solus cōsultat cū plurībus. Que causa est vt princeps de se loquēs ita dicat veluti de plurībus loquat. non enī ait ita decreui ita iubeo sed ita decreuimus ita iubem⁹. neq; hoc superbia adinuenit vt tanq; sevnū p oībus censeat sed modestia peperit vt nō sue prudētie cūcta arroget. sed vt aliorū quoq; cōsilio egere & cū egeat libēter vti demōstret. Cōtraq; honorificentius illi est vt singulari numero saluteī. Cū enī dixero te queso rex teq; appello in solo ipo magis cūcta. s. res esse demōstro q; cū dixero vobis supplex. sū o rex vestrāq; opē iploro. sed barbarica q̄dā adulatio oīa & puerit & inuerit sed ad rē redeo. Sustineas: ergo non succūbis onerī, sed eo ai robore ea prudētia es vt etiā que grauissima sunt sustineas.

f RES italas. Is enī princeps nō solū primus inter mortales habēdus: sed etiā si dicere licet deo similis putādus q et armis iperiū tutari possit: & rē publicā virtutibus ornet. et vitiis purget. Res italas imperiū latinū quo nihil maiusf fuit Ergo nullū maius pōdus eo est quod tu sustines.

g TVTERIS. Optime dixit. non enī armis alioīū iniuriā abuti. sed in nostrā defensionē vti habemus nō igitur vt inferaī sed vt propulsēt iniuria arma bonus princeps sumit:

h MORIBVS ornes. Tutaris imperiū. Ergo pacem si est conseruas vel ab aliis violata fuerit restituis nulla enim alia ratione bella sumēda sunt nisi vt in pace viuamus. sed quia iners omnino ac desidia plena pax erit: nisi virtutibus illustretur & excellentibus viris ornetur non temere adiunxit. Moribus ornes. i. virtutibus que a moribus fūt. vel moribq. optima consuetudine inducta. que omnes parit virtutes.

i LEGIBVS emendes. Nã qui moribus atq; optimis exemplis ad virtutẽ a vitiis adducí nõ possunt ii metu pœne que ex legibus infertur coercendi sunt. Legibus autem dicit. Nam vt etiam est apud institutiones iuris ciuilis est imperatoriam maiestatẽ nõ solum armis decoratam sed legibus armatã esse oportet.

k INCOMMODA publica. Non solum enim errata que & ipsa damnũ maximũ reipub. afferunt verũ etiã omnia incommoda legibus amouenda sunt.

l ROMVLVS. Quanto omnibus istis quos enumerat excellentior sit Augustus exeo demonstrat quod illi viuentes inuidiam superare nequiuerint. Augustus autem vsq; adeo illam extinxit vt viuenti sibi diuini sunt honores decreti.

m AGROS assignat. Vel quia coloniis deserta loca replebant vel quia vt lites tollerẽtur vnicuiq; suum esse volebant.

n DIRAM qui contudit hydram. Herculem. benehoc elegit quod inter labores eius vel maximum fuit.

o NOTA portenta. Que sunt in. xii. laboribus hercules diffamata.

p SVPREMO fine. i. ipsa morte & non antea.

q VRIT ènim &c. Ostendit quare inuidia non nisi morte dometur. Nam ille qui pregrauat artes infra se positas .i. qui adeo excellit vt omnes virtutes inferiores se sint vrit. i. accendit homines ad inuidiam. sed tu tua magnitudine rerũ omnem inuidiã superasti: inuidemus enĩ hominibus vsq; ad aliquod spatium quo & nos peruenire posse speramus. sed si in altiora iam euolarunt non amplius inuidemus. Qua propter greci ea que vehementer excellunt apthona. ideñ sine inuidia dicunt.

r SED tuus hic populus. Sensus est. Quod quemadmodũ recte de te sentit cũ preponit te ceteris. sic nõ recte de rebus aliis iudicat. Nam in poetis iudicandis semper veteres sola vetustate motus nouis anteponit

t PECCARE. Qm̃ leges peccãtibus pœnas instituunt

v BIS quinq;. Hi aũt fuerũt Appius claudius. T. Genutius. P. Sextilis. L. Veturius. C. Iulius. Aulus. Mãlus. C. Sulpitius. P. Curiacꝰ. T. Romuleius Spu. Posthumius.

x FEDERA. Leges antea a regibus cõditas intelligit.

y AEQVATA. Ex equo cõposita nã T. Tacius cũ quiritibus sabinis equo iure in ciuitatẽ receptus est: ita vt vrbis nomẽ roma maneret. Ciues autem nõ romani sed quirites appellarentur.

z PONTIFICVM libris quia vt supra dictũ est scientia interpretãdi & actiões apud collegiũ pontificũ erãt. Vel intelligamus ius pontificũ.

f TABVLAS. Librũ. xii. tabularũ intelligit. sed vt breuissime originẽ iuris romanorũ prosequar. Romulus cũ in. xxx. partes quas curias appellauit populũ diuisisset leges quasdã tulit: quas curiatas appellauit. Tulerũt & sequentes reges quas oẽs quoniã a sex. papirio qui priscis tẽporibus fuit suo ordine in vnum volumẽ redacte sunt ius papirianũ appellarũt. Ex actis vero regibꝰ late a tribunis lata omnes lenes exoluere. Ac deinde per. xxx. annos cõsuetudine potius q̃ certo iure vixit porro inde creati sunt decem viri anno vrbis altero & trecentesimo: qui conquirerẽt leges a grecis ciuitatibꝰ quas in decem tabulas eburneas pscriptas in rostris posuerũt: vt possent leges apertius perspici: fuitq; ius illis in ciuitate summũ: vt nõ esset ab illis prouocatio: vt leges corrigerent vt si quid videretur adderent. Itaq; sequẽti anno alias addiderũt. Vnde fuit xii. tabularum liber. Quarũ ferendarũ auctorem dicunt fuisse decemuiris hermodorũ quendam ephesiũ in italia exulantẽ. Hincvero exorta est prudentiũ interpretatio et disputatio fori. Hec interpretatio sine scriptis ꝓpriũ nomen nõ habens ius ciuile dicit inde ex legibus eodẽ fere tẽpore actiones cõposite sũt: quibus inter se homines disceptarẽt. quas ne pro suo arbitrio homines instituerẽt: certas & solennes esse voluerũt. Hec aũt pars iuris legis actiões appellanť sñia tñ interpretandi & actiones apud collegiũ pontificũ erat: ex quibus constituebať quis quoq; anno preesset Que consuetudo annis vero centũ durauit. Postea cũ Appius claudius ꝓposuisset & ad formas has actiones redigisset has actões. Gñ. Flauiꝰ scriba eiꝰ & libertini filiꝰ subreptũ librũ ppłe tradidit. Vnde meruit Te. ple. Senator ac ędilis fieri. Hocius flauianũ vt illud papirianũ dixerũt. Inde sex. helius alias actiones cõposuit & populo tradidit. qius helianũ dixerunt. Intercedẽte deide discordia fecessit populus. & sibi iura cõstituit: que plebiscita dicuntur. Inde cum tantũ populum coire difficile esset cura ad senatũ relecta senatusconsulta nata sunt.

i Legibus emendes incommoda publica peccem
Si longo sermone morer tua tempora cæsar
Romulus & liber pater & cum castore pollux
Post ingentia facta deorum in templa recepti.
Dum terras hominũq; colunt genus aspera bella
Componunt: agros assignant oppida condunt
Ploranere suis non respondere fauorem
Speratum meritis diram qui contudit hydram
Notaq; fatali portenta labore subegit:
Comperit inuidiam supremo fine domari:
Vrit enim fulgure suo: qui pergrauat artes
Infra se positas extinctus amabitur idem
Præsenti tibi maturos largimur honores:
Iurandaq; tuum per nomen ponimus aras
Nil oriturum alias nil ortum tale fatentes
Sed tuus hic populus sapiens & iustus in vno
Te nostris ducibus te grajs ante ferendo
Cætera nequaquam simile ratione modoq;
Aestimat: & nisi quæ terris semota suisq;
Temporibus defuncta videt: fastidit & odit.
Sic fautor veterum vt tabulas peccare vetantes
Quas bisquinq; viri sanxere: & federa regum
Vel gabijs vel cum rigidis æquata sabinis
Pontificum libros annosa volumina vatum

vbi erat studiū poetarū.

Dictitet albano musas immote locutas
a vetustissima

Si quia grecorum sunt antiquissima quæque
poemata estimantur

Scripta vel optima: romani pensantur eadem
libra iudicio

Scriptores trutina. nō est. quod multa loquamur
b affirmāt & negant omnia p libidine

Nil intra est oleam: nil extra est in nuce duri
maximū

Venimus ad summū fortunæ: pingimus: atque
c grecis

Psallimus: & luctamur achiuis doctius vnctis
d carmina poetarum

Si meliora dies vt vina poemata reddit
e prestat. acerbus

Scire velim chartis precium quottus arroget annus
mortuus est

Scriptor: ab hinc annos centum qui decidit inter
consummatos estimari

Perfectos veteresq; referri debet: an inter
contemnendos ramnus.
aliquis annorū.

Viles atque nouos: excludat iurgia finis.
respondit aliquis romanus

Est vetus atq; probus: centum qui perficit annos.
quērit horatius
obijt.

Quid: qui deperit minor vno mense v̄l anno.
scripteres

Inter quos referendus erit: veteres ne poetas
inter eos contemnit

An quos & presens & postera respuit etas:
scriptores locetur
merito

Iste quidem veteres interponetur honeste
centum annis posteriores

Qui vel mense breui vel toto est iunior anno:
concesso crines que vno ictu non' poterit
extrahi sed paulatim

Vtor promisso caudæq; pilos vt equine
aufero aufero tibi

Paulatim vello: & demo vnum: demo etiā vnum:
quousq; stimuli
a sententia sua

Dum cadet elusus ratione ruentis acerui
libros annales diuturnitatis.
benefacta

Qui redit ad festos & virtutem æstimat annis
laudandū putat ferentum.
f

Miraturq; nihil. nisi quod libitina sacrauit
poeta vocius in loquendo grandiloquus.

Ennius & sapiens & fortis & alter homerus

a SI quia grecorum: Si romanorū poetarum ita quisq; optimus habetur: vt est vetustissimus: ga hoc de grecis euenit

b NON est quod multa loquimur & c. Nō est disputandum contra istos qui nullam afferūt rationem. Nam secundū istos oleum non habet intra ossulum neq; nux extra se habet corticem. idest affirmant cuncta pro libidine. & ea que verissima sunt negant.

c VENIMVS ad summū fortune & c. Recte quia multi nō ob virtutem sed ob fortunā laudantur. Et illud maxime faciunt adulatores & dolosi amici: qui tantum cōsiderant hominis fortunam. mutata vero illa auffugiūt. Nam apud eos virtus nullū precii sine diuitiis est sed fortune: omnia attribuūtur quanti roboris est si astutus sit artifex. vt venerandam legū potestatem prosternat: mortalium sapientiā fallat. armorum vim. atq; potentiā frangat: artem decipiat: & omnē vigilantiam persepe confundat. Hanc sumnie ignauiam pusillanimes atq; vecordes homines colunt: eo' quod nulla virtutis fiducia' mentis figor illis sit: & sub honesto pallio laqueos versutias: decipulasq; semper gerat.

d ACHIVIS doctius: Nam istarum omniū artiū palma conceditur: sed iste vt stulte laudant poetas a veritate: sic falso preferēt nos grecis in artibus quibus ipsi prevalent:

e SI meliora dies. Acuta inquisitio. Interrogat enim si verum sit quod vetustiores meliores sint quotus annus erit qui faciat poetam veterē: quod si centesimū dicas. Interrogar vlterius si sit minor vno anno. an inter veteres sit enumerandus. Tu concedas inter veteres quoniam anni spatiū breuissima res est ad centum annos. ille autem minuet alium annum. Atq; ita paulatim minuendo reduces hūc qui estimat poetas ex vetustate ad breue spatiū.

censores carminū paruifacere
g h
Vt critici dicunt:leuiter curare videtur

i k
Quo promissa cadant.& somnia pythagorea
liber neuij
l
Neuius in manibus non est:& mentibus heret
nam

Pene recēs adeo sanctum est vetus omne poema
dubitatur q̄cunq̄ antiquior vel iunior poeta

Ambigitur quotiens vter vtro sit proprior aufert
tragicus poeta iunior laudem poeta
m
Pacuuius docti famam senis accius alti
illius comici laudatissimo comico
n cōmedia togata iuniori

Dicitur affrani toga conuenisse menandro.
poeta comicus ymaginem in ficta nati poete comici
o p
Plautus ad exemplar siculi properare epicarmi
epicarmū dicitur sententiarum dicatur vincere
q r artificio carminis

Vincere cecilius grauitate terentius arte
memorie
s cōmendat angusto ꝓpter multitudinē

Hos edisserit:& hos arcto stipata theatro
populus romanus

Spectat roma potēs habet hos numeratq̄ poetas.
ꝑ liuiū

Ad nostrum tempus liui scriptoris ab æuo:
populus impendendo augusto in quo
honores
sq̄ vt sequitur

Interdum vulgus rectum videt est vbi peccat
populus romanus
t
Si veteres ita miratur:laudatq̄ poetas.
veteribus falletur in
tudicio

Vt nihil ante feras:nihil illis comparet errat
sed impolite incōposite.

Si quedam nimis antiquæ si pleraq̄ durę
in scribendo antiquos poetas togas sit

Dicere credit eos:ignaue multa fatetur
estimat sentit sicut ego vera antiquitate
v
Et sapit & mecum facit & ioue iudicat equo
certe reprehendendo persequor ab vsu ꝑ liuiū

Non equidem insector delendaq̄ carmina liui.
carmina plagas inferentē puero.
Esse reor meminiq̄ plagosum mihi paruo
illiū grammaticū beneficio puroi
p
Orbilium dictare:sed emendata videri:
ornata ꝓfectus differentia
Pulchraq̄ & exactis minimum distantia miror:
carmina refulsere pulchrum
Inter q̄ verbum emicuit si forte decorum:&
x modico melius compositus
Si versus paulo cōcinnior vnus & alter
uersus ille & alter versus
Iniuste totum ducit.vendit q̄ poema

g CRITICI Grammatici qui seuerius in poetas iudicāt
h LEVITER curare.idest parui facere.
i QVO promissa cadant Nam cum dixerit animā homeri venisse in seyt supra oīa sum est.Nā ferūt ab euphorbio in homerū migrasse atq̄ inde in pythagoram et ex pythagora in pauonē.atq̄ inde Ennium hoc ridens Persius dixit. Quintus pauone ex pythagoreo.Cum ergo hoc dixit: visus est magna de suo poemate promittere quod cū deinde non multum expleuerint videt neglexisse sua promissa.
k SOMNIA. Appellat pythagore opinionē de migratione animarū in diuersa corpora somnia quoniam ea falsam putat.

l NEVIVS.Hic ex campana huiusce modi sibi scripsit epithauiū.Immortales mortales si foret fas flere. Flerent diue camenę meuiū poetam itaq̄ postq̄ est orco traditus thesauro.oblti sunt romęlo qui lingua latina.
m PACVVIVS.& huius epithauiū est. Adolescens & si properas hoc te saxū rogat vt se aspicias deide quod scriptum et legas: hic sunt poetę pacuuii marcilita ossa. Hoc volebā nesciꝰ ne oēs vale. Ergo tenuem doctrinā pacuuio altitudinem ingenii actio attribuit.

n AFFRANI toga.i. togate comedię affrani similes essē comediis menādri q apud grēcos in noua comedia princeps est.
o PLAVTVS.De quo in arte poetica dictum est.
p EPICARMI. Siculus poeta & philosophus cuius ex versibus vt ait Iaertius magnam vtilitatem scripsit plauto.quod ipse sub carmine vaticinatus est:dixit enim meaꝝ rum adhuc erit memoria rerum & sermonum.
q CECILIVS. De hoc superius dictum est.
r THERENTIVS arte. Que profecto maxima in eo apparet.Qua propter etiā preceteris a cicerone laudatur.
s HOS edificit Sensus est. quod a liuio andronico qui primus rome fabulā dedit vsque ad nostra tempora hi soli habentur poetę.

t SI veteres.Sēsus est Si ita populus romanus veteres poetas laudat vt nullū putat anteferendum errat. Si autem illos putat etiam errare nonnunq̄ qui quedam nimis antique.aut nimis dure aut nimis negligēter scribāt mecum sentit.

v IOVE indicat equo. Vera equitate, Nam a iouis planeta equitas ius. legesq̄ sunt nam non ita aut huii aut reliquorū carmina insector.vt delenda putē. Sed miror quod videantur pulchra & nimiū distantia a perfectis.

x ORBILIVM. Hic bene uentanus grāmaticus fuit & primo apparitura magistratibus fecit. deinde militauit. Postremo militia fūctus studia a puericia incepta repetiuit.primo in patria.deide quinquagesime vite anno romā cōsule Cicerone venit.docuit q̄ maiore fama quā emolumento. nā vixit pauper. Fuit acerbus & in antisophistas & in discipulos propterea q̄ plagosum appellat poeta & domitiꝰ marsus ait Si quos orbilius ferula scuticaue cecidit. Vixit prope ad centū annos amissa iāpridē mēoria.

y SI versus &c.Sensus est.Non debet totum poema duci aut vendi pro bono si vnus aut alter versus fuit paulo concinnior.nec est venia merentur debet illi peti honor premiū recte nec ne crocū. in fabula que matertera dicitur Ita enumerat genera florum poeta togatarum scriptor.vt sit reprehendēda eius loquacitas.ergo si ego non dicam damnē sed si dubitē an recte scripserit clamabunt omnes senatores perisse pudorē cū ego audeā reprehendere antiquorū fabulas quasue Esopus vel Rosius egit.fuit autē esopus tragœdiarum actor per quem.M. Tullius actionem in dicendo emendauit. Rosius autem tantū in fabulis agendis valuit vt omnes auctores longo interuallo superauerit. Vnde prouerbium extitit. vt si quē in aliquo artificio ceteros superare contenderent eū in sua disciplina rosium esse dicerent.

molestefero aliqui:quã argui ideo

Indignor quicquam reprehendi: non quia crasse
facetum vicisse

Compositum illepide ve putetur: sed quia nuper
indignor laudé

Nec veniam antiquis: sed honorẽ et premia posci
alios in theatro sparsos

Recte nec ne crocum floresq; pambulat acci
sciit aliqua nec esse impudicum

Fabula si dubitem: clament periisse pudorem
omnes natu grandiores culpare uiter

Cuncti pene patres, ea cum reprehendere coner
bonus sapiens scõs eos composuit in scena

Quæ grauis æsopus: quæ doctus roscius egit
romano

Vel quia nil rectum: nisi quod placuit sibi ditũt
inhonestum nunionibus

Vel quia turpe putant parare minoribus quæ
ipsi runt cõtemnenda esse
sua carmina

Inberbes didicere senes perdenda fateri
ad vtrumũ carmẽ sacerdotũ saliarũ
a pompiliq

Iam saliare nume carmen qui laudat & illud
ipse sicut ego cupit

Quod mecum ignorat solus vult scire videri
hominibus assentatur mortuis.

Ingenijs non ille fauet, plauditq; sepultis
reprehendit scripta inutilis

Nostra sed impugnat: nos nostraq; liuidus odit.
tantum scripturaz odiosa

b
Quod si tam grecis nouitas inuisa fuisset
quantum latinis in grecia grecis

Quam nobis quid tũc esset vetus aut qd haberet
tractaret de viro ad virum.
c ꝯõe vulgi vsus.

Quod legeret terreretq; viritim publicus vsus
quam primũ finitis greci

d
Vt primum positis nugari græcia bellis
in voluptatis pspera benigne

e
Cœpit & in vitiũ, fortuna labier æqua:
pugilum delectabantur greci.
f currentiũ ad metam

Nunc athletarum studijs nunc arsit equorum
opifices grecia

Marmoris aut arboris fabros aut eris amauit
grecia in elaborata spectatores

g
Suspendit picta vultum mentemq; tabella
cis qui in nubes canunt grecas fcz

Nunc tubicinibus nunc est gauisa tragedis
sub custodia nutricis sue cenere.

h ranã
Sub nutrice puella velut si luderet infans

z VEL quia nil rectum. Dupplici ratione feruntur in hoc deprauatum iudicium. Vel quia nihil rectum putãt nisi quod placuit sibi. Vel qa pudet concedere nobis quos se inferiores putant. & pudet fateri perdenda. ideest tanquã inepta abiicienda nunc in senectute ea que ipsi imberbes ideest adolescentes didicerant.

a IAM saliare &c. Propter ancille sub rege numa e celo delapsum instituit saliosq; sacerdotes numa & carmen quod illi canerent. Hoc autẽ rude & incompositum fuit vt illa tẽpora ferebãtur. multi igitur ignari rerum vt alioquid scire videãtur illud laudant non adeo vt antiquis faueant. sed quia presentes poetas oderunt.

b QVOD si tã grecis. Sensus est. Si greci odissent nouos nunquã multe artes ad suam perfectionem producte essent. Neq; esset nunc aliquid vetus quod legeretur Nam qui veteres sunt: aliquãdo fuerunt noui.

c TERRETVRq; viritim. i: quod dum singuli viri legũt assiduo vsu terretur.

d VT primum. Ostendit principiũ artis poetice quod ex pace & secunda fortuna ortum est.

e IN vitium. Nam fœlicitas nos a labore ad lasciuiã prodiues ducit.

f ATLETARVM. Quia varia ludorum certamina instituta sunt inter quos athlete & aurigationes equorũ fuere & qui marmor eburq; gra sculperent.

g SVSPENDIT picta. Vultum mentemq;. i. spectatoris qui adeo stupuit picturã artificio vt mentem vultũq; inde non flecteretur. vel dicit quod picturam ita viuentem produxerit. vt vultum. ideest affectum animi & mentem habere videret Sic Virg. Credo equidẽ ducent de marmore vultus.

h SVB nutrice puella. Mira comparatio nam cum infantes leues mutabilesq; sint iuuantur eorũ natura a puellari nutricis grate.

Liber Secundus

auare ciro saciata.

Quod cupide petijt: mature plena relinquit:
vtiplicer esse q.v.nihil

Quid placet aut odio ẽ quid nõ mutabile credas
odepre sunt imperus fortune
prosperi

Hoc paces habuere bone venticq; secundi
in vrbe romana legitimq; opera
lz incunstum

Rome dulce diu fuit & solenne reduſa
matutino tempore

Mane domo vigilare: clienti promere iura
vdigenter curoro ad vsurum vare
debitoribus

Cautos nominibus certis expendere nummos.
sentores tunien sq; es

Maiores audire minori dicere per quæ
augeri possessio cupiditas

Crescere res posset minui damnosa libido
animũ illã ab ana incitatur
retra sq; ad studium solo

Mutauit mentem populus leuis & calet vno
faciendi versus seriosi
desiderio

Scribendi studio pueriq; patresq; seueri
ſſ coronati in ipsa cena

Fronde comas vincti cœnant: & carmina dictant
horatius vico facere

l
Ipse ego qui nullos me affirmo scribere versus
hominibus tibi qui romanis septus fregerunt
fidem. vel qui fugam simulãtes hostes ferunt.
m

Inuenior parthis mendatior & prius orto
ego bappirum capsas libroriũ.
mihi vari

Sole vigil calamum & chartas & scrinia posco
gubernare herbam illam
n imperitus

Nauem agere ignarꝰ nauis timet abrotanũ egro
quisquam qui experientiã accepit
.q6 est sue pfessionis.

Non audet nisi qui didicit dare quod mediocriũ ẽ
polliceatur loquuntur id qõ est sui negocij

Promittunt medici: tractant fabrilia fabri:
sed in nostro officio sic non est.
o quia

Scribimus indocti doctiq; poemata passim:
scribendi carmina dementiq quam magnas.

Hic error tamen & læuis hæc insania quantas
intellige poete cupidus rerum

Virtutes habeat: sic collige vatis auarus
fingere laborat fingere
versus

Nõ temere est animꝰ versus amat: hoc studet vnũ
calamitatco domorũ de
re familiaris

Detrimenta fugat: seruorũ incendia ridet
volum suo machinatur

Non fraudem socio puero ve incogitat vllam
pasterur leguminibus secundario. i. arro quẽ
p q rome vabant seruus

Pupillo viuit siliquis & pane secundo

k ROME dulce. A grecorum moribus transit ad consuetudinem veterum romanorum & dicit quemadmodum maiorum posteris mutata consuetudo sit in vsum poetice discipline.

l IPSE ego. Satyrice ne sibi quidem Pepercit.

m MENDACIOR parithis prouerbium est. Nã parthi fugam mentientes hostes ferunt.

n NAVEM agere. Nullus aliquo in artificio exercet se nisi illud prius didicerit. exceptis ipsis poetis. Nam & docti simul & indocti accedũt ad scribendũ. sed tamen hoc impudentie vitiũ multas secũ virtutes affert. Nã adeo intenti musis sunt poete vt nulla habendi cupiditate moueantur. Non mouentur calamitatibus acceptis nõ socio. nõ pupillo fraudem cogitant.

o SCRIBIMVS indocti. Hoc cũ pronunctiatione inferendum est.

p SILIQVIS idest leguminibus que intra siliquas latẽt.

q PANE secũdo. idest cõfecto non de flore farine. sed ex ea que resedit in cribro.

r MILITIE.q.malum debilem imbellemq; nunc dicit secundū grecos qui huiusmodi homines nominant. Nam antiqui nullum putabant maius vitium quam in prelio cedere.

s VTILIS vrbi. Artificio se ostendit primo quibus viiis careat deinde quibus virtutibus sit ornatus.

t PARVIS magna iuuari. Modeste loquitur de artificio suo:sed res maxima poetica est.

v OS pueri.Nulla enim re magis emendatur vox & formatur pronunctatio quā versibus poetarum. Poetarū enim versibus efficiuntur aures nostre erudite ad iudicandum.preterea optima precepta in poemate trahunt quibus abstrahemur ab omnibus vitiis.

x ORIENTIA tempora. & c. Instruit nos quo pacto venientia.administremus exemplis rerum preteritarum.

y NOTIS. idest preteritis: Nam ea nota sūt. Scribit carmina quib⁹ preces erga deos cōtineantur.que puelle & pueri addiscant. Nam multos hymnos apud antiquos virgines ac pueri diis immortalibus canebant.

z POSCIT opem chorus Nam versus quos chorus in fabulis canit omne gen⁹ pre

poeta sic segnis inutilis est ramen

r s

Militiæ:quanq; piget & malus:vtilis vrbi

correctio t magnas res romanas

Si das hæc paruis quoq; rebus magna iuuari

v iuuenile nos recte pronunciamus recte format

Os tenerum pueri balbumq; poeta figurat:

auctor turpibus pueri.

Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aures

flectam mentem pueri instruit congruis

Mox etiam pectus preceptis format amicis,

feruticem repehensor

puero

Asperitatis & inuidie corrector & iræ

altorū clarorū virorū futuro venienna vel

vocet primam etatem pueri

x y

Recta facta refert orientia tempora notis

adornat pauperem

Instruit exemplis inopem solatur & ægrum

nescia aduhc virgo

Castis cum pueris ignara puella mariti

a quo poetam

Discceret vnde preces vatem nisi musa dedisset

collecto apperta fauentia

Poscit opem chorus: & presentia numina sentit

pluuias carmine chorus.

b c

Celestes implorat aquas docta prece blandus

chorus tumenda

Auertit morbos metuenda pericula pellit

feruicm

Impetrat & pacem & locupletem frugibus annū

celestes ne noceant

d e

Carmine dij superi placantur carmine manes:

rustica antiqui medicis optib⁹

f contenti

Agricolæ prisci fortes paruoq; beati

collecta messes reficientes

Condita post frumenta leuantes tempore festo

expectatōne tollerantem

Corpus & ipsum animum spe finis dura ferentē

cereris agricolis vpote fidei

Cum socijs operum pueris & coniuge fida

cererem pro porca placabant

g h i facrificādo

Tellurem porco siluanum lacte piabant

certis deum nature

k l

Floribus & vino genium memorē breuis æui

libertas repsepehendendi hunc obseruatōem

l

Fascenina per hunc iuuenta licentia morem

vicissim dictis rusticana cōuitis

effudit

Versibus alternis opprobria rustica fudit

libertas repehendendi

Libertasq; recurrentes accepte per annos

cationum continent quibus dii mouentur.

a PRESENTIA Fauētia

b CELESTES aquas. Pluuias significat.

c BLANDVS Pro supplice posuit.

d SVPERI. Vt auxilium prestent.

e MANES. Ne noceant:

f AGRICOLE prisci. Dicit vsq; adeo carmina vbiq; grata esse vt etiam rustici veteres carminibus se delectarent.cum diuinis rebus operarent.

g TEMPORE festo. Vt sit religio & non ocium iners.

h PORCO. Pro porca. Cōtra Virgil. lat cesa iungebant fœdera porca pro porco.

i LACTE. Nam pasto rū deus erat siluanus.

k FLORIBVS & vino genium. Nam genio suo sacrificantes flores adhibebant tanquam per illos vite breuitatē significarent.

l FASCENINA. Genus fabule est ab oppido vbi primum inuenta sunt quemadmodum ab attellis attellana in tis locasa cōuitia exprimebantur.

m Lusit amabiliter donec iam seuus apertam
In rabiem cœpit verti iocus: & perhonestas
Ire domos impune minas. doluere cruento
Dente lacessisti sunt intactis quoq; cura
Conditione super cõmuni quin etiam lex
Pœnaq; leta malo: que nollet carmine quendam
Describi vertere modum formidine fustis
Ad benedicendum delectandumq; redacti
o Gretia capta ferum victorem cepit: & artes
p Intulit agresti latio sic horridus ille
q r
Defluxit numerus saturnius & graue virus
Munditie pepulere: sed in longum tamen æuũ
Manserunt hodieq; manent vestigia ruris
Serus enim grecis admouit acumina chartis
E post punica bella quietus querere cœpit:
p.n. p.n. p.n.
Quid sophodes & tespis & æstilus vtile ferent
Temptauit quoq; rem si digne vertere posset
Et placuit sibi natura sublimis & acer
Nam spirat tragicum satis & fœliciter audet
Sed turpem putat in scriptis, metuitq; lituram
Creditur ex medio quia res accessit here
t
Sudoris minium sed habet comedia tanto
Plus oneris: quanto veniæ minus aspice plautus
s
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi

m
deigne quousq; manifestã reprehensionẽ
Lusit amabiliter donec iam seuus apertam
mutan que non meruerũt
In rabiem cœpit verti iocus: & perhonestas
n reprehensione
libere runę
Ire domos impune minas. doluere cruento
reprehensi non reprehensis
Dente lacessisti sunt intactis quoq; cura
que ad omnes permanebat vt sic; quisquis in illo.
scripto libere posset reprehendere
Conditione super cõmuni quin etiam lex
suppliciuꝫ reprehensoꝛe
Pœnaq; leta malo: que nollet carmine quendam
reprehendi ultuꝫ reprehendendi genitione fustium
Describi vertere modum formidine fustis
de hominibus funs
Ad benedicendum delectandumq; redacti
victa a romanis vicit ingenio z doctrina romanos
o z suum
Gretia capta ferum victorem cepit: & artes
vedit populo latino
p
Intulit agresti latio sic horridus ille
q r
Defluxit numerus saturnius & graue virus
culeus runt ꝑ
Munditie pepulere: sed in longum tamen æuũ
rome nostro tempore indicia rusticanꝫ
t
Manserunt hodieq; manent vestigia ruris
tarde vulgeniam libris.
quia
Serus enim grecis admouit acumina chartis
que romani cum carthaginensibus gesserunt
ppius romanus.
E post punica bella quietus querere cœpit:
scriptores illi tragedie apud veteres
p.n. p.n. p.n. spẽ literarꝫ
Quid sophodes & tespis & æstilus vtile ferent
conãbatur recte in latinum sermonem
Temptauit quoq; rem si digne vertere posset
v ingenio ipse vehemens in dicendo
Et placuit sibi natura sublimis & acer
cum spiritu loquitur cum ꝓspero euentu conatur.
ampulosa verba
Nam spirat tragicum satis & fœliciter audet
sedam correctionem
Sed turpem putat in scriptis, metuitq; lituram
x vsu vulgarũ hominũ
Creditur ex medio quia res accessit here
laboris in scribendo.
t
Sudoris minium sed habet comedia tanto
laboris habet ꝙ comic⁹ illa.
Plus oneris: quanto veniæ minus aspice plautus
quomodo negocium adolescens.
s defendat
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi

Gabaco

Im LVSIT amabiliter. Quia tamdiu amabiliter & tragedie & fescenina cucurrerunt. Donec ipa libertas in vitium verteretur publice & nominatim aliorũ vitia carpendo sed indignati. nõ solũ illi qui lacessebãtur detractionibus verum etiã quibus ingratum erat nobilibus personis contumeliam inferri legem constituerunt vt nemo nominatim alicuius vitia recitaret. Quod si quis poetarũ egisset fustibus cederetur. De hac re latius in arte poetica.

n HONESTAS domos: Probos viros intelligit.

o GRACIA capta. Capta est armis gretia a romanis. Sed deinde capta cepit romanos. qa illos suis lasciuis artibus cepit et omnem priscam seueritatem ab eis repulit.

p HORRIDVS numerus Rudis illa cõpositio versuũ que fuerat in priscis poetis.

q SATVRNIVS. Vel retulit ad planetã cuius influxus tristis mestusq; est. vel antiqua tempora in quibus in italia saturnus regnauit quo regnante omnia casta seuera q; fuerunt.

r VIRVS. Non solum venenum significat. sed etiã gravem odorem & abominabilem. Qua propter Plinius in quibusdam herbis grauẽ odorem virus dixit. Ergo et in hoc loco cum sumpsisset translationẽ ad mores a corpore. quemadmodum dixit mundicias quibus corpus lautum & a tetro odore purgatum redditur. sic cõtra dixit virus odorem terrũ qui ab infecto sudore et sordibus corpore manat.

s SED in longũ & c. Iuceperunt quidem emulari grecos. sed non adhibito acumine ingenii diu rudes mãserũt

t HODIEq; manent. i. suo tempore dicit extare illam rusticam ruditatem. Sed tamẽ punica bella. ideſt in illa pace que fuit postprimũ bellũ punicum inceperunt imitari sophoclem & eſthilum.

v ET placuit. Illa sublimitas tragica tanquam magis consona nature romanorũ & propterea illa in latinum vertere ceperunt.

x CREDITVR ex medio: Putarunt deinde comœdias minus laboris habere. quoniam eorum materia ex medio est. ideſt ex via cõmuni sumit & ciuili conficiũturq; ex sermone ꝓpe quottidiano et familiari. sed tamẽ plus honoris habent. quanto minorem veniam merentur peccata que in illa committunt.

y IASPICE plautus & c. Incertũ est vtrũ laudet plautum et vituperet dorseniũ an vituperet vtrũq;. Ergo in ambigua lectione erit.

z QVO pacto. ideſt quam bene vel quo pacto quã male. Nã amantis in iuuéne. Astenti. ideſt auari in sene. Insidiosi in lenone. edacis in pasito.

n- gñi pñtem ramidad scribere nisi
nẽ habere q; sh gñi scribere Diam Thomas habeat gr̃

a ASTRICTO soc⁹ co. idest stilo comico conue⁹ niēti. Hoc autem euenit quia properat comœdias scribere vt lucrum faciat. Nomen au tem & famam negligit.

b SECVRVS. Negligens.
c Cadat. Quia claudicet in multis locis.

d QVEM tulit & c⁹ Vt demonstrauit esse nōnul⁹ los poetas qui modo questū faciant. famamq; negligunt Sic contra nunc ostendit esse alios quos sola glorie cupi⁹ ditas moueat ad scenā. idest ad comœdias scribēdas que in scena aganur.

e VENTOSO curru: Quasi innuat ventositatem glorie esse sibi pro triumpho Hic igitur si spectatores ha⁹ bet lentos. s. ad plaudendum pene exanimāt si sedulos in⁹ flatur ex tumore glorię. Er⁹ go minima & leui re vt op⁹ primuntur: aut subleuantur. Ipse autem potius vult vales re ludicra. idest rem scenicam quam aut marcescere palma denegata: aut pinguescere cō cessa.

f LVDICRA. Quia i ludis emebant comedias ędiles.

g SEPE etiam audacem. Post vanos audaces quoq; vituperat qui sępe terētur cū intercercitaudum vident et ple beos qui virtute & honore inferiores & indocti nume⁹ ro tamen plures sunt. Posce⁹ re venatiōes aut gladiatores.

h SI discordet eques. idest quāuis equester ordo & no⁹ bilitas discordet.

i VERVM equitis. Sed qđ indigniuſ est. Iam etiā equites inceperunt male spe⁹ ctare illa quā audire comœ⁹ diam. Nam voluptas quę so lebat percipi ab auditu nunc conuersa est ad oculos.
k INCERTOS. Secundū academicos qui dicunt ocu⁹ los in multis falli ac ppterea non esse illis credendum.

Diuersa tuentur partes qualiter quari fraudulenti
Vt patris attenti. lenonis vt insidiosi
quam vilis scriptor ille gulosis scurris.
quā negligēs
Quantus dorsennius edacibus imparasitis
q transeat dorsennius
Quam non astricto percurrat pulpita socco
desiderat quia reponere post repertū nummum
Gestit enim nūmū in loculos demittere; post hac
sierat comœdia sua.
b c
Securus cadat an recto stet fabula talo
impulse tumido cupido glorie
d
Quem tulit ad scœnam ventoso gloria curru
exanimatū reddit diligens
negligens
Examinat lentus spectator sedulus inflat
eius qui scribit
ppter laudem
Sic leue: sic paruum: est animū quod laudis auarū
subuerit recreat enthusiasmat poeta
f
Subruit aut reficit: valeat res ludicra si me
vicerint mihi a recreatōne pigue
Palma negata mactū donata reducit opimum
scribendi cupidū
qđ sequitur
e
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretq; poetam
de populo romano inferiores
Quod numero plures virtute et honore minores
imperiti q. clamando certare
Indocti stolidique & depugnare parati
dissentiet a. medio actu comedie sed spectādū
h vel tragedie
Si discordet equos media inter carmina; poscunt
serpentes ferarum delectatur
gladiatores
Aut vrsum aut pugiles his nā plebecula gaudet
sed a studio audiendi
carmina
i
Verū egtis quoq; iam migrauit ab aure voluptas
vanā voluptarē
q est sine doctrina
k
Omnes adincertos oculos & gaudia vana
epalogē. i. quaerit hora
l
Quatuor aut plures aulea premuntur n horas
obeunt e recitatōne q adludos currunt collectores.
Dum fugiūt equitū turmæ peditūq; cateruæ
p ducitur ad spectaculum m aduersa n
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis
preterite spectatores
o p q
Esseda festinant pilenta petorita naues
ab aliquibus capta ablatū vasa corinthia
r e
Captiuū portatur ebur captiua chorintus
esset .i. viuaret tanquam
t
Si foret in terris rideret democritus: ac si
fera illa
v
Diuersum confusa gemis panthera camelo.

l QVATTVOR aut plu⁹ res & c. Queritur quod cum & breue tempus comœdia audirenon sustineant. tamen nō defatigētur ad lon gū spa tiū carmia equestria spectare

m REGVM fortuna. i ipsi reges olim fortunati.

n RETORTIS. Post terga ligatis.
l
o ESSEDA Gallicū ver⁹ bum & currus species est. in de assedari qui esseda agunt.

p PILENTA. Teste seruio vehicula erant que deinde ba sternas vocatas dicit. et prius veneri coloris fuerunt dein⁹ de russati. quibus nō nisi cā ste vtebantur.

q pETORITA. Vt festo placet genus vehiculi est vel gallicum vel oscum. nā osco rum lingua petora quatuor significat erat autē quatuor rotarum. Ostendit autē qđ in theatro exercenē simulachra pugne & deinde victorie ac triumphi in quo portabant.

r EBVR. i. imagines ebur⁹ nee. alii dicunt quod essedis vehebātur galli pilentis regi⁹ ne petoritis familie regie na⁹ uibus milites.

s CAPTIVA chorintus. Vel simulachrū vrbis illius deuicte vel ingens numerus vasorum corinthiorum.

t DEMACRITVS. Hic philosoph⁹ abderites fuit to⁹ tusq; humanarū diuiuarūq; rerū speculationi deditus & qui omnes homines stultos putaret et stulta quecūq; age rent. Qua propter omnia cō temnēs semper ridebat vt cō tra heraclitus ephesius com miserat: rōe humane stulticie motus assiduo collachrima bat. Hic circa. lxix. olimpia⁹ dem claruit.

v PANTHERA. Sic di⁹ citur quia variorū colorū sit: &. q. omnium ferarum colo res habere videatur.

x ELEPHAS albus. Qui nusq; inuenitur. Nã in mauritania rufi minoresq; sunt. In india vero nigri & maiores: ergo si democritus veniret in hec theatra ita sumeret sibi pro spectaculo populi vanam stulticiam. vt populus spectat ludos. Ipsos autẽ scriptores. i. poetas rideret quod fabulã narrarent asello. i. stoli de turbę que nihil ex ornatu poetico degustare possit.

y SVRDO. Quoniam tantus in theatro tumultus excitatur vt narrantẽ audire non possint.

z PEREGRINE. Nam & ludi et apparatus ac ornatus ludorum a grecia sunt.

a DEXTERA leue. Incipiũt applaudere anteqũ quicq̃ dixerit actor. quia solo apparatu delectantur.

b VENENO. i. colore Vir Tyrio saturata veneno. Tarẽti autem optima purpura tingebatur. & queviolanũ videretur imitari colorem.

c AC ne forte &c. Sensus. Ne forte putes me vituperare quod alii laudent. Nam dicit se nolle debita laude defraudare poetas. Nam vt ait Ioh. Boccatius. Nolim arbitretur quis poetas antra montium nemorũ vmbras incidos fontes. riuulosq; sonantes: & amena atq; semota iuris silẽtia: que pnisci ocia vocauere exquirunt tantopere vt ventris sagine atq; libidinose societati deseruiant absit nequis sed diuinus vates homerus. & noster ingenio celestis virgilius. inter turbulentas hominum contiones: & ciuitatũ strepitus. Motusq; varios sublimi itellectu celicash ausisse considerationes illasq; q. egremio iouis raptas artificio mirabili & carmine exquisito. Maxima sua gloria apparuisse presentibus. et futuris reliquisse. Idcirco scie ęta illa loca & omni tumultu ciuico vacantia ocia vaca

qõ est contra naturã quia p omnes nigri sunt plebis — traheret ad se spectandũ

Siue elephas albus vulgi cõuerteret ora — ipse demouerius diligentius

Spectaret populũ ludis attentius ipsis — multo

ita tenet populũ exhibentem

Vt sibi prebentem mimo spectacula plura — recitare

sic comedie vel tragedie

Scriptores autem narrare putaret asello — histrionũ

impetum oratorem

Fabellam surdo: namquæ peruincere voces — pplus q in theatro ẽ.

perueniunt — reddunt — sonum.

Eualuere sonum: referũt quẽ nostra theatra — qõ est impetuosũ

monẽ illũ apulie — putare posses

fremere

Garganum mugire potes nemus aut mare tuscũ — sculpture

tam magno populi clamore videntur

Tanto cum strepitu ludi spectantur & artes — histrio

q̃ ab extremis regionibus sunt annecte.

Diuitie quæ peregrine: quibus oblitus actor — manus populi sinistre.

in loco vbi debet recitare a

Cum stetit in scena concurrit dextera leuæ — replicat alter

histrio — respondet altus cere

Dixit adhuc aliquid: nil sane: quid placet ergo — colore

ab oppido tharentio attingens b

Lana tarentino violas imitata veneno. — ego

credas ea

c Ac ne forte putes me quæ facere ipse recusem — vituperare

scripteres comici & tragici

ramen

Quæ recte tractent alij: laudare maligne — cõmouet

si velit ibi

Ille per extentum funem mihi posse videtur

Ire poeta mirum qui pectus inaniter angit — cum loquitur de rerum libris

placet ad leniendam puocat

Irritat mulcet falsis terroribus implet: — collocat

quemadmodũ incantator: aliquis

Vt magus: & modo me thebis mõ ponit athenis — committere

hocrantio

e Verũ age. & his qui se lectori credere malũt — insolentis.

in scena contumelias

Quam spectatoris fastidia ferre superbi. — parti

conferendo aliquid poetis

Curam redde breuem si munus apolline dignũ — stimulũ

fi vis

explere — poetis

Vis complere libris & vatibus addere calcar — mentem illũ sacrum musse.

diligentia

Vt studio maiori petant helicona virentem — nos

ipsis

f Multa quidẽ nobis facimus mala sæpe poete

uere: Verum quidã ore marcido asserunt (cũ ipsi quid sit poesis ignorent) poetas mendaces et fabulosos hoies esse & aliarum facultatũ quodã modo histriones menciũtur Profecto sic intelligẽtes vt ex primunt. Est quidẽ de se inclita plurimũ artificiosa sublimis & ornata facultas: sola humane imbecillitate possibile est sancte pagine vestigia sequi conata. Nam prout illa diuine mentis archana prophetis futurisq; sub figurarũ tegmine reseruauit: sic & hec celsos suorum cõceptus sub figmentorũ velamine tradere orsa est. & si optimus homo sit poesis optima apparebit. Desinant ergo blactera tores inertes: et hi quibus minus liberalis natura parum concessit ingenii: & indiscipli natos dentes acuere: & suam ignorantiam defleant aut se minores confitentes vltro vt in melius veniãt se disponãt.

d MODO me thebis. Nã fabule ita agunt vt alie in hac alię in illa vibe geri videanẽ.

e Verum age &c. Illos nũc ponit qui agendas fabulas ędunt sed ea que legenda fuit scribunt. Hos autẽ dicit sepe sibiipsis nocere cum sua poemata aut sollicitis aut fessis legenda tribuunt aut offendi mur: si qs amicus in eo quippiam reprehendit. Si aliquẽ locum iterum interlegẽdum recitamus. Si lamentatur nõ intelligi quantũ laboraueri mus. & quam tenui filiona stra sit contexta tela. & cum speramus futurũ adhuc vt tu auguste accersas nos vltro & cogas vt scribamus.

f MVLTA quidem nobis facimus &c. Ostendit culpã quare illorum carmina efficiantur vilia videlicet. Quia augusto i aliis occupato importune offerunt vel etiam qua reprehensione amicorũ irascimur poetę. satyrice dicit nec sibi parcit affirmans se agere quod in alus culpat: hoc est ipse mihi detraham: Prouerbiũ eni in eo sũptũ ste taleq; ipsi sibi violẽtes nocẽt.

vineas meas reprehendam augusto
horatius

Vt vineta egomet cedam mea: tum tibi librum
cogitanti exhibemus fatigato trasamur

Sollicito damus aut fesso: cum ledimur vnum
alt coingere

Si quis amicorum est ausus reprehendere versū:
parces libero tam rectarus non nisi ab audit. nib.
reperimus

Cum loca iam recitata reuoluimus irreuocati
conquirimur .i. non intelligi quantū laborauerim⁹

Cum lamentamur non apparere labores
elaborato nostra

Nostros: & tenui deducta poemata filo
nos ad nostrum quampsimus.
id

Cum speramus eo rem venturam: vt simul atq;
.i. postquam relecris qō ver benignus nobis
fuis efficere valeamus

Carmina rescieris nos fingere cōmodus vltro:
voces phibeas carmina

Accersas & agere vetes: & scribere cogas
vrile

Sed tamen est operepreciū cognoscere: quales
poetas cognita hoibus

g Aedituos habeat belli spectata domiq;
inerti tradenda ad scribendum
b

Virtus indigno non committenda poetæ
clarus

Gratus alexandro regni magno regno fuit ille
p.n. poete rudibus quo ad artificium ꝙ ad ingenū factis
t

Cherilus: incultis qui versibus & male natis
recepit

Retulit acceptos regale numisma philippos:
versata in manu notabilē maculā
in manibo reddunt
h

Sed veluti tractata notam labēq; remittunt
quibo scribitur poete versu polluto
incaustum plerūq;

Attramenta fere scriptores carmine fædo
egregia facta contaminant alexander
t cherili

Splendida facta linunt idem rex ille poema
ineptum

Qui tam ridiculum tam care prodigus emit:
publico phibuit aliquis m

Edicto vetuit. ne quis se præter appellem
quisquam
n

Pingeret aut alius lysippo duceret æra
faciem representantia
o

Fortis alexandri vultum simulantia: quod si
alexandri in

Iudiciū subtile videndis artibus: illud
studia poemata

Ad libros & ad hæc musarum dona vocares

chrum peruenisset felicē iudi
cauit. Qui homerum tātum
vatem suarū laudū preconū
sortitus esset. Vnde vt scribit
Aulus Gellius Septē ciuita
tes conebantur sibi vendica
re homerū. Ouidius quoq;
de arte li. iiib. ait. Adde quod
ilidie sacris a vatib⁹ absūt. Et
facit ad mores ars quoq; no
stra bonos. Est deus in no
bis sunt & cōmertia cedi. Se
dibus ethereis spiritus ille ve
nit. & alibi. At sacri vates &
diuū cura vocamur. Sūt etiā
qui nos numē habere putāt.

i LINVNT. Deurpantve
cum res alba linit attramēto

m APPELLES. Hic teste
Plinio omnes qui fuerant et
qui futuri erant superauit. Pi
cture plura solus q̄ reliqui
omnes adiumenta attulit edi
tis quoq; de ea voluminib⁹.

n LYSIPPVS. Iste ad sex
centa & decem opera vt ar
tis claritatē possent dare per
duxit. fuit suum opus canis
ex grevulnus fuum lambens
ob eximiam artem nullo pre
cio emibilis.

o QVOD si iudiciū subti
le &c. Sensus est. Si tu reuo
ces ingenium alexādri. quod
in scriptura & sculptura iu
dicanda subule fuit ad iudi
cium quod habuit de poeta
id ingenium videbitur natū
in crasso aere nascuntur spi
ritus: qui ingenio subseruiūt
crassiores habent propter
q̄ minus perspicaces sunt.

g AEDITVOS. Sacrarū
ędium custodes sunt ab ędę
& tuendo sed per similitudi
nem appellat poetas ędituos
virtutis clarorum ducū quo
niam gloriam illorū que ve
tustate extingueretur. suo poe
mate custodiunt.

h INDIGNO poetę:
Nam preclare res geste non
sunt cōmittende. vt scribātur
ante indigno poeta. In quo lo
co vituperat magnum alexā
drum qui cū tam grauis cen
sor fuisset in sculptura & pi
ctura vt ędicto vetaret. ne q̄s
eum preter appellem pinge
ret: aut preter lisippum sculpe
ret: tamē passus est sua facta
a Cherilo malo poeta descri
bi. & illi pro singulis versi
bus qui placerēt singulos de
dit aureos philippos.

i INCVLTIS. Ad artificiū

MALENATIS. Ad
naturale ingenium retulit.

k SED veluti tracta
ta &c. Sensus est Vt attramē
ta polluunt eos qui tangunt
ita mali poete obscurant eo
rū famā quorū facta describūt.
Nam nihil est quod homines
mortales magis immortales
reddere possit quam carmi
na poetarum. Nam carmini
bus poetarum viuax fit viri
tus. & silentium videtur inui
dere glorię illorū de quibus
siletur. Vnde Alexander ma
gnus cum ad achillis sepul

inboctia pingui

Boetum in crasso iurares ære natum.
sed vehonestant

p
At neq; dedecorant tua de se iudicia: atq;
vona tua q acceperunt

Munera que multa dantis cum laude tulerunt
a te

Dilecti tibi virgilius variusq; poete.
efficatius p imagines
r o eneas
Nec magis expressi vultus per ænea signa:

Quam per vatis opus mores: animiq; viuorũ
ostendunt r honorius.

Clarorum apparent nec sermones ego mallem
tenues versus terram scribere
v
Repentes per humũ quam res componere gestas
positoem amnes
Terrarumq; situs & flumina dicere & arces

Montibus impositas: & barbara regna tuisq;:
consiliis rarum gesta bella

Auspicijs totum confecta duella per orbem
seras includeuit.
x
Clausstraq; custodem pacis cohibentia ianum.
existente
a r i
Et formidatam parthis te principe romam

Si quantũ cuperem: possem q̃q; sed neq; paruũ
rerum a re gestarũ 3
Carmen maiestas recipit tua: nec meus audet
modestia rem
a
Rem temptare pudor: quã vires ferre recusent
obsequium nocer illi
b sed
Sedulitas autem stulte quem diligit: vrget
poeta
Præcipue cum se numeris cõmendat & arte
aliquis
Discit enim citius: meminit libentius illud
spernit laudat. honore dignũ iudicat

Quod qui deridet: qua quod probat: & veneratẽ
ergo non expecto offendit
c
Nil moror officiuq; quod me grauat ac neq; ficto
quã sum apponi ad conspiciendũ
.i. in ceram imprimi
In peius vultu proponi cereus vsquam
.i. opto honorari
Nec praue factis decorari versibus opto.
d erubescam honoratus honore pariter
Ne rubeam pingui donatus munere & vna
cũ eo q̃ me scribit: cũ libro suo
Cum scriptore meo capsa porrectus operta
placeam aromata
Deferat in vicum vendentem thus & odores
libris dauditur inutilibus
e
Et piper: & quidq; chartis amicitur inemptis

p AT neq; dedecorant. Sẽsus est. Dedecorauit alexãdri de se iudicium cherilus. qui nõ correspondit iudicio suo Ergo non recte iudicauit. Tu vero auguste contra de Virgilio & Varro poetis recte iudicasti. nam prepositi a te respõderũt iudicio tuo. Laus ergo ista & octauianum & hos poetas simul pertingit.

q ATq; munra &c. Magna eni laus datoris est munera & beneficia bene collocare.

r NEC magis expressi. Sẽsus est. Quod carmine boni poetę melius exprimũtur virtutes magnorum virorũ quam exprimanẽ eorũdum corpora per sculpturam.

s AENEA. Diuisa est syllaba metri causa vt ęnea quatuor sit syllabarũ.

t NEC sermones ego &c. Ego etiã libẽtius heroica scribẽ. & illis res egregia clarorũ ducũ exprimerem quã sermones i. huiusmodi carmina infimo stilo descripta. sed nõ possum quod cupio.

v REPENTES. Quod est pedibus carentiũ. Ergo repentes per humũ. i. infimos.

x CLAVSTRAq; custodem &c. Hanc romanorũ cõsuetudinem quod in pace iam templũ clausum esset in odis abũde dictũ est.

y pARTHIS. Qm̃ ab eo p venudiũ ducem superati sũt.

z TVA maiestas i. maiestas reiũ a te gestarũ recipit paruũ carmen dignatur insimũ stilum.

a PVDOR. Nam cũ sim conscius meę in dicendo tenuitatis pudore vetor. ne audeã quod prestare nõ possũ.

b SEDVLITAS. Sẽsus est. Quod si quis dicat adhibe sedulitatem & diligẽtiam hoc facit sedulitas vt vrgeat. i. deprimat & obscuret eũ quẽ stulte diligit. Nã stulte dicimur diligere quãdo nostra dilectio noceat ei quem diligimus. Sedulitas aũt proprie fidelis est & anxia diligẽtia dicta quod sine dolo fiat vrget aũt precipue: cũ cupit cõmendare numeris & arte ideſt artificioso carmine. Nõ hocvitiũ lectoris est vt citius dicat et libentius meminerit si quid est quod non probet quam ea que probet.

c NIL moror &c. Nam cũ amicus laudet in me non laudanda tale officiũ me premit nolo etiã proponi ceteus vult ficto in peius. i. nolo rursus vituperari in iis in quib? non sum vituperandus. Et est translatio ab iis qui exprimunt aliquem in cera: sed peiori facie quam sit.

d NE rubeam. Nam pudebit me laudatũ deinde reici & meum volumen deferi quo aromata venduntur. vt illius chartis illa vestianẽ.

e INEMPTIS. q.d. tam vilibus vt nullo emanẽ precio.

Argumentum Epistole II

a De eundem florum est epla ad quem & alias scripsit. Atq; illum iniuria queri affirmat. si nlla accepit a se eplas. Quoniam abeunti predixeras te pigrum esse in scribendo & nihil scripturū imitatus non eum mangonem qui seruum venditurus multa bona que in eo sunt simulat sed eum qui vicia que assunt ante venditōnem demonstrat. Adiungit quibus incommodis impeditus rome versus facere nequeat. Hoc dicit:

Ad Julium florum

tuli quantum ad mores

e FLORE bono &c. Apparet hunc florum comitem & familiarem neronis fuisse & effiagitasse ab Hora. carmina: et mittentē increpuisse cui per allegoriā respondens hoc significat iam illum iniuste irasci ibi quem ab initio pigrum ad scribendū sciat quam iniustam venditori litem dat qui fugitiuū seruū sciens emerit: & tota fere hec epistola sub hac sententia est. carmina se rome non fiducia ingenii. Sed penuria rei familiaris scripsisse: que scripserit presertim cum turba multis occupationibus poema cō

e

f Lore bono daroq; amice neroni:

alt a casu seruum

f

Si quis forte velit puerū tibi vendere natū.

loquatur puer

g

Tibure vel gabijs: & tecum sic agatur: hic et

nitidus pedes summitate capitis infimos.

Candidus & talos a vertice pulcher adimos

venderur tibi.

Fietq; eritq; tuus nummorum milibus octo:

exilens obsequio tussa

Verna ministerijs ad nutus aptus heriles

greca eruditōne instituetus

Litterulis grecis imbutus idoneus arti

quamliber rē flexibilis erit ad omnia

facienda facter ex iusto

Cuilibet: argilla quid vis imitabitur vda

indecoro aduerbialiter

cōuiuāt

Quin etiam canet indoctum: sed dulce bibenti

nam incredibilis videntur vberius

auferunt

Multa fidem promissa leuant: vbi plenus æquo

ad vendendū expositus expellere

Laudat: venales qui vult extrudere merces:

cogit ad vendendū .i. aliquid pecunie apud me ē id rotum meum est

es vrget me nulla: meo sum pauper in ære.

poui non possunt: que vt bona sint. Cū scriptoris magno cruciatu sunt emendata: ad postremū dicit philosophandū potius esse quam quam carmina facienda.

f Si quis forte velit: Argumentum a comparatione minorum ad maiorum hoc est seruorum ad amicos

g HIC & candidus. Verba sunt venditoris.

h NEMO hoc magnonū Sēsus est nemo ex iis qui ser/uos vendunt tibi vicia fatere tur.neq; etiam ego omnibus hoc manifestarem temere.ni si aliqua causa id postularet.

i SEMEL hic cessauit. Sub dola sa cōfessio.nam tantum dicit quantū sat sit teneaē pre/stare de fuga.& tamen ita di cit ne credaē fugitiuus. Dicit enim cessauit quod min9 est quam fugeret & addit semel ne videatur habitū contraxis/se neq; foris sed domiecq; ma lignitate se metu.

k DES nūmos. idest eme si hec fuga excepta sed hoc fu ge vicium quod ego excipio quia nolo prestare de eo.

l NIGIL.idest non.q.d.si te hoc non leditvitium nullū est in eo aliud vitium.

☞ ſm ILLE.Qui emit.

n SECVRVS.Negligens.

o PRVDENS emisti: Ver ba venditoris emptori posce tivt prestet de fuga.ad quam respondet non teneri quia ex/cepta est in stipulatione.

p DIXI me pigrum. Hec enim tendebat exemplū mā/gionis.

q FACIENTIA mecum. Que pugnat a me.

☞r ATTENTAS.q.d.in uertere vis.

ſ LVCVLLI. Hoc exēplo ostendit se primū dispendio reifamiliaris coactū. Post in/uitatum donis. Actū est bel/lo quod gessit Lucullus con sulcū Mitrydate rege ponti/co cuius milites primū neces/sitate compulsi corperūt pre/dari. Postea vero donis & muneribus sunt prouocati. Qui dū quadā nocte dormi rent eorum etyiatica perdide re.Tunc coacti viriliter expu gnarunt quoddam presidiū vbi erāt thesauri Mitrydatis

t STERTIT ad assem.Nō vt vsq; ad assem sterterat:sed vsq; ad assem perdiderat.

v MVNITO. Ergo opus fuit audacia.

x DEVITE. Nam diuitię addi illū impulerunt. Sic etiā poeta dicit se coactū. Nā aua ritia est latentium indagatrix lucrorū quod sponte latebat cupiditate querēdi ardens co ram eduxit hec quidem per/fodere montes: terebrare tel/luris viscera. Profundū ma/ris vncis piscatoris exarare docuit.Priuia & alciū scopu los strauit siluasq; aperuit.na ues in alienum littus euadere fallere gnifes. saphite serpētes fraudes nectere:mētiri falsas signare tabellas ostendit. In violentias mortales armauit attonita.idest venena compo suit.& proditionē etiā amau/auit. Quibus tot artibus aliis que in pregrandē cumulum nonnunquam apud quosdā pericula preciosa congessit. ex quibus sic ample collectis quot & que oriantur incom moda possessori miser ipse non videt. Mordaci quidem cura torquentur ne rodātur a tinea: deuorentur ab igne surripiāē a fure: a furore pub lico.seu a predonibus rapiā/tur et dū noctes ducit insom nes vt seruet etiam discursus murum expauescit.in seinuā diam multiplicem excitat in/sidias patitur a blanditiis & odiis filiorum eius mors eo videtē cū desiderio expectaē:

☞ y HONESTIS. Ho norificis.

mercatorum sine aliquo cē

b
Nemo hoc magnonū faceret tibi:nō temere a me
altius quam ru seruus fugiet a domino suo
acaperet i
Quiuis ferret idem. semel hic cessauit: & vt fit
sub ; radibus flagelli
In scalis latuit metuens pendentis habene.
primo tibi expressos expessa ; precisera tibi offendat
k l
Des nummos excepta nihil te si fuga lædat:
venditor verba venditoris
m accipier n ad emptorem.
Ille feret precium pene securus opinor
prouidens mancipiū
o struum pposita
Prudens emisti vitiosum:dicta tibi est lex
venditorem
Insequeris tamen hunc.& lite moraris iniqua
esse same
p
Dixi me pigrum proficiscenti tibi dixi
obsequijs claudū
Talibus officijs ppe mancum:ne mea seuus.
reprehenderes mitt.ecrur
Iurgares.ad te quod epistola nulla rediret
cum excusauit me tibi fauentem mihi.
q
Qui tunc profeci mecum faciencia iura.
iniuste accusas conqueris de
r
Si tamen attentas. quereris super hoc etiam. qđ
q.pmisissem iurta
iudicio tuo
Expectata tibi non mittam carmina mendax
illius consulis
o exercitus
Luculli miles coles viatica multis
labentibus miseris p noctem tormte.
fatigatus t
Erumnis lassus dum noctu stertit ad assem.
collecta ppter negligentā.
vrattica
Perdiderat.post hoc vehemēs lupus & sibi ; hosti
infensus equaliter famelicus vehemens
Iratus pariter ieiunis dentibus acer
expugnauit
Præsidium regale loco deiecit (vt aiunt)
firmissime opulento
v x
Summe munito & multarum diuite rerum
insignis miles militaribus
ab imperatore ÿ
Clarus ob id factum donis ornatur honestis
vigint p nummorū
Accipit & bisdena super sestertia nummum
casu expugnare luculluo
Forte sub hoc tempus castellum euertere prætor:
exercere in
Nescio quod cupiens hortari cæpit eundem
augere audatiam.
Verbis que timido quoq; possent addere mentē

z BONE fortis. Vt supra malum pro timido posuit.

a QVO virtus &c. Hec sunt verba Luculli ad milites suos.

b PEDE fausto. Bono auspicio.

c POST hec &c. Responsio militis Luculli hec est. Rusticus qui iactura rerum suarum dolet hec restituant causa predę quo cū ęq; iusserit ibit nos iam satis habemus: et ornate se comparat militi satis habenti & nolle se propter lucrum carmina alicui diutiū afferre. Rusticū autē pauperi poetę assimilat qui cum suis carminibus multa acquirebat erga diuites: sibi hoc op' non esse.

d ZONAM perdidit. Ex fabula greca dictū est. ideſt qui discinctus hactenus fuit ideſt iners: & propterea pauper. Sic Virgi. Discinctū pro pigro posuit. Fecerat ignipotēs discinctos mulciber afros ergo qui neq; pericula considerant & egeni sunt adibunt Cauti autem & diuites non adibunt.

e ROME nutriri &c. Ostēdit quod paupertate oppressus se olim ad poetica cō tulit. Doctus est autem maxime homerum qui in Iliade describit quantum grecis nocuit ira quā Achilles exercuit cū Adamennone.

f SILVAS achademi Philosophiam platonis. dixit autem siluas vel propter obscuritatem rei. platonici enī omnia incerta ponūt. Dicunt ęq; non seuerum querere quod non facile inueniatur: sed seq; qui ea que verisimilia sūt. Vel quia platonici materiam primā hylē. ideſt siluā appellāt.

g DVRA tempora. Bella ciuilia inter brutum & octauianum.

h PHILIPPI. Nam in philippis qui locus thessalie est superatus est exercitus bruti

militeo fortitudo cum bono hoc vt itinere
g a b
I bone: quo virtus tua te vocat: i pede fausto
moueris
Grandia laturus meritorum premia: quid stas
c p cautus
Post hec ille catus quātum vis rusticus ibit
pecuniam sub zona. q. custodiuit pecunia
d
Ibit eo: quo vis: qui zonam perdidit inquit
e q.d. rome vidit homerū & alios poetas
Romæ nutriri mihi contigit atq; doceri
greco.
Iratus grāijs quantum nocuisset achilles:
edi: erunt i.e. quantum epalence
Adiecere bonæ paulo plus artis athenæ
a falso verū
Scilicet: vt possem curuo dinoscere rectum
erum scola. platonis inquirere quid.
f
Atq; inter siluas academi querere verum
g runt ꝓpter studium
Dura sed amouere loco me tempora grato
ignarum impulit
impetus
Ciuilisq; rudem belli tulit estus in arma
que non poterant resistere
Cæsaris augusti non responsura lacertis
.i.e quo bello runt philippici campi
h
Vnde simul primum me dimisere philippi
deuicto pauperem
Decisis humilē pennis inopemq; paterni
coegit audaces faciens
Et laris & fundi paupertas impulit audax
scriberem i ita habentem quod nihil deficiat
Vt versus facerem: sed quod non desit habentem
b
Que poterunt vnquam satis expurgare cicutæ
orion
Ni melius dormire putem quam scribere versus
omnia rolluntur
l
Singula de nobis anni prædantur euntes
que omnia solent
esse inter comitias
Eripuere iocos: venerem: conuiuia ludum
festinant ꝙ vim auferre vt
Tendunt extorquere poemata: quid faciam vis.
precerea cupiunt
m
Denicq; nō omnes eadē mirantur: amantq;
confirmat quod dixit inuerecundo
Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis.
aliquis alius
sarcasmo reprehensione.
n
Ille bioneis sermonibus & sale nigro

in quo horatius tribunus militum erat.

i SED quod. Ordo est Que cicutę poterunt vnq; expurgare habentem idq; non desit. ideſt habētem quod sit ad sufficientiam.

k CICVTA. Herba est nō expers veneni sed aliis rebus cōtemperata purgat cerebrū vt helleborū. scripturi ergo poemata cerebrum purgant. Sed hic sentētia est. Quod qui non egent nulla cicuta purgabuntur. ideſt nō preparabūt se vt versus scribant.

l SINGVLA de nobis. Accedentibus annis multa que ad voluptatem pertinēt amittimus. Hinc Virgi. Omnia fert ętas animūq; . & est alia causa excusationis in ętate cur iam non scribit.

m DENIq; non oēs &c. Primā causā attulerat quod non regeret. secunda quod in grauescens ętas id eripiat postremo adiungit qui non eodem genere omnes delectent

n BIONEIS sermonibus. q.d philosophia. Bion enim boristenes academicꝰ fuit & patrem habuit libertum qui aliquando in publicanos nescio quid errans cū tota familia venūdatus est. bionē autē quidam orator emit & illū heredem instituit sed bion exustis tectim tabulis athenas philosophatū accessit. Huius sententie erant. Magnum malum esse non posse terre malum. Gloriam matrē animorum esse pulchritudinem bonum alienum illi qui sua alli gurierat bona dixit. terra amphieraū absorbuit: tu vero terram. Facilē ad inferos viā quod illuc clausis eaē oculis Fuit etiam alius bion lyricus poeta. Fuit itidem alius tragicus ex his qui Tharsici dicūtur. q. confidentes et arrogantes. Qua propter et de hoc fortasse intelligit quod suo carmie mordax esset. vnde dixit salem nigrum . ideſt noxios & mordaces sales.

gbat qõ nen omnes eadem amant

o TRES mihi conuiue &c. Non mirũ est si varia ingenia variis rebus delectant cũ etiam varii cõuiue vario gestu sint.

Tres mihi cõuiue prope dissentire videntur
aduerbialiter gustu
ciberia p

Poscentes vario multum diuersa palato
scribam contemnio id poscit

p PALATO. Gustu qui in palato est. Nerui enim sũt qui linguam et palatũ pertingunt in quibus solis gustandis vis est.

Quid dẽ. quid nõ dem. renuis tu. q̃ iubet alter
illud odiosum insippidum reliquio

Quod petis id sane est inuisum accidũq; duobus
q impedimenta

q PRETER cetera rome &c. Alia causa & quarta ratio est cur nõ scribat. Sẽsus est. credis rõmę posse carmina scribi inter tot curas & occupationes.

Præter cætera me romæ ne pœmata censes

Scribere posse inter tot curas totque labores
aliquio aliuo
r s

r SPONSVM. Vt sponsorem me illi prestem.
s AVDITVM scripta. Vt sibi suã recitanti assim.

Hic sponsum vocat: hic auditũ scripta relictis
habitat qui vocat me vt spondeam pio ep
t

t CVBAT. Egrotat & extremo est salutandus in valle quirini. Nãvnus ex septem collibus quirinalis est.

Omnibus officijs cubat hic incolle quirini
aliuo qui vocat me audirum carmina
v

v EXTREMO. Nam vltimus est. et tyberim attingit cum quirinalis in alia pene vrbis parte positus est.

Nic extremo in auentino visendus vterq;:
spacia inter montem auentinum & quirinum
x

x INTERVALLA vides humane commoda. & c. Ironia per quam ostẽdit quam vehementer & cõmoda mediocriter magna. Nã antiqui p magno cõmodũ dicebãt.
y PLATEE. Grecũ verbũ est ab earũ latitudine dicte latine artas appellant.

Interualla vides humane commoda; verum.
quitio iter ad illa loca q.o.imo pfa impedire
y possunt vt sequitur

Plures sunt platee: nihil vt meditantibusb ostet
ppter laborem mercator.
z a

z CALIDVS. Ingenios us. sunt enim acuti quibus sanguis calidus est. Hebetes autẽ homines frigidior sanguis reddit. Vir. Fridigus obstiterit circũ p cordia sanguis
Vel calidus velox vt ardens

Festinat calidus mulis gerulisq; redemptor.
volute ad colũnas q̃ maiora põdera trahãt
facendos b c

a REDEMPTOR. Pro eo hic accipit qui merces quas deinde maioris vendat emit Ergo hic a ripa tyberis quo nauigia cũ mercibus appellant siue mulis siue getulis. i. balius qui suis gerunt humeris iubebat comportari que emerat. Redemptores etiam

Torquet nunc lapidẽ nũc ingẽs machina tignuz
resistunt b ne terrantur illis

b MACHINA. Quamaiora pondera trahantur.
c TIGNVM. Trabem: inde tigillum dixerunt.

Tristia robustis luctantur funera plaustris
porte plene alta porte
c

d FVNERA. Mortes: nã cũ sint obuiam plaustris facti homines intendũ est ne illis terantur. Hunc locũ miris fice imitatur Iuuenalis.

Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
vade ignee e versus g

e HAC rabiosa fugit &c. Hec sunt quibus ostendit puras plateas nõ esse in quibus cogitans poeta velut securus incedat nunc econtra per epitropẽ ostendit fieri carmina rome non posse.

I nunc & versus tecum meditare canoros.
silue placent musis vrbs est inuncta poetis
f

f SCRIPTORVM chorus omnis amat &c. Ad superius argumentũ hoc pertinet quod probat in frequẽtia vrbis poetam scriberenõ posse

Scriptorum chorus oĩs amat nemꝰ. & fugit vrbẽ
existens chorus scriptorũ
sunt cum poete in turcia bachi
g b i

g RIVE diens bachi. Nõ mirũ inquit si poeta nemus amat quod amat liber musicus deus in cuius tutela poetę omnes sunt constituit.
h SOMNO. Pro ocio posuit.

Rite diens bachi somno gaudentis & vmbra.

i VMBRA. Pro solitudine.
k CONTRACTA. Difficilia ad sequendum: quoniã coartata sunt & angustia.

Tu me inter strepitus nocturnos atq; diurnos
scribere modũ pauperũ qui contracte viuunt
k

Vis canere. & contracta sequi vestigia vatum.
aliquis ingenio suo ephus
l

l INGENIVM sibi &c. Si illud ingeniũ quod elegit sibi athenas vrbem vacuam ideſt ociosam et studijs aptã et ad septẽ annos inuigilauit

Ingenium sibi quod vacuas desumpsit athenas.
f. ingeniũ q̃ quia studiũ fore ecre facit.
m

m ET insenuit libris &c. ideſt assiduam operam tanquã anxiam impendit vt ante tempus senuerit tamẽ inde post studia redit taciturnus itaua.

Et studijs annos septem dedit. insenuitq;
.i. tam assiduã operã tantuam animam
impendit vt ante tempus senuerit

Libris & curis statua taciturnius exit.
fi scribit aliquid reme

Plerumq; & risu populum quatit. hic ego rerum

tumulu q̄ in vrbe
actionibus contingūt
Fluctibus in medijs & tempestatibus vrbis
centungere

Verba lyre motura somnum:connectere digner
n iuris

Frater erat romæ cōsulti rhetor vt alter
cum a[lte]rnine laudarentur sipsos laudabant.

Alterius sermone meros audiret honores
frater rhetor frater iurisconsultus
o p
Grachus vt hic illi foret hic vt mucius illi.
quomodo sonoros laudandi[m] on ex merito

Qui minus argutos vexat furor iste poetas
lyrica .s. se inuerpsuit vt liceretur
q ceteros arguat r
Carmina compono hic elegos miserabile visu
compositum

Celatumq; nomen musis opus aspice primus
superbia conatu

Quanto cum fastu quanto molimine circum
tempore enim pestifero virgil. horatius z ceteri boni poete
a roma ad conseruandam sanitatem discesserunt
Spectemus vacuam romanis vatibus ædem
ecclesias ab prope

Mox etiam si forte vacas: sequere. & procul audi
afferat

Quid ferat & quare sibi nec[t]ata vterq; coronam.
ferimur vulneribus aduersarius
nostrum
Cedimur. & totidem plagis consummim? hostē
in nos vsq; ad initiū noctis vel
s vsq; ad vesperam
Lento samnites ad lumina prima duello
tale est iudicium poetarum sipsos laudantiū
t
Discedo alceus puncto illius. ille meo quis
qui in elegia floruit
Quis nisi callimachus. si plus ad poscere vultus
vocatur ille bonus poeta
Fit minernius & optiuo cognomine crescit
v
Multa fero. vt placem genus irritabile vatum.
demissus fauceam
x
Cum scribo & supplex populi suffragia capto
nam nimio laudis cupiditate insanio cum
y nesciente autem illa rerum sanus fio.
Idem finitis studij & mente recepta
claudem latus remere

Obturem patulas impune legentibus aures
deridentur a bonis poetis

Ridentur mala qui componunt carmina verum
multi poete laudant se mutuo
z
Gaudent scribentes. & se venerantur & vltro
non laudes scōm opinionē
ru eorum
Si taceas, laudant quicquid scripsere beati

n FRATER romę. Duo erant romę fratres iurisc̄sul tus alter orathor. Hi cum a nemine laudarent̄ se mutuo laudabant.

o GRCHVS. Tantus ora thor quantus cornelię filius Grachus. C.n. Grachum hu iusmodi orathorem fuisse af firmat Cicero vt de antiquio ribus solum legēdū putet atq; asserit litteras latinas dam num illius immaturo interri tu fecisse.

p MVTIVS. Qu. Mutius augur scuola maximus iu risconsultus. Nam sceuolarū pecularis fuit hec iuris ciuilis scientia.

q CARMINA. s. lyrica.

r MISERABILE visu. Laus enim est lyrici in elegia cum dicentis in illius carmi nibus apparere cōmiseratio nem quam exprimere cupit.

s SAMNITES Tanquam samnites qui lōgo tēpore ad uersus romanos pugnarūt.

t ALCEVS. Nam cū lyri cus sim ille me alceo compa rat & ego illum. quia elegias scribit callimacho simile esse dico. Nam calimachus in ele gia floruit: cui Quintilianus primas. secundas vero phile te in elegia tribuit hinc Pro pertius: calimachi manes & magni sacra philete in vestrū queso me sinite ire nemus.

v MVLTA fero. Nā laudo ne vixq pati possum.

x SVFFRAHIA populi Fauorem poetię turbę.

y FINITIS studiis & c dum hoc scribo ex nimia cu piditate laudis insanio dein de cum desiero euanescente illa cupiditate fio sanus et nō possū vlterius pati que pacie bar. Vult ergo poeta oino ei ciendas cupiditates. Vnde di cit Aristotiles li. iiii. moraliū Cupiditates non debere esse magnas: quia rationē detur pant: quāobrē inquit medio cres sunt ipse & perpauce & rationi nō aduersentur. Et ve viuere puerū sub pedagogi p ceptis oporteri. sic et cupiendi vis cupere debet: vt ratio iu bet. Vnde temperati vim cu piendi concordem esse cū ra tione oportet: quoniā vtriusq; propositum est honestas atq; vir temperās omnia cu pit vt oportet hoc modo & ipsa ratio dictat. Trahit autē appetitus nos aduersa sed de bet a ratione comprimi. Vn de vult Aristotiles virtutes morales consistere in appeti tu sensitiuo. & maxime forti tudinem & temperantiam. Nam cū appetitus fertur ad res venereas: & ratio cōpri mit appetitum: & ipsum eri git ad ea que prestare debet cum decoro fit fortitudo. Et illi qui sunt ad voluptatē p̄pē si: modo ne in ipsis rō pen tus prostrata sit: erubescāt di cere se voluptate teneri: ob q̄ intelligitur voluptatem non cōuenire homini igenuo: sed repudiandam esse cū rationi humanęq; nature inimica sit

z GAVDENT scribētes Stulti poete gaudēt inuicem se laudantes sed qui cupit re ctum scribere poema exhibe bit se censorem suis scriptis et audebit mouere loco. i. mu tare quecūq; aut ornatu aut grauitate carebunt.

Liber Secundus

sed recū veralandandū

At qui legittimum cupiet fecisse poema:
charus iudiciū assumet

Cum tabulis animum censoris sume honesti
ornatus

Audebit quæcunq; parum splendoris habebunt.
videntur

Et sine pondere erunt: & honore indigna ferent
sm quia alis commodiora non possunt
a eo loco in metro poni
a

Verba mouere loco quamuis inuita recedant
quamuis in templo illius dee in q̄ erant q̄
dam secreta q̄ non licebat reuela
b ri: & sic semp noua: & incognita manserūt

Et versentur adhuc inter penetralia vestæ
ignorata poeta pferet
c

Obscurata diu populo bonus eruet: atq;

Proferret in lucem speciosa vocabula rerum:
vocabula qui inuentores fuerunt vocabulorū
antiquis romanis.

Quæ priscis memorata catonibus atq; cethegis
turpio quę: deserui
d

Nunc situs informis premit & deserta vetustas
formabit nam vsus verborum, parens est
f
e Asciſſet noua: quæ genitor produxerit vsus
copiosus
g frequens

Vehemẽs & liquidus & puroq; simillim⁹ anni
effundet beatū facter
h

Fundet opes: latiumq; beabit diuite lingua,
supflua bonus poeta inricata
bene exuatu
i

Luxuriãtia compescet nimis aspera sano
intelligibilia facet remouebit

Leuabit cultu: virtute carentia tollet.
fabrefacta rudinem p qualitate rerum
k

Ludentis speciem dabit: & torquebitur: vtqui
actū grecus
l

Nunc satyrum nunc agrestem cyclopa mouetur:
magis amauerim stolidus
m

Prætulerim scriptor delir⁹ inersq; videri.
vitia

Dum mea delectent mala me. vel denicq; fallãt
torquen in animo apud argos

Quam sapere & ringi fuit aut ignobilis argis

Qui se credebat miros audire tragœdos
spectareq;

In vacuo let⁹ sessor plausorq; theatro:
n officia

Cætera qui vite seruaret munia recto
existens benignus

More bonus sane vicinus, amabilis hospes.

a INVITA recedant. Quia nescio quo pacto ita, placent tibi vt vix sustineas illa remouere.

b ET versentur inter penetralia veste. idest penitus hereant intimo animo. & trãslatio a dea vesta cuius sacra recondita essent.

c OBSCVRATA diu. Reuocabit quedã prisca verba que quamuis pulchra sint tamen exoluerant et in obliuione iacent.

d SITVS. Vetustas. Situs est humescens quedam lanugo & mucor exoriens in locis qui non frequentant. Vir. Per loca senta situ cogunt noctemq; profundam. sed capitur pro senio & pro iis quę ab vsu remota sunt. Virgil. En ego victa situ.

e ASCISSET noua. Formabit & ipse noua quedam que splendorem habeant.

f GENITOR vsus. Nam vsus verborū parens est. Vnde in arte poetica dixit. Multa renascẽtur que iam cecidere cadentq;. Que nunc sunt in honore vocabula si volet vsus. Quê penes est arbitriū & ius & norma loquendi.

g VEHEMENS. Erit vehemens & copiosus & similis fluuio qui tamẽ nõ sic turbulentus vt nihil obscurum & non defecatum assit in illa vehementia.

h DIVITE lingua. i. propterea q; quod linguã latinã adinueniendis nouis verbis ditiorem reddet.

i LVXVRIANTIA Sẽsus. nã vt bonꝰ agricola ea que in arboribus nimis luxuriant aut in segetibus cõpescit. Sic & bonus poeta que nimia sunt tollet: & vt inculta tura cultu miciora reddunt, sic aspera que inversu sunt artificio lenientur.

k LVDENTIS speciẽ dabit. Sẽsus est. Nam vt ille qui ludit varios affert motus: sic poeta vt seruet decorũ accõmodat verba & sententias personis: quas inducit.

l NVNC satyrũ &c. Veluti per sinedochen. vt si dicas mouetur caput. Sẽtentia aũt est. Veluti minus alio motu vtitur cum agit satyrũ lasciuũ & leuem. & alio: cũ agit cyclopa vastũ & agrestem. sic & poeta alio modo huuc alio illũ describit. vt vtriusq; nature decorum seruet.

m PRETVLERIM. Ex psona sua stultitiã nõnullorum arguit qui malũt haberi stulti & deliri dũ ita habeti ingenio sint non aduertentes sua errata delectentur suo pœmate et decepti putẽt illud rectũ quam ita sapere & cognoscere errores vnde corrodantur ira & anxietate dũ illos considerant et emendare posse desperent. Cupiunt denicq; similes esse cuidam argiuo qui quidam cũ in reliquis rebus agendis non esset insipiẽs tñ in hoc vno desipiebat. Veniens enim in theatrũ vbi nulli ludi nulli spectatores essent putabat seuidere ludos et histriones illos agẽtes.

n CETERA munia. idest munera. Nam in vita degenda poterat seruare officia si nõ illa recta que stoici cathorthonta appellant, saltem mediocria.

modestus sciret

Comis in vxorem posset qui ignoscere seruis
posset fracto

Et signo leso non insanire lagenæ
fieret præpotum

Posset qui rupem & puteum vitare patentem
elimentis sanatus

iste postquam
Hic iste togatorum opibus curisq; refectus
remouis insanitam

p
Expulit helleboro morbum bilemq; meraco:

Et redit ad sese: pol me occidistis amici
ablata

Non seruastis ait: cui sic extorta voluptas
ablatus medicamina iucundissimus

Et demptus per vim mentis gratissimus error
certe sapientis
q intendere inutilibus

Nimirum sapere est abiectis vtile nugis
vtile est ficue iuuat lyrica scribere
congruum

Et tempestiuum pueris concedere ludum
carmine lyrico
contenda

Ac non verba sequi fidibus modulanda latinis:
vale est
virtuose

Sed vere numerosq; modosq; ediscere vitæ
qua propter que sequuntur

Quo circa mecum loquor hæc, tacitusq; recordor
si nullis poculis si auferret affluenta.
um sedare posses

Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ
uiceres sequisiuisti

Harrares medicis: quod quanto plura parasti
p fateri paragoge

Tanto plura cupis nulli ne fateriер audes:
tanquam p futura ad sanitatem.

Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
tollerabilius
nunc

Non fieret leuius: fugeres radice vel herba
curari credas
p

Proficiente nihil curiare: audieras cui
diuinus ab illo

Rem dij donarent illi decedere prauam
affis

Stulticiam: & cum sis nihilo sapientior ex quo
opulentior
dicior

Plenior es tamen veteris monitoribus ijdem
f. possent
t

At si diuitie prudentem reddere possent
serre

Si timidum cupidumq; minus te, nempe reuberes

o NON insanire Non minus irasci seruis. si vt vinum educerent ad potādum in lagena ab eo impressum aperiendo lesissent. Dixit autem non insanire satyrice tanq; si dicat esse multos qui ab huiusce modi ira nō facile possit abstinere.

p MERACO. id est mero. q. valido & potenti.

q NIMIRVM sapere. Sensus est. Sapientem cū esse qui carmina & hęc puerilia cōcedat iuniori ętati. Ipse ait queratnō quo pacto moduletur carmia sed moduletur actiones verevitę vt nihil no bis in ea dissonet sed omnia secundū decorum correspondeant. Nam ea vita expetenda est que sit animi corporisq; expleta virtutibus: in coq; summū bonum poni necesse est: quandoquidem id tale esse debet vt rerum expetendarum sit extremū. Finis ergo humanus est (more philosophorū loquor) congruēter nature viuere. id est adhibita virtute frui primis a natura datis. et in operatione ipsi⁹ anime per virtutē in vita perfecta felicitatem humanam constituit Arestotles. Posito igitur fine humano virtutes ampelcti & operationibus studiosis ad illū nos dirigere debemus: ne frustra nati esse videamur. Cū omnia suū finem habeant. & ad illū om ni conatu ac studio dirigantur: & contendant: & cū simpliciter & reuera bonum humanę volūtati obiiciatur: et affectabile sit. idq; virtutem esse dicimus & quicquid ab ipsa proficiscitur.

r Si tibi nulla &c. Quemadmoudm a medico remediū peteres si nullis poculis sitim sedare posses: sic cum nimis cupiditatibus & reliquis animi perturbationibus labores medicinam debes a philosophia petere

s AVDIERAS cui &c. Hoc dicit ideo diuicias appetisti quod audieras te stultica cariturum cū diues esses. Postq; diues ad sapientiam nihil promouisti. & ne copias facultatesq; sectaris. sed adhuc audies opulentię laudatores: quibus iā semel credendo deceptus es.

t AT si diuitie &c. Si iquit diuitie reddere te prudentem possent pudore a quo quam questu vincere afficeris & auarior te ullus esset quippe cum presertim & minus cupidos & minus timidos homines faciant si modo id verum esset viueret in terris erubescetes ait si te quisquā esset auarior & ideo sapientior si quid opes sapiētiam dature essent.

solo

Viueret in terris: te si quis auarior vno:
illud v nume
rata pecunia

Si proprium est: quod quis libra mercatur & ære
iuris periti ppriu reddit
g

Quædam si credis consultis mancipat vsus
f ꝓ orbi illius diuitis

Qui te pascit ager: tuus est & villicus orbi
ouruit
3

Cum segetes occat tibi mox frumenta daturus
a eius villico vnum

Te dominum sentit: das nummos: accipis vuam
vas

Pullos: oua: cadum temeti: nempe modo isto
vendo modo vuos ꝛ sic cum maiori commodo
modo ceres nummos tuo quam si semel vares
b

Paulatim mercaris agrum fortasse trecentis

Aut etiam supra nummorum millibus emptum
q̃ differentia est paulatim empto simul solato

Quid refert viuas numerato nuper an olim
ille qui simul solvit vt viues illius oppidi
illius oppidi,

Emptor aricini condam veentis & arui
sez non censure de non empto
c

Emptuz cænat olus quamuis aliter putat emptis
frigidum frequenter calefactat

Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum
d ad illum locum arbor illa plantata

Sed vocat vsq; suum: qua populus assita certis
terminis agroꝝ vicinorum

Limitibus vicina refugit iurgia: tanquam
in velocio

Sit proprium quicq; puncto quod mobilis horæ

Nunc prece nũc precio nuncvi nũc morte supma
alterius

Permutet dominos, & cedat in altera iura
ita rerum; suarum
e

Sic quia perpetuus nulli datur vsus: & heres
.i. dliber heres habet aliꝰ heredes.

Hæredẽ alterius velut vnda superuenit vndã,
ampla rura in dbus continentur frumẽta

Quid vici prosunt aut horrea: quidue calabris
mons alius inferius
f

Saltibus adiecti lucani: si metit orcus
quia a morte nemo potest redimi.

Grandia cum paruis non exorabilis auro:
pauos lapides g

Gemmas marmor ebur tyrrhena sigilla tabellas

v LIBRA & ere. Verba iurisconsultica; Vendicio enim firmatur cum per librũ expẽsa pecunia penes ipsum pretium ostenditur. Vnde libripens huiuscemodi testificationibus adhiberi solet de qua cõsuetudine latius apud Plinium inuenies.

x MANCIPAT vsus Quam ipsi iurisconsulti vsucapionem appellãt.

y QVI te pascit &c. Ostendit nihil interesse vtrũ emas tibi in dies que pertinẽt ad victũ an ex agris tuis proueniant. Nam etiam ea que ex agris tuis ꝓcipis a te emũtur. sed datũ est olim preciũ cum agrum emisti.

z OCCAT. Iactum semẽ in agro matris operit.

a TE dñm sentit. Nã fioribus ille cuius est ager vendet tibi frumẽtum iam ille ager tuus esse videtur. Nã si das villico nũmos & accipis ex agro pullos oua vinũ vuam tu paulatim mercaris illum.

b PAVLATIM. q.d. maiori tuo commodo.

c EMPTVM cenat olus Is enim qui olera & reliqua ex agro quem olim emit cenat. emit ille olus quãuis nõ ita putet.

d SED vocat &c. Stultitia nostra facit vt illa que sunt attributa nobis certis terminis qui lites inter nos & vicinum prohibẽt nostra esse credamus. Sed nihil aliꝰ cuius proprium esse potest quod illi vel precibus vel precio vel vi vel morte auferri potest. Proprium enim diffiniunt id esse quod vni soli & semper competit.

e SIC quia perpetuus. Stultitiam summam esse concludit cum nihil nobis perpetuum esse possit velle mita possidere.

f ORCVS. Pro morte posuit que inexorabilis est.

g VYRRHENA sigilla. statuas in tyrrhenia. idest hetruria fabrefacta. Sigillũ autem paruum signũ. Plinius autem signa tuscania ponit que in hetruria factitata sunt

h TABELLAS picturas

h HERODIS palmetis. Herodes iudeorū rex fuit. Vetū. vt ait Plinius palmę gloria iudea inclita est.

i FLAMMIS. Nam vt ait Maro. Sepe etiam steriles incendere profuit agros.

k GENIVS. Naturę deus est. Platonici eni vt ait apuleius de demonio socratis de monas quos genios et lares possumus appellare ministros deorū arbitrant custodesq; & hominū interpretes si quid a diis velint. Ergo q melioris meriti i corpore sūt nostro genii dicūtur. Corpori renūciantes lemures. Tū si domos incursionibus infestarēt larueq appellabant. Contra si boni fuerint lares familiares. Sententia ergo sit vt diuersitatem ingenii duorū fratrū inter se cognoscat ipse genius comes ipsius hominis.

l ASTRVM nature deus. idest influxū proueniētē ab astro quod nobis nascentibus prefuit.

m QVODq; caput. Quia quot homines tot ingenia.
n VVLTV. Ipsis animi affectibus qui invultu apparēt

o ALBVS et ater. Prouerbialiter dixit. Albus propter virtutes. Ater propter vitia.

p VTAR ex modico Ex psona sua describit quo genere vitę vtendū sit. Et in primis iubet pellendā auaritiam & ambitionem. Nam ambitiosus miser est: quoniā seruit affectibus honores eni bonis viris sponte offerunt. ambitu autem aucupari & consectari turpissimū est. Et qui id facit non est sui iuris. Due mediocritates sunt: que versantur circa pecunias. Liberalitas et magnificentia. sic due sunt circa honores. magnanimitas: et mediocris appetitio honoris ad magnanimitatem. is honorū appetitione exuperat: ābitiosus vocat Nā appetit plus quā oporteat. Ille aūt deficit qui iustos honores spernit. & dicit vacās honoris appetitione Philosophus de prouidentia dei scribit. Qui mentē suā pluri mor; dominatui ac pessimo rū subiecit: cupidinis: dolo ris: stulticie: iniusticie: ambitionis felix atq; beatus esse nullo modo poterit etiā si vulgo beatus appellet. Insuper dicit philosophus. Qui glie adeo cupiduf est. vt vel a malis laudari cupiat. Hūc improbū esse necesse est: quippe vnum quodq; suo simili gaudet.

r SIMPLEX & hilaris. Pro liberali posuit. Simplex igit a quo absit nimis luxus. Hilaris aūt a quo absit tristicia auaritię. Dicit enim ita fugiendā auaritiam vt non admittat prodigalitas.

s QVINQVATRIBVS. Sacra minerue que quinto die post idus et quinq; diebus celebrabant.

t VTRVM naue. Idē enim vectus siue magna siue parua naue. Laudat aūt mediocritatē. eaq; se contentū demonstrat. Poeta vsq; ad finem operis persuasit mediocritatem & temperātiā nam qui fouet mediocritatē: & cupiditatibus finē imponat vere ociosus est. Vnde dicit Seneca Nō qui parū habet. sed qui plus cupit pauper est. Et ille beatissimus est et securus sui possessor: qui crastinū sine sollicitudine expectat. Et liber est in ocio cui⁹ libertatis propriū est. vt quis viuat vt vult. Libertas aūt vt volūt stoici est potestas operandi qua stulti et mali omnino carent. Et sc̄dm Ciceronē in paradoxis est potestas viuendi vt velis: & ille viuit vt vult qui recta sequitur q gaudet officiū cui viuēdi via cōsiderata. atq; quisa est qui legib⁹ nō ꝑ metū pareat: sed eas sequitur atq; colit quod salutare maxime iudicat. qui nihil dicit: nihil facit: nihil cogitat: nihil denicq; nisi libēter ac libere Nec est vlla res.

v VIRIBVS. Valitudine corporis.

x SPETIE. aspectu.

z LOCO. Dignitate.

---

pitis cuius sanguine tingitur purpura.

Argentum vestes getulo murice tinctas.
aliqui vt prodig⁹

Sunt qui non habeant. est qui non curat habere:
q; duobus gemellis q; ē prodigorū.
octari

Cur alter fratrum cessare & ludere & vngui
p; otiare ponitur ferrūtio
b

Præferat herodis palmetis pinguibus: alter
oppulētus nocrem solis

Dives & importunus ad vmbram lucis ab ortu
patus inultum fodiendo
t

Siluestrem flammis & ferro mitiget agrum
noue vnius cuiusq; hominis
h regit l

Scit genius natale comes qui temperat astrum
genius deo q; in vno quoq; homine nascitur & moritur

Nature deus humane mortalis in vnum
specie genius ieiunus ꝑpter ꝑsperitatem. mistis ꝑpter
m n o aduersitatem

Quodq; caput vultu mutabilis albus & ater
p opportunitas rei

Vtarq; ex modico: quantum res poscet aceruo
summā

Tollam. nec metuam: quid de me iudicet hæres:
q a parente

Quod non plura datis inuenerit: & tamen idem
habere aduersitatem p liberali posuit .i. pdigo & r largus luxurioso

Scire volam: quantum simplex hilarisq; nepoti
ab

Discrepet: & quantum discordes parcus auaro
referre ista fugienda auaricia⁹ vt ramnen non admittatur pdigalitas
quia p undas non

Distat enim spargas tua prodigus: an neq; suptū
quod est largi quod est auari
acquirere

Inuitus facias: neq; plura parare labores
sacra minerue intelligit
s

Ac potius puer vt festis quinquatribus olim
cum gractarū actione

Exiguo gratoq; fruaris tempore raptim.
quia aliquis cogitur ad turpia.

Pauperies īmunda procul domus absit: ego vtrū
pspera

Naue ferat magna an parua ferat vnus & idem
quia vexamur superbia

Non agimur tumidis velis aquilone secundo
non semper tristamur

Non tamen aduersis ætatem ducimus austris
sapientia dignitate habitatōne
v p z possessione

Viribus: ingenio. specie: virtute. loco. re.

Extremi primorum: extremis vsq; priores

Liber Secundus

a SOMNIA terrores &c. Hec omnia ad superstitionē referuntur.

b SAGAS. MIRE dicit sagas mulieres magicarū rerū & carminū scientes tanq̄ satis agas: & multū agentes vt magos dicimus. q. magnos a rebus quas se pficere factāt.

c NOCTVRNOS lemures. Vmbras vagantes hominum ante diē mortis. & ideo metuendos: & putant lemures esse dictos. q. remuros a Remo cuius occisi vmbras frater romulus cum placare vellet lemuria instituit. idest parentalia que mense maio per triduū celebrari solent ante additum anno mensem februariū ob quam rem maio mense religio est nubere et itē martio in quo nuptiis habito certamie a minerua mars victus est & obtenta virginitate minerua nerine appellata est.

d PERTENTAq̄ thessala. Nam thessalia multas tulit veneficas. Virg. Hęc se carminibus pmittit soluere mētes quas velit & c.

vt tu dicis vita

Non es auarus abi: quid cætera: iam simul isto
ad opus tuū

Cum vitio fuge: rite caret tibi pectus inani
g hec omnia intelligit animam: sollicitam vitam

Ambitione. caret mortis formidine & ira
visiones somnios veneficas.
a b

Somnia. terrores. magicos. miracula. sagas
vmbras vagantes paruipendis
c b

Nocturnos lemures. portentaq̄ thessala rides
deos cum grauium aetene

Natales grate numeras ignoscis amicis.

Lenior & melior fis accedente senecta
e exacta

Quid te exempta spinis de pluribus vna
.i. si nescis vt virtute
f illis qui viuere sciunt

Viuere si nescis: decede peritis:

Lusisti satis: edisti satis. atq̄ bibisti
ergo o vicijs recedere vicijs imbutis
g

Tempus abire tibi est: ne potum largius æquo
deridear te quam magis lasciuire deces
b

Rideat & pulset lasciua decentius ætas.

e QVID. te exempta. Allegoria quid pdest inquit vno te carere vitio & a tā multis possessum esse Spinas autē animi pturbationes ac vitia appellat illis eni assiduo pungitur transuerberat animus.

f VIVERE si nescis. Da locū inquit melioribus qui viuere sciunt atq̄ tibi succedūt. q.d. Viue recte & relinque ludum & cōmesationes et potationes que vita nostra non est sed pecudis.

g TEMPVS abire tibi. Vtrum quis deus iam te vocat an quia diu multūq̄ vixisti & mire in fine operis de fine disputat vitę.

h RIDEAT & pulset. Aetas iuuenilis q̄ magis lasciuire decet quam senilem. Probe eni Iuuenalis monet. Quedam cum prima resecentur crimina barba.

Elaboratum impressumq̄ est. Hoc elegans. Ornatum: splēdidum: comptumq̄ Horatij flacci Venusini. lyrici Poete opus. cum vtilissimis argumētis: ac imaginibus pulcherrimis: in celebri: libera: imperialiq̄ vrbe Argentina. opera & ipensis sedulis q̄q̄ laboriosi Prouidi viri Iohānis Reinhardi cognomēto Gūrninger ciuis eiusdē vrbis argētinensis: q̄rto idus Marcij. absolutū vero Anno domini M. cccc. xcviij.

HORATII FLACCI
OPERA

G
Str
B 76
1 458

